SALMAN RUSHDIE

GECEYARISI ÇOCUKLARI

Metis Edebiyat

Salman Rushdie

GECEYARISI ÇOCUKLARI

Salman Rushdie, Urduca ve İngilizce konuşan müslüman bir ailenin oğlu olarak 1947'de (bağımsızlıktan iki ay önce) Bombay' da doğdu. Babası eğitimini Cambridge'de tamamlamış bir işadamıydı. 1961'de lise eğitimi için İngiltere'ye gönderilen Rushdie'nin ailesi, 1964'te diğer müslümanlarla birlikte zorunlu olarak Pakistan'a göç etti ve Karaçi'ye yerleşti.

Cambridge'de tarih eğitimi gören, 1968'deki mezuniyetinden sonra bir süreliğine bir tiyatro grubuna katılan yazar, 1970-1981 arasında yazarlığını desteklemek amacıyla serbest metin yazan olarak reklam sektöründe çalıştı.

Fantastik bir bilimkurgu denemesi olan ilk romanı Grimus (1975) ile eleştirmenlerin dikkatini çektikten sonra, Geceyarısı Çocukları romanıyla (1981 Booker, 1982 James Tait Black, 1993 Booker of Bookers ödülleri)-dünya çapında ün kazandı. Hindistan tarihi ve politikasına eleştirel yaklaşımı nedeniyle Hindistan'da yasaklanan bu romanı, bu kez Pakistan'da aynı akıbete uğrayan Shame (1983, Utanç) izledi. Nikaragua anılarını aktardığı The Jaguar Smile'ın (1987, Jaguar Gülüşü, Pencere, 1989) ardından yazdığı The Satanic Verses (1988, Şeytan Ayetleri) ile 1988 Whitbread ödülünü kazandıysa da Müslümanlığa hakaret ettiği gerekçesiyle kitap Hindistan ve Güney Afrika'da yasaklandıktan sonra Ayetullah Humeyni tarafından yazar hakkında ölüm fetvası verildi.

Kitapları yirmi beş dile çevrilen ve çeşitli ödüller kazanan Rushdie, The Riddle of Midnight (Geceyarısı Bilmecesi) ve The Painter and the Pest (Ressam ve Bela) adlı iki belgesel film senaryosu da yazmıştır. Diğer yapıtları arasında Haroun and the Sea of Stories (1990, Harun ile Öyküler Denizi, Metis, 1994), in Good Faith (1990, içtenlikle), Imaginary Homelands (1991, Hayali Ülkeler), East, West (1994, Doğu, Batı), The Moor's Last Sigh (1996, Magriplinin Son İç Çekişi) ve The Ground Beneath Her Feet (1999, Ayaklarının Altındaki Toprak) sayılabilir.

Metis Yayınları
İpek Sokak 9, 80060 Beyoğlu, İstanbul
Metis Edebiyat Geceyarısı Çocukları, Salman Rushdie
Midnight's Children

Birinci Basım: Haziran 2000
Yayın Yönetmeni: Müge Gürsoy Sökmen
Kapak Tasarımı: Emine Bora
Kapak Resmi:
Bombay'dan popüler bir sokak posteri.
Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık: Metis Yayıncılık Ltd.
Kapak ve İç Baskı: Yaylacık Matbaacılık Ltd.
Cilt: Sistem Mücellithanesi
ISBN 975-342-276-8

SALMAN RUSHDIE

GECEYARISI ÇOCUKLARI

Çeviren: ASLI BİÇEN

METİS YAYINLARI

Bütün beklentilerimizin aksine,
öğleden sonra doğan
Zafer Rushdie'ye

İçindekiler

BİRİNCİ KİTAP

Delik Çarşaf

BEN BOMBAY'DA DOĞDUM... evvel zaman içinde. Yok, bu yetmez, tarihi söylemeden olmaz; 15 Ağustos 1947'de Doktor Narlikar'ın Doğumevinde dünyaya geldim. Ya saati? Saat de önemli. İyi öyleyse: geceleyin. Yok yok, biraz daha ayrıntılı... Aslına bakılırsa saat tam geceyarısını vurduğunda. Ben dünyaya gelirken akreple yelkovan saygıyla tokalaştılar. Söyleyiver gitsin, söyle hadi; tam Hindistan'ın bağımsızlığına kavuştuğu anda yuvarlandım dünyaya. Herkes nefesini tutmuştu. Pencerenin dışında havai fişekler ve kalabalıklar vardı.

Bir iki saniye sonra babam ayak başparmağını kırdı ama onun başına gelen kaza, karanlığa boğulmuş o anda benim payıma düşenin yanında hiç kalırdı; çünkü o vurdumduymaz kutlama saatlerinin esrarlı zorbalıkları yüzünden ben garip bir biçimde tarihe kelepçelenmiştim, kaderim kopmazcasına ülkemin kaderine zincirlenmişti. Bunu takip eden otuz yıl boyunca da o kaderden hiç kurtulamadım. Kâhinler hakkımda kehanetler savurmuş, gazeteler dünyaya gelişimi kutlamış, politikacılar sahiciliğimi onaylamışlardı. Bu konuda bana söyleyecek söz kalmamıştı, ben Salim Sina ya da daha sonra anılacağım adlarla Sümüklü, Lekesurat, Keltoş, Keskinburun, Buda, hatta Ay Parçası, Kaderle son derece sıkı fıkı olmuştum - en iyi koşullarda bile tehlikeli bir ilişkiydi bu. Üstelik daha kendi burnumu bile silmekten acizdim.

Ama şimdi (benim için artık bir faydası kalmayan) zaman tükenmek üzere. Yakında otuz bir yaşında olacağım. Belki. Eğer ufalanan, fazlaca hırpalanmış gövdem izin verirse. Ama ne hayatımı kurtarmaktan yana umudum var, ne de bin bir gecem olduğuna güvenebilirim. Niyetim bir anlam -evet anlam- ifade etmekse hızlı çalışmalıyım, Şehrazat'tan bile daha hızlı.

İtiraf ediyorum: Her şeyden çok anlam yokluğundan korkuyorum.

Anlatacak öyle çok hikâye var ki, bir sürü, birbirine geçmiş bir hayatlar olaylar mucizeler yerler rivayetler bolluğu, olanaksızla

olağanın son derece yoğun bir karışımı! Ben bir hayat yutucusuyum ve beni tanımak için, bir tek beni tanımak için sizin de bütün hepsini yutmanız lazım. Tüketilmiş kalabalıklar içimde itişip kakışıyor; ortasına hemen hemen yirmi santim çapında dairemsi bir delik açılmış büyük beyaz bir çarşafın anısıyla, tılsımım, açıl-susam-açılım olan o delikli, yarılmış çarşafın hayaline sarılarak, otuz iki küsur yıl önce başlamış olan hayatımı yeniden, gerçekten başladığı yerden başlayarak, saatle lanetli, suçla lekeli doğumum kadar aşikâr ve mevcut kılmak üzere yeniden inşa etme işine girişmeliyim. (Tesadüf eseri çarşaf da lekeliydi, üzerinde üç damla eski, solgun kırmızılık vardı. Kuran'ın dediği gibi: Oku, Yaradan Rabbinin adıyla oku, ki o seni bir kan pıhtısından yarattı.)

1915 baharının başlarında bir Keşmir sabahı dedem Adem Aziz namaz kılmaya çalışırken burnunu kırağıdan sertleşmiş bir toprak çıkıntısına çarptı. Sol burun deliğinden çıkan üç damla kan sabah ayazında anında sertleşip seccadenin üzerine dökülerek gözlerinin önünde yakuta dönüştü. Kafasını tekrar dikleştirecek kadar doğrulduğunda gözlerine dolan yaşların da donduğunu fark etti ve kibirle gözlerindeki elmasları silerken bir daha ne bir insan ne de bir tanrı için yeri öpmemeye karar verdi. Ama bu karar içinde bir delik, derinlerdeki bir bölmede bir boşluk yarattı ve onu kadınlarla tarihe karşı savunmasız bıraktı. Henüz tamamlamış olduğu tıp eğitimine rağmen bunu fark etmeden ayağa kalktı, seccadeyi kalın bir puro gibi sardı ve sağ koltuğunun altına alarak berrak, elmassız gözlerle vadiyi taradı.

Dünya tekrar yenilenmişti. Vadi buzdan kabuğunda kış boyunca geliştikten sonra gagasıyla kabuğu kırıp sarı ve ıslak ortaya çıkmıştı. Otlar yer altında yeşermeyi bekliyordu; dağlar sıcak mevsimi geçirmek için yazlıklarına çekiliyorlardı. (Kışın, vadi soğuktan büzülürken dağlar da vadiye yaklaşarak gölün üzerinde şehri yutmaya hazırlanan öfkeli dişler gibi yansırlardı.) O zamanlar radyo vericisi henüz inşa edilmemişti; haki bir tepe üzerinde küçük bir kabarcığa benzeyen Sankaraçarya Tapınağı hâlâ Srinagar sokaklarını ve gölünü hükmü altında tutuyordu. O zamanlar gölün kenarında ordu karargâhı yoktu, kamuflajlı kamyon ve ciplerden

oluşan uçsuz bucaksız yılanlar dar dağ yollarını tıkamıyordu, Baramulla ve Gulmarg'ın ötesinde dağ tepelerine askerler saklanmıyordu. O zamanlar köprülerin fotoğraflarını çeken gezginler casus sayılıp vurulmuyordu, her bahar yenilenmesine rağmen vadi, göldeki İngiliz yüzerevleri dışında Moğol İmparatorluğundan bu yana neredeyse hiç değişmeden kalmıştı; ama dedemin gözleri -geri kalan her yeri gibi yirmi beş yaşındaydı- her şeyi daha farklı görüyordu... ve burnu karıncalanmaya başlamıştı.

Dedemin bakış açısındaki değişikliğin sırrı şuydu: Evinden uzakta beş yıl, beş bahar geçirmişti. (Seccadenin rasgele bir kıvrımı altına saklanmış küçük tümsek hayati önemde olsa da neticede topu topu bir hızlandırıcıydı.) Şimdi geri dönmüş, başka diyarlar görmüş birinin gözleriyle bakıyordu etrafa. Dev dişlerle çevrelenmiş vadinin güzelliği yerine darlığını, ufkunun yakınlığını fark ediyordu; evinde olduğu halde kendini böylesi kıstırılmış hissettiği için de üzgündü. Aynı zamanda bu eski yerin -anlaşılmaz bir biçimde- onun eğitimli, stetoskoplu dönüşünden pek de hoşlanmadığını hissediyordu. Kış buzunun altındayken soğuk bir aldırmazlık vardı ama artık hiç şüphe kalmamıştı; Almanya'da geçirdiği seneler onu düşman bir çevreye geri döndürmüştü. Çok seneler sonra, içindeki delik nefretle tıkandığında ve kendini tepedeki tapınağın kara taş tanrısına kurban etmek için geri döndüğünde, Cennette geçirdiği çocukluk baharlarını; seyahat, tümsekler ve askeri kamyonlar her şeyi berbat etmeden önce hayatın nasıl olduğunu hatırlamaya çalışacaktı.

Eline seccadeyi eldiven etmiş vadi burnuna yumruk attığı sabah, anlamsızca hiçbir şey değişmemiş gibi davranmaya çalışıyordu. Bu yüzden sabahın dördünde, ayazda kalkmış, abdestini almış, giyinmiş ve babasının astragan şapkasını başına geçirmişti; sonra rulo yapılmış seccadeyi eski, karanlık evlerinin göl kenarındaki küçük bahçesine taşımış ve onu beklemekte olan tümseğin üzerine sermişti. Ayaklarının altındaki toprak yanıltıcı bir biçimde yumuşakmış gibi geliyor ve onu aynı anda hem kararsızlığa hem de tedbirsizliğe sevk ediyordu. “Esirgeyen ve Bağışlayan Allah'ın adıyla...” -elleri bir kitapmışçasına önünde kavuşmuş halde söylediği mukaddeme onu bir ölçüde rahatlatırken, daha büyük bir ölçüde

tedirgin ediyordu - “... Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun...” - ama şimdi zihnini Heidelberg işgal etmişti; işte kısa bir süreliğine onun Ingrid'i olan Ingrid, Mekke'ye dönük mırıltısına surat ediyordu; işte anarşist arkadaşları Oskar, İlse, Lubin, ideoloji düşmanlıklarıyla onun namazını tiye alıyorlardı - “O, din gününün sahibidir...” -

Heidelberg'de tıp ve politikanın yanı sıra Hindistan'ın da -radyum gibi- Avrupalılar tarafından “keşfedildiğini” öğrenmişti; Oskar bile Vasco da Gama'ya hayranlık duyuyordu, işte Adem Aziz'i arkadaşlarından ayıran da buydu, kendisinin bir bakıma onların atalarının icadı olduğuna inanmaları - “Yalnız sana kulluk eder, yalnız senden yardım dileriz...” - bu yüzden buradaydı, kafasının içinde onların varlığını taşıdığı halde, üzerinde yarattıkları etkiyi umursamayan ama bir yandan da bilmesi gereken her şeyi, mesela teslimiyeti bilen eski benliğiyle buluşmaya çalışıyordu, şu anda yaptığı şeyi bilen benliğiyle, eski anıların kılavuzluğunda elleri yukarı kalktı, başparmakları kulaklarına bastırdı, parmakları açıldı, dizlerinin üstüne çöktü. “Bizi doğru yola yönelt. Nimet verdiklerinin yoluna ilet...” - Ama işe yaramıyordu, tuhaf bir biçimde orta yerde kalmıştı, inançla inançsızlık arasına sıkışmıştı, ne olsa bir pandomimdi bu yaptığı.

“Gazaba uğrayanlarınkine, sapıklarınkine değil.” Dedem alnını yere eğdi. Öne eğildi ve seccade kaplı yer ona doğru kabardı. Tümseğin vakti gelmişti. Hem İlse-Oskar-Ingrid-Heidelberg'in hem de vadi-ve-Tanrı’nın tekdirleri aynı anda onu burnunun ucundan vurdu. Üç damla düştü. Yakutlar ve elmaslar. Dedem dimdik doğrularak bir karara vardı. Ayağa kalktı. Puroyu sardı. Göle baktı. Varlığına tamamen inanmazlık da edemediği bir Tanrıya tapınamadığından, o orta yere saplanıp kaldı. Kalıcı bir değişiklik: bir delik.

Genç, yeni mezun Doktor Adem Aziz değişim esintilerini içine çekerek bahar gölüne karşı durdu; daha nice değişikliğe (son derece dik olan) sırtını çevirmişti. O yurtdışındayken babasına inme inmişti ve annesi bunu ondan gizlemişti. Annesinin sesi metanetle fısıldıyordu: “...Çünkü senin tahsilin daha önemliydi oğlum.” Bütün hayatını tesettürlü, eve kapalı geçirmiş olan o anne birdenbire kendinde büyük bir güç bulmuş ve dışarı çıkıp küçük kıymetli taş

(turkuaz, yakut, elmas) işini yürütmeye başlamıştı; Adem'i tıp fakültesinde okutan da bir bursun yanı sıra bu işti; geri döndüğünde hiç değişmez gibi görünen aile düzeninin tepetaklak olduğunu görmüştü, annesi dışarı çalışmaya gidiyor, babası ise inmenin beyninin üzerine örttüğü peçenin ardına gizlenmiş oturuyordu... tahta bir sandalyede, karanlık bir odada oturmuş kuş sesleri çıkarıyordu. Otuz değişik kuş türü onu ziyaret edip kepenkli camının pervazına tünüyor, havadan sudan sohbet ediyorlardı. Bayağı mutlu görünüyordu. (...Şimdiden tekrarların başladığını görebiliyorum; çünkü anneannem de bulmamış mıydı öyle devasa... inme de tek değildi... Bakır Maymun'un da kuşları vardı... lanet daha en baştan kendini gösteriyor ama biz kokusunu alamıyoruz!)

Göl artık buz tutmuş değildi. Her zamanki gibi çabucak eriyivermişti buzlar; küçük kayıkların, şikaraların birçoğu uykuda yakalanmıştı ki bu da normaldi. Ama o miskinler karada, sahiplerinin yanında huzurlu bir horultuyla uyurken teknelerin en eskisi bütün yaşlılar gibi erkenden kalkmıştı ve bu yüzden de buzları çözülmüş gölde süzülen ilk tekneydi. Tai'nin şikarası... bu da âdettendi.

Bakın teknesinin kıçında tünemiş yaşlı kayıkçı Tai sisli suyun üzerinde nasıl da hız tutturmuş! Sarı bir sopanın ucundaki tahta bir kalbe benzeyen küreği yosunların arasından nasıl sıçrayarak ilerliyor! Ayakta kürek çektiği için buralarda onu çok tuhaf bulurlar... gerçi bu tuhaflığın başka nedenleri de vardır. Doktor Aziz'i acil bir vakaya çağırmaya gelen Tai tarihi harekete geçirmek üzere... bu sırada gözleri sulara dalmış Adem, Tai'nin ona yıllar önce öğrettiği şeyi hatırlıyor: “Buz hep beklemededir, Adem baba, suyun teninin hemen altında.”

Adem'in gözleri masmavi, dağlar üzerindeki göğün çarpıcı mavisi ki bu mavi Keşmirli erkeklerin gözlerine düşmeye teşnedir; onlar nasıl bakılacağını unutmamışlardır. Onlar görür -işte! bir hayaletin iskeleti gibi, Dal Gölünün yüzeyinin hemen altında!- o narin dantel, renksiz hatların geçişmesinin yarattığı o karmaşık ağ, geleceğin beklemekte olan soğuk damarları.

Pek çok şeyi bulandıran Almanya Adem'in görme yeteneğini elinden alamamıştı. Tai'nin bağırışı. Başını kaldırıyor ve Tai'nin yaklaşmakta olan teknesinin ardındaki V şeklini görüyor, elini sallıyor. Tai'nin de kolu kalkıyor - ama o bir emir veriyor. “Bekle!” Dedem bekliyor; hayatının son huzurlu anını, bu bulanık lanetli huzuru yaşadığı şu fasıladan istifade onu biraz tarif etsem iyi olacak.

Çirkinlerin, çarpıcı bir çekiciliği olanlara duyduğu doğal haseti sesime bulaştırmadan belirtmeliyim ki Doktor Aziz uzun boylu bir adamdı. Baba evinin duvarına sırtını yapıştırdığında yirmi beş tuğla boyundaydı (her yaş için bir tuğla), başka bir deyişle bir doksan küsur. Aynı zamanda güçlü bir adamdı da. Sakalı gür ve kızıldı - bu sakal annesini endişelendiriyordu çünkü kadın sadece Mekke'ye gitmiş hacıların kızıl sakal bırakabileceğini söylüyordu. Ama saçları daha koyuydu. Gök-gözlerini zaten biliyorsunuz. “Yüzünü yaratırlarken renkler çığırından çıkmış,” demişti Ingrid ona. Ama dedemin anatomisinin merkezi özelliği ne rengi, ne boyu, ne kuvveti ne de sırtının dikliğiydi. Suya yansıyan yüzünün ortasında çılgın bir muz gibi dalgalanan... Tai'yi bekleyen Adem Aziz dalgalanan burnunu seyrediyor. Onunki kadar dramatik olmayan bir yüzde hemen göze çarpardı; onda bile ilk görülen ve en çok hatırlanan organdı. “Bir Cyranoburun,” demişti İlse Lubin, Oskar da eklemişti, “Fil hortumu.” Ingrid, “O burunla nehir bile aşılabilir,” diye ilan etmişti (köprüsü genişti).

Dedemin burnu: burun delikleri iki yana açık, dansçılar gibi biçimli. Ortalarından burnun zafer takı yükseliyor, önce yukarı ve yanlara doğru genişleyerek, sonra alçalıp daralarak üst dudağının üzerine eğiliyor, ucunda muhteşem, şimdi hafif kızarmış bir uzantı. Tümseğe kolayca çarpılacak bir burun. Bu arada bu muazzam organa minnettarlığımı da eklemek isterim -o olmasaydı benim annemin gerçek evladı, dedemin gerçek torunu olduğuma kim inanırdı?- bu heybetli alet doğuştan bazı haklar kazandıracaktı bana. Doktor Aziz'in burnu - sadece fil kafalı tanrı Ganeş'in burnu onunla boy ölçüşebilir- onun ata olma hakkını itiraz kabul etmeyecek şekilde tescil ediyordu. Bunu da ona Tai öğretmişti. Genç Adem daha yeniyetmeyken hırpani kayıkçı ona şöyle demişti: “Bu burunla bir

hanedan kurulur prensim. Kimin varisi oldukları kuşku götürmez. Moğol İmparatorları böyle bir burun için sağ kollarını feda ederlerdi. Bu burnun içinde ne hanedanlar bekliyor,” -bu noktada Tai kabalaşmıştı- “sümük gibi.”

Burun Adem Aziz'in yüzünde pederşahi bir hava kazanıyordu. Annemde soylu ve çileli görünüyordu; Emerald teyzemde biraz ukala, Aliye teyzemde entelektüel duruyordu; Hanif dayımda başarısız dehayı temsil ediyordu; Mustafa dayım onu ikinci sınıf bir sezinleme organı olarak kullanıyordu; Bakır Maymun ondan tamamıyla kurtulmuştu; ama bende - bende bambaşka bir şeydi. Ama bütün sırlarımı bir kerede açık etmemeliyim. (Tai yakınlaşıyor. Burnun gücünü açıklayan Tai, şimdi dedemi geleceğe fırlatacak mesajı getirmek üzere seher gölünde şikarasının küreğini çekiyor...) Tai'nin genç olduğu zamanları kimse hatırlamaz. Dal ve Nageen göllerinde böyle kamburu çıkmış, hep aynı teknenin küreğini çeker dururdu taa... ezelden beri. Herkesin demesi öyle. Eski ahşap evlerin bulunduğu mahallenin sağlıksız bağırsaklarında yaşardı, karısı da bahar ve yaz sularının üzerinde batıp çıkan “yüzer bahçelerde” nilüfer kökleri ve başka tuhaf sebzeler yetiştirirdi. Tai'nin kendisi de yaşını bilmediğini keyifle itiraf ederdi. Karısının da fikri yoktu - kadın evlendiklerinde Tai'nin çoktan tohuma kaçmış olduğunu söylerdi. Yüzü rüzgâr ve denizin yonttuğu bir heykeldi; deriden mamul kırışıklıklar. İki altın dişten başka dişi yoktu. Kasabada pek az arkadaşı vardı. Şikara iskelelerinin ya da göl kenarındaki bakkalların, çayhanelerin yanından geçerken onu nargile içmeye davet eden kayıkçı ya da tüccarların sayısı bir ikiyi geçmezdi.

Tai hakkındaki genel kanıyı yıllar önce Adem Aziz'in babası mücevher tüccarı dillendirmişti: “Beyni de dişleriyle birlikte dökülmüş.” (Ama şimdi bizim yaşlı Aziz sahib kuş cıvıltıları arasında kendini kaybetmiş otururken Tai muhteşem biçimde aynen yoluna devam ediyordu.) Bu izlenimin nedeni kayıkçının fantastik, tumturaklı, bitmez tükenmez ve çoğunlukla kendinden başkasını muhatap almayan gevezeliğiydi. Su, sesi taşıdığından göl kenarında oturanlar onun monologlarına gülüşürlerdi; ama bu gülüşlerin altında saygı, hatta korku vardı. Saygı vardı çünkü yaşlı bunak gölleri ve

dağları arkasından konuşanlardan çok daha iyi bilirdi; korku vardı çünkü yaşlılığı hesaplanamayacak kertedeydi, buna rağmen tavuk gırtlağına benzeyen boynundan sarkan bu yaşlılığı öyle kolay taşıyordu ki yaşı gayet hoş bir kadınla evlenip ondan dört oğul sahibi olmasını engellememişti... rivayete bakılırsa göl kenarındaki başka hanımlardan da bir iki tane daha vardı. Şikara iskelesindeki delikanlılar onun bir yerlerde gizli bir parası olduğuna inanıyorlardı - belki de bir kesede cevizler gibi takırdayıp duran paha biçilmez altın dişlerden oluşan bir define. Seneler sonra Puf Amca kızının dişlerini söktürüp altın diş taktırmayı vadederek kızı bana satmaya çalıştığında Tai'nin unutulmuş hazinesi gelmişti aklıma... Adem Aziz çocukken onu çok sevmişti.

Zenginlik rivayetlerine rağmen hayatını taşımacılıktan kazanırdı, para karşılığı göllerde saman, keçi, sebze ve kereste taşırdı; kimi zaman da insan. Taksi hizmeti verirken şikarasının ortasına bir kabin koyardı, çiçekli perdelerden yapılmış civelek bir şey, bir kanepe, ona uygun yastıklar; teknesi güzel koksun diye tütsü yakardı. Perdeleri uçuşarak yanaşan Tai'nin şikarasının görüntüsü, Doktor Aziz için baharın geldiğini gösteren başlıca imgelerden biri olmuştu hep. Çok geçmeden İngiliz sahibler gelecek, Tai de durmadan konuşarak, huysuzlanarak ve sırtını kamburlaştırarak onları Şalimar Bahçelerine, Kral Çeşmesi'ne taşıyacaktı. Oskar-İlse-Ingrid'in değişim kaçınılmazdır tezinin canlı bir antiteziydi... vadinin tuhaf, eskimez, tanıdık bir sakini. Ucuz Keşmir brendisine fazlaca düşkün bir su Caliban'ı.

Yatak odamın mavi duvarının anısı; Başbakandan gelen mektubun yanında, Küçük Raleigh'ın, kırmızı Hint peştemalına benzer bir şey giymiş olan bir balıkçıya coşkuyla bakan resmi senelerce asılı kalmıştı duvarda; resimdeki balıkçı şeyin -neyin? galiba suya kapılmış kütüklerin- üzerinde oturuyor ve inanılmaz hikâyelerini anlatırken denizi gösteriyordu... ve müstakbel dedem Küçük Adem, kayıkçı Tai'ye âşık olmuştu, hem de sırf diğerlerinin onun çatlak olduğunu düşünmesine neden olan o sonu gelmez laf kalabalığı yüzünden. Büyülü bir konuşmaydı onunki, iki altın dişinin arasından müsrifin parası gibi dökülürdü kelimeler, hıçkırıklar ve

brendiyle bezenmiş, geçmişin Himalayalarının en ücra köşelerine kanat açar, sonra kurnazca o ana ait bir ayrıntının üzerine dalışa geçerdi, mesela Adem'in burnuna, bir fare gibi anlamını didiklerdi. Bu arkadaşlık yüzünden annesi Adem'i epeyce haşlamıştı. (Gerçekten de haşlamıştı. “Ölsen de o kayıkçının bitlerini üzerinden temizleyeceğim,” derdi.) Ama yine de kendi kendine konuşan ihtiyar, bahçenin göle açılan ucunda, kayığında oyalanır, Aziz de kendisini içeri çağıran sesi duyana kadar onun dizinin dibinde otururdu; içeride Tai'nin pisliği hakkında nutuklar dinler ve annesinin o misafirperver kadim gövdeden oğlunun kolalı beyaz bol pijamalarına atladığını hayal ettiği mikrop ordularına karşı uyarılırdı. Ama her seferinde Adem su kıyısına döner, sabahın büyülü sularında efsunlu kayığının küreğini çeken kambur, hırpani günahkârın siluetini arardı sisler arasında.

“Cidden kaç yaşındasın Taiji?” (Yetişkin, kızıl sakallı, geleceğe dönük Doktor Aziz, o ağza alınmayacak soruyu sorduğu günü hatırlıyor.) Bir an şelaleden bile daha gürültülü bir sessizlik. Monolog kesiliyor. Suya inen küreğin sesi. Tai'yle şikarada gidiyordu, onu evde bekleyen sopanın ve banyonun farkında, keçiler arasında bir saman yığının üzerine bağdaş kurmuştu. Hikâye dinlemeye gelmişti - ve bir soruyla hikâyeciyi susturmuştu.

“Hadi söyle Taiji, sen kaç yaşındasın, cidden?” Birden bir brendi şişesi peydahlanmıştı; Tai'nin kocaman, sıcak tutan çuga-paltosunun kıvrımlarından çıkan ucuz içki. Sonra bir titreme, bir geğirti, bir nazar. Altın ışıltısı. Sonra -nihayet- konuşma. “Kaç yaşında mıyım? Demek kaç yaşında olduğumu soruyorsun seni meraklı velet seni...” Tai duvarındaki balıkçı gibi dağları gösteriyor. “Onlar kadar yaşlıyım, nakkoo!” Nakkoo Adem, yani meraklı, onun parmağının işaret ettiği yere baktı. “Dağların doğuşunu seyrettim; İmparatorların ölümlerini gördüm. Dinle. Dinle, nakkoo...” -tekrar brendi şişesi, ardından brendili sesi, içkiden daha sarhoş edici sözler- “... Keşmir'e geldiğinde İsa Mesih'i gördüm. Gül bakalım, kafamın içinde sakladığım senin tarihin. Bir zamanlar eski kayıp kitaplarda yazılı olan tarihin. Bir zamanlar bir mezar bilirdim, oymataştan yaralı ayaklar vardı üzerinde, senede bir kanardı. Benim

hafızam bile zayıflıyor artık; ama okuyamasam bile biliyorum.” Okuryazar olmayışını kibirle bir kenara itivermişti; ileri savurduğu kolunun öfkesi altında edebiyat unufak olmuştu. O kol tekrar çuganın cebine, brendi şişesine indi, oradan soğuktan çatlamış dudaklara çıktı. Tai'nin dudakları kadın dudaklarıydı. “Dinle bakalım nakkoo, dinle. Çok gördüm ben. Yara, o İsa'yı ilk geldiğinde bir görecektin, sakalı taşaklarına kadar, kafası yumurta gibi kel. Yaşlıydı, imanı gevremişti ama adap biliyordu. 'Önden buyrun Taiji,' derdi, 'Lütfen oturun'; hep saygılı konuşurdu, bana hiç çatlak demedi, hiç tu, sen diye de hitap etmedi. Hep aap, siz. Anlayacağın çok kibardı. Aman o ne iştah öyle! Ne açlık, korkudan kulaklarımı tutardım. Aziz midir şeytan mıdır nedir, bir oturuşta bir oğlağı mideye indirebilirdi. Ne olmuş yani! Dedim ki, ye, işkembeni doldur, insan Keşmir'e ya eğlenmek için gelir ya da ölmek için, ya da ikisi birden. İşini bitirmişti. Buraya biraz ferahlamak için gelmişti.” Brendinin verdiği ilhamla çizilmiş bu kel, obur İsa portresiyle hipnotize olmuş Aziz dinliyordu, sonra her duyduğunu kıymetli taşlarla uğraştıkları için “boş laflara” harcayacak zamanları olmayan annesiyle babasına anlatarak onları hayrete düşürecekti.

“Ne, inanmıyor musun?” - çatlak dudaklarını yalayarak sırıtıyor, söylediğinin gerçeğin tam tersi olduğunu biliyor; “Daldın mı?” -Aziz'in tek kelimesini kaçırmamak için nasıl pür dikkat dinlediğini pekâlâ biliyor. “Yoksa samandan kıçın mı kaşındı? Aman kusura bakma babaji, altın sırmalı ipek yastık bulamadım sana - Hükümdar Cihangir'in üzerine oturduğu türden yastıklar! Sen Hükümdar Cihangir'i bahçıvan sanıyorsundur şimdi,” diye dedemi itham etti Tai, “sırf Şalimar'ı inşa etti diye. Salak! Sen ne bilirsin? İsmi Dünyayı Zapteden anlamına geliyordu. Bu bahçıvan adı mı yani? Şimdilerde küçük çocuklara neler öğretiyorlar kim bilir? Oysa ben”... biraz oflayıp pufluyor... “tam ağırlığını biliyorum, tolasına kadar! Kaç maund, kaç seer olduğunu sor söyleyeyim! Mutlu olduğunda daha da ağırlaşırdı, Keşmir'de de ağırlığının zirvesine ulaşmıştı. Tahtırevanını taşırdım... bak bak, yine inanmıyorsun, yüzündeki o koca hıyar pijamanın içindeki küçük hıyar gibi sallanıyor! İyi madem, istediğini sor! İmtihan et beni! Sırımların tahtırevanın saplarına kaç kere

dolandığını sor - tam otuz bir. Hükümdarın son sözünü sor - 'Keşmir' demişti. Nefesi kötü kokardı ama iyi bir kalbi vardı. Sen beni ne zannediyorsun? Sıradan, cahil, yalancı bir sokak köpeği mi? Çık çabuk kayığımdan, burnun kürek çekmeyi zorlaştıracak kadar ağır; baban seni eşek sudan gelene kadar dövmek için bekliyor, annen de bir güzel haşlayacak.”

Kayıkçı Tai'nin brendi şişesinde, babamı cinlerin çarpacağı kehanetini görüyorum... başka bir kel yabancıyı... Tai'nin hikâyeleri anneannemi yaşlılığında avutacak ve ona yeni hikâyeler öğretecek olan benzincinin de kehaneti... ve sokak köpekleri de pek uzakta değildi... Bu kadar yeter. Kendi kendimi korkutuyorum.

Dayağa ve haşlanmaya rağmen Adem Aziz habire Tai'nin şikarasına biniyordu, keçilerin, samanın, çiçeklerin, mobilyaların, nilüfer köklerinin arasına oturuyordu ama asla İngiliz sahiblerle birlikte binmiyordu ve her seferinde o tek korkunç soruya mucizevi cevaplar alıyordu: “Ama Taiji, kaç yaşındasın, cidden?”

Adem Tai'den gölün sırlarını öğrendi - nerede yüzersen sazlar seni aşağı çekmez; su yılanının on bir türü; kurbağalar nereye yumurtlar; nilüfer kökü nasıl pişirilir; birkaç yıl önce üç İngiliz kadın nerede boğuldu. “Kimi Frenk hatunları bu sulara boğulmaya geliyor,” demişti Tai. “Bazen bilerek, bazen bilmeden, ama onların kokusunu alır almaz anlıyorum ben. Kim bilir kimden, neden saklanıyorlar suyun altında - ama benden saklanamazlar, baba!” Tai'nin kahkahası Adem'e de bulaşıyor -o yaşlı, yıpranmış gövdeden çıktığında çok meşum gelen o gümbürtülü kahkaha dev dedemde çok doğal geliyordu kulağa; öyle ki sonradan kimse onun kendi kahkahası olmadığını anlayamadı (bu kahkahayı Hanif dayım da dedemden almıştı; dayım ölene kadar Tai'nin bir parçası Bombay'da yaşadı). Dedem burun meselesini de Tai'den duymuştu.

Tai sol burun deliğine vurdu. “Bu ne biliyor musun nakkoo? Dış dünyanın senin içindeki dünyayla buluştuğu yer. Eğer uyuşmazlarsa burnunda hissedersin. Kaşıntı geçsin diye sıkıntıyla burnunu kaşırsın. Böyle bir burun, küçük aptal, büyük bir hediyedir. Bak sana söylüyorum, burnuna güven. Seni uyardığında kendini

kolla, yoksa işin biter. Burnunun doğrultusuna gidersen çok mesafe alırsın.” Gırtlağını temizledi, gözleri geçmişin dağlarına kaydı. Aziz tekrar samanın üzerine yerleşmişti. “Bir zamanlar bir asker tanırdım. Büyük İskender'in ordusundaydı. İsmi lazım değil. Gözlerinin ortasından seninki gibi bir sebze sarkardı. Ordu Gandhara'da konakladığında oralı bir yosmaya âşık oldu. Burnu hemen deli gibi kaşınmaya başladı. Kaşıdı ama ne fayda. Kaynamış okaliptüs yapraklarının buğularını içine çekti. O da işe yaramadı, baba! Kaşıntı onu çılgına çevirdi; ama ordu geri dönerken gerizekâlı kıçının üzerine oturup küçük cadısının yanında kaldı. Ne oldu biliyor musun - salağın teki oldu, ne o ne bu, başında dırdırcı bir karıyla arada kaldı, bir de burun kaşıntısı, sonunda kılıcını karnına dürteledi. Buna ne diyorsun?”

...1915'te yakutlar ve elmaslar yüzünden kendisi de arada kalan Doktor Aziz Tai selamlama menziline girerken bu hikâyeyi hatırlıyor. Burnu hâlâ kaşınıyor. Kaşıyor, omzunu silkiyor, başını kaldırıyor; sonra Tai bağırıyor. “Ohe! Doktor Sahib! Toprakağası Ghani'nin kızı hasta.”

Kayıkçıyla öğrencisi görüşmeydi beş yıl olmasına rağmen hızla söylenen, gölün yüzeyinden törensizce gönderilen, gülerek uzun-zaman-oldu-di mi demeyen kadınsı dudaklardan çıkan mesaj, zamanı hızlı, girdaplı, telaşlı, bulanık bir heyecana gark etti...

...”Bir düşün oğlum,” diyordu Adem'in annesi misketlimonu suyunu yudumlarken, yorgunluğa teslim olarak sedire uzanmıştı, “hayat ne oyunlar oynuyor. Senelerce kimse bileklerimi bile görmemişti, şimdi aileden bile olmayan yabancıların bakışlarına maruz kalmak zorundayım.”

... Toprakağası Ghani kabartmalı yaldız çerçeveli bir Avcı Diana tablosunun altında duruyor. Yüzünde siyah kalın gözlükleri ve ünlü zehirli gülüşü var, sanattan konuşuyor. “Talihi yaver gitmeyen bir İngiliz' den aldım bunu Doktor Sahib. Sadece beş yüz rupiye, pazarlık bile etmedim - beş yüz rupi nedir ki! Benim gibi bir kültür düşkünü için.”

..."Görüyor musun oğlum,"-diyor Adem'in annesi, o sırada Adem onu muayene etmeye başlıyor, "bir anne evladı için neler yapmaz. Bak nasıl acı çekiyorum. Sen doktor oldun... bak şu kızarıklıklara, şu lekelere, sabah akşam başım ağrıyor. Bardağımı tekrar doldur evladım."

... Ama genç doktor kayıkçının bağırışıyla Hipokrat yeminiyle alakası olmayan büyük bir heyecanın pençesine düşmüştü, cevap verdi, "Hemen geliyorum! Ama önce aletlerimi alayım!" Şikaranın burnu bahçenin kıyısına değiyor. Adem içeri koşuyor, kolunun altında puro gibi sarılmış seccade, mavi gözleri içerinin ani loşluğunda kırpışıyor; puroyu, Vonvarts ve Lenin'in *Ne Yapmalı?* nüshalarının ve diğer risalelerin üzerine yüksek bir rafa koyuyor, yarı solmuş Almanya günlerinin tozlu yankıları; annesinin "doktori-attache" dediği elden düşme deri çantayı yatağının altından çekiyor, kendisiyle birlikte onu da yaylandırıp odadan dışarı koşarken çantanın deri tabanına yakılarak yazılmış HEIDELBERG yazısı bir an için görünüyor. Mesleğinin başındaki bir doktor için bir toprakağasının kızı iyi haber, hasta bile olsa. Yok; hasta olduğu için.

Bu sırada dedemin altmış beş yıl önceki kaydedilmeyi talep eden hayali tarafından ziyaret edilmiş olan ben, çapraz bir ışık havuzunda boş bir turşu kavanozu gibi oturuyorum, annesine çıbanlar çıkarttıran utancının kekre kokusu burun deliklerimi dolduruyor, onun yanında Adem Aziz'in annesinin mücevher dükkânına asla dönmemesini sağlayacak kadar başarılı olma kararlılığının sirkemsi gücü var, büyük gölgeli bir evin kör köhneliği var; o evde genç doktor canlı gözleri olan sade bir kızın tablosu önünde biraz rahatsız duruyor, kızın arkasına ufka resmedilmiş geyikse onun yayından çıkma bir okla vurulmuş. Hayatımızdaki en önemli olaylar biz orada yokken olur; ama ben bilgimdeki boşluğu doldurmanın bir hilesini bulmuş gibiyim, öyle ki her şey zihnimde, en küçük ayrıntısına kadar, sisin erken sabah göğünde nasıl kayıp gittiği gibi mesela... her şey zihnimde, sadece örümcek ağlarıyla kaplı ve kapalı tutulması gereken teneke bir sandığı açtığında rastgelinen birkaç ipucu değil, her şey.

... Adem annesinin bardağını tekrar dolduruyor ve endişeyle onu muayene etmeyi sürdürüyor. “Bu kızarıklıklarla kabartıların üzerine biraz merhem sür Amma. Baş ağrın için hap yutacaksın. Çıbanların yarılması lazım. Belki de dükkânda çarşafını giyseydin... o zaman saygısız gözlerden de... bu tür şikâyetler genelde zihinde başlar...”

... Suya değen küreğin sesi. Göle fırlatılan tükürük. Tai gırtlağını temizliyor ve öfkeyle homurdanıyor, “Şu işe bak. Dünyadan haberi olmayan nakkoo çocuk tek bir şey öğrenmeden uzaklara gidiyor, koca bir doktor sahib olarak geri dönüyor, elinde yabancı aletlerle dolu bir çanta, hâlâ da bir baykuş kadar salak. Valla hiç hayırlı iş değil.”

... Doktor Aziz, huzurunda gevşenemeyecek toprakağasının gülümsemesinin etkisi altında, huzursuzca ağırlığını bir sağ bacağına bir sol bacağına veriyor; bir yandan da alışılmadık görüntüsüne bir tepki bekliyor. Cüssesinin, rengârenk yüzünün, burnunun başkalarında şaşkınlık tikleri yaratmasına alışmış artık... ama Ghani hiç renk vermiyor, buna karşılık genç doktor da kendi huzursuzluğunu göstermemeye karar veriyor. Ağırlığını bir o yana bir bu yana vermeyi bırakıyor. Birbirlerine bakıyorlar, ikisi de ötekiyle ilgili izlenimini bastırıyor (ya da öyle görünüyor), gelecekteki ilişkilerinin temelini atıyorlar. Ghani değişiyor, sanat-severden sert-adama dönüşüyor. “Bu senin için büyük bir fırsat, delikanlı,” diyor. Aziz'in gözleri Diana'ya kaymış. Çilli pembe teni büyük ölçüde meydanda.

... Annesi inliyor, başını sallıyor. “Sen nerden bileceksin oğlum, sen koskoca doktor oldun ama mücevher işi başka. Kapkara peçeler arkasındaki bir kadından kim turkuaz alır? Bu iş güven işi. Bana bakmaları lazım; benim de acı çekmem ve çıban çıkarmam lazım. Hadi hadi, sen garip annene kafanı takma.”

... “Mühim adam”, Tai göle tükürüyor, “mühim çanta, mühim adam. Pöh! Sanki burda hiç çanta yoktu da o domuz derisinden şeyi buraya getirdin, bakmakla bile insanın abdesti kaçıyor. Allah bilir içinde neler var?” Çiçekli perdeler ve tütsü kokuları arasındaki Doktor

Aziz'in düşünceleri gölün öte tarafında bekleyen hastadan uzaklaşıyor. Tai'nin garezli monoloğu bilincine sızarak donuk bir şok yaratıyor, tütsü kokusunu yaralılarla dolu bir koğuşun kokusuna benzer bir koku bastırıyor... ihtiyar bir şeylere gerçekten de kızmış, eski çırağına, daha doğrusu tuhaftır çantasına yöneltilmiş gibi görünen anlaşılmaz bir öfkeye kapılmış. Doktor Aziz havadan sudan konuşmaya çalışıyor... “Karın nasıl? Hâlâ senin altın dişlerle dolu bir kesen olduğunu söylüyorlar mı?”... eski dostluklarını diriltmeye çalışıyor; ama Tai gemi azıya almış, sövüp sayıyor. Heidelberg çantası bu hakaret selinin altında inliyor. “Yabancıların hileleriyle dolu, dışardan gelme, bir boka yaramaz domuzderisi çanta. Mühim adam çantası. Eğer adamın birinin kolu kırılırsa, o çanta kırıkçının kolu yaprakla sarmasına izin vermeyecek. Adam karısını o çantanın yanına yatırıp içinden çıkan bıçakların onu deştiğini seyredecek. Şu işe bak, bu yabancılar gençlerimizin aklına neler sokuyorlar! Vallahi başımıza taş yağacak. O çanta da müşriklerin taşaklarıyla birlikte Cehennemde yanmalı.”

Toprakağası Ghani başparmaklarıyla pantolon askılarını çekip bırakıyor. “Büyük fırsat, büyük. Kasabada seni methediyorlar. İyi tıp eğitimi almışsın. Hem... ailen de iyi... fena değil. Bizim doktor hanım hasta, işte sana fırsat. Kadıncağız bu aralar hep hasta, bence çok yaşlı, hem yeni gelişmelerden de haberi yok, ben derim ki, doktorsan önce kendini iyileştir. Sana bir şey söyleyeyim, iş ilişkilerimde tamamen aklımla hareket ederim. Hislerimi, sevgimi aileme saklarım. Eğer benimle çalışan kişi birinci sınıf değilse, yallah! Anlıyor musun? Neyse; kızım Nesim iyi değil. Ona çok iyi bakacaksın. Unutma dostlarım var; hastalık da zengin fakir dinlemez.”

... “Hâlâ erkekliğine güç katsın diye brendiyle deniz yılanı turşusu kuruyor musun Taiji? Hâlâ baharatsız nilüfer kökü yemeyi seviyor musun?” Tai'nin öfke tufanının püskürttüğü ürkek sorular. Doktor Aziz teşhis koymaya başlıyor. Kayıkçı için çanta Dışarısı demek; yabancı, işgalci, ilerleme. Hem gerçekten de genç doktorun zihnini eline geçirmiş; evet içinde bıçaklar, kolera, sıtma ve çiçek hastalığı için ilaçlar var; evet, doktorla kayıkçı arasında durup onları birbirine düşman ediyor. Doktor Aziz üzüntüye ve Tai'nin öfkesine

karşı savaşmaya başlıyor çünkü o öfke kendisine de yavaş yavaş bulaşıyor, pek ender ortaya çıkan ama çıktı mı da habersizce en derinlerinden bir kükreme gibi yükselip etraftaki her şeyi tarumar eden, sonra da onu, neden herkes böyle allak bullak olmuş diye merak eder vaziyette bırakıp giden kendi öfkesine dönüşüyor. Ghani'nin evine yaklaşıyorlar. Bir uşak, küçük tahta köprüde ellerini kavuşturmuş şikarayı bekliyor. Aziz kendisini bekleyen iş üzerinde yoğunlaşıyor.

... “Aile doktorunuz benim muayenemi onayladı mı Ghani Sahib?.. Yine, ürkek bir soru bir el hareketiyle kenara atılıyor. Toprakağası cevap veriyor: “Onaylar, onaylar. Şimdi beni takip edin lütfen.” ... Uşak iskelede bekliyor. Adem Aziz elinde çantasıyla yukarı çıkarken o şikarayı tutuyor.

Nihayet Tai doğrudan dedeme hitap ediyor. Yüzünde küçümsemeyle soruyor Tai: “Söyle bana Doktor Sahib; domuz ölüsünden yapılma o çantada yabancı doktorların koku almak için kullandıkları o makinelerden mi var?” Adem anlamadığını göstermek için başını sallıyor. Tai'nin sesine yeni tiksinti katmanları ekleniyor. “Hani şu fil hortumuna benzeyenlerden.” Onun ne demek istediğini nihayet anlayan Aziz cevap veriyor: “Stetoskop mu? Tabii var.” Tai şikarayı iterek iskeleden uzaklaşıyor. Tükürüyor. Kürek çekmeye başlıyor. “Biliyordum,” diyor. “Kendi koca burnun yerine o makineyi kullanacaksın şimdi.” Dedem stetoskopun burundan çok kulağa benzediğini açıklama zahmetine girmiyor. Gözden düşmüş bir çocuğun sitemli öfkesini, kendi tedirginliğini bastırmaya çalışıyor; hem bekleyen bir hasta var. Zaman duruluyor ve o anın önemi üzerinde yoğunlaşıyor.

Ev şatafatlıydı ama kötü aydınlatılmıştı. Hizmetçiler Ghani'nin dul olmasından istifade ediyordu besbelli. Köşelerde örümcek ağları, rafların üzerinde bir parmak toz vardı. Bir koridor boyunca ilerlediler; kapılardan biri açıktı, Aziz odanın darmadağınık olduğunu gördü. Bu görüntü, Ghani'nin kara gözlüklerindeki bir ışık parıltısıyla birleşince birden Aziz'e toprakağasının kör olduğunu bildirdi. Bunun üzerine huzursuzluğu daha da arttı; Avrupa resmine hayran olduğunu iddia eden kör bir adam... Aynı zamanda etkilenmişti de çünkü Ghani

hiçbir şeye çarpmıyordu... tik ağacından, kalın bir kapının önünde durdular. Ghani “İki dakika bekle,” dedi ve kapının ardındaki odaya girdi.

Seneler sonra, toprakağasının malikânesinin örümcek ağlı, kasvetli koridorlarında yalnız kaldığı o iki dakika esnasında geri dönüp olabildiğince uzağa kaçmak için adeta zaptedilmez bir isteğe tutulduğuna yemin edecekti Doktor Adem Aziz. Kör sanatseverin esrarından sinirleri bozulan, Tai'nin söylediklerinin sinsi zehiri yüzünden içi küçük kımıl kımıl böceklerle dolan, burun delikleri onu her nasılsa zührevi bir hastalığa yakalandığına ikna edecek kadar çok kaşınan dedem ayaklarının sanki kurşun çizmelere hapsolmuş gibi ağır ağır geri dönmeye yeltendiğini hissetti; şakaklarında atan kanı hissetti ve dönüşsüz bir noktada olduğu hissi içini öyle kuvvetle kapladı ki neredeyse Alman yünlüsünden pantolonunu ıslatacaktı. Farkında olmadan kıpkırmızı kesildi ve tam o anda annesi gözlerinin önüne geldi, alçak bir masanın önünde yere oturmuştu, bir turkuazı ışığa tutarken yüzünü utanç kızarıklığı gibi bir kurdeşen kaplıyordu. Annesinin yüzüne de Tai'nin yüzündeki küçümseme yerleşmişti. “Kaç bakalım, kaç,” diyordu ona Tai'nin sesiyle, “Garip ihtiyar annenden sana ne!” Doktor Aziz kendi kendine mırıldandığını fark etti: “Beş para etmez bir oğlun var Amma; tam orta yerimde kavun gibi koskoca bir delik olduğunu görmüyor musun?” Annesi acıyla gülümsedi. “Oldum olası korkak bir çocuktun,” diyerek içini çekti, sonra duvara yapışmış bir kertenkeleye dönüştü ve ona dilini çıkarttı. Doktor Aziz'in baş dönmesi geçmişti, gerçekten yüksek sesle konuşup konuşmadığından emin değildi, o delik lafıyla neyi kastettiğini merak ediyordu, artık ayaklarının kaçmaya uğraşmadığını ve birinin onu izlediğini fark etti. Güreşçi gibi pazulu bir kadın ona bakıyor, arkasından odaya girmesini işaret ediyordu. Sarisine bakılacak olursa hizmetçi olmalıydı, ama hiç de alttan alır bir hali yoktu. “Suratınız yemyeşil,” dedi. “Siz genç doktorlar yok musunuz? Yabancı bir eve gelir gelmez ödünüz patlayıverir. Gelin, Doktor Sahib, sizi bekliyorlar.” Çantasını biraz fazla sıkı tutarak, kadının arkasından koyu renkli tik kapıdan içeri girdi.

... Evin geri kalanı gibi kötü aydınlatılmış geniş bir yatakodasıydı burası; ama yüksekteki yarım daire şeklindeki pencereden içeri tozlu güneş ışığı huzmeleri sızıyordu. Bu küflü ışıklar doktorun o ana kadar görmüş olduğu her şeyden daha dikkate şayan bir sahneyi aydınlatıyordu; öyle acayip bir tabloydu ki bu, ayakları yine kapıya doğru seğirmeye başlamıştı. Odada yine profesyonel güreşçi yapılı iki kadın vardı; ışıkta dimdik duruyor, devasa beyaz bir çarşafın birer ucunu tutuyorlardı, kollarını başlarının üzerine kaldırmışlardı, çarşaf bir perde gibi aralarında gerili duruyordu. Bay Ghani güneş ışığı vuran çarşafı çevreleyen karanlıktan çıktı ve şaşkınlığa gark olmuş Adem'in bu müstesna tabloya yarım dakika kadar aptal aptal bakmasına izin verdi, sonra tek bir kelime bile konuşulmadan Doktor Aziz bir keşifte bulundu: Çarşafın tam ortasına bir delik açılmıştı, on beş-yirmi santim çapında eğri büğrü bir daire. “Kapıyı kapat, *ayah*,” diye buyurdu Ghani, hanım güreşçilerden birincisine, sonra Aziz'e dönerek samimiyetle konuştu. “Bu köy ciğeri beş para etmezlerle dolu, bir keresinde kızımın odasına tırmanmaya kalkıştılar. Onun,” kaslı yapılı üç kadını işaret etti, “koruyuculara ihtiyacı var.”

Aziz hâlâ delik çarşafa bakıyordu. Ghani, “Hadi bakalım, kızım Nesim'i hemen muayene et. Pronto” dedi.

Dedem odaya göz gezdirdi. “İyi ama kızınız nerede Ghani Sahib?” dedi en nihayet. Hanım güreşçiler kibirli ifadeler takınıp, olmadık bir şey yapmaya kalkışırsa hazır olmak için kaslarını germişler gibi geldi ona.

“Şaşkınlığını anlıyorum,” dedi Ghani, zehirli gülüşü yüzüne yayılmıştı. “Siz Avrupa'dan dönen keratalar bazı şeyleri unutuyorsunuz. Doktor Sahib, benim kızım namuslu bir kızdır, söylemek bile abes. Yabancı erkeklerin burnunun dibinde vücudunu sergilemez. Onu hiçbir koşulda görmene izin verilmeyeceğini bilsen iyi olur; bu yüzden de çarşafın arkasında oturmasını söyledim. Uslu uslu orada duruyor.”

Doktor Aziz çileden çıktı. “Ghani Sahib, ona bakmadan nasıl muayene edebilirim söyler misiniz?” Ghani gülümsemeyi sürdürdü.

“Kızımın hangi bölümünü muayene etmek gerektiğini söyleyeceksin. Ben de o bölümü orada gördüğün deliğin önüne yaklaştırmasını sağlayacağım. Böylece muayene edilmiş olacak.”

“Peki hanımın şikâyeti nedir?” dedi dedem ümitsizce. Bunun üzerine Ghani, gözleri yuvalarında yukarı dönerek ve gülümsemesi bir üzüntü ifadesine dönüşerek cevap verdi:

“Zavallı yavrucak! Çok fena karnı ağrıyor.”

“Madem öyle,” dedi Doktor Aziz temkinle, “bana karnını gösterebilir mi lütfen.”

Merkürokrom

PADMA -tombul Padma'mız- muhteşem bir edayla surat asıyor. (Okuma yazması yok ve bütün martaval düşkünleri gibi kendisinin bilmediği şeyleri bilenlerden hoşlanmıyor. Padma; güçlü, neşeli, son günlerimin tek avuntusu. Ama kesinlikle-kendinin olmayanı başkasına yar etmeyen biri.) Beni kandırıp masadan kaldırmaya çalışıyor: “Yesene, yemeğin soğuyor.” İnatla kâğıtların üzerine eğiliyorum. “Neymiş bu kadar kıymetli olan,” diyor Padma sağ eli hırsla havayı yukarıdan aşağıya yararken, “bu kadar yazı sıçmayı gerektirecek?” Cevap veriyorum: artık doğumumun ayrıntılarını açık ettiğime göre, doktorla hasta arasında delik çarşaf durduğuna göre geri dönüş yok. Padma homurdanıyor. Bileğini alnına vuruyor. “İyi madem, açlıktan öl o zaman, bana ne!” Son bir kez, daha yüksek perdeden bir homurtu... ama onun tavırlarına aldırmıyorum. Ekmek parası kazanmak için sabahtan akşama kaynayan bir kazanı karıştırıyor; acı, sirkemsi bir şey tepesini attırmış olmalı bu gece. Beli kalın, kolları hayli kıllı, ayağa fırlayıp sinirli bir tavırla dışarı çıkıyor. Zavallı Padma. Her şey damarına basıyor. Belki kendi ismi bile: Bunu da anlamak güç değil çünkü annesi o daha çok küçükken ona nilüfer tanrıçasının adının verildiğini söylemiş, bu tanrıçanın köylüler arasındaki en meşhur lakabı da: “Gübreli”.

Yenilenen sessizlikte, biraz zerdeçal kokan kâğıtlara dönüyorum, dün ortada bıraktığım (tıpkı hayatta kalması Prens Şehriyar'ı meraktan öldürmesine bağlı olan Şehrazat'ın her gece yaptığı gibi!) anlatının sefaletini sona erdirmeye hazır ve istekliyim. Hemen başlayacağım: dedemin koridorda kapıldığı önsezilerin pek de yersiz olmadığını söyleyerek. Bunu izleyen aylarda ve yıllarda o devasa -ve henüz lekelenmemiş- delik çarşafın karabüyüsüne tutulmuştu.

“Yine mi?” diyordu Adem'in annesi gözlerini devirerek. “Sana bir şey söyleyeyim mi, o kız fazla rahattan hasta oluyor. Fazla şekerlemeden ve şımartılmadan, onu çekip çevirecek bir annesi

olmadığı için. Git bakalım, görünmez hastanı muayene et, annenin baş ağrısı önemli değil.”

O yıllarda toprakağasının kızı Nesim Ghani ikide bir önemsiz hastalıklara yakalanıyor ve her seferinde bir sikara-wallah gönderilip vadide giderek nam salan, uzun boylu, genç, koca burunlu Doktor Sahib çağırtılıyordu. Adem Aziz'in güneş huzmeli ve üç hanım güreşçili yatak odasına ziyaretleri her hafta tekrarlanır olmuştu; her seferinde de delik çarşaftan genç kadının gövdesinin değişik bir on beş santimlik bölümünü görüyordu. İlk baştaki karın ağrısını, hafifçe burkulmuş sağ ayak bileği, sol ayağının baş parmağındaki bir tırnak batması, sol baldırının altındaki küçük bir kesik takip etmişti. “Tetanoz öldürücüdür, Doktor Sahib,” demişti toprakağası, “Nesimciğim bir çizik yüzünden ölmemeli.” Sonra tutulan sağ dizi mesele olmuştu ki Doktor Aziz bunu da çarşaftaki delikten halletmek zorunda kalmıştı... bir süre sonra hastalıklar yukarıya sıçradı, ağza alınamayacak bazı bölgeler haricinde üst yarısında çoğalmaya başladılar. Babasının Parmak Çürümesi dediği bir illete tutulmuştu, ellerinin derisi soyuluyordu; bilekleri güçsüzdü, Adem bunun için kalsiyum tableti verdi; sonra kabızlık hâsıl oldu, lavman yapılması söz konusu bile edilemeyeceğinden Adem ona müshil verdi. Ateşi bir yükselip bir iniyordu. Ölçmek gerektiğinde derece koltukaltına konuyordu ve Adem bu yöntemin nispeten daha yetersiz olduğu konusunda homurdanıyordu.

Öteki koltukaltında hafif bir deri hastalığı belirmişti, Adem de o bölgeye sarı bir toz sürmüştü; bu tedaviden sonra -tozu yavaşça ama bastırarak iyice yedirmesini gerektiren bu tedavi esnasında, yumuşak, saklı gövde sarsılıp titremeye başlamış ve çarşafın ardından engellenemez bir kahkaha gelmişti çünkü Nesim Ghani çok gıdıklanırdı- kaşıntı kesilmişti ama Nesim çok geçmeden yeni şikâyetler buldu. Yazın kansızlık çekiyor, kışın bronşite yakalanıyordu. (“Bronşları çok hassas,” diye açıkladı Ghani, “küçük flütler gibi.”) Uzaklarda büyük savaş krizden krize sürükleniyordu, bu sırada örümcek ağlı evde Doktor Aziz de parçalı hastasının bitmek bilmez şikâyetlerine karşı çetin bir savaş veriyordu. O savaş yılları boyunca Nesim aynı hastalığa hiç iki kez tutulmadı. “Bu da,” demişti

Ghani, “senin iyi bir doktor olduğunu gösterir. Tedavi ettin mi tam ediyorsun. Ama heyhat!” -alnına dokundu- “Merhum annesini özlüyor, zavallı yavrucak, özlemi vücuduna vuruyor. Çok sevgi dolu bir çocuk.”

Zamanla Doktor Aziz zihninde Nesim'in bir resmini oluşturmaya başladı, muayene ettiği çeşitli yerlerinin birleştirilmesiyle oluşturulmuş kötü bir kolajdı bu. Bu parçalı kadın hayaleti ona musallat olmaya başladı, hem sadece rüyalarında da değil. Hayal gücüyle yapıştırılmış bir halde ona her hareketinde eşlik ediyordu, zihninin ön bölmelerinde hareket ediyordu, öyle ki uyurken uyanıkken gıdıklanmaya yatkın yumuşak tenini, incecik bileklerini ya da ayak bileklerinin güzelliğini parmak uçlarında hissedebiliyordu; lavanta ve çambeli kokusunu duyabiliyordu; sesini ve kendini tutamadığında attığı kahkahayı duyuyordu; ama başı yoktu çünkü yüzünü hiç görmemişti.

Annesi yatağında karın üstü yatıyordu. “Gel de sırtımı ov,” dedi, “doktor oğlum benim, parmakları annesinin ihtiyar adalelerini nasıl da yumuşatıyor. Bastır bastır, kabız olmuş kaz suratlı oğlum.” Annesinin omuzlarını ovdu. Kadın inledi, gerindi, rahatladı. “Biraz aşağı,” dedi, “şimdi yukarı. Sağa. Güzel. Benim zeki oğlum, o toprakağası Ghani'nin neyin peşinde olduğunu anlayamıyor. Evladım çok akıllı ama o kızın bu saçmasapan hastalıklardan neden yakayı kurtaramadığını tahmin edemiyor. Bak oğlum; bir kerecik burnunun ucunu gör; Ghani senin kızı için iyi bir kısmet olduğunu düşünüyor. Yurtdışında okumuş falan filan. Ben sen bu Nesim'le evlenesin diye mi dükkânlarda çalıştım da yabancılar beni gözleriyle soydu! Öyle olmasa dönüp de bizim aileye hiç bakar mıydı!” Aziz annesinin sırtını ovmaya devam etti. “Aman, yeter, doğruyu söylüyorum diye beni öldürmene lüzum yok!”

1918'de Adem artık sadece gölün karşı kıyısına yaptığı düzenli seyahatler için yaşıyordu. Artık hevesi iyice artmıştı çünkü üç yılın ardından toprakağası ve kızının bazı mâniaları kaldırmak istediği belliydi. Ghani ilk kez şöyle diyordu: “Sağ göğüste bir yumru. Ciddi bir şey mi Doktor? Bakın. İyi bakın.” Orada, deliğin ortasında, son derece biçimli ve şiirsel bir güzelliği olan... “Dokunmak

zorundayım," dedi Aziz sesine hâkim olmaya çalışarak. Ghani sırtına vurdu. "Dokun, dokun!" diye bağırdı, "Sağaltıcının elleri! İyileştiren dokunuş ha Doktor?" Aziz elini uzattı... "Kusura bakmayın ama acaba hanım muayyen gününde mi?"... Hanım güreşçilerin yüzlerinde küçük mahrem gülüşler belirdi. Ghani nezaketle başını salladı: "Evet. O kadar utanma dostum. Artık aile doktorumuzsun." Aziz bunun üzerine, "Öyleyse merak etmeyin. Bittiğinde yumrular da yok olacaktır," dedi... Bir sonrakinde "Kalçasında kas çekilmiş Doktor Sahib. Çok canı yanıyor!" Hemen orda çarşafın ortasında Adem Aziz'in gözlerini zaafa uğratan yusyuvarlak, inanılmaz bir popo... Aziz: "Acaba dokunmam..." Ghani'nin bir sözüyle çarşafın arkasından uysal bir yanıt geliyor, bir uçkur çözülüyor ve delikte muhteşem biçimde kabaran ilahi kalçanın üzerinden pijama düşüyor. Adem Aziz kendini tıbbi düşünmeye zorluyor... uzanıyor... dokunuyor. Ve hayretle yemin edebilir ki kalça utangaç ama itaatkâr bir biçimde kızarıyor.

O akşam Adem bu kızarmayı düşündü. Çarşafın büyüsü deliğin iki yakasında da etkili miydi? Heyecanla, başsız Nesim'inin onun inceleyen bakışlarının, derecesinin, stetoskopunun, parmaklarının altında ürperdiğini hayal etti ve onun zihnindeki kendi imgesini kurmaya çalıştı. Kız dezavantajlı bir konumdaydı, ellerinden başka bir yerini görmüyordu... Adem memnu bir arzuyla Nesim Ghani'nin migrene tutulmasını ya da çenesini berelemesini istemeye başladı, böylece birbirlerinin yüzünü görebileceklerdi. Hislerinin hiç profesyonelce olmadığını biliyordu ama onları bastırmak için hiçbir şey yapmıyordu. Yapabileceği fazla bir şey yoktu. Duygular bağımsızlıklarını ilan etmişlerdi. Kısacası dedem âşık olmuştu ve delik çarşafın kutsal, büyülü bir şey olduğunu düşünmeye başlamıştı çünkü burnunu tümseğe çarptığı ve kayıkçı Tai tarafından hakarete uğradığı zaman içinde oluşan deliği dolduran şeyler görmüştü o çarşafın deliğinden.

Dünya Savaşının sona erdiği gün Nesim özlenen başağrısına tutuldu. Ailemin dünya üzerindeki varlığı böyle tarihi rastlantılarla çöplüğe çevrilmiş, hatta lanetlenmiştir.

Çarşaftaki deliğin çerçevelediği şeye bakmaya cesareti yoktu. Belki de çirkindi; belki bütün bu yapılanların nedeni buydu... baktı. Hiç de çirkin olmayan yumuşak bir yüz gördü, kahverengi üzerine sarı benekli, parıltılı mücevher gözlerinin, o kaplan gözlerinin içine gömüldüğü bir yastık gibi. Doktor Aziz'in düşüşü tamamlanmıştı. Nesim kendini tutamadı, “Ama Doktor, o ne burun öyle!” Ghani kızgın bir sesle, “Kızım, söylediğin lafa...” Ama doktorla hasta karşılıklı gülüyorlardı ve Aziz ona cevap veriyordu: “Evet, evet ender rastlanan bir tür. Bana içinde hanedanların beklediğini söylediler...” Sonra dilini ısırdı çünkü lafını”... sümük gibi” diye bitirmek üzereydi. Üç uzun yıldır görmeden, gülümseyerek, gülümseyerek, sürekli gülümseyerek çarşafın yanında duran Ghani tekrar o gülümsemesini takınmıştı ki bu gülümseme güreşçilerin yüzlerine de yansıdı.

Bu esnada kayıkçı Tai nedeni bilinmeyen bir karar vererek yıkanmaktan vazgeçmişti. Tatlısu gölleriyle dolu, en fakir insanların bile temizlikleriyle övünebileceği (ve övündüğü) bir vadide Tai leş gibi kokma kararı almıştı. Üç yıldır ne yıkanmış ne de doğal ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra taharetlenmişti. Hiç yıkamadan aynı kıyafetleri giyiyordu sürekli; kışa verdiği tek taviz çürümekte olan pijamasının üzerine çuga paltosunu giymekti. Keşmirlilerin yaptığı gibi, ayazda kendini ısıtmak için çugasının içine koyduğu korlarla dolu sepet berbat kokusunu iyice azdırıp çoğaltıyordu. Gövdesinin korkunç kokusunu küçük bahçeye ve eve salarak Azizlerin evinin önünden geçmeyi âdet edinmişti. Çiçekler öldü; Baba Aziz'in penceresindeki kuşlar kaçtı. Doğal olarak Tai iş bulamaz oldu; hele hele İngilizler canlı bir lağım çukuruyla aynı tekneye binmekte gönülsüz davranıyorlardı.

Yaşlı adamın ani pisliği yüzünden ne yapacağını bilemeyen karısının bir açıklama istediği söyleniyordu gölün çevresinde. Adam şu cevabı vermişti: “Yabanellerden gelen doktorumuza sor, o nakkooya, Alman Aziz'e sor.” Yani doktorun aşırı duyarlı burun deliklerini (ki o burundaki tehlike kaşıntısı aşkın uyuşturucu etkisi altında azalmıştı) taciz etme girişimi miydi bu? Yoksa Heidelberg'den gelen *doktori-attache* işgaline karşı bir değişmezlik hamlesi miydi? Bir keresinde Aziz doğrudan doğruya ihtiyara bunun ne anlama

geldiğini sormuştu ama Tai ona doğru hohlayıp kürek çekerek uzaklaşmıştı. Nefesi Aziz'i neredeyse yere düşürecekti; balta gibi keskindi.

1918'de Doktor Aziz'in kuşlarından mahrum kalan babası uykusunda öldü; Aziz'in mesleği sayesinde mücevher dükkânını satmış olan ve kocasının ölümünü sorumluluklarla dolu bir hayattan acısız bir kurtuluş olarak gören annesi hemen ölüm döşeğine çekilip daha adamın kırkı çıkmadan kocasının arkasından gitti. Bu arada savaş bittiğinden Hint birlikleri geri dönmüştü, Doktor Aziz yetim ve özgürdü - on beş santimlik bir delikten içeri düşmüş olan kalbini saymazsak.

Tai'nin davranışının kötü etkileri: Doktor Aziz'in gölün yüzer halkıyla ilişkilerini bozdu. Çocukken rahatça sohbet ettiği balıkçı karılarıyla çiçekçilerin ona soran gözlerle baktıklarını fark etti. “O nakkooya sorun, Alman Aziz'e.” Tai adını yabancıya çıkarmıştı, bu yüzden de tam olarak güvenilemeyecek biri haline gelmişti. Kayıkçıyı sevmezlerdi ama doktorun onda meydana getirdiği değişim iyice huzurlarını kaçırmıştı. Aziz fakirlerin ondan şüphe ettiklerini, hatta onu dışladıklarını fark etti; bu onu çok yaraladı. Tai'nin neyin peşinde olduğunu anlamıştı; adam onu vadiden kaçırtmak istiyordu.

Delik çarşaf hikâyesi de herkesin dilindeydi. Hanım güreşçiler göründükleri kadar sıkı ağızlı değillerdi belli ki. Aziz insanların birbirlerine onu gösterdiklerini görüyordu. Kadınlar ellerini ağızlarına kapatıp gülüyorlardı. “Tai kazansın bakalım,” dedi. İkisi çarşafı tutan birisi kapının yanında dikilen üç hanım güreşçi kulaklarındaki pamuk tıkaçlara rağmen onu duymaya çalışıyorlardı. (“Babama ben tıkattırdım o pamukları,” dedi Nesim, “Bu dedikoducular artık lakırdılarını kendilerine saklasınlar.”) Delikle çerçevelenmiş gözleri kocaman açılmıştı.

... Bir iki gün önce sokakta yürürken kendi gözleri de böyle açılmıştı; kışın son otobüsü renkli yazılarıyla gelmişti -önünde kırmızıyla gölgelenmiş yeşil harflerle ALLAH KORUSUN; arkasında mavi gölgeli sarı haykırıyor ALLAHA ŞÜKÜR!, ve küstah kestane

rengi EYVALLAH!- ve içinden yüzünde yeni bir kırışıklıklar ve halkalar ağıyla İlse Lubin inmişti...

Son zamanlarda toprakağası Ghani onu kulakları tıkalı gardiyanlarla yalnız bırakıyordu, “Biraz konuşun; doktor hasta ilişkisi ancak mahremiyet içerisinde derinleşir. Bunu yeni anladım Aziz Sahib - önceki müdahalelerimi bağışlayın.” Son zamanlarda Nesim'in dili çözüldükçe çözülüyordu. “Bu ne biçim konuşma? Nesin sen, erkek mi fare mi? Leş kokulu bir şikaracı yüzünden evini mi terk edeceksin?”

“Oskar öldü,” dedi İlse, annesinin sedirinde misketlimonu suyunu yudumlarken. “Tıpkı bir komedyen gibi. Kimsenin piyonu olmayın demek için orduyla konuşmaya gitti. Salak, birliklerin silahlarını bırakıp çekip gideceğini zannediyordu. Pencereden seyrediyorduk, onu oracıkta vurmasınlar diye dua ediyordum. Alay artık uygun adım yürümeyi öğrenmişti, görsen tanıyamazdın. Resmigeçidin yapıldığı alanın köşesine geldiğinde ayakkabısının bağına basıp düştü. Askeri bir araç ona çarptı ve öldü. Ayakkabı bağları hep çözülürdü, koca bebek...” bu noktada kirpiklerinde elmaslar dondu... “Anarşistlerin yüz karasıydı.”

“Demek öyle,” dedi Nesim, “iyi bir iş bulma şansın var demek. Agra Üniversitesi ünlü bir yer, bilmiyorum sanma. Üniversite doktoru!., kulağa hoş geliyor. Bunun için gidiyorum dersen iş değişir.” Delikte gözkapakları aşağı indi. “Seni özleyeceğim tabii...”

“Aşık oldum,” dedi Adem Aziz, İlse Lubin'e. Sonra,”... Onu sadece çarşaftaki bir delikten gördüm, parça parça; yemin ederim kalçası kızarıyor.”

“Buralarda havaya bir şey karıştırıyorlar herhalde,” dedi İlse.

“Nesim, işe kabul edildim,” dedi Adem heyecanla. “Mektup bugün geldi. 1919 Nisanında başlamak üzere. Baban evime ve dükkâna bir alıcı bulabileceğini söylüyor.”

“Harika,” diye somurttu Nesim. “Demek yeni bir doktor bulmam gerekecek. Belki de hiçbir şeyden anlamayan o yaşlı cadıya dönerim tekrar.”

“Yetim olduğum için,” dedi Doktor Aziz, “ailem yerine kendim gelmek zorunda kaldım. Ama yine de geldim Ghani Sahib, ilk defa çağrılmadan geldim. Bu mesleki bir ziyaret değil.”

“Sevgili oğlum!” Ghani Adem'in sırtına vurdu. “Tabii onunla evlenmelisin. Birinci sınıf bir çeyizi var! Hiçbir masraftan kaçınmadım! Yılın düğünü olacak, orası muhakkak!”

“Giderken seni burada bırakamam,” dedi Aziz Nesim'e. Ghani hemen araya girdi, “Bu kadar temaşa yeter! Şu çarşaf saçmalığına artık bir son! İndirin çarşafı kadınlar, bunlar artık iki sevgili!”

“Nihayet,” dedi Adem Aziz, “nihayet seni bütün olarak görebildim. Ama şimdi gitmem lazım. Hastalar var... eski bir arkadaşım da yanımda kalıyor, ona anlatmalıyım, ikimiz için çok mutlu olacak. Almanya'dan eski bir dost.”

“Hayır, Adem baba,” dedi uşağı, “sabahtan beri İlse Begüm'ü görmedim. Şikara gezisi yapmak için yaşlı Tai'yi tuttu.”

“Söylenecek bir şey yok,” diye mırıldandı Tai uysalca. “Sizin gibi yüce bir şahsiyetin evine çağrıldığım için şeref duydum. Hanım, göl donmadan Moğol Bahçelerine gitmek için benim kayığımı tuttu. Sessiz bir hanım, Doktor Sahib, tek kelime bile etmedi. Ben de bütün ihtiyar salaklar gibi kendi değersiz düşüncelerime dalmıştım, bir de baktım ki yerinde değil. Sahib, karımın üzerine yemin ederim, koltuğun arkası çok yüksek, oturan görünmüyor, nerden bilecektim? Küçükken arkadaşınız olan bu zavallı kayıkçıya inanın...”

“Adem baba,” diye araya girdi yaşlı uşak, “kusura bakmayın ama bu kâğıdı şimdi masanın üzerinde buldum.”

“Onun nerede olduğunu biliyorum,” dedi Doktor Aziz Tai'ye bakarak. “Hayatıma neden böyle durmadan müdahale ettiğini anlamıyorum; ama bir keresinde orayı bana göstermiştin. Bazı yabancı kadınlar buraya boğulmaya gelir demiştin.”

“Ben mi Sahib?” dedi Tai şaşkın, leş kokulu, masum. “Üzüntü aklınızı karıştırmış! Ben böyle şeyleri nerden bileyim?”

Şişmiş, yosunlara dolanmış gövde birkaç ifadesiz suratlı kayıkçı tarafından kıyıya çekildikten sonra Tai şikara iskelesine gitti

ve dizanterili bir öküzünkine benzeyen nefesini yedikten sonra güç bela kendilerine gelmeye başlayan adamlara “Beni suçluyor, düşünebiliyor musunuz? O hafif meşrep Avrupalılarını buraya getiriyor, onlar göle atlayınca da benim suçlu olduğumu söylüyor!.. Sorun bakalım onu nerede bulacağını nasıl biliyordu? Sorun sorun, o nakkoo Aziz'e sorun!”

İlse bir not bırakmıştı. “Böyle olsun istemezdim.”

Yorum yapmayacağım; telaş ve duygusallıkla dudaklarımdan dökülüveren bu olayları başkaları değerlendirsin. Şimdilik dümdüz söyleyeyim, uzun ve zorlu 1918-1919 kışında Tai hastalandı, Avrupa'da Kral Şeytanı denen illete benzer berbat bir deri hastalığına yakalandı ama Doktor Aziz'e muayene olmayı reddetti ve yerli bir homeopat tarafından tedaviye alındı.

Martta, göl çözüldüğünde, toprakağası Ghani'nin arazisinde kurulan büyük bir çadırda bir düğün yapıldı. Evlilik sözleşmesi Adem Aziz'e Agra'da bir ev almasını sağlayacak, hatırı sayılır miktarda para vadediyordu ve çeyizde de Doktor Aziz'in özel isteğiyle malum delik çarşaf vardı. Genç çift çelenklerle süslenmiş bir kerevette oturuyor, misafirler kucaklarına rupiler atarak önlerinden geçiyordu. O gece dedem, delik çarşafı altlarına serdi, sabah çarşaf küçük bir üçgen oluşturan üç damla kanla süslenmişti. Sabahleyin çarşaf asıldı, gerdek töreninden sonra toprakağasının kiraladığı bir limuzin dedemle anneannemi Amritsar'a götürmek üzere geldi, orada Sınır Postasına bineceklerdi. Dedem evini son kez terk ederken dağlar toplanıp baktılar. (Sonradan bir kere daha, hiç ayrılmamak üzere geri dönecekti.) Aziz, ihtiyar bir kayıkçının karada onların geçişini seyrettiğini görür gibi oldu - ama gözü yanılmıştı herhalde çünkü Tai hastaydı. Müslümanların Süleyman'ın Tahtı dedikleri Sankaraçarya'nın üzerinde nokta gibi duran tapınak onlara hiç ilgi göstermedi. Kış çıplağı kavaklar ve kar kaplı safran tarlaları güneye giden arabanın iki yanında dalgalanıyordu, arabanın bagajında, içinde başka bir sürü şeyin yanı sıra bir stetoskop ve bir çarşaf bulunan eski bir deri çanta vardı. Doktor Aziz midesinde ağırlıksız olmaya benzer bir his duyuyordu. Ya da düşüyor olmaya.

(... Hayalet rolündeyim. Dokuz yaşındayım; babam, annem, Bakır Maymun ve ben maaile dedemlerin Agra'daki evindeyiz ve torunlar -ben dahil- her zamanki Yeni Yıl oyununu sahneliyorlar; ben de hayalet rolündeyim. Bunun için -ve oyunu gizli tutmak için el altından- evde çarpıcı bir kılık aranıyorum. Dedem dışarıda hasta ziyaretinde. Onun odasındayım. Burada bir dolabın üzerinde tozlu ve örümcek ağlı eski bir sandık var, kilitli de değil. İçinde de tam istediğim şey. Sadece basit bir çarşaf değil, ortası zaten delinmiş bir çarşaf! Tam burada, sandıktaki deri bir çantanın içinde, eski bir stetoskopla, küflenmiş Vick's tabletlerinin yanında... çarşafın gösterimizde boy gösterişi tam bir sansasyon yarattı. Dedem onu görür görmez kükreyerek ayağa kalktı. Geniş adımlarla sahneye fırlayıp beni herkesin önünde hayaletlikten çıkarttı. Anneannemin dudakları öyle büzülmüştü ki neredeyse kaybolacaklardı. Birisi unutulmuş kayıkçının sesiyle gürleyerek, öteki yokolan dudaklarıyla öfkesini üzerime salarak korkunç hayaleti ağlayan bir harabeye çevirdiler. Koştum, tabanları yağladım, küçük mısır tarlasına kaçtım, ne olduğunu anlayamıyordum. Saatlerce orada oturdum -belki de tam Nadir Han'ın oturduğu noktada!- yasak bir sandığı bir daha hiç açmayacağıma yemin ediyordum kendi kendime ve kilitli olmadığı için kızıyordum. Ama öfkelerinden çarşafın gerçekten de çok önemli olduğunu anlamıştım.)

Yemeğimi getiren ama şantaj yaparak vermeyen Padma araya girdi: “O karınca duasıyla gözünü bozmaya niyetliysen hiç değilse bana da oku.” Karnım zil çalıyor - ama belki de Padma'nın faydası dokunabilir çünkü onun eleştirilerini engellemek mümkün değil. Adı hakkında söylediklerime çok kızdı. “Şehir çocuğu, sen ne bilirsin?” diye bağırdı eliyle havayı yararak. “Benim köyümde Gübre Tanrıçasının adını almak hiç de utanılacak bir şey değildir. Hemen büyük bir hata yaptığını yaz.” Nilüferimin isteği doğrultusunda Gübreye kısa bir methiye düzüyorum.

Gübre ki ekinleri besler büyütür! Gübre ki sıcak ve nemliyken çapati ekmeği gibi yoğurulup biçimlendirilir, köy duvarcılarına satılır, çamurdan yapılma kaçça evlerin duvarlarını sağlamlaştırmak için! Gübre ki ineğin nahiyesinden gelmesi kutsal ve ilahi olduğunu

kanıtlamaya yeter! Doğru, hata yaptım, itiraf ediyorum önyargılı davrandım, çünkü nahoş kokusu aşırı duyarlı burnumu tacize meyillidir - Gübre Tanrıçası olmak ne harika, ne hoştur kim bilir!

... 6 Nisan 1919, kutsal Amritsar şehri gübre kokuyor (ihtişamlı, kutsal bir koku bu, Padma!).

Belki de o (zengin!) koku dedemin yüzündeki Burnu taciz etmemiştir - ne de olsa Keşmir köylüleri, yukarıda anlatıldığı gibi sıva yerine gübre kullanırlardı. Srinagar'da bile el arabasında yuvarlak tezekler taşıyan satıcılar görülmedik şey değildi. Ama o işte kullanıldığında gübre kurur, kokusuzlaşır, işe yarardı. Amristar gübresi taze ve (daha da kötüsü) tükenmezdi. Sadece büyük baş hayvanlardan da kaynaklanmıyordu. Şehrin sürülerce tongasının, ikkasının, garrisinin okları arasındaki atların kıçlarından da çıkıyordu; katırlar, insanlar ve köpekler de doğal ihtiyaçlarını görürken bir bok kardeşliği içinde kaynaşıyorlardı.

Ama inekler de vardı; kutsal büyükbaşlar tozlu sokaklarda avare avare dolanıyorlar, her biri kendi bölgesinin sınırlarını bokla çizerek devriye geziyordu. Ya sinekler! Bir Numaralı Halk Düşmanı, buharı tüten bir yığından ötekine mutlu mutlu vızıldayarak uçuşuyorlar, bu bedava ikramları selamlayıp, çapraz döllüyorlardı. Şehir de sineklerin faaliyetini yansıtarak kaynaşıyordu.

Yüzü maskeli bir Caynacı bir karıncayı hatta sineği bile ezmemeye özen göstererek kaldırımı bir çalı süpürgesiyle süpürürken, Doktor Aziz otel odasının penceresinden bu sahneye bakıyordu. Bir seyyar satıcının arabasından baharatlı hoş kokular yükseliyordu. “Sıcak pakora, pakora sıcak!” Beyaz bir kadın sokağın karşısındaki dükkândan ipek alıyor, türbanlı erkekler onu kesiyorlardı. Nesim -artık Nesim Aziz- kötü bir baş ağrısına tutulmuştu; ilk kez bir hastalığı nüksediyordu ama sakin vadisinin dışındaki hayat onu derinden sarsmıştı.

Yatağının yanında hızla boşalmakta olan bir misketlimonu suyu sürahisi. Aziz şehrin kokusunu içine çekerek pencerede duruyordu. Altın Tapınağın kubbesi güneşte parlıyordu. Ama burnu kaşınıyordu; burada yolunda olmayan bir şeyler vardı.

Dedemin sağ eline yakın çekim: Tırnakları, eklemleri, parmakları alışılandan büyük. Üstlerinde kızıl kıllar. Başparmağıyla işaret parmağı aralarında ancak bir kâğıdın kalınlığına yer kalacak şekilde birleşmiş. Kısacası: dedem elinde bir bildiri tutuyor. Otel lobisine girerken eline tutuşturmuşlardı (uzun çekime geçiyoruz - her Bombaylı temel film terimlerini bilir).

Hayta yumurcağın döner kapıdan kaçışı, telaştan bildirilerin dağılışı, çaprassinin peşinden koşusu. Kapıda çılgınca bir dönme, tekrar tekrar; sonra çaprassinin eline de yakın çekim yapmak gerekiyor çünkü başparmağıyla işaret parmağı ancak bir yumurcağın kulağının kalınlığına yer kalacak şekilde birleşmiş. Yasadışı bildiri dağıtıcısı küçük suçlunun dışarı atılışı; ama dedem mesajı yine da alıkoymuştu. Şimdi penceresinden dışarı bakarken mesajın karşı duvarda yinelendiğini görüyordu; uzakta bir caminin minaresinde ve bir seyyar satıcının koltukaltındaki büyük, siyah gazetede de. Bildiri gazete cami ve duvar haykırıyor: Hartal!

Yani sözlük anlamıyla yas, sükûn, sessizlik günü. Ama bu Hindistan'da gün Mahatma'nın günü, dil bile Gandiji'nin emirlerine uyuyor ve onun etkisiyle kelime yeni anlamlar kazanmış. Hartal. 7 Nisan, cami, gazete, duvar ve bildiri aynı karara varmış çünkü Gandhi o gün bütün Hindistan'da hayatın duracağını ilan etmiş. Sessiz bir eylemle İngilizlerin oradaki varlığının sürmesinin yasını tutacaklar.

“Kimse ölmediği halde bu hartal da neyin nesi anlamıyorum,” diyerek usul usul ağlıyordu Nesim. “Neden trenler çalışmıyor? Daha ne kadar burada kalacağız?”

Doktor Aziz sokaktaki askere benzeyen delikanlıya bakıyor ve Hintlilerin İngilizler için savaştığını düşünüyor - çoğu dünyayı gördü, Dışarısı onları değiştirdi. Öyle kolay kolay eski dünyaya dönmeyecekler. İngilizler zamanı geri döndürmeye çalışmakta hatalılar. “Rowlatt Kanununu çıkarmaları yanlış oldu,” diye mırıldanıyor.

“Bu rowlatt da neyin nesi?” diye mızıldanıyor Nesim. “Bence saçmalık!”

“Politik kışkırtmaya karşı,” diyor Aziz ve düşüncelerine geri dönüyor. Tai bir keresinde şöyle demişti: “Keşmirliler farklıdır. Mesela korkaktırlar. Bir Keşmirlinin eline bir silah ver, kendi kendine patlamazsa hiç patlamaz - adamın tetiği çekmekten ödü kopar. Biz Hintliler gibi durmadan savaşmayız.” Zihni Tai'yle meşgul olan Aziz kendini Hintli gibi hissetmiyordu. Ne de olsa Keşmir tam anlamıyla İmparatorluğun bir parçası sayılmazdı, bağımsız bir prenslikti. Bildiri cami duvar gazete hartalının kendi kavgası olduğundan emin değildi, yine de şimdi işgal altındaki bölgedeydi. Pencereden uzaklaştı...

...Nesim yastığa kapanmış ağlıyordu. İkinci gecelerinde ondan biraz kımıldanmasını rica ettiğinden beri ağlıyordu. “Nereye kımıldanayım?” diye sormuştu, “Nasıl kımıldanayım?” Adem ne diyeceğini bilememiş, “Öyle kımıldan işte, yani bir kadın gibi...” Nesim dehşet içinde bağırmıştı. “Tanrım kiminle evlenmişim ben? Bu Avrupa'dan dönen adamlar yok mu? Orada berbat kadınlar buluyorsunuz, sonra buradaki kızları da onlar gibi davranmaya zorluyorsunuz! Bak Doktor Sahip ister kocam ol ister olma ben öyle... senin bildiğin kadınlardan değilim.” Bu savaşı dedem hiç kazanamadı; çok geçmeden sürekli ve yıkıcı bir savaş meydanına dönüşen evliliklerinin gidişatını da bu savaş belirledi, yarattığı hasarla çarşafın arkasındaki genç kız ve acemi genç doktor hızla tuhaf varlıklara dönüştüler... “Yine ne var hanım?” diye soruyor Aziz. Nesim yüzünü yastığa gömüyor. “Daha ne olsun?” diyor sesi boğularak. “Senden başka? Yabancı erkeklerin önünde çıplak gezmemi istiyorsun.” (Adem ona çarşaftan çıkmasını söylemişti.) “Gömleğin seni boynundan bileklerine ve dizlerine kadar örtüyor. Şalvar pantolonun ayak bileklerin dahil alt taraflarını saklıyor. Geriye kala kala yüzünle ayakların kalıyor. Yüzünle ayakların mahrem mi hanım?” Ama Nesim zırlıyor, “Onların gözüne daha fazlası görünür! Benim utancımı görürler, derin utancımı!”

Sırada bir kaza var, bizi Merkürokromun dünyasına götürecek... Sabrı tükenen Aziz karısının bütün çarşaflarını, peçelerini bavuldan çıkarıyor, üzerinde Guru Nanak resmi olan teneke bir çöp kutusuna atıyor ve ateşe veriyor. Ateş onu gafil avlayıp birden parlıyor ve perdelere atlıyor. Ucuz perdeler alev alınca

Adem kapıya koşup imdat diye bağırıyor... hizmetçiler, konuklar, çamaşırcı kadınlar odaya doluşuyor ve toz bezleri havlular yıkanmakta olan çamaşırlarla yanan kumaşı söndürmeye çalışıyor. Kovalar geliyor; ateş sönüyor ve duman dolu odaya yaklaşık otuz beş Sih, Hindu ve dokunulmaz doluşurken Nesim yatağında büzülüyor. Nihayet hepsi gidiyorlar ve Nesim dudaklarını inatla kenetlemeden önce iki cümle sarfediyor. “Sen delinin tekisin. Biraz daha misketlimonu suyu istiyorum.” Dedem camları açıp gelinine dönüyor. “Bu duman kolay kolay çıkmaz; ben yürüyüşe çıkacağım. Geliyor musun?” Dudaklar kenetli; gözler kısılmış; başıyla şiddetli bir hayır yapıyor Nesim ve dedem tek başına sokağa çıkıyor. Ayrılmadan önceki son hamlesi: “İyi bir Keşmir kızı olmaktan vazgeç. Modern bir Hintli kadın olmaya bak.”

... Bu sırada askeri bölgede, İngiliz Ordusu karargâhında, Tuğgeneral R. E. Dyer bıyığını mumluyor.

7 Nisan 1919, Amritsar'da Mahatma'nın soylu planı çarpıtılıyor. Dükkânlar kepenklerini indirmiş, tren istasyonu kapalı ama ayaklanan kitleler onları yağmalıyor. Doktor Aziz, elinde deri çantası sokaklarda, mümkün olduğunca yardım etmeye çalışıyor. Ezilmiş gövdeler düştükleri yerde bırakılmış. Yaraları sarıyor, bol bol Merkürokrom sürüyor, ilaç yaraları olduğundan da kanlı gösterse bile en azından dezenfekte ediyor. Nihayet üstü başı kırmızı lekelerle dolu otel odasına dönüyor ve Nesim paniğe kapılıyor. “Dur sana yardım edeyim, Allahım nasıl bir adamla evlendim ben, kenar mahallelerde gundalarla dövüşüyor!” Suyla ıslattığı pamuklarla üzerine saldırıyor. “Neden sıradan insanlar gibi saygın bir doktor olmuyorsun, ciddi hastalıkları tedavi etmiyorsun anlamıyorum. Tanrım her yerin kan içinde. Otur otur da en azından şunları bir sileyim!”

“O kan değil hanım.”

“Benim gözüm yok mu sanıyorsun? Neden yaralı bile olsan beni aptal yerine koymaya çalışıyorsun? Karın bu durumda bile bakamayacak mı sana?”

“Bu Merkürokrom Nesim. Kırmızı bir ilaç.”

Muslukları açan, pamukları çıkartan, tam bir faaliyet girdabına dönüşen Nesim donup kalıyor. “Bile bile yaptın,” diyor, “beni aptal yerine koymak için. Ben aptal değilim. Bir sürü kitap okudum.”

13 Nisan ve hâlâ Amritsar'dalar. “Bu hikâye hâlâ bitmedi,” diyor Adem Nesim'e. “Bu durumda gidemeyiz; tekrar doktor gerekebilir.” “Ne yani, burada kıyamete kadar bekleyecek miyiz?” Adem burnunu kaşıyor. “Hayır, fazla uzun sürmeyecek korkarım.” O öğleden sonra sokaklar birdenbire aynı yöne yürüyen insanlarla doluyor, Dyer'ın yeni sıkıyönetim genelgesini hiçe sayıyorlar. “Bir gösteri planlıyor olmalılar, askerler sorun çıkaracak. Gösteriler yasaklanmıştı,” diyor Adem Nesim'e.

“Neden gidiyorsun? Neden seni çağırmalarını beklemiyorsun?” ... Bir alan çorak topraktan parka kadar herhangi bir yer olabilir. Amritsar'daki en büyük alan Callianvalla Bagh. Yeşillik değil. Taşlar, tenekeler, cam parçaları ve muhtelif şeyler her yerde. İçeri girmek için iki bina arasındaki dar bir geçitten geçmek gerekiyor. 13 Nisan'da binlerce Hintli bu geçitten geçiyor.

“Barışçı bir protesto,” diyor birisi Doktor Aziz'e. Kalabalık tarafından sürüklenerek avlunun ağzına geliyor. Heidelberg'den alınma bir çanta sağ elinde. (Yakın çekime gerek yok.) Çok korktuğunu biliyorum çünkü burnu her zamankinden daha fazla kaşınıyor; ama o bir doktor, kaşıntıyı kafasından çıkarıp alana giriyor. Birisi ateşli bir konuşma yapıyor. Seyyar satıcılar çanna ve tatlı satıyorlar. Her yer toz içinde. Dedemin gördüğü kadarıyla gundaya, sorun çıkaracak tiplere benzemiyorlar. Bir grup Sih yere bir örtü örtmüş üzerinde yemek yiyor.

Havada hâlâ gübre kokusu var. Aziz kalabalığın iyice içine sokulurken Tuğgeneral R. E. Dyer elli kişilik saldırı taburuyla geçitin ağzına geliyor. Amritsar'ın Sıkıyönetim Komutanı - ne de olsa önemli bir adam; bıyığının mumlanmış uçları önemden kaskatı. Elli bir adam uygun adım avludan içeri girerken dedemin burnundaki kaşıntının yerini bir gıdıklanma alıyor. Elli bir adam alana girip yirmi beşi Dyer'ın sağına yirmi beşi soluna gelecek şekilde vaziyet alıyorlar; burnundaki gıdıklanma dayanılmayacak boyutlara ulaşan Adem Aziz

etrafında olan biten üzerinde toplayamıyor dikkatini. Tuğgeneral Dyer emrini verirken hapşırık dedemin suratına sıkı bir darbe indiriyor. “Hap-şuuuuu,” dengesini kaybederek yere yuvarlanıyor, burnunun doğrultusunda giderek hayatını kurtarıyor. “Doktori-attache”si açılıyor; şişeler, gazlı bezler, şırıngalar tozun toprağın içine dökülüyor. Kimse üzerine basmadan malzemelerini kurtarmaya çalışarak insanların ayaklarının arasında dökülenleri aceleyle topluyor. Kışın dişlerin birbirine vurmasına benzer bir ses duyuluyor ve üzerine birileri düşüyor. Gömleği kıpkızıl oluyor.

Çığlıklar, hıçkırıklar duyuluyor ve tuhaf takırtı devam ediyor. Sanki gitgide daha çok insan tökezleyip dedemin üzerine yığılıyor. Sırtı dayanmayacak diye korkmaya başlıyor. Çantasının sapı göğsüne batıyor, o kadar derin ve esrarlı bir yara açıyor ki izi, seneler sonra Sankaraçarya'da, yani Süleyman'ın Tahtı'nda ölene kadar silinmeyecek. Burnu kırmızı haplarla dolu bir şişeye dayalı. Takırtı duruyor ve yerini insanlarla kuşların sesleri alıyor. Hiç hareket sesi yok. Tuğgeneral Dyer'ın elli adamı makineli tüfeklerini indirip gidiyorlar. Silahsız kalabalığın üzerine bin altı yüz elli kurşun boşaltmışlar. Bunlardan bin beş yüz on altısı isabetli, ya birini öldürmüş ya da yaralamış. “İyi atış,” diyor Dyer adamlarına, “İyi iş becerdik.”

O gece dedem eve döndüğünde, onu memnun etmek için modern bir kadın olma yolunda büyük gayret gösteren anneannem onu görünce kılını bile kıpırdatmadı. “Yine Merkürokroma bulanmışsın, çok sakarsın,” dedi yatıştırıcı bir sesle.

“Bu kan,” dedi dedem ve anneannem bayıldı. Dedem biraz amonyum karbonatla onu ayılttıktan sonra anneannem sordu: “Yaralı mısın?”

“Hayır,” dedi.

“Tanrım, neredeydin peki?”

“Bu dünyada değil,” dedi dedem ve onun kollarında titremeye başladı.

İtiraf ediyorum benim elim de titremeye başladı; sadece bu tema yüzünden değil, bileğimde, derinin altında saç gibi incecik bir çatlağın oluştuğunu fark ettim... Neyse. Hepimiz ölüme bir hayat borçluyuz. Madem öyle, doğrulanmamış bir söylentiyle bu bölümü bitireyim; dedem Keşmir'den ayrıldıktan kısa bir süre sonra sıraca illetinden kurtulan kayıkçı Tai 1947'ye kadar yaşadı, (söylentiye bakılırsa) 1947'de Hindistan ve Pakistan'ın kendi vadisi üzerindeki mücadelesine öfkelenip, savaşan kuvvetlerin arasına girip onlara biraz akıl vermek için Çhamba'ya gitmiş. Keşmir Keşmirlilerindir: savunduğu fikir buymuş. Tabii onu vurmuşlar.

Oskar Lubin belagat dolu bu jesti çok beğenirdi herhalde; R. E. Dyer ise katillerinin usta nişancılıklarını överdi. Yatmalıyım. Padma bekliyor; biraz sıcaklığa ihtiyacım var.

Hokkayı-Vurmaca

LÜTFEN parçalanmakta olduğuma inanın.

Mecazlı konuştuğumu sanmayın; melodramatik, muammalı, bayağı bir acındırma isteğinin açılış cümlesi de değil bu. Sadece şunu söylemek istiyorum: Eski bir çömlek gibi tepeden tırnağa çatlamaya başladım, tarihin ağırlığı altında ezilen, alttan üstten tahliye edilmiş, kapılardan sakatlanmış, beynini tükürük hokkaları patlatmış, benzersiz, sevimsiz, zavallı gövdem ek yerlerinden ayrılmaya başladı. Kısacası, kelimenin tam anlamıyla çözülüyorum, şimdilik ağır ağır ama ivmenin arttığına dair belirtiler var. Sizden sadece (benim kabullendiğim gibi) şunu kabullenmenizi istiyorum, en nihayetinde (yaklaşık) altı yüz otuz milyon sıradan ve ister istemez unutkan toz zerresine dönüşeceğim. Bu yüzden de unutmadan önce kâğıda içimi dökmeye karar verdim. (Biz unutkan bir milletiz.) Bazan bir korku geliyor ama yine çekip gidiyor. Panik kabarcıklar çıkaran bir deniz canavarı gibi hava almak için yukarı çıkıyor, yüzeyi karıştırıyor ama sonunda tekrar derinlere çekiliyor. Sükûnetimi korumak benim için önemli. Areka cevizi çiğneyip, pirinçten adi bir tükürük hokkasına tükürüğümü isabet ettirmeye çalışarak o eskiden kalma hokkayı-vurmaca oyununu oynuyorum: Nadir Han'ın Agra'daki ihtiyarlardan öğrendiği oyun... şimdilerde arekanın dişetlerini kırmızıya boyayan macunuyla kokainin verdiği rahatlatıcılığın bir arada yaprağa sarıldığı “roket paan” da bulabilirsiniz. Ama öylesi hileye kaçar.

... Sayfaların arasından bariz bir çatni turşusu kokusu yükseliyor. İyisi mi ortalığı daha fazla bulandırmayayım: Ben Salim Sina, gelmiş geçmiş en hassas koklama organının sahibi, hayatımın son günlerini büyük ölçekte çeşniciliğe adadım. “Ahçı mı?” diyorsunuz dehşet içinde, “Basit bir kâhya mı? Nasıl olur?” Ben de teslim ediyorum, hem ahçılık hem de dil konusunda ustalık sahibi olmak az bulunur bir şey, ama bende ikisi de var. Şaşırdınız; ama ben öyle bildiğiniz 200 rupi aylıkla çalışan aşevi conilerinden değilim, kendi kendimin efendisiyim, şahsi neon tanrıçamın safran rengi ve yeşil kırpışmaları altında çalışıyorum. Çatnilerim ve kasaundilerim de geceleri karaladıklarınla bağlı - gündüz turşu kavanozları arasında,

gece bu kâğıtlar üzerinde, bütün zamanımı o büyük muhafaza işine vakfediyorum. Yemişler gibi anılar da saatlerin çürütmesinden kurtarılıyor.

Ama Padma kolumu çekiştirerek beni çizgisel anlatının dünyasına, sonra-ne-oldu evrenine geri çağırıyor: “Bu gidişle,” diyor, “doğumunu anca iki yüz yaşında anlatacaksın.” Kalçasını kayıtsızca benden tarafa savurarak ilgisiz bir hava takınmaya uğraşıyor ama beni kandıramaz. Bütün karşı koymalarına rağmen nasıl oltaya geldiğini gayet iyi biliyorum. Hiç şüphem yok; hikâyem onu kıskıvrak yakaladı, öyle ki birdenbire eve gitmem, banyo yapmam, sirke lekeli giysilerimi değiştirmem, baharat kokularıyla havası sürekli ağırlaşan bu turşu fabrikasından bir an için olsun çıkmam için beni dürtüklemekten vazgeçti... artık gübre tanrıçam bu büronun bir köşesine bir yatak seriveriyor, yemeklerimi kararmış bir gaz ocağında pişiriyor, çapraz aydınlatmalı yazılarımı sadece “Bir an önce anlatmaya başlasan iyi olacak yoksa doğmadan öleceksin,” diyerek bölüyor. Başarılı bir öykü yazarının haklı gururunu bastırmaya çalışarak onu eğitmeye kalkışıyorum. “Bazı şeyler -hatta insanlar- birbirlerine sızarlar,” diye açıklıyorum, “yemek pişirirken tatların birbirine karışması gibi. Mesela İlse Lubin'in intiharı yaşlı Adem'in içine sızmıştı, adam Tanrıyı görene kadar içinde bir birikintide bekledi,” diyorum ciddiyetle, “geçmiş içime damladı... onu yok sayamayız...” Göğsünde gayet hoş dalgalanmalar yaratan omuz hareketi sözümü kesiyor. “Bence hayat hikâyeni anlatmanın aptalca bir yolu bu,” diye bağırıyor, “annenle babanın nasıl karşılaştığını bile yazamadın daha.”

... Tabii Padma da içime sızıyor. Tarih çatlaklı gövdemden dışarı fışkırırken, nilüferim ağır ağır içeri damlıyor, gerçekçiliğiyle ve onunla çelişen batıl inançlarıyla, tevatür sevgisiyle içime damlıyor - Mian Abdullah'ın hikâyesini anlatmanın tam zamanı. Talihsiz Sinekkuşu: zamanımızın bir efsanesi.

... Aynı zamanda Padma cömert bir kadın çünkü onun için pek fazla bir şey yapamasam da bu son günlerimde yanımda kalıyor. Doğru -Nadir Han'ın hikâyesine geçmeden önce belirtmekte fayda var- ben hadımım. Padma'nın bol ve çeşitli yeteneklerine ve

yardımlarına rağmen içine sızamıyorum, sol ayağını sağ ayağımın üzerine koyup, sağ bacağını belime sardığında ve başını başıma yaklaştırıp kumru sesleri çıkardığında bile; kulağıma "Yazarlık bittiğine göre bakalım öteki kalemini de çalıştırabilecek miyiz?" diye fısıldamasına rağmen; ne yaparsa yapsın onun hokkasını vuramıyorum. Bu kadar itiraf yeter. Sonra-ne-olduculuğun bertaraf edilemez Padma-baskılarına boyun eğerek ve önümdeki zamanın kısıtlılığını hatırlayarak Merkürokromdan 1942'ye sıçrıyorum. (Annemle babamı bir araya getirmek derdine de düştüm.)

Anlaşılan 1942 yazının sonlarında dedem Doktor Adem Aziz tehlikeli bir iyimserlik kapmıştı. Agra'da bisikletiyle gezerken kulakları tırmalayacak kadar kötü ama mutlu bir şekilde ıslık çalıyordu. Bu konuda yalnız da değildi çünkü yetkililerin gayretli itlaf çabalarına rağmen bu bulaşıcı hastalık o sene bütün Hindistan'a yayılmıştı ve kökünün kurutulması için de sert tedbirler alınması gerekecekti. Cornwallis Caddesinin üzerindeki paan dükkânında ihtiyarlar bir yandan areka çiğniyor bir yandan da işin içinde bir bit yeniği olduğundan şüpheleniyorlardı. "Yaşamam gerekenin iki katı kadar yaşadım," dedi en yaşlıları, sesi eski bir radyo gibi çatlaktı çünkü ses tellerinin etrafında seneler birbirine sürtünüyordu, "böyle kötü zamanda bu kadar neşeli insanı bir arada görmemiştim. Şeytan işi." Gerçekten de dirençli bir virüstü - böyle mikropların üremesini sadece hava durumu engelleyebilirdi çünkü yağmurların yağmayacağı kesinleşmişti. Toprak çatlıyordu. Yol kenarlarına tozlar yığılıyordu, bazı günler şose kavşakların orta yerinde kocaman derin çatlaklar oluşuyordu. Paan dükkânında areka çiğneyenler alametlerden söz etmeye başlamışlardı; hokka-vurmaca oyunuyla kendilerini yatıştırarak o çatlak topraklardan Allahbilirneler çıkacağını konuşuyorlardı. Anlatıldığına göre, bir bisiklet tamircisinde, ikindi sıcağında, ortada hiçbir neden yokken birdenbire saçları diken diken olan bir Sih'in türbanı başından fırlamıştı. Bunun kadar çarpıcı olmayan bir başka havadis de susuzluğun vardığı noktaydı; öyle ki sütçüler süte karıştıracak temiz su bulamıyorlardı... Uzaklarda yeni bir Dünya Savaşı sürmekteydi. Agra'da sıcaklık yükseliyordu. Ama

dedem hâlâ ıslık çalıyordu. Paan dükkânındaki ihtiyarlar bu şartlarda ıslık çalmasını pek hoş karşılamıyorlardı.

(Ben de onlar gibi tükürerek çatlakları unutmaya çalışıyorum.) Deri çantası bisikletin arkasına iliştirilmiş dedem bisikletin üzerinde ıslık çalıyordu. Burnunun verdiği rahatsızlığa rağmen dudakları büzülmüştü. Göğsündeki yirmi üç yıldır izi geçmeyen yaraya rağmen neşesi yerindeydi. Hava dudaklarından geçip sese dönüşüyordu. Eski bir Alman melodisini çalıyordu: Tannenbaum.

İyimserlik salgını tek bir kişiden kaynaklanıyordu, gerçek adı olan Mian Abdullah'ı sadece gazeteler kullanıyordu. Ötekiler için Sinekkuşu'ydu o, olmasa olmayacak bir yaratık.

“Sihirbaz kurtarıcıya dönüştü,” yazıyordu gazeteciler, “Delhi'deki meşhur sihirbazlar gettosundan çıkan Mian Abdullah Hindistan'daki yüz milyon Müslümanın ümidi oldu.”

Sinekkuşu, Özgür İslam Meclisi'nin kurucusu, başkanı, birleştiricisi ve itici gücüydü; 1942'de Meclis'in ikinci yıllık toplantısının yapılacağı Agra meydanına platformlar, kürsüler kuruluyordu. Yıllar ve çeşitli dertler yüzünden saçına ak düşmüş elli iki yaşındaki dedem, ıslık çalmaya meydandan geçerken başlamıştı. Bisikletiyle köşeleri dar bir açıyla dönerken yana yatıyor, çocuklarla inekler arasından da öyle geçiyordu... başka bir yerde ve zamanda arkadaşı Kuç Naheen Ranisi'ne şöyle demişti: “Ben bir Keşmirli olarak doğdum, pek de Müslüman sayılmam. Sonra göğsümdeki bir yara beni Hintli yaptı. Hâlâ da Müslüman sayılmam ama sonuna kadar Abdullah'ın arkasındayım. Kavgası benim kavgam.” Gözleri hâlâ Keşmir göklerinin rengindeydi... eve vardığında gözleri memnuniyet ışıltısını hâlâ taşıdığı halde ıslık kesildi çünkü hain kazlarla dolu avluda onu anneannem Nesim Aziz'in memnuniyetsiz yüz hatları bekliyordu; dedem ona parça parça âşık olma hatasına düşmüştü ama o şimdi birleşmiş ve hiç değişmeyecek heybetli ölçülerine kavuşmuştu, ayrıca kendisine garip bir biçimde Muhterem Valide diye hitap ediliyordu.

Zamanından önce yaşlanmış, iri kıyım bir kadındı, yüzünde de cadı çıbanına benzer iki koca ben çıkmıştı; kendi eseri olan

görünmez bir kalede, gelenekler ve mutlaklıklardan oluşan demirden bir şatoda yaşıyordu. O yıl Adem Aziz oturma odasına asmak için ailesinin fotoğraflarını çektirip büyüttürmüştü; Üç kız ve iki oğlan kendilerinden isteneni yapmış ama Muhterem Valide sırası geldiğinde isyan etmişti. Bunun üzerine fotoğrafçı onun resmini haberi olmadan çekmeye kalkışmış ama o makineyi kaptığı gibi adamın kafasında kırmıştı. Neyse ki adama bir şey olmamıştı; ama anneannemin tek bir fotoğrafı bile yoktur. O kimsenin küçük siyah kutusuna hapsolacaklardan değildi. Peçesiz, çıplak suratlı bir utanmazlık içinde yaşamak ona yetiyordu - bunun bir de kayda geçmesine izin vermeye niyeti yoktu. Belki de yüz çıplaklığı mecburiyetinin yanı sıra Adem'in habire altında kımıldanmasını söyleyip durması da onu barikatlara itmişti; ev içinde koyduğu kurallar öyle sarsılmaz bir savunma sistemiydi ki bir sürü beyhude girişimden sonra Aziz onun burçlarını ve tabyalarını ateşe tutmayı bırakıp, onu dev bir örümcek gibi kendi bölgesini yönetmeye terk etmişti. (Belki bu da tam anlamıyla bir kendini savunma sistemi değil, daha çok kendisine karşı bir savunma sistemiydi.)

Reddettiği konuların başında politik meseleler geliyordu. Doktor Aziz bu gibi şeylerden konuşmak istediğinde arkadaşı Rani'ye gider, Muhterem Valide de surat asardı; ama çok da fazla değil çünkü bu ziyaretlerin kendi zaferi olduğunu bilirdi.

Hükümdarlığının gözbebekleri mutfağı ve kileriydi. Birincisine hiç girmedim ama ikincinin kilitli, camlı kapılarından içerideki gizemli dünyaya baktığımı hatırlıyorum, tavana asılmış, sinek konmasın diye üzerlerine bezler serilmiş tel sepetler, gur ve başka tatlılarla dolu tenekeler, düzenli kare etiketleri olan kilitli kutular, fıstıklar, şalgamlar, tahıl çuvalları, kaz yumurtaları, tahta süpürgeler. Kiler ve mutfak yabancıların giremeyeceği bir bölgeydi ve Muhterem Valide onları cansiperane korurdu. Son çocuğuna, Emerald teyzeme gebeyken, kocası onu ahçıya göz kulak olma külfetinden kurtarmayı teklif etmişti. Cevap vermedi ama ertesi gün Aziz mutfağa yaklaştığında elinde madeni bir tencereyle dışarı çıkıp kapının önünde durdu. Şişman ve hamileydi, bu yüzden de geçecek fazla bir yer kalmamıştı. Adem kaşlarını çattı. “Bu ne böyle hanım?” Anneannem

cevap verdi, “Bu, nederlerona, çok ağır bir tencere; eğer seni bir kere bile burada yakalarsam, nederlerona, kafanı buna sokarım, içine biraz dahi koyar, nederlerona, korma yaparım.” Anneannemin iki lafın başı nederlerona demeye nasıl başladığını bilmiyorum ama seneler geçtikçe bu laf cümlelerini gitgide daha fazla işgal etmeye başladı. Bunun bilinçsiz bir yardım çağrısı... gerçek bir soru olduğunu düşünüyorum. Muhterem Valide, bütün heybetine rağmen evrende kaybolduğunu anlatmaya çalışıyordu bize. Buna ne ad verilebileceğini de bilmiyordu.

... Yemek masasında da haşmetle hükümranlığını sürdürüyordu. Masaya ne bir yemek ne de bir tabak konuyordu. Köri ve tabak çanak sağ kolunun altındaki alçak bir masadan dağıtılıyordu; Aziz de çocuklar da o ne verirse onu yiyorlardı. Kocası kabız olduğunda bile istediği yemeği yemesine izin vermemesi, ricalarını, önerilerini dinlememesi de bu törenin gücünü gösteriyordu. Bir kale asla kımıldamaz. Bakmakla yükümlü olduklarının hareketleri düzensizleşse bile.

Nadir Han'ın uzun gizlenme döneminde, Emerald'a âşık olan genç Zülfikâr'ın Cornwallis Caddesindeki eve yaptığı ziyaretlerde, Aliye teyzemin yirmi beş yıl boyunca hınç içinde yaşayıp sonra da hıncını annemden çıkarmasına neden olacak zengin muşamba ve deri tüccarı Ahmet Sina'nın gelip gitmelerinde, Muhterem Valide'nin hane halkı üzerindeki demir pençesi hiç gevşemedi; hatta Nadir'in gelişinin büyük sessizliği koyultmasından önce bile Adem Aziz bu yumruğu kırmaya çalışmış ve karısına savaş açmak zorunda kalmıştı. (Bütün bunlar iyimserliğe tutulmasının ne kadar şaşırtıcı olduğunu göstermeye yarıyor.)

... 1932'de, yani on yıl önce, çocuklarının eğitimini üstlenmişti. Muhterem Valide bu işten hoşlanmadı ama bir babanın geleneksel rolü bu olduğu için karşı çıkamadı. Aliye on bir, ikinci kızları Mümtaz neredeyse dokuz yaşındaydı. İki oğlandan Hanif sekiz, Mustafa altı yaşındaydı, en küçükleri Emerald ise beşinde bile yoktu. Muhterem Valide korkularını aile ahçısı Davud'a açıyordu. “Onların kafalarını kim bilir ne yabancı dillerle dolduruyor, nederlerona, bir sürü işe yaramaz şey.” Davud tencereleri karıştırıyor, Muhterem Valide

haykırıyordu, “Ufaklığın kendine, nederlerona, Zümrüt yerine Emerald demesine şaşmamalı. Nederlerona, İngilizce. Bu adam çocuklarımı mahvedecek. Şuna o kadar kimyon koyma, nederlerona, başkalarının işine burnunu sokmak yerine pişirdiğin yemeğe baksan iyi olur.”

Sadece tek bir eğitim şartı koştu: din dersleri. Kuşkularla kavrulan Aziz'in aksine o hep mümin kalmıştı. “Senin sinekkuşun var,” dedi ona, “ama ben, nederlerona, Tanrının Çağrısına uyuyorum. O adamın, nederlerona, vızıldamasından daha güzel bir ses.” Bu onun ender politik yorumlarındandı... ama günün birinde Aziz din öğretmenini kapı dışarı etti. Başparmağıyla işaret parmağı mollanın kulağına yapışmıştı. Nesim Aziz kocasının çalı sakallı sefili bahçe kapısına doğru sürüklediğini gördü; nefesini tuttu; sonra kocasının ayağı muhteremin kaba etine vurduğunda bağırdı. Yıldırımlar saçarak savaşa daldı Muhterem Valide. “Kadir bilmez adam!” diye bağırdı kocasına, “Nederlerona, utanman yok mu senin!” Çocuklar arka avluya sığınmış seyrediyorlardı. Aziz cevap verdi: “O adamın çocuklarına ne öğrettiğini biliyor musun?” Muhterem Valide soruya karşı soruyu yapıştırıyor, “Başımıza, nederlerona, bir felaket getirmek için yapmayacağın şey yok mu senin?” - ama Aziz durmuyor, “Sence o nestalik yazısı mıydı? Hı?” - buna karşılık karısı iyice çileden çıkıyor: “Domuz da mı yiyeceksin? Nederlerona? Kuran'a mı tüküreceksin?” Doktor sesini yükselterek dikleniyor, “Yoksa bakara suresi miydi? Ne dersin?”... Onu hiç dikkate almayan Muhterem Valide zirveye çıkıyor: “Kızlarını Almanlarla mı evlendireceksin?” Nefes almak için durunca dedem kendini toplama fırsatı buluyor, “Onlara nefret etmeyi öğretiyordu, hanım. Onlara Hindulardan, Budistlerden, Caynacılardan, Sihlerden ve kim bilir başka hangi vejetaryenlerden nefret edin diyordu. Nefret dolu çocuklar mı istiyorsun be kadın?” “Sen Allahsız çocuklar mı istiyorsun?” Muhterem Valide Cebrail'in bölüklerinin geceleyin aşağı inip inançsız çocuklarını cehenneme taşıdığını kuruyordu. Canlı cehennem imgeleri vardı kafasında. Cehennem haziranda Racputana kadar sıcaktı ve orada herkes yedi yabancı dil öğrenmek zorundaydı... “Yemin ederim, nederlerona,” dedi anneannem, “benim

mutfağımdan senin dudaklarına lokma yemek girmeyecek! Molla sahibi getirip de, nederlerona, ayaklarını öpene kadar tek bir çapati bile yiyemeyeceksin!”

O gün başlayan açlık savaşı neredeyse ölümle sonuçlanan bir düelloya dönüşecekti. Sözüne sadık kalan Muhterem Valide yemeklerde kocasına boş tabak bile vermedi. Doktor Aziz de hemen buna karşı tavır alarak dışarıda yemeyi reddetti. Gün be gün babalarının eriyip gittiğini görüyordu çocuklar, anneleriyse gaddarca yemeklerini koruyordu. “Tümüyle yok mu olacaksın?” diye sordu Emerald ilgiyle, hemen endişeyle ekledi, “Nasıl geri dönüleceğini bilmiyorsan sakın kaybolma.” Aziz'in yüzünde kraterler oluşmuştu; burnu bile incelmiş gibiydi. Gövdesi bir savaş meydanına dönüşmüştü ve her gün bir parçası havaya uçuyordu. En büyük, en akıllı çocuğu Aliye'ye dedi ki: “Bir savaşta her iki ordudan da fazla zararı savaş meydanı görür. Doğaldır bu.” Vizitelere çıkarken artık rikşaya biniyordu. Rikşacı Hamdard onun için endişelenmeye başlamıştı.

Kuç Naheen Ranisi Muhterem Valide'yi vazgeçirmek için arabulucular gönderdi. “Hindistan'da yeterince aç insan yok mu?” diye sordu arabulucular Nesim'e, o da daha o zamanlar efsaneleşmeye başlayan şahmeran bakışıyla baktı onlara. Ellerini kucağına kavuşturmuş, başında sıkı sıkı bağlanmış muslin bir duppata gözkapaksız gözleriyle misafirleri delerek onları gözlerini kaçırmaya zorladı. Sesleri taş olup kaldı, yürekleri soğudu; yabancı erkeklerle dolu odada anneannem tek başına, öne eğilmiş bakışların ortasında muzaffer oturuyor. “Yeterince aç mı var, nederlerona?” dedi çatlak bir sesle. “Bilmem, belki. Belki de yok.”

Ama aslında Nesim Aziz çok endişeliydi çünkü Aziz'in açlıktan ölmesi kendi dünya görüşünün onunkinden üstün olduğunu kanıtlasa da sadece prensip uğruna dul kalmak istemiyordu; ama geri adım atıp tükürdüğünü yalamadan da bu sorunu çözmenin bir yolunu bulamıyordu, yoksa yüzünü açmayı öğrenmiş anneannem kendi yüzüne nasıl bakacaktı?

“Hastalanmış gibi yapsana!” - Akıllı çocuk Aliye çözümü bulmuştu. Muhterem Valide çekilme taktiği uyguladı, ağrısı olduğunu, ne derler ona, gerçekten de çok berbat bir ağrısı olduğunu söyleyerek yatağa çekildi. Onun yokluğunda Aliye babasına, tavuk çorbası şeklindeki zeytin dalını uzattı. İki gün sonra Muhterem Valide ayağa kalktı (hayatında ilk defa kocasının kendisini muayene etmesine izin vermemişti), iktidarını tekrar ele aldı ve kızının kararını uysallıkla kabul ederek sanki ortada hiçbir şey yokmuş gibi Aziz'e yemeğini verdi.

Bu on yıl önceydi; ama hâlâ, 1942'de, paan dükkânındaki ihtiyarlar ıslık çalan doktoru gördüklerinde kıkırdayarak karısının onu nasıl geri dönmesini bilmediği halde kaybolma numarası yapmaya zorladığını hatırlıyorlardı. Akşam vakti birbirlerini dürtüklüyorlardı, “Hatırladın mı hani...” sonra “Çamaşır ipine asılmış iskelet gibi kuruyup kalmıştı! Hatta bisikletine bile...” sonra “-sana bir şey söyleyeyim mi baba, o kadın çok korkunç şeyler yapabilir. Ne işler karıştırdıklarını anlamak için kızlarının rüyalarını bile görüyormuş!” Ama hava iyice kararınca dürtüklemeler kesiliyor çünkü artık yarışma zamanı. Sessizlikte çeneleri uyumlu bir biçimde kımıldanıyor; sonra birdenbire dudakları büzülüyor ama hava-sürtünmesi-sesi çıkmıyor o dudaklardan. Islık çalmıyorlar, buruşuk dudaklarından uzun, kırmızı bir areka suyu fışkırıyor ve yolunu hiç şaşırmadan eski bir pirinç tükürük hokkasına yöneliyor. Kalçalara vuruluyor, böbürleniliyor “Peh peh, şuna bak!”, “Usta atışı diye buna derler!”...

İhtiyarların etrafında kasabanın ışığı solarken, çeşitli akşam meşgaleleri başlıyor. Çocuklar çember çevirip kabbadi oynuyor, Mian Abdullah'ın posterlerine sakal yapıyorlar. Yaşlılar hokkayı oturdukları yerden sokağın ortasına doğru gitgide daha uzağa koyarak her seferinde daha uzun atışlar yapıyorlar. Yine de sıvı yerini buluyor. “Çok güzel, yara!” Sokak çocukları fırlatılan kırmızı sıvıların arasına dalıp çıkıyor, bu ciddi hokka-vurmaca sanatına tavuk oyununu karıştırıyorlar... Ama ordunun kurmay arabası sokak çocuklarını dağıtarak geliyor... İşte Tuğgeneral Dodson, kasabanın askeri komutanı, sıcaktan patlamış... yanında da emir subayı Binbaşı Zülfikar ona bir havlu uzatıyor. Dodson yüzünü kuruluyor; sokak

çocukları dağılıyor; araba hokkayı deviriyor. İçinde kan gibi pıhtılar olan koyu kırmızı bir sıvı kırmızı bir el gibi yere yayılıyor ve suçlarcasına İngilizlerin azalmakta olan gücünü işaret ediyor.

Küflenmekte olan bir fotoğrafın anısı (belki de çektiği gerçek boyutlardaki resimler neredeyse hayatına malolacak olan aynı beyinsiz fotoğrafçının eseri): iyimserlik ateşiyle yanan Adem Aziz altmış yaşlarında bir adamla el sıkışıyor; sabırsız, telaşçı bir adam, beyaz bir saç tutamı hoş bir yara izi gibi alnına düşmüş. Bu Mian Abdullah, Sinekkuşu. (“Bakın Doktor Sahib, kendimi formda tutuyorum. Karnıma bir yumruk atmak ister misiniz? Atın atın. Zıpkın gibiyim.” ... Fotoğrafta bol, beyaz bir gömleğin kıvrımları karnı gizliyor, dedemin yumruğu da sıkı değil, merhum kurtarıcının eli tarafından yutulmuş.) Arkalarında, hoşnutlukla bakan Kuç Naheen Ranisi, vücudu parça parça beyaz lekelerle kaplı, tarihe sızan ve Bağımsızlıktan kısa süre sonra büyük ölçekte patlama yapan bir hastalık bu... “Ben kurbanım,” diye fısıldıyor Rani, asla kımıldamayacak fotoğraflanmış dudaklarının arasından, “kültürlerarası meraklarımın bahtsız kurbanı. Tenim ruhumdaki enternasyonalizmin en iyi dış göstergesi.”

Evet, bu fotoğrafta bir konuşma sürüp gidiyor. İyimserler usta vantrologlar gibi liderleriyle görüşüyor. Rani'nin yanında -şimdi dikkatle dinleyin; tarihle atalar birleşmek üzere!- müstesna biri duruyor, tombul ve göbekli, gözleri durgun göller gibi, saçları bir şairinkiler gibi uzun. Nadir Han, Sinekkuşu'nun özel sekreteri. Fotoğraf onları dondurmamış olsaydı ayakları mahcubiyetten habire yer değiştiriyor olurlardı. Aptalca, gergin gülümsemesinin ardından şunları söylüyor, “Doğru; birtakım dizeler yazdım...” Bunun üzerine Mian Abdullah lafa girerek açık ağzının parlak sivri dişleri arasından gümbürdüyor: “Ama ne dizeler! O kadar sayfada tek bir kafiye bile yok!..” Rani nazikçe “Demek modernistsiniz,” diyor. Nadir utanarak cevap veriyor: “Evet.” Durgun, hareketsiz sahnede ne gerilimler var! Ne dokundurmalar; Sinekkuşu diyor ki: “Hadi canım; sanat yüceltici olmalıdır; bize şanlı edebi geçmişimizi hatırlatmalıdır!”... Sekreterinin yüzüne düşen bir gölge mi yoksa kaşları mı çatılmış?.. Nadir'in sesi, solgun resimden çok alçak çıkıyor: “Ben sanatın yüceliğine

inanmıyorum, Mian Sahib. Sanat kategorilerin dışında olmalıdır; benim şiirimle -şey- hokka-vurmaca oyunu eşittir.”... Bunun üzerine düşünceli bir kadın olan Rani şaka yapıyor: “Belki de bir odamı paan-çiğnemece ve hokka-vurmaca için tahsis etmeliyim. Laciverttaşı kakmalı çok güzel gümüş bir tükürük hokkam var, hepiniz gelip denemelisiniz. Varsın beceriksiz tükürüklerimizden duvarlar kirlensin! Bunlar en azından dürüst lekeler olur.” Artık fotoğrafın söyleyecek bir şeyi kalmadı; şimdi fark ediyorum. Sinekkuşu bütün bu süre zarfında hep resmin köşesindeki, dedemin omzunun arkasındaki kapıya bakıyormuş. Kapının ardında tarih bekliyor. Sinekkuşu gitmek için sabırsızlanıyor... ama bizimle birlikte oldu ve olmakla hayatım boyunca peşimden gelecek iki iz bıraktı bize: sihirbazlar gettosuna giden iz ve kafiyesiz, fiilsiz şair Nadir'le paha biçilmez gümüş hokkanın hikâyesini anlatan iz.

“Ne saçma,” diyor bizim Padma. “Resim nasıl konuşur? Burada bırak; düşünemeyecek kadar yorulmuşsun.” Ama Mian Abdullah'ın durmadan vızıldamak gibi tuhaf bir alışkanlığı olduğunu, garip bir biçimde, ne melodili ne melodisiz, bir makine ya da dinamo gibi hafiften, mekanik bir biçimde sürekli vızıldadığını söyleyince hemen yutuyor, “Madem o kadar enerjik bir adammış hiç şaşırmadım,” diyor basiretle. Yine kulak kesiliyor; ben de konuya ısınarak Mian Abdullah'ın mırıltısının iş temposuyla doğru orantılı olarak yükselip alçaldığını söylüyorum. Öyle bir vızıldama ki pesleştiğinde insanın dişini ağrıtır, en tiz noktasına geldiğinde de yakınlarda kim varsa ereksiyona uğratırdı. (“Arre baap,” diyerek gülüyor Padma, “erkeklerin onu bu kadar tutmasına şaşmamak lazım!”) Sekreteri Nadir Han sürekli patronunun timsal tuhaflığına maruz kalır, kulakları, çenesi, penisi Sinekkuşu'nun emirleri doğrultusunda hareket ederdi. Onu yabancıların yanında utandıran ereksiyonlara, sızlayan azı dişlerine ve genelde yirmi dört saatin yirmi ikisini çalışarak geçirmesine rağmen neden hâlâ onun yanındaydı Nadir? Olayların merkezinde olup onları edebiyata dökmeyi şairlik vazifesi saydığından yanında kalmıyordu herhalde. Şan şöhret peşinde de değildi. Hayır; Nadir'in dedemle paylaştığı bir şey vardı ki o yetiyordu. O da iyimserlik hastalığına tutulmuştu.

Adem Aziz gibi, Kuç Naheen Ranisi gibi Nadir Han da Müslüman Birliği'nden nefret ediyordu (“Kurbağa güruhu!” diye bağırmıştı Rani oktavlar arasında slalom yapan gümüş sesiyle. “Kârlarını koruma peşindeki toprakağaları! Onların Müslümanlarla ne alakası var? Kongre reddettikten sonra kurbağalar gibi İngilizlere gidip onlar için hükümet kuruyorlar!” “Hindistan'dan Elinizi Çekin” önergesinin verildiği yıldı. “Dahası,” dedi Rani, “hepsi delirmiş. Yoksa neden Hindistan'ın bölünmesini istesinler ki?”) Mian Abdullah, yani Sinekkuşu, Özgür İslam Meclisini neredeyse tek başına kurmuştu.

Çeşitli Müslüman hiziplerin liderlerini, Birlikçilerin sofuluğuna ve çıkarcılıklarına karşı, gevşek bir federasyon oluşturmaya çağırmıştı. Bu büyük bir birleştirme numarasına dönüştü çünkü hepsi geldiler. İlk Meclis Lahor'da toplanmıştı; Agra'da da ikincisi toplanacaktı. Platformlar tarım hareketlerinin, kentli işçi sendikalarının liderleriyle, din büyükleriyle ve bölgesel gruplarla dolacaktı. Bu sefer birinci toplantıda kendini hissettiren şey doğrulanacaktı: Hindistan'ın bölünmesini isteyen Birlik, sadece kendi adına konuşuyordu. “Bize sırtlarını çevirdiler,” diyordu Meclisin ilanları, “şimdi de arkalarından vurduğumuzu iddia ediyorlar!” Mian Abdullah bölünmeye karşıydı.

İyimserlik salgınının pençesindeki, Sinekkuşu'nun koruyucusu Kuç Naheen Ranisi ufuktaki bulutlardan hiç söz etmiyordu. Agra'nın Müslüman Birliği'nin kalesi olduğunu hiç söylemiyordu, “Adem oğlum, Sinekkuşu Meclisi burada toplamak niyetindeyse ona kalk Allahabad'a git demeyeceğim,” diyordu. Hiç şikâyet etmeden, karışmadan bütün masrafları üstlenmişti; üstüne üstlük şehirde düşmanlar da ediniyordu. Rani öteki Hint prens ve prensesleri gibi yaşamazdı. Teetar avları düzenlemek yerine burs veriyordu. Otel skandalları yerine politikayla ilgileniyordu. Söylentiler başlamıştı. “Şu burs verdiği insanlar var ya, herkes onların müfredat dışı vazifeleri olduğunu biliyor. Karanlıkta kadının odasına gidiyorlarmış, lekeli yüzünü göstermiyormuş onlara hiç, o şuh cadı sesiyle onları büyüleyip yatağa çağırıyormuş!” Adem Aziz cadılara inanmazdı. Rani'nin Farsça'da da Almanca'da da aynı rahatlıkla at koşturan parlak arkadaş çevresinden hoşlanıyordu. Ama Rani hakkındaki

hikâyelere inanıp inanmamak konusunda kararsız kalan Nesim Aziz prensesin evine yapılan ziyaretlerde kocasına hiç eşlik etmiyordu. “Allah insanların bir sürü dil konuşmasını isteseydi,” derdi, “ağzımıza bir tane dil koyar mıydı?”

Sinekkuşu'nun iyimserlerinden hiçbirisi olacaklara hazırlıklı değildi. Hokka-vurmaca oynayıp yerdeki çatlakları görmezden geliyorlardı.

Bazan efsaneler gerçeği yaratır ve olgulardan daha yararlı olur. Efsaneye bakılırsa -paan dükkânındaki ihtiyarların cilalı dedikodusuna bakılırsa- Mian Abdullah'ın başına bu felaket, Nadir Han'ın uğursuzluk getireceğini söyleyerek onu uyarmasına rağmen Agra tren istasyonundan tavuskuşu tüyünden bir yelpaze alması yüzünden gelmişti. Dahası o gece ay hilaldi, Abdullah Nadir'le birlikte çalıştığından, yeni ay yükseldiğinde ikisi de onu camın arkasından görmüşlerdi. “Bunlara dikkat etmek lazım,” dedi areka çiğneyiciler. “Biz yaşımızı başımızı aldık, bunları biliriz.” (Padma da başını sallayarak onlara katılıyor.) Meclis'in bürosu Üniversite kampüsündeki tarihi fakülte binasının zemin katındaydı.

Abdullah'la Nadir gece mesailerini bitirmek üzereydiler; Sinekkuşu'nun vızıltısı pesleşmişti ve Nadir'in dişleri sızlıyordu. Büronun duvarında Abdullah'ın en sevdiği Bölünme Karşıtı sloganın yer aldığı afiş vardı, şair İkbal'den bir dize: “Tanrıya yabancı bir ülke nerede bulunur?” Suikastçılar kampüse gelmişlerdi.

Olgular: Abdullah'ın bir sürü düşmanı vardı. İngilizlerin ona karşı tavrı hep ikircikliydi. Tuğgeneral Dodson onu kentte istememişti. Kapı çalındı, Nadir açtı. Odaya altı yeni ay girdi, yüzleri maskeli karalar giymiş altı adamın tuttuğu hilal şeklinde altı bıçak. İki adam Nadir'i tuttu, ötekiler Sinekkuşu'na yöneldi.

“O anda,” diyor areka çiğneyiciler, “Sinekkuşu'nun vızıltısı tizleşti. Tizleştikçe tizleşti, yara, suikastçıların organları cüppelerini çadıra çevirirken gözleri faltaşı gibi açıldı. Sonra -aman Allah!- bıçaklar şarkı söylemeye başladı, Abdullah daha da yüksek sesle şakıyordu, hayatında hiç söylemediği kadar yüksek sesle. Vücudu sertti, uzun kıvrık bıçaklar onu öldüremiyordu; bir tanesi bir

kaburganın üzerinde kırıldı ama ötekiler kısa sürede kana bulandılar. Ama-iyi dinle!- Abdullah'ın vızıltısı insan kulaklarının eşiğini aşmış, kasabanın köpekleri tarafından duyulmuştu. Agra'da belki de sekiz bin dört yüz yirmi sokak köpeği vardır. O gece herhalde bir kısmı yemek yiyordu, bir kısmı ölüyordu; bazıları çiftleşiyordu, kimisi de çağrıyı duymamıştı. Sen de iki bin; geriye kalır altı bin dört yüz yirmi it, hepsi dönüp üniversiteye koştular, birçoğu kasabanın öteki ucundaki tren yolundan geliyordu. Bunun doğru olduğunu herkes bilir. Uyuyanlar dışında herkes gördü. Bir ordu gibi gürültüyle ilerliyorlardı, sonradan kemikler, bok, kıl tutamları bulunacaktı yollarında... bu sırada Abdullahji vızıldıyordu, vızıldıyordu ve bıçaklar şarkı söylüyordu. Şunu da bil: birdenbire katillerden birinin gözü çatladı ve yuvasından dışarı fırladı. Sonradan halının içinde cam parçaları buldular!”

Dediklerine göre: “Köpekler geldiğinde Abdullah ölmek üzereymiş, bıçaklar da körelmiş... vahşi hayvanlar gibi gelmişler, pencereden içeri atlamışlar, Abdullah'ın vızıltısı kırdığı için pencerede cam yokmuş... kapıyı kırana kadar üzerine abanmışlar... sonra her yeri doldurmuşlar baba!., kimi bacaksız, kimi tüysüz ama çoğunun en azından dişi varmış, kimisi de keskinmiş... Ondan sonracığıma; suikastçıların kimsenin geleceğinden korkusu yokmuş herhalde çünkü hiç nöbetçi bırakmamışlar; köpekler onları gafil avlamış... O ödlek Nadir Han'ı tutan iki adam, gırtlaklarına atlayan belki altmış sekiz köpeğin ağırlığı altında yere düşmüşler... katiller o kadar feci paralanmışlardı ki sonradan kimse kim olduklarını anlayamadı.”

“Bir ara,” diyorlar, “Nadir pencereden atlayıp koşmaya başlamış. Köpeklerle suikastçılar o kadar meşgulmüş ki kimse peşine düşmemiş.”

Köpeklerle suikastçılar mı?.. Bana inanmıyorsanız kontrol edin. Mian Abdullah ve Meclisini araştırın. Onun hikâyesini nasıl hasıraltı etmişiz öğrenin... sonra da yardımcısı Nadir Han'ın ailemin halıları altında nasıl üç yıl geçirdiğini anlatayım size.

Nadir Han gençken, hayatı tümüyle sanatına sığdırmaya çalıştığı için tablolarını gittikçe büyüten bir ressamla aynı odada kalmış. “Şu halime bak,” demiş ressam kendini öldürmeden önce, “Minyatürcü olmak istemiştim ama filciliğe yakalandım!” Hilal bıçaklar gecesinin kabaran olayları Nadir Han'a oda arkadaşını hatırlattı çünkü hayat bir kez daha gerçek boyutlarında kalmayı reddetmişti. Melodramatik bir hal almıştı ve bu da canını sıkmıştı.

Nadir Han gece vakti kimseye görünmeden kenti nasıl koşarak geçti? Bunu onun kötü bir şair ve anadan doğma bir kazık kakıcı olmasına veriyorum. Koşarken ne yaptığını dışarıdan izliyordu, bedeni ucuz bir korku romanındaki gibi davrandığı için özür diliyordu sanki; hani şu işportacıların tren istasyonlarında sattığı cinsten bir romandaki gibi, ya da nezleye, tifoya, iktidarsızlığa, sıla özlemine, fakirliğe iyi gelen ilaçların yanında bedava verdikleri bir romandaki gibi. Cornwallis Caddesinde ılık bir geceydi. Boş rikşa-durağının yanında bir kömür maltızı duruyordu. Paan dükkânı kapanmıştı, ihtiyarlar ertesi gün oynayacakları oyunun rüyasını görerek damda uyuyorlardı. Aylak aylak Red and White sigarasının paketini çiğneyen uykusu kaçmış bir inek, dertop olmuş sokakta uyuyan bir adamın yanından geçti, bu da adamın ertesi sabah uyanacağını gösteriyordu çünkü bir inek ölmek üzere olmadığı müddetçe uyuyan bir adamı görmezlikten gelir. Ölmek üzereyse, dalgın dalgın koklamaya başlar. Kutsal inekler her şeyi yiyebilirler.

Dedemin, mücevher dükkânlarının satışından gelen para ve kör Ghani'nin çeyiz anlaşması sayesinde alınmış büyük, eski taş evi, caddeden biraz geride karanlıkta duruyordu. Arkada duvarlı bir bahçe ve bahçe kapısının yanında dışarıda, Hamdard ve rikşacı oğluna ucuza kiraya verilmiş alçak bir ev vardı. Evin önünde ineklerin çektiği su değirmeniyle kuyu vardı; Cornwallis Caddesindeki bahçe kapısına kadar evin yanı sıra ekilmiş küçük mısır tarlası bu kuyudan kanallar vasıtasıyla sulanıyordu. Evle tarla arasında yayalar ve rikşalar için küçük bir yol vardı. Agra'da bisikletli rikşalar, yayan çekilen rikşaların yerini almaya yeni yeni başlamıştı. Atların çektiği tongalar hâlâ iş yapıyordu ama gitgide azalıyorlardı... Nadir Han kendini kapıdan içeri attı, sırtını duvara dayayıp çömelerek bir an

durdu, altına işeyince yüzü kızardı. Sonra, kararının bayağılığından sıkılmış gibi mısır tarlasına koşup arasına daldı. Güneşte boy atmış bitkilerinin arasına kısmen saklanarak cenin gibi kıvrılıp yattı.

Rikşacı Raşit on yedi yaşındaydı ve sinemadan dönüyordu. O sabah iki adamın alçak bir el arabasında, sırt sırta konmuş el yapması iki devasa posteri taşıdığını görmüştü, yeni filmi duyuruyorlardı: Gai-Wallah, başrolde Raşit'in en sevdiği oyuncu Dev. DELHİ'DE ELLİ HAFTA NEFES KESTİKTEN SONRA BURADA! BOMBAY'DA ALTMIŞ ÜÇ HAFTA KAPALI GİŞE OYNADIKTAN SONRA BURADA! diye bas bas bağırıyordu posterler. İKİNCİ YILINDA ZİRVEDE! Film bir doğu westerniydi.

Kahramanı, pek de ince olmayan Dev, otlaklarda tek başına dolaşıyordu. Hint-Ganj ovalarına çok benziyordu bu otlaklar. Gai-Wallah inek-dostu demekti ve Dev inekleri korumak için tek adamdan ibaret bir ordu gibi hareket ediyordu. TEK BAŞINA! ve ÇİFTE SİLAHLA!, sezdirmeden mezbahaya götürülen sığır sürülerinin arasına dalıyor, çobanları etkisiz hale getirip kutsal hayvanları kurtarıyordu. (Film Hint seyircisi için yapılmıştı; Delhi'de ayaklanmalara neden olmuştu. Müslüman Birliği taraftarları inekleri sinemaların yanından geçirip mezbahalara götürünce linç edilmişlerdi.) Şarkılar ve danslar güzeldi, kız da güzeldi, bir de kızı koskoca kovboy şapkasıyla dans ettirmeselerdi çok daha hoş olacaktı. Raşit önlerde bir koltukta oturuyordu ve ıslıklarla bağırışlara o da katılmıştı. İki samosa yemiş, çok para harcamıştı; annesi üzülecekti ama iyi vakit geçirmişti. Rikşasını eve sürerken filmde gördüğü bazı numaraları yapıyordu; hafif bir bayırdan aşağı pedalları bırakmış inerken Gai-Wallah'ın düşmanlarından saklanmak için atını kullanması gibi bisikletin bir tarafına eğildi. Son anda doğrularak gidonu çevirdi ve rikşa harika bir manevrayla kapıdan girip mısır tarlasının yanındaki yola saptı. Gai-Wallah bu numaraya, içki içip kumar oynayarak çalıların arasında oturan sığırtmaç çetesini gözlemek için başvurmuştu. Raşit frene basıp kendini mısır tarlasına attı, gafil sığırtmaçlara doğru -SON SÜRAT!- koşuyordu, silahları ateşe hazırdı.

Kamp ateşlerine yaklaşırken onları korkutmak için nefretle bağırdı. YAAAAAAA-AA! Tabii Doktor Sahibin evinin bu kadar yakınında gerçekten de çığlık atmamış, sadece ağzını açıp bağırır gibi yapmıştı. DAN! DAN! Nadir Han uyumakta güçlük çekiyordu, gözlerini açmıştı. Bir de baktı ki -HİYAAAA!- gözü dönmüş sıska birisi posta treni gibi, çığlık çığlığa bağırarak -yoksa sağır mı olmuştu çünkü hiç ses duymuyordu!- üzerine geliyor; ayağa fırladı, çığlık tam onun fazlaca dolgun dudaklarına sirayet ederken Raşit de onu gördü ve sesini buldu. İkisi de aynı anda ciyaklayarak birbirlerinden tam aksi istikamete koşmaya başladılar. Sonra diğerinin kaçtığını fark ederek durup sallanan mısırlar arasından birbirlerine baktılar. Raşit, Nadir Han'ı tanıdı, parçalanmış giysilerini gördü ve çok kaygılandı.

“Ben dostum,” dedi Nadir salakça. “Doktor Aziz'i görmem lazım.”

“Ama doktor uykuda, mısır tarlasında değil.” Kendini topla diyordu Raşit kendi kendine, aptal aptal konuşma! Bu adam Mian Abdullah'ın arkadaşı! Ama Nadir onun ne dediğinin farkında değil gibiydi, yüzü şekilden sekile giriyordu, sanki tavuk parçaları gibi dişlerinin arasına kaçmış bazı kelimeleri bulup çıkarmaya çalışıyordu... “Hayatım,” diyebildi en nihayet, “tehlikede.”

Bunun üzerine hâlâ Gai-Wallah'in etkisinde olan Raşit yardıma koştu. Nadir'i evin yan tarafındaki bir kapıya götürdü. Üzerinde asma kilit vardı ama Raşit kilidi çekince elinde kaldı. “Hint malı,” diye fısıldadı, sanki bu her şeyi açıklıyormuş gibi. Nadir içeri girerken Raşit tısladı: “Bana güvenebilirsin sahib. Ağzım mühürlü! Anamın kır saçları üzerine yemin ederim.” Kilidi dışarıdaki yerine taktı. Sinekkuşu'nun sağ kolunu kurtarmıştı!.. Ama neden? Kimden?

... Gerçek hayat filmlerden bile daha iyi oluyordu, bazan.

“O mu?” diye soruyor Padma, kararsızlıkla. “O şişko korkak fıçı mı? Baban o mu olacak?”

Halının Altında

BU, iyimserlik salgınının sonu oldu. Sabahleyin Özgür İslam Meclisinin bürosuna giren temizlikçi kadın, sesi kesilmiş vaziyette, etrafında pati izleri ve katillerinin parçaları ile yerde yatan Sinekkuşu'nu buldu. Çığlığı bastı ama sonra, yetkililer gittiğinde ondan odayı temizlemesi istendi. Sayısız köpek kılını süpürdükten, bir sürü pireyi öldürdükten, kırık cam gözün parçalarını halıdan temizledikten sonra Üniversite'nin iş denetçisine, bu tip şeylerin devamı gelecekse ücretinin arttırılması gerektiğini söyledi. İyimserlik mikrobunun son kurbanıydı muhtemelen ama hastalığı uzun sürmedi çünkü denetçi katı bir adamdı ve onu kapının önüne koydu.

Ne suikastçılar teşhis edilebildi ne de azmettirenlerin kim olduğu ortaya çıktı. Dedem Tuğgeneral Dodson'ın emir subayı Binbaşı Zülfikâr tarafından kampüse, arkadaşının ölüm belgesini yazmaya çağrıldı. Binbaşı Zülfikâr geriye kalan birkaç pürüzü halletmek için Doktor Aziz'e uğrayacağına söz verdi; dedem burnunu silerek oradan ayrıldı. Meydanda çadırlar kırılmış umutlar gibi toplanıyordu; Meclis bir daha asla bir araya gelmeyecekti. Kuç Naheen Ranisi yatağa düştü. Hayatı boyunca ciddiye almadığı hastalıklarının onu ele geçirmesine boyun eğdi ve teninin çarşafların rengini alışını seyrederek senelerce yattı. Bu sırada Cornwallis Caddesindeki eski ev potansiyel anneler ve olası babalarla dolup taşıyordu.

Tamam Padma; yakında öğreneceksin.

Burnumu kullanarak (çok kısa süre önce tarih yaratmasına olanak veren gücünü yitirmiş de olsa telafi niteliğinde başka yetiler kazandı) ve onu içime doğru çevirerek, Hindistan'ın vızıldayan umudunun ölümünü takip eden günlerde dedemin evindeki atmosferi kokluyorum, seneler öncesinden garip bir kokular karışımı sürükleniyor bana doğru; huzursuzluk dolu, gizlenen şeylerin kokusu, filizlenen aşkın, anneannemin merakının ve gücünün keskin kokusuna karışıyor... Müslüman Birliği tabii gizliden gizliye, rakibinin ortadan kalkmasına sevinirken, dedem her sabah kendi deyişiyle “gökgürültüsükutusu”nun üzerinde oturur vaziyette bulunuyor

(burnum onu buluyor), gözlerinde yaşlar. Ama bunlar keder gözyaşları değil. Adem Aziz sadece Hintlileşmenin bedelini ödüyor ve çok berbat kabızlık çekiyordu. Kötü kötü tuvaletin duvarındaki lavman tertibatına bakıyor.

Dedemin mahremiyetine neden mi girdim? Mian Abdullah'ın ölümünden sonra dedemin kendini işine verdiğini, bir yandan üniversitedeki hekimlik görevini sürdürürken, bir yandan da demiryolu kenarındaki gecekondularda oturan hastaların bakımını üstlenerek onlara bibersuyu şırınga eden ve kızarmış örümceğin körlüğü tedavi edeceğini sanan şarlatanlardan onları kurtardığını anlatmak dururken neden; dedemle ikinci kızı Mümtaz arasında gitgide gelişen büyük sevgiyi, teninin karalığı yüzünden annesinden fazla iltifat görmeyen ama hassas, ilgili ve kırılgan olduğu için kızının o sorgusuz sualsiz şefkatine ihtiyaç duyan azaplar içindeki babasının pek kıymetlisi olan Mümtaz'la muhabbetlerini anlatmak dururken neden; burnundaki artık hiç dinmeyen kaşıntıyı anlatacak yerde neden dışkısıyla oyalanıyorum?

Çünkü bir ölüm belgesini imzaladığı günün ikindisinde Adem Aziz heladaydı ki birdenbire bir ses -yumuşak, korkak, utangaç, kafiyesiz bir şairin sesi- tuvaletin bir köşesindeki kocaman eski çamaşır sandığının içinden onunla konuştu ve ona öyle bir şok yaşattı ki yarattığı gevşetici etki sayesinde tuvaletin duvarında asılı duran lavman aletinin kancasından indirilmesine gerek kalmadı. Rikşacı Raşit, Nadir Han'ı temizlikçi girişinden gökgürültüsükutusu mekânına sokmuştu, o da çamaşır sandığına saklanmıştı. Dedemin şaşkın bağırsak kasları gevşerken kulakları da bir sığınma ricası duydu, çarşaflar, kirli çamaşırlar, eski gömlekler ve konuşanın utancıyla boğulmuş bir rica. Adem Aziz Nadir Han'ı saklamaya işte bu şekilde razı oldu.

Şimdi kavga kokusu geliyor çünkü Muhterem Valide Nesim kızlarını düşünüyor, yirmi bir yaşındaki Aliye'yi, on dokuz yaşındaki esmer Mümtaz'ı ve on beşinde bile olmayan ama gözlerinde ablalarından bile olgun bir ifade taşıyan güzel, hoppa Emerald'ı. Kasabada, hokka-vurucular, rikşacılar, el arabasında film afişi gezdirenler ve üniversite öğrencileri arasında üç kızkardeş “Teen

Batti" adıyla anılıyordu, üç parlak ışık... Yabancı bir adamın Aliye'nin ağırbaşlılığı, Mümtaz'ın esmer, parlak teni ve Emerald'ın gözleriyle aynı evde kalmasına nasıl izin verebilirdi Muhterem Valide?.. "Sen aklını oynatmışsın, bey; o adamın ölümü senin beynine bir şeyler yaptı." Ama Aziz kararlıydı: "Burada kalacak." Mahzende... çünkü Hindistan'da saklanma yeri her zaman ciddi bir mimari kaygı olmuştur, bu yüzden de Azizlerin evinde, sadece yerdeki üzeri halı kaplı kapaklardan girilebilen yer altı odaları vardı... Nadir Han kavganın boğuk uğultusunu duyuyor ve kaderinden endişe ediyordu. Tanrım (avuçları ter içinde olan şairin düşüncelerinin kokusunu alabiliyorum), dünya ne hale geldi... bu ülkede biz insan mıyız? Yoksa hayvan mı? Ya gitmem gerekirse bıçaklar beni ne zaman bulacak?.. Aklından tavuskuşu tüyünden yapılma yelpazeler, camdan görülen ve kanlı bıçaklara dönüşen yeni ay görüntüleri geçiyor... Yukarıda Muhterem Valide konuşuyor, "Evde bir sürü bekâr kız var, nederlerona; sen kızlarına böyle mi saygı gösteriyorsun?" Şimdi de burnuma kendini kaybetmiş bir öfkenin buharı geliyor; Adem Aziz'in büyük, yıkıcı öfkesi zincirinden boşalıyor ve Nadir Han'ın yeraltında olduğunu, kızlarının ırzına geçemeyecek şekilde halının altına süpürüldüğünü söyleyeceğine; fiilsiz ozanın uykusunda bile uygunsuz bir şey yaptığında kızaracak kadar edepli olduğunu belirteceğine; böylesi mantıklı kanalları deneyeceğine dedem bağırıyor, "Kes sesini kadın! Adamın bizim korumamıza ihtiyacı var; burada kalacak!" Bunun üzerine anneannemin üzerine sabit bir parfüm, koyu bir kararlılık bulutu çöküyor: "Peki öyleyse. Madem, nederlerona, sesimi kesmemi istiyorsun. Bundan böyle ağzımdan, nederlerona, tek kelime bile çıkmayacak." Aziz inliyor, "İllallah, kadın, şu çılgın yeminlerini kendine sakla!"

Ama Muhterem Valide'nin dudakları mühürlenmiş, eve sessizlik çökmüştü. Çürük kaz yumurtasına benzeyen sessizlik kokusu burun deliklerime doluyor; her şeye baskın çıkıyor, dünyayı ele geçiriyor... Nadir Han loş yeraltında saklanırken, ev sahibesi de sağırlaştırıcı bir sessizlik duvarı arkasına saklanmıştı. İlk başlarda dedem şöyle bir yoklayıp gedik aradı ama hiç yoktu. En nihayet vazgeçti ve cümlelerinin onu parça parça açık etmesini beklemeye

başladı, tıpkı bir zamanlar delik çarşaftan gördüğü gövdesinin küçük parçalarını arzuladığı gibi ve sessizlik, duvardan duvara yerden tavana, evi öylesine doldurdu ki sinekler vızıldamıyor gibiydiler, sivrisinekler ısırmadan önce vızlamaktan çekiniyorlardı sanki; sessizlik avludaki kazların tıslamalarını da bastırmıştı. Çocuklar ilk başta fısıltıyla konuşuyorlardı, sonra sessizliğe gömüldüler; bu sırada mısır tarlasında rikşacı Raşit sessiz "nefret çığlığını" atıyor ve anasının saçları üzerine ettiği kendi sessizlik yeminini tutuyordu.

Bir akşam bu sessizlik batağına, kafası da üzerindeki şapka kadar yassı olan kısa boylu bir adam geldi; bacakları rüzgârda yatan sazlar gibi eğriydi; yukarı kıvrık çenesiyle burnu arasında pek az mesafe vardı; bunun sonucunda sesi de tiz ve sertti - nefes alma aygıtıyla çenesi arasındaki dar boşluktan geçebilmek için öyle olması gerekiyordu... uzağı göremeyişi hayatta hep adım adım ilerlemesine neden olmuştu; bu yüzden titizliği ve donukluğuyla ün yapmış, üstlerinin gözbebeği olmuştu, çünkü bu sayede ihanete uğrama korkusuna kapılmadan iyi hizmet alıyorlardı; kolalı ve ütülü üniforması Blanco ve doğruluk kokuyordu; kukla tiyatrosundan kaçmış bir karaktere benzediği halde üzerinde başarının kendine has esansı vardı; istikbal vadeden bir adam olan Binbaşı Zülfikâr söz verdiği gibi birkaç küçük pürüzü halletmeye gelmişti. Abdullah'ın öldürülmesi, Nadir Han'ın şüpheli bir biçimde ortadan kayboluşu kafasını kurcalıyordu ama Adem Aziz'in iyimserlik mikrobuna yakalandığını bildiğinden evdeki sessizliği matem suskunluğuna yorarak fazla uzun kalmadı. (Mahzende Nadir hamamböcekleriyle cebelleşiyordu.) Bastonu ve şapkası Telefunken radyosunun üzerinde, genç Azizlerin gerçek boyuttaki portrelerinin bakışları altında, beş çocukla birlikte sessizce çalışma odasında otururken Binbaşı Zülfikâr âşık oldu. Uzağı göremiyordu ama kör de değildi ve "üç parlak ışık"ın en parlağı genç Emerald'ın inanılmaz ölçüde yetişkin bakışlarında, kızın onun geleceğini anladığını ve bu gelecek hatırına görünüşünü bağışladığını gördü; ayrılmadan önce, uygun bir süre bekledikten sonra onunla evlenmeye karar verdi. ("Emerald mı?" diye tahminde bulunuyor Padma. "Annen o aşifte mi yoksa?"

Ama başka olası anneler var, başka müstakbel babalar, sessizlikte gelip gidiyorlar.)

O sözsüz bataklık zamanında en büyük kız olan ağırbaşlı Aliye'nin duygusal hayatı da gelişmekteydi; kendini kilerle mutfağa kapatan, dudakları mühürlü olan Muhterem Valide -yemini yüzünden- kızını ziyarete gelen bu muşamba ve deri tüccarına güvenmediğini söyleyemiyordu. (Adem Aziz kızlarının erkek arkadaşlar edinmesine izin verilmesinde ısrar etmişti hep.) Ahmet Sina -"Haaa!" diye bağırıyor Padma coşkuyla hatırlayarak- Aliye'yle üniversitede tanışmıştı ve babasının burnunun yüzüne hantal bir bilgelik kazandırdığı bu kitap kurdu, akıllı kız için yeterince zeki görünüyordu; ama Nesim Aziz ondan hoşlanmıyordu çünkü adam yirmisinde boşanmıştı. ("Herkes hata yapar," dedi Adem ona, bu laf neredeyse bir kavgayı başlatacaktı çünkü bir an için Adem'in ses tonunda fazlaca kişisel bir şeyler var gibi gelmişti Nesim'e. Ama sonra Adem ekledi, "Boşanmanın üzerinden bir iki yıl geçsin de bu evin ilk düğününü yaparız, bahçeye koca bir çadır, şarkıcılar, tatlılar." Bu fikir her şeye rağmen Nesim'in hoşuna gitmişti.) Sessizliğin yüksek duvarlı bahçelerinde gezinirken Ahmet Sina ve Aliye konuşmadan anlaşıyorlardı ama herkes onun evlenme teklifinde bulunmasını beklediği halde sessizlik Ahmet Sina'yı da esir almış gibiydi, teklif bir türlü gelmiyordu. Aliye'nin yüzüne o sıralarda bir ağırlık, sarkık bir kötümserlik çökmüştü, bir daha da bu ifadeden tam anlamıyla kurtulamadı. ("Bak şimdi," diye ayıplıyor beni Padma, "saygıdeğer anneciğini insan böyle mi anlatır?") Bir şey daha var: Aliye kilo alma yönünden annesine çekmişti. Seneler geçtikçe balon gibi şişecekti.

Ya anasının karnından geceyarısı gibi kapkara çıkan Mümtaz? Mümtaz fazla zeki değildi; Emerald kadar güzel de değildi; ama iyi, hamarat ve yalnızdı. Babasıyla diğer kızkardeşlerinden çok daha fazla vakit geçiriyor, burnundaki geçmek bilmez kaşıntı yüzünden iyice abartılı bir hal alan moral bozukluğundan onu korumaya çalışıyordu; Nadir Han'ın ihtiyaçlarını karşılama işini de o üstlenmişti, her gün yemek dolu tepsiler ve süpürgelerle onun yeraltı dünyasına iniyor, hatta temizlikçilerden biri onun orada olduğunu

öğrenmesin diye Nadir'in gökgürültüsükutusunu bile o boşaltıyordu. Mümtaz aşağı indiğinde Nadir gözlerini yere dikiyordu; o dilsiz evde birbirlerine tek kelime etmiş değillerdi.

Ne demişlerdi hokka vurucular Nesim Aziz hakkında? “Ne işler karıştırdıklarını anlamak için kızlarının rüyalarına bile kulak misafiri oluyordu.” Evet, başka bir açıklaması yok, bu bizim ülkede çok daha tuhaf şeylerin de olduğu bilinir, günlük bir gazete alıp hangi köyde ne mucizeler olmuş bakın - Muhterem Valide kızlarının rüyalarını görmeye başlamıştı. (Padma bunu gözünü bile kırpmadan kabul ediyor; ama başkalarının kolayca kabul edebileceği şeyleri de rahatça inkâr edebilir. Her izleyici kitlesinin kendine göre bir inancı var.) Velhasıl, geceleyin uyurken Muhterem Valide Emerald'ın rüyalarına gidiyor ve onların içinde başka bir rüya buluyor - Binbaşı Zülfikâr'ın, yatağının yanında banyosu olan büyük, modern bir eve sahip olma yolundaki özel fantazisini. Binbaşının ihtirasının doruğu buydu; bu şekilde Muhterem Valide sadece kızının Zülfi'siyle gizli gizli, konuşmanın mümkün olduğu yerlerde buluştuğunu keşfetmekle kalmadı, Emerald'ın ihtiraslarının sevgilisininkilerden daha iddialı olduğunu da öğrendi. Adem Aziz'in rüyalarında da (neden olmasın?) kocasının karnında yumruk büyüklüğünde bir delik, hüzünle Keşmir'de bir dağda yürüdüğünü gördü ve artık kendisini sevmemeye başladığını tahmin etti, aynı zamanda kocasının ölümünü de öngördü; öyle ki seneler sonra duyduğunda sadece “Ben zaten biliyordum,” dedi.

Çok geçmeden, diye düşündü Muhterem Valide, Emerald mahzendeki misafiri Binbaşısına söyler; böylece ben de tekrar konuşabilirim. Ama sonra bir gece, Güney Hindistanlı balıkçı kadınların tenine benzeyen teni yüzünden bir türlü sevemediği arap kızı Mümtaz'ın rüyalarına girdi ve meselenin orada bitmeyeceğini anladı; çünkü Mümtaz Aziz de -halılar altındaki hayranı gibi- âşık oluyordu.

Kanıt yoktu. Rüya işgali -ya da analık bilgisi, kadınlık içgüdüsü, ne derseniz deyin-mahkemede delil olarak kullanılacak bir şey değildir; Muhterem Valide de bir kızı babasının çatısı altında kırıştırmakla suçlamanın ne kadar ciddi bir mesele olduğunun

farkındaydı. Buna ek olarak Muhterem Valide'ye bir katılık gelmişti; hiçbir şey yapmamaya, sessizliğini aynen muhafaza etmeye ve Adem Aziz'in modern düşüncelerinin çocuklarını nasıl mahvettiğini kendisinin keşfetmesine göz yummaya karar verdi - görsündü bakalım; karısının mazbut, eski moda fikirlerini hayatı boyunca bastırmaya çalışmanın ne demek olduğunu. “Amma hınçlı kadın,” diyor Padma; ben de ona katılıyorum.

“Eee?” diye soruyor Padma. “Doğru muydu?”

Evet, bir bakıma doğruydu.

“Mahzende aganigi yapıyorlar mıydı? Başlarında bir dadı bile yok muydu?”

Vaziyeti bir düşün - hafifletici sebepler vardı. Gün ışığında saçma, hatta yanlış görünecek şeyler yeraltında olağan görünüyordu.

“O şişko şair zavallı karamuğu...? Yaptı mı?”

Çok da uzun zamandır oradaydı şair; hamamböcekleriyle konuşmaya başlayacak kadar uzun, günün birinde gitmesini isteyeceklerinden korkacak kadar, rüyasında hilal bıçaklar, uluyan köpekler görecek kadar, Sinekkuşu'nun hayatta olup da ona akıl vermesini isteyecek kadar ve yeraltında şiir yazılmadığını keşfedecek kadar uzun; sonra kızın biri yemek getiriyor, oturaklarını temizliyor, gözlerini yere indiriyorsun ama zerafetle parlayan bir bilek görüyorsun, yeraltı gecelerinin karası gibi kara bir bilek...

“Bunu yapacağını hiç ummazdım.” Padma'nın sesinde hayranlık var. “İşe yaramaz şişkoya da bak!”

En nihayet, herkesin hatta mahzende yüzü olmayan düşmanlarından saklanan kaçağın bile dilinin damağına yapıştığı bu evde, evin oğullarının bile rikşacı çocukla orospular hakkında şakalaşmak, organlarının uzunluğunu karşılaştırmak ve sinema yönetmeni olma hayallerini fısıldamak (Hanif’in hayali, sinemanın genelev işinin bir devamı olduğuna inanan rüya-işgalcisi annesini dehşete düşürüyordu) için mısır tarlasına gitmek zorunda olduğu bu evde, tarihin baskını sonucu hayatın bir garabete dönüştüğü bu

evde, hele hele yeraltının karanlığında Nadir kendini tutamadı, gözlerinin yukarı doğru kalktığını hissetti, narin sandaletlerden, bol pantolondan, geniş kurtadan ve iffet örtüsü duppatadan yukarı, ta ki gözler gözlerle karşılaşana değin ve sonra

“Sonra ne? Hadi baba, sonra ne oldu?”

Mümtaz utanarak ona gülümsedi.

“Ne?”

Ondan sonra yeraltında gülümsemeler peydahlandı ve bir şeyler başladı.

“Eee n'olmuş yani? Hepsi bu mu?”

Hepsi bu; ta ki Nadir Han dedemi görmek istediğini söyleyene -sözleri sessizlik sisinin içinde güçlükle duyuluyordu- ve ondan kızını isteyene kadar.

“Zavallı kız,” diyor Padma, “Keşmir kızları genelde dağlardaki kar gibi beyaz olur ama buncağız kara çıkmış. Tabii, teni yüzünden iyi bir koca bulamayacaktı kendine herhalde; Nadir de aptal değil. Artık onun kalmasına ses çıkarmayacaklar, yiyecek içecek, başının üzerinde bir çatı olacak, o şişko bir solucan gibi yeraltında saklansın yeter. Evet, o kadar da aptal değilmiş.”

Dedem Nadir Han'ı artık tehlikede olmadığına inandırmak için çok uğraştı; suikastçılar ölmüşlerdi, gerçek hedefleri de Mian Abdullah'dı; ama Nadir Han hâlâ şarkı söyleyen bıçakları görüyordu rüyalarında, yalvar yakar oldu, “Daha değil Doktor Sahib; lütfen biraz daha zaman verin bana.” Bunun üzerine 1943 yazının sonlarında -yağmurlar yine gecikmişti-bir gece dedem, çok az kelimenin sarfedildiği o evde sesi tuhaf ve uzak tınlayan dedem, çocuklarını portrelerin asılı olduğu çalışma odasında topladı. İçeri girdiklerinde, sessizlik ağı içinde odasına kapanmayı tercih eden annelerinin orada olmadığını gördüler; ama içeride bir avukat ve (Aziz istemeye istemeye Mümtaz'ın isteğine rıza göstermişti) bir molla vardı; ikisi de hasta Kuç Naheen Ranisi tarafından gönderilmişti, ikisi de son derece “sıkı ağızlıydı”.

Kardeşleri Mümtaz gelinlik giymişti, yanında da radyonun önüne konmuş bir iskemlede, düz saçlı, aşırı kilolu, utangaç Nadir Han oturuyordu. Böylece evde yapılan ilk düğünde ne çadır, ne şarkıcı, ne tatlı vardı, misafir sayısı da çok kısıtlıydı; tören bittikten ve Nadir Han gelinin duvağını kaldırdıktan sonra -Aziz'i şoka sokmuş, kendini bir an genç hissetmesine, Keşmir'de bir kerevette oturduğunu, insanların kucağına rupiler attığını düşünmesine neden olmuştu- dedem eniştelerinin mahzende olduğunu kimseye söylemesinler diye hepsine yemin ettirdi. Emerald yeminini en son ve gönülsüzce etti.

Sonra Adem Aziz oğullarının yardımıyla çalışma odasının zeminindeki kapaktan aşağı çeşitli eşyalar taşıdı; örtüler, yastıklar, lambalar, büyük rahat bir yatak. Son olarak da Nadir'le Mümtaz mahzene indiler; kapak kapatıldı, halı yerine kondu ve karısını hiçbir erkeğin karısını sevmediği kadar incelikle seven Nadir Han onu yeraltı dünyasına taşıdı.

Mümtaz Aziz ikili bir yaşam sürmeye başladı. Gündüzleri, ailesinin yanında namuslu bir hayat süren, üniversitede vasat bir eğitim yapan bekâr bir kızdı, hayatı boyunca alameti farikası olacak olan hamaratlık, asalet ve sabır yetilerini geliştiriyordu, geçmişindeki konuşan çamaşır sandıklarının saldırısına uğrayıp kadayıf gibi yamyassı olana kadar, hatta o zaman bile bu yetilerini kaybetmeyecekti; geceleriyse bir kapaktan aşağı inip, lamba ışığıyla aydınlanan saklı düğün odasına giriyordu, gizli kocası Tac Mahal diyordu buraya çünkü bir zamanlar Tac Bibi diye anılan başka bir Mümtaz vardı - imparator Şah Cihan'ın karısı Mümtaz Mahal. Karısı öldüğünde şah ona o türbeyi yaptırmıştı, kartpostallarda ve çikolata kutularında ölümsüzleşmiş olan, dış koridorları sidik kokan, duvarları yazılarla kaplı ve üç dilde sessizlik talep eden levhalara rağmen rehberlerin turistler için nasıl yankı yaptığını denedikleri türbeyi. Şah Cihan'la Mümtaz'ı gibi, Nadir ve esmer sevgilisi yan yana yatıyorlardı ve laciverttaşı kakmalı gümüş hokka onlara arkadaşlık ediyordu çünkü yatağa çivilenmiş, ölmek üzere olan Kuç Naheen Ranisi onlara düğün hediyesi olarak enfes bir biçim verilmiş, laciverttaşı kakmalı, mücevher işlemeli gümüş bir hokka yollamıştı. Lambayla

aydınlanan rahat inzivalarında karı koca ihtiyarların oyununu oynuyorlardı.

Mümtaz, Nadir için paan yapıyordu ama kendisi tadını sevmiyordu. O nibu-pani çiğneyip tükürüyordu. Nadir'in tükürüğü kırmızıydı, onunki sarı-yeşil. Hayatının en mutlu günlerini yaşıyordu. Uzun sessizlik sona erdiğinde şöyle diyecekti, “Sonunda bizim de çocuğumuz olacaktı; o aralar zamanı değildi, hepsi bu.” Mümtaz Aziz hayatı boyunca çocukları çok sevdi.

Bu esnada Muhterem Valide sessizliğin pençesindeki ayları ağır ağır deviriyordu; sessizlik öyle mutlak bir hal almıştı ki hizmetçiler bile talimatları işaretlerle alıyorlardı; bir keresinde ahçı onun çileden çıkmış hareketlerinin ne anlama geldiğini çözmeye çalışırken kaynayan salça tenceresine bakmayınca tencere ayağına düşmüş ve ayağını beş parmaklı bir yumurta gibi haşlamıştı; bağırmak için ağzını açtığında hiç ses çıkmadı, bu olaydan sonra kocakarının büyü yaptığına öyle bir inandı ki onun yanından ayrılmaya hiç cesaret edemedi. Ölene kadar avluda topallayarak ve kazların saldırısına uğrayarak o evde kaldı.

Zor yıllardı. Kuraklık yüzünden yiyecekler karneye bağlanmıştı, etsiz pirinçsiz günlerin gelişiyle fazladan, gizli bir boğazı doyurmak da iyice zorlaştı. Muhterem Valide'nin kilerini iyice talan etmesi gerekiyordu ki öfkesi de ateş üzerindeki bir sos gibi kabarıyordu. Yüzündeki benlerden kıllar çıkmaya başladı. Mümtaz kaygıyla annesinin ay be ay şiştiğini gözlüyordu. İçinde konuşulmadan kalmış sözler onu şişiriyordu... Mümtaz'a annesinin derisi tehlikeli bir biçimde gerilmiş gibi geliyordu.

Doktor Aziz de günlerini evden dışarıda, öldürücü sessizlikten uzakta geçiriyordu, bu yüzden de gecelerini yeraltında geçiren Mümtaz sevdiği babasını pek fazla göremiyordu; Emerald sözünü tutmuş Binbaşıya aile sırrını anlatmamıştı; ama bunun karşılığında ailesine de onunla olan ilişkisinden hiç söz etmemişti, kısasa kısas; mısır tarlasında Mustafa, Hanif ve rikşacı Raşit günlerin bezginliğine kapılmışlardı; Cornwallis Caddesindeki ev 9 Ağustos 1945'e kadar bu şekilde sürüklendi, sonra her şey değişti.

Aile tarihinin, neyin yenip neyin yenmeyeceğini belirleyen, kendine özgü kuralları vardır. İnsanın sadece izin verilen yerlerini yiyip sindirmesi beklenir, kızıllığı, kanı çekilmiş helal bölümlerini. Ne yazık ki bu, hikâyeleri yavanlaştırıyor; bu yüzden ben helal kurallarına karşı gelen ilk ve tek aile üyesi olacağım. Hikâyenin gövdesi hiç kan kaybetmesin diye, anlatılmaması gereken yere geliyorum ve durmadan devam ediyorum.

1945 Ağustosunda ne oldu? Kuç Naheen Ranisi öldü ama benim anlatmak istediğim bu değil, gerçi öldüğünde o kadar beyazlaşmıştı ki onu çarşafların arasında görmek çok zordu; hikâyeme bir gümüş tükürük hokkası armağan ettikten sonra zerafetle ayrılmasını bildi... yine 1945'te musonlar yağmamazlık etmedi. Burma cangılında Orde Wingate ve Çindit gerillaları, aynı zamanda Japon tarafında savaşan Subhas Çandra Bose ordusu yağmurlardan sırılsıklam oldu. Cullundur'da şiddete başvurmadan rayların üzerine yatan Satyagraha göstericileri iliklerine kadar ıslandılar. Kavrulan topraktaki çatlaklar kapanmaya başladı; Cornwallis Caddesindeki evin kapılarının pencerelerinin aralarına havlular sıkıştırıldı ve sık sık sıkılıp tekrar yerlerine kondu. Yolların kenarlarında oluşan su birikintilerinde sivrisinekler türedi. Mahzen, yani Mümtaz'ın Tac Mahal'i de öyle rutubetlendi ki en nihayet kız hasta oldu. Birkaç gün kimseye söylemedi ama gözleri kızarıp, ateşten titremeye başlayınca Nadir zatürre olmasından korkarak ona, babasına tedavi olması için yalvarmaya başladı. Bunu izleyen birkaç haftayı kızlık yatağında geçirdi, Adem Aziz de kızının yatağının başucunda oturup o titrerken başına serin bezler koydu. 6 Ağustosta hastalık kırıldı. 9 Ağustos sabahı Mümtaz kendini katı bir şeyler yiyecek kadar iyi hissediyordu.

Dedem gidip altına HEIDELBERG yazısı kazınmış eski deri çantayı getirdi çünkü kızı çok bitkin durumda olduğundan onu tepeden tırnağa kontrol etmeye karar vermişti. Çantasını açarken kızı ağlamaya başladı.

(İşte bu kadar Padma, mevzuya geldik.)

On dakika sonra dedemin gürleyerek hastanın odasından çıkmasıyla uzun sessizlik dönemi sona erdi. Karısını, kızlarını, oğullarını çağırdı. Ciğerleri güçlü olduğundan sesi mahzendeki Nadir Han'a kadar ulaştı. Bu patırtının nedenini anlamakta güçlük çekmemiştir herhalde. Aile yaşlanmayan fotoğrafların altında, radyonun çevresinde çalışma odasında toplandı. Aziz, Mümtaz'ı da odaya getirip bir divana oturttu. Dedemin yüzü berbat görünüyordu. Burnunun içinde neler hissetmekte olduğunu varın tasavvur edin. Çünkü bombayı patlatması gerekiyordu; iki yıllık evlilikten sonra kızı hâlâ bakireydi.

Muhterem Valide konuşmayalı üç yıl olmuştu. “Kızım bu doğru mu?” Yırtık bir örümcekağı gibi evin köşelerinden sarkan sessizlik nihayet dağılıp gitmişti; ama Mümtaz sadece başını salladı: Evet. Doğru. Sonra konuştu. Kocasını sevdiğini ve o meselenin de sonunda hallolacağını söyledi. İyi bir adamdı ve çocuk sahibi olmaları mümkün olduğunda kuşkusuz onun da o şeyi yapması mümkün olacaktı. Evliliğin sadece böyle bir şey üzerine kurulu olmaması gerektiğini düşündüğünü söyledi, bu yüzden de bundan bahsetmemişti, babasının da bunu herkese böyle bas bas bağırarak söylemeye hakkı yoktu. Daha da konuşacaktı ama Muhterem Valide kendini tutamadı. Üç yıldır biriken sözleri dışarı fışkırtıyordu (ama onları depolamak için gerildikçe gerilen gövdesi küçülmedi). Dedem üzerinde patlayan fırtınada Telefunken'in yanında hiç hareket etmeden duruyordu. Bu kimin fikriydi? Erkek bile sayılamayacak, nederlerona, bu korkağı eve almak kimin aklından çıkmıştı? Burada, nederlerona, kuş gibi özgür, yediği önünde yemediği ardında üç yıl geçirdi, tabii etsiz günlerden sana ne, nederlerona, sen pirincin fiyatını ne bilirsin? Bu sinsi evliliğe izin veren marazi kimdi, nederlerona, şu beyaz saçlı marazi? Kim kızını bu şarlatanın yatağına kendi elleriyle koymuştu? Kimin kafası o kahrolası anlaşılmaz salakça şeylerle doluydu, nederlerona, kimin beyni o uçuk yabancı fikirlerden yumuşamıştı da çocuğunun böyle doğal olmayan bir evlilik yapmasına neden olmuştu? Kimin yaptıkları Allah'ın gücüne gitmişti de başına bu ceza gelmişti? Kim evine felaket getirmişti... bir saat on dokuz dakika boyunca dedeme

söylendi durdu, lafını bitirdiğinde bulutlarda su kalmamıştı ve ev birikinti doluydu. O daha lafını bitirmeden en küçük kızları Emerald çok tuhaf bir şey yaptı.

Emerald'ın elleri yüzünün iki yanına kalktı, sonra işaret parmakları dışarıda kalmak üzere yumrukları sıkıldı. İşaret parmakları kulaklarına girdi ve sanki Emerald'ı sandalyesinden fırlattı, parmakları kulaklarını tıkamış koşuyordu -SON SÜRAT!- duppatasını giymeden sokağa fırladı, su birikintilerine basa basa, rikşa durağının yanından, ihtiyarların yağmur sonrası temiz hava almaya çıktıkları paan dükkânının yanından geçti, sürati areka tükürükleri arasına dalıp çıkma oyunu oynamak için yerlerinde bekleyen sokak çocuklarını şaşırttı çünkü hiç kimse genç bir hanımın, hele hele Teen Batti'den birinin, elleri kulaklarında ıslak sokaklarda tek başına, omzuna bir duppata almadan koşmasına alışık değildi. Şimdilerde şehirler modern, duppatasız genç hanımlarla dolu; ama o zaman ihtiyarlar üzüntüyle dillerini şaklattılar çünkü duppatasız bir kadın şerefsiz bir kadındı, neden Emerald Bibi şerefini evde bırakmıştı ki? İhtiyarlar şaşkındı ama Emerald ne yaptığını biliyordu. Yağmur sonrası havasında, ailesinin bütün dertlerinin yeraltında yaşayan o korkak şişkonun (evet Padma) başının altından çıktığını açık ve net bir biçimde görüyordu. Ondan kurtulursa herkes tekrar mutlu olacaktı... Emerald hiç durmadan Kışlaya koştu. Ordu karargâhına; Binbaşı Zülfikâr'ın bulunduğu yere! Yeminini bozarak onun ofisine gitti teyzem.

Zülfikâr Müslümanların sevdiği bir isimdir. Muhammed'in yeğeni Ali'nin çifte uçlu kılıcının ismi. Dünyada eşi benzeri görülmemiş bir silahmış bu.

Unutmadan; o gün dünyada başka bir şey vuku buluyordu. Dünyada eşi benzeri görülmemiş bir silah Japonya'nın sarı halkının üzerine atılıyordu. Ama Agra'da Emerald kendi gizli silahını kullanıyordu. Çarpık bacaklı, kısa boylu, yassı kafalıydı bu silah; burnu çenesine dokundu dokunacak; yatağının hemen yanında gömme küvet olan büyük, modern bir ev hayal ediyordu.

Binbaşı Zülfikâr Sinekkuşu'nun öldürülmesinin ardında Nadir Han'ın olup olmadığından hiç emin olamamıştı ama bunu ortaya çıkartma fırsatını ele geçirmek için can atıyordu. Emerald ona Agra'nın yerel-Tac Mahal'inden söz ettiğinde öyle heyecanlandı ki kızmayı unuttu ve on beş adamıyla birlikte hemen Cornwallis Caddesine gitti. Başlarında Emerald olduğu halde çalışma odasına daldılar. Teyzem; güzel yüzlü, duppatasız, pembe pantolonlu hain. Askerler halıyı kaldırıp büyük kapağı açarlarken Aziz sesini çıkartmadan seyretti, anneannemse Mümtaz'ı teselli etmeye çalışıyordu. “Kadınlar erkeklerle evlenmeli,” dedi. “Farelerle değil, nederlerona! O, nederlerona, solucanı terk etmenin utanılacak bir yanı yok.” Ama kızı ağlamaya devam ediyordu.

Nadir yeraltı dünyasında bulunamadı! Aziz'in ilk kükremesi onu uyarmış, üzerine muson yağmurlarından bile hızla boşalıveren utanca yenik düşerek ortadan kaybolmuştu. Tuvaletlerden birinde bir kapak açılmıştı - evet, bir çamaşır sandığının kuytusundan doktorla konuştuğu o aynı tuvalet. Tahta bir “gökgürültüsükutusu” -bir “taht”- devrilmişti, boş emaye oturak paspasın üzerine yuvarlanmıştı. Tuvaletin mısır tarlasının yanındaki şoseye açılan bir kapısı vardı; kapı açıktı. Dışarıda asma kilit vardı ama Hint yapımı olduğundan kırması kolay olmuştu... Tac Mahal'in lamba ışığıyla aydınlanmış kuytusunda parlayan bir tükürük hokkası vardı ve Mümtaz'a yazılmış, kocasının imzasını taşıyan bir not, üç kelime, altı hece, üç ünlem: Talâk! Talâk! Talâk! Urdu'nun gökgürültüsünü andıran sesleri bizde yok ama zaten ne anlama geldiğini biliyorsunuz. Boş ol. Boş ol. Boş ol.

Nadir Han şerefli bir hareket yapmıştı.

Kuşun uçtuğunu anlayınca Binbaşı Zülfi'nin öfkesi görülecek şeydi! Gözünü kan bürümüştü. Dedemin öfkesine çok benzeyen bir kızgınlıktı ama küçük hareketlerde ifade buluyordu! Binbaşı Zülfi ilk önce sinirine hâkim olamayarak zıp zıp zıpladı; sonunda kendini kontrol ederek tuvaletten, tahtın yanından, mısır tarlasından, bahçe kapısından geçti. Koşmakta olan tombul, uzun saçlı, kafiyesiz bir şairden eser yoktu. Sola bak: yok. Sağa bak: yok. Deliye dönen Zülfi bir yön seçip bisikletli-rikşa durağının yanından geçti. İhtiyarlar hokka

vurmaca oynuyorlardı ve hokka sokağın ortasındaydı. Sokak çocukları areka sulu tükürüklerin arasına dalıp çıkıyordu. Binbaşı Zülfi koştu, ilerilerileri. İhtiyarlarla hedeflerinin arasından geçti ama sokak çocuklarının becerisi onda yoktu. Ah o talihsiz dakika: aşağıdan seyreden kırmızı fişek gibi bir tükürük apışarasına isabet etti. Savaş giysisinin kasığına el gibi bir leke yapışmıştı; avuçluyor, ilerlemesini engelliyordu. Binbaşı Zülfi gazapla durdu. Ah ne büyük talihsizlik; çünkü çılgına dönmüş askerin koşmaya devam edeceğini zanneden ikinci bir oyuncu da tükürüğünü salıvermişti. İkinci bir kırmızı el ötekinin üzerine yapıştı ve Binbaşı Zülfi'nin beyni yerinden oynadı... Yavaşça, ihtiyatla hokkanın yanına gidip onu tozun içine yuvarladı. Üzerinde zıplamaya başladı - bir! iki! bir daha! -onu yamyassı etti, ayağı çok acıdığı halde renk vermiyordu. Sonra vakarla topallayarak dedemin evinin önünde duran arabasına yürüdü. İhtiyarlar vahşete maruz kalan hokkayı alıp eski şekline sokmak için sağına soluna vurmaya başladılar.

“Evlendiğime göre,” dedi Emerald Mümtaz'a, “en azından eğlenceye katılmalısın yoksa çok ayıp edersin. Şimdi bana tavsiyelerde bulunman gerekirdi.” O sırada Mümtaz kardeşine gülümsese de Emerald'ın bunu söylemesinin yüzsüzlük olduğunu düşünüyordu; bu yüzden, belki de farkında olmadan kardeşinin topuklarını kınalamak için kullandığı kalemi biraz fazlaca bastırmıştı. “Ay!” diye bağırdı Emerald, “Ne kızıyorsun! Aramızı düzeltsek fena mı olur!”

Nadir Han'ın ortadan kaybolmasından sonra kardeşlerin ilişkisi biraz gerginleşmişti; Binbaşı Zülfikâr (dedemi aranan birine yataklık etmekle suçlamaktan vazgeçmiş, Tuğgeneral Dodson'ı da ikna etmişti) Emerald'la evlenmek isteyip kabul de görünce Mümtaz'ın canı sıkılmıştı. “Şantaj gibi bir şey,” diye düşünmüştü. “Hem Aliye'ye ne olacak? En büyük kız en sona kalmamalı, tüccarını nasıl da sabırla bekliyor.” Ama bir şey söylemedi, o tahammüllü gülümsemesini takındı ve hamaratlığını düğün hazırlıklarına yönelterek eğlenmeye çalışacağına söz verdi; bu sırada Aliye Ahmet Sina'yı bekliyordu. (“Ölene kadar bekler,” diyor Padma; haklı.)

Ocak 1946. Çadırlar, tatlılar, misafirler, şarkılar, bayılan gelin, hazırolda damat; güzel bir düğün... düğünde deri tüccarı Ahmet Sina yeni boşanmış Mümtaz'la ateşli bir sohbet içinde buluyor kendini. “Çocukları sever misin? - ne tesadüf ben de...” “Ya, demek çocuğun olmadı, yazık. Benim de karımın...” “Ya, ne kötü, karın biraz da huysuzdu herhalde!” “... Ne birazı... kusura bakma. Kendimi kaptırıverdim.” “Önemi yok; kafana talana. Tabak filan da fırlatır mıydı?” “Fırlatmaz olur mu? Daha bir ay geçmeden gazete üzerinde yemeye başlamıştık.” “Yok canım, abartıyorsun!” “Sana da yalan söylenmiyor. Ama tabakları atıp kırdığı doğruydu.” “Vah vah çok üzüldüm.” “Esas ben sana üzüldüm.” Mümtaz düşünüyor: “Ne tatlı çocuk, Aliye'nin yanında hep sıkkın görünüyordu...” Ahmet, “Ben bu kıza hiç alıcı gözüyle bakmamışım, vay canına...” Mümtaz, “... Çocukları sevdiği de belli, ah bir çocuk için...” Ahmet, “... Varsın esmer olsun...” Sıra şarkı söylemeye geldiğinde görüldü ki Mümtaz da şarkılara katılacak neşeyi bulmuştu, ama Aliye sessiz duruyordu. Babasının Callianvalla Bagh'da yaralandığından çok daha fazla yaralanmıştı ama üzerinde hiç iz yoktu.

“Ya, mahzun kardeşim, her şeye rağmen epeyce eğlendin.” O yılın Haziranında Mümtaz tekrar evlendi. Annesinden feyz alan ablası, onunla bir daha hiç konuşmayacaktı ta ki ikisi de ölmeden kısa bir süre önce bir intikam fırsatı doğana kadar. Adem Aziz ve Muhterem Valide, Aliye'yi böyle şeylerin herkesin başına geldiğine, çok geç olmadan ortaya çıkmasının daha iyi olduğuna, Mümtaz'ın çok incindiğine ve kendine gelmek için bir erkeğe ihtiyacı olduğuna, hem Aliye'nin çok zeki olduğu için başının çaresine bakacağına ikna etmeye çalıştılar ama boşuna...

“Ama, ama,” dedi Aliye, “kitapla da evlenilmez ki.” “Adını değiştir,” demişti Ahmet Sina. “Yeni bir başlangıç yapma zamanı. Mümtaz'ı ve Nadir Han'ını at gitsin, sana yeni bir isim seçeceğim. Emine. Emine Sina; hoşuna gitti mi?” “Sen bilirsin bey,” demişti annem. “Zaten,” diye yazmıştı akıllı çocuk Aliye günlüğüne, “kim evlenmeye meraklı ki? Ben değilim; hem de hiç.”

Mian Abdullah bir sürü iyimser insan için kötü bir başlangıç olmuştu; (babamın evinde adı anılmayan) yardımcısı da annem için

yanlış yoldu. Ama o zamanlar kuraklık vardı; o: yıllarda ekilen birçok tohum heder oldu.

“Şişkoya ne oldu?” diye soruyor Padma ters ters. “Sakın anlatmayacağım deme!”

Kamuya Duyuru

BUNU gözbağcı bir Ocak izledi, yüzeyde her şey o kadar dingindi ki 1947 hiç başlamamış gibiydi. (Oysa, tabii, aslında...) Bu zaman zarfında İngilizlerin oluşturduğu Görev Kabinesi -yaşlı Pethick-Lawrence, kurnaz Cripps, militer A. V. Alexander- iktidarı ele geçirme planlarının suya düşmesine tanık oldular. (Ama tabii topu topu altı ay sonra...) Bu zaman zarfında genel vali Wavell işinin bittiğini, defterinin dürüldüğünü ya da bizim etkili kelimemizi kullanacak olursak fantuş olduğunu anladı. (Bu da bazı şeyleri hızlandırdı çünkü sonuncu valinin...) Bu zaman zarfında Bay Attlee, Bay Aung Şam'la Burma'nın geleceğini belirlemekle meşgul gibiydi. (Oysa aslında atanmasını ilan etmeden önce son valiye talimatlarını veriyordu; son vali adayı Kralı ziyaret ediyor ve fevkalade yetkilerle donatılıyordu; bu yüzden de yakında, pek yakında...) Bu zaman zarfında Kurucu Meclis bir Anayasa üzerinde fikir birliğine varamayarak kendini feshedecekti. (Ama tabii, son genel vali Lord Mountbatten çok geçmeden burada olacaktı, o durdurulamaz tiktakıyla, altkıtaları üçe bölen kasaturasıyla, kapalı tuvalet kapıları ardında gizli gizli tavuk göğsü yiyen karısıyla birlikte.) Ardında dönen dev çarkların görülmediği bu ayna yüzeyini andırır dinginliğin ortasında annem, yepyeni Emine Sina da dingin ve her zamanki gibi görünüyordu ama teninin altında büyük değişiklikler meydana geliyordu; bir sabah uykusuzluktan ağrıyan bir başla, uyunmamış uykuyla yapış yapış bir dille uyandı ve yüksek sesle, farkında olmadan, “Allahım bu güneşin burda işi ne? Yanlış taraftan doğmuş,” dedi.

... Araya girmeliyim. Bugün araya girmeyecektim çünkü anlatı ne zaman kendinden söz etse, ne zaman beceriksiz bir kuklacı gibi ipleri tutan elleri göstersem Padma'nın asabı bozuluyor; ama kınamak istediğim biri var. Güzel bir tesadüf sonucu “Kamuya Duyuru” adını verdiğim bu bölümde araya girerek (olabilecek en güçlü sözcüklerle) şu genel tıbbi uyarıyı neşrediyorum: “N. Q. Baligga adındaki doktor,” diye herkese duyurmak istiyorum -damlardan! Minarelerin hoparlörlerinden!- “sahtekârın tekidir. Hapse

atılması, işten el çektirilmesi, çöpe atılması şarttır. Daha da beteri kendi şarlatanlığına maruz bırakılmalı, yanlış verilmiş bir ilaç yüzünden her yerinde çıbanlar çıkmalıdır. Salak herif," diye altını çiziyorum, "burnunun dibindekini göremiyor!"

Hazır istim üzerindeyken, annemi bir iki dakika daha güneşin acayip vaziyetini merak eder halde bırakıp belirtmeliyim ki bizim Padma çatlaklarımdan bahsetmem yüzünden paniğe kapılıp bu Baligga denen adama her şeyi anlatmış -bu ju-jucuya! bu yeşil ilaç wallahina!- bunun üzerine tasvir ederek şereflendirmek istemediğim o şarlatan muayeneye geldi. Ben Padma'nın hatırına bütün masumiyetimle beni muayene etmesine izin verdim. En kötüsünü beklemem gerekirdi; o da en kötüsünü yaptı. İnanabiliyor musunuz, alçak herif benim sapasağlam olduğumu söyledi! "Ben çatlak filan görmüyorum," dedi hüzünle, Kopenhag'daki Nelson'dan tek farkı gözünün keskin olmayışıydı, körlüğü inatçı bir dehanın tercihi değil salaklığının lanetiydi! Kör kör, benim akli dengemi sorguladı, bir tanık olarak güvenilir olduğumdan şüphe ettiğini söyledi, daha buna benzemez neler neler. "Ben çatlak filan görmüyorum."

En nihayet Padma onu kışkışladı. "Tamam Doktor Sahib," dedi Padma, "biz ona kendimiz bakarız." Yüzünde kendi kabahatini fark etmiş gibi bir ifade vardı... Baligga çıkıp gitti, bir daha bu sayfalara dönmemek üzere. Yarabbim! Tıp mesleği -Adem Aziz'in mesleği- bu kadar mı düştü? Bu Baligga'lar çukuruna kadar mı? Bu doğruysa sonunda herkes doktorsuz başının çaresine bakacak... bu noktada tekrar Emine Sina'nın neden bir sabah dudaklarında güneşle uyandığına geliyorum.

"Yanlış yerden doğmuş!" diye bağırdı şaşkınlıkla; sonra uykusuz geçen gecenin ardından ağrıyan başının uğultusu biraz dindiğinde, bu şaşırtmalar ayında nasıl bir hileye kurban gittiğini anladı çünkü bu hadisenin nedeni Delhi'de, yeni kocasının doğuya, güneşe bakan evinde uyanmasıydı; işin esası güneş doğru yerdeydi, değişen onun konumuydu... ama bu basit düşünceyi idrak edip, buraya geldiğinden beri yaptığı benzer hatalarla (çünkü güneş konusundaki şaşkınlığı ilk değildi, sanki zihni konumundaki değişikliği, yatağının yerüstünde oluşunu kabullenemiyordu) birlikte

bir kenara koyduktan sonra bile o yürek hoplatan etkisi tamamıyla geçmedi ve kendini rahat hissetmesini engelledi.

“Neticede herkes babasız yapabilir,” demişti Doktor Aziz vedalaşırken kızına; Muhterem Valide de eklemişti, “Ailede bir yetim daha, nederlerona, olsun Muhammed de yetimdi; senin Ahmet Sina da, nederlerona, en azından yarı yarıya Keşmirli.” Sonra, Doktor Aziz yeşil teneke sandığı kendi elleriyle Ahmet Sina'nın gelinini beklediği kompartımana koydu. “Çeyiz bekleneceğinden ne fazla ne de az,” dedi dedem. “Biliyorsun milyoner değiliz. Ama sana elimizden geldiği kadarını verdik; Emine de daha fazlasını verecektir.” Yeşil sandığın içinde: gümüş semaverler, brokar sariler, minnettar hastaların doktor Aziz'e verdiği altın paralar, iyileştirilen hastalıkları ve kurtarılan hayatları sergileyen bir müze. Sonra Adem Aziz kızını (kendi kollarında) yukarı kaldırdı ve çeyizin ardından, ona yeni bir isim vererek onu yeniden keşfeden, böylece de yeni kocası olmanın yanı sıra bir bakıma babası da olan adama emanet etti... tren hareket etmeye başlayınca platformda yanı sıra yürüdü (kendi ayaklarıyla). Kulvarının sonuna gelmiş bir bayrak koşucusu gibi, dumanlar, çizgi roman satıcıları, tavuşkuşu tüyünden yelpazeler, yiyecek tezgâhları, çömelmiş hamalların uyuşuk gevezelikleri, vagonlardaki alçı hayvanlar arasında durdu, bu sırada bayrağı ondan alan tren yarışın ikinci ayağında hızlanmış, başkente doğru ilerliyordu. Kompartımanda yeni Emine Sina (gıcır gıcır) iki santim daha kısa olsa koltuğun altına sığacak yeşil teneke sandığın üzerine ayaklarını dayamış oturuyordu. Babasının başarılarının kilitli müzesinin üzerine basan sandaletleriyle yeni hayatına doğru hızla ilerliyordu; geride bıraktığı Adem Aziz kendini Batı tıbbıyla hakimi tıbbının ustalıklarını kaynaştırmaya vakfedecekti, bu çabası onu zamanla bezdirecek, Hindistan'da batıl inançların, hokuspokusun, büyünün egemenliğinin asla kırılamayacağına karar verecekti çünkü yerel sağlıkçılar birlikte çalışmayı reddediyordu; yaşlanınca ve dünya eskisi kadar gerçek görünmemeye başlayınca kendi inançlarından şüphe eder hale geldi; öyle ki tamamıyla inanmayı ya da inanmamayı başaramadığı Tanrıyı gördüğünde muhtemelen böyle bir şeyi zaten beklemekteydi.

Tren istasyondan çıkarken Ahmet Sina, Emine'nin şaşkın bakışları altında ayağa fırlayıp kompartımanın kapısını kilitledi ve perdeleri indirdi; sonra birdenbire kapıya vurulmaya, kapının kulpu kurcalanmaya başladı, “Bizi içeri alın mihrace! Mihrace, lütfen kocanıza söyleyin de kapıyı açsın.” Hep, bu hikâyedeki bütün trenlerde bu sesler ve kapıya vurarak yalvaran bu yumruklar hep vardı; Bombay'a giden Sınır Postasında ve o yıllardaki bütün ekspreslerde; hep de korkutucu bir yanı olmuştu ta ki günün birinde canım pahasına kapıya asılıp, “Mihrace! Bırakın gireyim efendim,” diyen kişi ben olana kadar.

“Bedavacılar,” dedi Ahmet Sina, ama sadece bedavacı değillerdi. Bir kehanettiler. Yakında başka kehanetler de savrulacaktı.

Şimdi de güneş yanlış taraftaydı. Annem huzursuzca yatağa yattı ama bir yandan içinde gerçekleşmiş olan, şimdilik gizli tuttuğu değişimden heyecan da duyuyordu. Yanında Ahmet Sina fosur fosur horluyordu. Onun uykusuzluk gibi bir derdi yoktu; eve para dolu gri bir çantayla gelmesine ve Emine'nin bakmadığını düşündüğü bir anda onu yatağın altına saklamasına neden olan meselelere rağmen uykusuzluk çekmiyordu. Annemin, yeşil sandığın içindekilerden çok daha kıymetli olan bir yetisinin yatıştırıcı zarfına sarınmış vaziyette derin derin uyuyordu babam; Emine Sina Ahmet'e bitmez tükenmez hamaratlığını hediye etmişti.

Kimse kendini Emine gibi zahmete sokmazdı. Kara tenli, parlak gözlü annem doğuştan dünyanın en titiz insanıydı. Delhi'deki eski evin odalarını ve koridorlarını çiçeklerle donatmıştı; halıları büyük bir özenle seçmişti. Bir sandalyenin nasıl durması gerektiğini yirmi beş dakika boyunca düşünebilirdi. Şuraya buraya küçük dokunuşlar attırıp minicik değişiklikler yaparak yuvayı kurması bittiğinde, Ahmet Sina bu yetim evinin hoş ve sevimli bir yere dönüştüğünü gördü. Emine ondan önce kalkardı, titizlikten her şeyin, hatta hasır panjurların bile tozunu alırdı (Ahmet bu iş için birini tutana kadar); ama Ahmet'in bilmediği bir şey vardı, o da karısının yeteneklerinin sadece hayatlarının dış mecralarına değil, Ahmet Sina'nın kendisine de aynı özen ve kararlılıkla uygulandığıydı.

Emine onunla neden evlenmişti? Avuntu bulmak için, çocuk sahibi olmak için. Ama başlangıçta beynini kaplayan uykusuzluk birinci hedefini engellemişti; çocuklar da her zaman hemen oluvermiyorlardı. Öyle ki Emine hayal etmesi yasak olan bir şairin yüzünü hayal eder ve sabahları dudaklarında yasak bir isimle uyanır buldu kendini. Soruyorsunuz: Bu konuda ne yaptı? Cevap veriyorum: Dişlerini sıkarak kendini hale yola sokmaya koyuldu. Kendi kendine şöyle dedi: "Seni nankör ahmak, şimdi kocanın kim olduğunu görmüyor musun? Bir kocanın nelere hakkı olduğunu bilmiyor musun?" Bu soruların doğru cevapları konusunda gereksiz bir tartışmaya girmemek için hemen belirteyim ki anneme göre bir kocanın sorgusuz sualsiz sadakate ve sakınımsız, canı gönülden sevgiye hakkı vardı. Ama bir güçlük söz konusuydu: Zihni Nadir Han ve uykusuzlukla tıkanmış olan Emine doğal olarak Ahmet Sina'ya hak ettiklerini veremiyordu. Bunun üzerine hamaratlık yetisini yardıma çağırarak kendini onu sevmek için eğitmeye başladı. Bunu yapmak için aklında onu bileşenlerine böldü, hem fiziksel, hem davranışsal parçalarına, dudaklar ve konuşma tikleri, önyargılar ve zevkler kompartımanlarına ayırdı onu... kısacası, annesiyle babasının delik çarşaf büyüsüne kapıldı çünkü kocasına parça parça âşık olmaya karar vermişti.

Her gün Ahmet Sina'nın bir parçasını seçiyor ve bütün varlığını o parça üzerine odaklıyordu ta ki ona tümüyle alışana kadar; içinde bir hoşlanma kabarıp şefkate ve nihayet sevgiye dönüşene kadar. Böylece kulaklarını zorlayan ve titremesine neden olan fazlaca yüksek sesini beğenmeye başladı; traş olana kadar hep keyfinin yerinde olmasını -sonra ciddileşir, sertleşir, iş düşünmeye başlar ve uzaklaşırdı; akbaba kaşlı gözlerinin sönük muğlak bakışlarının ardında ruh güzelliğinin gizlendiğinden emindi; alt dudağının üst dudağının altından dışarı doğru fırlayışını; annemin yüksek topuklu ayakkabılar giymesini yasaklamasına neden olan kısa boyunu... "Tanrım," dedi kendi kendine, "her adamın sevilecek milyonlarca değişik şeyi var galiba!" Ama yılmadı. "Şimdiye kadar kim," diye akıl yürüttü sessizce, "başka birini her şeyiyle tanımış ki?" ve babamın kızartmaya duyduğu iştahı sevmeyi öğrendi, Fars

şiirlerinden ezbere bölümler okumasını, kaşları arasındaki öfke çizgisini... “Bu hızla giderse,” diye düşündü, “hep sevilecek yeni bir şeyi olacak; evliliğimiz de hiç yıpranmaz.” Böylece annem bütün hamaratlığıyla eski şehirdeki hayatına başladı. Teneke sandık eski bir almirahta açılmadan kalmıştı.

Ahmet de farkında olmadan ve kuşkulanmadan karısının hayatı ve kendisi üzerinde yaptığı küçük değişikliklere maruz kaldı, hiç tanımadığı bir adama benzemeye ve hiç görmediği bir yeraltı odasında yaşamaya başladı. Emine'nin bile muhtemelen farkında olmadan yaptığı son derece anlaşılmaz, itinalı büyünün etkisiyle Ahmet Sina bir de baktı ki saçları seyreliyor, kalanlar da düzleşip yağlanıyordu, içinde de saçlarını kulaklarının üzerinde kıvrılacak kadar uzatmaya karşı bir meyil vardı. Aynı zamanda karnı da büyümeye başlamış, yumuşak sarkık bir göbek bağlamıştı; sık sık üzerine gömüleceğim bu göbeği Nadir Han'ın tombulluğuna benzetmek hiçbirimizin aklına gelmeyecekti. Uzak akrabası Zehra ona civelek bir edayla “Rejim yapmalısın kuzenji yoksa yakında seni öpemeyeceğiz,” demişti. Ama işe yaramadı...

Emine Eski Delhi'de yumuşak yastıklardan, içeri olabildiğince az ışık sokan dökümlü perdelerden bir dünya yaratmıştı ağır ağır... panjurları siyah bezlerle astarlamıştı; bütün bu küçük dönüşümler Herkül'ün yaptığı işlere benzeyen o güç işi kolaylaştırmıştı, yani yeni bir adamı sevmesi gerektiğini kabullenmeyi. (Ama hâlâ bazı yasak hayallere kapılıyordu... ve tombul göbekli, uzun düz saçlı erkeklere karşı hep bir zaafı oldu.) Yeni şehir eski şehirden görülmüyordu. Yeni şehirde pembe tenli bir istilacılar ırkı pembe taşlardan saraylar yaptırmışlardı ama eski şehrin dar sokaklarındaki evler bel veriyor, toplaşıyor, birbirlerinin iktidarın gülkurusu anıtlarını görmelerini engelliyorlardı. Zaten kimsenin o tarafa baktığı da yoktu. Çandni Çouk etrafında öbekleşen Müslüman mahallelerinde insanlar içeriye, hayatlarının perdelenmiş avlularına bakmakla, hasır pancurları pencereleriyle verandalarının üzerine kapamakla yetiniyorlardı. Dar sokaklarda genç aylaklar el ele, kol kola yürüyor, karşılaştıklarında birbirlerini öpüyor, yüzleri içeriye bakarak halkalar halinde duruyorlardı. Hiç yeşillik yoktu, inekler de orada kutsal olmadıklarını

bildiklerinden uzak dururlardı. Bisiklet zilleri sürekli çalardı. Onların uyumsuz seslerini nameli nameli bağıran meyve satıcılarının sesleri bastırırdı: Hurmaya gel hurmaya!

Annemle babamın birbirlerinden bir şeyler sakladıkları o Ocak sabahında bütün bu gürültüye Bay Mustafa Kemal ve Bay S. P. Butt'ın sinirli ayak sesleri de eklendi; bir de Lifafa Das'ın dagdagi davulunun ısrarcı tımbırtısı.

Ayak seslerinin tıkırtısı mahallenin arnavut kaldırımında ilk duyulduğunda Lifafa Das ve harikalar oyunu kutusuyla davulu hâlâ uzaktaydı. Tıkırdayan ayaklar bir taksiden inip dar sokaklara daldılar; bu sırada köşedeki evlerinde annem mutfakta kahvaltı için kiçri hazırlıyor ve babamla uzak akrabası Zehra'nın konuşmalarına kulak misafiri oluyordu. Ayaklar meyve satıcılarının ve el ele tutuşmuş aylakların yanından geçti; annemin kulağına şunlar çalındı: “... Sizi yeni evliler, kendimi tutamadım geldim, çook şekeer!” Ayaklar yaklaşırken babam kızardı. O günlerde çekiciliğinin doruklarındaydı; alt dudağı o kadar da çok pörtlemiyordu, kaşlarının arasındaki çizgi henüz çok silikti... kiçriyi karıştıran Emine Zehra'nın bağırdığını duydu: “Ay pespembe oldun! E tabii tenin o kadar beyaz ki, kuzenji!..” Ahmet onun sofrada Hindistan Radyosunu dinlemesine izin veriyordu, Emine'nin buna izni yoktu; Lata Mangeşkar cırlak bir aşk şarkısı söylüyordu ki Zehra, “Tıpkı benimki gibi, öyle değil mi,” dedi. “Bizim güzel pembe bebeklerimiz olur, bizden iyi kısmet mi var kuzenji, tatlı beyaz çiftler değil mi?”

Ayaklar tıkırdıyor, tencere karıştırılıyor, “Siyah olmak ne berbat bir şey kuzenji, her sabah kalktığında bunu görmek, aynada sana ne kadar aşağı olduğunun kanıtı gösteriliyormuş gibi! Bilmezler mi, karalar bile beyazın daha güzel olduğunu bilirler, sence de öyle değil mi?”

Ayaklar artık çok yakın ve Emine Sina kendini tutmak için büyük gayret göstererek elinde tencere odaya giriyor, Neden bugün geldi ki; söyleyecek haberlerim vardı, hem onun önünde para istemem gerekecek, diye düşünüyor. Ahmet Sina kendisinden tatlılıkla para istenmesini severdi, tatlı sözlerle ve okşamalarla

kendisinden para sızdırılması hoşuna giderdi, öyle ki sonunda kucağındaki peçete yükselmeye, pijamasının içinde bir şey hareket etmeye başlardı; Emine bunu kafasına takmazdı, o hamaratlığıyla bunu da sevmeyi öğrenmişti, paraya ihtiyacı olduğunda onu sever okşar, “Canım, hayatım lütfen...” ve”... Güzel yemek yapmak ve faturaları ödemek için azıcık...” ve “Ne cömertsin, istediğin kadar ver, nasılsa yeter”... dilenci teknikleri, şimdi de bunu o cadı gözlü, gıcık sesli, siyahlar hakkında yüksek sesle atıp tutan kadının önünde yapması gerekecekti. Ayaklar neredeyse kapıda, Emine de elinde sıcak kiçriyle odada, Zehra'nın kımıltısız başına çok yakın, bunun üzerine Zehra bağırıyor, “Sözüm meclisten dışarı, tabii!” neme lazım, duyulup duyulmadığından emin değil ve ekliyor: “Aman Ahmet, kuzenji, o kadar da siyah olmayan, sadece gölgede duran beyaz bir hanıma benzeyen tatlı Eminemizden söz ettiğimi düşündüysen çok fesatsın!” Bu sırada Emine elinde tencere düşünüyor, Yapsam mı? Cesaretim var mı? Sonra da kendini yatıştırıyor: “Bugün benim için önemli bir gün, hem en azından çocuk mevzuunu açtı, artık ben de daha kolay...” Ama çok geç, Lata'nın radyodaki iniltisi zilin sesini boğduğu için yaşlı uşak Musa'nın kapıyı açtığını duymuyorlar; Lata yukarı tıkırtıyla çıkan endişeli ayakların sesini bastırıyor; ama birdenbire ortada beliriveriyorlar, Bay Mustafa Kemal'in ve Bay S. P. Butt'ın ayakları birbirine dolanarak duruyor.

“Şakiler bir tecavüz irtikâp etmişler!” Emine'nin gördüğü en zayıf adam olan Bay Kemal, kullandığı eski terimlerle (dava açmaya çok meraklı olduğu için mahkemelerin lisanını kapmıştı) güldürülerde rastlanan türden zincirleme bir panik yarattı, cırlak sesli ve yüreksiz olduğu halde gözlerinde maymun gibi danseden vahşi bir şeyler olan S. P. Butt da üç kelimeyle bu panik zincirine katıldı: “Evet, kundakçılar!” Buna Zehra da kendi tuhaf refleksini ekleyerek radyoyu göğsüne bastırıyor, Lata'yı memeleri arasında susturarak bağırıyor, “Aman Tanrım, Aman Tanrım ne kundakçısı, nerede? Bu evde mi? Tanrım burası ısınmaya başladı!” Emine elinde kiçri donakalmış vaziyette işadamı kıyafetli iki adama bakarken sırları açığa çıkan kocası traş olmuş ama takım elbise giymemiş bir halde ayağa kalkıyor ve soruyor, “Ambar mı?”

Ambar, gudam, depo, ne derseniz deyin; ama Ahmet Sina bu soruyu sorar sormaz odaya bir sessizlik çöküyor, tabii Zehra'nın memeleri arasından hâlâ sızabilen Lata Mageşkar'ın sesi dışında; çünkü bu üç adam şehrin dış mahallelerinden birindeki sanayi sitesinde büyük bir binayı paylaşıyorlardı. “Ambara bir şey olmamıştır, mazallah”, Emine içinden dua etti çünkü muşamba ve deri işi iyi gidiyordu - Delhi'deki Genel Karargâhta emir subayı olan Binbaşı Zülfikâr aracılığıyla Ahmet Sina Ordunun deri ceket ve muşamba masa örtüsü ihalesini almıştı - ve hayatlarının bağlı olduğu malzeme büyük miktarlarda o depoda duruyordu. “Ama böyle bir şeyi kim yapar ki?” diye vızıldadı Zehra şarkı söyleyen memeleriyle uyum içinde, “Dünya ne delilerle doldu!”... işte Emine kocasının kendisinden sakladığı, o günlerde yüreklere korku saçan o ismi ilk defa böyle duydu. “Ravana'nın işi,” dedi S. P. Butt... ama Ravana çok başlı bir şeytanın ismiydi; yani şeytanlar yeryüzüne mi inmişti? “Bu ne saçmalık?” Babasının batıl inançlara karşı duyduğu nefretle konuşan Emine bir cevap talep ediyordu; Bay Kemal de ona bu cevabı verdi. “Bu bir namertler çetesinin ismi Hanfendi; bir kundakçı şakiler güruhu. Devir çok kötü; çok kötü.”

Ambarda top top deriler ve Bay Kemal'in ticaretini yaptığı pirinç, çay, mercimek var - bu ürünleri ülke çapında büyük miktarlarda stoklardı, halk denen o çok kafalı çok ağızlı obur canavara karşı korunmak için, yoksa o canavar bolluk zamanında fiyatları o kadar aşağı düşürtürdü ki o semirdikçe inançlı müteşebbisler aç kalırdı... “Ekonomi kıtlıktır,” diyor Bay Kemal, “bu yüzden de benim stoklarım sadece fiyatları makul bir seviyede tutmakla kalmaz ekonomiyi de güçlendirir.” - Ayrıca ambarda Bay Butt'ın stokları var, üzerinde AAG MARKA yazan karton kutular. Aag'ın ateş anlamına geldiğini söylememe gerek yok herhalde. S. P. Butt kibrit imalatçısıydı.

“Bize gelen bilgiye bakılırsa,” diyor Bay Kemal, “sanayi sitesinde bir yangın çıkmış. Hangi ambarda çıktığı belli değil.”

“Neden bizimki olsun ki?” diye soruyor Ahmet Sina. “Ödeme için bize tanınan süre daha dolmadı ki.”

“Ne ödemesi?” diye soruyor Emine. “Kime? Neye? Kocacım, canım, hayatım neler oluyor böyle?”... Ama “Gitmeliyiz,” diyor S. P. Butt ve Ahmet Sina üzerinde buruşuk pijamalarıyla dışarı çıkıyor, sıska ve yüreksizle birlikte ayaklarını tıkırdatarak evden fırlıyor, yenmemiş kiçriyi, gözleri faltaşı gibi açılmış kadınları, sesi boğulmuş Lata'yı ve havada asılı duran Ravana ismini ardında bırakıyor... “beş para etmezler çetesi Hanfendi; vicdansız katiller, cibiliyetsiz herifler!”

S. P. Butt'ın titrek bir sesle söylediği son kelimeler: “Aşağılık Hindu kundakçılar Begüm Sahibe. Biz Müslümanlar ne yapabiliriz ki?”

Ravana çetesi hakkında ne biliniyor? Fanatik bir Müslüman karşıtı hareketti ve Bölünme isyanlarından önceki günlerde, hiçbir cezaya maruz kalmadan cami avlularına domuz başlarının bırakıldığı o günlerde bu da olağandışı bir şey sayılmazdı. Çete gecenin yarısında adamlarını sokaklara salıp hem eski hem de yeni şehrin duvarlarına sloganlar yazdırırdı: BÖLÜNMEYİ İSTEYEN GÖMÜLMEYİ HAKEDER! MÜSLÜMANLAR ASYA'NIN YAHUDİLERİDİR! ve benzer şeyler. Müslümanların fabrikalarını, dükkânlarını, ambarlarını yakıyorlardı. Ama dahası da vardı ve bunu herkes bilmiyordu: Irkçılık maskesi ardına ticari kazancı başarıyla gizlemişti Ravana çetesi. Müslüman işadamlarına isimsiz telefonlar, gazetelerden kesilmiş harflerle yazılmış mektuplar geliyordu ve bir kereliğine yüklü bir meblağ ödemekle dünyalarının yakılıp yıkılması arasında bir seçim yapmaları isteniyordu.

Tuhaftır, çete ahlaklı çıkmıştı. Hiç kimseden ikinci kez para istememişlerdi. Sözlerinin eriydiler: Haraçla dolu gri çantaları görmediler mi ateş dükkânları, fabrikaları, ambarları sarıveriyordu. Çoğu kimse polise güvenmek gibi riskli bir seçenek yerine parayı ödemeyi tercih ediyordu. 1947'de polis Müslümanların güvenebileceği gibi değildi. Derler ki (ben bundan emin değilim) şantaj mektuplarında parayı verip işlerine devam eden “memnun müşterilerin” bir listesi olurmuş. Ravana çetesi -bütün profesyoneller gibi- referans gösteriyormuş.

Takım elbiseler giymiş iki adamla yanlarındaki pijamalı, Müslüman mahallesinin dar sokaklarından, Çandni Çouk'ta bekleyen taksiye koşturuyorlardı. Meraklı bakışları üzerlerine çekiyorlardı; sadece değişik kıyafetleri yüzünden değil koşmamaya çalıştıkları için de.

“Paniğe kapılmış gibi davranmayın,” dedi Bay Kemal, “Sakin görünün.” Ama ayakları sürekli kontrolden çıkıyor, telaşla öne atılıyordu. Tam da disiplin altına alınamamış, yürüme hızındaki birkaç adımdan sonra ani hızlanmalarla, dura kalka mahalleden çıktılar; tekerler üzerinde siyah madeni bir harikalar oyunu kutusunu iten ve dagdagi davulu çalan genç bir adamın yanından geçtiler; Lifafa Das bu bölüme adını veren önemli duyurunun yapılacağı yere doğru gidiyordu. Lifafa Das davulunu çalarak bağırıyordu: “Gel de gör, burada her şey var, gel de gör! Delhi'yi gör, Hindistan'ı gör! Gel gör, gel gör!”

Ama Ahmet Sina'nın bakacak başka şeyleri vardı.

Mahallenin çocukları oranın sakinlerine kendilerine göre isimler takmışlardı. Üç komşudan oluşan bir grup “dövüş horozları” diye anılırdı, çünkü mahallenin ender Hindu sakinlerinden birinin evinin bir yanında oturan Bengalli aileyle diğer yanında oturan Sindilerden oluşuyorlardı. Sindi ve Bengalli'nin ortak yanları yoktu - ne aynı dili konuşuyor ne de aynı yemekleri pişiriyorlardı ama ikisi de Müslüman'dı ve araya giren Hindu'dan hazzetmiyorlardı. Çatılarından onun evinin üzerine çöp döküyorlardı. Pencerelerinden ona değişik dillerde küfürler ediyorlardı. Kapısına et parçaları atıyorlardı... o da buna karşılık sokak çocuklarına para verip onların camlarına taş attırıyordu, taşların üzerine sarılmış mesajlar vardı: “Bekleyin,” diyordu mesajlarda, “Sizin de sıranız gelecek”-

Mahallenin çocukları babamı da kendi adıyla çağırmıyorlardı. Ona “burnunun doğrultusunda gidemeyen adam,” diyorlardı. Ahmet Sina'nın yön duygusu o kadar zayıftı ki kendi mahallesinin dolambaçlı sokaklarında bile kaybolurdu. Çok kereler sokaklarda çaresizce dolanırken sokak Araplarıyla karşılaşmış, onu eve götürsünler diye onlara dört anna çavanni parçası teklif etmişti. Bunu

söylememin nedeni babamın ‘yanlış yollara sapma’ yetisinin onu sadece hayatı boyunca mağdur etmekle kalmadığını, Emine Sina'ya (çünkü Nadir Han sayesinde o da yanlış yollara sapabileceğini kanıtlamıştı) ilgi duymasının sebebinin de bu olduğunu düşünmem; dahası burnunun doğrultusunda gitme konusunda gösterdiği beceriksizlik bana da geçti, başka yerlerden edindiğim burun mirasımı bir yere kadar gölgeleyerek, senelerce doğru yönün kokusunu almamı engelledi... Ama şimdilik bu kadar yeter, çünkü üç işadamına sanayi sitesine gitmeye yetecek kadar zaman tanıdım. Sadece şunu eklemeliyim (bence yön duygusuna sahip olmayışının bir sonucu olarak) babam başarı kazandığı anlarda bile üzerinde gelecek başarısızlıkların kokusu olan bir adamdı, onu hemen köşe başında bekleyen başka bir yanlış yolun kokusu, sık sık yıkanmasına rağmen hiç çıkmayan bir koku. Bu kokuyu alan Bay Kemal, S. P. Butt'la yalnız kaldıklarında, “Bu Keşmirliler yok mu azizim; hiç yıkanmadıklarını bilmeyen yoktur,” derdi. Bu iftira babamı kayıkçı Tai'ye bağlıyor... kendini mahvetmesine neden olan bir öfkeyle yıkanmayı bırakan Tai'ye.

Sanayi sitesinde, gece bekçileri itfaiye arabalarının sesine rağmen huzur içinde uyuyorlardı. Neden? Nasıl? Çünkü Ravana çetesiyle anlaşmışlardı ve çetenin gelmek üzere olduğunu haber aldıklarında, uyku ilaçlarını alıp hafif karyolalarını sitenin binalarından öteye çekmişlerdi. Bu sayede çete şiddete başvurmak zorunda kalmıyordu, bekçiler de düşük ücretlerini arttırıyorlardı. Dostane ve akıllıca bir ayarlamaydı bu.

Uyuyan gece bekçileri arasında Bay Kemal, babam ve Bay S. P. Butt yanan bisikletlerin kara dumanlar halinde havaya yükselişini izlediler. Butt babam Kemal bir iç rahatlamasıyla itfaiye arabalarının yanında durdular çünkü yanan Arcuna Hintbisikleti ambarıydı - Hint mitolojisinin bir kahramanına ait olan Arcuna adı şirketin Müslümanlara ait olduğunu gizlemeye yetmemişti. Huzura gark olan babam Kemal Butt kömürleşmiş bisiklet kokan havayı soluyorlar, yanık tekerlekler, zincir, zil, sele, gidonların buharlaşmış hayaletleri, Arcuna Hintbisikletlerinin başkalaşmış iskeletleri ciğerlerine girip çıkarken öksürüp tıksırıyorlardı. Alevler içindeki

ambarın önündeki bir telgraf direğine kaba-saba karton bir maske çivilenmişti -çok yüzlü bir maske- geniş kıvrık dudaklar, parlak kırmızı burun delikleriyle hırlayan yüzlerden ibaret bir şeytan maskesi. Çok başlı canavarın, şeytanlar kralı Ravana'nın yüzleri öfkeyle derin bir uyku içindeki gece bekçilerinin gövdelerine bakıyordu; adamlar öyle derin uyuyorlardı ki ne itfaiyeciler, ne Kemal ne Butt ne babam onları uyandırmaya cesaret edemiyordu; bu sırada pedalların ve frenlerin külleri havadan üstlerine yağıyordu.

“Ne berbat iş,” dedi Bay Kemal. Bu sözlerde acıma yoktu. Arcuna Hintbisikletleri şirketinin sahiplerini eleştiriyordu.

Bakın: Felaketin (ve rahatlamanın) bulutu renksiz sabah göğünde yükselip bir top oluşturuyor. Onun batıya, eski şehrin kalbine doğru nasıl ilerlediğine bakın; nasıl bir parmak gibi, vay canına, Çandni Çouk yakınlarındaki Müslüman mahallesini işaret ediyor! ... Şu anda orada Lifafa Das, tam da Sina'ların sokağında bağırıyor.

“Gelin her şeyi görün, bütün dünyayı görün, gelin görün!”

Kamuya duyurunun eli kulağında. Heyecanlı olduğumu saklamayacağım; uzun zamandır kendi hikâyemin arka planında oyalanıyorum, her ne kadar daha boy göstermeme biraz zaman varsa bile içeriye şöyle bir göz atmak da hoş olacak. Büyük bir beklentiyle gökyüzündeki parmağı takip ediyor ve annemlerin mahallesine bakıyorum, bisikletlere, kâğıt külahlarda leblebi satan seyyar satıcılara, kalçalarını çıkarmış, el ele tutuşmuş aylaklara, uçuşan kâğıt parçalarına ve tatlı tezgâhları etrafındaki sinek girdaplarına... bütün hepsi benim kuşbakışı konumum yüzünden basıklaşmış. Çocuklar da var, bir sürü, Lifafa Das'ın dagdagi davulunun ve sesinin büyüsüne kapılıp sokağa fırlamışlar, “Dünya deko”, bütün dünyayı görün! Şortsuz oğlanlar, yeleksiz kızlar, okul beyazları içinde daha şık çocuklar, şortlarını tutmak için s şeklinde tokaları olan lastik kemerler takmışlar, tombul parmaklı küçük şişko oğlanlar; hepsi tekerlekler üzerindeki kara kutuya akın ediyor, aralarında o değişik kız var, gözlerinin üzerini boydan boya kesintisiz bir kaş kaplıyor, daha şimdiden hayali Pakistan ülkesinin bayrağını

çatısına asmış, komşusuna hakaretler yağdıran kaba Sindinin sekiz yaşındaki kızı, yüzünde cüce bir kraliçe edası ve dudaklarının hemen ardında bekleyen cinayetle elinde çavannisi sokağa çıkıyor. Adı ne? Bilmiyorum; ama o kaşları tanıyorum.

Lifafa Das; büyük bir talihsizlik eseri siyah harikalar kutusunu üzerinde gamalı haç olan bir duvarın önüne koymuştu (o günlerde her yer bu işaretlerle doluydu; aşırı R.S.S.S. partisi bunları her duvara çiziyordu; Nazilerin uçları ters yöne bakan gamalı haçı değildi bu, Hinduların güç simgesi olan svastikaydı. Svasti Sanskritçede iyi demektir)... Gelişinin çığırtkanlığını yaptığım Lifafa Das, gülüp de güzelleşene ya da davulunu çalıp da çocuklar onun için çıldırana kadar göze görünmeyen genç bir adamdı. Dagdagici; bütün Hindistan'da “Dilli deko”, “gel Delhi'yi gör!” diye bağırırlardı. Ama burası Delhi'ydi ve Lifafa Das da bağırışını ona göre değiştirmişti. “Bütün dünyayı görün, gelin her şeyi görün!” Bu mübalağalı formül bir süre sonra zihnini kemirmeye başladı; söz verdiği şeyi yapmaya, her şeyi kutusunun içine sokmaya çalışırken harikalar gösterisine gitgide daha fazla kartpostal dahil olmaya başladı. (Birden Nadir Han'ın ressam arkadaşını hatırladım; bütün gerçekliği kucaklamaya çalışmak bir Hint hastalığı mıdır? Daha beteri; ben de mi buna yakalandım?) Lifafa Das'ın harikalar kutusunda Tac Mahal'in, Minakshi Tapınağının ve kutsal Ganj'ın resimleri vardı; ama bu ünlü yerlerin yanı sıra gösterici daha çağdaş imgeleri de şovuna dahil etmeyi kendine görev bilmişti - Nehru'nun konutundan ayrılan Stafford Cripps; dokunulan dokunulmazlar; rayların üzerinde uyuyan eğitimli insanlar; başında bir meyve dağı olan Avrupalı bir aktrisin ünlü resmi - Lifafa ona Carmen Verandah diyordu; hatta bir kartona yapıştırılmış sanayi sitesinde yangın görüntüsü. Lifafa Das müşterilerini bu çağın çok da hoş olmayan yanlarından korumanın doğru olacağına inanmıyordu... bu sokaklara geldiğinde genellikle çocuklar kadar büyükler de tekerlekli kutunun içinde yeni bir şey var mı diye bakmaya gelirdi, devamlı müşterilerinden biri de Begüm Emine Sina idi.

Ama bugün havada bir isteri vardı; yukarıda asılı duran yanık Hintbisikletleri bulutunun altında mahalleye meşum bir şeyler

çöreklenmişti... bulut yükünü boşaltıyordu, kesintisiz kaşlı kız bağırmaya başlamıştı, sesi sahip olmadığı bir masumiyetle peltek peltek çıkıyordu, “Önce ben! Çekiltene... ben de baktam n'olur! Göremiyorum” Çünkü kutunun deliklerine çoktan gözler yapışmıştı, çocuklar geçip giden kartlara kendilerini kaptırmıştı ve Lifafa Das (işine ara vermeden kutunun içinde kartları çeviren kolu döndürmeye devam ediyordu) “Bir dakika bibi; sırayla; bekle azıcık,” diyordu. Buna tekkaşlı cüce kraliçe “Olmaz! Önce ben bakmak ittiyorum!” diye cevap verdi. Lifafa'nın gülüşü silindi -görünmez oldu- omzunu silkti. Cüce kraliçenin yüzünde dizginlenemez bir öfke belirdi. Bir hakaret patladı; ölümcül bir iğneleme dudaklarında titredi. “Bu mahalleye gelmeye natıl cetaret ediyortun! Ben teni tanıyorum, babam da tanıyor; tenin Hindu olduğunu herket biliyor!”

Lifafa Das sesini çıkarmadan kutusunun kolunu döndürmeyi sürdürüyor; ama atkuyruklu tekkaşlı Valkyrie tombul parmaklarıyla onu işaret ederek bağırıyor, okul beyazlı ve yılan-kemerli çocuklar da ona katılıyor, “Hindu! Hindu! Hindu!” Panjurlar kalkıyor; kızın babası pencereden uzanıp ona katılıyor, yeni hedefe hakaretler savuruyor, Bengalli de kendi penceresinden Bengalee ona katılıyor... “Onun bunun çocuğu! Irz düşmanı!”... unutmayın gazeteler Müslüman çocuklarına karşı yapılan saldırıları yazıyordu, birdenbire bir ses yükseldi, bir kadın sesi, belki de salak Zehra'nın sesi, “Tecavüzcü! Arre Tanrım onu yakalamışlar! İşte orda!” Hedef gösteren bir parmağa benzeyen bulutun cinneti ve devrin bütün kopuk gerçekdışılığı mahalleyi kaplıyor, bütün pencerelerden çığlıklar yankılanmaya başlıyor, okul çocukları bağırıyorlar, “Tecavüzcü! Tecavüzcü! Te-te-teca-vüzcü!” ne söylediklerinin farkında değiller; çocuklar Lifafa Das'tan uzaklaştı, o da tekerlekli kutusunu sürükleyerek ilerledi, kaçmaya çalışıyor ama şimdi kan dolu seslerle kuşatılmış vaziyette, aylaklar ona doğru yaklaşıyor, erkekler bisikletlerinden iniyor, bir çömlek arkasındaki duvarda parçalanıyor; sırtını bir kapıya dayamış, yağlı saçlı bir adam sırıtarak ona yaklaşıyor,

“Demek sensin bayım. Kızlarımıza tecavüz eden Bay Hindu sensin öyle mi? Kendi kardeşiyle yatan alçak sensin.” Lifafa Das,

“Hayır, lütfen insaf edin...” diyerek salak salak gülüyor... sonra arkasındaki kapı açılıyor ve karanlık, serin bir koridora, annem Emine Sina'nın yanına yuvarlanıyor.

Bütün sabahı Zehra'nın kıkırtılarıyla ve Ravana isminin yankılarıyla geçirmişti, sanayi sitesinde ne olup bittiğini bilmiyordu, bütün dünyanın nasıl çıldırdığını düşünüyordu; sonra bağırışlar sökün etti ve Zehra -engellemesine izin vermeden- onlara katıldı, bunun üzerine Emine'nin içinde bir şey kabardı, babasını düşündü, bir mısır tarlasında hilal bıçaklardan saklanan Nadir Han'ı, burnunda bir yanma hissetti ve adamı kurtarmak için aşağı indi, Zehra bağırıyordu, “Ne yapıyorsun bacıji, o vahşi hayvanı buraya sokma sakın, aklını mı kaçırdın?” Annem kapıyı açtı ve Lifafa içeriye yuvarlandı.

O sabahki halini bir hayal edin, kalabalıkla kurbanı arasında kara bir gölge, rahminde görünmeyen, söylenmeyen bir sır: “Vay vay!” diye kalabalığı alkışladı. “Ne kahramanlık! Valla ne büyük kahramanmışsınız siz! Bu korkunç canavara karşı topu topu elli kişi! Allahım, göğsüm kabardı doğrusu!”

... Zehra vızıldıyor, “İçeri gel, bacıji!” Yağlı saç “Neden bu gundayı koruyorsun Begüm Sahibe? Yanlış yapıyorsun.” Emine “Bu adamı tanıyorum. Namuslu biridir. Dağılın hadi, yapacak işiniz yok mu sizin? Bu Müslüman mahallesinde bir adamı parça parça mı edeceksiniz? Dağılın.” Ama kalabalığın şaşkınlığı geçmişti ve tekrar ilerlemeye başlamıştı... şimdi. İşte şimdi.

“Beni dinleyin,” diye bağırdı annem, “İyi dinleyin. Karnımda bir çocuk var. Ben bebek bekleyen bir anneyim ve bu adamı koruyacağım. Gelecekseniz şimdi gelin, bir anneyi de öldürün de bütün dünya ne menem erkekmişsiniz görsün! “

İşte daha babam bile duymadan benim -Salim Sina'nın- dünyaya gelişi, halk kitlelerine böyle duyuruldu. Öyle görünüyor ki bana gebe kalındığı andan itibaren kamuya malolmuşum. Ama annem kamuya duyurusunu yaptığında her ne kadar haklı olsa da bir bakıma haksızdı. Nedeni de şu ki karnında taşıdığı bebek kendi oğlu olmayacaktı.

Annem Delhi'ye geldi; kocasını sevmek için bütün hamaratlığıyla uğraştı; Zehra, kiçri ve tıkırdayan ayaklar yüzünden kocasına haberi vermesi engellendi; çığlıkları duydu; kamuya duyurusunu yaptı. İşe de yaradı. Varlığımın ilan edilmesi bir hayat kurtardı.

Kalabalık dağıldıktan sonra, yaşlı uşak Musa sokağa çıkıp Lifafa Das'ın harikalar kutusunu kurtardı, bu sırada Emine güzel gülüşlü genç adama bardak bardak misketlimonu suyu veriyordu. Anlaşılan bu deneyim adamı kurutmakla kalmamış tadını da kaçırmıştı çünkü her bardağa dört kaşık şeker atıyordu; bu sırada Zehra korku içinde divanda mızıldanıyordu. Bir müddet sonra (misketlimonu suyuyla su ihtiyacını karşılayıp şekerle tatlandıktan sonra) Lifafa Das konuştu: “Begüm Sahibe, çok büyük kadınmışsınız. İzninizle evinizi kutsuyorum; doğmamış çocuğunuzu da. Ama sizin için bir şey daha yapacağım, izin verin lütfen.”

“Teşekkür ederim,” dedi annem, “bir şey yapmanıza gerek yok.”

Ama Lifafa (dilinde şekerin tadı) konuşmasını sürdürdü. “Kuzenim Shri Ramram Seth büyük bir kâhindir, Begüm Sahibe. El falı, yıldız falı bakar, gelecekten haber verir. Lütfen ona gelin, size oğlunuzun geleceğini anlatsın.”

Kâhinler geleceğimi gördüler... Ocak 1947'de annem Emine Sina'ya, can bağışının karşılığı olarak kehanet bağışlandı. Zehra'nın “Bununla gitmek delilik olur, Emine bacım, düşünme bile, zaman kötü,” demesine rağmen; babasının şüpheciliğine, mollanın kulağına kapanan başparmakişaretparmağına rağmen bu teklif annemde öyle bir yere dokundu ki Evet cevabını verdi. Daha henüz emin olduğu, taze anneliğinin mantıksız merakına kapılarak, “Evet,” dedi,

“Lifafa Das, lütfen birkaç gün sonra beni Kızıl Kale'nin kapısında bekleyin. Beni kuzeninize götürürsünüz.”

“Her gün orada bekleyeceğim,” diyerek avuçlarını birleştirdi adam ve gitti.

Zehra'nın öyle nutku tutulmuştu ki Ahmet Sina eve geldikten sonra bile sadece başını sallayarak, “Siz yeni evliler kafayı üşütmüşsünüz; sizi birbirinize bırakmak en iyisi!” dedi.

Yaşlı uşak Musa da çenesini tuttu. Hep hayatımızın geri planında durmuştur, iki hadise hariç... bir bizden ayrıldığında, bir de kazara dünyayı yıkmak üzere geri döndüğünde.

Çok Başlı Canavarlar

ŞAYET rastlantı diye bir şey yoksa tabii; rastlantı yoksa, Musa -yaşlılığına ve itaatkârlığına rağmen- patlama zamanını bekleyerek yavaş yavaş tik taklayan bir saatli bombaydı; o zaman ya -iyimserlikle- keyiften dört köşe olacağız çünkü her şey önceden planlanmışsa hepimizin bir anlamı var demektir ve kendimizin rastlantı eseri, niçinsiz olduğunu bilme dehşetinden kurtuluruz; ya da -kötümserlikle- düşünce karar eylem üçlüsünün beyhudeliğini anlayarak anında pes edeceğiz çünkü düşündüklerimiz hiçbir şeyi değiştirmeyecek; her şey olduğu gibi kalacak. Peki iyimserlik nerede? Kaderde mi kaosta mı? Annem babama (bütün mahalle duyduktan sonra) havadisi verdiğinde ve babam ona “Sana söylemiştim; biraz zaman geçsin olur demiştim,” dediğinde acaba iyimser miydi kötümser mi? Görünüşe göre annemin hamileliği mukadderdi; oysa benim doğumum büyük ölçüde rastlantı eseriydi.

“Biraz zaman geçsin olur demiştim,” dedi babam zevkten dört köşe; ama benim deneyimimde zamanın ne yapacağı belli olmaz, güvenilecek bir şey değildir. Hatta bölünebilir bile; Pakistan'ın saatleri Hindistan'ınkilerden yarım saat önde gidebilir... Bölünmenin lafını bile duymak istemeyen Bay Kemal sık sık, “İşte planın saçmalığının kanıtı! Bu Birlikçiler yarım saati alıp kaçmayı planlıyorlar! Bölünmesiz Zaman,” diye bağırırdı, “Sloganları bu!” S. P. Butt da derdi ki: “Zamanı öyle değiştiriverirlerse, gerçek mi kalır? Sorarım size! Doğru mu kalır?”

Büyük soruların günüymüş anlaşılan. Bölünme isyanları sırasında gırtlağı kesilince zamana karşı ilgisini kaybeden S. P. Butt'a güvenilmez yıllar ötesinden cevap veriyorum: “Gerçek ve doğru her zaman aynı şey değildir.” Benim için doğru, küçüklüğümden beri Mary Pereira'nın anlattığı hikâyeler içinde gizliydi: ayah’ım Mary hem annem gibi hem de annemden öteydi; Mary hepimiz hakkında her şeyi bilirdi. Doğru, duvarımdaki resimde küçük Raleigh'a hikâyeler anlatan balıkçının parmağının gösterdiği ufkun hemen üzerinde saklıydı. Şimdi çapraz ışık havuzumda bunu yazarken, doğruyu o eski şeylerle ölçüyorum: Mary de böyle mi

anlatırdı? diye soruyorum. O balıkçı da böyle mi derdi?.. Bu ölçülerle doğruluğu inkâr edilemeyecek bir şey varsa o da 1947 Ocağında bir gün, annem doğumumdan altı ay önce benden haberdar olduğunda babamın bir şeytan kralla karşı karşıya kalmasıydı.

Emine Sina Lifafa Das'ın teklifini kabul etmek için uygun bir zaman kolluyordu; ama Hintbisikleti fabrikasının yanmasından sonra Ahmet Sina iki gün boyunca evde oturdu ve sanki tatsız bir karşılaşmadan kaçınır gibi Connaught Place'deki bürosuna hiç uğramadı. İki gün boyunca gri para çantası sözde gizli, onun yattığı tarafta yatağın altında durdu. Babam gri çantanın orada bulunuşunun nedenini konuşmakta isteksizdi; Emine de kendi kendine, “Kendi bilir, bana ne!” dedi çünkü onun da bir sırrı vardı; Çandni Çouk'un tepesinde Kızıl Kale'nin kapılarının yanında sabırla onu bekliyordu. Annem gizli bir huysuzlukla somurtarak Lifafa Das'ı kendine sakladı. “O bana ne işler peşinde olduğunu söylemediği müddetçe-ve-söyleyene kadar neden ben ona söyleyeyim ki?” diyordu.

Sonra soğuk bir Ocak akşamı Ahmet Sina, “Bu gece dışarı çıkmam lazım,” dedi, annemin “Hava soğuk, hastalanacaksın...” uyarılarına rağmen babam takım elbisesini giyip paltosunun altına da gülünç bir biçimde kendini belli eden gri çantayı sokuşturdu; bunun üzerine annem “İyice sarın,” diyerek onu geçirirken “Gecikir misin?” diye sordu. Babam “Evet, tabii,” diye cevap verdi. O gittikten beş dakika sonra Emine Sina Kızıl Kale'ye, maceranın göbeğine doğru yola çıktı.

Yolculuklardan biri, bir kalede başladı; diğerinin bir kalede sona ermesi gerekiyordu ama ermedi. Birisi geleceği haber verdi; öteki coğrafi yerini belirledi. Bir yolculuk sırasında maymunlar neşeyle dans ettiler; ötekinde de bir maymun dans ediyordu ama sonuç felaketti. İki macerada da akbabalar rol oynadı. İki yolun sonunda da çok başlı canavarlar pusuya yatmıştı.

Sırayla anlatayım o halde... işte Emine Sina, eskiden Moğolların hüküm sürdüğü, yükseklerinden yeni ulusun ilan edileceği

Kızıl Kale'nin yüksek duvarları altında... ne imparator ne de müjdeci olan annem yine de (havaya rağmen) sıcak bir karşılama görüyor.

Günün son ışıklarında Lifafa Das bağırıyor, “Begüm Sahibe! Gelmeniz ne güzel!” Kara tenli, beyaz sarili annem onu taksiye çağırıyor; Lifafa Das arka kapıya davranıyor; ama şoför söyleniyor, “Ne yapıyorsun? Sen kendini ne zannediyorsun? Hemen buraya ön tarafa gel, hanım arkada otursun!” Bunun üzerine Emine koltuğunu tekerlekli siyah bir harikalar kutusuyla paylaşıyor, Lifafa da özür diliyor: “Kusura bakmayın Begüm Sahibe. Niyetim kötü değildi.”

Ama burada sırasını beklemeyi reddeden bir taksi daha var, başka bir kalenin dışında durup, her biri paltosunun altında şişkin gri bir çanta taşıyan takım elbiseli üç adamdan ibaret yükünü boşaltıyor... adamlardan biri hayat kadar uzun ve yalan kadar ince, ikincisinin omurgası yok gibi, üçüncüsünün alt dudağı fırlak, göbeği tombul, saçları seyrek, yağlı ve kulaklarının üzerinde lüleleniyor, kaşlarının arasında da yaşlandıkça huysuz, kızgın bir adama dönüşeceğini gösteren bir çizgi var. Soğuğa rağmen taksi şoförünün kanı kaynıyor. “Purana Qila!” diye bağırıyor, “Herkes insin lütfen! Eski Kale'ye geldik!”... Delhi'nin geçmişinde çok şehirler var, Eski Kale, o kararmış harabe de öyle eski bir Delhi ki onun yanında bizim Eski Şehrimiz bebek sayılır. İşte bu olağanüstü eski zaman harabesine Kemal, Butt ve Ahmet Sina'yı getiren şey, kimliği belirsiz birinin telefonuydu: “Bu gece. Eski Kale. Güneş battıktan hemen sonra. Polis yok... yoksa ambar fantuş!” Çantalarını sıkı sıkı tutarak eski, ufalanan dünyaya giriyorlar.

... Çantasını sıkı sıkı tutarak bir harikalar kutusunun yanında oturuyor annem, Lifafa da önde şaşkın, huysuz şoförün yanında oturuyor ve taksiyi Genel Posta Binasının ters tarafındaki sokaklara sürdürüyor; fakirliğin kıtlık gibi asfaltı kemirdiği, insanların görünmez hayatlar yaşadığı (çünkü hepsi Lifafa Das'ın görünmezlik lanetini paylaşıyorlardı, hem hepsinin güzel gülüşleri de yoktu) bu sokaklara girince anneme yeni bir şey musallat oluyor. Her saniye daralan, her adımda kalabalıklaşan sokakların baskısı altında “şehirli gözlerini” kaybediyor.

Şehirli gözlerin varsa görünmez insanları görmezsin, fil hastalığı olan adamlar, belden aşağısı olmayan tekerlekli kumlardaki dilenciler seni rahatsız etmez, döşenecek lağım boruları yatakhaneye dönüşmemiştir. Annem şehirli gözlerini kaybetmişti ve gördüklerinin yeniliği, kum fırtınası gibi yanaklarını döven yenilik onu kızarttı. Tanrım, şu güzel çocukların hepsinin dişleri kapkara! İnanılır gibi değil... kız çocuklar memelerini açıyor! Ne korkunç! Allahım tövbe, mazallah, temizlikçi kadınların - hayır! - ne berbat ! - omurgaları çökmüş, her yerlerinden kemikler çıkmış, hiç kast işaretleri de yok; dokunulmazlar, güzel Allahım!.. her yer sakat dolu, hayat boyu dilencilikle geçimlerini sağlayabilsinler diye sevgili aileleri tarafından sakat edilmiş çocuklar... evet, tekerlekli kutulardaki dilenciler, bebek bacaklı koca adamlar, patenler ve çöpe atılmış mango kutularından yapılmış tekerlekli beşiklerde; annem bağırıyor, “Lifafa Das, geri dön!”... ama o güzel gülüşüyle dönüp “Buradan ötesini yürümemiz lazım,” diyor. Geri dönüş olmadığını gören annem taksiye beklemesini söylüyor, huysuz şoför cevap veriyor: “Evet, tabii, sizin gibi yüce bir hanımefendi için beklemekten kolay ne var, geri geldiğinizde bütün yolu geri geri gitmem gerekecek çünkü manevra yapacak yer yok!”... Çocuklar sarisinin pallusunu çekiştiriyor, bütün başlar anneme dönük. Bir sürü kafası olan korkunç bir canavarla çevrili olmak gibi, diye düşünüyor ama kendi kendini düzeltiyor, tabii bu zavallı insanlar canavar filan değil - peki ne öyleyse? Bir nevi kudret, kendi gücünü bilmeyen bir kuvvet, belki de hiç kullanılmaya kullanılmaya iktidarsızlığa itilmiş... Hayır, her şeye rağmen bunlar çürümüş insanlar değil. “Korkuyorum,” diye düşünürken buluyor kendini annem, tam da bir el koluna dokunurken. Döndüğünde -inanılmaz- beyaz bir adamın yüzüyle karşılaşıyor, titrek elini uzatarak yabancı bir şarkı söyler gibi “Fakire bir sadaka Begüm Sahibe...” diyor ve takılmış bir plak gibi sürekli bunu tekrar ederken annem utançla uzun kirpikli, kıvrık asil burunlu beyaz yüze bakıyor - utanç duyuyor çünkü adam beyaz ve beyazlar dilenmez. “... Taa Kalküta'dan buraya yürüyerek geldim,” diyor, “küller süründüm, Begüm Sahibe, Cinayet için orada bulunmaktan utanç duyduğum için - geçen Ağustosu hatırlıyor musunuz Begüm Sahibe, dört gün boyunca binlerce kişi bağıra bağıra bıçaklanmıştı...”

Lifafa Das ne yapacağını bilemeden annemin yanında duruyor, dilenci bile olsa beyaz bir adama nasıl davranacağını bilemiyor ve “... Avrupalıyı duydunuz mu?” diye soruyor dilenci, “Evet, katiller arasında, Begüm Sahibe geceleyin sokaklarda gömleğinde kanla dolaşan, kendisi gibilerin beyhudeliğinden aklını kaçırmış bir adam, duymuş muydunuz?”... O şaşırtıcı şarkı gibi ses bir an sustu, sonra devam etti: “O benim kocamdı.” Paçavralar altındaki bastırılmış memeleri annem daha yeni görüyordu... “Utancıma bir sadaka.” Kolunu çekiyor. Lifafa Das da Hicra, travesti, buraya gelin Begüm Sahibe diye fısıldayarak öbür kolunu çekiyor; iki zıt yöne çekildiği için kımıldayamayan Emine de Dur, demek istiyor, beyaz kadın ben işimi bitirene kadar bekle, seni yediririm, giydiririm, kendi dünyana gönderirim; ama tam o sırada kadın omzunu silkiyor ve eli boş daralan sokaktan aşağı doğru yürümeye başlıyor, ufacık bir nokta olup sokağın uzak adiliğinde gözden kayboluyor - şimdi! Lifafa Das yüzünde tuhaf bir ifadeyle “Hepsi fantuş! İşleri bitik! Yakında hepsi gidecek; biz de rahat rahat birbirimizi öldüreceğiz,” diyor. Annem eliyle hafifçe karnına dokunarak onun ardından karanlık bir kapıdan giriyor, yüzü alev alev.

Bu sırada Eski Kale'de Ahmet Sina Ravana'yı bekliyor. Günbatımında babam, bir zamanlar kalenin yıkık duvarları arasında bir oda olan yerin karanlık kapısında duruyor, alt dudağı etli etli dışarı fırlamış, elleri arkasında kenetli, kafasında bir sürü para kaygısı. Hiç mutlu bir insan olmamıştır. Müstakbel başarısızlıklarının kokusu vardı üzerinde; hizmetkârlara kötü davranırdı; belki de merhum babasının yolunu izleyip deri işine atılmak yerine, asıl gayesini, Kuran'ı esas tarihsel sırasına göre düzenlemeyi gerçekleştirme gücünü kendinde bulmak isterdi. (Bir keresinde bana şöyle demişti: “Muhammed'in söylediklerini etrafındakiler hurma yapraklarına yazarlarmış, bunlar da eski bir kutuda muhafaza edilirmiş. O öldükten sonra Ebubekir ve diğerleri doğru sırayı hatırlamaya çalışmışlar; ama hafızaları pek kuvvetli değilmiş.” Bir başka yanlış yol daha; bir kutsal kitabı baştan sona yazmak yerine babam harabelerde pusuya yatmış şeytanları bekliyordu. Mutlu olmayışına şaşmamak lazım; benim de pek faydam olmayacaktı. Doğduğumda

onun ayak başparmağını kırmıştım.)... Mutsuz babam, tekrar ediyorum, bozuk bir moralle para işlerini düşünüyordu. Ondan tatlı dille para koparan ve geceleri ceplerini karıştıran karısını düşünüyordu. Boşanmasına rağmen hâlâ ona ardı arkası kesilmeyen rica mektupları yazan eski karısını düşünüyordu (kadın sonra bir kazada ölmüştü; bir deve sürücüsüyle kavga edince deve de onu boğazından ısırmıştı). Uzaktan kuzeni olan Zehra'yı düşünüyordu; kadın ondan çeyizlik para bekliyordu, böylece onunkilerle evlendirmek için çocuklar yetiştirip parasına iyice tırnaklarını geçirebilecekti.

Sonra Binbaşı Zülfikâr'ın para vaatleri vardı (o sıralarda Binbaşı Zülfi'yle babam iyi geçiniyorlardı). Binbaşı ona mektuplar yazıyordu: “Zamanı geldiğinde Pakistan'ı tercih etmelisin, zamanı da yakında gelecek. Bizim gibiler için orası altın madeni. Seni M.A.C.'ın kendisiyle tanıştırayım... “ ama Ahmet Sina Muhammed Ali Cinnah'a güvenmiyordu, Zülfi'nin teklifini de hiç kabul etmedi; Cinnah Pakistan Başkanı olduğunda düşünmesi gereken bir başka hatalı adım çıkacaktı. Son olarak babamın Bombay'daki eski arkadaşı jinekolog Doktor Narlikar'ın mektupları vardı. “İngilizler bölük bölük ayrılıyor, Sina bey. Mülk sudan ucuz! Malı mülkü sat; buraya gel, alabildiğin kadar al; hayatının geri kalanında yan gel yat!” Parayla bu kadar dolu olan bir kafada Kuran ayetlerine yer yoktu... bu sırada Pakistan'a giderken bir trende ölecek olan S. P. Butt'ın ve Flagstaff Caddesindeki büyük evinde gundalar tarafından öldürülüp göğsüne kendi kanıyla “orospu çocuğu” yazılacak olan Mustafa Kemal'in yanındaydı... bu iki talihsiz adamın yanında bir harabenin gölgesinde parasını almaya gelecek şantajcıyı bekliyordu. “Güneybatı köşesi,” demişti telefondaki ses. “Kule. İçeride taş merdiven var. Ona tırman. En üstteki sahanlık. Parayı bırak. Git. Anlaşıldı mı?” Emirlere karşı gelerek harap odada saklandılar; yukarılarında bir yerlerde, en üst sahanlıkta, üç gri çanta karanlıkta bekleşiyordu.

... Karanlıkta havasız bir merdiven boşluğunda Emine Sina kehanete doğru çıkıyor. Lifafa Das onu rahatlatıyor; çünkü taksiyle onun insafının darboğazına girdiğinden beri Lifafa onda bir değişiklik hissediyor, kararından pişman olduğunu seziyor; merdiveni

çıkarlarken onu teskin ediyor. Karanlık merdiven boşluğu gözlerle dolu, kepenkli kapılardan yukarı çıkan esmer hanıma parlayan, onu parlak, sert kedi dilleri gibi yalayan gözler; Lifafa onu rahatlatmaya çalışırken annem iradesinin çözüldüğünü hissediyor, Ne olacaksa olsun, zihin berraklığı ve dünyaya olan hâkimiyeti merdiven boşluğundaki havanın karanlık süngeri tarafından emiliyor. Adımları ağır ağır adamınkileri takip ediyor, Lifafa Das ve kuzenlerinin en üst katta küçücük bir köşesine iliştiği büyük, loş, bakımsız binanın yukarılarına tırmanıyor... en üste yaklaştıklarında koyu bir ışığın sıraya dizilmiş sakatların başlarına süzüldüğünü görüyor. “İkinci kuzenim,” diyor Lifafa Das, “çıkıkçıdır.” Kırık kollu adamların, ayakları olmayacak açılarda geri kıvrılmış kadınların, aşağı düşmüş cam silicilerinin, dağılmış duvarcıların yanından geçiyor, bir doktor kızı olarak şırıngalardan ve hastanelerden çok daha eski bir dünyadan geçiyor; en sonunda Lifafa Das, “İşte geldik Begüm,” diyor ve onu çıkıkçının kırık kolları, bacakları çubuklarla ve yapraklarla sardığı, kırık kafalara hurma yaprağı bağladığı odadan geçiriyor, hastalar yaralarından nebatat fışkıran yapay ağaçlara benziyor... sonra terasa çıkıyorlar. Karanlığın içinde fenerlerin parlak ışığıyla gözleri kamaşan Emine çatıda inanılmaz şeyler seçer gibi oluyor: dans eden maymunlar, sıçrayan gelincikler; sepetlerden yükselen yılanlar; korkuluğun üzerinde de gövdeleri de gagaları gibi kıvrık ve zalim olan büyük kuşlar: akbabalar.

“ Arre baap,” diye bağırıyor “beni nereye getirdin?”

“Endişelenmeyin Begüm, lütfen,” diyor Lifafa Das. “Bunlar benim kuzenlerim. Üç ve dört nolu kuzenlerim. Surdaki maymun oynatır...”

“Alıştırma yapıyorum, Begüm!” diyor bir ses. “Bakın; maymun savaşa gidiyor ve ülkesi için ölüyor!”

“... ordaki de yılan ve gelincikle gösteri yapıyor.”

“Bakın gelincik nasıl zıplıyor Sahibe! Bakın kobra nasıl dans ediyor!”

“Ama ya kuşlar?..”

“Onların bizle alakası yok, Hanfendi; hemen biraz ileride bir Zerdüşt sessizlik Kulesi var; orada hiç ölü olmayınca akbabalar buraya gelir, şimdi uykudalar; sanırım gündüzleri kuzenlerimin gösterilerini izlemek hoşlarına gidiyor.”

Terasın öteki tarafında küçük bir oda. Emine içeri girerken dışarı ışık fışkırıyor... içeride kocasıyla aynı yaşlarda, kat kat gıdılı cüsseli bir adam var, üzerinde beyaz lekeli bir pantolon, kırmızı ekoseli gömlek, ayağında ayakkabı yok, anason tohumu çiğneyip şişeden Vimto içiyor, içinde bağdaş kurduğu odanın duvarları Vişnu'nun büründüğü değişik şekillerin resimleriyle kaplı, bir de levhalar var, YAZI YAZMA ÖĞRETİLİR ve ZİYARET SIRASINDA TÜKÜRMEK KÖTÜ BİR ALIŞKANLIKTIR. Hiç mobilya yok... Shri Ramram Seth yerden on beş santim yukarıda bağdaş kurmuş vaziyette oturuyor.

İtiraf etmeliyim; utanılacak bir şey ama annem çığlık atıyor...

... Bu sırada Eski Kale'de, maymunlar surların arasında çığlıklar atıyor. İnsanların terk ettiği viran şehir şimdi langurların mekânı. Uzun kuyruklu ve siyah suratlı maymunların çok gelişmiş bir görev duygusu var. Yukarı yukarı yukarı tırmanıyorlar, harabenin en yüksek yerlerine sıçrıyorlar, kendilerine bölgeler belirliyorlar, sonra da kendilerini koskoca kalenin her taşını tek tek sökmeye vakfediyorlar. Bu doğru Padma; sen hiç oraya gitmedin, o azimli, gayretli öfke yaratıklarının taşları nasıl itip çektiklerini, çekip ittiklerini, her seferinde bir tanesini nasıl söktüklerini alacakaranlıkta durup seyretmedin... maymunlar her gün taşları duvarlardan aşağı yuvarlıyorlar, taşlar köşelere çıkıntılara çarpa çarpa aşağıdaki hendeklere düşüyor. Günün birinde Eski Kale diye bir şey ortadan kalkacak; sonunda zaferle haykıran maymunların oluşturduğu bir taş yığını kalacak sadece... aralarında bir maymun var ki surların arasında hızla koşuyor - esas Ravana'yı yenmesi için Prens Rama'ya yardım etmiş olan maymun tanrının adını vereceğim ona, Hanuman, uçan arabalı Hanuman... Bak kulesine nasıl geliyor - kendi bölgesi; zıplayarak, bağırarak, kıçını taşlara sürerek krallığının bir ucundan öteki ucuna koşuyor; sonra duruyor, burnuna orada olmaması gereken bir şeyin kokusu geliyor... Hanuman en üst

sahanlıktaki girintiye, üç adamın yumuşak gri yabancı nesnelerini bıraktığı yere koşuyor. Postanenin arkasındaki bir binanın terasında maymunlar dans ederlerken maymun Hanuman da öfkeyle dans ediyor. Gri şeyleri dövüyor. Evet, çok gevşekler, fazla itip çekmek çekip itmek gerekmeyecek... Hanuman'ı seyret şimdi, yumuşak gri taşları Kalenin dış duvarının kenarına götürüyor. Bak nasıl yırtıyor hepsini; cart! curt!.. Bak gri şeylerin içindeki kâğıtları nasıl maharetle çıkarıp hendekteki taşların üzerine yağmur gibi yağdırıyor!.. Kâğıtlar tembel, isteksiz bir zerafetle düşüyor, güzel bir anı gibi karanlığın kursağına gömülüyorlar; şimdi bir tekme! güm! bir tekme daha! üç yumuşak gri taş kenardan yuvarlanıyor, aşağı aşağı aşağı, karanlığa, sonunda yumuşak, kederli bir pat sesi geliyor. İşini bitiren Hanuman ilgisini kaybediyor, krallığının başka bir kulesine koşup bir taşı itip çekmeye başlıyor.

... Bu sırada aşağıda, babam karanlıktan çıkan tuhaf birini görmüştü. Yukarıda meydana gelen felaketten habersiz harap odasının gölgesinden canavarı gözetliyor; kafasına şeytan maskesi takmış buruşuk pijamalı bir yaratık, üst tarafı her yanında sırıtan suratlar olan kâğıttan bir şeytan... Ravana çetesinin görevli temsilcisi. Toplayıcı. Üç işadamı yürekleri ağızlarında, bir köylünün kâbusundan kaçmışa benzeyen bu görüntünün sahanlığa çıkan merdivende kayboluşunu izliyorlar; bir dakika sonra boş gecenin durgunluğunda şeytanın tam anlamıyla insanca küfürlerini işitiyorlar. “Orospu çocukları! İbne pezevenkler!”... Ne olduğunu anlayamadan, acayip işkencecilerinin bir anda karanlığa karışıp kaybolduğunu görüyorlar. Küfürleri... “Göt verenler! Domuzun evlatları! Bok yiyenler!”... rüzgârda asılı kalıyor.

Ruhlarını çürüten endişeyle yukarı çıkıyorlar; Butt gri bir bez parçası buluyor; Mustafa Kemal buruşmuş bir rupiye eğiliyor; belki de babam, evet neden olmasın, bir maymunun karaltısını görür gibi oluyor... ve ne olduğunu tahmin ediyorlar. Şimdi onların iniltileri duyuluyor, Bay Butt'ın tiz küfürleri, şeytanınkilerin yankısı gibi; hepsinin kafasında ağza alınmayan bir savaş sürüyor: para mı ambar mı, ambar mı para mı? İşadamları sessiz bir panikle bu temel bilmeceyi düşünüyorlar - ama parayı sokak köpekleri ve insanların

yağmasına bıraksalar, kundakçıları nasıl durduracaklar? - en nihayet tek kelime bile konuşmadan, o değişmez nakit-para kanunu onları ele geçiriyor; taş merdivenlerden, ot bağlamış avlulardan, kırık kapılardan aşağı koşuyorlar ve -PALDIR KÜLDÜR!- hendeğe inip rupileri ceplerine doldurmaya başlıyorlar, avuçluyorlar, kapışıyorlar, topluyorlar, sidik ve çürük sebze göllerini umursamadan, sadece bu geceliğine -belli olmaz ya- sadece bu geceliğine çetenin vadettiği intikamı almayacağına güvenerek. Ama, tabii...

... Ama tabii, kâhin Ramram aslında yerden on beş santim yükseklikte havada uçmuyordu.

Annemin çığlığı söndü; gözleri odaklandı ve duvardan çıkan küçük bir raf gördü. “Ucuz numara,” dedi kendi kendine. “Bu tanrının unuttuğu yerde uyuyan akbabaların, maymun oynatanların arasında işim ne, rafın üzerine oturarak havadaymış gibi duran bir surunun anlatacağı saçmalıkları dinlemek için ne diye bekliyorum?”

Emine Sina'nın bilmediği bir şey vardı ki o da tarihte ikinci defa varlığımı hissettirecek olmamdı. (Hayır: karnındaki o sahtekâr iribaştan değil; kendimden söz ediyorum, tarihi rolümden, başbakanlar bana mektuplar yazmıştı “... hayatın bir bakıma bizimkinin aynası olacak.” O gece büyük güçler devreye girmişti; orada bulunanların hepsi de bunu hissedip korkacaklardı.)

Kuzenler -birden dörde kadar- esmer hanımın attığı çığlığın alevine toplanan güveler gibi onun geçtiği kapıda toplanıyorlar... Lifafa Das tarafından ümit vadetmeyen kâhine doğru götürülürken onu sessizce izleyenler çıkıkçı, kobra-wallah ve maymuncu. Cesaretlendirici fısıltılar (aynı zamanda çatlak eller arkasından kıkırtılar) yükseliyor: “Size çok güzel bir gelecek biçecek Sahibe!”, sonra “Hadi kuzenji, hanım bekliyor!”... Ama bu Ramram neydi? Satıcı mı, iki paralık bir el falcısı mı, salak kadınlara kurnaz hava tahminleri veren biri mi, yoksa işin erbabı mı, anahtarlar onda mı? Ya Lifafa Das; annemi iki paralık bir aldatmacayla tatmin olacak bir kadın mı sanmıştı yoksa daha derinleri, zaafının yeraltındaki yüreğini de görmüş müydü? - Kehanetler söylendiğinde kuzenler de şaşırmış mıydı? - Ya ağzın köpüklenmesi? Ona ne demeli? Annemin o isterik

akşamın insanı yerinden eden etkisiyle kendi her zamanki kişiliğinden el çektiği -merdiven boşluğundaki ışıksız havanın doymaz süngeri tarafından kişiliğinin emildiğini hissetmişti- ve her şeyin olabileceği, her şeye inanılabilecek bir zihin haline girdiği doğru muydu? Başka, daha korkunç bir olasılık daha var; ama şüphemi dillendirmeden önce bu bulanık belirsizlikler perdesine rağmen gerçekte ne olduğunu mümkün olduğunca anlatmalıyım: Annemi tarif etmeliyim, avcu yaklaşan falcıya doğru eğilmiş, faltaşı gibi açık gözlerini hiç kırpmıyor - ve kuzenler (kıkırdıyorlar mı?) "Ama ne fal Sahibe! Anlat kuzenji, anlat!" diyorlar - ama perde tekrar iniyor ve emin olamıyorum - ucuz bir sirk falcısı gibi başlayıp, sıradan hayat çizgisi, kalp çizgisi muhabbetlerinden laf açıp, multi milyoner olacak çocuklara mı geçmişti, bu arada kuzenler de "Vay vay! Tam bir fal ustası, yara!" diye eğleniyorlar mıydı? - sonra değişmiş miydi? - Ramram kaskatı mı kesilmişti? - gözleri yukarı kayıp yumurta gibi bembeyaz mı kesilmişti - ayna gibi tuhaf bir sesle, "Oraya dokunmama izin verir misiniz Hanfendi?" diye sormuş muydu? - kuzenler uyuyan akbabalar gibi suspus- annem de aynı tuhaflıkla "Evet izin veriyorum," demiş miydi, böylece falcı ailesi dışında ona dokunan üçüncü adam olmuş muydu? - peki tam o saniyede tombul parmaklardan ana tenine kısa süreli bir elektrik atlaması olmuş muydu? Eliyle daireler çizen ekose gömlekli kâhini izlerken annemin yüzü, tavşan gibi ürkek, adamın gözleri yüzünün yumuşaklığında hâlâ yumurta gibi; birdenbire adama bir titreme geliyor ve yine o tuhaf yüksek sesle kelimeler dudaklarından (o dudakları da tarif etmem lazım - ama sonra çünkü şimdi...) dökülüyor: "Oğlan."

Sessiz kuzenler - tasmalı maymunlar dırıltıyı kesmiş - kobralar sepetlerine çöreklenmiş - daireler çizen kâhinin dudaklarından tarih dökülüyor. (Böyle miydi?) Başlıyor, "Oğlan... hem ne oğlan!" Devam ediyor: "Asla anavatanından daha yaşlı olamayacak bir oğlan Sahibe -ne daha yaşlı ne daha genç." Şimdi yılan-büyücüsü gelincik-dansçısı çıkıkçı ve harikalar göstericisi cidden korkuya kapılıyor çünkü Ramram'ın böyle konuştuğunu hiç duymamışlar, yüksek sesle nameli nameli devam ediyor: "İki kafa olacak - ama sadece birini göreceksin - dizler ve burun, burun ve dizler." Burun ve dizler ve

dizler ve burun... iyi dinle Padma; adamın hiç hatası yok: “Gazeteler onu methedecek, iki ana tarafından yetiştirilecek! Bisikletçiler sevecek - ama kalabalıklar itecek! Kızkardeşler ağlayacak; kobra tırmanacak...”

Ramram dahada-dahada hızlı daireler çiziyor, dört kuzen mırıldanıyor “Bu ne böyle baba?” ve “Deo Şiva bizi koru!” Bu sırada Ramram, “Çamaşırlar onu saklayacak - sesler kılavuzu olacak! Arkadaşlar sakatlayacak - kan arkadan vuracak!” Emine Sina soruyor, “Ne demek istiyor? Anlamıyorum -Lifafa Das - nesi var?” Ama durmadan dinlenmeden, onun heykel gibi kımıltısız mevcudiyeti etrafında Ramram Seth yumurta gözleriyle daireler çiziyor, “Hokkalar beynini patlatacak - doktorlar suyunu kurutacak - cangıl sahip çıkacak - cadılar geri alacak! Askerler zorlayacak -tiranlar kavuracak...” Emine bir açıklama rica ederken, kuzenler ellerini ovuşturarak çaresizce bakmıyorlar çünkü bir şeyler oluyor ve kimse doruk noktasına ulaşan Ramram Seth'e dokunmaya cesaret edemiyor; “Oğlu olmayan oğlu olacak! Yaşlanmadan yaşlanacak! Ve ölmeden... ölecek.”

Böyle miydi? Ramram Seth kendisininkinden daha büyük bir gücün onu ele geçirmesiyle birden yere düşüp ağzı köpürmüş müydü? Gelincikçinin sopası titreyen dişlerinin arasına konmuş muydu? Lifafa Das, “Begüm Sahibe gidin lütfen; kuzenjimiz hastalandı,” demiş miydi?

Nihayet kobra-wallah -ya da maymuncu, çıkıkçı hatta harikalar göstericisi Lifafa Das- “Bu kadar kehanet fazla. Bu gece Ramramcığımız fazla kehanette bulundu,” diyecekti.

Seneler sonra annem erken bunadığında, geçmişindeki bütün hayaletler gözlerinin önünde dans ederken, benim varlığımı ilan ederek kurtardığı ve buna karşılık ona bir kehanet hediye eden adamı tekrar gördü ve onunla hınç duymadan sükûnetle konuştu. “Demek geri geldin,” dedi “Sana bir şey söyleyeyim mi; kuzeninin ne demek istediğini anlamış olsaydım keşke - kan hakkında, burun ve dizler hakkında. Kim bilir? Belki de başka bir oğlum olurdu o zaman.”

Tıpkı, başlangıçta kör bir adamın örümcek ağlı evinin koridorlarında, sonra da ölmesine az kala dedem gibi; Joseph'ini kaybettikten sonra Mary Pereira gibi ve benim gibi, annem de hayalet görmekte ustaydı.

... Ama şimdi, hâlâ soru işaretleri ve karanlıkta kalmış noktalar olduğu için bazı şüpheleri dile getirmek zorundayım. Şüphe de çok başlı bir canavar gibidir; neden peki onu annemin üzerine salmaktan kendimi alamıyorum? ...Soruyorum, falcının göbeği en iyi nasıl tarif edilebilir?

Belleğim -yeni, her şeyi bilen, annemin babamın dedemin anneannemin ve herkesin hayatlarının çoğunu içinde bulunduran belleğim- cevap veriyor: yumuşak, muhallebi gibi löp löp. Yine istemeyerek soruyorum: Dudakları nasıldı? Kaçınılmaz bir cevap: dolgun, fazlaca etli, şairane. Üçüncü bir kere belleğime başvuruyorum: ya saçları? Cevap: seyrek, siyah, düz, kulakların üzerinde lüleleniyor. Şimdi de mantıksız şüphelerim son soruyu sorduruyor bana... yoksa Emine bütün o saflığıyla... Nadir Han'a benzeyen erkeklere duyduğu zaaf yüzünden acaba... o tuhaf zihin haliyle ve falcının hastalığından etkilenerek, acaba... “Hayır!” diye bağırıyor Padma öfkeyle. “Böyle bir şeyi nasıl ima edersin? Hem de özbeöz annen, o namuslu kadın hakkında! Böyle bir şey yapabileceğini nasıl söylersin? Hiçbir şey bilmeden nasıl uydurursun?” Tabii her zamanki gibi haklı. Bilseydi, seneler sonra Pioneer Cafe'nin kirli camlarından Emine'nin yaptığını gördüğüm şeyin intikamını aldığımı söylerdi; belki de bu akıl almaz ihtimal orada aklıma gelmiş, zaman içinde mantıksızca geriye doğru gelişmiş ve bu erken -kesinlikle masum- maceraya geldiğinde de olgunluğa erişmiştir. Evet böyle olmalı.

Ama canavar durup dinlenmeyecek... “Ah,” diyor “ya o öfke nöbetine ne demeli? - hani Ahmet Bombay'a taşınacaklarını söylediğinde kapılmıştı.” Annemi taklit ediyor: “Sen - hep sen karar veriyorsun. Ya ben? Belki ben istemiyorum... Bu evi daha yeni hale yola soktum!..”

Eee Padma: sence bu emeklerinin boşa gitmesine duyduğu öfke miydi, yoksa gizlediği bir şey mi vardı? Evet - şüphe sürüyor. Canavar soruyor, “Neden yaptığı ziyareti kocasına anlatamadı bir türlü?” Suçlananın cevabı (annemin yokluğunda Padma tarafından seslendiriliyor): “Düşünsene allahaşkına, kocası nasıl da kızardı! Kundakçı meselesi canını yeterince sıkmamış bile olsa! Yabancı erkekler arasında tek başına bir kadın; adam çıldırırdı! Zıvanadan çıkardı!”

Lüzumsuz şüpheler... onları kovmalıyım; tenkitlerimi sonraya saklamalıyım, o belirsizlik, o puslu perde kalktığında annemin bana kesin, çürütülemez kanıtlar vereceği zamana.

... Ama tabii babam o gece geç vakit eve geldiğinde, üzerinde her zamanki müstakbel başarısızlık kokusunu bastıran bir lağım kokusu vardı, gözleri ve yanakları küllü gözyaşlarından yol yol olmuştu; burnunda kükürt kokusu, başında yanmış derilerin gri tozu... çünkü bekleneceği üzre ambarı yakmışlardı.

“Ya gece bekçileri?” - uyuyorlardı, Padma, uyuyorlardı. Her ihtimale karşı uyku ilaçlarını almaları söylenmişti önceden... Kiber'i hiç görmemiş şehir çocuğu o cesur lalalar, savaşçı Pathanlar küçük kâğıt paketleri açıp pas rengi tozları fokurdayan demliklerine döktüler.

Düşen kirişlerden ve sıçrayan kıvılcımlardan korunmak için karyolalarını epeyce uzağa çektiler; hamaklarına yatıp çaylarını yudumlayarak uyuşturucunun acıtatlı çöküntüsüne girdiler. İlk başta neşelendiler, Puştu'daki gözde orospularını övdüler; sonra uyuşturucunun yumuşak kıpırtılı parmakları kaburgalarını gıdıklarken deli gibi gülmeye başladılar... kıkırtının yerini rüyalar aldı ve uyuşturucudan atlar üzerinde uyuşturucunun hudutlarında dolandılar sonunda rüyasız bir unutuşa ulaştılar, öyle ki uyuşturucunun etkisi geçene kadar dünya üzerinde hiçbir şey onları uyandıramazdı.

Ahmet, Butt ve Kemal taksiyle geldiler - taksi şoförü, hendekte bulandıkları nahoş maddelerden dolayı leş gibi kokan tomar tomar buruşuk paraları kucaklamış üç adamdan işkillenmişti ve parasını vermeyi reddetmeselerdi gidecekti. “Bırakın gideyim beyefendiler,”

diye yalvardı, “ben gariban bir adamım, beni burada tutmayın...” ama adamların sırtları ateşe doğru uzaklaşmıştı bile. Domates ve köpek bokuna bulanmış rupilerini sıkı sıkı tutarak koşmalarını seyretti; ağzı bir karış açık, yanan ambara, gece göğündeki dumanlara baktı ve orada bulunan herkes gibi deri, kibrit ve yanık pirinç dolu havayı solumak zorunda kaldı.

Ellerini yüzüne kapayıp parmaklarının arasından bakan kifayetsiz bıyıklı ufak taksi şoförü, delirmiş bir kalem gibi incecik olan Bay Kemal'in gece bekçilerinin uyuyan gövdelerini tekmelediğini gördü; babam “Dikkat!” diye bağırdığında neredeyse paradan vazgeçip korkakça kaçacaktı... ama her şeye rağmen olduğu yerde kaldı ve kırmızı Hillerin gücüne dayanamayan ambarın patladığını gördü, inanılmaz bir rimiş pirinç mercimek bezelye su geçirmez ceket kibrit kutusu ve turlavının ambardan dışarı boşaldığını gördü, deponun içindekiler sert, sarı toprağın üzerine ümitsizliğin siyah kömürleşmiş eli gibi saçılırken ateşin sıcak kırmızı çiçeklerinin havaya yükseldiğini gördü. Evet, bekleneceği üzre, ambar yakılmıştı, havadan üzerlerine kül olup yağdı, hırpalandıkları halde hâlâ horlayan gece bekçilerinin açık ağızlarına girdi “Yardım et Allahım,” dedi Bay Butt, ama Mustafa Kemal pragmatik bir cevap verdi: “Allaha şükür sigortamız vardı.”

“Tam o anda,” dedi Ahmet Sina karısına sonradan, “tam o anda deri işini bırakmaya karar verdim. Büroyu satmaya ve muşamba ticareti hakkında bildiğim her şeyi unutmaya karar verdim. Sonra senin Emerald'ın Zülfi'sinin Pakistan faso fisosunu artık düşünmemeye karar verdim. O yangının sıcağında,” dedi babam -karısını öfkeye garkederek- “Bombay'a gitmeye ve emlak işine girmeye karar verdim. Orada emlak şimdi sudan ucuz,” dedi anneme, o karşı koymaya başlamadan önce, “Narlikar öyle söylüyor.”

(Ama zamanı gelecek Narlikar'a hain diyecekti.)

Benim ailemde biz hep arkamızdan itildiğinde bir şey yaparız -1948'de dış ülkelerdeki mevduatların dondurulması bunun tek istisnasıydı. Dedemi Keşmir'den kayıkçı Tai kovalamıştı;

Amritsar'dan Merkürokrom kışkışlamıştı; annemin halılar altındaki hayatının çöküşü Agra'dan ayrılmasıyla sonuçlanmıştı; çok başlı canavarlar da babamı Bombay'a göndermişlerdi, ben orada doğayım diye. O Ocak ayının sonunda, tarih nihayet, bir iki itelemeyle, kendini benim boy göstermeme hazır edecek noktaya gelmişti. Ben sahneye çıkmadan çözülemeyecek gizemler vardı... mesela Shri Ramram'ın en tuhaf lafının gizemi:

“Bir burun olacak ve dizler; dizler ve burun.”

Sigorta parası geldi; Ocak ayı bitti; Delhi'deki işi tasfiye etmek ve emlakin -Jinekolog Dr. Narlikar'ın söylediği gibi- kısa süreliğine sudan ucuz olduğu şehre taşınmak için geçen sürede annem kocasını sevmeyi öğrenmek için yaptığı parçalı plan üzerinde yoğunlaştı. Soru işareti biçimindeki kulaklarına büyük bir şefkat beslemeye başladı; parmağını birinci boğumuna kadar itmeden sokabildiği göbek deliğinin dikkate şayan derinliğini; tokmak tokmak dizlerini sever oldu; ama ne kadar uğraşırsa uğraşsın (delil yetersizliğinden ötürü burada nedenini söyleyemeyeceğim) bir yerini sevmeyi hiç başaramadı, gerçi Nadir Han'ın sahip olmadığı, doğru düzgün çalışan tek şeydi bu; geceleri babam üstüne çıktığında -rahmindeki bebek henüz kurbağa kadarken- bundan hiç hoşlanmıyordu.

... “Hayır, o kadar hızlı değil, canım, hayatım, biraz daha uzun lütfen,” diyor; Ahmet de işi uzatmak için yangını düşünmeye çalışıyor, o alevli gecede meydana gelen son şeyi, tam arkasını dönmüş gitmek üzereyken havadan kirli bir çığlık gelmişti, yukarı baktığında bir akbaba gördü -gece vakti!- Sessizlik Kulelerinden bir akbaba yukarıda uçuyordu, tam üzerinden geçerken henüz tam kemirilmemiş bir Zerdüşt eli düşürdü, bir sağ el, düşerken -şimdi!- suratına tokat atan bir el; bu sırada Emine altında yatakta kendi kendine kızıyordu: Neden zevk alamıyorsun, aptal kadın, bundan sonra gerçekten de çabalaman lazım.

4 Haziranda, birbirlerine uymayan annemle babam Sınır Postasıyla Bombay'a doğru yola koyuldular. (Dışarıdan yumruklar vuruluyordu, sesler can havliyle kapılara yapışmıştı, yumruklar

bağırıyordu, “Mihracem! Bir saniyeliğine açın! Ohe, yüce gönlünüzden bize bir iyilik yapın, efendim!” Aynı zamanda-yeşil bir sandık içindeki çeyizin altında saklı- yasak bir laciverttaşı kakmalı, ince işlemeli gümüş tükürük hokkası vardı.) Aynı gün, Burma'da Lord Mountbatten bir basın açıklaması yapıp Hindistan'ın bölüneceğini bildirmiş ve geri sayım takvimini duvara asmıştı: devir teslime yetmiş gün vardı... altmış dokuz... altmış sekiz... tik tak tik tak.

Methwold

ÖNCELERİ burada balıkçılar varmış. Mountbatten'ın tiktakından önce, canavarlardan, kamuya duyurulardan önce; yeraltı evliliklerinin hayal bile edilmediği ve tükürük hokkalarının bilinmediği zamanlarda; Merkürokromdan önce; delik çarşafları tutan hanım güreşçilerden de önce; çok çok önce, Dalhousie ve Elphinstone'un berisinde, Doğu Hindistan Şirketi kalesini inşa etmeden önce, birinci William Methwold'dan önce; zamanın şafağında, Bombay halter şeklinde bir adayken ve ortasındaki dar, parlak kum şeridinin ardında Asya'nın en güzel ve en büyük doğal limanı varken, Mazagaon ve Worli, Matunga ve Mahirn, Salsette ve Çolaba henüz adayken - yani tetrapodlar ve denize yapılan dolgular Yedi Adayı batıya Umman Denizine doğru uzanan, açık bir el şeklindeki uzun bir yarımadaya dönüştürmeden önce; saat kulelerinden önceki bu iptidai dünyada Koli denen balıkçılar tek direkli Arap kadırgalarının kırmızı yelkenlerini batan güne karşı açarmış. Pomfret ve pavurya avlayıp hepimize balığı sevdirmişler. (En azından çoğumuza. Padma onların o balıksı büyülerine kapılmış; ama bizim evimizde Keşmir kanının yabancılığı, Keşmir göğünün buz gibi uzaklığı hâkimdi, bu yüzden de et yemekten hiç vazgeçmedik.)

Hindistancevizi ve pirinç de vardı. Hepsinden öte tanrıça Mumbadevi'nin iyicil, esirgeyici etkisi vardı; şehre pekâlâ da onun adı verilebilirdi - Mumbadevi, Mumbabai, Mumbai. Ama sonra Portekizliler buraya limanından dolayı Bom Bahia adını verdiler, pomfret avcılarının tanrıçasının onlar için anlamı yoktu... Portekizliler ilk istilacılardı, limanı ticaret ve savaş gemilerine sığınak olarak kullanmışlardı; sonra 1633 yılında bir gün Doğu Hindistan Şirketinin Methwold adındaki memuru bir hayal gördü. Bu hayal -Hindistan'ın batısını tüm istilacılardan koruyacak, kaleyle güçlendirilmiş, Britanya'ya ait bir Bombay- öyle güçlüydü ki zamanı harekete geçirdi. Tarih ilerledi; Methwold öldü;

1660'ta İngiltere kralı II. Charles Portekiz'in Braganza Hanedanından Catharine ile evlendi -hayatı boyunca portakal satıcısı Nelly'nin gölgesinde kalacak olan Catharine'le. Ama onun da

bir avuntusu vardı -, Bombay'ın İngilizlerin eline geçmesi, onun belki de yeşil, teneke bir sandıkta gelen çeyizi sayesinde gerçekleşmişti; Methwold'un hayali böylece gerçeğe bir adım daha yaklaşmıştı. Bundan sonra Şirketin elini adalara atması fazla uzun sürmedi, 21 Eylül 1668'de Kaleyi yapmaya, araları toprak doldurmaya koyuldular ve göz açıp kapayana kadar, burada bir şehir peydahlandı, Bombay, eski şarkıda dendiği gibi: Hindistan'ın İncisi Hindistan'ın bekçisi, Doğunun yıldızı Batıya dönük yüzü.

Bizim Bombay'ımız Padma! O zamanlar çok farklıydı, ne gece kulüpleri, ne turşu fabrikaları, ne Oberoi-Sheraton Otelleri, ne film stüdyoları vardı; ama şehir son sürat gelişiyordu, bir katedral yapılmış, Maharatta savaşçı-kral Şivaci'nin atlı bir heykeli dikilmişti; geceleri canlanıp şehir sokaklarında haşmetle at koşturduğuna inanırdık - Marine Drive boyunca! Çhovpati kumsalında! Malabar Tepesinin büyük evlerinin orada, Kemp Köşesinde, deniz kenarından Skandal Mevkiine! Evet, neden olmasın, oradan daha da ileriye, benim Warden Caddemden aşağı, Breach Candy'nin ayrımcı yüzme havuzlarının yanından, devasa Mahalakshmi Tapınağının ve eski Willingdon Kulübünün oraya... Çocukluğumda Bombay'da ne zaman kötü günler yaşansa, geceleyin uykusu kaçan biri heykelin hareket ettiğini gördüğünü söylerdi; çocukluğumun şehrinde felaketler bir atın gri, taş toynaklarının karanlık müziğiyle dans ederdi.

Peki o ilk yerliler neredeler şimdi? Geriye bir tek hindistancevizleri kaldı. Çhovpati kumsalında hâlâ her gün hindistancevizi toplanıyor; Cuhu plajındaysa Sun'n'Sand otelindeki yıldızların mahmur bakışları altında küçük çocuklar palmiye ağaçlarına tırmanıp sakallı meyveyi aşağı indiriyorlar. Hindistancevizinin bir festivali bile var, benim doğumumdan birkaç gün önce kutlanmış olan Hindistancevizi Günü. Hindistancevizleri için gözünüz arkada kalmasın. Pirinç o kadar şanslı değildi; pirinç tarlaları şimdi betonların altında yatıyor; bir zamanlar pirinçlerin denize karşı salındığı yerlerde binalar yükseliyor. Ama hâlâ şehirde en çok yenen şeylerden biri pirinç. Patna pirinci, Basmati pirinci, Keşmir pirinci her gün metropole getiriliyor; yani asıl, öz-pirinç hepimiz üzerinde izini bıraktığı için boşuna ölmüş sayılmaz.

Mumbadevi'ye gelince - bu günlerde pek revaçta değil, yerini fil kafalı tanrı Ganeş'e bırakmış vaziyette.

Festival takvimi düşüşünü belgeliyor: Ganeş'in – "Ganapati Baba"- Ganeş Çaturthi günü var; büyük alaylar tertiplenip tanrının alçı tasvirleri taşınarak Çhovpati'ye gidiliyor, orada da denize atılıyor. Ganeş'in günü bir yağmur yağdırma töreni, musonu olanaklı kılıyor, tiktak geri sayımın sonunda ben dünyaya gelmeden birkaç gün önce o da kutlanıyordu - peki ya Mumbadevi'nin günü nerede? O takvimde değil. Pomfret avcılarının duaları, pavuryacıların tapınmaları nerde?.. Burada ilk oturanlardan Koli balıkçılarının talihi hiç yaver gitmedi. Ele benzeyen yarımadanın başparmağında küçük bir köye sıkıştırıldılar, mahallelerine kendi adlarını verdiler- Çolaba. Ama Çolaba yolunun sonuna kadar giderseniz -ucuz elbise dükkânlarını, İran lokantalarını, öğretmenlerin, gazetecilerin ve kâtiplerin ikinci sınıf apartmanlarını geçince- onları deniz üssüyle deniz arasında sıkışmış vaziyette bulursunuz.

Bazan Koli kadınları ellerinde pomfret bağırsağı ve pavurya eti kokusu, saldırgan bir küstahlıkla herkesi itekleye itekleye bir Çolaba otobüs kuyruğunun önüne geçerler, kırmızı (ya da mor) sarileri arsızca bacaklarının arasında bağlanmıştır, eski yenilgilerin ve kayıpların can yakan pırıltısı vardır pörtlek, balıklarınkine benzeyen gözlerinde. Bir kale, sonra da bir şehir topraklarını almıştır; denize yığılan topraklar (sonra da tetrapodlar) denizlerini çalmıştır.

Ama tek direkli Arap kalyonları hâlâ gün batımına karşı kırmızı yelkenlerini açarlar... 1947 Ağustosunda, balık ağları, hindistancevizleri, pirinç ve Mumbadevi'nin hükümranlığına son vermiş olan İngilizler bu kez kendileri ayrılmak üzereydiler; hiçbir hükümranlık sonsuz değildir.

19 Haziran'da Sınır Postasıyla şehre gelmelerinden iki hafta sonra annemle babam da, böyle gitmek üzere olan bir İngilizle tuhaf bir pazarlığa girdiler. Adamın adı William Methwold'du.

Methwold'un Malikânesine giden yola (benim krallığıma giriyoruz şimdi, çocukluğumun bağrına; boğazımda küçük bir yumru belirdi) Warden Caddesinden bir otobüs durağıyla bir sıra dükkânın

arasından sapılıyordu. Chimalker'ın Oyuncakçı Dükkânı; Okuyucu Cenneti; Chiman-bhoy Fatbhoy Mücevhercisi; en önemlisi de Bombelli Şekercisi, Marki kekleri ve Bir Metrelik Çikolatalarıyla! Üzerinde durulacak isimler ama zaman yok. Band Box Çamaşırhanesinin el sallayan karton komisini geçtikten sonra yol bizim eve varırdı. O zamanlar Narlikar kadınlarının pembe gökdeleni (Srinagar radyo anteninin iğrenç bir yankısı) daha akıl bile edilmemişti; yol iki katlı bir evden daha yüksek olmayan bir tepeciğe tırmanıyordu; denize doğru dönüyor, pembe insanların siyah bir tene değme korkusu olmaksızın İngiliz Hindistanı biçimindeki havuzda yüzdüğü Breach Candy Yüzme Kulübünü yukarıdan görüyordu; tepede, küçük bir çemberin etrafında William Methwold'un sarayları diziliydi ve üzerlerinde -benim sayemde- seneler sonra tekrar asılacak olan tek kelimelik levhalar vardı; işte o tek kelime gafil annemle babamı Methwold'un garip oyununa çekti: SATILIK.

Methwold Malikânesi: eski sahiplerinin zevkine uygun inşa edilmiş birbirinin aynı dört ev (fatihlerin evleri! Roma malikâneleri; iki katlı bir Olimpos'un, bodur bir Kailasa'nın üzerinde duran üç katlı tanrı evleri!) - büyük, kalıcı evler, kırmızı tepelikli dam, dört köşede kuleler, kırmızı kiremitten sivri şapkalar giyen fildişi rengi köşe kuleleri (içlerine prensesler kapatılabilecek kuleler!) - verandalı, arkadaki gizli hizmetkâr bölümüne döner merdivenlerle gidilen evler - sahipleri William Methwold'un Avrupa saraylarının isimlerini taktığı evler: Versailles Villası, Buckingam Villası, Escorial Villası ve Şans Souci. Üzerlerine begonviller sarılmıştı, soluk mavi havuzlarında japon balıkları yüzüyordu; taş bahçelerinde kaktüsler ekiliydi; demirhindi ağaçlarının altında narin küstümotları kümeleniyordu; kelebekler, güller, çimenliklerde hasır koltuklar vardı. Haziran ortasında o gün, Bay Methwold boş saraylarını son derece gülünç bir fiyata sattı - ama şartları vardı. Ben de lafı daha fazla uzatmadan onu size takdim ediyorum, tam ortadan ayırdığı saçlarına varasıya... bir seksenlik bir Titan'dı bu Methwold, yüzünde güllerin ve ebedi gençliğin pembesi vardı. Gür briyantinli saçları tam ortadan ikiye ayrılmıştı. Ortadaki bu ayrıktan sonra da söz edeceğiz, öyle düzgün bir ayrıktı ki bu, onun yüzünden Methwold'a hiçbir kadın karşı

koyamıyordu, kadınlar saçlarını karıştırmak için büyük bir istek duyuyorlardı... Methwold'un ortadan ayrılmış saçlarının benim şeceremle yakından ilgisi var. Tarihin ve cinselliğin kol gezdiği ayrıklardan biriydi o. İp cambazları gibi. (Ama her şeye rağmen, onu hiç görmemiş, mahmur parlak dişlerini, insanda hal bırakmayan saçlarını hiç bilmeyen biri olarak benim bile ona garezim yok.) Ya burnu? Neye benziyordu? Göze çarpan bir çıkıntısı var mıydı? Evet, Fransız bir büyükannenin soylu mirası olmalı -Bergerac'dan!-öyle bir kandı ki bu damarlarında masmavi akıyor ve onun o asilzade çekiciliğini daha zalim bir şeyle, tatlı ölümcül bir apsent gölgesiyle koyultuyordu.

Methwold malikâneleri iki şartla satıldı: Evler içlerinde ne var ne yoksa öylece alınacak ve yeni sahipler tarafından hiçbir şey atılmayacaktı; bir de esas devir teslim 15 Ağustos gecesi yapılacaktı.

“Her şey mi?” diye sordu Emine Sina. “Bir kaşık bile atamayacak mıyım? Allah, şu lambaya da bak... Bir tarak bile atamayacak mıyım?”

“Eldivenden merdivene,” dedi Methwold, “Benim şartlarım bunlar. Bir kapris, Bay Sina… ayrılan bir sömürgeciye küçük bir oyunu çok mu göreceksiniz? Biz İngilizlerin oyunlarımızı oynamaktan başka yapacak bir şeyimiz kalmadı.”

“Bak Emine,” diyor Ahmet Sina sonradan, “Sonsuza kadar bu otel odasında mı kalmak istiyorsun? Fiyat harika; kaçmaz. Devir teslim gerçekleştikten sonra ne yapabilir ki? O zaman hangi lambayı istersen atabilirsin. İki ay bile kalmadı...”

“Bahçede bir kokteyl alır mısınız?” diyor Methwold, “Her akşam saat altıda. Kokteyl saati. Yirmi yıldır hiç değişmedi.”

“Aman tanrım, badanaya bak... dolaplar da elbise dolu canım... bizimkileri mecburen bavullarda bırakacağız, tek bir elbise asacak yer yok!”

“Bu kötü oldu Bay Sina,” diyor Methwold kaktüsler ve güller arasında Scotch'unu yudumlarken, “Hiç böyle şey görmedim. Yüzlerce yıllık mükemmel yönetimden sonra birdenbire hop bitiverdi.

Kabul edersiniz ki o kadar da kötü değildik: yollarınızı yaptık. Okullar, demiryolu, parlamenter sistem hep önemli şeyler. Bir İngiliz ilgilenme zahmetine girene kadar Tac Mahal harabeye dönmüştü. Şimdi birdenbire bağımsızlık. Yetmiş gün kaldı. Ben kesinlikle karşıyım ama yapacak bir şey yok ki.”

“... halılardaki lekelere bak canım; iki ay boyunca o İngilizler gibi mi yaşayacağız? Banyoya baktın mı? Tuvaletin yanında hiç su yok. Derlerdi de inanmazdım, ama doğruymuş Tanrım, alt taraflarını sadece kâğıtla siliyorlarmış!..”

“Söyleyin Bay Methwold,” Ahmet Sina'nın sesi bir İngilizin yanında olduğu için değişmiş, Oxford aksanının iğrenç bir taklidine dönüşmüştü, “neden geciktirmekte ısrar ediyorsunuz? En iyisi satış işlemlerini hemen yapmak değil mi? İşi hemen kapatalım.”

“...Her yerde de yaşlı İngiliz kadınlarının resimleri var, baba! Duvarda babamın resmini asacak yer yok!”

“Öyle görünüyor ki Bay Sina”, güneş Breach Candy havuzunun ardından Umman Denizine batarken Bay Methwold bardakları tekrar dolduruyor, “bu sert, İngiliz dış görünüşümün altında Hintlilerin alegori tutkusunu taşıyan bir zihin var.”

“Bu kadar çok içki içmek, canım... iyi bir şey değil.”

“Bay Methwold bununla ne demek istediğinizi tam olarak...”

“... Ah bilmez misiniz; bir bakıma ben de iktidar devir teslimi yapıyorum. İçimden de bunu İngiliz yönetimiyle aynı anda yapmak geliyor. Dediğim gibi: bir oyun. Benim suyuma gitseniz olmaz mı Sina? Hem sizin de kabul ettiğiniz gibi fiyat gayet ehven.”

“Acaba aklını mı oynatmış canım? Ne dersin, adam çatlaksa onunla pazarlık yapmak güvenli mi?”

“Bak hanım,” diyor Ahmet Sina, “bu kadar yeter. Bay Methwold iyi bir adam; iyi yetiştirilmiş; şerefli bir adam; ona laf... Hem eminim öteki alıcılar bizim gibi ince eleyip sık dokumuyorlardır. Zaten ona evet dedim, bu iş burada bitti.”

“Bir kraker alın,” diyor Bay Methwold tabağı uzatarak, “Hadi Bay S., buyrun. Evet tuhaf bir mesele. Hiç böyle şey görmedim. Eski kiracılarım -ne zamandır Hindistan'dalar- birden kalkıp gittiler. Ne gösteri! Birden Hindistan sevgileri bitiverdi. Bir gecede. Benim gibi basit birinin aklının almayacağı bir şey. Sanki ellerini yıkamışlar gibi - yanlarına tek bir şey almak istemediler. 'Bırak kalsın,' dediler. Memlekette yeni bir başlangıç yaparız. Hiçbirinin paradan yana sıkıntısı yok ama yine de, tuhaf! Bebeği kucağıma bırakıp gittiler. Sonra aklıma geldi.”

“... Tabii, sen kararını ver,” diyor Emine sinirli sinirli, “Ben burada karnımda bebek çıkın gibi otururum, benim bu işlerle ne alakam var? Karnımda büyüyen çocukla bir yabancının evinde oturacaksam ne olmuş?.. Ah bana neler yaptırıyorsun...”

“Ağlama,” diyor Ahmet Sina, otel odasını arşınlayarak, “İyi bir ev. Evi sen de sevdin. İki ay sonra... iki ay bile değil... ne, tekmeledi mi? Bakayım... Nerde? Şurası mı?”

“Burası,” diyor Emine burnunu silerek, “Sağlam bir tekme attı.”

“Benim isteğim,” diye anlatıyor Bay Methwold batan güneşe bakarak, “kendi mülklerimin devir teslimini sahnelemek. Her şeyi geride bırakmak, anlatabiliyor muyum? Uygun insanlar seçmek -sizin gibi Bay Sina!- her şeyi tastamam teslim etmek; işler vaziyette. Etrafınıza bir bakın; her şey iyi durumda, öyle değil mi? Her şey tıkırında derdik biz. Ya da sizin Hintçe söylediğiniz gibi: Sabkuç tiktok hai. Her şey yolunda.”

“Evleri hoş insanlar alıyor,” diyor Ahmet Emine'ye mendilini verirken, “yeni iyi komşular... Versailles Villasındaki Bay Homi Catrack, Zerdüşt ama yarış atları var. Film yapımcısı. Sonra Şans Souci'deki İbrahimler. Nussie İbrahim de bebek bekliyor, arkadaş olabilirsiniz... Babalarının da Afrika'da kenevir tarlaları var. İyi bir aile.”

“... Peki sonra evi istediğim şekle sokabilir miyim?..”

“Evet, tabii, o zaten gitmiş olacak...”

“... Her şey yolunda gitti,” diyor William Methwold. “Biliyor musunuz, bütün bu şehri kurma fikri benim dedemden çıkmış? Bir nevi Bombay'ın Raffle'ları. Onun torunu olarak bu önemli yol ayrımında ben de kendi rolümü oynamam gerektiğini hissediyorum. Evet, harika... ne zaman taşınıyorsunuz? Söyleyin yeter, hemen Taj oteline taşınırım. Yarın mı? Harika. Sabkuç tiktok hai.”

Çocukluğum bu insanların arasında geçti: film yapımcısı ve yarış atı sahibi Bay Homi Catrack, tanıdığım en korkunç kadın olan hemşire Bi-Appah'la birlikte kilit altında tutulan geri zekâlı kızı Toxy; Sans Souci' deki İbrahimler, babaları keçi sakallı, kenevir tüccarı İbrahim İbrahim, oğulları İsmail ve İshak, İsmail'in ufak tefek telaşlı talihsiz karısı Nussie, paytak paytak yürüdüğü için ona ördek Nussie derdik, rahminde de arkadaşım Sonny büyümekteydi, daha şimdiden bir çift jinekolojik forsepsle olan talihsiz macerasına yaklaşmaktaydı... Escorial Villası dairelere bölünmüştü. Zemin katta Dubaş'lar vardı, adam Trombay nükleer araştırma üssünde epeyce ilerleyecek bir fizikçiydi, kadın yüzeydeki durgunluğunun altında gerçek bir dini fanatiklik gizlenen bir şifreydi -ama bunu bir kenara bırakalım ve sadece Kyros'un anne babası olduklarını belirtelim, daha bir iki ay sonra rahme düşecek olan Kyros benim ilk akıl hocamdı, okulda kız rollerine çıkardı ve adını aldığı Pers hükümdarına atfen ona Büyük Kyros denirdi. Hepsi bir yana babamın burada bir daire alan arkadaşı Doktor Narlikar vardı... annem kadar siyahtı; heyecanlandığında ya da kızdığında parıl parıl parlama kabiliyetine sahipti; hepimizi dünyaya getirtmesine rağmen çocuklardan nefret ederdi; öldüğü zaman şehrin üzerine her şeyi yapabilen, engel tanımayan o kadınlar güruhunu salacaktı. Nihayet en üst katta Komutan Sabarmati ve Lila vardı - Sabarmati Donanmadaki en iyi pilotlardandı, karısının da pahalı zevkleri vardı; ona bu kadar ucuz bir ev bulduğuna inanamamıştı. On sekiz aylık ve dört aylık iki oğulları vardı, büyüyünce gürültücü ve ağır çocuklar olacaklar, Kesikgöz ve Yağlısaç takma adlarını alacaklardı; hayatlarını mahvedeceğimi de bilmiyorlardı (nerden bileceklerdi ki?)... William Methwold tarafından seçilen ve dünyamın merkezini

oluşturacak bu insanlar malikânelere taşındılar ve İngiliz'in tuhaf kaprislerine boyun eğdiler - çünkü ne de olsa fiyat iyiydi.

... İktidar devir teslimine otuz gün kala Lila Sabarmati telefonda “Nasıl tahammül ediyorsun Nussie? Her odada konuşan muhabbet kuşları var, dolaplarda da güve yeniği elbiseler ve kullanılmış sutyenler buldum!”... Nussie de Emine'ye diyor ki: “Japon balıkları, Allahım, yaratıklara dayanamıyorum ama Methwold sahib gelip kendisi besliyor... yarısı kullanılmış Bovril kavanozlarını da attırmıyor, delirdik mi biz ne yapıyoruz Emine kardeş?”... Baba İbrahim yatakodasının tavanındaki vantilatörü açmayı reddediyor: “Bu alet gece vakti düşüp kafamı dilimleyecek, bu kadar ağır bir şey tavanda ne kadar durabilir?”... Bir nevi çilekeş olan Homi Catrack da büyük yumuşak bir yatakta yatmak zorunda kalıyor, baş ağrısı ve uykusuzluktan mustarip, akraba evliliği yüzünden gözlerinin etrafında oluşan siyah halkaları uykusuzluğun helezonları sarıyor, uşağı “Yabancı sahiblerin gitmesine şaşmamak lazım, sahib, uykusuzluktan ölmüş olmalılar,” diyor. Ama hepsi dişlerini sıkıyorlar; sorunlar olduğu kadar avantajlar da var. Lila Sabarmati'yi dinleyin (“O kadın, iyi olamayacak derecede güzel,” demişti annem)... “Bir piyanola Emine kardeş! Hem de sağlam! Bütün gün oturup oturup çalıyorum, neler neler! 'Şalimar'ın Yanında Sevdiğim Solgun Eller'... çok keyifli, sadece pedallara basıyorsun!”... Ahmet Sina da Buckingam Villasında (bizden önce Methwold'un kendi eviymiş) bir kokteyl dolabı buluyor; güzel Scotch viskisinin nefasetini keşfediyor ve bağırıyor, “Ne yani? Bay Methwold biraz egzantrik o kadar - biraz suyuna gidemez miyiz? Bizim gibi eski bir uygarlıktan gelen insanlar, onun kadar uygar olamaz mıyız?”... ve bir dikişte bardağındakini bitiriyor. Avantajlar, dezavantajlar: “Bakılacak onca köpek, Nussie kardeş,” diye şikâyet ediyor Lila Sabarmati. “Köpeklerden nefret ederim. Küçük kediciğim çook şekeer ama zavallının ödü kopuyor!”... Dr. Narlikar sitemle ışıldıyor, “Yatağımın üzerinde! Çocuk resimleri, Sina kardeş! Buna ne dersin; tombul! Pembe! Üç tane! Bu haksızlık değil mi?”... Ama geriye yirmi gün kaldı, her şey yerli yerine oturuyor, sivri köşeler yontuluyor, bu yüzden de hiçbiri neler olduğunu fark edemiyor: Malikâne, Methwold Malikânesi onları değiştiriyor. Her

akşam saat altıda bahçeye çıkıp kokteyl saati yapıyorlar ve William Methwold ziyarete geldiğinde zorlanmadan Oxford aksanına geçiveriyorlar; tavan vantilatörlerini, gaz ocaklarını, muhabbet kuşlarının ne yemesi gerektiğini öğreniyorlar ve onların değişimine nezaret eden Methwold sessizce mırıldanıyor. Dikkatle dinleyin: ne diyor? İşte bu. “Sabkuç tiktok hai,” diye mırıldanıyor William Methwold. Her şey tıkırında.

Times of India'nın Bombay baskısı, eli kulağındaki Bağımsızlık kutlamalarına insanların ilgisini çekecek cazip bir konu arayışıyla, tam yeni ulus doğduğu anda bir çocuk doğuracak Bombaylı anneye ödül vereceğini duyurduğunda, gizemli bir sinek kâğıdı rüyasından henüz uyanmış olan Emine Sina gazeteye yapıştı. Gazete Ahmet Sina'nın burnuna dayandı ve Emine'nin parmağı muzaffer bir edayla gazeteyi göstererek sesindeki kesinliği vurguladı.

“Gördün mü canım?” dedi Emine. “Bu kadın ben olacağım.”

Gözlerinin önünde kocaman gazete manşetleri belirdi: “Bebek Sina'nın Tatlı Bir Pozu - Bu Muhteşem Anın Çocuğu!” - kapakta, birinci sınıf kâğıdın üzerinde dev boyutlu bebek fotoğrafları; ama Ahmet karşı çıktı, “Düşünsene ne düşük bir olasılık, Begüm”, ama annem ağzını inatla büzerek yineledi, “Bana laga luga yapma; o kadın benim; bundan eminim. Nasıl diye sorma.”

Ahmet kokteyl saatinde karısının kehanetini şaka olsun diye William Methwold'a söylediğinde de Emine'nin kılı bile kıpırdamadı, hatta Methwold güldüğünde bile, “Kadınların sezgileri - müthiş bir şey, Bayan S.! Ama gerçekten de buna inanmamızı...” Kendisi de hamile olan ve Times of India'yı okumuş olan komşusu ördek Nussie'nin hırçın bakışları altında bile Emine inatla direndi çünkü Ramram'ın kehanetleri yüreğine işlemişti.

Doğruyu söylemek gerekirse, hamileliği ilerledikçe Emine, falcının sözlerinin omuzlarına, başına, şişmekte olan balonuna gitgide daha fazla yüklendiğini hissetmeye başlamıştı, öyle ki iki kafalı bir çocuk doğurma endişesinin ağına dolandıkça Methwold Malikânesinin incelikli büyüsünden her nasılsa kurtuldu, kokteyl saatleri, muhabbet kuşları, piyanolalar ve İngiliz aksanları ona

bulaşmadı... Her şeyden önce Times'ın ödülünü kazanacağına dair güveninde ikircikli bir yan vardı, çünkü falcının kehanetlerinin bu bölümü gerçekleşirse, her ne anlama geliyorlarsa diğer kehanetlerin de gerçekleşeceğine kendini inandırmıştı. Bu yüzden de katışıksız bir gurur ve müjdeli bir beklenti taşıdığı söylenemeyecek bir sesle annem “Önsezi filan değil, Bay Methwold. Bu kesinlikle doğru,” dedi.

Kendi kendine ekledi: “Şu da doğru: Bir oğlum olacak. Ama hep göz kulak olmam gerekecek.”

Bana öyle geliyor ki, annemin iliklerinde, fark edemeyeceği kadar derinlerde, Nesim Aziz'in doğaüstü inançları düşüncelerini ve hareketlerini etkilemeye başlamıştı. Muhterem Valide'yi uçakların şeytan icadı olduğuna, fotoğraf makinelerinin insanın ruhunu çalabileceğine, hayaletlerin Cennet gibi gerçekliğin gayet aşikâr bir parçası olduğuna ve bazı kutsal kulakları başparmakla işaret parmağı arasına sıkıştırmanın günah olduğuna ikna eden o inançlar, kızının kara kafasında fısıldaşıyordu şimdi. “Bütün bu İngiliz çöplüğünün ortasında otursak bile,” diye düşünmeye başlamıştı annem, “yine de Hindistan'dayız, Ramram Seth gibi insanlar da bildiklerini biliyorlar.” Bu şekilde sevgili babasının şüpheciliğinin yerini anneannemin safdilliği almıştı; aynı zamanda Emine'ye Doktor Aziz'den miras kalan maceracılık başka, aynı ölçüde ağır bir yükün altında ezilmişti.

Haziranın sonunda yağmurlar başladığında rahmindeki cenin son şeklini almıştı. Dizler ve burun oluşmuştu ve kaç kafa varsa yerli yerindeydi. İlk başta bir noktadan büyük olmayan şey bir virgüle, bir kelimeye, cümleye, paragrafa, bölüme dönüşmüştü; şimdi daha karmaşık gelişimler göstererek, diyebiliriz ki bir kitap halini alıyordu - belki de ansiklopedi - hatta koca bir dil... yani annemin göbeğindeki topak o kadar büyümüş ve o kadar ağırlaşmıştı ki iki kat yüksekliğindeki tepeciğimizin eteklerindeki Warden Caddesine kirli sarı sel suları dolduğunda, yolda kalan otobüsler paslanmaya başladığında, çocuklar sıvı yolda yüzdüklerinde ve gazeteler ağırlaşarak dibe battığında Emine kendini birinci kattaki yuvarlak bir kule odasına tıkılmış buldu, yüklü balonunun ağırlığından hareket bile edemiyordu.

Sonsuz yağmur. Kurşun çerçeveler boyunca vitray lalelerin dansettiği pencerelerin altından su sızıyordu. Çerçevelere sıkıştırılan havlular ağırlaşana, dolana, işe yaramaz hale gelene kadar suyu emiyorlardı. Deniz gri ve cansızdı, daralmış ufuktaki yağmur bulutlarına doğru uzanıp onlarla birleşiyordu. Annemin kulaklarında pıtırdayan yağmur falcının neden olduğu akıl karışıklığına, annesinin safdilliğine, yabancıların eşyaları arasında yaşamanın dışlayıcı etkisine eklenerek ona türlü tuhaf şeyler hayal ettiriyordu. Büyümekte olan çocuğunun altına sıkışmış olan Emine kendini, kaya altında ezilerek öldürülmenin yaygın olduğu Moğollar zamanında infaz edilen bir katil gibi hissediyordu... yıllar sonra ne zaman anne olmasından önceki vaktin sonu olan o günleri, geri sayım takvimlerinin tiktakının herkesi 15 Ağustos'a iteleдiği o zamanı hatırlasa derdi ki: “Ben hiçbir şeyin farkında değildim. Bana zaman tümüyle durmuş gibi geliyordu. Karnımdaki bebek saatleri durdurmuştu. Bundan eminim. Gülme: tepenin üzerindeki saat kulesini hatırlıyor musun? O musondan sonra bir daha hiç çalışmadı.”

... Çiftle birlikte Bombay'a gelen babamın eski uşağı Musa, kırmızı fayanslı sarayların mutfaklarındaki, Versailles, Escorial ve Şans Soui'nin arka tarafında hizmetkâr odalarındaki diğer hizmetkârlara haberleri yetiştiriyordu: “Toraman bir bebek olacak! Görürsünüz bir oturuşta pomfreti bitirecek!” Hizmetkârlar memnun oluyorlardı çünkü doğum güzel bir şeydi, sağlıklı tombul bir bebek de hepsinden güzeldi... Karnı saatleri durduran Emine de kulelerden birindeki bir odada kımıldamadan oturuyor ve kocasına “Elini şuraya koy... onu hissediyor musun?.- tombul, kuvvetli bir oğlan; küçük ay parçamız,” diyordu.

Yağmurlar dindikten ve iki uşak Emine'yi kaldırabilmek için kendi elleriyle bir sandalye yaptıktan sonra Wee Willie Winkie dört evin ortasındaki sirk meydanında şarkı söylemek için geri döndü; ancak o zaman Emine Times of India ödülü için (bildiği kadarıyla) bir değil iki ciddi rakibi olduğunu fark etti, kehanet doğru çıksın çıkmasın çok sıkı bir çekişme olacaktı.

“Wee Willie Winkie'dir adım; akşamlık tayın içindir şarkım!”

Sabık büyücüler, harikalar gösterenler, şarkıcılar... kader ağlarını daha ben doğmadan örmüştü. Hayatımı eğlence dünyası yönlendirecekti.

“Umarım rahatsınızdır!.. Yoksa rah-eşek misiniz? Şaka yaptım, leydiler ve ladahlar, gülün bakalım!”

Uzunesmeryakışıklı, akordiyonlu bir hokkabaz, sirk meydanının ortasında. Buckingam Villasının bahçelerinde, babamın ayakbaşparmağı (dokuz ahpabıyla birlikte) William Methwold'un saç ayrığının yanında ve aşağısında volta atıyor... sandaletli, şişkin, başına gelecek felaketten habersiz bir başparmak. Wee Willie Winkie (gerçek adını hiç öğrenemedik) şakalar yapıp şarkı söylüyordu. Birinci katın verandasından Emine onu seyrediyor; komşu verandadaki ördek Nussie'nin kıskanç, rekabet dolu bakışlarını hissediyordu.

... Bu sırada ben de masamın başında Padma'nın sabırsızlığının iğnesini hissediyorum.

(Zaman zaman keşke daha anlayışlı bir dinleyicim olsa diyorum, sonradan yükselecek, kabaracak, melodiyi ele geçirecek olan ikincil akorların, ritmin, hızın gerekliliğini anlayacak biri; mesela bebeğin kilosunun ve musonların Malikânenin saat kulesindeki saati durdurmasına rağmen Mountbatten'ın tiktakının düzenli vuruşlarının usulca ama engellenemez şekilde hâlâ devam ettiğini ve kulaklarımızı metronomik, gümbürtülü müziğiyle doldurmasının an meselesi olduğunu bilecek biri.) Padma diyor ki: “Winkie'den bana ne; günlerdir bekliyorum, hâlâ doğamadın gitti!” Ama ona sabırlı olmasını söylüyorum; her şeyin zamanı var, gübre-nilüferimi uyarıyorum çünkü Winkie'nin de bir amacı ve bir yeri var, şarkısına ara verip verandalardaki hamile kadınlara takılıyor:

“Ödülü duydunuz mu hanımlar? Ben de varım. Vanita'mın günü yaklaştı, iyice yaklaştı; belki de sizin değil onun resmi çıkar gazetelerde!”... Emine kaşlarını çatıyor, Methwold saç ayrığının altından gülümsüyor (zoraki bir gülüş mü? neden ki?) babamın ayakbaşparmağı volta atarken alt dudağı temkinle dışarı pörtlüyor ve “Bu adam da çok küstah; fazla ileri gidiyor,” diyor. Ama şimdi

Methwold utanç -hatta suçluluk- duyuyormuş gibi; Ahmet Sina'ya söyleniyor, “Yapma azizim. Soytarı geleneği, malum. Fıstıkla, kışkırt. Önemli bir toplumsal supap.” Babam omuz silkiyor, “Hımm.” Ama bu Winkie akıllı bir tip çünkü nabza göre şerbet vermeyi de biliyor: “Doğum güzel bir şeydir; iki doğum güzel iki şeydir! Nasıl espri?”

Dramatik, güçlü ve hayati bir fikri ortaya atınca hava değişiyor: “Hanımlar beyler, burada, Bay Methwold sahibin uzun geçmişinin ortasında kendinizi nasıl rahat hissedebiliyorsunuz? Bence tuhaf olmalı, gerçekdışı; ama burası yeni bir yer leydiler ve ladahlar, bir doğum olmadan da hiçbir yeni yer gerçek olamaz. İlk doğumdan sonra kendinizi evinizde hissedeceksiniz.” Sonra bir şarkı: “Daisy, Daisy...” Bay Methwold da ona katılıyor ama alnında hâlâ karanlık bir leke var...

... İşte meselenin özü: evet, o leke suçluluk, çünkü bizim Winkie akıllı ve komik olabilir ama o kadar da akıllı değil, şimdi William Methwold'un saç ayrığının ilk sırrını açıklamanın tam zamanı çünkü alnını lekeleyecek hale gelmiş: Günün birinde, tiktaktan ve eldivenden-merdivene satışlardan çok önce Bay Methwold Winkie'yi ve Vanita'sını sadece onun için şarkı söylesinler diye şimdi annemlerin oturduğu büyük misafir odasına davet etmişti; bir müddet sonra dedi ki, “Wee Willie bana bir iyilik yap: bu reçetedeki ilaçlara ihtiyacım var, çok fena başım ağrıyor, Kemp Köşesine gidip eczacıdan hapları alıver, bütün uşaklar hasta yatıyor.” Fakir bir adam olan Winkie hemen Evet sahib, hemen sahib diyerek gitti; sonra Vanita saç ayrığıyla yalnız kaldı, karşı koyamadığı bir güç parmaklarını ona doğru çekiyordu; Methwold yakasında tek bir gül olan krem rengi takımıyla kımıldamadan hasır sandalyesinde otururken Vanita parmaklarını uzatmış ona doğru yaklaşır vaziyette buldu kendini, parmaklarının saçlara dokunduğunu hissetti; saç ayrığını bulup karıştırmaya başladı.

Şimdi, dokuz ay sonra, Wee Willie Winkie karısının beklediği bebekten söz ettiğinde bir İngiliz'in alnında bir leke belirmişti.

“Eee?” diyor Padma. “Daha önce hiç sözünü bile etmediğin bu Winkie ve karısından bana ne?”

Bazı insanlar asla tatmin olmazlar ama Padma yakında olacak. Şimdilik daha da fazla sıkılmak üzere; çünkü Methwold Malikânelerindeki olaylardan uzun yükselen bir sarmalla ileri doğru atılıyorum -japon balıklarından, köpeklerden, bebek yarışmalarından, saç ayrıklarından, başparmaklardan ve kiremitli çatılardan çok uzağa- yağmurların ardından tazelenmiş, temizlenmiş şehrin üzerinden uçuyorum; Ahmet'i ve Emine'yi Wee Willie Winkie'nin şarkılarıyla baş başa bırakıyorum, Eski Kale mahallesine doğru kanat açıyorum, Flora Dağının yanından geçip, loş kasvetli bir ışıkla ve savrulan buhurdanlıkların kokusuyla dolu büyük bir binaya geliyorum... çünkü tam da burada, yani St. Thomas Katedralinde, Bayan Marie Pereira Tanrının ne renk olduğunu öğreniyor.

"Mavi," diyor genç rahip dürüstçe. "Bütün kanıtlar gösteriyor ki, kızım, Efendimiz İsa Hazretleri solgun gökyüzü mavisinin en güzel, billur tonundaydı."

Tahta ızgaralı günah çıkarma kulübesinin ardındaki ufak tefek kadın bir an sessiz kalıyor. Endişeli, düşünceli bir sessizlik. Sonra: "Ama nasıl Peder? İnsanlar mavi değildir. Dünyada bir tane bile mavi insan yoktur!"

Ufak tefek kadının hayretine rahibin şaşkınlığı ekleniyor... çünkü kadının böyle tepki vermemesi gerekiyor. Piskopos demişti ki, "Hıristiyanlığa yeni geçenler mesele çıkarabilir... mesela renk sorduklarında... köprü kurmak önemlidir evladım. Unutma," demişti Piskopos, "Tanrı sevgidir; Hintlilerin sevgi tanrısı Krişna hep mavi tenli resmedilir. Onlara mavi de; inançlar arasında köprü olur; lütfen böyle yap, karşı koyma; hem mavi nötr bir renktir, her zamanki renk sorunlarını engeller, seni siyah beyazdan uzak tutar; evet bence seçmemiz gereken renk bu." Piskoposlar da yanılabilir, diye düşünüyor genç peder ama bu sırada işler sarpa sarmış durumda çünkü ufak tefek kadın tahta kafesin ardında ciddi bir paylama havasına giriyor: "Mavi de ne demek Peder, böyle bir şeye nasıl inanılabilir? Roma'daki kutsal Papa'ya bir mektup yazın da sizi hizaya soksun; ama insanların mavi olmadığını bilmek için Papa olmaya gerek yok!" Genç peder gözlerini kapatıyor; derin bir nefes alıp karşı saldırıya geçiyor. "Eskiden insanlar derilerini boyarlarmış,"

diyor beceriksizce. “Piktler; mavi Arap bedevileri; eğitimden geçtikten sonra kızım, göreceksin ki...” Ama günah çıkarma kulübesinde öfkeli bir homurtu çınlıyor. “Ne diyorsunuz Peder? Efendimizi junglee vahşi adamlarla mı kıyaslıyorsunuz? Tanrım utançtan kulaklarımı tıkayasım geldi!”... Lafların ardı arkası kesilmiyor; derken midesi feci şekilde kalkan genç peder birdenbire bu mavi meselesinin ardında daha önemli bir şey olduğunu fark edip üstüne gidiyor; bunun üzerine tirad gözyaşlarına dönüşüyor ve genç peder panik halinde soruyor: “Sakin olun, Efendimizin Kutsal Işıltısı basit bir boya hadisesine indirgenemez değil mi?”... Seller gibi akan tuzlu suyun ardından bir ses duyuluyor: “Evet, Peder, o kadar da kötü sayılmazsınız; ben de ona aynen böyle söyledim ama o çok kaba sözler söyledi ve beni dinlemedi...” Demek ki işin içinde bir o vardı ve şimdi her şey ortaya dökülüyordu, ufak tefek, bakire, kafası karışık Bayan Mary Pereira günah çıkartırken, dedemin burnunu yere çarpmasından benim yetişkinliğime kadarki yirminci yüzyıl Hindistan tarihine (benim doğduğum gece) o son ve canalıcı önemdeki katkıyı yaptığında hangi itkilerle hareket ettiği konusunda bize önemli ipuçları veriyor.

Mary Pereira'nın günah çıkarırken söyledikleri: Bütün Mary'ler gibi onun da bir Joseph'i vardı. Joseph D'Costa, Dr. Narlikar'ın Doğumhanesi (“Oho!” Padma en nihayet bir bağlantı yakalıyor) denilen bir Pedder Caddesi kliniğinde hademeydi, Mary de orada ebeydi. İlk başta işler çok iyi gitmişti; adam onu çay, lassi ya da faluda içmeye götürmüş, tatlı sözler söylemişti. Gözleri matkap gibiydi, sert ve gürültücü, ama yumuşak konuşuyor, güzel sözler söylüyordu. Ufak, tombul, bakire Mary onun ilgisiyle coşmuştu ama artık her şey farklıydı.

“Birdenbire sürekli havayı koklamaya başladı. Burnu yukarıda, komik komik. Sordum, 'Üşüttün mü neyin var Joe?' Bana hayır dedi; hayır, kuzeyden gelen rüzgârı kokluyormuş. Ben de dedim ki, Bombay'da rüzgâr denizden, batıdan gelir Joe...” Mary Pereira kırık bir sesle Joseph D'Costa'nın bunu takip eden öfkesini anlatıyor, “Senin bir şeyden anladığın yok Mary, rüzgâr şimdi kuzeyden geliyor ve ölüm dolu. Bu bağımsızlık sadece zenginler için; fakirler sinekler

gibi birbirlerini öldürüyor. Pencap'ta, Bengal'de. İsyanlar, isyanlar, fakirlere karşı fakirler. Rüzgârda bu koku var.”

Mary demiş ki: “Delirdin mi Joe, neden bu kötü şeylere kafanı takıyorsun? Biz burada rahatça yaşayabiliyoruz, yalan mı?”

“Boşver, hiçbir şeyden anladığın yok.”

“Ama Joseph, bu ölümler doğru bile olsa, onlar sadece Hindularla Müslümanlar; biz Hıristiyanlar onların kavgasına neden karışalım ki? Onlar oldum olası birbirlerini öldürürler.”

“Senin şu İsa'n yok mu! Bunun beyazların dini olduğunu kafana sokamıyorsun. Beyaz tanrılar beyazların olsun. Şimdi bizim insanlarımız var. Savaşmak zorundayız; herkese birbirleriyle savaşmak yerine kiminle savaşmaları gerektiğini göstermek zorundayız, anlıyor musun?”

Mary demiş ki, “Bu yüzden renk sorusunu sordum Peder... Joseph'e de söyledim, hep söyledim, savaş kötüdür, bu korkunç fikirlerden vazgeç dedim; ama artık benimle konuşmuyor, tehlikeli tiplerle gezmeye haşladı, hakkında söylentiler çıktı Peder, anlaşılan büyük arabalara tuğla fırlatıyormuş, şişeler yakıyormuş, delirdi Peder, diyorlar ki otobüsleri yakmalarına ve tramvayları havaya uçurmalarına yardım ediyormuş, bilmem artık. Ne yapmalı Peder, kızkardeşim Alice'e hepsini anlattım. Alice aslında iyi bir kızdır Peder. Dedim ki: 'Joe mezbahanın yanında oturuyor, belki de burnuna girip onu böyle zıvanadan çıkaran o kokudur.' Alice de onu bulmaya gitti, 'Ben onunla konuşurum,' dedi; ama sonra, Tanrım dünya ne hale geldi... inanın bana Peder... baba...” Seller sözlerini boğmaya başlıyor, sırları tuzlu tuzlu gözlerinden sızıyor çünkü Alice geri döndüğünde Joseph'i sıkboğaz ettiği ve kendinden uzaklaştırdığı için Mary'yi suçlamıştı, oysa ona halkı uyandırma gibi vatanperver bir davada yardım etmesi gerekirdi. Alice Mary'den daha gençti; hem de daha güzel; bunu başka söylentiler takip etti, Alice-ile-Joseph hikâyeleri, Mary'nin de sabrı tükenmişti.

“O yok mu,” dedi Mary, “Politikadan ne anlar? Sırf tırnaklarını Joseph'ime geçirebilmek için her söylediğini tekrar ediyor, aptal bir papağan gibi. Yemin ederim Peder...”

“Dikkat et kızım. Günah işleme...”

“Hayır Peder, Tanrıya yemin ederim, o adamı geri almak için yapmayacağım şey yok. Evet; her şeye rağmen... ne yaparsa yapsın... ühü-üü-hüüü!”

Tuzlu su günah çıkarma kulübesinin yerlerine dökülüyor... şimdi de başka bir ikilem mi bekliyor genç pederi? Bulanan midesinin verdiği rahatsızlığa rağmen, günah çıkarmanın mahremliğini, Joseph D'Costa gibi bir adamın uygar toplum için yarattığı tehlikeyle kıyaslıyor görünmez bir terazide. Acaba Mary'ye Joseph'in adresini sorup sonra da... Kısacası bu piskopossuz, midesi yanan genç peder İtiraf Ediyorum'daki Montgomery Clift gibi mi davranacak? (Birkaç yıl önce New Empire sinemasında filmi seyrettiğimde kararsız kalmıştım.) - Yok hayır; bir kere daha temelsiz şüphelerimi bastırmak zorunda kalıyorum.

Joseph'in başına gelenlerin zaten olacağı vardı. Ayrıca genç pederin benim hikâyemle tek alakası da Joseph D'Costa'nın iflah olmaz zengin düşmanlığını ve Mary Pereira'nın ümitsiz acısını ilk öğrenen yabancı oluşu.

Yarın bir banyo yapıp traş olacağım; yepyeni, pırıl pırıl, kolalı bir kurta ve ona uygun pijama giyeceğim. Parmak uçları yukarı kıvrık ayna işi, terlikler giyeceğim, saçlarım güzelce taranacak (ortadan ayrılmadan) dişlerim parlayacak... kısacası en düzgün halimi alacağım.

(“Tanrıya şükür,” diyor dudaklarını büzmüş Padma.) Yarın, en nihayet, (doğumlarında bulunmadığım için) zihnimin girdaplı kuytularından çekip çıkarmak zorunda kaldığım hikâyeler bir son bulacak; çünkü Mountbatten'ın gerisayım takviminin metronom müziğini artık yadsımak mümkün değil. Methwold Malikânesinde yaşlı Musa hâlâ saatli bomba gibi tıkırdıyor; ama duyulmuyor çünkü şimdi başka bir ses kabarıyor, kulakları sağır edici, ısrarcı bir ses; geçen saniyelerin, yaklaşan, kaçınılmaz bir geceyarısının sesi.

Tik Tak

PADMA duyabiliyor bu sesi; gerilim yaratmak için gerisayım gibisi yoktur. Bugün gübre çiçeğimi iş yaparken seyrettim, zamanı hızlandırmak istercesine kazanları fırtına gibi karıştırıyordu. (Belki de hızlandırmıştır; benim yaşantıladığım zaman hep Bombay'ın elektrik kaynakları gibi değişken ve kararsız olmuştur. Bana inanmıyorsanız konuşan saate telefon edin - elektrikle çalıştığı için birkaç saat geridir. Tabii belki de biz yanlış zamandayızdır... “dün” demek için kullandığı kelimeyle “yarın” demek için kullandığı kelime aynı olan hiçbir halk zamana hâkim değildir.)

Ama bugün Padma Mountbatten'ın tiktakını duydu... İngiliz yapımı olduğundan tam bir şaşmazlıkla atıyor. Şimdi fabrika boş; kokular hâlâ dolanıyor ama kazanlar sakin; sözüme sadık kaldım. Temiz pak giyindim, masama koşan Padma'yı selamlıyorum, yanıma yere oturup emrediyor: “Başla.” Memnun memnun gülümsüyorum; zihnimde sıraya giren geceyarısı çocuklarını hissediyorum, Koli kadınları gibi itişip duruyorlar; onlara beklemelerini söylüyorum, az kaldı; gırtlağımı temizliyorum, kalemimi sallıyorum ve başlıyorum.

İktidar devir tesliminden otuz iki yıl önce dedem burnunu Keşmir toprağına vurmuştu. Yakutlar ve elmaslar oluşmuştu. Su yüzeyinin altında geleceğin buzu bekliyordu. Bir yemin edilmişti: ne insan ne tanrı önünde eğilmemek. Yemin, delikli bir çarşafın ardından görünen bir kadın tarafından geçici olarak doldurulacak bir boşluk yaratmıştı. Bir zamanlar dedemin burnunda pusuya yatmış hanedanlar olduğu kehanetinde bulunan bir kayıkçı onu öfkeyle gölün öte yakasına taşımıştı. Kör toprakağaları ve güreşçi hanımlar vardı. Loş bir odada bir çarşaf vardı. O gün benim mirasım oluşmaya başladı - dedemin gözlerine damlamış olan Keşmir göğü mavisi, büyük ninemin bitmez tükenmez ıstırapları ki bunlar anneme de sirayet etmiş, Nesim Aziz'in son zamanlardaki soğukluğunu yaratmıştı; büyük dedemin dolambaçlı yollardan kızkardeşim Bakır Maymun'un damarlarına giren kuşlarla konuşma yeteneği, dedemin şüpheciliğiyle anneannemin safdilliği arasındaki çatışma; ve hepsinden öte o delik çarşafın hayaletvari özü ki annemi bir adamı

parçalar halinde sevmeyi öğrenmeye yazgılamış, beni de kendi hayatımı -anlamlarını, yapılarını - parçalar halinde görmeye mahkûm etmişti; öyle ki ne olduğunu anladığımda çok geç kalmıştım.

Seneler akıp gidiyor - mirasım da büyüyor çünkü artık kayıkçı Tai'nin mitolojik altın dişleri bende, babamın alkolik cinlerini önceleyen brendi şişesi de; intihar için İlse Lubin'im var, erkeklik için de yılan turşusu; Adem'in ilerlemeciliğine karşı Tai'nin değişmezliği; yıkanmayan kayıkçının dedemle anneannemi güneye süren ve Bombay'ı bir olasılık haline getiren kokusu da bende.

... Şimdi Padma ve tiktakın zoruyla kaldığım yerden devam ediyorum, Mahatma Gandhi ve hartalını, başparmak-ve-işaret parmağını sindirdim, Adem Aziz'in Hintli mi Keşmirli mi olduğuna karar veremediği anı yuttum; şimdi Merkürokrom ve dökülen areka suyunun oluşturduğu el şeklindeki lekeleri içiyor ve Dyer'ı bıyığıyla birlikte topyekûn mideye indiriyorum; dedem burnu sayesinde kurtuluyor ve göğsünde asla geçmeyecek bir yara izi oluşuyor, böylece onunla ben yaranın dinmez zonklamasında Hintli mi Keşmirli mi olduğumuz sorusunun cevabını buluyoruz. Heidelberg çantasının kulbu yara izini bıraktıktan sonra Hintli olmayı seçiyoruz ama mavi gözlerin yabancılığı baki kalıyor. Tai ölüyor ama büyüsü hâlâ üzerimizde, bizi aykırı insanlar yapıyor.

... Hızla ilerlerken hokka-vurmaca oyununu almak için duruyorum. Bir ulusun doğuşundan beş yıl önce, mirasım büyüyerek benim zamanımda da tekerrür edecek bir iyimserlik hastalığını kendine dahil ediyor, bir de sonradan tenimde kendini gösterecek topraktaki çatlakları ve hayatımla koşut ilerleyen sokak hokkabazları silsilesini başlatacak olan merhum-büyücü Sinekkuşlarını ve anneannemin cadı çıbanına benzeyen et benleriyle fotoğrafa karşı duyduğu nefreti, nederlerona; açlık ve sessizlik savaşlarını; Aliye teyzemin, sonradan kızkuruluğuna ve hınca dönüşerek ölümcül bir intikama yol açan bilgeliğini; bir devrim başlatmamı sağlayacak Emerald ve Zülfikâr aşkını; hilal bıçakları, annemin bana taktığı sevgi dolu takma adda, o masum, şefkatli çand-ka-tukrada yankılanan ölümcül ay parçalarını... gitgide büyüyerek, geçmişin rahim sıvısında yüzerken, köpekleri yardıma çağıracak kadar yükselen bir vızıltıyla

besleniyorum, mısır tarlasına kaçışla, Gai-Wallah pozlarında -SON SÜRAT!- koşarken sessizce haykıran rikşacı Rasit tarafından kurtarılışla, Hindistan'da yapılan kilitlerin sırlarını ifşa- Nadir Han'ı çamaşır sandıklı bir tuvalete getirmesiyle; evet, her saniye daha da ağırlaşıyorum, çamaşır sandıkları, Mümtaz'ın halı-altı aşkı ve kafiyesiz ozan beni şişmanlatıyor; Zülfikâr'ın yatak yanında küvet hayallerini, yeraltı Tac Mahal'ini, laciverttaşı kakmalı gümüş tükürük hokkasını yuttukça semiriyorum; bir evlilik bozularak beni besliyor; bir teyze- örtüsünü takmadan Agra sokaklarında haince koşarak beni besliyor, artık yanlış başlangıçlar son bulmuş, Emine artık Mümtaz değil, Ahmet Sina da bir bakıma hem kocası hem babası olmuş... mirasım bu yeteneği de barındırıyor, gerektiğinde yeni ana babalar bulma yeteneğini. Babaları ve anneleri doğurma yeteneğini; Ahmet de istemişti ama hiç sahip olamadı.

Göbek bağımdan, kaçak yolcuları ve tavuskuşu tüyünden yelpazeleri alınanın tehlikelerini emiyorum; Emine'nin hamaratlığı içime sızıyor, daha meşum şeyler de -takırdayan ayak sesleri, annemin babamdan peçetesi yükselip küçük bir çadır oluşturana kadar para dilenmek zorunda oluşu, Arcuna Hintbisikletlerinin kavrulmuş külleri, Lifafa Das'ın dünyadaki her şeyi içine koymaya çalıştığı harikalar kutusu, tecavüze yeltenen şakiler, çok başlı canavarlar içimde kabarıyor - maskeli Ravanalar, pepeme tekkaşlı sekiz yaşında kızlar, Tecavüzcü diye bağıran kalabalık. Zamanım yaklaşırken, topu topu yedi ayım kalmışken kamuya duyurular beni besliyor.

Dünyaya kendimizle birlikte ne çok şey insan fikir getiriyoruz, ne çok olasılık, ne çok olasılık kısıtlaması! - Çünkü bunların hepsi o geceyarısı doğan çocuğun ana babasıydı, geceyarısı çocuklarının her biri için bir bu kadarı vardı. Geceyarısının ana babaları arasında neler yok; Görev Kabinesi planının heder oluşu; ölmeden önce Pakistan'ın kurulduğunu görmek için her şeyi yapabilecek olan ölüm döşeğindeki M. A. Cinnah'ın kararlılığı - babamın bir yanlış adım daha atarak tanışmayı reddettiği Cinnah; olağanüstü aceleciliği ve tavuk göğsü yiyen karısıyla Mountbatten; daha neler neler - Kızıl Kale'yle Eski Kale, maymunlar, yukarıdan aşağı insan eli düşüren

akbabalar, beyaz travestiler, çıkıkçılar, gelincik eğiticileri, fazla kehanette bulunan Shri Ramram Seth. Babamın Kuran'ın ayetlerini yeniden sıralama hayali de yerini alıyor; onu dericiden gayrimenkulcüye çeviren ambardaki yangın; Ahmet'in Emine'nin sevemediği kısmı.

Bir tek hayatı anlayabilmek için bütün dünyayı yutmanız lazım. Söylemiştim.

Bir de balıkçı ve Braganza hanedanından Catharine ve Mumbadevi hindistancevizi pirinç; Şivaci'nin heykeli ve Methwold Malikâneleri; İngiliz Hindistanı şeklinde bir yüzme havuzu ve iki kat yüksekliğinde bir tepecik; bir saç ayrığı ve Bergerac'dan miras bir burun; çalışmayan bir saat kulesi ve küçük bir sirk meydanı; bir İngiliz'in Hint alegorisine karşı duyduğu merak ve bir akordiyoncunun karısını ayartması. Muhabbetkuşları, tavan vantilatörleri, Times of India hep dünyaya getirdiğim bavulun içinde... ağır bir çocuk olduğuma şaşmamak lazım. Mavi İsa içime sızdı; Mary'nin ümitsizliği ve Joseph'in devrimci vahşiliği ve Alice Pereira'nın dönekliği... hepsi beni meydana getirdi. Biraz tuhaf görünüyorsam mirasımın çeşitliliğini hatırlayın... belki de insan büyük kalabalıkların arasında birey olarak kalmak istiyorsa kendini biraz groteskleştirmeli.

“Nihayet,” diyor Padma memnuniyetle, “olayları hızlı hızlı anlatmayı öğrendin.”

13 Ağustos 1947; göklerde arbede. Jüpiter, Satürn ve Venüs çatışmaya meyilli; dahası üst üste gelen üç yıldız en berbat burca giriyorlar. Benarsi astrologları korkuyla: “Karamstan!” diyorlar, “Karamstan'a girdiler!”

Astrologlar Kongre Partisi patronlarına heyecanla önerilerde bulunurlarken annem öğlen uykusuna yatıyor. Lord Mountbatten, kadrosunda eğitimli falcıların olmamasına yanarken, bir tavan vantilatörünün ağır ağır dönen gölgeleri Emine'yi okşayarak uyutuyor. M. A. Cinnah Pakistanının on bir saat içinde, bağımsız Hindistan'dan bir gün önce (Hindistan'ın önünde daha otuz beş saat var) doğacağını bilmenin verdiği rahatlıkla astrologların telaşına

dudak bükerek başını keyifle sallarken, Emine'nin başı da sağa sola savruluyor.

Ama o uykuda. O kaya gibi karınla gizemli bir sinekkâğıdı rüyası uykularına dadanıyor... yukarıdan sarkan yapışkan kahverengi kâğıtlarla dolu kristal bir kürenin içinde dolanıyor, balta girmez kâğıt ormanında düşe kalka ilerlerken kâğıtlar elbiselerine yapışıp parçalar koparıyor; çırpınıyor, kâğıtları yırtıyor ama hepsi üzerine yapışıyorlar, en sonunda çıplak kalıyor, karnındaki bebek de tekmeliyor, uzun sinekkâğıdı duyargaları uzanıp şişkin rahmine sarılıyor, kâğıtlar saçlarına burnuna dişlerine memelerine kalçalarına yapışıyor, bağırmak için ağzını açtığında kahverengi yapışkan bir şey aralanan dudaklarının üzerine düşüyor...

“Emine Begüm!” diyor Musa. “Uyanın! Kötü bir rüya görüyorsunuz Begüm Sahibe!”

O son birkaç saatin hadiseleri - mirasımın son damlaları; doğumu -otuz beş saat kala annem bir sinek gibi kahverengi kâğıtlara yapıştı- gördü rüyasında.

Kokteyl saatinde (otuz saat kala) William Method babamı Buckingham Villasının bahçesinde ziyaret etti. Ayakbaşparmağının yanında ve yukarısında dolanan saç ayrığıyla Bay Methwold eskileri sayıp döktü.

Şehri hayalleriyle var eden birinci Methwold'un hikâyesi o son günbatımında havayı doldurdu. Babam da -Oxford aksanını taklit ederek ayrılmakta olan İngiliz'i etkileme peşinde- ona şöyle mukabele etti: “Aslına bakılırsa azizim bizim ailemiz de kalbur üstü sayılır.” Methwold'un başı dik, krem rengi yakasında kırmızı bir gül, ortadan ayrılmış saçlarını geniş kenarlı bir şapka gizliyor, gözlerinde perdelenmiş bir alayla dinliyor... Viski sayesinde dili çözülen, kendini önemli göstermek için harekete geçen Ahmet Sina mevzuya ısınıyor. “Bizde Moğol kanı var, azizim.” Methwold: “Gerçekten de mi? Şaka ediyorsunuz.” Kıvırtmak için artık çok geç olduğundan Ahmet yalanını sürdürmek zorunda kalıyor. “Tabii baba tarafı pek belli değil; ama kesinlikle Moğol kanı var.” '

İşte doğumumdan otuz saat önce babam kendisinin de kurgusal cetlere ihtiyaç duyduğunu böyle belli etti... ilerki senelerde viski belleğinin köşelerini yuvarladığında ve cin şişeleri aklını karıştırdığında, gerçekliğin bütün izlerini silecek bir soy ağacını böyle yarattı... bu uydurmacayı sağlamlaştırmak için de hayatlarımıza aile laneti fikrini böyle soktu.

"Evet," dedi babam, Methwold başını ciddi ciddi sallarken, "çoğu köklü ailenin başında böyle lanetler vardır. Bizim sülalemizde büyük oğullar büyük oğullarına aktarır - sadece yazılı olarak, çünkü biliyorsunuz söylemek laneti harekete geçirir." Methwold: "Şaşırtıcı! Kelimeleri biliyor musunuz?" Babam başını sallıyor, alt dudağı dışarı fırlamış, güçlü bir etki yaratmak için şakağına vururken ayakbaşparmağı hareketsiz duruyor. "Hepsi burada; ezberimde. Dedelerimden biri İmparator Babür'le kavga edip laneti oğlu Hümayun'un üzerine saldığından beri hiç kullanılmadı... korkunç bir hikâye - okul kitaplarına geçmiş."

İleride öyle olacaktı ki babam, gerçeklikten tümüyle el etek çektiğinde kendini mavi bir odaya kilitleyecek ve bir akşam kendi evinin bahçesinde William Methwold'un torununun yanında otururken şakağına vurarak hayal ettiği bir laneti hatırlamaya çalışacaktı.

Sinekkâğıdı-rüyalarını ve hayali cetleri de yüklendiğim halde doğmama hâlâ bir günden fazla var... ama o durmaz tiktak tekrar kendini hissettiriyor; yirmi dokuz saat, yirmi sekiz, yirmi yedi...

O son gece başka ne rüyalar görülmüştü? Dr. Narlikar, doğumhanesinde sahnelenecek dramdan habersiz tetrapodları ilk o zaman mı görmüştü rüyasında - neden olmasın? Ablası gibi Bombay'a gelen ve bir aktrise, tanrıça Pia'ya ("Serveti yüzü!" yazmıştı onun hakkında Illustrated Weekly) âşık olan Hanif dayım, kendisine ait olan üç filminden ilkini çektirecek sinema hilesini o gece -Pakistan Bombay'ın kuzey ve batısında hayat bulurken- mi düşlemişti? Mümkün görünüyor; mitler, kâbuslar, hayaller uçuşuyordu havada. Şurası kesin: O son gece, dedem Adem Aziz, Cornwallis Caddesindeki büyük eski evde -Aziz yaşlanıp güçten düştükçe iradesi daha da artan karısını ve hınçlı bakireliği ancak on

sekiz sene sonra bir bomba onu ikiye ayırdığında sona erecek olan kızı Aliye'yi saymazsak- tek başına birdenbire nostaljinin büyük madeni sarmallarına hapsoldu ve göğsüne abanan sarmallarla gözleri açık öylece uzandı; ta ki 14 Ağustos günü sabahın beşinde -on dokuz saat kala- görünmez bir güç tarafından yataktan atılıp, eski bir teneke sandığa doğru itilene kadar. Açtığında sandığın içinde şunları buldu: Alman dergilerinin eski sayıları, Lenin'in Ne Yapmalı?'sı, kıvrılmış bir seccade ve nihayet bir kez daha görmek için büyük bir istek duyduğu o şey -beyaz, katlanmış, alacakaranlıkta hafifçe ışıldıyor; dedem geçmişinin teneke sandığından lekeli ve delik bir çarşaf çıkardı ve deliğin büyüdüğünü keşfetti; kumaşta başka küçük delikler de vardı; vahşi nostaljik bir öfkenin pençesinde karısını sarsarak uyandırdı ve tarihini suratına doğru sallayıp bağırarak onu şaşkına çevirdi: “Güveler yemiş! Bak Begüm; güveler yemiş! Naftalin koymayı unutmuşsun!”

Ama artık gerisayım ihmale gelmez... on sekiz saat; on yedi; on altı... Dr. Narlikar'ın Doğumhanesinde doğum yapan bir kadının çığlıkları şimdiden duyuluyor. Wee Willie Winkie orada; karısı Vanita da; sekiz saattir kasılmış vaziyette doğum yapmaya uğraşıyor ama sonuç yok. Kilometrelerce ötede M. A. Cinnah Müslüman bir ulusun geceyarısı doğacağını ilan ettiğinde başlamış sancıları... ama hâlâ Narlikar'ın (fakirlerin bebekleri için ayrılmış) “hayır koğuşunda” kıvranıyor... gözleri dışarıya uğramış; gövdesi terden parlıyor ama bebeğin gelmeye niyeti yok, babası da orada değil; saat sabahın sekizi ama durum göz önünde bulundurulursa bebeğin geceyarısını beklemesi de muhtemel.

Şehirde söylentiler: “Dün gece heykel at koşturdu!”... “Yıldızlar da fena!” Ama bütün bu uğursuz alametlere rağmen şehir gözlerinin kıyısında parıldayan yeni bir mitle beklemede.

Bombay'da Ağustos; festivaller ayı, Krişna'nın doğduğu ay ve Hindistancevizi Günü; bu sene -on dört saat kaldı, on üç, on iki- takvime fazladan bir festival daha eklendi, kutlanacak yeni bir mit, çünkü daha önceleri hiç varolmamış bir ulus beş bin yıllık bir geçmişi olduğu halde, satrancı icat etmiş olduğu halde, Orta Krallık döneminde Mısır'la ticaret yapmış olduğu halde bizi yine de biraz

hayali gelen bir dünyaya fırlatarak bağımsızlığını kazanıyordu; mitolojik bir ülkeye, o görkemli kolektif iradenin gayretleri olmasa - hep birlikte görme kararı aldığımız bir rüya olmasa- asla varolamayacak bir ülkeye fırlatıyordu bizi; Bengallilerin, Pencaplıların, Madraslıların ve Çatların çeşitli derecelerde paylaştığı ve düzenli aralıklarla ancak kan törenleriyle sağlanabilecek bir kutsanmaya ve yenilenmeye ihtiyaç duyacak kitlesel bir hayaldi bu. Hindistan, yeni mit - içinde her şeyin mümkün olduğu kolektif kurgu, sadece diğer iki büyük hayalin, para ve Tanrının boy ölçüşebildiği bir fabl.

Ben de bir zamanlar, bu kolektif rüyanın ne kadar mübalağalı olduğunun yaşayan kanıtıydım; ama şu anda bu genel, makrokozmik fikirleri bırakıp daha özel bir tören üzerinde yoğunlaşacağım; bölünmüş Pencap'ın sınırlarında akıtılan kanı anlatmayacağım (bölünmüş uluslar orada birbirlerinin kanıyla yıkanıyorlar ve Binbaşı Zülfikâr adında soytarı suratlı biri mültecilerin mülklerini gülünç denebilecek bir fiyata satın alıyor, Haydarabatlı Nizam'ın servetiyle rekabet edebilecek bir servetin temellerini atıyor); Bengal'deki vahşetten ve Mahatma Gandhi'nin uzun barışçı yürüyüşünden gözlerimi kaçıracağım. Bencil miyim? Dar kafalı mı? Belki de öyle; ama bence haklı bir bahanem var. Ne de olsa insan her gün doğmuyor.

On iki saat kaldı. Sinekkâğıdı kâbusundan uyanan Emine Sina tekrar uyuyamayacak ta ki... Ramram Seth zihnini dolduruyor, dalgalı bir denize açılmış vaziyette, heyecan dalgalarını korkunun derin, iç gıcıklayıcı, karanlık çukurları takip ediyor. Ama bir şey daha olageliyor, Ellerine bakın - hiçbir bilinçli talimat olmaksızın elleri kuvvetle rahmine bastırıyor, dudaklarına bakın, farkında olmadan mırıldanıyor: “Hadi tembel, gazetelere geç kalacaksın!”

Sekiz saat kaldı... o öğleden sonra saat dörtte William Methwold 1946 model siyah Rover'ıyla iki kat yüksekliğindeki tepeciğe çıkıyor. Dört soylu villanın arasındaki sirk meydanına park ediyor; ama bugün ne japon balığı havuzunu ne de kaktüs bahçesini ziyaret ediyor; Lila Sabarmati'ye her zamanki gibi “Piyanola nasıl gidiyor? Her şey yolunda mı?” demiyor, zemin kat verandalarından

birinde kenevirlerini düşünerek sallanan sandalyede oturan baba İbrahim'i de selamlamıyor; ne Catrack'a ne Sina'ya bakıyor, sirk meydanının tam ortasında yerini alıyor. Yakasında gülü, krem rengi şapkası sıkıca göğsüne bastırılmış, saç ayrığı ikindi ışığında hafifçe parlıyor, tam karşıya saat kulesinin ve Warden Caddesinin ötesine, Breach Candy'nin harita şeklinde havuzunun ardına, ikindinin altın dalgalarına bakıyor ve onları selamlıyor; güneş ufkun üzerinde denize doğru o uzun dalışına yeni başlamış.

Altı saat var. Kokteyl saati. William Methwold'un ardılları bahçelerinde - belki de kendi oğulcuğunu bacaklarının arasından çıkmaya zorlamakta olan kapı komşusu Nussie'nin rekabetçi bakışlarından kaçmak isteyen Emine hariç; hepsi merakla bir zamanlar saç ayrığını benzettiğimiz tüfek harbisi kadar dik ve kımıltısız duran İngiliz'i seyrediyorlar; sonra yeni gelen biri dikkatlerini dağıtıyor. Uzun, sıska bir adam, boynunda üç sıra boncuk, belinde tavuk kemiklerinden yapılma bir kemer; esmer teninde kül izleri var, saçları açık ve uzun - boncuklar ve küller dışında hiçbir şey giymeyen sadhu kırmızı kiremitli malikânelerin arasından geçiyor. Yaşlı uşak Musa onu kovalamak için aşağı iniyor ama duralıyor, kutsal bir adama nasıl davranacağını bilemiyor. Musa'nın kararsızlığının tülleri arasından geçerek Buckingham Villasının bahçesine giriyor sadhu; ne yapacağını bilemeyen babamın yanından geçiyor; su damlatan bahçe musluğunun altına bağdaş kuruyor.

“Burada ne işin var sadhuji?” - Musa hürmette kusur etmiyor; sadhu kılını bile kıpırdatmadan cevap veriyor: “Onun gelişini beklemeye geldim. Mübarek. Gelmesine çok az kaldı.”

İster inanın ister inanmayın: Hakkımda iki kere kehanette bulunuldu! Her şeyin saat gibi işlediği o gün annemin zamanlaması da yüzünü kara çıkarmadı; sadhunun son kelimesi daha ağzından henüz çıkmıştı ki pencerelerinde camdan laleler dans eden birinci kattaki kule odasından kulakları yırtan bir çığlık duyuldu, eşit ölçüde panik, heyecan ve zafer içeren bir kokteyl... “Arre Ahmet!” diye bağırdı Emine Sina, “Canım, bebek! Geliyor - tam zamanında!”

Methwold Malikânelerinde elektrik dalgaları... Homi Catrack telaşlı tezcanlı çökük gözlü koşuşturuyor: “Studebaker'ımı alın Sina Sahib; hemen alın gidin!”... beş buçuk saat kala Sina'lar karı koca ödünç alınmış arabada iki kat yüksekliğindeki tepeden aşağı iniyorlar; babamın ayakbaşparmağı gaza basıyor; annemin elleri ay karnına bastırıyor; gözden kayboldular, virajı döndüler, Band Box Çamaşırhanesini ve Okuyucu Cennetini, Fatbhoy mücevhercisi ve Chimalker oyuncakçısını, Bir Metrelik Çikolataları ve Breach Candy kapılarını geçtiler; Wee Willie'nin Vanita'sının hayır koğuşunda omurgasını bükerek, gözlerini uğratarak sancılar içinde kıvrandığı Dr. Narlikar'in Doğumhanesine yöneldiler, orada Mary Pereira adındaki bir ebe de kendi zamanını beklemedeydi... bu yüzden de güneş Methwold Malikâneleri üzerinde batıp ve son parçası da ufukta kaybolduğu anda -beş saat iki dakika kala- William Methwold uzun beyaz kolunu başının üzerine kaldırdığında arabada yoklardı. Adamın beyaz eli siyah briyantinli saçlarına doğru sarktı, uzun ince beyaz parmakları saç ayrığına doğru uzandı ve ikinci ve son sır da açığa çıkmış oldu çünkü parmaklar kıvrılıp saçı kavradı; başından uzaklaşırlarken de avlarını bırakmadılar; güneşin kaybolmasından bir an sonra Bay Methwold Malikânelerinin ortasında elinde peruğuyla öylece dikildi.

“Kelmiş!” diye bağırıyor Padma. “O dana yalamış gibi saçları, demek... anlamıştım; gerçek olamayacak kadar düzgündü.”

Kel, kel; parlak kafalı! Bir akordiyoncunun karısını kandıran hile açığa çıkmıştı. Samson gibi Bay Methwold'un da gücü saçındaydı; ama kel kafası gurup vakti parlarken peruğu arabasının camından içeri atıyor; kayıtsızlıkla imzalanmış devir teslim belgelerini saraylarına dağıtıyor ve arabasına atlayıp gidiyor. Methwold Malikânelerinde kimse onu bir daha görmedi; ama onu bir kere bile görmemiş olan ben bir türlü unutamıyorum.

Birdenbire her şey safran rengi ve yeşil. Emine Sina safran duvarlı, yeşil doğramalı bir odada. Yandaki odada Wee Willie Winkie'nin Vanita'sı yeşil tenli, gözlerinin akları safrana çalmış, bebek de kuşkusuz benzer renklilikteki iç koridorlardan inmeye nihayet başlamış. Duvarlardaki saatlerde safran dakikalarla yeşil

saniyeler akıp gidiyor. Dr. Narlikar'in Doğumhanesinin dışında havai fişekler atılıyor, kalabalıklar sokağa dökülmüş, onlar da gecenin renkleriyle uyumlu - safran roketler, yeşil kıvılcım yağmurları; erkeklerin gömlekleri zefirana çalıyor, kadınların sarileri misketlimonu rengi. Safranlı yeşilli bir halı üzerinde Dr. Narlikar Ahmet Sina'yla konuşuyor. “Sizin Begümle ben kendim ilgileneceğim,” diyor, gecenin renginde yumuşak bir ses tonuyla. “Meraklanmayın. Burada bekleyin; volta atacak çok yer var.” Bebeklerden hoşlanmayan Dr. Narlikar uzman bir jinekolog. Boş zamanlarında konferanslar verip broşürler yazarak halkı doğum kontrolü konusunda eğitiyor. “Doğum kontrolü,” diyor, “En Öncelikli Memleket Meselesi. Günün birinde bunu insanların kalın kafalarına sokacağım, sonra da kendime yeni bir iş arayacağım.” Ahmet Sina gülümsüyor, endişeli, heyecanlı. “Bu gecelik,” diyor babam, “nutuk atmayı bırak da çocuğumu dünyaya getirt.”

Geceyarısına yirmi dokuz dakika var. Dr. Narlikar'ın Doğumhanesi iskelet kadroyla çalışıyor; bir sürü çalışan eksik, ulusun doğuşunu kutlamayı çocukların doğumuna yardım etmeye tercih etmişler bu gece. Safran gömlekleri, yeşil etekleriyle, şehrin bitmez tükenmez balkonlarındaki gizemli yağlarla doldurulmuş toprak kandillerin aydınlattığı sokakları arşınlıyorlar; her balkona ve çatıya dizilmiş kandillerde yüzen fitiller de iki renkli şemaya uygun; yarısı safran rengi yanıyor yarısı yeşil yalazlanıyor.

Çok başlı kitle canavarının orta yerinde bir polis arabası ağır ağır ilerliyor; içindekilerin üniformalarındaki sarıyla mavi doğaüstü kandil ışığında safran ve yeşile dönüşmüş. (Şimdi Çolaba Geçidindeyiz, sadece bir anlığına, geceyarısına yirmi yedi dakika kala polisin tehlikeli bir caniyi takip ettiğini söylemek için. Adı: Joseph D'Costa. Hademe doğumhanede yok, günlerdir uğramamış, mezbahanın yakınındaki evine de gitmemiş, kafası karışık bakire Mary'ye de görünmemiş.)

Yirmi dakika Emine Sina'nın aaaahlarıyla geçiyor, her dakika daha hızlı ve güçlü çığlıklar, yandaki odadan da Vanita'nın zayıf, yorgun aaahları geliyor. Caddelerdeki canavar kutlamaya başlamış bile; yeni mit damarlarında akıyor, kanının yerini safran yeşil yuvarlar

alıyor. Delhi'de de sırım gibi ciddi bir adam Kongre salonunda oturmuş, konuşma yapmaya hazırlanıyor. Methwold'un Malikânelerinde japon balıkları havuzlarda kıpırdamadan durmakta, malikâne sakinleriyse evden eve şamfıstıklı lokumlar götürüp birbirlerine sarılıp öpmekte - yeşil şamfıstığı ve safran lokumlar yenmekte. İki çocuk gizli tünellerden aşağı ilerlerken Agra'da yaşlı bir doktor, yüzünde cadı çıbanları gibi iki etbeni olan karısıyla oturuyor ve uyuyan kazlarla güve yeniği anıların ortasında nutukları tutulmuş gibi birbirlerine söyleyecek hiçbir şey bulamıyorlar. Bütün şehirlerde kasabalarda köylerde küçük kandiller pencere pervazlarında, avlularda, verandalarda yanıyor, Pencap'taysa dünyanın en büyük kandilleri gibi trenler yanmakta, boyaları yeşil, üzerlerine dökülen benzin safran rengi yalazlanarak.

Lahor şehri de yanıyor.

Sırım gibi, ciddi adam ayağa kalkıyor. Tancor Nehrinden gelen kutsal suları sürünmüş, doğruluyor; alnında kutsal kül izi, boğazını temizliyor. Elinde yazılı bir metin olmaksızın, ezberlenmiş hazırlanmış kelimeler olmaksızın Cavaharlal Nehru konuşmaya başlıyor: “... Uzun seneler önce kaderle sözleşmiştik; şimdi sözümüzün kefaretini ödeme zamanı geldi - bütünüyle ya da tamıtamına değil, ama gayet hakiki...”

On ikiye iki var. Dr. Narlikar'ın Doğumhanesinde, esmer parlak tenli doktora Flory adında bir ebe eşlik ediyor, fazla önemi olmayan bu kibar hanım Emine Sina'yı cesaretlendiriyor: “Ikın! Daha güçlü!... kafayı görüyorum!..” bu sırada yandaki odada Dr. Bose -yanında Mari Pereira'yla- Vanita'nın yirmi dört saat süren doğumunun son safhalarına nezaret ediyor... “Evet; şimdi; bir kere daha, hadi; son bir kere daha sonra bitecek...” Kadınlar inleyip haykırıyor, bu sırada başka bir odada erkekler sessiz. Şarkı söyleyemeyen Wee Willie Winkie bir köşeye çömelmiş, ileri geri sallanıyor... Ahmet Sina ise bir sandalye arıyor. Ama bu odada sandalye yok, burası arşınlanmak üzere tasarlanmış. Ahmet Sina bir kapıyı açıyor, boş bir resepsiyon masasının ardındaki sandalyeyi alıp öteki odaya götürüyor, burada Wee Willie Winkie hâlâ ileri geri sallanıyor, gözleri bir körünki gibi

bomboş... karım yaşayacak mı? yoksa yaşamayacak mı? ... ve nihayet geceyarısı oluyor.

Sokaklardaki canavar kükremeye başladığında Delhi'de sırım gibi bir adam şöyle diyor: “... Saat geceyarısını vurduğunda, dünya uykudayken, Hindistan hayata ve özgürlüğe uyanıyor...” Canavarın kükremesine iki çığlık, haykırış, bağırtı daha katılıyor, dünyaya gelen çocukların çığlıkları; gece göğünde safran yeşil asılı duran bağımsızlık şamatasıyla harmanlanıyor beyhude protestoları - “Öyle bir an ki bu, tarihte eşine ender rastlanır, eskiden yeniye adım attığımız; bir devrin kapandığı; uzun zamandır bastırılmış bir ulusun ruhunun konuşmaya başladığı bir an...” Bu sırada safranlı yeşilli halısı olan bir odada Ahmet Sina hâlâ bir sandalyeyi sımsıkı tutmakta ki Dr. Narlikar içeri girip müjdeyi veriyor: “Saat tam geceyarısını vurduğunda, Sina kardeş, Begüm Sahiben iri, sağlıklı bir bebek doğurdu; bir oğlan!” Babam beni düşünmeye başlıyor (bilmiyor ki...); yüzümün hayali düşüncelerini kaplayınca sandalyeyi unutuyor; bana (oysa...) duyduğu sevgi öyle ağır basıyor ki, tepeden tırnağa içine öyle doluyor ki sandalyeyi elinden düşürüyor.

Evet benim hatamdı (her şeye rağmen)... benim yüzümün kuvvetindendi, başkasınınki değil benim yüzüm Ahmet Sina'nın ellerine sandalyeyi bıraktırdı; bunun sonucunda sandalye düştü, saniyede dokuz metre hız kazanarak ve Cavaharlal Nehru Kongre Salonuna “Bugün talihsiz bir dönemi bitiriyoruz,” dediği sırada kabuk boruların özgürlük haberini haykırmasıyla, babam da benim yüzümden çığlığı basıyor çünkü düşen sandalye ayak başparmağını kırıyor.

Sadede gelelim: sesi duyan herkes koşup geliyor; babam ve sakatlığı bir anlığına iki sancılı annenin, aynı anda meydana gelen iki geceyarısı doğumundan rol çalıyor - çünkü Vanita da en nihayet son derece iri bir bebek doğurmuştu: “İnanılır gibi değil,” diyor Dr. Bose, “Oğlan geldi de geldi, ite ite yol açarak, pek toraman bir şey!” Narlikar ellerini yıkıyor: “Benimki de öyle.” Ama bunlar biraz daha sonra olacak - şimdi Narlikar ve Bose Ahmet Sina'nın ayak başparmağına müdahale ediyorlardı; ebelere yeni doğan bebekleri yıkayıp kundaklamaları için talimat verilmişti; işte Bayan Pereira

katkısını bu noktada yaptı. “Sen git,” dedi zavallı Flory'ye, “bak bakalım belki bir yardımın dokunur. Ben bunları hallederim.”

Tek başına kaldığında - kollarında iki bebek - emrine amade iki hayat - kendi kişisel devrimci eylemini Joseph için yaptı, iki iri bebeğin künyelerini değiştirirken. Bunu duyunca beni mutlaka sever diye düşünüyordu, fakir bebeğe ayrıcalıklı bir hayat verdi ve zengin bebeği akordiyona ve fakirliğe mahkûm etti... “Sev beni Joseph!” vardı Mary Pereira'nın aklında, her şey olup bitti. Gözleri Keşmir göğü gibi -aynı zamanda Methwold'un gözleri gibi- mavi olan, burnu Keşmirli bir dedeninki gibi -aynı zamanda Fransız bir büyükannenin burnu gibi- dramatik olan toramanın ayağına şu ismi iliştirdi: Sina.

Mary Pereira'nın işlediği suç sayesinde geceyarısının seçilmiş çocuğu olduğumda safran rengi kundaklandım, annem babam kendi anne babam değildi, oğlum kendi oğlum olmayacaktı...

Mary annemin rahminden çıkan ama kendi oğlu olmayacak çocuğu aldı, bir toraman daha ama gözleri şimdiden kahverengiye dönmeye başlamıştı, dizleri Ahmet Sina'nınkiler gibi yumru yumruydu; onu yeşile sardı ve Wee Willie Winkie'ye götürdü - adam ona görmeyen gözlerle bakıyordu, yeni oğlunu görmedi bile, saç ayağından haberi yoktu... Wee Willie Winkie Vanita'nın doğumdan sağ çıkmadığını henüz öğrenmişti. Geceyarısını üç dakika geçe, doktorlar kırık parmakla uğraşırken Vanita kanamadan ölmüştü.

Böylece anneme getirildim; benim onun çocuğu olduğumdan bir an için olsun şüphe etmedi.

Ahmet Sina alçılı parmağıyla yatağına oturduğunda ona: “Bak canım, zavallı, dedesinin burnunu almış,” dedi. Annem sadece tek bir kafa olduğundan emin olmak için beni incelerken babam kendinden geçmiş seyrediyordu; sonra annem iyice rahatladı, falcıların yeteneklerinin bile bir sınırı olduğunu anlamıştı.

“Canım,” dedi annem heyecanla, “gazetelere haber vermelisin. Times of India'ya haber ver. Söylememiş miydim? Ben kazandım.”

“... Şimdi mübalağalı ya da yıkıcı eleştirinin zamanı değil,” dedi Cavaharlal Nehru Meclise. “Kötü niyet zamanı değil. Hindistan'ın bütün çocuklarının içinde barınacağı o asil özgür Hindistan malikânesini inşa etmeliyiz.” Bir bayrak açılıyor; safran, beyaz ve yeşil.

“Ag musun?” diye bağırıyor Padma dehşet içinde, “Ne diyorsun sen? Anglo-Hintli misin sen? Adın kendi adın değil mi?”

“Ben Salim Sina'yım,” diyorum ona, “Sümüklü, Lekesurat, Keskin-burun, Keltoş, Ay Parçası. Kendi adım değil de ne demek?”

“Beni kandırdın,” diyor Padma öfkeyle, “Annem dedin; babam, dedem, teyzelerim dedin. Ne biçim adamsın sen, ailen hakkındaki gerçeği bile söylemeye tenezzül etmiyorsun. Annenin sana hayat verirken ölmesi umrunda değil mi? Belki de baban hâlâ hayattadır, bir yerlerde, beş parasız. Sen canavar mısın nesin?”

Hayır; canavar değilim. Kimseyi de kandırmıyorum. İpuçları vermiştim... ama bundan daha önemli bir şey var. O da şu: Neden sonra Mary Pereira'nın işlediği suçu fark ettiğimizde hepimiz bunun bir şeyi değiştirmediğini gördük! Ben hâlâ onların oğluydum; onlar benim ailemdi. Bir nevi “toplu hayalgücü” eksikliğiyle geçmişimizi gözardı edemeyeceğimizi öğrendik... eğer babama (bütün olan bitene rağmen ona bile!) oğlunun kim olduğu sorulsaydı, dünyada hiçbir kuvvet akordiyoncunun tokmak dizli, leş gibi oğlunu göstertemezdi ona. Hem de bu Şiva büyüdüğünde bir tür kahraman olduğu halde.

İşte böyle: dizler ve burun, burun ve dizler vardı. Aslında hepimizin paylaştığı bir rüya olan bütün yeni Hindistan'da, sadece kısmen ana babalarının evlatları olan çocuklar doğuyordu - geceyarısı çocukları zamanın da çocuklarıydı; yani babaları tarihti. Olmayacak şey değil. Hele hele kendisi de bir tür rüya olan bir ülkede.

“Yeter!” Padma somurtuyor. “Dinlemek istemiyorum.” Tahmin ettiğinden farklı bir iki başlı çocukla karşılaşmak onu sinirlendirdi. Ancak o dinlese de dinlemese de benim kaydedecek şeylerim var.

Doğumumdan üç gün sonra Mary Pereira pişmanlığa kapılmıştı. Onu arayan polis arabalarından kaçan Joseph D'Costa, Mary gibi kardeşi Alice'i de terk etmişti; küçük tombul kadın da -korkusundan işlediği suçu itiraf edemiyordu- salağın teki olduğunu fark etti.

“Gerizekâlı!” diye payladı kendini ama sırrını açıklamadı. Ama bir çeşit telafide bulunmaya karar verdi. Doğumhanedeki işini bırakıp “Madam bebeğinize ilk görüşte âşık oldum. Bir *ayah* ister misiniz?” diyerek Emine Sina'ya yanaştı. Gözleri analıkla parlayan Emine de “Evet,” dedi. Mary Pereira (“Ona da annen diyebiliriz,” diye araya giriyor Padma hâlâ ilgilendiğini göstererek, “Seni sen yaptı ne de olsa!”) o andan itibaren hayatını beni yetiştirmeye adadı, böylece hayatının geri kalanını da işlediği suçun anısına bağlamış oldu.

20 Ağustos'ta Nussie İbrahim de annemin yolundan Pedder Caddesindeki kliniğe gitti ve küçük Sonny peşimden dünyaya geldi - ama biraz isteksizdi; forsepsler içeri girip onu çıkarmak zorunda kaldılar; Dr. Bose heyecandan forsepsleri biraz fazla sıktı ve Sonny şakaklarında küçük oyuklarla dünyaya geldi, William Methwold'u peruğu nasıl çekici kılıyorsa bu sığ forseps çukurları da onu çekici kılacaktı. Kızlar (Evie, Bakır Maymun, ötekiler) küçük vadileri okşamak için uzanırlardı... bu da aramızda biraz sorun yaratacaktı.

Ama en ilginç havadisi sona bıraktım. Onu da şimdi söyleyeyim, doğduğum gün safran ve yeşil odada annemle beni Times of India'dan (Bombay baskısı) iki kişi ziyaret etti. Ben safran kundağımla yeşil bir beşikte yatıyordum ve onlara baktım. Annemle röportaj yapan bir muhabir ve ilgisini bana adayan uzun boylu, kartal burunlu bir fotoğrafçı vardı. Ertesi gün resimlerle birlikte sözler de gazetede çıktı...

Bu yakınlarda bir kaktüs bahçesini tekrar ziyaret ettim; bir zamanlar oraya oyuncak teneke bir küre gömmüştüm, eğri büğrü olmuş, selo-bantla tutturulmuştu; seneler önce içine koyduğum şeyleri dışarı çıkardım. Şimdi yazarken onları sol elimde tutuyorum ve sararıp küflenmelerine rağmen birinin şahsen bana yazılmış bir

mektup olduğunu görüyorum, altında Hindistan Başbakanının imzası var; ötekiyse bir gazete kesiği.

Manşet: GECEYARISI ÇOCUĞU.

Bir de metin: "Dün gece tam bağımsızlık ilan edildiği anda doğan bebek Salim Sina'nın tatlı bir pozu - o muhteşem Saatin mutlu Çocuğu!"

Kocaman bir de resim; çok kaliteli, birinci sayfa, dev bir bebek fotoğrafı, yanaklarında doğumlekeleri olan ve akan burnu parlayan bir bebeği seçmek hâlâ mümkün. (Resmin üzerinde: Fotoğraf Kalidas Gupta, yazıyor.) Manşete, metne ve fotoğrafa rağmen ziyaretçilerimizi olayı hafife almakla suçluyorum; ertesi günün gazetesinden öteyi göremeyen basit gazetecilerdi, ilgilendikleri olayın öneminden haberleri yoktu. Onlara göre insanların ilgisini çekecek bir oyundan başka bir şey değildi bu. Bunu nereden biliyorum? Çünkü röportajın sonunda fotoğrafçı anneme bir çek verdi - yüz rupilik. Yüz rupi! Bundan daha komik, aşağılayıcı bir yekûn düşünülebilir mi? Bu, üzerinde biraz düşünecek olsanız hakarete uğradığınızı hissetmenize neden olacak bir miktar. Ben yine de dünyaya gelişimi kutladıkları için onlara teşekkür ediyorum ve halis tarih duygusundan yoksun olmalarını bağışlıyorum.

"Burnu büyüklük yapma," diyor Padma aksi aksi. "Yüz rupi o kadar da az sayılmaz; ne de olsa herkes dünyaya geliyor, o kadar da abartılacak bir şey değil."

İKİNCİ KİTAP

Balıkçının İşaret Parmağı

YAZILI kelimeleri kıskanmak mümkün mü? Bir cinsel rakibin eti ve kanıymış gibi geceleyin yapılan karalamalara hınç duyulur mu? Padma'nın tuhaf davranışına başka sebep bulamıyorum; bu açıklama da en azından, onun bu gece ben ağza alınması yasak bir kelimeyi yazma (ve yüksek sesle okuma) hatasına düştüğümde kapıldığı öfke kadar acayip... sahtekâr doktorun ziyaretinden beri Padma'da tuhaf bir memnuniyetsizliğin kokusunu alıyorum, salgı bezleri bırakıyor bu esrarlı izi. Belki de benim “öteki kalemimi”, donumun içinde saklı o faydasız salatalığı canlandırmak için harcadığı geceyarısı çabalarının boşa gitmesinden rahatsız olduğundan surat asıyordu. (Sonra dün gece ben doğumumun sırlarını açıklayınca kötü bir tepki verdi, yüz rupiyi az bulmama da çok sinirlendi.) Ben suçluyum; otobiyografi teşebbüsüme kendimi kaptırıp onun hislerini gözardı ettim ve bu gece çok talihsiz bir tonda işe başladım.

“Delik bir çarşaf yüzünden parçalı bir hayata mahkûm edilsem de,” diye yazdım ve yüksek sesle okudum, “yine de dedemden daha şanslıydım; çünkü Adem Aziz çarşafın kurbanı olmayı sürdürdü, bense onun efendisi oldum - şimdi de Padma onun büyüsüne kapıldı. Sihirli gölgelerimde otururken ona her gün kendimin bir parçasını gösteriyorum -benim bağdaş kurmuş seyircimse, iki yana salınan bir kobra yılanının sabit bakışları karşısında hareket etmeden bekleyen bir gelincik gibi çaresiz, felç olmuş vaziyette -evet!- aşktan.”

İşte kelime buydu: aşk. Yazılıp söylendiğinde Padma'nın sesini fevkalade tizleştirdi; kelimelere karşı hâlâ zayıf olsam beni yaralayabilecek bir şiddet boşaldı dudaklarından. “Seni sevmek mi?” diye bağırdı küçümsemeyle, “Neden sevecekmişim seni? Sen neye yararsın, küçük prens,” -işte coup de grâce girişimi- “bir âşık olarak?” Kolunu uzattı, kılları ışıkta parlıyordu, işe yaramadığı tescillenmiş organıma doğru aşağılayıcı işaret parmağını uzattı; kıskançlıktan kaskatı kesilmiş uzun, kalın bir parmak, ne yazık ki bana başka bir parmağı, geçmişte kalmış bir parmağı hatırlatmaktan öteye

gidemedi... okunun hedefi vuramadığını görünce Padma bağırdı, “Delinin tekisin sen! O doktor haklıydı!” ve hırsla odadan fırladı. Madeni merdivende yankılanan ayak seslerinin fabrikanın zeminine indiğini duydum; karanlığa gömülmüş turşu kavanozlarının yanından geçti, kapının kilidi açıldı, sonra çarpılarak kapatıldı. Böyle terk edildikten sonra başka çarem olmadığından işime geri döndüm.

Balıkçının işaret parmağı; Buckingham Villasındaki gök mavisi bir duvarda, geceyarısı çocuğu Bebek Salim olarak içinde ilk günlerimi geçirdiğim gök mavisi beşiğin hemen üzerinde asılı duran resmin unutulmaz odağı. Genç Raleigh -bir de kim?- tik ağacından bir çerçevenin içinde, yaşlı, elleri yıpranmış, ağları tamir eden bir balıkçının -mors gibi bir bıyığı da mı vardı ne?- ayağı dibinde oturuyordu; balıkçının sağ kolu suyun ufkuna doğru dümdüz uzanmıştı, sıvı masallarıysa Raleigh'in hayran kulaklarında çırpınıyordu - bir de kimin?

Çünkü resimde bir oğlan daha vardı, farbalalı yakalı, önden düğmeli gömleğiyle bağdaş kurmuş oturuyordu... şimdi bir anımı hatırladım; gururlu bir annenin ve aynı ölçüde gururlu bir *ayah’*ın devasa burunlu bir çocuğa tıpkı böyle bir gömlek giydirdiği bir doğum günü. Bir terzi gök mavisi odada işaret parmağının altında durup İngiliz milordlarının giysilerini taklit etmişti... “Ay çook şekeeer!” diye bağırmıştı Lila Sabarmati korkudan ödümü patlatarak, “Sanki resimden fırlamış gibi!”

Yatakodası duvarında asılı bir resimde, Walter Raleigh'ın yanında oturup gözlerimle balıkçının işaret parmağının yöneldiği yere bakıyordum; ufka uzanan gözler, ufkun arkasında -ne?- geleceğim vardı belki; özel lanetim ki baştan beri onun farkındaydım, o gök mavisi odada kıpırdaşan gri bir varlık gibiydi, başta belirsizdi ama sonra gözardı etmek imkânsızlaştı... çünkü parmak o kıpırtılı ufuktan daha da ileriyi işaret ediyordu, gözlerimi tik çerçevenin ötesine, gök mavisi duvarın dar bir parçasına, başka bir çerçeveye yöneltiyordu, işte o çerçevede kaçınılmaz kaderim vardı, camın altında ebediyen sabitlenmiş şekilde; kehanetvari bir manşetin eşlik ettiği dev bir bebek fotoğrafı, yanında da kaliteli kâğıda yazılmış bir mektup, üzerinde devletin mühürü - Başbakanın mektubunda darma-

çakranın üzerinde Sarnath aslanları vardı, Times of India'nın birinci sayfasında resmim çıktıktan bir hafta sonra postacı çocuk Vişvanat getirmişti.

Gazeteler dünyaya gelişimi kutlamış; politikacılar sahiciliğimi avlamıştı. Cavaharlal Nehru şöyle yazmıştı: “Sevgili Bebek Salim, doğduğun anı gecikmeli olarak kutluyorum! Hindistan'ın aynı zamanda yeni kalan o eski yüzünün en yeni temsilcisi sensin. Yakın bir ilgiyle hayatını takip edeceğiz; hayatın bir bakıma bizimkinin aynası olacak.”

Mary Pereira endişeli. “Hükümet mi hanımım? Gözleri oğlanın üzerinde mi olacakmış? Ama neden hanımım? Çocuğun ne suçu var ki?” Emine *ayah’*ının sesindeki paniği anlamadan cevap veriyor: “O lafın gelişi öyle Mary; tam da o anlama gelmiyor.” Ama Mary rahatlamıyor; bebeğin odasına her girişinde gözleri çerçeve içindeki mektuba kenetleniyor çılgınca; Hükümetin izleyip izlemediğini anlamak için etrafına bakmıyor; gözleri merak içinde: Ne biliyorlar? Birisi gördü mü?.. Bana gelince, büyüdükçe annemin açıklamasını kabul edemez oldum; ama bu açıklama bana yalancı bir güvenlik duygusu veriyordu; bu yüzden Mary'nin şüpheleri bana da biraz bulaşmış olmasına rağmen yine de gafil avlandım o...

Belki de balıkçının parmağı çerçevedeki mektuba işaret etmiyordu çünkü parmağın işaret ettiği yönde daha da ilerlendiğinde pencereden dışarı çıkılıyor, iki katlık tepecikten aşağı iniliyor, Warden Caddesi ve Breach Candy havuzları geçiliyor ve resimde görülmeyen başka bir denize varılıyordu; Koli kadırgalarının batan günde kızıl kızıl parladığı bir deniz... demek ki bizi şehrin mülksüzlerine bakmaya zorlayan suçlayıcı bir parmaktı bu.

Ya da belki -bu fikir sıcağa rağmen içimi titretiyor- bir uyarı parmağıydı bu, amacı dikkati kendine çekmekti; evet, neden olmasın, başka bir parmağı önceden haber veriyordu, kendisinden çok da farklı olmayan bir parmağı, hikâyeme girmesiyle Alfa ve Omeganın korkunç mantığını serbest bırakacak bir parmağı... tanrım, ne düşünce! Geleceğim nasıl da beşiğimin üzerinde asılıydı, nasıl öylece onu anlamamı bekliyordu! Kaç uyarıda bulunuldu bana -

kaçını umursamadım? ... Ama hayır. Padma'nın dediği gibi “delinin teki” değilim ben. Çatlaklı sapmalara teslim olmayacağım; çatlaklara dayanacak gücüm olduğu müddetçe.

Emine Sina ve Bebek Salim ödünç alınmış Studebaker'la eve geldiklerinde, Ahmet Sina yanında taşıdığı kesekâğıdını da içeri getirdi. Kesekâğıdının içinde, boşaltılıp yıkanmış, kaynatılmış, sterilize edilmiş bir turşu kavanozu vardı - ama şimdi içi doluydu. Teneke kapağına gerilmiş bir plastik diyafram ve onun etrafına sıkıca sarılmış lastikle kavanoz iyice mühürlenmişti. Plastiğin altında ne mühürlüydü, kavanozun içinde ne muhafaza ediliyordu, kesekâğıdıyla ne gizleniyordu? İşte şu, baba, anne ve bebekle birlikte eve gelen tuzlu suydu ve içinde de bir göbekbağı yüzüyordu. (Acaba benim miydi yoksa Ötekinin mi? Bunu bilemem.) Yeni tutulmuş ayah Mary Pereira, Methwold Malikânelerine otobüsle gelirken, bir göbekbağı bir film yapımcısının Studey'sinin torpido gözünde yolculuk ediyordu.

Bebek Salim büyüyüp erkek olurken, göbekbağı tuzlu suyun içinde, tik ağacından bir dolabın içinde değişmeden kaldı. Seneler sonra ailemiz Pakların Ülkesi'ne sürgüne gittiğinde, ben paklanmaya uğraşırken, göbekbağları kısa süre meydanı boş bulacaklardı. Hiçbir şey atılmadı; hem bebek hem göbekbağı saklandı; ikisi de Methwold Malikânelerine getirildi; ikisi de zamanlarını beklemeye koyuldu.

Güzel bir bebek değildim. Fotoğraflar geniş ay suratımın fazla geniş olduğunu gösteriyor; biraz fazlaca yuvarlak. Çene bölgesinde bir eksiklik var. Yüz hatlarımın üzerini açık bir ten kaplıyordu ama doğumlekeleri bunu bozuyordu; kara lekeler batıdaki saç hattıma yayılmıştı, doğudaki kulağımı kara bir leke kaplıyordu. Şakaklarımsa çok fırlaktı, şişkin Bizans kubbeleri. (Sonny İbrahim ve ben arkadaş olmak için doğmuştuk - kafalarımız tokuştuğunda şişkin şakaklarım Sonny'nin forseps çukurlarının içine yuvalanır, mobilya parçaları gibi birbirine geçerdi.) Emine Sina tek başlı olduğum için öyle rahatlamıştı ki o başa çifte ana sevgisiyle bakıyor, onu güzelleştirici bir sisin arkasından görüyor, gök mavisi gözlerimin buz gibi yabancılığını, kabarmış boynuzlara benzeyen şakakları, hatta

kocaman salatalık burnu görmüyordu bile. Bebek Salim'in burnu; devasaydı ve akıyordu.

Hayatımın başlangıcının şaşırtıcı yönleri: Kocaman ve tipsiz olmakla yetinmemişim anlaşılan. Daha doğduğum ilk günden itibaren kahramanca bir kendimi büyütme programına girişmişim. (Sanki gelecekteki hayatımın yükünü taşıyabilmek için epeyce büyük olmam gerektiğini biliyormuşum gibi.) Eylül ayı geldiğinde annemin pek de hafife alınamayacak memelerinde süt bırakmamışım. Bir süt anne tutulmuş ama on beş günde çöl gibi kupkuru kalınca, Bebek Salim'i dişsiz damağıyla meme uçlarını ısırmakla suçlayarak işten ayrılmış. Biberona geçiş yaparak bol miktarda mamayı mideye indirmeye başlamışım; biberonun memesi de süt annesini doğrularcasına benden çok çekmiş. Bebek defterine titizlikle kayıtlar düşülmüş; onlar da neredeyse görünür bir biçimde genişlediğimi, gün be gün büyüdüğümü ifşa ediyor ama ne yazık ki burnumu ölçmemişler bu yüzden de soluk alma aygıtında diğerleriyle aynı hızla mı yoksa daha hızlı mı büyüdüğünü bilemiyorum. Sağlıklı bir metabolizmam olduğunu söyleyebilirim. Atık maddeler ilgili deliklerden bol miktarda dışarı atılıyormuş; burnumdan şarıltılı bir sümük şelalesi akıyormuş. Mendil orduları, bebek bezi bölükleri annemin banyosundaki çamaşır sandığını boyluyormuş... çeşitli menfezlerden çöp fışkırtsam da gözlerim hayli kuruymuş. “Çok iyi bir bebek, hanımım,” diyor Mary Pereira, “Tek damla gözyaşı akıtmıyor.”

İyi bebek Salim sessiz bir çocukmuş; sık sık ama sessizce gülermişim. (Oğlum gibi ben de stoklayarak işe başlamışım, agulara geçmeden önce iyice dinlemiş sonra konuşmuşum.) Emine'yle Mary bir müddet oğlanın dilsiz olduğundan korkmuşlar ama tam babasına söylemek üzereyken (endişelerini ondan saklıyorlarmış - hiçbir baba sakat bir çocuk istemez) bebek ses çıkarmaya başlamış ve bu sayede de kesinlikle normale dönmüş, “Sanki,” diye fısıldıyor Emine Mary'ye, “kafamızı rahatlatmak istemiş gibi.”

Ciddi bir sorun daha varmış. Emine'yle Mary'nin bunu anlaması birkaç gün sürmüş. Kendilerini iki başlı bir anneye dönüştürmenin külfetli, karmaşık işlemleriyle meşgulken, gözlerini pis kokulu bezlerin sisi bürümüşken gözkapaklarımın hareketsizliğini fark

edememişler. Emine, hamileliği sırasında doğmamış çocuğun ağırlığının zamanı nasıl ölü yeşil bir su birikintisi gibi kıpırtısız bıraktığını hatırlayınca şimdi de tam tersinin olup olmadığını merak etmeye başlamıştı - acaba bebeğin zaman üzerinde sihirli bir gücü mü vardı, acaba zamanı hızlandırıyor muydu, öyle ki anneyle dadının yapılması gereken her şeyi yapmaya hiç zamanları kalmıyordu, öyle ki bebek olağanüstü bir hızla büyüyordu; zamana dair böyle hayallere dalıp gittiğinden sorunu fark edememişti. Ancak bu fikirleri savuşturup benim iştahı yerinde, hızlı gelişen, iri bir oğlan olduğuma karar verdiğinde ana sevgisinin peçesi aralanmış ve Mary'yle ikisi bir ağızdan bağırmışlar: “Şuna bak, baap-re-baap! Bakın hanımım! Bak Mary! Ufaklık gözlerini kırpmıyor.”

Gözler aşırı maviydi: Keşmir mavisi, değiştirilmiş bebek mavisi, akıtılmamış gözyaşlarının ağır mavisi, göz kırpamayacak kadar mavi. Doyurulduğumda gözlerim kırpışmıyordu; bakire Mary “Of, amma ağır, yüce İsa!” diyerek gazımı çıkarmak için beni omzuna yatırdığında gözümü kırpmadan geğiriyordum. Ahmet Sina kırık parmağıyla topallaya topallaya beşiğimin yanına geldiğinde ileri uzattığı dudaklara kesintisiz bir bakışla cevap veriyordum...

“Belki de biz yanılıyoruz, hanımım,” dedi Mary. “Belki de küçük sahip bizi taklit edip biz göz kırptığımızda kırpıyordur.” Emine: “iyi, nöbetleşe göz kırpıp bakalım.” Göz-kapaklarını sırayla açıp kapayarak buz gibi maviliğime baktılar; ama tek bir kımıltı bile yoktu; en sonunda Emine işi ele alıp beşiğe uzandı ve gözkapaklarımı aşağı indirdi. Kapandılar; nefes alıp verişim anında uykunun memnun ritmini kazandı. Bunu takip eden aylar boyunca annemle *ayah'*ım gözkapaklarımı açıp kapama işini sırayla üstlendiler. “Öğrenecek, hanımım,” diyerek Emine'yi rahatlattı Mary, “İyi, uysal bir çocuk, yakında kapar.” Öğrendim; hayatımın ilk dersi; kimse sürekli açık gözlerle dünyaya tahammül edemez.

Şimdi bebek gözleriyle geriye baktığımda, her şeyi gayet iyi hatırlıyorum - insan uğraştı mı öyle çok şey hatırlıyor ki şaşmamak elde değil. Neler mi görüyorum: Şehir kan emici bir kertenkele gibi sıcakta güneşleniyor. Bombay'ımız: ele benziyor ama aslında bir ağız, hep açık, hep aç, Hindistan'ın her yerinden gelen yiyecek ve

yetenekleri yutuyor. Film, gömlek, balık dışında hiçbir şey üretmeyen parlak bir sülük... Bölünmenin ardından postacı çocuk Vişvanat'ı bisikletiyle iki kat yüksekliğindeki tepeciğimize doğru gelirken görüyorum, çantasında parşömen bir zarf, paslanan bir otobüsün yanından Arcuna Hintbisikletiyle geçiyor - muson mevsimi olmadığı halde otobüs terk edilmiş çünkü sahibi birdenbire Pakistan'a gitmeye karar vermiş, kontağı kapatıp aşağı inmiş, camlardan sarkan, tavandaki kollara tutunan, kapılardan taşan bir otobüs dolusu yolcuyu bırakıp gitmiş... Küfürlerini duyar gibi oluyorum, domuzun evladı, eşşoğlueşşek, ama otobüsü kaderine terk etmeden önce zor kaptıkları yerlerine iki saat boyunca yapışacaklar. Sonra; Hindistan'ın Manş Denizini geçen ilk yüzücüsü Bay Puşpa Roy, Breach Candy Havuzlarının kapısına geliyor. Başında safran bone, yeşil mayosu bayrak rengi havluya sarılmış, Puşpa havuzların sadece-beyazlara politikasına savaş açmıştı. Elinde bir kalıp Mysore sandal ağacı sabunu; kapıya doğru ilerliyor... orada kiralık Pathanlar onu yakalıyor, her zamanki gibi Hintliler Avrupalıları Hintlilerden gelecek tehlikelere karşı koruyorlar, deli gibi çırpınarak dışarı çıkartılıyor, Warden Caddesinin tozları arasına kurbağa gibi fırlatılıyor. Kanal yüzücüsü develerden taksilerden bisikletlerden kıl payı kurtularak caddeye dalış yapıyor (Vişvanat, sabun kalıbının üzerinden geçmemek için direksiyon kırıyor)... ama Puşpa yılmıyor; kendini toparlıyor; üzerindeki tozları silkeliyor ve ertesi gün geri döneceğine ant içiyor. Çocukluğum boyunca yüzücü Puşpa'nın safran bonesi ve bayrak rengi havlusuyla arzusu hilafına Warden Caddesine dalış yapışını gördüm. En nihayet inatçı kampanyası bir zaferle sonuçlandı çünkü bugün belli Hintlilerin -daha “düzgünlerin”- harita şeklindeki havuzlara girmesine izin veriliyor. Ama Puşpa bu sınıfa ait değil; artık çoktan maziye karıştığı için de Candy Havuzlarını uzaktan seyrediyor... gitgide daha fazla inan içime yığışıyor - tıpkı o günlerin ünlü kadın güreşçisi Bono Devi gibi; sadece erkeklerle güreşirdi ve kendisini yenecek erkeği onunla evlenmekle tehdit ederdi, bu yemini sayesinde hiç yenilmedi; bir de (eve daha yakın) bahçe musluğumuzun altındaki sadhu var, adı Puruşottam'dı ama biz (Sonny, Kesikgöz, Yağlısaç, Kyros ve ben) ona hep Guru-puru derdik - benim Mübarek olduğuma inandığı için hayatını beni

gözetmeye adamıştı, babama el falı öğretmekle ve annemin nasırlarını büyüyle iyileştirmekle geçiriyordu günlerini; sonra eski uşak Musa'yla yeni *ayah* Mary'nin infilak edene kadar büyüyecek rekabeti vardı; kısacası 1947'nin sonunda Bombay'da hayat çok hareketli, çok çeşitli, çok katmanlı ve her zamanki gibi kalabalık, şekilsizdi... benim dünyaya gelişim dışında; daha o zamandan Kainatın merkezindeki yerimi almaya başlamıştım; bu işi tamamladığımda da ona yeni bir anlam verecektim. Bana inanmıyor musunuz? Dinleyin: Beşiğimin yanında, Mary Pereira kısa bir şarkı söylüyor:

Ne olmak istersen olabilirsin, İstediğin her şey olabilirsin.

Gowalia Tank Caddesindeki Kraliyet Kuaföründen gelme yarık damaklı bir berber tarafından sünnet edildiğim zaman bile (topu topu iki aylıktım) Methwold Malikânelerinde pek revaçtaydım. (Bu arada sünnet mevzuunda; sırıtan berberi hâlâ hatırladığıma yemin edebilirim, organım kıvranan bir yılan gibi titrerken deriyi tutmuştu, sonra ustura indi, acı duydum; ama o zaman bile gözümü kırpmadığımı söylediler sonradan.) Evet, küçük bir gözdeydim; iki annem Emine ve Mary bana doyamıyordu. Bütün pratik konularda en sıkı müttefiklerdi. Sünnetimden sonra beni birlikte yıkadılar ve budanmış organım suyun içinde öfkeyle kımıldanırken birlikte kıkırdadılar. “Bu oğlana dikkat, hanımım,” dedi Mary muzırca, “Şeyinin kendine ait bir hayatı var!” Emine sitemle: “Cık cık, Mary, çok fenasın...” Ama tutulamayan takırtılar arasında konuşma devam etti: “Ah hanımım, şu zavallı küçük pipisine bir bakın!” Çünkü alet gırtlağı kesilmiş bir tavuk gibi debelenip duruyordu yine... Birlikte bana çok iyi bakıyorlardı ama işin içine hisler girince ölümüne rakiptiler. Bir keresinde, beni Malabar Tepesindeki Asma Bahçelere gezmeye götürdüklerinde Emine Mary'nin başka *ayah’*lara şöyle dediğini duydu: “Bakın bu benim toraman oğlum,” - ve kendini tehdit altında hissetti. Bundan sonra Bebek Salim iki kadının sevgisinin savaş meydanına dönüştü; şefkat gösterilerinde birbirlerine baskın çıkmaya çalışıyorlardı; bu esnada artık gözlerini kırpabilen ve yüksek sesle agucuk yapan bebek onların hislerinden besleniyor, onlarla büyümesini hızlandırıyordu; gelişiyor, sayısız sarılmaları öpücükleri

gıdık sıkmaları yutuyor, insanların temel özelliklerini edineceği ana doğru ilerliyordu; her gün. Ancak balıkçının işaret parmağıyla yalnız kaldığım nadir anlarda kendimi çekerek beşiğimde ayağa kalkmaya çalışıyordum.

(Ben ayaklarımın üzerinde durmak için sonuçsuz gayretler gösterirken Emine de faydasız bir kararın pençesindeydi - ben doğduktan sonraki gece rüyasında sinekkâğıdının yerini alan eski kocasını zihninden çıkarmaya çalışıyordu; öyle gerçekçi bir rüyaydı ki bu gündüzleri de kendini unutturmuyordu. Rüyada Nadir Han annemin yatağına gelmiş ve onu hamile bırakmıştı; rüyanın yıkıcı sapkınlığı o kadar fazlaydı ki çocuğun babasının kim olduğu konusunda Emine'nin aklını karıştırıyor ve bana, geceyarısı çocuğuna Winkie, Methwold ve Ahmet Sina'nın yanı sıra bir baba daha kazandırıyordu. Sinirli ama rüyanın pençesinde çaresiz annem Emine sonraki yıllarda başının etrafını kara bir çelenk gibi saracak olan suç sisini işte o sırada oluşturmaya başladı.)

Wee Willie Winkie'nin iyi zamanlarına yetişemedim. Gözlerini görmez eden acıdan sonra görme duyusu yavaş yavaş eski haline döndü ama sesine hırçın ve buruk bir şey yerleşti. Astım yüzünden öyle olduğunu söylüyordu. Haftada bir Methwold Malikânelerine gelmeyi ve kendisi gibi Methwold döneminden yadigâr şarkılarını söylemeyi sürdürdü. “İyi Geceler Hanımlar”ı söylerdi, sonra zamana ayak uydurarak repertuarına “Bulutlar Dağılacak”ı eklemişti, kısa bir süre sonra da “Vitrindeki Şu Köpecik Kaça?”yı. Felaket tokmak dizli, irice bir bebeği sirk meydanında bir şiltenin üzerine oturtarak nostalji dolu şarkılarını söylüyor, onu oradan kovmayı da kimsenin içi götürmüyordu. Winkie ve balıkçının parmağı Methwold döneminden kalma pek az şeyden ikisiydi, çünkü İngilizin ortadan kaybolmasıyla birlikte halefleri saraylarının içinde ne var ne yoksa boşaltmıştı. Lila Sabarmati piyanolasını alıkoymuştu; Ahmet Sina viski dolabını; baba İbrahim tavan vantilatörleriyle barışmıştı; ama japon balıkları ölmüştü, kimisi açlıktan kimisi fazla beslenmekten patlayıp pul ve hazmedilmemiş balık yemi bulutlarına dönüşmüşlerdi; köpekler sokağa bırakılmış ve en sonunda Malikânelerin arasında dolaşmaz olmuşlardı; dolaplardaki rengi atmış elbiseler temizlikçilere ve

hizmetkârlara dağıtılmıştı, böylece William Methwold'un haleflerine, eski efendilerinin her sene biraz daha yıpranan gömleklerini ve basma elbiselerini giyen insanlar hizmet etti. Ama Winkie ve duvardaki resim kalmıştı; şarkıcı ve balıkçı, vazgeçilemeyecek bir alışkanlığa dönüşen kokteyl saati gibi hayatlarımızın kurumlarına dönüştüler. “Her gözyaşı, her acı,” diye söylüyordu şarkısını Winkie, “seni bana yakınlaştırır...” Sesi de gittikçe kötüleşiyordu, sonunda cilalanmış kabaktan yapılan gövdesi fareler tarafından yenmiş bir sitara döndü; “Astım yüzünden,” diyordu ısrarla. Ölmeden önce sesini tümüyle kaybetmişti; doktorlar gırtlak kanseri teşhisi koydular; ama hatalıydılar çünkü Winkie hastalıktan değil sadakatsiz olduğundan hiç şüphelenmediği karısını kaybetmenin verdiği acıdan ölmüştü. Bereket ve yıkım tanrısı Şiva'nın adını verdiği oğlu babasının ağır ağır çöküşünün sebebi olmanın (ya da o öyle sanıyordu) yükünü sessizce taşıyarak onun ayakları dibinde otururdu o ilk zamanlar; seneler boyunca gözlerinin dile gelmez bir öfkeyle dolduğunu gördük; yumruklarının çakıltaşları etrafına kapanıp, onları ilk başta zararsızca sonra tehlike yaratacak şekilde etraftaki boşluğa fırlattığını gördük. Lila Sabarmati'nin büyük oğlu sekiz yaşına geldiğinde küçük Şiva'nın görmemişliğiyle, kolasız şortu, tokmak dizleriyle dalga geçme işini üzerine aldı; bunun üzerine Mary'nin suçu yüzünden fakirliğe ve akordiyonlara mahkûm edilen oğlan kenarı jilet gibi keskin olan yassı bir taşı işkencecisine fırlatıp sağ gözünü kör etti. Kesikgöz'ün geçirdiği kazadan sonra Wee Willie Winkie, Methwold Malikânelerine tek başına gelmeye başladı, oğlunu ancak savaşın onu içinden çekip çıkaracağı karanlık labirentlere bırakarak. Methwold Malikâneleri neden sesinin kötülüğü ve oğlunun vahşiliğine rağmen Wee Willie Winkie'ye tahammül ediyordu? Çünkü bir keresinde hayatları hakkında önemli bir ipucu vermişti onlara. “İlk doğum,” demişti, “sizi gerçek kılacak.”

Winkie'nin verdiği ipucunu doğrular gibi ilk günlerimde çok revaçtaydım. Emine ve Mary benimle ilgilenmek için birbirleriyle yarışıyorlardı; ama her evde beni tanımak isteyen insanlar vardı; sonunda Emine'nin popüler olmamdan duyduğu gurur, beni göz önünden ayırma isteksizliğine ağır basınca, bir program dahilinde

beni tepedeki çeşitli ailelere ödünç vermeyi kabul etti. Mary Pereira tarafından itilen gök mavisi bir arabada, kırmızı kiremitli saraylar arasındaki zafer turuma başladım, hepsini varlığımla onurlandırarak, sahiplerine gerçek görünmelerini sağlıyordum. Şimdi Bebek Salim'in gözlerinden geriye baktığımda komşuların çoğunun sırlarını bildiğimi görüyorum çünkü büyükler benim yanımda gözlenme korkusu duymadan hayatlarını yaşıyorlardı; seneler sonra birinin bebek gözleriyle geriye bakıp bütün herzeleri ortaya çıkaracağından haberleri yoktu.

Mesela baba İbrahim endişeden ölüyor çünkü Afrika'da hükümetler kenevir çiftliklerini devletleştiriyorlar; büyük oğlu İshak otel meselesini düşünüyor, borca girdiği için yerel gangsterlerden para almak zorunda kalmış; İshak'ın gözleri kardeşinin karısını baştan çıkarmaya çalışıyor, gerçi ördek Nussie'nin birinde nasıl olup da cinsel istek uyandırdığı benim için bir bilmece; Nussie'nin kocası avukat İsmail de oğlunun forsepsle doğumundan ders almış: “Hayatta hiçbir şey kendiliğinden olmuyor,” diyor ördek karısına, “biraz zorlamak lazım.” Bu felsefeyi mesleğine uygulayınca hakimlere rüşvet vermeye, jürileri satın almaya başlıyor; bütün çocukların anne babalarını değiştirme gücü vardır, Sonny de babasını son derece başarılı bir sahtekâra dönüştürmüştü. Versailles Villasına geçiyoruz, işte Bayan Dubaş, dairesinin bir köşesine iliştirilmiş bir tanrı Ganeş mabedi var, evin öyle doğaüstü bir dağınıklığı var ki bizim evde “dubaş” kelimesi “ortalığı dağıtmak” anlamında kullanılırdı... “Aman Salim, odanı yine dubaşmışsın, seni kara surat!” diye bağırırdı Mary. İşte dağınıklığın sebebi, gıdığımı sıkıştırmak için arabaya eğiliyor: Adı Dubaş, fizikçi, atom ve karışıklık dehası. Büyük Kyros'u karnında taşımakta olan karısı geride duruyor, gözlerinde fanatik bir pırıltıyla büyütüyor çocuğunu, gününü bekliyor; ama bu fanatiklik ancak gündelik hayatını dünyanın en tehlikeli maddeleriyle çalışarak geçiren Bay Dubaş karısının çekirdeklerini ayıklamayı unuttuğu bir portakal yüzünden boğularak öldükten sonra ortaya çıkacak.

Çocuklardan nefret eden jinekolog Dr. Narlikar'ın dairesine hiç davet edilmedim ama Lila Sabarmati ve Homi Catrack'ın evlerinde

bir röntgenciye dönüştüm, Lila'nın binbir sadakatsizliğinin küçük ortağıydım ve sonunda deniz subayının karısıyla yarış-atı-sahibi-ve-film-yapımcısı arasında gelişen ilişkiye şahit oldum; bütün bunlar zamanı geldiğinde hazırlayacağım intikam planında bana yardımcı olacaktı.

Bir bebek bile kendini tanımlama sorunuyla yüzyüzedir; erken çağlardaki popülaritemin sorunlu yanları olduğunu söylemek zorundayım çünkü kimliğim konusunda akıl karıştırıcı bir fikir bolluğu bombardımanına maruz kalıyordum, musluğun altındaki guru için Mübarektim, Lila Sabarmati'nin röntgencisi; ördek Nussie için oğlu Sonny'nin rakibiydim, hem de daha başarılı bir rakip (ama hakkını yememeli hiç hasetlik yapmadı ve herkes gibi beni ödünç almak için ricada bulundu); dikbaşlı annem için her türlü bebeksi şeydim - ciciiiim, ton-ton, küçük-ay-parçam.

Ama bir bebeğin bütün bunları sineye çekip günün birinde bir anlam çıkarmayı umut etmekten başka ne çaresi vardır? Sabırla, kuru gözlerle, Kehru'nun mektubunu ve Winkie'nin kehanetini hissediyordum ama Homi Catrack'ın moron kızı düşüncelerini sirk meydanı üzerinden bana gönderdiğinde gerçekten çok etkilendim.

Aşırı büyük kafalı ve ağzı salyalı Toxy Catrack; parmaklıklı bir üst kat penceresinde çırılçıplak oturup kendinden fazlasıyla tiksindiğini gösteren hareketlerle mastürbasyon yapan Toxy; parmaklıklarının arasından çok fena tükürürdü hatta bazan kafalarımıza isabet ettirirdi... yirmi bir yaşındaydı, konuşamayan bir özürlü, seneler boyu yapılan akraba evliliklerinin ürünü; ama benim zihnimde güzeldi çünkü her bebeğin doğuştan sahip olduğu ama sonradan hayatla aşınan yetileri yitirmemişti. Toxy düşüncelerini fısıltı halinde bana yolladığında ne söylediğini hatırlayamıyorum; anlaşılmaz gevelemelerdi herhalde; ama zihnimdeki bir kapıya omuz atmıştı, bu yüzden de çamaşır sandığında meydana gelecek o kazayı mümkün kılan muhtemelen Toxy'ydi.

Bebek Salim'in ilk günleri hakkında şimdilik bu kadar laf yeter -daha şimdiden varlığım tarih üzerinde etkisini bırakıyor; daha şimdiden Bebek Salim etrafındaki insanları değiştiriyor; babam söz

konusu olduğunda da, onu mevduatlar dondurulduğundaki korkunç günlere çaresizce sürükleyen aşırılıklara sapmasına benim neden olduğuma inanıyorum.

Ahmet Sina ayak başparmağını kırdığı için oğlunu asla affetmedi. Alçı çıktıktan sonra bile hafif bir topallama kaldı. Babam beşiğimin üzerine eğilip “Demek öyle oğlum; baştan niyetini belli ettin. Daha şimdiden zavallı babacığını itip kakmaya başladın!” derdi. Bence bu pek de şaka sayılmazdı. Çünkü doğumumla birlikte Ahmet Sina için her şey değişmişti. Benim gelişimle birlikte ev halkı içindeki konumu sarsılmıştı. Birdenbire Emine'nin hamaratlığı farklı hedeflere yönelmişti; artık ondan para sızdırmaya uğraşmıyordu, kahvaltı masasında kucağında duran peçete de eski günlerin özlemini çekiyordu. Artık “Oğlunun şuna şuna ihtiyacı var”, ya da “Canım şunlar şunlar için para vermen lazım,” deyip geçiyordu. Hiç hoş değil, diye düşünüyordu Ahmet Sina. Babam kendini çok önemseyen bir adamdı. Doğumumu takip eden günlerde Ahmet Sina'nın mahvına yol açacak o çifte hayale kapılmasının, cinlerin ve deniz altındaki toprakların gerçekdışı dünyalarına dalmasının sebebi de benim yani.

Serin mevsimde bir akşam (ben yedi yaşındayken) yatağımın kenarında oturan ve bana azıcık kalınlaştırdığı sesiyle kıyıya vurmuş şişedeki cini bulan balıkçının hikâyesini anlatan babamın anısı... “Bir cinin sözlerine asla inanma oğlum! Onları şişeden dışarı çıkarır çıkarmaz seni mideye indirirler!” Babamın nefesindeki tehlikeyi hissettiğim için ürkekçe soruyorum: “Abba, bir cin gerçekten de şişede yaşayabilir mi?” Bunun üzerine babamın ruh hali aniden değişiverdi, gürültülü bir kahkaha atarak odadan çıktı ve üzerinde beyaz etiket olan koyu yeşil bir şişeyle geri döndü. “Bak,” dedi gürleyen bir sesle, “Bunun içindeki cini görmek ister misin?” “Hayır!” diye bağırdım korkuyla; ama yan yataktaki kardeşim Bakır Maymun “Evet!” diye bağırdı... heyecanlı bir korkuyla hep bir ağızdan bağırarak kapağı açışını ve dramatik bir hareketle avucuyla şişenin ağzını kapayışını izledik; öteki elinde de birdenbire bir çakmak peydahlandı. “Yok olun ey kötü cinler!” diye bağırdı babam ve avcunu çekerek çakmağı şişenin ağzına tuttu. Maymun ve ben korkuyla, mavi-yeşil-sarı tuhaf bir alevin ağır bir daire çizerek şişenin

içinde ilerleyişini izledik; alev şişenin dibine geldiğinde kısa bir süre parlayıp söndü. Ertesi gün Sonny, Kesikgöz ve Yağlısaç'a, “Babam cinlerle savaşıyor ve onları yeniyor; doğru söylüyorum!” dediğimde bana güldüler... Oysa doğruydu. Ahmet Sina, doğumumdan hemen sonra, para sızdırmalardan ve ilgiden mahrum kalınca cin şişeleriyle bir ömür sürecek bir mücadeleye girişmişti. Ama yanıldığım şuydu: Savaşı kaybetmişti.

Kokteyl dolapları iştahını kabartmıştı ama onu harekete geçiren benim gelişim olmuştu... O günlerde Bombay kuru eyalet ilan edilmişti. İçki bulmanın tek yolu alkolik raporu almaktı; bunun üzerine yeni bir doktor kuşağı boy gösterdi, cin doktorları; bunlardan biri olan Dr. Şarabi'yi de babama kapı komşumuz Homi Catrack tanıştırdı. Ondan sonra her ayın birinde babam, Bay Catrack ve şehrin en saygın adamlarından birçoğu Dr. Şarabi'nin muayenehanesinin buzlu camdan kapısı önünde kuyruklar oluşturmaya, içeri girip ellerinde pembe alkolik raporlarıyla dışarı çıkmaya başladılar. Ama izin verilen miktar babam için çok azdı; bunun üzerine hizmetkârlarını, bahçıvanlarını, uşaklarını, şoförlerini de (artık bizim de William Methwold'unkinin aynısı 1946 model Rover'ımız vardı) göndermeye başladı, hatta yaşlı Musa'yla Mary Pereira bile babamın pembe raporlarına pembe raporlar eklediler; onları alıp Gowalia Tank Sokağında sünnetçi berberin karşısındaki Vijay Mağazalarına gidiyor ve alkolikliğin kahverengi kâğıt torbalarıyla değiş tokuş ediyordu; torbaların içi şıngırdayan yeşil cin şişeleriyle doluydu, viski de vardı; Ahmet Sina hizmetkârlarının yeşil şişelerini ve kırmızı etiketlerini içerek kendi sivriliklerini yumuşatıyordu. Satacak pek fazla seyi olmayan fakirler küçük pembe kâğıt parçaları üzerinde kimliklerini satıyorlardı; babam da onları sıvıya çevirip içiyordu.

Her akşam saat altıda Ahmet Sina cinlerin dünyasına girerdi ve her sabah gözleri kızarmış, başı gece boyu süren uzun savaştan zonklayarak, traş olmamış halde kahvaltı sofrasına inerdi; seneler geçtikçe traş olmadan önceki neşesinin yerini şişelenmiş cinlerle yaptığı savaşın bitkinliği aldı. Kahvaltıdan sonra aşağı inerdi. Zemin kattaki iki odayı ofis yapmıştı çünkü yön duygusu her zamanki gibi çok berbattı ve işe giderken Bombay sokaklarında kaybolma fikri ona

tatsız geliyordu; merdivenden aşağı yolu nasıl olsa bulurdu. Sivrilikleri yumuşamış babam mülk pazarlıklarıyla uğraşıyordu; annemin çocuğuyla uğraşmasına duyduğu artan öfke de ofis kapısının arkasında yeni bir çıkış noktası bulmuştu -Ahmet Sina sekreterleriyle flört etmeye başlamıştı. Şişelerle kavgalarının sert sözlere neden olduğu bazı gecelerden sonra - “Ne karı bulmuşum kendime! Kendime bir çocuk alıp bir de dadı kiralasaymışım yetermiş - ne fark var?” Sonra gözyaşları Emine'nin “Canım, bana eziyet etme!”si, karşılığında “Ne eziyeti be! Bir adamın karısından ilgi istemesi eziyet midir? Tanrım beni aptal kadınlardan koru!” - ve babam Çolaba kızlarına göz süzmek için topallaya topallaya aşağı inerdi. Bir müddet sonra Emine sekreterlerin hiçbirinin uzun süre kalmadığını fark etmeye başladı, önceden haber vermeden işi bırakıveriyorlar, koşa koşa kendilerini sokağa atıyorlardı; annemin hiçbir şey bilmiyormuş gibi davranmayı mı seçtiğine yoksa bunu bir ceza olarak mı gördüğüne siz karar verin, ama bu konuda hiçbir şey yapmadı ve zamanını bana vakfetmeyi sürdürdü; her şeyin farkında olduğunu gösteren tek hareketi kızlara ortak bir ad takmasıydı. “Şu Anglolar,” demişti Mary'ye hafif bir kibirle, “komik komik isimleri var. Fernanda, Alonso, ya soyadları! Sulaca, Colaca daha neler neler. Onlardan bana ne? Ucuz kadınlar. Hepsine Ahmet'in Coca-Cola kızları diyorum - isimleri kulağa öyle geliyor.” Ahmet popo çimdiklerken Emine içine atıyordu ama umursuyormuş gibi davransaydı belki de Ahmet daha memnun olurdu. Mary Pereira dedi ki, “Hiç de komik isimler değil hanımım; kusura bakmayın ama onlar güzel Hıristiyan isimleri.” Emine, Ahmet'in kuzeni Zehra'nın siyah tenlileri nasıl aşağıladığını hatırladı ve özür dileyim derken Zehra'nın hatasına düştü: “Aman Mary, ben sana mı söyledim, nasıl seninle alay ettiğimi düşünürsün?”

Boynuz şakaklı, hıyar burunlu bir vaziyette beşiğimde yatıp dinliyordum ve ne olursa benim yüzümden oluyordu... 1948 Ocağında bir gün akşamüstü saat beşte Dr. Narlikar babamı ziyarete geldi. Her zamanki gibi sarılıp birbirlerinin sırtını sıvazladılar. “Satranç oynayalım mı?” diye sordu babam her zamanki gibi çünkü bu ziyaretler alışkanlığa dönüşmeye başlamıştı. Eski Hint usulüne

göre oynuyorlardı şatranj oyununu, satranç tahtasının basitliği sayesinde hayatının sarmallarından kurtulan Ahmet bir saat boyunca Kuran'ı tekrar sıraya sokmayı düşünüyordu; sonra saat altı oluyordu, kokteyl saati, cinlerin zamanı... ama o akşam Narlikar “Hayır,” dedi. Ahmet şaşkın “Hayır mı? Ne hayırı? Gel otur, oynayıp dedikodu yapalım...” Narlikar lafını kesti: “Bu gece Sina kardeş, sana göstermem gereken bir şey var.”

Şimdi 1946 model bir Rover'ın içindeler, Narlikar manivelayı çevirip içeri atlıyor; Warden Caddesinde kuzeye doğru gidiyorlar, soldaki Mahalakshmi Tapınağının ve sağdaki Willingdon Kulübü golf sahasının yanından geçiyorlar, koşu yolunu geçip deniz kıyısından Hornby Vellard boyunca ilerliyorlar; Vallabhbhai Patel Stadyumu dev karton güreşçileriyle karşılarında, Bano Devi Yenilmez Kadın ve Dara Singh, en güçlüler... çannacılarla köpeklerini gezdirenler sahilde aşağı yukarı yürüyorlar. “Dur,” diye komut veriyor Narlikar ve aşağı iniyorlar. Denize karşı duruyorlar; deniz meltemi yüzlerini serinletiyor; karşıda, dalgaların arasındaki dar beton patikanın ucundaki adada, mutasavvıf Hacı Ali'nin türbesi var. Hacılar Vellard'la türbe arasında mekik dokuyor.

“Bak,” diyor Narlikar eliyle işaret ederek, “Ne görüyorsun?” Şaşıran Ahmet “Hiçbir şey. Türbe. İnsanlar. Bu da ne oluyor böyle azizim?' diyor. Narlikar, “Hiçbiri değil. Şuraya bak!” diyor. Ahmet, Narlikar'ın uzattığı parmağın beton patikayı gösterdiğini fark ediyor... “Yol mu?” diye soruyor, “Onun seninle ne ilgisi var? Bir iki dakika sonra gelgit onu sular altında bırakacak, herkes bilir bunu...” Teni bir fener gibi parlayan Narlikar felsefeye başlıyor. “Mesele bu zaten, Ahmet kardeş; mesele bu. Kara ve deniz; deniz ve kara; o ezeli mücadele, öyle değil mi?” Ne diyeceğini bilemeyen Ahmet sessiz duruyor. “Bir zamanlar yedi ada vardı,” diye hatırlatıyor Narlikar, “Worli, Mahim, Salsette, Matunga, Çolaba, Mazagaon, Bombay. İngilizler onları birleştirdi. Deniz, Ahmet kardeş, karaya dönüştü. Toprak yükseldi ve yükselen suların altında da kalmadı!” Ahmet fena halde viski istiyor; hacılar daralan patikadan geriye koştururken alt dudağı sarkmaya başlıyor.

“Sadede gel,” diyor. Parıltısı göz kamaştıran Narlikar: “Sadede geliyorum, Ahmet bey, işte göstermek istediğim bu!” Cebinden bir şey çıkarıyor: beş santim yüksekliğinde, alçıdan küçük bir model: tetrapod! Üç boyutlu bir Mersedes arması gibi, üç ayağı avcunun içinde duruyor, dördüncüsü fallik sembol lingam gibi havaya uzanıyor ve babamı hayretten donduruyor. “Bu da ne?” diye soruyor; Narlikar cevap veriyor: “Bu bebek bizi Haydarabad'dan bile zengin yapacak, beyim! Bu küçük oyuncak bizi onun efendisi yapacak!” Denizin boş beton patikayı kapladığı yeri işaret ediyor. “Denizin altında topraklar, dostum! Bunlardan binlerce üretmeliyiz - on binlerce! Deniz doldurma ihalelerine katılmalıyız; bizi bir servet bekliyor; bunu kaçırma kardeşim, bu hayatının fırsatı!”

Babam bir jinekologun müteşebbis olma rüyalarına neden iştirak etmişti? Neden, sahilleri kaplayan gerçek boyutta beton tetrapodların, denize galip gelen dört bacaklı fatihlerin görüntüsü, ışıldayan doktor gibi onu da ele geçirdi azar azar? Neden takip eden yıllarda Ahmet kendini her ada sakininin rüyasına -dalgaları zaptetme rüyasına- kaptırdı? Belki de bir fırsatı daha kaçırmaktan korkuyordu; belki de satranç oyunlarındaki dostluk uğruna; ya da belki Narlikar'ın ikna kabiliyetinden. “Senin sermayen, benim bağlantılarım Ahmet bey, ne sorun çıkacak ki? Bu şehirdeki bütün büyük adamların benim dünyaya getirdiğim bir oğlu var; kimse yüzümüze kapıyı kapatmaz. Sen üretirsin; ben pazarlarım! Yüzde elli; eşit bölüşürüz.” Ama bence daha basit bir açıklama vardı. Karısının ilgisinden mahrum kalan, oğlu tahtına kurulan, viski ve cin yüzünden sislere gömülen babam dünyadaki yerini tekrar kazanmaya çalışıyordu ve tetrapod hayali de ona bir fırsat sunuyordu. Bütün kalbiyle kendini bu büyük salaklığın göbeğine attı; mektuplar yazıldı, kapılar çalındı, kara para el değiştirdi; bütün bunlar Ahmet Sina isminin Saçivalaya koridorlarında nam salmasını sağladı - Bakanlık koridorlarında parasını sokağa atan bir Müslümanın kokusunu almışlardı. İçip içip sızan Ahmet Sina da içinde bulunduğu tehlikeden habersizdi.

O dönemde hayatlarımız yazışmalarla şekilleniyordu. Ben daha yedi günlükken Başbakan bana bir mektup yazmıştı - daha

kendi burnumu silmekten acizken Times of India okuyucularından hayran mektupları alıyordum; Ocak ayında bir sabah Ahmet Sina da hiç unutamayacağı bir mektup aldı.

Kahvaltı masasındaki kırmızı gözleri işgününün traşlı çenesi takip etmişti; merdivenlerden inen adımlar; Coca-Cola kızının korkulu kıkırtıları. Yeşil meşin kaplı bir masaya çekilen sandalyenin gıcırtısı. Madeni bir kâğıt bıçağının ele alınırken telefona değmesiyle çıkardığı metalik ses. Zarfı yırtan metalin acil hışırtısı; bir dakika sonra Ahmet Sina anneme bağırarak merdivenleri çıkıyordu: “Emine! Buraya gel hatun! Pezevenkler taşaklarımı büzdü!”

Birkaç gün sonra Ahmet bütün mevduatlarının dondurulduğunu haber veren resmi bir mektup aldı, bütün dünya hep bir ağızdan konuşuyordu... “Lütfen canım, böyle küfürlü konuşma!” diyordu Emine - bunu ben mi hayal ediyorum yoksa gök mavisi beşiğinde bir bebek kızarabilir mi?

Narlikar kan ter içinde geliyor, “Hepsi benim suçum; çok göz önüne çıktık. Devir kötü Sina bey - bir Müslümanın mevduatını dondurdun mu bütün servetini bırakıp Pakistan'a kaçar diyorlar. Kertenkelenin kuyruğunu yakaladın mı bırakır kaçar! Bu sözüm ona laik devletin cin fikirleri var.”

“Her şey,” diyor Ahmet Sina, “banka hesabı; tasarruf bonoları; Kurla mülklerinin kiraları, hepsi bloke edildi, donduruldu. Bir emir üzerine diyor mektup. Bir emir üzerine dört anna almama bile izin vermiyorlar, hanım, gösteri seyretmek için bir çavanni bile vermiyorlar.”

“Gazetedeki o resimler yüzünden,” diyor Emine. “Yoksa bu akıl kumkumaları kimi ipe çekeceklerini nereden bileceklerdi ki? Tanrım, canım benim hatam...”

“Bir parça çanna almak için on piçe bile vermiyorlar,” diye ekliyor Ahmet Sina, “dilenciye verecek bir anna bile yok. Donduruldu - buzdolabı gibi!”

“Benim suçum,” diyor İsmail İbrahim, “sizi uyarmalıydım Sina bey. Bu dondurma işlerini duymuştum, tabii hali vakti yerinde

Müslümanları seçiyorlar. Mücadele edin...”

“...Canınızı dişinize takın!” diyor Homi Catrack ısrarla, “Aslanlar gibi! Evrengzib gibi -sizin cedlerinizdendi değil mi?- Cihansi Ranisi gibi! Şu ülkeye bak ne hale geldi!”

“Bu Eyaletin mahkemeleri var,” diye ekliyor İsmail İbrahim; ördek Nussie Sonny'yi emzirirken uysal uysal gülümsüyor; dalgın dalgın bebeğin şakaklarındaki oyukları okşuyor, aşağı yukarı yukarı aşağı, değişmez bir tempoyla... “Kanuni hizmetlerimi kabul etmelisiniz,” diyor İsmail, Ahmet'e, “Hiç para istemem, dostum. Sakın ha! Öyle şey olur mu? Komşuyuz biz.”

“Meteliksiz kaldım,” diyor Ahmet, “Su gibi donuk.”

“Yapma,” diyor Emine; iyice artan bir fedakârlıkla babamı yatak odasına götürüyor... “Canım, sen biraz yatsan iyi olacak.” Ahmet soruyor: “Bu da ne böyle hanım? Böyle bir zamanda - işimiz bitti; mahvolduk; buz gibi ezildik - senin aklın nerede...”

Ama annem kapıyı kapamıştı bile; terliklerini çıkarmıştı; kolları ona uzanıyordu; biraz sonra elleri daha aşağılara indi, aşağılara; sonra “Şu işe bak canım, ben senin laf olsun diye söylediğini sanıyordum ama taşakların gerçekten de büzülmüş gibi! Hem de buz gibiler, Allahım, çok soğuklar, iki küçük yuvarlak buz parçası gibi!”

Böyle şeyler olabiliyor; Devlet babamın mevduatlarını dondurduktan sonra annem adamcağızın taşaklarının gitgide daha soğuduğunu hissetti. O ilk gün Bakır Maymun'a hamile kaldı - tam zamanında, çünkü daha sonraları Emine her gece kocasını ısıtmak için onunla birlikte yatsa da, öfkenin ve güçsüzlüğün soğuk parmaklarının babamın bağırsaklarından yukarı çıkarken verdiği titremeye karşı ona sıkı sıkı sarılsa da, artık ellerini uzatıp küçük buz kürelerine dokunmaya tahammül edemiyordu çünkü dokunulamayacak kadar soğuktular.

Kötü bir şeyler olacağını bilmeliydiler - bilmeliydik. O Ocak ayında Çhovpati kumsalı, Cuhu ve Trombay da ölü pomfretlerin uğursuz cesetleriyle doldu, nedenini bilen yoktu, karınları yukarıda pullu parmaklar gibi sahile vurmuşlardı.

Yılanlar ve Merdivenler

VE BAŞKA kötü alametler: Back Körfezinin üzerinde patlayan kuyruklu yıldızlar görülmüştü; gerçek kan akıtan çiçeklerin görüldüğü söyleniyordu; Şubatta da Schaapsteker Enstitüsünden yılanlar kaçmıştı. Rivayete göre Bengalli çılgın bir yılan büyücüsü, Tubriwallah diye biri, ülkeyi geziyor, yılanları büyüleyerek tutsaklıktan kurtarıyor, sevgili Altın Bengal'inin bölünmesinin intikamını almak için flütünün sihriyle onları yılan çiftliklerinden (yılan zehirinin tıbbi işlevlerinin araştırıldığı ve panzehirlerin yapıldığı Schaapsteker Enstitüsü gibi yerlerden) dışarı çekiyordu. Bir müddet sonra Tubriwallah'in iki küsur metre boyunda, parlak mavi tenli olduğu söylentileri de yayıldı. Halkını adam etmeye gelen Krişna'ydı; misyonerlerin gök tenli İsa'sıydı.

Öyle görünüyor ki değiştirmeceli doğumumun ardından, ben kendimi son sürat büyütmekteyken, kötü gidebilecek her şey kötü gidiyordu. 1948'in yılanlı kışında ve onu takip eden sıcak, yağmurlu mevsimde olaylar birbiri üzerine yığıldı, öyle ki Eylülde Bakır Maymun dünyaya geldiğinde hepimiz tükenmiştik ve birkaç yıllık bir tatile hazırdık.

Kaçan kobralar şehrin lağımlarında kaybolmuştu; otobüslerde çizgili kraitler görülüyordu. Dini liderler yılanların kaçışını bir uyarı olarak değerlendiriyorlardı - ulusun tanrılarını resmen inkâr etmesi üzerine tanrı Naga serbest kalmıştı. (“Biz laik bir devletiz,” demişti Nehru; Morarci, Patel ve Menon da ona katılmışlardı; ama Ahmet Sina hâlâ dondurulmanın etkisi altında titriyordu.) Günün birinde Mary “Şimdi hayatımızı nasıl sürdüreceğiz hanımım?” diye sorarken Homi Catrack bizi Dr. Schaapsteker'in ta kendisiyle tanıştırdı.

Seksen bir yaşındaydı; dili kâğıt gibi dudaklarının arasından sürekli kendini gösteriyordu; en üst kattaki Umman Denizine bakan daireyi tutmak istiyordu. O günlerde Ahmet Sina yataklara düşmüştü, dondurulmanın buz gibi soğuğu çarşaflarını kabartıyordu; tıbbi amaçlarla bol miktarda viski içiyordu ama viski bile onu ısıtamıyordu... bu yüzden de Buckingham Villasının üst katını yılan

doktoruna kiralama kararını Emine verdi. Şubatın sonunda yılan zehiri hayatlarımıza girdi.

Dr. Schaapsteker inanılmaz hikâyeler ilham eden bir adamdı. Enstitüsündeki batıl inançlı hademeler onun her gece rüyasında yılanların kendisini soktuğunu görüp yılan zehrine bağışıklık kazandığına yemin ediyorlardı. Bazıları onun yarı yarıya yılan olduğunu fısıldıyorlardı, bir kadınla bir kobranın gayri tabii birleşmesinden doğmuştu. Çizgili krait -bungarus fasciatus- zehrine karşı saplantısı efsaneleşmişti. Bungarus sokmasının panzehiri yoktu ama Schaapsteker hayatını bu panzehiri bulmaya vakfetmişti. Catrack ahırlarından (ve diğerlerinden) yaşlı atlar alıp onlara küçük dozlarda zehir şırınga etmişti ama atlar antikor geliştirmeyip ağızları köpürerek ayakta ölmüşler ve zamk fabrikasına yollanmışlardı.

Söylenenlere bakılırsa Dr. Schaapsteker -”Şaapstiker sahib”- artık atların yanına elinde şırınga yaklaşır yaklaşmaz onları öldürme gücüne erişmişti... ama Emine bütün bu hikâyeleri umursamıyordu. “O yaşlı bir beyefendi,” demişti Mary Pereira'ya; “Onun adını kötüye çıkaranlardan bize ne? Kirasını ödüyor, biz de hayatımızı sürdürüyoruz.” Emine Avrupalı yılan doktoruna minnettardı, özellikle de Ahmet'in mücadele edecek cesareti bulamadığı o dondurulma günlerinde.

“Sevgili babacığım ve anneciğim,” diye yazmıştı Emine, “Neden böyle şeyler hep bizi buluyor, vallahi anlamıyorum... Ahmet iyi bir adam ama bu iş onu çok sarstı. Eğer kızınıza verecek öğüdünüz varsa sizi dinlemeye hazır.” Bu mektubu aldıktan üç gün sonra Adem Aziz ve Muhterem Valide, Sınır Postasıyla Bombay Merkez İstasyonuna geldiler; onları 1946 model Rover'ımızla eve getiren Emine arabanın yan camından dışarı bakıp Mahalakshmi Hipodromunu gördü; o pervasız fikrin tohumları da işte o anda atıldı.

“Bu modern dekorasyon gençlere göre, nederlerona,” dedi Muhterem Valide. “Ama ben eski tarz bir sedir isterim. Bu koltuklar çok yumuşak, nederlerona, onlara oturunca düşecek gibi oluyorum.”

“Hasta mı?” diye sordu Adem Aziz. “Onu muayene edip ilaç yazayım mı?”

“Şimdi yatakta saklanma zamanı değil,” dedi Muhterem Valide. “Erkek gibi erkek olsun da işini eline alsın.”

“İkiniz de ne kadar iyi görünüyorsunuz,” diye bağırdı Emine, babasının seneler geçtikçe boyu kısalıyormuş gibi görünen yaşlı bir adama dönüştüğünü düşünüyordu; oysa Muhterem Valide öyle genişlemişti ki yumuşak bile olsalar koltuklar ağırlığı altında inliyorlardı... bazen de, bir ışık oyunu yüzünden, Emine babasının gövdesinin orta yerinde delik gibi karanlık bir gölge gördüğü hissine kapılıyordu.

“Bu Hindistan'da ne kaldı ki?” diye sordu Muhterem Valide eliyle havayı yararak. “Bırakın, her şeyi terk edin, Pakistan'a gidin. Zülfikâr' in işleri yolunda - size yardımcı olur. Hadi oğlum topla kendini - ayağa kalk tekrar başla!”

“Şimdi konuşmak istemiyor,” dedi Emine, “dinlenmesi lazım.” “Ne dinlenmesi?” diye kükredi Adem Aziz. “Adam pelteye dönmüş!”

“Aliye bile, nederlerona,” dedi Muhterem Valide, “kendi başına Pakistan'a gitti - o bile kendi hayatını kazanıyor, iyi bir okulda öğretmenlik yapıyor. Yakında müdire olacakmış.”

“Susss anne, adam uyumak istiyor... gel öteki odaya gidelim...”

“Uyumanın da uyanmanın da zamanı var! Bak beni dinle: Mustafa ayda binlerce rupi kazanıyor, nederlerona, devlet memuriyetinde. Senin kocan da ne? Çalışamayacak kadar kibar mı?”

“Anne, morali çok bozuk. Ateşi o kadar düşük ki...”

“Ona ne yemek veriyorsun? Bugünden itibaren mutfağı ben ele alıyorum. Bugünlerde gençler, nederlerona, bebek gibi!”

“Sen bilirsin anne.”

“Hep o gazetedeki fotoğraflar yüzünden. Sana yazmıştım - değil mi?- o iş hayra alamet değil diye. Fotoğraflar insanın bir parçasını çalar. Tanrım, nederlerona, resmini gördüğümde o kadar saydamlaştın ki arka taraftaki yazılar yüzünde belirdi!”

“Ama o sadece...”

“Bana hikâye anlatma, nederlerona! O fotoğraftan sonra kendine gelebildiğine şükrediyorum!”

O günden sonra Emine ev idaresinin zorunluluklarından kurtuldu. Muhterem Valide yemek masasının başında oturuyor, yemekleri dağıtıyordu (Emine, yataktan çıkmayan ve zaman zaman “Mahvolduk hanım! Dağıldık - yere düşen buz parçaları gibi!” diye inildeyen Ahmet'in yatağına götürüyordu yemeği); bu sırada mutfakta Mary Pereira, misafirlerin şerefine, dünyanın en güzel mango turşularını, misketlimonu çatnilerini, hıyar kasaundilerini yapıyordu. Şimdi kendi evinde evin kızı konumuna geri dönmüş olan Emine başka insanların hazırladığı yemeklere katılan hissiyatın içine sızdığını hissediyordu - çünkü Muhterem Valide uzlaşmazlık körileri ve köfteleri yapıyordu, yaratıcılarının kişiliğine bürünmüş yemekler; Emine inatçılığın balık salanlarını ve kararlılığın birianilerini yiyordu. Mary'nin turşuları tam aksi bir etki yaratsa da -çünkü onlara yüreğindeki suçluluğu karıştırıyordu, yakalanma korkusunu, bu yüzden de tatları güzel olduğu halde yiyecekler yiyenleri anlaşılmaz şüphelere ve suçlayan parmaklarla dolu rüyalara gark ediyordu- Muhterem Valide'nin diyeti Emine'ye bir nevi öfke verdi, hatta yenik kocasında bile bazı iyileşme emarelerinin görülmesine neden oldu. Öyle ki Emine, günün birinde benim banyoda sandal ağacından yapılma atlarla beceriksizce oynayışımı izlerken, banyo suyunun yaydığı tatlı sandal ağacı kokularını içine çekerken birdenbire silikleşen babasından ona miras kalan maceracılığı tekrar keşfetti, bu özellik Adem Aziz'i dağlardaki vadisinden aşağılara indirmişti; Emine Mary Pereira'ya dönüp “Canıma tak etti. Bu evde kimse işleri yoluna sokmak için parmağını kımıldatmayacaksa, işi ben ele alacağım!” dedi.

Beni kumlasın diye Mary'ye bırakıp yatakodasına giderken Emine'nin gözlerinin önünde dört nala oyuncak atlar koşuyordu. Sarileri ve jüponları bir kenara iterken Mahalakshmi Hipodromunun aklındaki görüntüleri yarışıyordu. Eski teneke bîr sandığın kapağını açarken pervasız planının ateşi yanaklarını kızartıyordu... babasına

minnettar kalan hastaların ve düğün davetlilerinin rupileriyle cüzdanını dolduran annem yarışlara gitti.

İçinde büyüyen Bakır Maymun'la annem bereket tanrıçasının adı verilmiş padokaların arasında dolaştı; sabah bulantısını ve nasırlarını bertaraf ederek gişenin önünde kuyruğa girdi, parasını büyük bahislere, üçlülere yatırdı. Atlar hakkındaki ilk kuralı bilmediğinden uzun yarışları kazanamadığı bilinen kısraklara, gülüşlerini sevdiği jokeylere para yatırdı. Annesi sandığa koyduğundan beri dokunulmamış çeyiz parasıyla dolu cüzdanını sıkı sıkı tutarak ancak Schaapsteker Enstitüsünün işine yarayacak gibi görünen aygırlar üzerine büyük bahisler oynadı... ve kazandı, kazandı, hep kazandı.

“İyi haber,” diyor İsmail İbrahim, “Hep o pezevenklerle mücadele etmeniz gerektiğini düşünüyordum. İşlemleri hemen başlatacağım... ama para gerekecek Emine. Paran var mı?”

“Para var.”

“Kendim için değil,” diye açıklıyor İsmail, “Söylediğim gibi, hizmetlerim için ücret talep etmiyorum. Kusura bakma ama işlerin nasıl yürüdüğünü öğrenmen lazım, insanın yolunu açması için birilerine küçük hediyeler vermesi gerekiyor...”

“İşte,” Emine ona bir zarf veriyor, “Şimdilik bu kadar yeter mi?”

“Tanrım,” İsmail İbrahim şaşkınlıktan zarfı yere düşürüyor ve büyük miktarda rupi oturma odasının zeminine yayılıyor. “Bunları nereden...” Emine “Sormasan daha iyi olur - ben de sana nasıl harcadığım sormayacağım,” diyor.

Schaapsteker'in kirası yiyecek masrafımızı karşılıyordu ama savaşımızı atlar sayesinde sürdürüyorduk. Annemin yarışlardaki şansı o kadar uzun sürdü, öyle zengin bir damardı ki böyle bir şey gerçekten olmasaydı kimse inanmazdı... aylar boyunca parasını bir jokeyin güzel, düzgün saç biçimine, alacalı bir atın renklerine yatırdı ve bir kez olsun koltuğunun altında para dolu bir zarf olmaksızın hipodromdan ayrılmadı.

“İşler iyi gidiyor,” dedi İsmail İbrahim, “Ama Emine kardeş Allah bilir ne işlere karıştın. Namuslu bir iş mi? Yasal mı?” Emine: “Sen kafanı yorma. Başa gelen çekilir. Yapmam gerekeni yapıyorum.”

Annem bu süre zarfında bir kere bile büyük zaferlerinden zevk almadı çünkü üzerinde bebekten daha büyük bir ağırlık vardı. Muhterem Valide'nin asırlık önyargılarla dolu körilerini yedikçe kumarın alkolden sonra en kötü şey olduğuna inanmaya başladı; her ne kadar suç işlemese de, günaha girdiği hissi onu yiyip bitiriyordu. Ayaklarındaki nasırlar azdı; onları iyileştirme konusunda harikalar yaratan, damlayan bahçe musluğumuzun altında otura otura gür saçlarının orta yerinde bir açıklık meydana gelen sadhu Puruşottam bile etkisiz kalmıştı; ama yılanlı kış ve sıcak mevsim boyunca annem kocasının yerine savaştı.

Soruyorsunuz: Bu nasıl oldu? Her ne kadar hamarat ve kararlı da olsa bir ev kadını gün be gün ay be ay atlardan nasıl servetler kazandı? Kendi kendinize şöyle düşünüyorsunuz: Haa, şu Homi Catrack, onun da atları vardı; herkes at yarışlarının çoğunda şike yapıldığını bilir; Emine komşusundan tüyo alıyordu! Olmayacak şey değil; ama Bay Catrack'ın kendisi bile sık sık kaybederdi; annemi hipodromda görmüş ve başarısı karşısında nutku tutulmuştu. (“Lütfen,” diye ricada bulunmuştu Emine, “Catrack Sahib bu aramızda kalsın. Kumar korkunç bir şey; annem öğrenirse utancımdan ölürüm.” Şaşkınlıkla başını sallayan Catrack “Öyle olsun,” demişti.) Demek ki bu işin arkasındaki Parsi değildi - ama belki ben başka bir açıklama getirebilirim. Burada, gök mavisi bir odadaki gök mavisi bir beşikte balıkçının işaret parmağının altında; annesi ne zaman sırlarla dolu bir cüzdanı sıkı sıkı tutarak evden ayrılsa son derece büyük bir konsantrasyon ifadesi takınan Bebek Salim var, gözlerinde öyle büyük bir kararlılık beliriyor ki gözlerinin rengini koyu laciverte çeviriyor, uzaklarda meydana gelen bir olayı izliyormuş, tıpkı ayın gelgiti kontrol edişi gibi onu uzaktan yönlendiriyormuş gibi görünürken burnu titriyor.

“Çok yakında mahkeme başlayacak,” diyor İsmail İbrahim, “Bence rahat ol... Tanrım, Emine, Sultan Süleyman'ın Hazinesini mi

buldun?”

Masa başı oyunlarını oynayacak kadar büyüdüğümde Yılanlar ve Merdivenlere âşık oldum. Ey ödüllerle cezaların o mükemmel dengesi! Ey yuvarlanan zarla yapılan görünürde rastlantısal seçimler! Merdivenlere tırmanarak, yılanlardan kayarak hayatımın en mutlu günlerini geçirdim. Rüştümü ispatlama zamanım geldiğinde de babam bana şatranj oyunuyla meydan okudu, ben de onu merdivenler ve kıvrımlı yılanlar arasında şansını denemeye davet ederek çileden çıkardım.

Bütün oyunların ahlakı vardır; Yılanlar ve Merdivenler oyunu da, başka hiçbir faaliyetin başaramayacağı şekilde, çıktığın her merdivenden sonra köşede seni bir yılanın beklediğini insana gösterir; her yılanın da merdivenle telafisi vardır. Ama hepsi bu değil; hiç de basit sayılmaz çünkü şeylerin değişmez ikiliği, yukarı-aşağı, iyi-kötü zıtlığı oyunda saklıdır; merdivenin akılcı sağlamlığı yılanın esrarlı dolambaçlılığını dengeler; kobrayla basamakların zıtlığında metaforik olarak bütün olası zıtlıkları görürüz, Alfa'ya karşı Omega, babaya karşı anne; Mary ve Musa'nın savaşı, dizlerin ve burnun kutupluluğu... ama hayatımın daha en başlarında oyunun çok hayati bir şeyden yoksun olduğunu fark ettim: muğlaklıktan - çünkü olayların göstereceği gibi bir merdivenden aşağı kaymak ve bir yılanın zehriyle zafere tırmanmak da mümkündür... Şimdilik işleri fazla karmaşıklaştırmadan şunu belirtmek istiyorum; annem yarışlardaki talihinin temsil ettiği zafere çıkan merdiveni daha henüz keşfetmişti ki şehrin lağımlarının hâlâ yılan kaynadığını hatırlamak zorunda kaldı.

Emine'nin kardeşi Hanif Pakistan'a gitmemişti. Agra'daki mısır tarlasında rikşacı Raşit'in kulağına fısıldadığı çocukluk rüyasının peşine düşüp Bombay'a gelmiş ve büyük film stüdyolarında iş aramıştı. Kendine güveni öyle tamdı ki Hint sineması tarihinde film yönetmesine izin verilen en genç adam olmakla kalmadı, o selüloit cennetin en parlak yıldızlarından birini baştan çıkarıp onunla evlendi: yüzü serveti olan ve sarileri, bilinen her rengin tek bir desende kullanılabileceğini kanıtlamaya çalışan desinatörler tarafından hazırlanan ilahe Pia'yla. Muhterem Valide ilahe Pia'yı münasip

görmemişti ama bütün ailede onun kuşatıcı etkisinden muaf olan tek kişi Hanif'ti; neşeli, enine boyuna bir adamdı, Tai'nin o gümbürtülü kahkahasını ve babası Adem Aziz'in masum, infilak gücü yüksek öfkesini almıştı; karısını Marine Drive'da, filmlerdeki gibi olmayan küçük bir daireye götürmüş ve ona "Ben isim yaptıktan sonra krallar gibi yaşayacağız," demişti. Pia razı olmuştu; yarısı Homi Catrack yarısı da D. W. Rama Stüdyoları (Pvt.) Ltd tarafından finanse edilen Hanif'in ilk filminde başroldeydi - filmin adı Keşmir Âşıkları'ydı; yarış müptelalığına denk gelen günlerden birinde Emine Sina filmin galasına gitti. Muhterem Valide'nin sinema nefreti yüzünden annesiyle babası gelmediler çünkü Adem Aziz artık onunla mücadele edecek gücü kendinde bulamıyordu. Mian Abdullah'la birlikte Pakistan'a karşı savaş verdiği halde, karısı ülkeyi övdüğünde de onunla münakaşaya girmiyor, sadece geri kalan son güç kırıntısıyla Pakistan'a gitmemek için ayak diretiyordu - ama kayınvalidesinin yemekleri sayesinde kendine gelen fakat sürekli onunla yaşamaktan da pek memnun olmayan Ahmet Sina ayağa kalkıp karısına eşlik etti. Hanif, Pia ve filmin erkek artisti, Hindistan'ın en başarılı "esas oğlanlarından" I. S. Nayyar'ın yanındaki koltuklarına oturdular. Henüz bilmeseler de bir yılan pusuda bekliyordu... ama önce Hanif Aziz'in filmin tadını çıkarmasına izin verelim; çünkü Keşmir Âşıkları dayıma kısa da olsa gösterişli bir zafer anı yaşatacaktı. O günlerde esas çocuklarla başkadın oyuncuların perdede birbirlerine dokunmasına izin verilmiyordu, nedeni de memleket gençliğini kötü yola sevketme korkusuydu... ama Âşıklar başladıktan otuz üç dakika sonra gala izleyicileri şaşkınlıkla mırıldanmaya başladılar çünkü Pia ve Nayyar öpmeye başlamışlardı -ama birbirlerini değil-bir şeyleri.

Pia, boyalı dudaklarının zengin dolgunluğuyla bir elmayı öpüp Nayyar'a uzattı; Nayyar elmanın öteki yüzüne erkeksi tutkulu ağzını dayadı. Dolaylı öpücük adı verilen şeyin doğuşuydu bu - şimdiki sinemamızdaki bütün fikirlerden çok daha incelikli bir fikirdi bu; özlem ve erotizm doluydu! Pia ve Nayyar'ın aşkları, arka plandaki Dal Gölü ve buz mavisi Keşmir göğü önünde, pembe Keşmir çayının içildiği bardaklara kondurulan öpücüklerle kendini ifade ederken, sinema izleyicileri (şimdilerde, bir çalının arkasına genç bir çift girdikten

sonra çalı gülünç bir biçimde sarsılmaya başlayınca coşkuyla neşeleniyorlar - işte bu kadar düştük) perdeye mıhlanmış gibi izliyorlardı; Şalimar çeşmeleri yanında oyuncular dudaklarını bir kılıca bastırıyorlardı... ama şimdi Hanif Aziz'in başarısının doruğunda yılan daha fazla bekleyemedi; onun etkisiyle salonun ışıkları yandı. Çalan müziğe ağızlarını uydururken bir yandan da mangoları öpen Pia ve Nayyar'ın dev görüntüleri önünde ürkek, seyrek sakallı bir adam elinde mikrofon sahneye yürüdü. Yılan çok beklenmedik şekillere girebilir, şimdi de bu beceriksiz salon sahibinin kılığında zehrini akıtıyordu. Pia ve Nayyar solup yokoldular ve sakallı adamın hoparlörlerden çıkan sesi: “Bayanlar baylar, özür dilerim ama size çok kötü bir haberim var,” dedi. Sesi çatladı -Yılan hıçkırdı, dişlerine kuvvet gitsin diye!- sonra devam etti: “Bu öğleden sonra, Delhi'de Birla Malikânesinde sevgili Mahatma'mız öldürüldü. Delinin biri onu karnından vurdu bayanlar baylar - Bapu'muz gitti!”

Daha o lafını bitirmeden izleyiciler bağrışmaya başladılar; sözlerinin zehiri damarlarına girmişti - koridorlarda karınlarını tutarak yuvarlanan adamlar vardı, gülmüyor ağlıyorlardı, Hai Ram! Hai Ram! - kadınlar saçlarını başlarını yoluyorlardı; zehirlenmiş hanımların kulaklarının etrafından şehrin en iyi kuaförlerinin yaptığı saçlar dökülüyordu -balıkçı karıları gibi bağıran film yıldızları ve havada korkunç bir koku vardı - Hanif, “Çıkalım, abla,” dedi. “Eğer bunu bir Müslüman yapmışsa bedeli ağır olacak.”

Her merdivene karşılık bir yılan vardır... Keşmir Âşıkları'nın kesilerek son bulmasından sonra kırk sekiz saat boyunca ailemiz Buckingham Villasının duvarları arasında kaldı (“Kapılara eşyaları dayayın, nederlerona!” diye buyurdu Muhterem Valide. “Hindu hizmetkârları evlerine yollayın!”); Emine de hipodroma gitmeye cesaret edemedi.

Ama her yılana karşılık bir merdiven vardır: en nihayet radyo bize o ismi söyledi: Nathuram Godse. “Tanrıya şükür,” dedi Emine, “Müslüman adı değil!” Gandhi'nin ölümünün haberiyle bir kat daha yaşlanan Adem, “Bu Godse'nin nesine şükrediyorsun!” dedi. Oysa Emine rahatlamıştı hafiflemişti, uzun bir rahatlama merdiveninin

tepesine doğru baş dönmesiyle koşuyordu... “Neden olmasın? Adı Godse olduğu için hayatımızı kurtardı!”

Ahmet Sina sözde hasta yatağından kalktıktan sonra da hasta gibi davranmayı sürdürdü. Buzlu cam gibi bir sesle Emine'ye: “Demek İsmail'e dava açmasını söyledin; iyi güzel ama kaybedeceğiz. O mahkemelerde yargıçları satın almak gerekir...” dedi. Emine hemen İsmail'e koştu: “Sakın -hiçbir koşul altında- Ahmet'e paradan söz etme. Bir erkeğin onurunu koruması gerekir.” Sonra Ahmet'e: “Hayır canım, bir yere gitmiyorum; bebek beni hiç yormuyor; sen dinlen ben alışverişe çıkıyorum -belki Hanif i de ziyaret ederim- biliyorsun biz kadınlar kendimize iş icat etmeden yapamayız.”

Eve tıklım tıklım rupi dolu zarflarla dönüyordu... “Al, İsmail, Ahmet artık ayaklandı, dikkatli ve hızlı davranmalıyız.” Akşamları annesinin yanında otururken de ona: “Evet, tabii haklısın, Ahmet yakında çok zengin olacak, görürsün,” diyordu.

Mahkeme bir türlü ilerlemiyor, zarflar boşalıyordu; büyüyen bebek de öyle bir noktaya gelmişti ki yakında Emine'nin 1946 model Rover'ın direksiyonuna oturması mümkün olamayacaktı; talihi de böyle devam edecek miydi acaba? Bu arada Musa'yla Mary de yaşlı kaplanlar gibi dalaşıyorlardı.

Kavgayı ne başlatır?

Zamanla Mary'nin bağırsaklarında biriken hangi suçluluk, korku, utanç artıkları onu isteyerek? ya da istemeyerek? yaşlı uşağı çeşitli şekillerde tahrik etmeye sevketmişti - kendi üstün konumunu belli eden bir burun kıvırmasıyla, dindar Müslümanın burnunun dibinde saldırgan bir biçimde teşbih çekerek, diğer hizmetkârların ona taktığı mausi, küçük anne, ismini kabul ederek (ki Musa kendi konumunun tehdit altında olduğunu düşünmüştü), Begüm Sahibe'yle aşırı samimiyet kurarak (resmi, mesafeli Musa'nın duyacağı ve kendini kandırılmış hissedeceği gibi köşelerde fısıltıyla kıkırdayarak). Yaşlı uşağın üzerinden aşan ihtiyarlık denizinde hangi küçücük kum tanesi dudaklarının arasına yerleşip nefretin kara incisine dönüşmüştü - nasıl alışılmadık sakarlıklara düşmüştü, eli ayağı

ağırlaşmış, vazoları kırmaya kültablalarını dökmeye başlamış ve kovulacağı tüyosunu almıştı -Mary'nin bilinçli ya da bilinçsiz dudaklarından- nasıl saplantılı bir korkuya kapılıp o korkuyu ilk başlatana çevirmişti? O uşak seviyesinde, kara sobalı bir mutfağın arkasındaki hizmetkârlar odasında bahçıvan, ayak işleri yapan çocuk ve uşakla birlikte uyurken Mary'nin yeni doğmuş bebeğin yanında ot döşekte yatmasının yarattığı etki neydi? Mary suçsuz muydu değil miydi? Kiliseye gidemeyişi -çünkü kiliselerde günah çıkarma kabinleri vardı ve kabinlerde sır saklanmazdı-onu içten içe yaralayıp huysuzlaştırmış, kırıcı mı yapmıştı? Yoksa psikolojinin ötesine mi geçmeliyiz - Mary'yi bekleyen çöreklenmiş bir yılan vardı, Musa da merdivenlerin muğlaklığını öğrenmeye yazgılıydı türünden ifadelerde mi aramalıyız cevabı? Hatta daha öteye, yılanlarla merdivenlerin ötesine geçip bu kavgada Kaderin parmağını mı görmeliyiz - ve Musa'nın patlayıcı bir hayalet olarak geri dönmesi, Bombay'daki Bomba rolünü üstlenmesi için öncelikle uzaklaşması gerektiğini mi söylemeliyiz?, yoksa böyle yüce nedenleri bırakıp rezilliğe bakarak, viskinin kışkırttığı, cinlerin aşırı kabalığa sevk ettiği Ahmet Sina'nın yaşlı uşağı incittiğini, Mary'nin rekorunu egale eden Musa'nın suçunun da kötü muamele görmüş eski bir hizmetkârın kırılan gururu yüzünden işlendiğini ve Mary'yle hiç alakası olmadığını mı düşünmeliyiz?

Sorulara son verip kendimi gerçeklerle sınırlandırıyorum: Musa ve Mary birbirlerine sürekli diş biliyorlardı. Hem de evet; Ahmet Musa'ya hakaret etmişti ve Emine'nin uzlaştırma çabaları belki de başarılı olmamıştı; hem de evet yaşlılığının koyulan gölgeleri onu önceden uyarılmadan her an kovulabileceğine inandırmıştı; işte Emine'nin bir Ağustos sabahı evde hırsızlık yapıldığını keşfetmesi böyle oldu.

Polisler geldi. Emine kayıp şeyleri söyledi; laciverttaşı kakmalı gümüş bir hokka; altın paralar; mücevherli semaverler ve gümüş çay takımları; yeşil teneke bir sandığın içindekiler. Hizmetkârlar holde sıraya dizilip Müfettiş Johnny Vakeel'in tehditlerine maruz kaldılar.

“Hadi, suçunuzu kabul edin,” -bacaklarına bambulu demirli sopasını vuruyordu- “yoksa canınıza okuruz. Sabahtan akşama tek

ayak üzerinde durmak mı istiyorsunuz? Üzerinize kâh buz gibi kâh kaynar sular mı atılsın istiyorsunuz? Polis Kuvvetlerinde bizim çok değişik yöntemlerimiz vardır...” Hizmetkârların uyumsuz sesleri: Ben yapmadım Müfettiş Sahib, ben dürüst bir çocuğum; lütfen, eşyalarımı arayın sahib! Emine: “Bu biraz fazla oluyor, çok ileri gidiyorsunuz. Mary'nin kesinlikle masum olduğunu biliyorum, onu sorgulattırmam.” Polis memuru kızgınlığını bastırıyor. Eşyaların aranmasına başlanıyor - “Neme lazım Hanfendi. Böylelerinin aklı kıttır - belki de suçlu çaldıklarını kaçırmaya fırsat bulamadan fark etmişsinizdir hırsızlığı!”

Arama başarılı oluyor. Yaşlı uşak Musa'nın dürülmüş yatağından gümüş bir hokka çıkıyor. Küçücük giysi çıkınının içinden altın paralar, gümüş bir semaver. Karyolasının altına itiştirilmiş kayıp bir çay takımı. Musa Ahmet Sina'nın ayaklarına kapanmış; Musa yalvarıyor, “Bağışlayın beni sahib! Aklımı kaçırmıştım; beni kapı dışarı edeceğinizi düşünüyordum!” ama Ahmet Sina dinlemiyor bile; üzerinde dondurulmanın etkisi var; “Kendimi çok zayıf hissediyorum,” diyor ve odadan çıkıyor; Emine donakalmış soruyor: “Ama Musa neden öyle yemin ettin?” Çünkü holde sıraya dizilmelerinden hizmetkâr odasındaki keşfe kadar geçen sürede Musa efendisine: “Ben değildim sahib. Sizi soyduysam cüzzam olayım! Yaşlı derimi yaralar bağlasın!” demişti. Emine yüzünde korkuyla Musa'nın cevabını bekliyor. Uşağın yüzü bir öfke maskesine dönüşüyor; laflar tükürülür gibi. “Begüm Sahibe, ben sizin kıymetli eşyalarınızı aldım ama siz, sahibiniz ve onun babası benim bütün hayatımı aldınız; yaşlılığımda da beni Hıristiyan ayah’larla aşağıladınız.” Buckingham Villasında sessizlik - Emine şikâyette bulunmayı reddetmişti ama Musa gidiyordu. Sırtında döşeği, dönen demir merdiveni inerken merdivenlerin çıktıkları gibi indiklerini de keşfediyor; tepeden aşağı yürüyor, evin üzerine bir lanet bırakarak. Bilmem lanetten mi, Mary Pereira bir savaşı kazansan bile, merdivenler senin yanında olsa bile, bir yılandan kaçamayacağını öğrenmek üzere.

Emine, “Artık sana daha fazla para veremeyeceğim İsmail; bu kadarı yetecek mi?” diye soruyor. “Umarım - ama bilinmez - acaba

hiç...?” diyor İsmail. Ama Emine: “Karnım çok büyüdü artık arabaya binemiyorum. Bu kadarının yetmesi lazım,” diyor

... Emine için zaman bir kere daha yavaşlıyor; bir kez daha yeşil saplı kırmızı lalelerin hep birlikte dans ettikleri camdan dışarı bakıyor; 1947'deki yağmurlardan beri çalışmayan saat kulesine takılıyor bakışı ikinci kere; yine yağmur yağıyor. Yarış sezonu kapanmış.

Açık mavi bir saat kulesi; küt, boyaları dökülmüş, işlevsiz. Sirk meydanının öteki ucundaki katranlı betonun üzerinde duruyordu. Warden Caddesindeki binaların üst katlarının iki katlık tepeciğimize dayanan düz çatıları, Buckingham Villasının duvarına çıkıldığında, düz ziftli bir zemin gibi ayaklarınızın altında olurdu. Siyah ziftin ötesinde Breach Candy Anaokulu vardı ve sömestr boyunca her ikindi Miss Harrison'ın değişmez çocuk şarkıları çalan piyanosunun tıngırtısı duyulurdu; onun altında dükkânlar vardı, Okuyucu Cenneti, Fatbhoy Mücevhercisi, Chimalker Oyuncakçısı, vitrini Bir Metrelik Çikolatalarla dolu Bombelli'nin yeri. Saat kulesinin kapısının kapalı olması gerekiyordu ama Nadir Han'ın da bildiği türden bir kilidi vardı; Hindistan malı. Benim birinci doğum günümden hemen önce, geceleyin pencerenin yanında oturan Mary Pereira, onu tanımlanamayacak bir korkuyla dolduran, elleri şekilsiz nesnelerle dolu bir gölgenin çatının üzerinden geçtiğini gördü. Üçüncü geceden sonra bunu anneme söyledi; polis çağrıldı; Müfettiş Vakeel yanında özel bir vurucu timle Methwold Malikânelerine geri döndü – “hepsi keskin nişancıdır, Begüm Sahibe; bu işi bize bırakın!”- memurlar temizlikçi kılığına girmişlerdi, silahları bezlerinin altında gizliydi, sirk meydanındaki tozu süpürürken saat kulesini gözetliyorlardı.

Gece oldu. Methwold Malikâneleri sakinleri perdelerin ve panjurların ardından korkuyla saat kulesine bakıyorlardı. Temizlikçiler, tuhaf bir biçimde, karanlıkta da işlerine devam ediyorlardı. Johnny Vakeel bizim verandada mevzilenmişti, silahı görünmüyordu... geceyarısı Breach Candy okulunun duvarından bir gölge atladı ve sırtında bir çuvalla kuleye yöneldi...

“İçeri girmesi lazım,” dedi Vakeel Emine'ye; “Doğru adam olduğundan emin olmalıyız.”

Adam düz ziftli damın üzerinden geçip kuleye girdi.

“Müfettiş Sahib ne bekliyorsunuz?”

“Şşşş, Begüm, bu polisiye bir mesele; lütfen içeri girin. Onu dışarı çıktığında yakalayacağız; sözlerime dikkat edin. Tıpkı,” dedi Vakeel memnuniyetle, “kapana girmiş bir fare gibi.”

“Ama kimmiş bu adam?”

“Kim bilir?” diyerek omuzlarını silkti Vakeel. “Beş para etmezin biri. Bugünlerde her yer çürük yumurta dolu.”

... Sonra gecenin sessizliği tek, canhıraş bir çığlıkla süt gibi kesildi; birisi içeriden saat kulesinin kapısına yüklendi; kapı kırılarak açıldı; bir çatırtı duyuldu ve bir şey hızla siyah ziftin üzerinden geçti. Müfettiş Vakeel tüfeğini savurup John Wayne gibi kasığından ateş ederek harekete geçti; temizlikçiler fırçalarının içinden hassas silahlar çıkarıp ateş etmeye başladılar... heyecanlanmış kadınların çığlıkları, hizmetkârların bağırışları... sessizlik.

Kara ziftin üzerinde kahverengi siyah, çizgili ve yılansı ne yatıyor? Kimin kanı Dr. Schaapsteker'i en üst kattaki penceresinden bağırmaya sevkediyor: “Salaklar! Hamamböcekleri! İbnenin evlatları!”... Vakeel ziftli çatıya koşarken dilini titreterek ne ölüyor?

Ya saat kulesi kapısının ardında? Yere düşen hangi ağırlık öyle büyük bir çatırtı yarattı?

Kimin eli kapıyı açtı; kimin topuğunda bilinen hiçbir panzehiri olmayan, ahırlar dolusu yaşlı atı öldüren zehirle dolu iki kırmızı, kanlı yara vardı? Kimin gövdesi bir cenaze halinde, tabutsuz, sivil polisler ve temizlikçi kılığındaki adamlar tarafından dışarı taşındı? Neden ölünün yüzüne ayışığı vurduğunda Mary Pereira bir çuval patates gibi yere yıkıldı, gözleri kaydı, dramatik bir biçimde bayıldı?

Saat kulesinin duvarları boyunca o ucuz saatlere bağlanmış tuhaf mekanizmalar da ne öyle, neden ağızlarına kumaş tıkılmış bir sürü şişe var?

“Bizimkileri çağırdığınız için çok şanslısınız Begüm Sahibe,” diyor Müfettiş Vakeel. “O adam Joseph D'Costa'ydı - En Çok Arananlar listemizdeydi. Bir yıldır filan peşindeydik. Kalpsiz bir serseri. O saat kulesinin içini görecektiniz! Raflar yerden tavana el yapımı bombalarla dolu. Bu tepeyi havaya uçurmaya yetecek kadar patlayıcı var.”

Melodram üzerine melodram; hayat bir Bombay filminin rengini alıyor; yılanlar merdivenleri takip ediyor merdivenler yılanların yerine geçiyor; bunca hadisenin ortasında Bebek Salim de hasta olmuştu. Bütün bu olup biteni hazmedemiyormuş gibi gözlerini kapamış, kızarmış ve ateşlenmişti. Emine, İsmail'in devlet otoritelerine karşı açtığı davanın sonucunu beklerken; Bakır Maymun karnında büyürken; Mary ancak Joseph'in hayaleti ona musallat olduktan sonra tamamıyla kurtulacağı bir şoka girerken; göbekbağı kavanozunda asılı dururken; Mary'nin çatnileri rüyalarımızı suçlayıcı parmaklarla doldururken; Muhterem Valide mutfağı eline almışken dedem beni muayene etti ve “Korkarım hiç şüphe kalmadı; zavallı çocuk tifo olmuş,” dedi.

“Aman tanrım,” diye bağırdı Muhterem Valide, “Bu evin üzerine, nederlerona, nasıl bir şeytan geldi çöreklendi böyle?”

Hayatımı neredeyse daha başlamadan durduracak olan hastalığın hikâyesi bana böyle anlatıldı; 1948 Ağustosunun sonunda annemle dedem gece gündüz bana baktılar; Mary kendini suçluluğundan kurtarıp alnıma soğuk bezler koydu; Muhterem Valide ninniler söyleyip ağzıma mama akıttı; babam bile kısa süreliğine kendi hastalıklarını unutup ne yapacağını bilemez halde kapımda dikildi. Ama Doktor Aziz'in yaşlı bir at gibi çökmüş vaziyette “Artık yapabileceğim bir şey kalmadı. Sabaha ölür,” dediği an geldi çattı. Bağrışan kadınların, kederden doğumu başlayan annemin ve saçını başını yolan Mary Pereira'nın gürültüsü arasında kapı çalındı; bir uşak Dr. Schaapsteker'in geldiğini haber verdi; adam dedeme küçük bir şişe verdi ve “Garantisi yok; ya öldürür ya yaşatır. Tam iki damla; sonra bekleyip göreceksiniz,” dedi. Dedem tıp tahsilinin döküntüleri arasında kafası iki elinin arasında otururken sordu: “Ne bu?” Neredeyse seksen iki yaşında olan Dr. Schaapsteker ağzının

kenarlarından dilini çıkararak cevap verdi: “Kral Kobranın seyreltilmiş zehiri. İşe yaradığı biliniyor.”

Merdivenlerden inildiği gibi yılanlar da zafer kazandırabilir; dedem nasılsa öleceğimi bildiğinden kobra zehrini bana verdi. Zehir çocuğun gövdesine yayılırken bütün aile durup seyretti... altı saat sonra ateşim normale döndü. Ondan sonra büyüme hızım şaşılası vaziyetini kaybetti ama kaybımın karşısında bir şey kazandım: hayatı, bir de yılanların muğlak olduğu bilgisini.

Benim ateşim düşerken kızkardeşim Dr. Narlikar'ın Doğumhanesinde dünyaya geliyordu. 1 Eylüldü ve doğum o kadar olaysız o kadar kolay oldu ki Methwold Malikânelerinde fark edilmedi bile; çünkü aynı gün İsmail İbrahim annemle babamı klinikte ziyaret edip davanın kazanıldığını haber verdi... İsmail onları tebrik ederken ben beşiğimin parmaklıklarını tutuyordum, “Dondurulmaya son! Mevduatınız tekrar sizin! Yüksek Mahkemenin emriyle!” diye bağırırken kıpkırmızı bir suratla yerçekimine karşı savaşıyordum; İsmail ciddi bir yüzle, annemin mutluluktan kendinden geçmiş muzaffer gözlerine bakmadan “Sina bey, kanun büyük bir zafer kazandı,” derken ben Bebek Salim, tam bir yaş, iki hafta, bir günlükken beşiğimde tek başıma dimdik ayağa kalktım.

O günkü olayların iki türlü etkisi oldu; çok erken ayağa kalktığım için bacaklarım çarpıldı ve Bakır Maymun (dokuz yaşına gelene kadar rengi koyulaşmayacak gür, sarı-kızıl saçları yüzünden ona bu ad verilmişti) hayatta dikkat çekmek istiyorsa çok gürültü yapması gerektiğini öğrendi.

Çamaşır Sandığında Kaza

PADMA hayatımdan fırtına gibi çıkıp gideli iki koca gün oldu. Mango kasaundisinin başındaki yerini başka bir kadın aldı -o da kalın belli, kıllı kollu ama benim gözümde Padma'nın yerini asla dolduramaz!- benim gübre nilüferimse kim bilir nerelere kayboldu. Bir denge bozuldu; çatlakların gövdemde boylu boyunca genişlediğini hissediyorum çünkü birdenbire yalnızım, ihtiyacım olan o kulaktan yoksunum, eksiklik çekiyorum. Aniden öfkenin yumruğu beni kavrıyor; tek müridim bana neden öyle anlamsız bir muamelede bulundu? Benden önce başkaları da hikâyeler anlatmışlar; ama o başkaları böyle düşüncesizce terk edilmemişler. Ramayana'nın yaratıcısı Valmiki şaheserini fil başlı Ganeş'e dikte ettirirken tanrı işin orta yerinde kalkıp gitmiş miydi? Elbette hayır. (Şunu da bir kenara yazın, Müslüman geçmişime rağmen Hindu hikâyelerini bilecek kadar Bombaylıyım ve fil burunlu yelpaze kulaklı Ganeş'in ciddiyetle yazı yazarkenki imgesi pek hoşuma gider.) Padma'sız nasıl yapmalı? Benim mucize yüklü her-şeyi-bilirliğimi dengeleyen cehaletinden, bağnazlığından nasıl vazgeçmeli? Ayaklarımı yere basmamı sağlayan -sağlamış olan?- onun o paradoksal ruh sadeliği olmadan ne yaparım? Öyle görünüyor ki ikiz kenar bir üçgenin; ikiz ilahlar, belleğin vahşi tanrısı ve şimdinin nilüfer tanrıçası tarafından eşit ölçüde ayakta tutulan bir üçgenin tepesine dönüşmüşüm... peki artık düz bir çizginin dar tek boyutluluğuyla mı uzlaşmalıyım?

Belki de bütün bu soruların arkasında saklanıyorum. Evet, belki de bu doğru. Açık konuşmalıyım, bir soru işaretinin pelerinine sarınmadan: bizim Padma gitti, ben de onu özlüyorum. Evet, hepsi bu.

Ama hâlâ yapılacak işler var; mesela:

1956 yazında, dünyadaki çoğu şey hâlâ benden büyükken, kardeşim Bakır Maymun ayakkabıları yakmak gibi tuhaf bir huy edindi. Nasır Süveyş'te gemileri batırıp dünyayı Ümit Burnu'ndan dolaşmaya zorlayarak hareketlerini ağırlaştırırken kardeşim de bizim ilerlememizi engellemeye çalışıyordu, ilgi çekmek için savaşmak zorunda olduğundan, kendini hoş olmasalar bile olayların merkezine

yerleştirme ihtiyacından (ne de olsa benim kardeşimdi ama hiçbir başbakan ona mektup yazmamıştı, onu musluk altlarından gözeten bir sadhu yoktu, kimse hakkında kehanette bulunmamıştı, hayatı baştan itibaren bir mücadeleydi) savaşını ayakkabılara yöneltmişti, belki de pabuçlarımızı yakmakla bizim onun orada olduğunu fark edecek kadar hareketsiz kalacağımızı umuyordu... suçlarını gizlemeye çalışmazdı hiç. Babam odasına girip de bir çift siyah Oxford'un yanmakta olduğunu gördüğünde Bakır Maymun elinde kibritle tepelerinde dikiliyordu. Burun delikleri Cherry Blossom ayakkabı boyası, Three-In-One ayakkabı cilası ve yanık bot derisinin beklenmedik kokusuyla karşılaştı... “Bak Abba!” dedi Maymun şirin şirin, “Bak ne güzel - tam saçımın renginde.”

Bütün önlemlere rağmen kardeşimin saplantısının şen kırmızı çiçekleri o yaz bütün Malikânelerde patladı, ördek Nussie'nin sandaletlerinde, Homi-Catrack'ın film yapımcısı ayakkabılarında açtı çiçekler; saç rengi alevler Bay Dubaş'ın alçak ökçeli süet ayakkabılarını ve Lila Sabarmati'nin yüksek topuklularını yaladı. Kibritlerin saklanmasına ve hizmetkârların dikkatine rağmen Bakır Maymun cezalara ve tehditlere aldırmadan istediğini yapmanın bir yolunu buldu. Bir yıl boyunca Methwold Malikâneleri yakılan ayakkabıların dumanlarıyla doldu; sonra Maymun'un saçları sıradan bir kahverengiye döndü ve o da kibritlere olan ilgisini kaybetti.

Çocuklarını dövme fikrinden nefret eden, mizaç itibarıyla sesini yükseltemeyen Emine Sina sabrını tüketmek üzereydi, Maymun günler boyu sessizliğe mahkûm edildi. Annemin seçtiği disiplin yöntemi buydu; bize vuramadığı için dudaklarımızı mühürlememizi emrederdi. Kendi annesinin Adem Aziz'e işkence etmek için kullandığı büyük sessizliğin yankısı kulaklarındaydı -çünkü sessizliğin de bir yankısı vardır, bütün seslerin titreşimlerinden daha boş ve uzun süreli bir yankı- ve annesini çağrıştıran bir hareketle parmağını dudaklarına götürüp dillerimizi hareketsizleştirirdi. Bu ceza beni hep boyun eğmeye ikna etmiştir ama Bakır Maymun öyle dize gelecek tiplerden değildi. Sessizce, anneannesinin dudakları gibi sımsıkı kenetlenmiş dudakları ardından, derileri nasıl yakacağını planlardı - tıpkı bir zamanlar

başka bir şehirdeki başka bir maymunun bir deri deposunun yakılmasını mecbur kıldığı gibi...

Ben ne kadar çirkinsem o da o kadar güzeldi (sıskalığı haricinde); daha ilk andan itibaren bir girdap gibi zararlı, bir kalabalık kadar gürültücüydü. Kazara-bilerek kırılmış camları, vazoları, hain yemek tabaklarından her nasılsa uçup kıymetli İran halılarını lekeleyen yemekleri sayın sayabilirseniz. Sessizlik gerçekten de ona verilebilecek en büyük cezaydı ama buna neşeyle katlanırdı, kırık sandalyelerin ve dağılmış süs eşyalarının ortasında.

Mary Pereira, “O yok mu, o Maymun! Dört bacaklı doğmalıymış!” demişti. Ama iki başlı bir oğlan doğurmaktan kılpayı kurtuluşunun anısı inatla zihninde solmayan Emine “Mary! Ağzından çıkanı kulağın duyuyor mu? Böyle şeyler düşünme sakın!” diye bağırmıştı.

Annemin karşı koymalarına rağmen Bakır Maymun'un insan kadar hayvan da olduğu doğruydu; Methwold Malikânelerindeki bütün çocukların ve hizmetkârların da bildiği gibi kuşlarla ve kedilerle konuşma yeteneğine sahipti. Köpeklerle de; ama altı yaşında kuduz olduğu zannedilen bir sokak köpeği tarafından ısırıldıktan ve üç hafta boyunca her akşamüstü karnından aşı olmak üzere bağıra çağıra Breach Candy Hastanesine götürüldükten sonra onların dilini unutur gibi oldu ya da belki onlarla alakasını kesti. Kuşlardan nasıl şarkı söyleneceğini öğrendi; kedilerden tehlikeli bir bağımsızlık biçimini. Bakır Maymun en çok birinin ona sevgi dolu şeyler söylemesine kızardı; şefkat için yanıp tutuşan ama benim heyula gibi gölgem yüzünden ondan mahrum kalan kızın ona istediği şeyi veren herkese karşı cephe alma eğilimi vardı, sanki kendini aldatılma ihtimaline karşı koruyormuş gibi.

... Sonny İbrahim cesaretini toplayıp ona, “Hey Salim'in kardeşi -sıkı kızsın. Ben, şey işte, seni çok beğeniyorum...” dediğinde Maymun hemen Şans Souci'nin bahçesinde lassi içen annesiyle babasına gidip “Nussie teyze, sizin Sonny acayip bir şeyler yapıyor. Demin Kyros'la ikisi bir çalının arkasına girmişler pipilerini komik komik elliyorlardı!” demişti.

Bakır Maymun'un sofra adabından da haberi yoktu; çiçekleri ezerdi; problem çocuk yaftasını yapıştırmışlardı ona ama Delhi'den gelen çerçeveli mektuplara ve musluk altındaki sadhuya rağmen onunla etle tırnak gibiydik. İlk baştan itibaren ona bir rakip değil bir müttefik gibi davranmayı tercih etmiştim, sonuçta da beni evdeki kıymetim yüzünden bir kez olsun suçlamamıştı, “Ne suçun var? Senin çok büyük olduğunu düşünmeleri senin hatan mı?” derdi.

(Ama seneler sonra Sonny'yle aynı hataya düştüğümde bana da aynı şekilde davrandı.) Yanlış numarayı arayan biriyle telefonda konuşarak benim tahtadan yapılmış beyaz çamaşır sandığındaki kazama neden olan olayları başlatan da Maymun'du.

Daha dokuzumda bile değilken şu kadarını biliyordum: herkes beni seviyordu. Geceyarısı, bebek fotoğrafları, kahinler ve başbakanlar cevremde ışıldayan ve kaçınılmaz bir beklenti sisi oluşturmuştu... bu sisin içinde babam beni heybetli göbeğinin üzerine çeker ve kokteyl saatinin serinliğinde, “Büyük işler yapacaksın! Önünde neler yok ki oğlum! Büyük işler, büyük bir yaşam!” derdi. Sarkık dudağı ve ayakbaşparmağı arasında kımıldanıp duran bendeniz de, sürekli akan burnumla gömleğini ıslatarak kıpkırmızı kesilir çığlık atardım,

“Bırak Abba! Herkes görecekl” O da beni inanılmayacak ölçüde utandırarak bağırırdı, “Bırak baksınlar! Bütün dünya oğlumu ne kadar sevdiğimi görsün!”... bir kış bizi ziyarete gelen anneannem bana öğüt vermişti, “Çoraplarını çektin mi, nederlerona, bu koskoca dünyada senden iyisi yoktur”... Bu beklenti pusunda sürüklenirken, Padma'sız gecelerde hâlâ midemi dişleyip tırmalayan o şekilsiz hayvanın içimdeki ilk kıpırtılarını hissederdim; bir sürü umut ve takma isim (şimdiden Keskinburun ve Sümüklü isimlerini edinmiştim) mahkûm olunca herkesin yanıldığından korkmaya başlamıştım - çok fazla tantanası yapılan mevcudiyetim en sonunda tamamıyla faydasız, boş ve zerrece amacı olmayan bir şeye dönüşebilirdi. İşte bu hayvandan kaçmak için daha küçüklükten itibaren kendimi annemin büyük beyaz çamaşır sandığına saklamayı âdet edindim çünkü her ne kadar yaratık içimde olsa da sarmalayıcı kirli çarşafların verdiği rahatlık onu uyutuyor gibiydi.

Çamaşır sandığının dışında, insanı harap edecek ölçüde net bir amacı olan insanların arasında kendimi peri masallarına gömerdim. Hatim Tai ve Batman, Superman ve Sinbad beni dokuzuma kadar getirmişlerdi. Mary Pereira'yla alışverişe çıktığımda -gırtlağına bakarak bir tavuğun yaşını söylemesinden ve ölü pomfretlerin gözlerinin ta içine kararlılıkla bakmasından o kadar etkilenirdim ki- harikalarla dolu bir mağarada ilerleyen Alaaddin olurdum; hizmetçilerin muhteşem olduğu kadar gizemli bir adanmışlıkla vazoların tozunu alışını izlerken, tozu alınan vazoların içinde Ali Baba'nın kırk haramileri olduğunu hayal ederdim; bahçede su erozyonuna uğrayan Puruşottam sadhuya bakınca lambanın cinine dönüşürdüm ve böylece dünyada ne olacağını ya da ne yapacağını bilmeyenin sadece ben olduğum yolundaki korkunç düşünceden büyük ölçüde kurtulurdum. Amaç: Deniz kenarındaki harita şeklinde havuzda oynaşan Avrupalı kızları seyrederken birden arkamdan saldırdı. “Nerden bulunur?” diye bağırdım; gök mavisi odamı benimle Paylaşan Bakır Maymun bir karış sıçradı. O zamanlar neredeyse sekizimdeydim, o da neredeyse yedisinde. Anlam arayışıyla kafayı bozmak için çok erken bir yaştı.

Ama çamaşır sandıklarında hizmetkârlar yoktur, okul otobüsleri de. Dokuzuma basmadan Hisar mahallesinin Outram Caddesindeki Katedral ve John Connon Erkek Lisesine yazıldım; her sabah yıkanıp taranır iki katlık tepemizin eteklerinde, beyaz şortum, mavi çizgili yılan tokalı lastik kemerim, sırtımda çantam, her zamanki gibi akan kocaman salatalık burnumla beklerdim; Kesikgöz, Yağlısaç, Sonny İbrahim ve erken gelişmiş Büyük Kyros da beklerlerdi.

Otobüste, gıcırdayan koltuklar ve otobüs camlarının tangırtısı arasında ne kesin laflar! Gelecek hakkında dokuz yaşına has ne kati iddialar! Sonny'den bir böbürlenme: “Matador olacağım, İspanya'da! Çikitalar! Hey toro toro!” Çantasını önünde Manolete'nin pelerini gibi tutar, otobüs Kemp Köşesinden Thomas Kemp ve Co.'nun (Eczane) yanından geçerken geleceğini oynardı. Otobüsün yolu üzerindeki bir panoda Hindistan Havayolları racasının posteri vardı (“Hoşça kal, çavuş! Hindistan Havayollarıyla Londra'ya gidiyorum!); öteki

panodaysa yeşil, sivri, klorofil bir şapka giyen ışıl ışıl dişli bir peri, Kolynos Kid, Kolynos Dişmacununun güzelliklerini sıralardı: “Dişler Temiz, Dişler Parlak! Dişler Kolynos Süper Pak!” Panodaki çocuk, otobüsteki çocuklar; tek boyutluydular, katiyet yüzünden yassılmışlardı, ne için varolduklarını bilirlerdi. Dudaklarının üzerinde daha şimdiden kıllar bitmeye başlamış tiroid balonu bir çocuk Bezeli Keith Colaco: “Babamın sinemalarını işleteceğim; siz öküzler film seyretmek isteyince gelip benden sandalye dileneceksiniz!”...

Şişmanlığını sadece aşırı oburluğuna borçlu olan ve Bezeli Keith'le birlikte sınıfın baş belaları arasında imtiyazlı bir yeri olan Şişko Perce Fishwala: “Pöh! O da bir şey mi! Bütün elmaslar, yakutlar, ay taşları benim olacak! Taşaklarım kadar inciler!” Şişko Perce'in babası şehirdeki öteki mücevherciyi işletiyor; en büyük düşmanı Bay Fatbhoy'un oğlu, çocuk ufak tefek ve zeki olduğu için inci taşaklı çocuklar savaşından mağlup ayrılıyor... Kesikgöz, tek gözoyuğunun boş olmasına aldırış etmeksizin Test kriketçisi olacağını ilan ediyor; ağabeyinin saçları ne kadar kıvırcık ve dağınıksa kendi saçları da o kadar düzgün ve dana yalamış gibi olan Yağlısaç, “Bencil herifler! Ben babam gibi Deniz Kuvvetlerine katılacağım; ülkemi savunacağım!” diyor. Bunun üzerine cetveller, pusulalar, mürekkepli silgiler üzerine atılıyor... okul otobüsü Çhovpati kumsalının yanından zangırdayarak geçerken, en sevdiğim dayım Hanif’in dairesinin yanından Marine Drive'a dönüp Victoria Terminus'un yanından Hora Çeşmesine giderken, Churchgate İstasyonu ve Crawford Marketinin yanından yoluna devam ederken ben hiç sesimi çıkarmazdım; gizli kimliğini saklayan munis Clark Kent'tim; ama o da ne? “Hey Sümüklü!” diye bağırıyor Bezeli Keith, “Bizim Keskinburun büyüyünce ne olur dersiniz?” Şişko Perce Fishwala bağırarak cevap veriyor “Pinokyo!” Ötekiler de onlara katılıp coşkuyla şarkı söylüyorlar “Beni bağlayan hiçbir şey yok!”... bu sırada Büyük Kyros bir dâhi gibi sessizce oturuyor ve ülkenin önder nükleer araştırma enstitüsünün geleceğini planlıyor.

Evde ise ayakkabıları yakan Bakır Maymun ve çöküşünün derinliklerinden yükselip tekrar tetrapod salaklığına düşmek üzere

olan babam vardı... “Nerden bulunur?” diye sormuştum pencereme; balıkçının işaret parmağı insanı yanıltırcasına denizi gösteriyordu.

Çamaşır sandıklarından uzakta “Pinokyo! Hıyar burun! Sümük surat!” çığlıkları. Gizli yerimde saklandığımda, Bayan Kapadia'nın, Breach Candy Anaokulundaki öğretmenin, okuldaki ilk günümde bana merhaba demek için tahtadan dönüp de burnumu gördüğünde dehşet içinde silgiyi ayakbaşparmağına düşürüşünü, babamın başına gelen meşhur felaketin daha hafif bir yankısıyla ayaklayarak tırnağını kırışını hatırlamıyordum; kirli mendiller ve buruşuk pijamalar arasında bir süre de olsa çirkinliğimi unutuyordum.

Tifoya yakalanmış, krait zehiriyle kurtulmuştum ve fazlaca ateşli büyüme hızım soğumuştu. Dokuzuma yaklaştığımda Sonny İbrahim benden iki üç santim uzundu. Ama Bebek Salim'in bir parçası hastalıkların ve yılan zehrinin etkisinden muaf kalmış gibiydi. İşte o parça gözlerimin arasından ileri ve aşağı doğru sarkıyordu, sanki gövdemin geri kalanından kovulan yayılmacı güçler bu tek benzersiz çıkıntı üzerinde yoğunlaşmaya karar vermişlerdi... gözlerimle dudaklarım arasında burnum ödüllü bir kabak gibi şişmişti. (Ama buna karşılık ileride yirmi yaş dişiyle uğraşmadım; insan lütufları da saymalı.) Bir burunda ne vardır? Her zamanki cevap: “Çok basit. Bir soluma cihazı, koku alma organları; kıllar.” Ama iş bana geldiğinde cevap daha da basitti, gerçi kabul etmeliyim biraz nahoştu da: benim burnumda sümük vardı. Kusura bakmayın ama ne yazık ki ayrıntılar üzerinde ısrarla durmak zorundayım: Burun tıkanıklığı beni ağzımdan nefes almaya zorluyor, bu da beni havasız kalmış bir japon balığına benzetiyordu; sürekli tıkanmalar beni kokusuz bir çocukluğa mahkûm etmişti, misk, çambeli, mango kasaundisi ve ev dondurmasının, aynı zamanda kirli çamaşırların kokularını duymadan büyüdüm. Çamaşır sandıklarının dışındayken bu bir eksiklik olabilir ama içindeyken büyük bir avantaj. Ama sadece içeride kaldığınız müddetçe.

Amaç saplantımla aklımı burnuma takmıştım. Müdire Aliye teyzemden düzenli olarak gelen hınçlı giysileri giyerek okula gider, Fransız kriketi oynar, dövüşür, peri masallarına girer... ve endişelenirdim. (O günlerde Aliye teyzem bize, kızkurusu aksiliğini

nakşettiği çocuk giysileri gönderip duruyordu; Bakır Maymun'la ben onun hediyelerini giyerdik, önce hınçlı bebek elbiseleri, sonra sitemli çocuk elbiseleri; kıskançlık kolasıyla kolalanmış beyaz şortlar içinde büyüdüm, Maymun'sa Aliye'nin azalmamış hasetinin çiçekli elbiselerini giyerdi... gardrobumuzun bizi intikam ağlarına doladığını fark etmeden güzel giyimli hayatlarımızı sürdürürdük.) Burnum: Ganeş'in fil hortumuna benzediği için daha rahat nefes almam, en ufak bir kokuyu bile ayırt etmem gerektiğini düşünürdüm oysa o hep tıkalıydı, tahta bir sih-kebab gibi faydasız.

Yeter. Çamaşır sandığında oturup burnumu unuturdum; 1953'te Everest'e tırmanıldığını unuturdum -pis Kesikgöz “Hey çocuklar! Tenzing Keskinburun'un yüzüne tırmanabilir miydi sizce?” demişti- ve annemle babam arasında benim burnum yüzünden çıkan kavgaları unuturdum çünkü Ahmet Sina Emine'nin babasını suçlamaktan hiç vazgeçmemişti: “Benim ailemde kimsenin burnu böyle değildir! Bizim ailenin burunları harikadır; gururlu burunlar, asil burunlar, hanım!” Ahmet Sina William Methwold için icat ettiği o kurgusal cedde daha o zamanlardan inanmaya başlamıştı; cini çekince damarlarında Moğol kanının dolaştığını görüyordu... Ben sekiz yaşındayken babamın nefesinde cinlerle odama gelip üzerimden örtümü çektiğini ve “Ne işler çeviriyorsun? Domuz! Domuz parçası!” dediğini de unuturdum. Uykuluydum, masum, şaşkın. Kükremeye devam etti. “Pislik. Tanrı öyle yapanları cezalandırır! Daha şimdiden burnunu kavak gibi yaptı. Büyümeni durduracak; çükünü düşürecek!” Annem üzerinde geceliği korkunun kol gezdiği odaya girdi, “Canım, lütfen; çocuk sadece uyuyordu.” Cin babamı tümüyle ele geçirerek onun dudaklarından kükredi: “Yüzüne bak! Kim sadece uyuyarak böyle bir burun sahibi olabilir?”

Çamaşır sandığında hiç ayna yoktu; kaba şakalar ya da işaret eden parmaklar oraya giremiyordu. Kullanılmış çarşaflar kirliye atılmış sutyenler babaların öfkesini boğuyordu. Bir çamaşır sandığı dünyada bir deliktir, uygarlığın kendi dışına attığı bir yer, sınırın ötesi; bu onu saklanma yerlerinin en iyisi yapar. Çamaşır sandığında yeraltı dünyasındaki Nadir Han gibiydim, bütün baskılardan uzakta, ailenin ve tarihin taleplerinden muaf...

Babam beni heybetli göbeğine çekerek ani bir hislenmeyle boğuk sesiyle konuşuyor: “Tamam, tamam, yok bir şey, sen iyi bir çocuksun, ne istersen olabilirsin; yeter ki iste! Şimdi uyu...”

Mary Pereira da arkısıyla onu yankılıyor: “Ne olmak istiyorsan olabilirsin. İstediğin her şey olabilirsin!” Ailemizin gizliden gizliye iyi iş prensiplerine inandığını daha o zamanlardan anlamıştım, bana yaptıkları yatırımlara karşılık düzgün bir kazanç bekliyorlardı. Çocuklar besin barınak harçlık uzun tatiller ve sevgi alırlar, bütün bunlar karşılıksız gibi görünür, küçük aptalların çoğu da bunun doğmanın bir telafisi olduğunu sanır. “Beni bağlayan hiçbir şey yok!” diye şarkılar söylerler ama ben, Pinokyo, beni bağlayan ipleri görüyordum. Ana babalar kâr amacı güdüyorlardı, ne eksik ne fazla. Gösterdikleri ilgiye karşılık benden o devasa büyüklük hissesini istiyorlardı. Beni yanlış anlamayın. Kafaya takmıyordum. O zamanlar vazifesinin bilincinde olan bir çocuktum. Onlara istediklerini, kâhinlerin ve çerçeveli mektupların vadettiklerini vermek için can atıyordum; sadece nasıl yapacağımı bilmiyordum.

Büyüklük nereden geliyordu? Ona nasıl sahip olunuyordu? Ne zaman?,. Ben yedi yaşındayken Adem Aziz'le Muhterem Valide bizi ziyarete gelmişlerdi. Yedinci yaşgünümde uysalca, beni balıkçının resmindeki oğlanlar gibi giydirmelerine boyun eğmiştim; bu yabancı kıyafetler içinde kızarmış ve daralmış vaziyette etrafa gülücükler saçıyordum. “Benim küçük-ay-parçama da bakın!” diye bağırdı Emine şekerden yapılmış çiftlik hayvanlarıyla süslü pastadan bir dilim keserken, “Ne şekeeer! Gözünden bir damla yaş aktığını görmedim!”

Sıcak, sıkıntı ve hediyeler arasında Bir Metrelik Çikolata'nın bulunmamasının gözlerime doldurduğu yaşları bastırdım ve hasta olan Muhterem Valide'nin yatağına bir dilim pasta götürdüm. Hediyeler arasında bir stetoskop da vardı; onu boynuma asmıştım. Anneannem onu muayene etmeme izin verdi; ona hareket etmesini tavsiye ettim. “Odada dolapla yatak arasında yürümelisin, günde bir kere. Bana tutunabilirsin; ben doktorum,” dedim ona. Stetoskoplu İngiliz milordu cadıbenli anneannesini ahlaya oflaya odada yürüttü. Bu tedaviyi üç ay boyunca uyguladıktan sonra hasta tamamıyla

düzeldi. Komşular, rasgullalar, gulab-jamanlar ve başka tatlılar getirerek kutlamaya geldiler. Bir kraliçe gibi oturma odasındaki tahtına kurulan Muhterem Valide “Torunumu gördünüz mü? Beni o iyileştirdi, nederlerona. Dâhi! Dâhi, nederlerona: Allah vergisi.” Aradığım bu muydu acaba? Endişelenmeyi bırakmalı mıydım? Deha, istemekle, nasıl olduğunu öğrenmekle, bilmekle ya da yapabilmekle tümüyle alakasız bir şey miydi? Belirlenmiş bir zamanda, ince ince işlenmiş kusursuz bir peşmina şalı gibi omuzlarımın etrafına konup sarılıverecek bir şey miydi? Düşen bir pelerin olarak büyüklük; dhobiye, çamaşırcıya gönderilmesine hiç gerek yok. Deha dediğin öyle sıradan bir şey değil... o tek ipucu, anneannemin bir cümlesi benim yegâne umudumdu; sonradan onun pek de yanılmadığı ortaya çıktı. (Kaza geldi gelecek; geceyarısı çocukları da beni bekliyor.)

Seneler sonra Pakistan'da tavan üzerine düşüp de onu kadayıftan bile yassı yapmadan hemen önce eski çamaşır sandığı Emine Sina'nın gözleri önünde belirdi. Görüntü göz kapakları içinde peydahlandığında Emine onu pek-de-bayılınmayan bir kuzen gibi karşıladı. “Demek yine sen,” dedi ona, “Neden olmasın? Bu günlerde her şey bana geri dönüyor. İnsan hiçbir şeyi ardında bırakamıyor demek ki.” Ailemizdeki bütün kadınlar gibi erken yaşlanmıştı; çamaşır sandığı ona yaşlılığın üzerine abanmaya başladığı günleri hatırlatıyordu. 1956'nın cehennem sıcağı -Mary Pereira sıcağın nedeninin küçük görünmez yanan böcekler olduğunu söylemişti- yine kulaklarını uğuldatıyordu. “Nasırlarım o zaman canıma okumaya başlamıştı,” dedi yüksek sesle; karartma yapılmasını söylemek için gelen Sivil Savunma memuru kendi kendine hüzünle gülümseyip, Yaşlı insanlar savaş sırasında kendilerini geçmişin kefenine sarıyorlar; böylece ne zaman gerekirse ölmeye hazır hale geliyorlar, diye düşündü. Evin çoğunu kaplayan defolu havlu dağları arasından geçip dışarı çıktı ve Emine'yi kirli çamaşırlarıyla baş başa bıraktı... Nussie İbrahim -ördek Nussie- Emine'yi çok beğenirdi: “Şu endamın yok mu hayatım! Şu halin tavrın! Vallahi bayılıyorum; sanki ayağında görünmez tekerlekler var gibi!” Ama sıcak böceklerinin etrafı sardığı yaz zarif annem en nihayet nasırlara karşı giriştiği savaşı kaybetti

çünkü sadhu Puruşottam büyüsünü yitirmişti. Su saçlarının ortasını kelleştirmişti; hiç durmadan damlayan seneler onu aşındırmıştı. Kutsal çocuğu, Mübareği onu hayalkırıklığına mı uğratmıştı? Mantralarının gücünü kaybetmesi benim suçum muydu? Son derece sıkıntılı bir vaziyette anneme, “Merak etme; bekle; ayaklarını halledeceğim,” demişti. Ama Emine'nin nasırları daha da kötüleşti; doktorlara gidip onları sıfır derecedeki karbondioksitle dondurttu ama bu nasırları iki misli geri getirdi, o da topallamaya başladı, süzülme günleri çok geride kalmıştı; yaşlılığın şaşmaz selamını o zaman fark etti. (Hayaller içinde yüzdüğüm için onu bir denizkızına döndürmüştüm - “Amma, belki de sen aslında bir denizkızıydın, bir adama âşık olunca insan şekline dönüştün - bu yüzden attığın her adımda jilet üstünde yürür gibisin!” Annem tebessüm etmişti ama gülmedi.)

Yıl 1956. Ahmet Sina ve Dr. Narlikar satranç oynayarak tartışıyorlardı, babam Nasır'a karşıydı, Narlikar'sa onu açıktan açığa takdir ediyordu. “Adam işten anlamıyor,” dedi Ahmet; “Ama bir tarzı var,” diye karşılık verdi Narlikar tutkuyla ışıldayarak, “Kimse onu şamar oğlanı yapamıyor “ O sıralarda Cavaharlal Nehru başka bir Karamstan'dan korunmak için Beş Yıllık Plan konusunda astrologların fikrini alıyordu; dünya saldırganlıkla büyüyü birleştirirken ben artık rahat edilecek kadar büyük olmayan bir çamaşır sandığında saklanıyordum; Emine Sina da suçluluk duygusuyla doluyordu. Zaten hipodrom macerasını aklından çıkarmaya çalışıyordu ama annesinin yemeklerinin verdiği günah işleme duygusundan kurtuluş yoktu; bu yüzden de nasırlarını bir ceza olarak görmesi zor olmadı... sadece seneler önceki Mahalakshmi kaçamağı için değil, kocasını alkolikliğin pembe raporlarından koruyamadığı için, Bakır Maymun'un asi erkeksi hareketleri için, yegâne oğlunun burnunun büyüklüğü için de. Geriye dönüp ona baktığımda başının etrafında bir suçluluk sisi oluşmaya başlamış gibi geliyor - kara teni gözlerinin önünde biriken siyah bir duman neşrediyordu. (Padma olsa inanırdı; Padma ne demek istediğimi anlardı!) Suçluluk duygusu büyüdükçe sis de koyulaşıyordu -evet neden olmasın?- bazı günler boynunun üzerinde

kafası zor görünüyordu! ... Emine dünyanın yükünü sırtına alan o ender insanlardan biri olmuştu; gönüllü suçluların manyetizmasını yaymaya başlamıştı; ondan sonra onunla ilişkiye giren herkes kendi mahrem suçlarını ona ifşa etmek için bir mecburiyet hissetmeye başladı. Annemin güçlerine teslim olduklarında onlara tatlı, hüzünlü, sisli bir gülüşle bakar, onlar da omuzlarındaki yükü bırakmanın hafifliğiyle çekip giderlerdi; suçluluk sisi de koyulaşırdı. Emine hizmetkârların dövüldüğünü, memurlara rüşvet verildiğini duyardı; Hanif dayımla karısı ilahe Pia bize ziyarete geldiklerinde kavgalarını en ince ayrıntısına kadar anlatırlardı; Lila Sabarmati annemin vakur, dikkatli, azaplı kulağına sadakatsizliklerini fısıldardı; Mary Pereira'nın da suçunu itiraf etmek için duyduğu istekle sürekli cebelleşmesi gerekirdi. Dünyanın suçlarıyla karşı karşıya geldiğinde annem sisler içinde gülümser ve gözlerini sıkı sıkı kapatırdı; tavan başına indiği sıralarda gözleri çok bozulmuştu ama hâlâ çamaşır sandığını görebiliyordu.

Annemin suçluluk duygusunun altında ne yatıyordu? Yani nasırların, cinlerin ve itirafların altında aslında ne vardı? Artık yeraltındaki bir kocanın sadece rüyalarıyla sınırlı kalmayan ağza alınmayacak bir illet, adı bile söylenemeyecek bir hastalık... annem telefonun büyüsüne kapılmıştı (tıpkı babamın da kısa süre sonra kapılacağı gibi).

O yaz ikindilerinde, sıcak havlular gibi sıcak ikindilerde telefon çalardı. Ahmet Sina odasında, anahtarları yastığın altında, göbekbağları almirahta uyurken telefonun zırıltısı sıcak böceklerinin uğultusuna karışırdı ve annem nasırlardan zıplaya zıplaya hole gelip telefonu açardı Yüzüne kurumuş kan rengi veren bu ifade de ne böyle?.. Gözlendiğini bilmeden dudakları nasıl balık gibi açılıp kapanıyor, yüzü nasıl şekilden şekle giriyor... Beş dakika boyunca dinledikten sonra, annem kinle cam gibi bir sesle neden “Yanlış numara,” diyor? Neden gözkapaklarında elmaslar parıldıyor?.. “Bir daha telefon çaldığında ne olduğunu anlarız,” diye fısıldıyor Bakır Maymun bana.

Beş gün sonra. Yine ikindi ama bugün telefon ilgi talep ettiğinde Emine evde yok, ördek Nussie'yi ziyarete gitmiş. “Çabuk!

Çabuk yoksa babam uyanacak!” Adı gibi çevik olan Maymun, Ahmet Sina daha horlama şeklini bile değiştirmeden telefona yapışıyor... “Aloo? Evee-et? Burası yedi sıfır beş altı bir; alo?” Sinirlerimiz gerilmiş dinliyoruz ama bir müddet hiçbir şey duyulmuyor. Sonra tam biz vazgeçecekken sesi duyuyoruz “... Aa... evet... alo?”

Maymun adeta haykırarak, “Alo? Kim arıyor?” Tekrar sessizlik; kendini konuşmaktan alamayan ses bir cevap düşünüyor, sonra konuşuyor “Alo... Orası Şanti Prasad Kamyon Kiralama Şirketi mi?..” Maymun şimşek gibi hızlı: “Evet ne istemiştiniz?” Tekrar sessizlik; ses biraz sıkıntılı, hatta özür diler gibi “Bir kamyon kiralayacaktım.”

Ey telefonik sesin zayıf bahanesi! Ey hayaletlerin saydam gevelemeleri! Telefondaki ses kamyon kiralayan birinin sesi değildi; yumuşaktı, biraz dolgun, bir şairin sesi... ama bunu izleyen günlerde telefon sık sık çaldı; bazan annem açar, ağzıyla balık hareketleri yaparak sessizce dinledikten epey sonra “Yanlış numara,” derdi; bazan da Maymunla ben kulaklarımızı ahizeye dayayarak telefonun başına geçerdik, Maymun kamyon siparişlerini alırdı. Ben şaşırırdım: “Maymun sen ne yaptığını sanıyorsun? Adam kamyonların neden gelmediğini merak etmiyor mudur?” O gözlerini koca koca açarak: “Sanıyor musun ki... belki de varıyordur kamyonlar!” derdi.

Ama ben bu işi anlamıyordum; içime küçük bir şüphe tohumu düşmüştü, annemizin bir sırrı olabileceği konusunda küçücük bir fikir ışıltısı - bizim Ammamız! Hep demez miydi “Eğer sır tutarsanız içinizde çürür; söylemezseniz karnınız ağrır!” - bu küçücük kıvılcımı çamaşır sandığındaki deneyimim koca bir orman yangınına çevirecekti. (Çünkü bu sefer, anlarsınız ya, bana kanıt vermişti.)

Şimdi, nihayet sıra kirli çamaşırlarda. Mary Pereira bana sık sık “Büyük bir adam olmak istiyorsan, baba, çok temiz olmalısın. Elbiselerini sık sık değiştir, düzenli banyo yap. Hadi baba, yoksa seni çamaşırcıya yollarım, taşa vura vura yıkar,” derdi. Beni böceklerle de korkuturdu: “İyi, böyle pis pis otur, seni sineklerden başka kimse sevmesin. Sinekler sen uyurken üzerine konarlar; derinin altına yumurtalarını bırakırlar!” Saklanma yeri seçimim bir savuşturma hareketiydi kısmen. Dhobilere ve sineklere karşı koymak için kendimi

pis bir yere saklardım; çarşaflarla havlulardan güç ve rahatlık alırdım; burnum taşlara yazgılı çarşafların üzerine rahat rahat akardı; tahta balinamdan dünyaya çıktığımda kirli çamaşırların hüzünlü olgun bilgeliği benimle kalır, her şeye, sabunun korkunç kaçınılmazlığına rağmen serinkanlılığımı ve vakarımı koruma felsefesini öğretirdi bana.

Haziranda bir ikindi, uykudaki evin koridorlarından parmak ucunda sığınağıma gittim; uyuyan annemin yanından süzülüp banyosunun beyaz karolu sessizliğine girdim; hedefimin kapağını kaldırdım ve yegâne anıları benim eski ziyaretlerim olan (çoğunluğu beyaz) kumaşlarının yumuşak sürekliliğine daldım. Hafifçe içimi çekerek kapağı üzerime kapadım ve donlarla fanilaların dokuz yaşında, amaçsız ve hayatta olmanın verdiği acıları masajlarıyla kovalamasına bıraktım kendimi.

Havada elektrik. Sıcak arılar gibi vızıldıyor. Gökyüzünde bir yerlerde asılı duran bir pelerin usulca omuzlarıma inmeyi bekliyor... bir yerlerde bir parmak telefona uzanıyor; numaralar dönüyor dönüyor, elektrik mesajı bir kablo boyunca ilerliyor, yedi sıfır beş altı bir. Telefon çalıyor. Neredeyse dokuz yaşında bir çocuğun rahatsızca yattığı çamaşır sandığına boğuk bir zil sesi süzülüyor... ben, Salim yakalanacağım korkusuyla kaskatı kesilmiştim çünkü artık başka sesler de sandığa dolmuştu; yatak yaylarının gıcırtısı; koridorda terliklerin yumuşak tıpırtısı; tam çalarken açılan telefon; ve -yoksa hayal mi? Sesi duyulamayacak kadar alçak mıydı?- her zamanki gibi çok geç söylenen o kelimeler: “Yanlış numara.”

Şimdi topallayan adımlar yatakodasına dönüyor ve saklanan oğlanın en büyük korkusu gerçekleşiyor. Kapı kulpları dönerken ona uyarılar yağdırıyor; jilet gibi keskin adımlar serin beyaz karoların üzerinde ilerlerken onu derinden yaralıyor. Donakalmış kaskatı kesilmiş vaziyette bekliyor; burnu sessizce kirli çamaşırların üzerine akıyor. Bir pijama kordonu -kıyametin yılankavi habercisi!- sol burnuna giriyor. Nefes almak ölmek demek; çocuk bunu düşünmeyi reddediyor.

... Korkunun pençesinde dertop olmuş, kirli çamaşırların arasındaki bir açıklıktan gözünün dışarı baktığını fark ediyor... ve bir banyoda ağlayan bir kadın görüyor. Kalın siyah bir buluttan yağmur dökülüyor. Sesler, gürültüler: annesinin sesini duyuyor, iki hece, tekrar tekrar; annesinin elleri hareket etmeye başlıyor. İççamaşırlarının tıkadığı kulaklar sesleri duymak için can atıyor - ikinci hece: dir? Bir? Dil? - ya birinci: Ha ? Ra ? Hayır - Na. Ha ve Ra elendi; Dil ve Bir de yokoluyor ve oğlan kulaklarında Mümtaz Aziz'in Emine Sina olduğundan beri söylemediği bir ismi duyuyor: Nadir. Nadir. Na. Dir. Na.

Elleri kımıldanıyor. O günlerin anısında kaybolmuş, Agra mahzeninde hokkayı vurmaca oyunlarından sonra olanlara dalmış eller, zevkle yanaklarını okşuyor; göğsünü bütün sutyenlerden daha sıkı kavrıyor, karnının üzerini ovuşturuyor, aşağılara iniyor... evet, işte böyle yapardık sevgilim, bana yetiyordu bu kadarı yetiyordu, ama babam bizi, sen kaçtın, şimdi de telefon, Nadirnadirnadirnadirnadirnadir... telefonu tutan eller şimdi teni tutuyor, peki öteki tarafta başka bir el ne yapıyor? Ahizeyi yerine koyduktan sonra o el ne işler peşinde? ... Önemi yok; çünkü burada, gözetlenen mahremiyetinde Emine Sina çok eski bir oyunu yineliyor ta ki bağırana kadar, “Arre Nadir Han, nerden çıktın sen şimdi?”

Sırlar. Bir adamın adı. Ellerin daha önce hiç görülmemiş hareketleri. Bir oğlanın zihni şekli olmayan düşüncelerle doluyor, kelimelere dökülmeyi reddeden fikirlerin işkencesine düşüyor; sol burun deliğinde bir pijama kordonu ihmal edilmeyi redderek yukarı çıkıyor yukarı yukarı yukarı...

Şimdi - Ey utanmaz anne! İkiyüzlü, alie yaşantısında yeri olmayan hisler sergileyen anne; dahası da var: Ey Siyah Mangoyu yüzsüzce sergileyen ey! - Emine Sina gözlerini kurulayarak daha basit bir ihtiyacına cevap vermek zorunda kalıyor ve oğlunun sağ gözü çamaşır sandığının üzerindeki bir aralıktan dışarı bakarken annem sarisini açıyor! Ben çamaşır sandığında sessizce “Yapma, yapma, yapma!” derken... ama gözümü kapatamıyorum. Perdelenmeyen gözbebeği yere düşen sarinin tepetaklak görüntüsünü, beynin her zamanki gibi düzelteceği bu görüntüyü

alıyor; buz mavisi gözlerden bir kilodun da sariyi takip edişini izliyorum; sonra -Korkunç!- çamaşırlar ve tahtayla çerçeveli annem giysilerini almak için yere eğiliyor! İşte retinamı yırtan o görüntü - annemin kıçı, gece gibi kara, kıvrımlı, yuvarlak, dünyada her şeyden çok dev, siyah bir Alfonso mangosunu andırıyor! Çamaşır sandığında görüntüden sinirlerim bozulmuş kendimle güreşiyorum... kendimi kontrol etmem aynı anda gerekli ve imkânsız bir hal alıyor... Siyah Mangonun arattığı gökgürültüsü etkisiyle sinirlerim boşalıyor; pijama kordonu feri kazanıyor ve Emine Sina tuvalete otururken, ben... ne? Bir hapşırık değildi; hapşırıktan daha azdı. Bir seğirme de değildi; ondan daha fazlaydı- Açık açık konuşma zamanı: iki heceli sesle ve kımıldanan ellerle parçalara ayrılan, Siyah Mangoyla yerle bir edilen Salim Sina'nın burnu, annesinin ikiyüzlülüğüne tepki veriyordu, anne kıçının karşısında buruşarak pijama kordonuna yol açıyor ve tufan gibi -dünyayı değiştiren- bir burun çekmeye teslim oluyordu. Pijama kordonu acıyla burunda bir santim daha ilerliyor. Ama başka şeyler de ilerliyor: o hararetli burun çekişin ayaklandırdığı burun sıvıları amansızca yukarı yukarı yukarı çekiliyor, sümük yer çekimine, doğaya aykırı yukarı çıkıyor. Sinüsler dayanılmaz bir basınca maruz kalıyor... ta ki neredeysedokuzyaşındaki kafada bir şeyler infilak edene kadar. Sümük roketleri gedikli bir barajdan yeni karanlık kanallara fırlıyor. Mukoza, mukozanın olmaması gerektiği kadar yükseliyor. Atık sıvı belki de beynin sınırlarına kadar ulaşıyor... bir şok. Elektrikli bir şey ıslandı. Acı.

Sonra o ses, sağır edici çokdilli korkutucu, kafasının içindel.. Beyaz tahta bir çamaşır sandığının içinde, kafatasımın karanlık oditoryumunda, burnum şarkı söylemeye başlamıştı. Ama şimdi dinlemeye zaman yoktu çünkü ses gerçekten de çok yakındaydı. Emine Sina çamaşır sandığının alt kapağını açmıştı; kafamın etrafına bir cenin zarı gibi sarılmış çamaşırlarla aşağı yuvarlanıyorum. Pijama kordonu burnumdan dışarı çıkıyor; annemin karanlık bulutları arasında şimşekler çakıyor - sığınak da sonsuza kadar kaybediliyor. “Bakmıyordum!” diye bağırdım çoraplarla çarşafların arasından. “Hiçbir şey görmedim Ammi, yemin ederim!”

Seneler sonra, abartılı savaş galibiyetleri duyuran radyoyla defolu havlular arasında bir hasır koltukta, Emine yalancı oğlunun kulağını başparmağı ve işaret parmağıyla tutarak, onu Mary Pereira'nın her zamanki gibi ot döşekte uyuduğu gök mavisi odaya nasıl götürdüğünü hatırlayacaktı; “Bu sıpa; bu ciğeri beş para etmez bir gün boyunca konuşmayacak,” demişti.

Tam da tavan başına çökmeden önce: “Benim hatamdı. Onu çok kötü yetiştirdim,” dedi yüksek sesle. Bombanın infilakı havayı yırtarken, dünyadaki son sözlerini bir çamaşır sandığının hayaletine usulca ama kararlılıkla söyledi: “Git şimdi, seni bu kadar gördüğüm yeter.”

Sina Dağında, Musa peygamber cisimden tecrit edilmiş emirleri duymuştu; Hira Dağında Muhammed peygamber (Mahomet, Sondan Bir Önceki, Mahound diye de bilinir) Cebrail'le konuşmuştu. Katedral ve John Cannon Erkek Lisesinin sahnesinde, Anglo-İskoç Eğitim Topluluğunun “nezaretinde”, arkadaşım Büyük Kyros her zamanki gibi kadın rolünü oynarken, Jeanne D'Arc'ın Bernard Shaw'un cümlelerini söylediğini duymuştu. Ama farklı olan Kyros; sesleri düzlükte duyan Jeanne'ın aksine, Musa gibi, sondan bir evvelki Muhammed gibi ben de sesleri bir tepede duymuştum. Muhammed (aleyhisselam, diye ekleyeyim, kimseyi gücendirmek istemem) “Oku!” diye bir ses duymuş ve delirdiğini düşünmüştü; ben ilk başta kanal arayan bir radyo gibi karmakarışık diller duydum; annemin emriyle dudaklarım mühürlendiği için de kimseden teselli arayamadım. Kırk yaşındaki Muhammed karısıyla dostlarının desteğini almıştı: “Belli ki,” demişlerdi, “sen Tanrının Elçisisin”; neredeysedokuzunda cezasını çekmekte olan ben ne Bakır Maymun'dan yardım isteyebiliyordum ne de Mary Pereira'nın rahatlatıcı sözlerine sığınabiliyordum. Bir akşam, bir gece ve bir sabah boyunca dilsizce başıma ne geldiğini anlamak için tek başıma mücadele ettim; ta ki deha pelerinin, yücelik pelerininin işli bir kelebek gibi omuzlarıma konduğunu görene kadar.

O sessiz gecenin sıcağında (sessizdim; dışarıda deniz uzaklardaki kâğıtlar gibi hışırdıyordu; kargalar tüylü kâbuslarının pençelerinde gaklıyorlardı; Warden Caddesinden gece taksilerinin

motor sesleri geliyordu; yüzü bir merak maskesi gibi donup uyuyakalmadan önce Bakır Maymun yalvarmıştı “Hadi Salim; kimse duymaz; ne yaptın? Söyle söyle söyle!”... içimdeyse sesler kafatasıma çarpıp geri dönüyordu) heyecanın sıcak parmakları beni kavramıştı -midemde hareketli heyecan böcekleri dans ediyordu- çünkü en nihayet, o anda tam olarak anlayamadığım bir şekilde, bir zamanlar Toxy Catrack'ın zorladığı beynimdeki o kapı açılmıştı ve içeri baktığımda ne için dünyaya geldiğimi -gölgeli, belirsiz, gizemli de olsa-görebiliyordum.

Cebrail Muhammed'e “Oku!” demişti. Sonra Arapça'da El-Kuran diye bilinen şeyin okunması başladı: “Oku; Yaradan Rabbinin adıyla oku, O seni bir kan pıhtısından yarattı...” Bu Mekke Şerifin dışındaki Hira Dağında gerçekleşmişti. Breach Candy Havuzlarının karşısındaki iki kat yüksekliğinde bir tepenin üzerindeki sesler de benden onları duyurmamı talep ediyorlardı:

“Yarın!” diye düşündüm heyecanla. “Yarın!”

Gün ağardığında, seslerin kontrol edilebildiğini öğrenmiştim - bir radyo alıcısıydım ve sesi açıp kapatabiliyordum; tek tek sesleri seçebiliyordum; hatta istersem yeni keşfettiğim iç kulağımın düğmesini kapatabiliyordum. Korkudan o kadar çabuk kurtulmam ilginçti, sabaha karşı “Yahu bu Hindistan Radyosundan da iyi; Seylan radyosundan da!” diye düşünmeye başlamıştım.

Bakır Maymun kızkardeş sadakatini sergilercesine, yirmi dört saat dolduğu anda annemin yatakodasına koştu. (Herhalde Pazar günüydü; okul yoktu. Ya da belki değildi - dil yürüyüşlerinin yapıldığı yazdı ve otobüs güzergâhlarında şiddetten korkulduğu için okul sık sık kapatılıyordu.)

“Zaman doldu!” diye bağırdı, annemi sarsarak uykusundan uyandırırken. “Amma uyan; zaman doldu; artık konuşabilir mi?”

“Tamam,” dedi annem, gök mavisi odaya gelip beni kucakladı, “artık bağışlandın. Ama bir daha oraya asla saklanma...”

“Amma,” dedim hevesle, “Ammiciğim, lütfen beni dinle. Sana söylemem gereken bir şey var. Çok önemli. Ama lütfen Abbamı da

uyandır.”

“Ne?”, “Neden?” ve “Olmaz öyle şey”lerle geçen bir zaman diliminin ardından annem gözlerimde olağanüstü bir şeyler olduğunu gördü ve tedirginlikle Ahmet Sina'yı uyandırmaya gitti, “Canım, lütfen gel. Salim'in nesi var bilmiyorum.”

Aile ve ayah oturma odasında toplandı. Kesme camdan vazolar ve kabarık yastıklar arasında, tavan vantilatörlerinin dönen gölgeleri altında bir İran halısının üzerinde meraklı gözlerine gülümseyerek ifşaatımı hazırladım. İşte bu; yatırımlarının karşılığı; ilk kâr payım - daha niceleri olacağından da emindim... siyah annem, sarkık dudaklı babam, Maymun kardeşim ve suçunu gizleyen ayahım şaşkınlık içinde bekliyorlardı.

Çıkart baklayı. Bin dereden su getirme. “İlk sizin öğrenmenizi istedim,” dedim, “dün bazı sesler duydum. Kafamın içinde benimle konuşan sesler var. Ben de - Ammi, Abbu, ben de düşündüm ki Başmelekler benimle konuşmaya başladı.”

Tamam! diye düşündüm. Tamam! Söylendi işte! Şimdi sırtımı sıvazlayacaklar, lokumlar, herkese duyurmalar, belki fotoğraflar; göğüsleri gururla kabaracak artık. Ah çocukluğun kör masumiyeti! Dürüstlüğüme karşılık -onları memnun etmek için gösterdiğim açık yürekli gayrete karşılık- her yönden saldırıya uğradım. Hatta Maymun bile: “Aman Tanrım, Salim, bütün bu temaşa, bu gösteri aptal şakalarından biri için miydi?” dedi. Maymun'dan da kötüsü Mary Pereira'ydı: “Yüce îsa! Tanrım bizi koru! Roma'daki Kutsal Papa, bu ne zındıklık!” Mary Pereira'dan da daha kötüsü annem Emine Sina'ydı, Siyah Mangosu gözlerden saklı, dudaklarında o yasak isim daha soğumamışken bağırdı: “Mazallah! Çocuk çatıyı kafamıza geçirecek!” (O da benim suçum muydu?) Emine devam etti: “Seni kara surat! Gunda! Salim aklını mı oynattın? Sana ne oldu güzel yavrum - delirdin mi - niyetin bana eziyet etmek mi?” Emine'nin bağırmasından da kötüsü babamın sessizliğiydi; onun korkusundan da kötüsü babamın alnında oturan öfkeydi; hepsinden kötüsü babamın birdenbire gerilen kalın parmaklı, ağır eklemli, öküz gibi kuvvetli eliydi ki başımın yanına öyle bir darbe indirdi ki o günden

sonra sol kulağım bir daha tam manasıyla işitmez oldu; ayaklanmış odada panik havasında yere düşerken mat camdan yeşil sehpayı da kırdım; hayatımda ilk defa kendimden emin olmuştum ki yeşil, cam dumanlı, sivri kenarlı bir dünyaya yuvarlandım, bu dünyada artık benim için en çok önem taşıyan insanlara kafamda olup biteni anlatamayacaktım; o girdaplı evrene girerken yeşil kırıklar ellerimi çizdi, öyle bir evrendi ki bu, onun içinde ne için varolduğum konusunda sürekli şüphelere yazgılıydım ta ki iş işten geçinceye kadar.

Beyaz karolu bir banyoda bir çamaşır sandığının yanında annem yaralarıma Merkürokrom basıp gazlı bezle sararken babam kapıda durmuş “Hanım, bugün kimse buna yemek vermesin. Duyuyor musun? Şakasının keyfini boş bir mideyle çıkarsın!” diyordu.

O gece Emine Sina rüyasında Ramram Seth'i gördü, yerden on beş santim yukarıda, gözlerinin sadece beyazları görünür vaziyette uçarken “Çamaşırlar onu saklayacak... sesler kılavuzu olacak,” diyordu ... ama nereye gitse peşini bırakmayan rüyanın etkisiyle günler sonra cesaretini toplayıp hakarete uğramış oğluna akılları durduran iddiası hakkında bazı sorular sorduğunda, oğlan çocukluğunun akıtılmamış gözyaşları gibi bastırılmış bir sesle cevap verdi: “Aptalca bir şeydi, Amma. Senin dediğin gibi aptal bir şaka.”

Annem dokuz yıl sonra, gerçeği öğrenemeden öldü.

Hindistan Radyosu

GERÇEKLİK nereden baktığınıza bağlıdır; ne kadar uzaklaşırsanız, geçmiş size o kadar somut ve anlamlı görünür - bugün ise, yaklaştıkça gitgide daha inanılmaz görünmeye başlar.

Kendinizi büyük bir sinemada farzedin, önce arka sırada oturuyorsunuz sonra sıra sıra öne doğru ilerleyip burnunuzu neredeyse perdeye dayıyorsunuz. Yıldızların yüzleri ağır ağır oynaşan zerrelere dönüşüyor; küçük ayrıntılar devasa boyutlara ulaşıyor; yanılsama çözülüyor - daha doğrusu yanılsamanın kendisinin gerçeklik olduğu ortaya çıkıyor... 1915'ten 1956'ya geldik, yani perdeye iyice yaklaştık... madem öyle metaforu bırakıp, utanmadan sıkılmadan inanılmaz iddiamı tekrarlayayım; çamaşır sandığındaki tuhaf kazadan sonra bir nevi radyoya dönüştüm.

... Ama bugün kafam karışık. Padma geri dönmedi -polise haber versem mi? Kaybolmuş sayılır mı?- ve onun yokluğunda kesinlikler sarsılıyor. Burnum bile bana oyun oynadı - gündüz güçlü, kıllı kollu, becerikli kadın ordumuzun göz kulak olduğu turşu kazanları arasında gezinirken limon kokusunu misketlimonu kokusundan ayırt edemedim, işgücü elini ağzına kapatıp kıkırdıyor: zavallı sahip kendini kaptırmış -neye?- aşka değil herhalde?..

Padma, bir de göbeğimden başlayıp bir örümcek ağı gibi vücuduma yayılan çatlaklar, bir de sıcak... bu şartlar altında biraz akıl karışıklığı normal. Yazdıklarımı okuyunca tarih sırasında hata yaptığımı fark ettim. Mahatma Gandhi'nin suikastı yanlış zamanda görünüyor. Ama şimdi olayların gerçek sırasını çıkaramayacağım; benim Hindistanımda Gandhi yanlış zamanda ölmeyi sürdürecek.

Bir hata bütün dokuyu değersiz kılar mı? Anlam arayışımda her şeyi bozmayı göze alacak kadar ileri mi gittim - sırf kendimi merkezi bir yere oturtmak için bütün tarihi tekrar mı yazıyorum? Bugün, bu kafa karışıklığıyla bir yargıya varamıyorum. Bunu başkalarına bırakmam lazım. Benim için geri dönüş yok; başladığım işi bitirmeliyim, hatta bitirdiğim şey başladığım şey olmasa bile...

Ye Akaşvani hai. Burası Hindistan Radyosu. Yakınlardaki bir İran lokantasında alelacele atıştırmak için sıcaktan kaynayan sokaklara çıktıktan sonra çapraz ışığımın gece havuzunda oturmak için geri döndüm, tek arkadaşım ucuz bir transistorlu radyo. Sıcak bir gece; fokurdayan hava sessiz turşu kazanlarının uzatmalı kokularıyla dolu; karanlıkta sesler duyuluyor. Sıcakta ağırlaşan turşu buğuları bellek sıvılarını harekete geçiriyor, şimdiyle geçmiş arasındaki benzerliklerin ve farklılıkların altını çiziyor... o zaman da sıcaktı; şimdi de (zamansız) sıcak. O zaman da şimdiki gibi karanlıkta uyanık duran, gövdesiz dilleri dinleyen biri vardı. O zaman da şimdiki gibi sağırlaşmış bir kulak. Sıcakta çırpınan korku... korkutan sesler değildi (ne şimdi ne o zaman). O zaman genç Salim bir fikirden korkuyordu - ailesinin öfkesinin sevgisizliğe dönüşeceği fikrinden; ona inanmaya başlasalar bile yeteneğini utanç verici bir sakatlık olarak göreceklerinden... oysa şimdi ben Padma'sız, bu sözleri karanlığa bırakıyorum ve inanılmamaktan korkuyorum. O ve ben, ben ve o... Artık genç Salim'in yeteneğine sahip değilim; o da benimkine asla sahip olmadı. Bazan bana bir yabancı gibi görünüyor, hemen hemen... onun hiç çatlağı yoktu. Sıcakta örümcek ağları kaplamıyordu üstünü.

Padma bana inanırdı ama Padma yok. O zaman da şimdiki gibi açlık vardı. Ama değişik bir tür; şimdi, o zamanki gibi yemeksiz bırakılmanın değil, ahçımı kaybetmenin açlığı var.

Daha belirgin başka bir fark daha: o zaman sesler bir radyonun osilatörü vasıtasıyla gelmiyordu (ki bu alet, bizim cenahımızda hep iktidarsızlığı temsil edegelmiştir - kötü şöhretli serbest transistor rüşvetinden beri cızırtılı makine makaslar kapanıp düğümler atılmazdan önce insanın neler yapabileceğini simgelemiştir)... o zaman neredeyse dokuzundaki çocuk geceyarısı yatağında makinelere ihtiyaç duymuyordu.

Farklılıklarımızla benzerliklerimizle sıcak bizi birleştiriyor. Titrek bir sıcak buğusu zaman zaman, onun o-zamanını benimkine karıştırıyor... sıcak dalgalarıyla taşınan kafa karışıklığım aynı zamanda ona da ait.

Sıcakta en iyi ne gelişir: şeker kamışı, hindistancevizi, bajra, ragi ve jowar gibi akdarılar, keten ve (sulanırsa) çayla pirinç. Sıcak ülkemiz dünyanın ikinci büyük pamuk üreticisidir - en azından ben Bay Emil Zagallo'nun deli bakışları ve çerçevelenmiş bir İspanyol fatihinin daha da sert bakışları altında coğrafya öğrenirken öyleydi. Ama tropikal yaz daha ilginç meyveler de yetiştirir; hayalgücünün egzotik çiçekleri açar, basık terli geceleri amber gibi ağır bir kokuyla doldurur, insana kara tatminsizlik rüyaları gördürür... şimdi olduğu gibi o zaman da havada huzursuzluk vardı. Dil yürüyüşçüleri Bombay eyaletinin dilsel sınırlara göre bölünmesini talep ediyorlardı - bazı konvoyların başında Maharashtra'nın hayali vardı, bazılarını da Gucerat serabı güdüyordu. Sıcak, zihnin gerçekle hayal arasındaki ayrımını kemiriyor, her şeyin mümkün görünmesini sağlıyordu; ikindi siestalarının yarı uyanık kaosu insanların beyinlerini dumanlandırıyordu, hava kabarmış arzulardan yapış yapıştı.

Sıcakta en iyi ne yetişir: hayal, mantıksızlık, şehvet.

1956'da diller gündüz sokaklarında militanca yürüyor, geceleyin de benim kafamda ayaklanıyorlardı. Yakın bir ilgiyle hayatını takip edeceğiz; hayatın bir bakıma bizimkinin aynası olacak.

Şimdi seslerden söz etme zamanı.

Bir de Padma burda olsaydı... '

Başmelekler konusunda yanılmıştım kuşkusuz. Babamın -bir zamanlar tam suratının ortasında patlayan başka gövdesiz bir eli taklit ederek (bilerek mi? bilmeden mi?) kulağımı patlatan-elinin en azından bir tane sevinilecek etkisi olmuştu; ilk baştaki peygamber-taklitçisi hallerimi tekrar düşünmemi ve bundan vazgeçmemi sağlamıştı. Hakarete uğradığım günün gecesi yatakta iyice içime gömülmüştüm, mavi odamızı dırıltısıyla dolduran Bakır Maymun'a rağmen: “Bunu neden yaptın Salim? Sen hep iyi bir çocuk olmuşsundur.” Sonunda ağzını hâlâ sessizce kımıldatarak memnuniyetsiz bir uykuya daldığında ve ben de babamın, sol kulağımda uğuldayan şiddetiyle baş başa kaldığımda “Ne Mikail, ne Anael, ne Cebrail, ne de Cassiel, Sachiel, Samuel... Başmelekler artık ölümlülerle konuşmuyorlar; vahiyler çok zaman önce

Arabistan'da tamama erdi; son peygamber sadece kıyameti haber vermek için gelecek,” diye fısıldıyordu kulağıma. O gece, kafamdaki seslerin melek sayısını fazlasıyla geçtiğini anlayınca, rahatlayarak, dünyanın sonunu getirmek için seçilmediğime karar verdim. Seslerim kutsal olmak şöyle dursun son derece dünyevi ve toz kadar boldu.

Demek ki telepatiymiş; magazin dergilerinde hep okunan türden. Ama sabır rica ediyorum bekleyin. Biraz bekleyin. Telepatiydi; ama telepatiden de öteydi. Beni hemen harcamayın. Demek ki telepatiymiş; vıngır vıngır milyonların, kitlelerin, sınıfların iç monologları kafamın içinde kendilerine yer açmak için itişip duruyorlardı. İlk başlarda, sadece dinlemekle yetinirken -harekete geçmeden- bir dil sorunum vardı. Malayalam'dan Naga lehçelerine kadar Lucknow Urducası'ndan güneyli Tamil gevelemelerine kadar her dilde mırıltı. Kafatasımın duvarları içinde konuşulanların çok azını anlayabiliyordum. Ancak sonraları, araştırmalara başlayınca yüzey iletimlerinin -ilk başta alımladığım ön zihin malzemesinin- altında dilin solduğunu ve yerlerini kelimeleri aşan evrensel düşünce biçimlerinin aldığını keşfettim... ama bu, kafamdaki çokdilli hezeyanın ötesinde her şeyden tümüyle farklı o değerli sinyalleri duymaya başladıktan sonra oldu; çoğu ölgün ve uzaktı, ısrarlı vuruşlarıyla seslerimin balık pazarı curcunasına en nihayet sızmayı başaran uzak davullar gibiydiler... o gizli gece işaretleri, çağrı gibi... geceyarısı çocuklarının bilinçsiz fenerleri, sadece varolduklarını belirtiyorlar, basit bir ileti: “Ben.” İyice kuzeyden. “Ben.” Güney doğu batı: “Ben.” “Ben.” “Ve ben.”

Ama o kadar ileri gitmemeliyim. İlk başta, telepatiden ötesine geçmeden önce, dinlemekle yetiniyordum; çok geçmeden iç kulağımı anlayabildiğim seslerin “kanalına” ayarlamaya başladım; o seslerin arasından kendi aileminkileri seçmek de uzun sürmedi; Mary Pereira'nınkini, arkadaşların, okul arkadaşlarının, öğretmenlerin... Düşüncelerin sokakta yürüyen yabancıların hangisine ait olduğunu ayırt etmeyi öğrendim. Doppler kanunu bu paranormal ülkede de işlemeyi sürdürüyordu ve yabancılar geçerken sesler önce yükseliyor sonra alçalıyordu.

Bütün bunları kendime sakladım. Babamın gazabını (sol, uğursuz kulağımın uğultusu sayesinde) sürekli hatırlayarak, sağ kulağımı sağlam tutma kaygısıyla dudaklarımı mühürledim. Dokuz yaşında bir çocuk için bir bilgiyi saklamak tarif edilemeyecek kadar güçtür; ama neyse ki en yakınlarım ve en sevdiklerim ben gerçeği sakladığım sürece ifşaatımı unutmak için can atıyorlardı.

“Ah Salim! Dün neler söyledin! Ayıp ayıp, ağzını sabunla yıkamak lazım!”... Hakarete uğradığımın ertesi günü Mary Pereira yaptığı pelteler gibi öfkeyle titreyerek hizaya girmem için ne yapılması gerektiğini söylüyordu. Başımı pişmanlıkla öne eğerek tek kelime bile söylemeden banyoya gittim ve ayahla Maymun'un şaşkın bakışları altında dişlerimi, dilimi, damağımı keskin arap sabunuyla fırçaladım. Dramatik kefaretimin haberi Mary ve Maymun tarafından taşınarak evde hızla yayıldı; annem gelip sarıldı: “Akıllı oğlum benim, bu konuyu bir daha açmayacağız.” Ahmet Sina da kahvaltı masasında ters ters başını sallayarak, “En azından fazla ileri gittiğini kabul edecek kadar sağduyulu,” dedi.

Camın açtığı yaralar iyileşirken sanki beyanımın etkisi de siliniyordu; dokuzuncu yaşgünüm geldiğinde benden başka kimse Başmeleklerin adını andığım o günü hatırlamıyordu. Sabunun tadı haftalar boyunca bana ketum olmam gerektiğini hatırlatarak dilimde kaldı.

Bakır Maymun bile pişmanlık gösterimden memnun kalmıştı, onun gözünde tekrar hizaya girmiş, evin iyi çocuğu olmuştum. Eski düzeni tekrar tesis etmeye ne kadar istekli olduğunu göstermek istercesine annemin en sevdiği terlikleri yaktı ve gözden düşme birinciliğini kimseye kaptırmadı. Dışarıya karşı -onun gibi erkek kılıklı bir kızdan hiç beklenmeyecek bir muhafazakârlık göstererek- anababamla aynı safı tutup tek hatamı kendi arkadaşlarıyla benim arkadaşlarımdan sakladı.

Bir çocuktaki fiziksel ya da zihinsel bir farklılığın aile için büyük utanç teşkil ettiği böylesi bir ülkede yüzümdeki doğum lekelerine, hıyar burnuma, çarpık bacaklarıma alışan anababam bende daha başka utanç verici özellikler görmeyi reddettiler; bana gelince bir

kere bile kulağımdaki uğultuları, sağırlığın sürekli çalan zillerini, kesintisiz ağrıyı söz konusu etmedim.

Sır tutmanın her zaman kötü bir şey olmadığını öğrenmiştim.

Ama kafamın içindeki karmaşayı varın tahmin edin! İğrenç yüzün ardında, sabunlu dilin tepesinde, delinmiş kulak zarının yanında pek de düzenli olmayan bir zihin yatıyordu, dokuz yaşındaki bir çocuğun cepleri gibi ıvır zıvır doluydu içi... kendinizi benim içimde farzedin, benim gözlerimden bakın, gürültüyü, sesleri dinleyin; üstelik bir de kimseye belli etmeme zorunluluğu var, işin en zor tarafı şaşırmış gibi davranmaktı, mesela annem Hey Salim, Aarey Süt Kolonisine pikniğe giriyoruz dediğinde Yaşasın! diyerek zıplamam gerekiyordu, halbuki iç sesini dinlediğim için bunu zaten bilirdim Ve doğum günümde daha açmadan bütün hediyelerin ne olduğunu verenlerin zihninden okumuştum. Ve hazine avı berbat olmuştu çünkü babamın kafasında her ipucu her ödül vardı. Ve babamın alt kattaki ofisine gitmek gibi daha zor işler de vardı, işte daha içeri girer girmez kafam kim bilir ne pisliklerle doluyor çünkü babam sekreterini düşünüyor, Alice mi Fernanda mı, son Coca-Cola kızı, onu kafasında ağır ağır soyuyor, tabii benim kafamda da, kız hasır bir sandalyede çırılçıplak oturuyor, sonra ayağa kalkıyor, poposunda sandalyenin bıraktığı izler, bunu babam düşünüyor, BABAM, şimdi bana tuhaf tuhaf bakıyor. Neyin var oğlum iyi misin. Evet iyiyim Abba, iyiyim, gitmem lazım HEMEN GİTMELİYİM ödevlerim var, Abba ve çıkıp koşuyorsunuz yüzünüzdeki ipucunu görmeden önce (babam yalan söylediğimde alnımda kırmızı bir ışığın yandığını söylerdi hep)... Ne kadar zor olduğunu görüyorsunuz, Hanif dayım beni güreşlere götürmeye geliyor, daha Hornby Vellard'daki Vallabhbhai Patel Stadyumuna gelmeden hüzünlenmeye başlıyorum. Dara Singh ve Tagra Baba'nın dev karton resimlerinin yanından kalabalıklarla birlikte geçiyoruz, gerisi hüzün, en sevdiğim dayımın hüznü içime akıyor, neşesinin sınırlarının hemen ardında bir kertenkele gibi yaşıyor, bir zamanlar kayıkçı Tai'nin gülüşü olan o gümbürtülü kahkahanın altında gizleniyor, projektörler birbirine kenetlenmiş güreşçilerin sırtlarında dans ederken en iyi koltuklarda oturuyoruz ve dayımın kederinin güçlü pençelerine düşüyorum, film kariyerindeki

düşüşün kederi, birbiri ardına fiyaskolar, belki bir daha asla film çeviremeyecek. Ama hüznün gözlerimden sızmasına izin vermemeliyim. Düşüncelerime karışıyor, hey pehlivan, küçük güreşçi yüzünü böyle asan da ne, kötü bir filmden bile berbat görünüyor, çanna ister misin? pakoras? başka bir şey? Ben başımı sallıyorum, Hayır, istemem Hanif mamu, rahatlayıp başını çeviriyor, bağırmaya başlıyor. Ohe hadi Dara, gebert onu, Dara yara! Evde annem dondurma kabıyla koridorda bağdaş kurmuş oturuyor, gerçek dış sesiyle. Biraz ister misin oğlum, en sevdiğin antepfıstıklı dondurma, kolu çeviriyorum ama iç sesi kafamın içinde çınlıyor, düşüncelerinin her köşesini nasıl günlük şeylerle doldurmaya uğraştığını görüyorum, pomfretin fiyatı, ev işlerinin dökümü, yemek odasındaki vantilatörü tamir ettirmek için elektrikçi çağırılacak, nasıl ümitsizce kocasının sevilecek parçaları üzerinde yoğunlaşmaya uğraşıyor ama o ağza alınmayacak isim kendine yer açmayı başarıyor, o gün banyoda ağzından kaçan iki hece, Na Dir Na Dir Na, yanlış numara arandığında telefonu kapatmakta gitgide daha fazla zorlanıyor. BENİM ANNEM bir çocuk büyüklerin düşüncelerine girdiğinde kafası gerçekten de fazlasıyla karışabilir. Ve geceleri bile dur durak yok saat geceyarısını vurduğunda kafamın içinde Mary Pereira'nın rüyalarıyla uyanıyorum. Her gece Onun için de anlamı olan şahsi cadılık saatimde. Rüyaları hep seneler önce ölmüş bir adamın imgesiyle dolu. Joseph D'Costa'nın, rüya bana ismi söylüyor, anlayamadığım bir suçluluk duygusuyla kaplı, ne zaman onun çatnilerini yesek bize de musallat olan aynı suçluluk duygusuyla, burada bir sır var ama zihninin ön kısmında olmadığı için öğrenemiyorum, bu sırada Joseph hep orada, her gece, bazan insan şeklinde ama her zaman değil, bazan kurt ya da salyangoz, bir keresinde süpürgeydi ama biz (o rüya görüyor ben bakıyorum) o olduğunu biliyoruz, meşum amansız suçlayıcı, Mary'ye vücut bulduğu şeylerin dilinde küfürler yağdırıyor, kurt-Joseph olduğunda uluyor, salyangoz-Joseph olduğunda üzerini sümüklüböcek izleriyle kaplıyor, süpürge şeklindeyken onu sopasıyla dövüyor... sabahleyin bana yıkanmamı ve okul için hazırlanmamı söylediğinde soruları yutmam gerekiyor, dokuz yaşındayım ve başka insanların sıcakta birbirlerine karışan hayatlarının karmaşasında kayboluyorum.

Değişen hayatımın ilk günlerinin dökümünü bitirmeden acı verici bir itirafta bulunmalıyım; yeni yeteneğimi okulda kullanarak anababamın benim hakkımda daha iyi düşünmesini sağlayabileceğim aklıma gelmişti - kısacası kopya çekmeye başladım. Yani öğretmenlerimin ve benden daha akıllı arkadaşlarımın içseslerine kendimi ayarlayarak zihinlerinden bilgi çalıyordum. Öğretmenlerimden çok azının sınav yaparken doğru cevapları akıllarından geçirmediğini keşfettim - hocanın aşk hayatını ya da maddi durumunu düşündüğü bu ender durumlarda da cevaplar sınıfımızın dâhisi Büyük Kyros'un müthiş, vaktinden önce olgunlaşmış zihninde bulunuyordu. Notlarım aniden iyileşmeye başladı -ama aşırı da değil çünkü yazdıklarımın çaldığım orjinallerinden farklı olmasına çalışıyordum; bütün bir İngilizce kompozisyonu Kyros'tan telepatiyle arakladığımda bile üzerine kendi sıradan rötuşlarımı konduruyordum. Amacım şüphe çekmemekti; bunu başaramadım ama yakalanmadım da.

Emil Zagallo'nun öfkeli, sorgulayan bakışları altında bir melek gibi masumdum; İngilizce öğretmeni Bay Tandon'ın hayretler içinde başını sallamasına karşı ihanetimi sessizce yürütüyordum - rastlantıyla ya da salaklıktan baklayı ağzımdan çıkarırsam bana inanmayacaklarını biliyordum.

Özetleyeyim: çocuk-ulusumuzun tarihinde hayati bir noktada, Beş Yıllık Planların yapıldığı, seçimlerin yaklaştığı, dil yürüyüşçülerinin Bombay'da birbiriyle kapıştığı sırada Salim Sina adında dokuz yaşındaki bir çocuk mucizevi bir yeti edinmişti. Fakir, azgelişmiş ülkesine hayati hizmetlerde bulunabilecek yeteneklerini saklamayı tercih etmiş, lüzumsuz bir röntgencilik ve küçük dozda sahtekârlığa harcamıştı. Bu davranış -pek kahramanca bir davranış olmadığını itiraf ediyorum- kafa karışıklığının doğrudan sonucuydu ki ahlak -doğru olanı yapma arzusu- ile popülerliği -biraz daha şaibeli olan onaylanma arzusu- sürekli birbirine karıştırıyordu. Anababasının onu reddedeceği korkusuyla dönüşüm havadislerini saklıyordu; anababasının övgüsünü kazanmak için yetilerini okulda kötüye kullanıyordu. Kişiliğindeki bu çatlak kısmen yaşının küçüklüğü göz önüne alınarak affedilebilir; ama sadece kısmen. Kafa karışıklığı

meslek hayatını büyük ölçüde mahvedecekti. İstersem kendi hakkımdaki yargılarda çok acımasız olabilirim.

Breach Candy Anaokulunun düz çatısında -hatırlayacaksınız bu çatıya Buckingham Villasının bahçe duvarının öte tarafına geçmekle kolayca ulaşılabiliyordu- ne vardı? İlk yapıldığı zamanki işlevini yerine getiremeyen şey neydi, kışın soğumayı unuttuğu o sene bizi gözleyen neydi -arada sırada Büyük Kyros ve başka misafir arkadaşların da (Şişko Perce Fishwala ve Bezeli Keith Colaco) katılmasıyla, Sonny İbrahim, Kesikgöz, Yağlısaç ve ben, kabaddi, Fransız kriketi, yedi kiremit oynarken bizi izleyen neydi? Toxy Catrack'ın dadısı Bi-Appah, Homi'nin evinin en üst katından aşağı “Piçkuruları! Eşşek herifler! Kesin şamatayı...” diye her bağırdığında, biz de önce savuşup sonra (kadın pencereden çekildiğinde) geri dönerek onun bulunduğu yana doğru sessizce suratlarımızı buruşturduğumuzda orada ne vardı? Kısacası uzun, mavi ve boyaları dökülen, hayatlarımızı gözetleyen, bir müddet sadece bizim uzun pantolon giyeceğimiz yakın zamanı değil, belki Evie Burns'ün de gelişini bekleyerek zaman tutar gibi görünen neydi? Belki de ipucu istersiniz: bir zamanlar bombaları saklayan neydi?

Joseph D'Costa neyin içinde yılan sokmasından ölmüştü?.. Birkaç aylık iç işkenceden sonra, en nihayet büyüklerin seslerinden kaçacak bir yer aradım ve kimsenin kapısını kilitleme zahmetine girmediği eski bir saat kulesinde buldum sığmağımı; orada, paslanan zamanın yalnızlığında ben, paradoksal bir şekilde bir daha hiç kurtulamayacağım büyük olaylara ve sosyal hayatlara doğru ilk acemi adımlarımı attım... Dul'a kadar bir daha hiç kurtulamayacaktım...

Çamaşır sandıkları yasaklanınca, her fırsatta sakat saatlerin kulesine fark edilmeden girmeye başladım. Sirk meydanı sıcak ya da rastlantıyla meraklı gözlerden boşaldığında; Ahmet'le Emine kanasta oynamak için Willingdon Kulübüne gittiklerinde; Bakır Maymun yeni edindiği kadın kahramanların, Walshingam Kız Okulunun yüzme ve dalma takımının peşine takıldığında... yani vaziyet elverdiğinde gizli sığınağıma girer, hizmetkâr odalarından arakladığım ot döşeğe uzanır, gözlerimi kapatarak, yeni uyanmış iç kulağımın (bütün

kulaklar gibi burnuma bağlıydı) şehirde -hatta daha uzaklarda kuzeyde, güneyde, doğuda, batıda-istediği gibi dolaşmasına izin verir, her şeyi dinlerdim. Tanıdığım insanlara kulak misafiri olmanın dayanılmaz baskısından kaçmak için sanatımı yabancılar üzerinde denerdim.

Hindistan'ın kamusal meselelerine girişim hiç de soylu nedenlerden değildi - fazla samimiyetten gına geldiğinden rahatlamak için tepeciğimizin dışındaki dünyayı kullanıyordum. Bozuk bir saat kulesinden keşfedildiği şekliyle dünya: ilk başta sadece bir turisttim, özel bir “Dilli-deko” makinesinin mucizevi deliklerinden bakan bir çocuk.

Sol (sakat) kulağımda dagdagi davulları çalarken, Tac Mahal'i ilk kez bağırsakları bozuk şişman bir İngiliz kadının gözlerinden gördüm, sonra güneyle kuzeyi dengelemek için Madurai'nin Minakshi Tapınağına sıçrayıp şarkılar söyleyen bir rahibin flu, mistik algısına yuvalandım. Yeni Delhi'deki Connaught Place'i bir oto-rikşa sürücüsü kılığında, müşterilerime artan yakıt fiyatlarından sızlanarak turladım; Kalküta'da büyük bir künkün içinde rahatsızca uyudum. Seyahat merakına kendimi iyice kaptırınca Komorin Burnu'na geçiş yapıp sarisinin sıkılığı kadar ahlakı da gevşek olan bir balıkçı karısı oldum... üç denizin yıkadığı kızıl kumlarda, anlayamadığım bir dilde Dravid kumsal arayıcılarıyla flört ettim; sonra Himalayalara çıktım, Gucer kabilesinden birinin, yusyuvarlak bir gökkuşağı ve Kolahoi buzulunun yuvarlanan buzultaşları altındaki yosun bağlamış, neandertal kulübesine gittim. Caisalmer'in altın kalesinden ayna işi elbiseler yapan bir kadının iç dünyasını topladım; Khacuraho'da ergen bir köy çocuğuydum, tarlaların ortasında duran Candella Tapınaklarındaki erotik, Tantrik kabartmalar beni çok utandırıyordu ama gözlerimi de ayıramıyordum... yolculuğun egzotik basitliğinde bir nebze huzur bulabilmiştim. Ama sonunda turizm tatmin etmemeye başladı; merak ön plana çıktı; “Bakalım,” dedim kendi kendime “burada gerçekte neler olup bitiyormuş.”

Dokuz yaşın daldan dala atlamacılığıyla, film yıldızlarının ve kriketçilerin kafalarına girdim, dansçı Vyjayantimala hakkındaki Film-çevreleri dedikodularının aslını astarını öğrendim, Brabourne

Stadyumunda Polly Umrigar'la başlangıç çizgisindeydim; playback şarkıcısı Lata Mangeşkar ve Civil Lines'ın arkasındaki sirkin palyaçosu Bubu'ydum... ve kaçınılmaz bir biçimde, oradan oraya geçen zihnim rastlantı eseri politikayı keşfetti.

Bir keresinde Uttar Pradesh'de bir toprakağasıydım, serflere fazla tahılları ateşe vermelerini söylerken göbeğim pijama kordonumun üzerinden taşıyordu... bir keresinde de her zamanki gibi kıtlık olan Orissa'da açlıktan ölmek üzereydim; iki aylıktım ve annemin sütü kesilmişti. Kısa süreliğine Kongre Partisi için çalışan birinin zihnini işgal ettim, bir köy öğretmenine, gelecek seçim kampanyasında ağırlığını Gandhi ve Nehru'dan yana koyması için rüşvet veriyordum; aynı zamanda Komünistlere oy atmaya karar vermiş Keralalı bir köylünün de düşüncelerine girdim. Cüretim arttı; bir öğleden sonra kasten Başbakan Yardımcımızın kafasını istila ettim ve milli bir şakaya dönüşmeden yirmi yıl önce Morarci Desai'nin her gün “kendi küçük suyunu” içtiğini öğrendim... içindeydim, köpüklü bir bardak sidiği yudumlarken ılıklığını hissettim. En sonunda en yüksek noktaya ulaştım: Cavaharlal Nehru oldum, Başbakan ve çerçeveli mektupların yazarı; eksik dişli seyrek sakallı astrologların arasında büyük adamlarla birlikte oturup Beş Yıllık Planı gezegenlerin müziğine uydurmaya çalışıyordum... yükseklerde olmak kafa yapıyor. “Ben neymişim!” diye böbürlendim sessizce. “İstediğim yere gidebilirim!” Bir zamanlar tıka basa Joseph D'Costa'nın garezinin patlayıcı aygıtlarıyla dolu olan o kulede, düşüncelerimde şu cümle (tiktak seslerinin eşliğinde) beliriverdi: “Ben Bombay'ın bombasıyım... bakın nasıl patlayacağım!”

Çünkü bir şekilde dünyayı yarattığım hissine; içinde zıpladığım düşüncelerin benim olduğu, işgal ettiğim gövdelerin benim emirlerime göre hareket ettiği hissine kapılmıştım; günlük meseleler, sanat, spor, birinci sınıf bir radyo istasyonunun bütün o zengin çeşitliliği içime aktıkça sanki onların olmasını ben sağlıyor gibiydim... yani sanatçı yanılsamasına kapılmıştım ve ülkenin her gerçeğini yeteneğimin çiğ, şekillenmemiş malzemesi olarak görüyordum. “Ne istersem öğrenebilirim!” diye coştum, “Bilemeyeceğim hiçbir şey yok!”

Bugün kayıp, harcanmış yılların ardından bakınca o zamanlar beni etkisi altına alan bu kendimi-büyütme ruhunun kendimi-koruma içgüdüsünden kaynaklanan bir refleks olduğunu söyleyebilirim. Eğer boğucu kalabalıkları kontrol ettiğime inanmasaydım, kitlesel kimlikleri benimkini yok edebilirdi... ama saat kulemde aşırı sevincin verdiği güvenle Sin'e dönüştüm, eski ay tanrısına (Hint tanrısı değil; onu eski Hadramut'tan ithal ettim) uzaktan yaptığım hareketlerle dünyanın gelgitlerini düzenleyebiliyordum. Ama ölüm, Methwold Malikânelerini ziyaret ettiğinde, beni gafil avlamayı başardı.

Mevduatlarının dondurulmasının üzerinden seneler geçmesine rağmen Ahmet Sina'nın göbeğinin altındaki bölge buz gibi soğuktu hâlâ. “Pezevenkler taşaklarımı büzüyor!” diye bağırdığı ve onları ısıtmak için eline alan Emine'nin parmaklarına yapıştıkları o günden beri cinselliği uykudaydı, 1956'da Rusya'da bulunan o buzul içindeki mamut gibi. Çocuk uğruna evlenen annem Emine yaratılmamış hayatların rahminde çürüdüğünü hissediyor ve babamı cezbedemediği için kendini suçluyordu, nasırlar falan filan. Mutsuzluğunu Mary Pereira'ya açmıştı ama ayah ona “erkeklerden” mutluluk filan gelmez demişti; konuşurlarken birlikte çatni yapmışlar ve Emine hayalkırıklığını her zaman insanın gözlerini yaşartan sıcak misketlimonu çatnisine katmıştı.

Her ne kadar Ahmet Sina'nın ofis saatleri çıplak not alan sekreterlerin hayalleriyle, kıçlarında hasır sandalyenin izleri, anadan doğma odada dolanan Fernanda'lar ya da Poppy'lerin görüntüleriyle dolu olsa da aleti tepki vermeyi reddediyordu; günün birinde gerçek Fernanda ya da Poppy evine gittikten sonra Dr. Narlikar'la satranç oynarken, cinler yüzünden gevşeyen (oyunu gibi) dili itirafta bulundu, “Narlikar, şu malum şeye karşı ilgimi kaybetmiş gibiyim.” Işıltılı jinekologdan bir hoşnutluk parıltısı yükseldi; esmer, ışıltılı doktorun içinde saklı doğum kontrol fanatiği, gözlerinden dışarı fırlayıp şu konuşmayı yaptı: “Bravo!” diye bağırdı Dr. Narlikar, “Sina kardeş, iste bu harika! Sen -beni de ekle- evet, senle ben, Sina bey ender rastlanan ruhsal derinlikte insanlarız! Tenin soluk soluğa aşağılanmaları bize göre değil - çoğalmaktan kaçınmak daha hoş değil mi sorarım sana - ülkemizde dilenen bir sürü insana bir sefil

insan hayatı daha eklemekten kaçınmak - ve enerjimizi onlara üzerinde duracak daha çok toprak kazandırmaya adamak daha iyi değil mi? Bunu bir kenara yaz dostum; sen, ben ve tetrapodlarımız, okyanuslardan toprak yapacağız!” Bu nutku taçlandırmak için Ahmet Sina içkileri tazeledi; babamla Dr. Narlikar dört ayaklı beton hayallerine kadeh kaldırdılar. “Toprağa evet! Aşka hayır!” dedi Dr. Narlikar biraz dili dolaşarak; babam bardağını tekrar doldurdu.

1956'nın son günlerinde, yüz binlerce büyük beton tetrapodla denizden toprak kazanma hayali -dondurulmanın nedeni olan ve artık babam için bir bakıma dondurulma sonrasında mahrum kaldığı cinsel faaliyetin yerine geçen hayal- meyvelerini verecek gibiydi. Gerçi bu sefer Ahmet Sina parasını temkinli harcıyordu; bu sefer arkaplanda gizliydi ve adı belgelerde görünmüyordu; bu sefer dondurulmadan aldığı dersle mümkün olduğunca az dikkat çekmekte kararlıydı; Dr. Narlikar ardında babamın tetrapod projesiyle alakası olduğuna dair hiçbir belge bırakmadan ölüp de ona ihanet ettiğinde, Ahmet Sina (felaket karşısında yıkılmaya meyli olduğunu önceden de görmüştük) uzun, yılankavi bir düşüşün gırtlağından kayıverdi, ancak ölümüne çok az kala en nihayet karısına âşık olduğunda kurtulabilecekti bu düşüşten.

Methwold Malikânelerine ulaşan haber şuydu: Dr. Narlikar Marine Drive civarındaki arkadaşlarını ziyarete gitmişti; ziyaretten sonra Çhovpati kumsalına gidip kendine biraz bhel-puri ve hindistancevizi sütü almaya karar vermişti. Deniz kıyısında kaldırımda hızlı hızlı yürürken, ağır ağır ilerleyerek şarkılar mırıldanan bir dil yürüyüşü konvoyunun arkasına düşmüştü. Dr. Narlikar Belediyenin izniyle, geleceği işaret eden bir ikon gibi kordon boyuna yerleştirttiği tek, simgesel tetrapoda yaklaşmıştı; orada kendini kaybetmesine neden olan bir şey görmüştü. Bir grup dilenci kadın tetrapodun etrafına toplanmış puca töreni yapıyorlardı. Nesnenin dibinde gaz lambaları yakmışlardı; birisi yukarıya uzanan ucuna OM işareti çizmişti; tetrapodu tepeden tırnağa tapınarak yıkarlarken dualar mırıldanıyorlardı. Teknolojik mucize Şiva-lingam'a dönüşmüştü; berekete karşı olan Dr. Narlikar, tarih öncesi, üremeci Hindistan'ın eski, karanlık, iktidar timsali güçlerinin steril yirminci

yüzyıl betonunun güzelliği üzerine yamanması gibi algıladığı bu görüntü karşısında çileden çıkmış... hızlanarak tapınan kadınlara küfür etmiş, öfkeden parıl parıl parlıyormuş; yanlarına gidince küçük gaz lambalarını tekmelemiş; hatta kadınları bile itip kakmış. Dil yürüyüşçülerinin de gözlerine batmış. Dil yürüyüşçülerinin kulakları onun dilinin kabalığını işitmiş; yürüyüşçülerin ayakları durmuş, sesleri yükselmiş. Yumruklar sallanmış, küfürler savrulmuş. Bunun üzerine bizim doktor kızgınlıktan temkini elden bırakıp kalabalığa dönmüş ve davalarına, sülalelerine, bacılarına demediğini bırakmamış. Bir sessizlik çökmüş ve gücünü göstermiş. Sessizlik, yürüyüşçülerin ayaklarını, tetrapodla bağrışan kadınlar arasında duran ışıltılı jinekologa çevirmiş. Yürüyüşçülerin elleri sessizce Narlikar'a uzanmış ve doktor derin bir suskunluk içinde onu aralarına çekenlere karşı dört bacaklı betona yapışmış. Çıt bile çıkarmadan, korku Narlikar'a vantuz gücü vermiş, tetrapoda yapışan kolları ayrılmıyormuş. Yürüyüşçüler tetrapoda yönelmişler... sessizce onu ileri geri sallamaya başlamışlar; dilsiz sayılarının gücü onun ağırlığını yenmiş. Şeytansı sükûnete kapılmış bir akşam vakti tetrapod yerinden kımıldamış, türünün suya girip toprak kazanımını başlatacak ilk örneği olmaya hazırmış. Dr. Sureş Narlikar ağzını sessizce A der gibi açarak fosforlu bir midye gibi betona yapışmış... adamla dört ayaklı beton hiç ses çıkarmadan yuvarlanmışlar. Suların fosurtusu bozmuş büyüyü. Dr. Narlikar düşüp de sevgili saplantısının ağırlığı altında ezilerek öldükten sonra gövdesini bulmak hiç zor olmamış çünkü suyun dibinde ateş gibi parlıyormuş.

“N'olduğunu biliyor musunuz?” “Hey bu ne böyle?” - ben dahil bütün çocuklar Dr. Narlikar'm bekâr evinin bulunduğu Escorial Villasının bahçe duvarı etrafında toplanmıştık; Lila Sabarmati'nin uşağı, yüzünde hüzünlü bir ağırbaşlılıkla “Ölüsünü ipeklere sarıp eve getirdiler,” dedi. Dr. Narlikar'ın sert, tek kişilik yatağına yatırılan safran rengi çiçeklerle süslü ölüsünü görmeme izin vermediler ama ben neye benzediğini biliyordum çünkü havadis odanın sınırlarından dışarı taşmıştı. Bilhassa hizmetkârlardan duymuştum; onlar için ölüm hakkında açıktan açığa konuşmak çok doğaldı ama yaşam hakkında pek bir şey söylemezlerdi çünkü yaşamda her şey çok aşikârdı. Dr.

Narlikar'm kendi uşağından, ölünün çok miktarda deniz suyu yuttuğu için suyun niteliklerini aldığını duymuştum; sıvı bir şeye dönüşmüştü ve ışığın gelişine göre mutlu, hüzünlü ya da kayıtsız görünüyordu. Homi Catrack'ın bahçıvanı araya girdi: “Ölülere uzun süre bakmak tehlikelidir; yoksa birazı içine girer ve seni etkiler.” Sorduk: etkiler mi? ne etkisi? nasıl? Senelerdir ilk defa Buckingham Villasının bahçe musluğu altındaki yerini terk eden sadhu Puruşottam: “Ölüm yaşayanların kendilerini fazla sarih görmelerine yol açar; yaşayanlar onun huzurunda bulunduktan sonra abartılı bir hal alır.” Bu olağandışı iddia, aslında olaylarla da kanıtlandı çünkü ölünün gövdesinin yıkanmasına yardım eden Toxy Catrack'ın dadısı Bi-Appah, her zamankinden daha cırlak, daha cadaloz, daha korkunç bir hal aldı; Dr. Narlikar'ın ölüsünü gören herkes etkilenmiş gibiydi, Nussie İbrahim daha da aptallaşmış, iyice ördekleşmişti ve ölünün üst katında oturan, odasının düzenlenmesine yardım eden Lila Sabarmati de kendisinde her zaman varolan eğilimlere iyice kapılıp önüne gelenle yatıp kalkmaya başlamıştı; sonunda mermilerin konuşacağı bir yola koyulmuştu böylece ve kocası Komutan Sabarmati de pek tuhaf bir sopayla Çolaba trafiğini yönetir halde bulacaktı kendini... Ama bizim aile ölüden uzak durdu. Babam gidip saygılarını sunmayı reddetti ve ondan sonra arkadaşına asla ismiyle hitap etmeyip ondan hep “o hain” diye söz etti.

İki gün sonra ismi gazetelerde çıktığında Dr. Narlikar birdenbire kadın akrabalardan müteşekkil devasa bir aile edindi. Hayatı boyunca bir bekâr ve kadın düşmanı olduğu halde ölümünde dev, gürültücü, aşırıbecerikli bir kadın denizi tarafından yutulmuştu, şehrin tuhaf köşelerinden, Amul Mandırasındaki inek sağıcıları, sinema biletçileri, sokak sucuları, mutsuz evlilik mağdurları çıkıp gelmişti; konvoylar yılında Narlikar kadınları da kendi kortejlerini oluşturdular, fazlaca gelişmiş kadınların müthiş seli iki katlık tepemizi basmış ve Dr. Narlikar'ın evini öyle tıka basa doldurmuştu ki aşağıdaki yoldan geçerken camlardan fışkıran dirseklerini, verandalardan taşan kalçalarını görebilirdiniz. Narlikar kadınlarının bağırtıları her yeri tuttuğundan kimse bir hafta boyunca gözünü bile kırpmadı ama ulumaları bir yana kadınların göründükleri kadar

becerikli oldukları sonra ortaya çıktı. Doğumhane'yi üzerlerine geçirdiler; Narlikar'ın bütün iş anlaşmalarını soruşturdular; babamı da gönül rahatlığıyla tetrapod işinden kışkışladılar. Onca seneden sonra babama cebindeki delikten başka bir şey kalmamıştı, bu arada kadınlar Narlikar'ın gövdesini Benares'e yakılmaya götürdüler; hizmetkârlar Manikarnikaghat'ta Kutsal Ganj'a serpilen doktorun küllerinin nasıl batmadığını, suyun yüzeyinde küçük ateş böcekleri gibi parıldayarak yüzdüğünü ve denize açıldığını kulağıma fısıldadılar; tuhaf parlaklıkları gemi kaptanlarını korkutacaktı herhalde.

Ahmet Sina'ya gelince: Yemin ederim Narlikar'ın ölümünden ve kadınların gelişinden sonra solmaya başladı... ağır ağır teni solgunlaştı, saçı rengini kaybetti, bir iki ay içinde gözlerinin karası hariç bembeyaz kesildi. (Mary Pereira Emine'ye: “O adamın kanı donmuş; şimdi de teni buzlanıyor, buzdolabı gibi,” demişti.) Şunu da söylemeli ki beyaz bir adama dönüşmekten kaygı duyuyormuş gibi görünse de, doktorlara gitse de, teşhis koyamadıklarında ya da tedavi öneremediklerinde içten içe seviniyordu çünkü Avrupalıların ten rengini oldum olası kıskanmıştı. Günün birinde tekrar şaka yapmaya izin çıktıktan sonra (Dr. Narlikar'ın ölümünden sonra münasip bir süre geçmesi beklenmişti) babam kokteyl saatinde Lila Sabarmati'ye: “En iyi insanların hepsi tenlerinin altında beyazdır; ben sadece başka türlüymüşüm gibi davranmayı bıraktım,” demişti. Hepsi ondan daha esmer olan komşuları kibarca gülmüşler ama garip bir biçimde utanç duymuşlardı.

Vaziyet gösteriyor ki abanoz annemin yanına pek yakışacak kar beyazı bir babaya kavuşmamın sorumlusu Narlikar'ın ölümünün şokuydu; ama (gerçi ne kadarını yutmaya hazırsınız bilmiyorum ya) alternatif bir açıklamada bulunma riskini göze almalıyım, saat kulemin mutlak mahremiyetinde ürettiğim bir teori... çünkü psişik yolculuklarım sırasında tuhaf bir şey keşfetmiştim: Bağımsızlıktan sonraki ilk dokuz yıl boyunca benzer bir renk sorunu (belki de ilk kayıtlı kurban Kuç Naheen Ranisiydi) ülkenin iş çevrelerinde hatırı sayılır miktarda insana musallat olmuştu. Hindistan'ın her yerinde iyi Hintli işadamlarına rastlamıştım, servetleri, ticaret üzerinde

yoğunlaşan Beş Yıllık Plan sayesinde azalıyordu... bu işadamları da ya solmuşlardı ya da gerçekten çok fena solmaktaydılar! Öyle görünüyor ki İngilizlerden düzeni devralmanın ve kendi kaderlerinin efendisi olmanın gerektirdiği müthiş (hatta kahramanca) gayret yanaklarından rengin çekilmesine neden olmuştu… bu konumda belki de babam, genelde dikkate alınmayan bu yaygın olgunun son kurbanıydı. Hindistan'da işadamları beyazlaşıyordu.

Bir gün için bu kadar malzeme yeter. Ama Evelyn Lilith Burns yolda; Pioneer Cafe azapla yakınlaşıyor ve -esas- öteki-benim ölümcül dizli Şiva da dahil olmak üzere diğer geceyarısı çocukları baskı yapıyorlar. Yakında çatlaklar onların içinden kaçacağı kadar genişleyecek Bu arada; muhtemelen 1956'nın sonlarında şarkıcı ve boynuzlu Wee Willie Winkie de mevlasını buldu.

Bombay'da Aşk

RAMAZAN AYI boyunca her fırsatta sinemaya giderdik. Sabahın beşinde annemin hamarat elleriyle sarsılıp uyandırıldıktan sonra, şafak sökmeden kavunlu limonatalı bir kahvaltı yaptıktan sonra, hele hele pazar günleri Bakır Maymun ve ben sırayla (bazan birlikte) Emine'ye hatırlatırdık: “Sabah on buçuk seansı! Metro Cub Club günü, Amma, lütfee-en!”

Sonra Rover'la sinemaya giderdik, orada ne Coca-Cola ne patates cipsi ne Kwality dondurmaları ne yağlı kâğıtta samosa tadabilirdik ama en azından klima vardı, giysilerimize iğnelenen Cub Club rozetleri, yarışmalar, ince bıyıklı biri tarafından yapılan doğum günü duyuruları vardı; ve tabii film, “Gelecek Program” ve “Çok Yakında” yazılarıyla tanıtılan filmlerden ve çizgi filmden (“Az sonra Büyük Film, Ama Önce...!”) sonra: Quentin Durward belki ya da Scammuoche. “Pek kabadayıca,” derdik sonradan birbirimize, film eleştirmeni havalarında; “Delişmen, müstehcen bir film” - gerçi ne birinin ne ötekinin ne anlama geldiğini bilirdik. Ailemiz fazla ibadet etmezdi (sadece bayramda babam beni Cuma Camiine götürür, başıma bir mendil bağlayıp alnımı yere bastırırdı)... ama oruç tutmak için hep çok istekli olurduk çünkü sinemayı severdik.

Evie Burns'le aynı fikirdeydik: dünyanın en büyük film yıldızı Robert Taylor'dı. Jay Silverheels'in Tonto karakterini de seviyordum; ama onun kemosabayı Clayton Moore Yalnız Kovboy olmak için fazla şişmandı bence.

Evelyn Lilith Burns 1957 yılının birinci günü gelerek, dul babasıyla birlikte, biz neredeyse farkına bile varamadan tepemizin aşağılarında yükselmiş olan çirkin, küt iki beton bloktan birindeki bir daireye yerleşti. Bloklar tuhaf bir biçimde tecrit edilmiş gibiydi; Noor Ville'de Amerikalılar ve başka yabancılar oturuyordu (Evie gibi); şehre yeni gelen Hintlilerin basan öyküleri Laxmi Villaları'nda bitiyordu. Methwold Malikânelerinin yücelerinden, beyazı, esmeri hepsine tepeden bakıyorduk; ama kimse hiçbir zaman Evie Burns'e tepeden bakmamıştı - bir kere hariç. Sadece bir kere birisi ona tepeden baktı.

Daha ilk uzun pantolonumu giymeden Evie'ye âşık oldum; ama aşk sene tuhaf, zincirleme bir şeydi. Zaman kazanmak için hepimizi Metro sinemasında aynı sıraya oturtacağım; biz üzerimizde kırpışan ışıklarla trans halinde otururken Robert Taylor gözlerimizden yansırdı - yine sembolik sırayla: Salim Sina Evie Burns'ün yanında ve ona âşık, o Sonny İbrahim'in yanında ve ona âşık, o Bakır Maymun'un yanında ve ona âşık, Maymun sıra başında oturuyor ve açlıktan ölüyor... Evie'yi hayatımın belki altı ayı boyunca sevdim; iki yıl sonra Amerika'ya döndü ve yaşlı bir kadını bıçakladığı için ıslah evine gönderildi.

Minnettarlığımı burada kısaca belirtmem iyi olacak: Evie bizim aramızda yaşamaya başlamasaydı benim hikâyem saat kulesinde turizm ve sınıfta kopyanın ötesine asla geçemeyebilirdi... o zaman bir dulun misafirhanesinde doruk noktasına asla ulaşılamazdı, söylediklerimin doğru olduğuna dair hiç kanıt olmazdı, neon tanrıça Mumbadevi'nin göz kırpan, danseden safran-yeşil görüntüsünün nezaret ettiği bu dumanlı fabrikada bir son da olmazdı. Ama Evie Burns (yılan mıydı merdiven mi? Cevap açık: ikisi birden) benim sadece geceyarısı çocuklarını bulmamı değil Bombay eyaletinin bölünmesini kesinleştirmemi de sağlayan gümüşi bisikletiyle tam tekmil gelmişti.

Baştan başlayalım: saçları korkuluk samanından yapılmıştı, teninde çiller serpiştirilmişti, dişleri telden bir kafeste yaşıyordu. Dünya üzerinde sözünü geçiremediği yegâne şey o dişler gibiydi - zıvanadan çıkmışlar, çarpık çurpuk birbirlerinin üzerine abanmışlardı ve dondurma yerken çok fena canını yakıyorlardı. (Şu tek genellemeyi de yapmadan geçemeyeceğim: Amerikalılar evreni dize getirdiler ama ağızları üzerinde söz sahibi değiller; oysa Hindistan iktidarsız olduğu halde çocuklarının dişleri harikadır.)

Dişağrılarının işkencesine uğrayan Evie'm acıyla muazzam bir biçimde başediyordu. Kemikler ve dişlerle yönetilmeyi reddederek eline geçtikçe kek yiyor, Cola içiyor ve hiç sızlanmıyordu. Dişli bir çocuktu Evie Burns; acıyı fethi hepimizin üzerindeki hâkimiyetini pekiştirmişti. Bütün Amerikalıların bir sınıra ihtiyaç duyduğu söylenir: onunki acıydı ve bu sınırı zorlamaya kararlıydı.

Bir keresinde utana sıkıla ona, Skandal Mevkiindeki bir satıcı kadından kendi harçlığımla aldığım çiçekten bir kolye vermiştim (gece-zambağım-için-gece-ecesi). “Ben çiçek takmam,” demişti Evelyn Lilith ve istenmeyen kolyeyi havaya fırlatıp, yere düşmeden Papatya hava tabancasının şaşmaz saçmalarından biriyle vurmuştu. Çiçekleri bir papatya'yla parçalayarak bir kolyeyle bile yumuşatılamayacağı mesajını, vermişti; o bizim kaprisli, fırtına gibi Rezil Lil'imizdi. Hem de Eve, yani Havva'ydı. Adem elmam, göz bebeğim.

Nasıl gelmişti: Sonny İbrahim, Kesikgöz ve Yağlısaç Sabarrnati Kyros Dubaş, Maymun ve ben, Methwold'un dört malikânesi arasındaki sirk meydanında Fransız kriketi oynuyorduk. Bir Yeni Yıl oyunu-Toxy parmaklıklı penceresinde el çırpıyordu, Bi-Appah bile iyi tarafından kalkmıştı ve kırk yılda bir bize şirretlik etmiyordu. Kriket -çocuklar tarafından oynanan Fransız kriketi bile- sessiz bir oyundur keten yağına batırılmış bir sükûnet. Deriyle söğüt öpüşüyor; hafif bir alkış; ara sıra bir bağırış - “Vurun! Vurun bayım!” - “Ovzatü” ama bisikletinin üzerindeki Evie'nin bunlara tahammülü yoktu.

“Hey millet! Hop size diyorum! Neniz var? Sağır mısınız nesiniz?”

Vuruş sırası bendeydi (Ranci gibi zarif, Vinoo Mankand gibi güçlü). Birdenbire iki tekerlekli bisikletinin tepesinde tepeye tırmanmaya başladı, saman saçları uçuşuyor, çilleri parlıyor, ağzındaki tel güneşte trafik lambası gibi mesajlar yolluyordu, gümüş bir merminin üzerinde bir korkuluk... “Hey sen burnu akan! O uyuz topu seyretmeyi bırak, avanak! Sana seyretmeye değer bir şey göstereceğim!”

Evie Burns'ü bisikletsiz düşünmek olanaksız; öyle sıradan bir iki tekerlekli de değil, eskiden kalma bisikletlerin son örneklerinden biri, gıcır gıcır bir Arcuna Hintbisikleti, damla şeklinde tutamakları kâğıt bantla sarılmış, beş vitesli, selesi çita desenli muşamba. Geri kalan yerler gümüşi (söylememe gerek yok Yalnız Kovboy'un atının renginde) ... dağınık Kesikgöz ve derli toplu Yağlısaç, dâhi Kyros ve

Maymun, Sonny İbrahim ve ben -iyi arkadaşlar, Malikânelerin gerçek evlatları, doğuştan varisleri -forsepsler beynini oyduğundan beri ağır bir masumiyet taşıyan Sonny ve korkunç gizli bilgimle ben- evet hepimiz, müstakbel boğa güreşçileri, Deniz Kuvvetleri Komutanları, hepimiz ağız bir karış açık sirk meydanının kenarlarını çepeçevre hızlanahızla-nahızlana dolanan Eve Burns'ü seyretmeye başladık. “Bakın bana; bakın nasıl gidiyorum, salaklar!” Çita desenli selenin üzerinde Evie çeşitli numaralar yapıyordu. Bir ayağı selenin üzerinde, öteki geriye doğru açılmış etrafımızda dönüyordu; hızını arttırıp selenin üzerinde amuda kalktı! Ön tekerleğin üzerinde arkaya doğru oturup pedalları tersine çevirebiliyordu... yerçekimi onun kölesiydi, hız ana unsuruydu ve hepimiz bir gücün aramıza getirdiği tekerlekli bir cadı, kenarlara ekilmiş çiçekler ona yaprak fırlatıyordu, sirk meydanının tozu onu alkışlamak için ayağa kalkmıştı çünkü sirk meydanı da efendisini bulmuştu; onun dönen tekerleklerinin fırçası altında bir tuvaldi artık. Kahramanımızın sağ kalçasında bir Papatya hava-tabancası taşıdığını fark etmiştik... “Dahası da var, böcekler!” diye bağırdı ve silahını çekti. Saçmaları taşlara uçma yeteneği kazandırıyordu; havaya annaları attığımızda onları mortu çekmiş vaziyette yere indiriyordu. “Hedef! Başka hedefler gösterin!” -Kesikgöz gıkını bile çıkarmadan sevgili iskambil kâğıtlarını teslim etti, kralların başlarını vursun diye. Diş telleri takmış Annie Oakley'di o -kimsenin keskin nişancılığına laf söyleyecek cesareti yoktu, sadece bir kere böyle bir şey oldu ve o zaman hükümdarlığı sona erdi, büyük kedi istilası zamanlarıydı; hafifletici sebepler vardı. Kızarmış, terlemiş Evie Burns bisikletten inip bağırdı: “Bundan sonra buranın yeni büyük şefi benim. Tamam mı yerliler? İtiraz eden var mı?” İtiraz yok; işte o anda âşık olduğumu anladım.

Evie'yle Cuhu kumsalındayız; deve yarışlarını kazanıyordu, hepimizden çok hindistancevizi sütü içebiliyordu, Umman Denizinin yakıcı tuzlu sularında gözlerini açabiliyordu.

Altı ay bu kadar çok şeyi değiştirebilir mi? (Evie benden yarım yaş büyüktü.) İnsanın büyüklerle eşitiymiş gibi konuşmasını sağlayabilir mi? Evie, babaİbrahimİbrahim'le dedikodu yaparken görülmüştü; Lila Sabarmati'nin ona makyaj yapmayı öğrettiğini iddia

ediyordu; silahlar hakkında konuşmak için Homi Catrack'ı görmeye gidiyordu. (Tam bir ateşli silah aficionado'su olan Homi Catrack'ın günün birinde kendini bir namlunun ucunda bulması hayatının trajik ironisiydi... Evie'yi kendine yakın hissediyordu, kendi Toxy'sinin tersine bıçak gibi keskin cam gibi berrak olan annesiz bir çocuk. Aklıma gelmişken, Evie Burns acıma hislerini zavallı Toxy Catrack için harcamıyordu. “Kafadan çatlak,” demişti bizimle konuşurken kayıtsızca, “Fare gibi gebertilmeli.” Ama Evie; fareler güçsüz değildirler. Senin yüzünde, tiksindiğin Tox'un bütün gövdesinde olduğundan daha fazla kemirgenlik vardı.) Evelyn Lilith böyleydi işte; ve daha geleli birkaç hafta olmuştu ki ben etkisinden bir daha asla tam olarak kurtulamayacağım bir zincirleme tepkimeyi başlatmıştım.

Sonny İbrahim'le başladı, kapı-komşusu-Sonny, forseps-oyuklu Sonny, sırasını bekleyerek hikâyemin kıyısında sabırla oturup duran Sonny. O günlerde Sonny pek yaralıydı; forsepslerin neden olduğundan bile büyük bir yara. Bakır Maymun'a âşık olmak (dokuz yaşında bile olsa) hiç kolay bir şey değildi.

Söylediğim gibi, ikinci çocuk olarak şatafatsızca dünyaya gelen kardeşim her türlü şefkat ilanına şiddetli tepkiler vermeye başlamıştı. Söylentiye göre kuşlarla kedilerin dilini konuşuyor olsa da sevgililerin yumuşak sözleri onda neredeyse hayvani bir öfke uyandırıyordu; ama Sonny akıllanmayacak kadar saftı. Aylardır onu “Salim'in kardeşi, sıkı kızsın!” ya da “Kız arkadaşım olmak ister misin? Belki ayahınla sinemaya gideriz...” türünden laflarla çileden çıkarıyordu. Yine aylardır Maymun onu aşkına pişman ediyordu - annesine hikâyeler uyduruyor kazara-kasten onu çamurların ortasına itiyordu; bir keresinde ona fiziksel saldırıda da bulunmuş, yüzünde tırmık izleri ve gözlerinde canı acıyan hüzünlü-köpek ifadesi bırakmıştı ama Sonny akıllanmıyordu. En nihayet Maymun büyük bir intikam planı yaptı.

Nepean Sea Caddesindeki Walsingham Kız Okuluna gidiyordu Maymun; balıklar gibi yüzen, denizaltılar gibi dalan, uzun boylu, düzgün adaleli Avrupalılarla dolu bir okuldu bu. Boş zamanlarında yatakodası penceremizden onları görebilirdik; bizim giremediğimiz Breach Candy kulübünün harita biçimindeki

havuzunda oynaşırlardı... Maymun'un bu kendilerini ayrı tutan yüzücülere bir nevi maskot gibi takıldığını öğrendiğimde çok rencide olmuştum... ama ona laf söylenmezdi; kendi kafasının dikine giderdi. İriyarı on beş yaşında beyaz kızlar Walsingham okul otobüsünde onun yanlarına oturmasına izin veriyorlardı. Sonny, Kesikgöz, Yağlısaç, Büyük Kyros ve benim Katedral Okulu otobüsünü beklediğimiz yerde her sabah işte böyle üç kız da onunla birlikte otobüs beklerdi.

Bir sabah, nedendir bilinmez, Sonny'yle ben duraktaki yegâne çocuklardık. Belki de bit salgını filan vardı. Maymun, Mary Pereira bizi yüzücülerle yalnız bırakana kadar bekledi; sonra birdenbire ne planladığı kafamda parlayıverdi çünkü laf olsun diye düşüncelerine girmiştim; “Hey!” diye bağırdım - ama artık çok geçti. Maymun bağırdı, “Sen bu işten uzak dur!” sonra üç adaleli yüzücüyle birlikte Sonny İbrahim'in üzerine atladı, sokaklarda uyuyanlar, dilenciler ve bisikletli katipler büyük bir hoşnutlukla bakıyorlardı çünkü kızlar zorla Sonny'nin giysilerini tek tek üzerinden çıkarıyorlardı... “Ne biçim adamsın oğlum, öyle seyredecek misin?” diye beni yardıma çağırdı Sonny ama donakalmıştım, kardeşimle en iyi arkadaşım arasında nasıl taraf tutabilirdim, Sonny ağlamaklı bağırdı “Sizi babama şikâyet edeceğim!”, bu sırada Maymun “Abuk sabuk şeyler söylememeyi öğrenirsin artık - öğrenin,” diyerek ayakkabılarını çıkarıyordu; gömleği gitmişti; fanilası bir kuleden-atlamacı tarafından çıkarılmıştı, “O şapşal aşk mektuplarını vazmak ne demekmiş gör bakalım”, çoraplar gitmiş, bol bol gözyaşı, sonra “Geliyor!” diye bağırdı Maymun; Walsingham otobüsü geldi ve suikastçılarla kardeşim içine atlayıp hızla uzaklaştılar, “Caaaart, kaba-kağaaat âşık çocuk!” diye bağırıyorlardı; Sonny sokağın ortasında, Chimalker ve Okuyucu Cenneti'nin karşısında anadandoğma kalmıştı; forseps oyukları kaya havuzları gibi parlıyordu çünkü saçlarından vazelin bulaşmıştı; gözleri de ıslaktı, “Neden yaptı bunu? Ben ona sadece ondan hoşlandığımı söylemiştim...” “Ne bileyim,” dedim nereye bakacağımı bilemeden, “Bazan öyle şeyler yapıyor işte.” Bana daha da kötüsünü yapacağını bilmiyordum daha.

Ama o dokuz yıl sonraydı... bu sırada 1957'nin başlarında seçim kampanyaları başlamıştı; Cana Sang, yaşlı kutsal inekler için dinlenme evleri kampanyasına başlamıştı; Kerala'da E.M.S. Nambudiripad komünizmin herkese yemek ve iş vereceğine söz veriyordu; Madras'da C. N. Annadurai'nin Anna-D.M.K. partisi bölgeselcilik alevlerine körükle gidiyordu; Meclis, Hindu kadınlarına eşit miras hakkı tanıyan Hindu Veraset Kanunu gibi reformları geri almaya çalışıyordu... kısacası herkes kendi davasını savunuyordu; ama benim Evie Burns karşısında dilim tutulmuştu ve Sonny İbrahim'e yanaşıp benim için teklifte bulunmasını rica ettim.

Hindistan'da Avrupalılar karşısında hep zayıf olmuşuzdur... Evie bizimle sadece birkaç haftadır birlikteydi ve ben daha şimdiden Avrupa edebiyatının gülünç bir taklidine dönüşmüştüm. (Okulda Cyrano'yu basitleştirilmiş şekilde sahnelemiştik; aynı zamanda Resimli Klasikler çizgi romanını da okumuştum.) Belki de Avrupa'nın Hindistan'da kendini fars biçiminde yinelediğini söylemek doğru olur... Evie Amerikalıydı. Aynı şey.

“Olmaz oğlum, neden kendin yapmıyorsun?”

“Bak Sonny,” diye yalvardım, “arkadaşımsın değil mi?”

“Evet ama sen bana hiç...”

“O benim kardeşim Sonny, sana nasıl yardım edecektim ki?”

“Hayır, sen de kendi pis işlerini kendin...”

“Sonny oğlum bir düşün. Düşün. Bu kızlara karşı çok dikkatli olmak lazım oğlum. Bak Maymun'un nasıl tepesi attı! Sen bu deneyimi yaşadın, yaar. Bu sefer nasıl davranılacağını daha iyi bilirsin. Ben ne bilirim? Belki benden hoşlanmıyordur bile. Benim de elbiselerimi çıkarsınlar mı istiyorsun? Öyle olursa memnun mu olacaksın?”

Masum, iyi huylu Sonny,”... Yok, hayır...” diyor.

“İyi öyleyse. Sen git. Beni biraz öv. Burnumun önemli olmadığını karakterimin iyi olduğunu söyle. Bunu yapabilir misin?”

“...Şeeeey... ben... tamam ama sen de kardeşinle konuşacaksın, tamam mı?”

“Konuşurum Sonny. Ama söz veremem. Onu biliyorsun. Ama kesin konuşurum.”

Siz stratejilerinizi istediğiniz kadar dikkatli planlayın kadınlar bir fiskede yerle bir eder. Her başarılı seçim kampanyasının ardında, kazananın iki misli kaybeden vardır... Buckingham Villasının verandasından, panjurların arasından, seçmen kitlemi ikna etmeye çalışan Sonny İbrahim'i gözetliyordum... seçmenin sesini, havayı küçümsemeyle yaran Evie Burns'ün burundan gelen sesini duydum: “Kim? O mu? Söyle ona da gidip önce burnunu temizlesin. Sümüklü! Bisiklete binmeyi bile bilmiyor!”

Bu doğruydu.

Ama beterin de beteri vardı; çünkü (panjur sahneyi ince çubuklara bölse de) Evie'nin yüzündeki ifadenin yumuşayıp değişmeye başladığını görmemiş miydim - Evie'nin (panjurun enine böldüğü) eli seçim sorumluma uzanmamış mıydı? - Sonny'nin şakak oyuklarına dokunup uçları vazeline bulanan Evie'nin (tırnakları köküne kadar kemirilmiş) parmakları değil miydi? - Evie: “Ama sen başka; sen hoşsun,” demiş miydi dememiş miydi? Hüzünle cevapları sıralıyorum, görmüştüm, uzanmıştı, parmaklarıydı, demişti. Salim Sina Evie Burns'ü seviyor; Evie Sonny İbrahim'i seviyor; Sonny Bakır Maymun için deli oluyor; peki ya Maymun ne diyor? “Beni hasta etme, Allahım,” dedi kardeşim -beni hayalkırıklığına uğrattığı halde, tüm asaletimle- Sonny'nin lehine konuşmaya çalıştığımda. Seçmenler ikimizi de seçmemişti. Hemen teslim olmayacaktım. Beni hiç önemsemeyen Evie Burns'ün sirenlere benzeyen cazibesi beni engellenemez bir biçimde felakete sürükledi. (Ama onu suçlamıyorum çünkü düşüşün ardından bir çıkış geldi.)

Saat kulemde tek başıma, ülke içi seyahatlerimi bir kenara bırakıp çilli Evie'me nasıl kur yapsam diye düşünmeye başladım. “Aracıları,” dedim kendi kendime, “Bunu şahsen halletmelisin.” Sonunda plan yaptım: tutkularına erişebilmek için ilgilerini paylaşacaktım... planlar oldum olası hoşuma gitmemiştir. Ben de

bisiklete binmeyi öğrenmeye karar verdim. Evie, o günlerde tepeüstü çocuklarının taleplerine vermişti kendini, onlara bisiklet sanatlarını öğretiyordu; ders almak için sıraya girmek benim için kolay oldu. Sirk meydanında toplandık; meydanın tek efendisi Evie beş titrek, son derece dikkatli bisikletçinin ortasında duruyordu ben de bisikletsiz onun yanında duruyordum. Evie gelene kadar tekerleklere karşı hiç ilgi göstermemiştim, bu yüzden de bana hiç öyle bir sey alınmamıştı... alçakgönüllülükle Evie'nin dilinin kamçısına katlanıyordum.

“Sen nerede yaşıyordun, şişko burun? Yoksa benimkini mi isteyeceksin?”

“Hayır,” diye yalan söyledim, o da yumuşadı. “Tamam, tamam,” diyerek omuzlarını silkti,

“Seleye çık da ne menem bir şeymişsin görelim.”

Hemen belirteyim, gümüşi Arcuna Hint bisikletine bindiğimde kendimi müthiş hafiflemiş hissettim; Evie bisikleti gidonundan tutup “Dengeleyemedin mi hâlâ? Sabaha kadar burada mı durucaz?” diyerek bana tur attırırken - Evie'yle ben birlikte gezinirken... nasıl söylesem?., kendimi mutlu hissettim. Dönedönedönedöne... Sonunda onu memnun etmek için “Tamam... sanırım oldu... bırak,” diye kekeledim ve birdenbire kendi başıma kaldım, arkamdan son bir kere itti ve gümüşi yaratık parıldayarak kontrolden çıkıp sirk meydanının öte tarafına uçtu... bağırdığını duydum: “Frene bas! Frene bas salak!” - ama ellerim kımıldayamıyordu, ağaç gibi olmuştum, EYVAH tam karşımda Sonny İbrahim'in mavi iki tekerleklisi vardı, tam çarpışma hattında, ÇEKİL YOLDAN DELI MİSİN, selesinin üzerindeki Sonny direksiyon kırıp kurtarmaya çalışıyor ama mavi hâlâ gümüşiye doğru ilerliyordu, Sonny sağa kırdı ama ben de o yana kırdım AYY BİSİKLETİM gümüşi tekerlek maviye değdi, kasalar birbirini öptü, gidonun üzerinden Sonny'ye doğru uçmaya başladım, o da aynı şekilde bir parabol çizerek bana doğru geliyordu KÜT bisikletler altımızda yere devrildi, birbirlerine kenetlendiler KÜT Sonny'yle ben havada karşılaştık, Sonny'nin başı benimkini karşıladı... Dokuz yıl önce fırlak şakak kemikleriyle

doğmuştum, forsepsler de Sonny'de oyuklar açmıştı; her şeyin bir nedeni varmış gibi görünüyor çünkü benim fırlak şakaklarım Sonny'nin oyuklarına oturmuştu. Tamıtamına. Başlarımız kenetlenerek yere düşmeye başladık, neyse ki bisikletlerin uzağına düştük, GÜM ve bir an dünya silindi.

Evie alev alev yanan çilleriyle, “Pislik, sümük torbası, bisikleti, mi...” Ama onu dinlemiyordum çünkü sirk meydanı kazası çamaşır sandığı felaketinin başladığı işi bitirmişti ve hepsi kafamdaydı, en önde, hiç fark etmediğim arkadaki boğuk bir ses olmaktan çıkmışlardı hepsi Ben işaretlerini gönderiyorlardı, kuzeyden, güneyden, doğudan batıdan... geceyarısı doğan diğer çocuklar sesleniyorlardı “Ben”' “Ben”, “Ben”, “Ben”.

“Hey! Sümük kafa! İyi misin?.. Hey annesi nerde bunun?”

Müdahaleler, hep müdahaleler! Karmaşık sayılabilecek hayatımın değişik parçaları, anlaşılmaz bir inatla, kendi ayrı bölümlerinde durmayı reddediyor. Sesler saat kulelerinden çıkıp Evie'nin alanı olan sirk meydanına dökülüyorlar... şimdi, tam da tiktakın fevkalade çocuklarını anlatmam gerekirken Sınır Postasına binip gidiyorum - anneannemle dedemin çürüyen dünyalarına kaçırılıyorum, Adem Aziz hikâyemin doğal akışına giriyor. Peki. Başa gelen çekilir.

O Ocak ayında, bisiklet kazasında geçirdiğim ciddi sarsıntıdan sonraki nekahat dönemimde annemler bizi Agra'ya, (muhtemelen kurgusal) Kalküta Kara Deliğinden de beter bir hal alacak aile toplantısına götürdüler. İki hafta boyunca Emerald'la Zülfikâr'ın (Tuğgeneral olmuştu ve kendisine General denmesinde ısrar ediyordu) tanıdıkları önemli isimlerle Pakistan'da yedi numaraya yükselen muhteşem servetlerini bize çıtlatıp durmalarını dinlemek zorunda kaldık; oğulları Zafer Maymun'un solmakta olan kırmızı örgülerini çekmeye kalkıştı (ama sadece bir kere!). Devlet Memuru Mustafa’dayım ve yarı-İranlı karısı Sonia'nın, isimsiz cinsiyetsiz veletlerini dayak ve hakaretlerle tam bir şahsiyetsizliğe kavuşturmalarını sessiz bir dehşetle izlemek zorunda kaldık; Aliye'nin kızkuruluğunun acı rayihası havaya yayılıp yiyeceklerimizi

mahvetti; babam erkenden odasına çekilip cinlerle gizli gece savaşına girişiyordu; her şey berbattı.

Bir gece saat on ikiyi vurduğunda uyandım ve dedemin rüyasını kafamın içinde buldum, bu yüzden de onu kendini gördüğü şekliyle görmekten kendimi alamadım - ışık doğru açıdan geldiğinde vücudunun ortasında dev bir gölge görünen yaşını başını almış bir adam. Yaşlılığın, Muhterem Valide'nin ve kendi kafasına uygun arkadaş bulamamanın etkisiyle gençliğine güç kazandıran inançları silinip gitmişti, eski bir boşluk gövdesinin orta yerinde yeniden kendini gösteriyor, onu buruş buruş bir ihtiyara dönüştürüyordu; uzun zamandır savaştığı Tanrı, (diğer batıl inançlar) hâkimiyeti tekrar ele almaya başlamıştı... bu sırada, Muhterem Valide iki haftayı Hanif dayımın istenmeyen film artisti karısına küçük hakaretlerde bulunarak geçirdi. Bir çocuk oyununda hayalet rolünü alışım ve dedemin almirahı üzerindeki deri attache çantasında, üzerine güvelerin delikler açtığı, ama en büyük deliği insan elinden çıkma bir çarşaf buluşum da o zamana raslıyor: bu keşfim karsısında dedemin öfkesine maruz kalmıştım (hatırlarsınız).

Ama bir kazancım olmuştu. Rikşacı Raşit'in (mısır tarlasında sessizce bağıran ve Nadir Han'ı Adem Aziz'in tuvaletine götüren çocuk) dostluğunu kazanmıştım; bana kol kanat gererek -ve kazadan bu kadar kısa zaman sonra bana kesin yasaklar koyacak anababama belli etmeden-bisiklete binmeyi öğretti. Oradan ayrıldığımda diğerleriyle birlikte o sırrı da yanımda götürüyordum, ama uzun süre saklı tutmaya niyetim yoktu.

... Eve dönerken trende, kompartımanın dışına asılmış sesler vardı: “Ohe mihrace! Lütfen açın efendim!” -kaçak yolcuların sesleri benim dinlemek istediğim yeni seslerle savaşıyor- ve tekrar Bombay Merkez İstasyonuna geliyoruz, hipodrom ve tapınağın yanından eve varıyoruz ve Evelyn Lilith Burns daha yüce şeyler üzerinde yoğunlaşmadan önce kendi bölümünü bitirmemi talep ediyor. “Eve döndük!” diye bağırıyor Maymun. “Yaşasın... Bom'a döndük!” (Gözden düşmüş vaziyette. Agra'da General'in botlarını yakmıştı.)

Eyaletler Reorganizasyon Komitesinin, raporunu Bay Nehru'ya 1955 Ekiminde teslim etmiş olması kayda değer bir konu; bir sene sonra rapordaki öneriler hayata geçirilmişti. Hindistan yeni baştan on dört eyalete ve merkeze bağlı altı “bölgeye” bölünmüştü. Ama bu eyaletlerin sınırları nehirlerle, dağlarla ya da başka coğrafi özelliklerle belirlenmiyordu; sınırlar dilden duvarlardı. Bizi dil bölüyordu: Kerala, Malayalam (dünyanın adı tersten de aynı okunan tek dili) konuşanlara verilmişti; Karnataka'da Kannada konuşmanız gerekiyordu; şimdi Tamil Nadu diye bilinen budanmış Madras'ta da Tamil aficionadoları mevcuttu. Ancak bir ihmalkârlık sonucu Bombay eyaletinde hiçbir düzenleme yapılmamıştı; Mumbadevi'nin şehrinde dil yürüşleri uzadıkça uzamış, sesleri yükselmiş ve nihayet politik partilere dönüşmüştü, Samyukta Maharashtra Samiti (“Birleşik Maharashtra Partisi”) Marathi dilini savunuyor ve Maharashtra için Dekkan eyaleti kurulmasını istiyorlardı; Maha Gucerat Parişad (“Büyük Gucerat Partisi”) Gucerat dilinde pankartlar altında yürüyor ve Bombay City'nin kuzeyinde bir eyalet hayal ediyorlardı, Kathiavar yarımadasından Kuç Bataklığına...

Bu soğuk tarihi tekrar ısıtıyorum, Dekkan'ın cehennem sıcağında doğmuş Marathi'nin çıplak keskinliğiyle, Gucerat dilinin bataklıklı, Kathiavar yumuşaklığı arasındaki mücadeleyi tekrar hatırlatıyorum çünkü 1957 Şubatında Agra'dan dönüşümüzün hemen ardından Methwold Malikâneleri Warden Caddesini muson yağmurlarından bile daha fazla dolduran, bağıran bir insan seli tarafından şehirden koparılmıştı, öyle uzun bir kortejdi ki geçmesi iki gün sürmüştü ve rivayete göre Şivaci'nin heykeli dirilmiş, kortejin başını çekiyordu. Göstericiler siyah bayraklar taşıyorlardı, çoğunluğu hartaldaki dükkâncılardı, çoğu Mazagaon ya da Matunga'dan gelme grevdeki tekstil işçileriydi, ama bizim tepedekilerin onların meslekleri hakkında bir fikri yoktu; biz çocuklar için Warden Caddesindeki bu sonu gelmez karınca sürüsü güveyi çeken bir lamba gibi büyüleyiciydi. Öyle devasa bir gösteriydi, tutkuları öyle derindi ki önceki yürüyüşleri sanki hiç olmamışlar gibi akıllardan silmişti - ve bir kerecik bakmak için bile olsa tepeden inmemiz kesinlikle yasaklanmıştı. En cesurumuz kimdi? Bizi tepemize çıkan yolun en

azından yarısına, Warden Caddesine bakan U-dönüşüne kadar inmeye kim zorlamıştı? Kim “Korkacak ne var” demişti? Yarı yola kadar gidip şöyle bir bakacağız... Gözleri faltaşı gibi açık, asi yerliler çilli Amerikalı şeflerinin peşinden gitmişlerdi. (“Dr. Narlikar'ı onlar öldürdü - yürüşçüler,” diye uyardı bizi Yağlısaç tiz bir sesle. Evie onun ayakkabılarına tükürdü.)

Ama ben, Salim Sina başka bir numaraya hazırlanıyordum. “Evie,” dedim sanki lafın gelişi söylüyormuşum gibi, “bisiklete nasıl bindiğimi görmek ister miydin?” Cevap yok. Evie göstericilere dalmıştı... Sonny İbrahim'in forseps oyuğunda, bütün dünya görsün diye vazeline gömülmüş parmak izi onun muydu peki? Bir kere daha, biraz daha vurgulu yineledim, “Yapabilirim Evie. Maymun'un bisikletini alırım. Görmek istemez misin?” Evie zalimce cevap veriyor: “Bunu seyrediyorum. Bu iyi. Neden seni seyredeyim ki?” Ben biraz kırgın, “Ama öğrendim Evie, mutlaka seyretmen...” Aşağıdaki Warden Caddesinden gelen kükremeler sözlerimi boğuyor. Sırtı bana dönük; Sonny'nin sırtı, Kesikgöz ve Yağlısaç'ın sırtları, Büyük Kyros'un entelektüel sırtı... parmak izini gören ve bundan memnun kalmayan kardeşim beni dürtüklüyor: “Hadi. Hadi göster ona. Kendini ne zannediyor?” Bisikletine biniyorum... “Bak Evie sürüyorum!” Küçük çocuk kümesinin etrafında dailer çiziyorum, “Gördün mü? Gördün mü?” Bir anlık sevinç; sonra sabırsızlığıyla, umrumda-değil tavrıyla burnumu sürtüyor; “Çekilsene önümden ya! Şuna bakıyorum!” Parmağı, yenmiş tırnakları, her şeyi dil yürüyüşünü gösteriyor; Samyukta Maharashtra Samiti korteji uğruna baştan savılıyorum! “Bu hiç de adil değil! Gerçekten de çok iyi biniyor!” diyen Maymun'a rağmen -yaptığım şeyin içimi hoplatmasına rağmen- nevrim dönüyor; Evie'nin etrafında hızlana hızlana dolanıyorum, kontrolden çıkıp bağırıyorum “Neyin var senin? Daha ne yapmam lazım...” Sonra başka bir şey beni esir alıyor, çünkü ona soru sormama gerek olmadığını fark ediyorum, o çilli diş-telli kafanın içine girip, ne olup bittiğini kendim öğrenebilirim... hâlâ bisikletin üzerinde içeri giriyorum, ama zihninin ön tarafı Marathi dil yürüyüşçüleriyle dolu, düşüncelerinin köşelerine ilişmiş Amerikan pop şarkıları var, benim ilgimi çeken bir şey yok; sonra reddedilmiş aşkın gözyaşlarıyla

daha içerilere girmeye başlıyorum... onun savunmaları arasından geçmek için çaba gösteriyorum... gizli bölgeye geliyorum, annesinin bir görüntüsü var, pembe sabahlıklı, küçük bir balığı kuyruğundan tutuyor, dahadahadaha derine iniyorum, nerede, onu böyle acımasız yapan ne, derken yerinde sıçrayıp etrafında habire habire habire dönen bana bakıyor... “Defol!” diye bağırıyor Evie Burns. Ellerini alnına kaldırıyor. Ben gözlerim yaşlı bisiklet tepesinde, dahadahadaha derine dalıyorum; Evie lambrili bir yatakodasının kapısında, elinde, elinde keskin ve parlak bir şey, üzerinden kırmızı bir şey damlıyor, kapının ağzında, Tanrım, yatakta bir kadın, pembeler içinde, Tanrım, Evie'nin elinde ve pembe üzerinde kırmızı lekeler ve bir adam geliyor, Tanrım, hayır hayır hayır... “DEFOL DEFOL DEFOL!” Evie dil yürüyüşünü unutmuş bağırırken şaşkın çocuklar ona bakıyor ama birdenbire yürüyüş tekrar hatırlanıyor çünkü Evie Maymun'un bisikletinin arkasına yapışıyor NE YAPIYORSUN EVİE ve itiyor DEFOL GİT DEDİM SANA CEHENNEME KADAR YOLUN VAR! - Beni olabildiğince hızlı itti; kontrolü kaybedip tepe aşağı inmeye başladım, TANRIM YÜRÜYÜŞ Band Box çamaşırhanesinin, Noor Ville'in ve Laxmi Villalarının yanından, AAAAA dosdoğru yürüyüşün ağzına girdim, kafalar, ayaklar, gövdeler, ben girerken açılan yürüyüş dalgaları, imdaat diye bağırarak kız bisikletinde tarihe çarptım.

Kabına sığmaz kalabalığın içinde yavaşlarken eller gidonu tutuyor. İnci dişli gülüşler etrafımı sarıyor. Dostane gülüşler değil bunlar. “Büyük zengin tepeden gelip aramıza katılan küçük laad-sahibe de bakın!” Çat pat anladığım Marathi dilinde, okuldaki en kötü dersim, gülüşler soruyor “S.M.S.'ye katılmak ister miydiniz küçük prens?” Ben ne dendiğini zor anlıyorum ama sersemlikten doğruyu söylüyorum, başımı Hayır anlamında sallıyorum. Gülüşler, “Oho! Genç nawab dilimizi sevmiyor! Ne seviyor?” Başka bir gülüş, “Belki Gucerat seviyordur! Gucerat konuşur musunuz efendimiz?” Ama Guceratı da Marathi kadar az biliyordum; Kathiavar'ın bataklık dilinde sadece bir tek şey biliyordum; zorlayıcı gülüşler, uzanan parmaklar, “Konuş küçük efendi! Gucerat konuş!” - ben de onlara okulda Bezeli Keith Colaco'dan öğrendiğim bir tekerlemeyi söyledim, Gucerat

konuşan çocuklarla dalga geçmek istediğinde söylediği bir tekerlemeyi, dilin konuşma ritmiyle dalga geçmek için yapılmış bir tekerlemeydi bu:

Soo che? Saru che! Danda le ke mam che!

Nasılsın? - İyiyim! - Bir sopa alıp seni döveyim!

Saçmalık; anlamsız; dokuz kelimelik boşluk... ama söylediğim zaman gülümsemeler gülüşe dönüştü; sonra yakınımdaki sesler, sonra gitgide uzaktakiler tekerlemeyi yinelemeye başladı, NASILSIN? İYİYİM! ve bana olan ilgilerini kaybettiler, “Bisikletine bin de git efendiji,” diye beni tiye aldılar, BİR SOPA ALIP SENİ DÖVEYİM, ben tepeye kaçarken tekerlemem iki günlük kortejin bir önüne bir arkasına gidip geliyordu, en sonunda bir savaş şarkısına dönüştü.

O öğleden sonra, Samyukta Maharashtra Samiti konvoyunun başı Kemp Mevkiinde Maha Gucerat Parişad gösterisinin başıyla karşılaştı; S.M.S. sesleri bağırdılar “Soo che”? Saru che!” ve M.G.P. gırtlakları öfkeyle açıldı; Hindistan Havayolları racası ve Kolynos Kid ilanlarının altında iki parti şevkle birbirlerine girdiler; benim küçük tekerlememin melodisiyle ilk dil isyanı ateşlendi, on beş ölü, üç yüz yaralı.

Bu şekilde, Bombay eyaletinin bölünmesiyle son bulan şiddetten doğrudan sorumlu oldum, sonuçta şehir Maharashtra başkenti oldu -en azından kazanan taraftaydım.

Evie'nin kafasındaki neydi? Cinayet mi rüya mı? Asla öğrenemedim; ama başka bir şey öğrendim: birinin zihninin çok derinlerine indiğinizde sizin orada olduğunuzu hissedebiliyorlar. Evelyn Lilith Burns o günden sonra beni görmek bile istemedi; ama gariptir ona olan aşkımdan kurtulmuştum. (Hayatımı hep kadınlar değiştirdi: Mary Pereira, Evie Burns, Şarkıcı Cemile, cadı Parvati benim için hesap vermeliler; ve sona sakladığım Dul; sondan da sonra Padma, gübre tanrıçam. Kadınlar beni belirledi, doğru, ama belki hiç merkezde olmadılar - belki de onların doldurması gereken yer, dedem Adem Aziz’den aldığım orta yerimdeki boşluk, çok uzun

zaman sesler tarafından işgal edildiği içindir. Ya da belki -her olasılığı düşünmek lazım- beni hep biraz korkuttukları içindir.)

Onuncu Doğum Günüm

“AH ne diyeyim! Hep benim hatam!”

Padma geri döndü. Artık zehirden kurtulup yine masamın başına geçtim ya, sessiz kalamayacak kadar sinirleri bozuk. Geri dönen nilüferim tekrar tekrar kendini paylıyor, koca memelerini dövüyor, avazı çıktığı kadar bağırıyor. (Bu güçten düşmüş halimde epeyce canımı sıkıyor yaptıkları; ama onu suçladığım yok.)

“İnan bana, sadece senin iyiliğini istiyordum, efendi! Biz kadınlar ne biçim yaratıklarız, erkeğimiz hastalanıp yataklara düştüğünde hiç huzurumuz kalmaz... Senin iyi olduğuna o kadar seviniyorum ki bilemezsin!”

Padma'nın hikâyesi (kendi sözleriyle ve tekrar ona okunduğunda gözlerini devirerek, ciyak ciyak bağırarak, memelerini döverek onayladığı şekliyle): “Hep o aptalca gururum ve kibirim yüzünden Salim baba, o yüzden senden kaçtım, hem de işim iyiyken, sen sana bakacak birine ihtiyaç duyarken! Ama kısa süre sonra geri dönmek için can atmaya başladım.

“Sonra düşündüm, sadece aptalca yazılarıyla uğraşan, beni sevmeyecek bu adama nasıl geri döneyim? (Kusura bakma Salim baba ama açık konuşmam lazım. Biz kadınlar için aşk her şeyden önde gelir.)

“Ben de mukaddes bir adama gittim, o bana ne yapmam gerektiğini öğretti. Sonra üç beş kuruşumla bir otobüse atlayıp şehir dışına, ot toplamaya gittim, senin erkekliğini uykusundan uyandıracak otlar... bir düşün efendi, şu sihirli kelimeleri mırıldandım: 'Ey ot seni Boğalar kökledi.' Sonra otları suyla süte yatırdım ve dedim ki 'Ey iktidarlı, ihtiraslı ot! Varuna'nın Gandharva'ya toplattığı ot! Benim Bay Salimime güç ver. İndra'nın Ateşi gibi ateş ver. Erkek antilop gibi. Ey ot, bütün güçler sende, Indra'nın kuvveti sende, hayvanların ihtiraslı gücü sende.'

“Bu hazırlıklardan sonra geri döndüğümde her zamanki gibi yalnızdın ve burnunu kâğıtlara gömmüştün. Ama, yemin ederim, kıskançlığı arkamda bırakmıştım; insanın yüzüne yerleşip onu

yaşlandırıyor. Tanım beni affet, sessizce karışımı yemeğine kattım!.. Sonra, ay aman aman, Tanrım beni affet, ama ben basit bir kadınım, mukaddes bir adamın dediğine nasıl karşı koyarım?... Ama en azından şimdi daha iyisin, Tanrıya şükür, belki bana kızmazsın da.”

Padma'nın iksirinin etkisiyle bir hafta boyunca şuurumu kaybettim. Gübre-nilüferim (sıktığı dişlerinin arasından) tahta gibi kaskatı olduğumu, ağzımdan köpüklerin geldiğini söylüyor. Ateşim de çıkmış. Hezeyan halindeyken yılanları sayıklamışım; ama Padma'nın yılan olmadığını ve bana zarar vermek istemediğini biliyorum.

“Aşk yok mu,” diye inliyor Padma, “bir kadını çıldırtabilir.”

Yineliyorum: Padma'yı suçlamıyorum. Batı Ghats'ın eteklerinde iktidarsızlığa çare otlar aramış, mucuna pruritus ve feronia elephantum kökü; kim bilir ne bulmuş? Sütle karıştırılıp yemeğime katılan ve Hindu kozmolojisi okuyan bütün öğrencilerin bileceği üzre İndra'nın yayığında o ilk sıvıyı çalkalayarak maddeyi yaratması gibi, içimi tam bir “çalkalanma”ya gark eden şey neydi kim bilir? Neyse. Soylu bir teşebbüs; ama benim için artık dönüş yok. Dul işimi bitirdi. Gerçek mucuna bile kifayetsizliğimi sona erdiremez; feronia içimde “hayvanların ihtiraslı gücünü” uyandıramaz.

Yine de tekrar masamdayım; Padma tekrar ayaklarımın dibinde oturup beni yazmaya zorluyor. Yine dengemi kazandım - ikiz kenar üçgenimin tabanı güvencede. Tepede süzülüyorum, şimdinin ve geçmişin üzerinde ve akışkanlığın kalemime geri döndüğünü hissediyorum.

O halde büyü kısmen tuttu; Padma'nın aşk iksiri peşindeki macerası, şimdilerde çoğumuzun küçümsediği o kadim öğretinin ve büyücü ilminin dünyasına bağladı beni kısa süreliğine; ama (mide kramplarına, ateşe, ağzımın köpürmesine rağmen) onun son günlerimde aniden ortaya çıkmasına memnunum çünkü onu düşünmek, kaybedilmiş bir orantı duygusunu tekrar kazanmak demek.

Şunu düşünün: tarih, benim versiyonumda, 15 Ağustos 1947'de yeni bir safhaya girdi - ama başka bir versiyonda o kaçınılmaz gün, ahlak ineğinin titreyerek tek ayak üzerinde durmaya

zorlandığı Kali-Yuga, Karanlık Çağındaki kısacık bir andı! Kali-Yuga - ulusal zar oyunumuzu bize kaybettiren atış; beterin beteri; malın mülkün insana mevki kazandırdığı çağ, zenginliğin erdeme eş olduğu, ihtirasın kadınla erkek arasındaki tek bağ haline geldiği, sahtekârlığın başarı getirdiği çağ (böylesi bir zamanda benim de iyi kötü hakkında kafamın karışık olması şaşılacak şey mi?)... M.Ö. 18 Şubat 3102'de bir cuma günü ve 432.000 yıl sürecekti! Daha şimdiden kendimi bir miktar cüceleşmiş hissederek şunu eklemeliyim ki Karanlık Çağı kendisinden on kat uzun olan şimdiki Maha-Yuga döngüsünün sadece dördüncü safhası; bir Brahma Gününün bin Maha-Yuga ettiğini söylersem orantı demekle ne demek istediğimi anlarsınız herhalde.

Bu noktada (Çocukları takdim etmenin eşiğinde zangırdarken) biraz tevazu fena olmayacak bence.

Padma sıkıntıyla öteki tarafa kaykılıyor. “Ne diyorsun?” diye soruyor biraz kızararak. “Bunlar brahman lafları; benle ne alakası var?”

... Müslüman geleneğinde doğmuş ve yetişmiş biri olarak birdenbire daha eski bir öğretinin altında ezildiğimi hissediyorum; yanımda geri dönmesini canı gönülden istediğim Padma var... benim Padma'm! Nilüfer Tanrıçası; Gübrenin Sahibi; Bala-Benzeyen, Altından Yapılma; oğulları Nem ve Çamur olan...

“Ateşin başına vurmuş,” diyor kıkırdayarak. “Ne altını efendi? Hem benim hiç çocu...”

... Padma, dünyanın gizli hazinesini, Ganj, Yamuna, Sarasvati kutsal nehirlerini ve ağaç tanrıçalarını temsil eden yaksa genii ile birlikte Padma Hayatın Koruyucularından biri, Maya'nın rüya-ağından geçen ölümlüleri teskin edip rahatlatan... Padma, Vişnu'nun göbeğinden çıkan, içinden bizzat Brahma'nın doğduğu Nilüfer zarfı; Padma Zamanın anası, Kaynağı!..

“Hey”, sesi endişeli çıkıyor, “dur bir alnına bakayım!”

... Peki bu şemanın içinde ben neredeyim? Onun dönüşüyle teskin olup rahatlamış basit bir ölümlü müyüm - yoksa fazlası mı?

Mesela -evet neden olmasın?- mamut hortumlu, Ganeş burunlu değil miyim -belki de Filim. Sin yani ay gibi suları kontrol eden, yağmur yağdıran tanrı... annesi Ira, Yaşlı Kaplumbağa Adam'ın, dünyadaki bütün yaratıkların efendisi ve atası Kaşyap'ın kraliçe eşi... aynı zamanda gökkuşağı ve şimşek de olan, simgesel değeri de son derece karışık ve sorunlu olan Fil.

İyi öyleyse; gökkuşağı gibi geçici, şimşek gibi beklenmedik, Ganeş gibi boşboğaz olduğuma göre o eski bilgelikte bir yerim varmış gibi görünüyor.

“Tanrım!” Padma elinde havlu soğuk suya koşturuyor, “alnın ateş gibi! Yatsan iyi olur; yazmak için çok erken! Hastalık konuşuyor, sen değil.”

Ama zaten bir hafta kaybettim; ateşim olsa da olmasa da devam etmek zorundayım çünkü bu eski zaman hikâyeciliğini (şimdilik) tüketme ve kendi hikâyemin harikulade yüreğine geliyorum, geceyarısı çocuklarını sade, dolaysız bir biçimde anlatmam lazım.

Ne dediğimi iyi anlayın: 15 Ağustos 1947'nin ilk saati boyunca -geceyarısıyla saat bir arasında- bebek Hindistan bağımsız devletinin sınırları içinde tam bin bir çocuk doğmuştu.

Aslında bu pek olağanüstü bir şey değil (gerçi sayının titreşimleri tuhaf bir biçimde edebi) - o zamanlar, dünyanın bizim taraflarında doğumlar ölümlerden saatte altı yüz seksen yedi adet fazlaydı. Olayı ilginç (ilginç! Sıradan bir kelime) kılan bu çocukların özellikleriydi; biyolojinin bir azizliği sonucu ya da o anın doğaüstü gücü sayesinde ya da sırf rastlantı eseri (gerçi bu ölçekte bir eşzamanlılık C. G. Jung'u bile şaşırtırdı) çocukların her biri ancak mucizevi olarak tanımlanabilecek yetiler, beceriler, özelliklerle donatılmıştı. Sanki -izninizle şu bir anlık uçukluk dışında, söz veriyorum, mümkün olan en aklı başında anlatımı yapacağım- en anlamlı ve vaatkâr noktasına gelen tarih, tam o anda, dünyanın o zamana kadar gördüğü her şeyden daha farklı olacak bir geleceğin tohumlannı atmaya karar vermişti. Eğer benzer bir mucize sınırın öte tarafında, yeni ayrılmış Pakistan'da da meydana gelmişse benim bundan haberim yok; benim algılarım -sürdükleri kadarıyla- Umman

Denizi, Bengal Körfezi, Himalaya Dağları ve aynı zamanda da Pencap'la Bengal'i ayıran yapay sınırlar içinde geçerliydi.

Kaçınılmaz olarak bu çocuklann bir kısmı hayatta kalamadı. Yetersiz beslenme, hastalıklar ve günlük hayatın talihsizlikleri ben onların farkına varana kadar dört yüz yirmi tanesinin hayatına malolmuştu; gerçi bu ölümlerin bile bir amacı olduğu varsayılabilir çünkü ezelden beri hile, sahtekârlık ve düzenbazlığı temsil eder. Acaba kaybedilen çocukların yetersiz oldukları, o geceyarısı saatinin gerçek çocukları olmadıkları için elendiği düşünülemez mi? Bir kere bu yine hayal ürünü; ikincisi fazlaca ilahi ve barbarca zalim bir hayat görüşü. Aynı zamanda cevap verilmesi olanaksız bir soru; bu yüzden de daha fazla üzerine gidilmesi faydasız.

1957'de, geri kalan beş yüz seksen bir çocuk onuncu doğumgünlerini kutlamaya hazırlanıyorlardı, genelde birbirlerinin varlığından habersizdiler - gerçi bazı istisnalar da vardı. Mahanadi nehri kıyısında Orissa'da, Baud kasabasında, daha şimdiden bölgede efsane haline gelen ikiz kızlar vardı, efsaneleşmelerinin nedeni hiç de güzel sayılamayacakları halde onları her gören erkeği kendilerine ümitsizce, intihara varacak denli âşık etme becerisine sahip olmalarıydı, bu yüzden de şaşkın anababaları hayret içindeki çocukların biri, hatta ikisiyle birden evlenmek isteyen erkeklerin akınına uğruyorlardı; sakalından utanmayan ihtiyarlar, Baud'a ayda bir gelen gezici film gösterisindeki artistlere vurulmaları gereken gençler; bir de oğullarını büyüleyip kendi kendilerine şiddet uygulamalarına, kendi üzerlerinde ölümcül yaralar açmalarına, kendilerini kırbaçlamalarına, (hatta bir vakada) kendi gırtlağını kesmelerine neden oldukları için kızları lanetleyen acılı ailelerin oluşturduğu daha can sıkıcı başka bir grup vardı. Böyle ender durumlar haricinde geceyarısı çocukları gerçek kardeşlerini, Hindistan'ın sert, kötü orantılı baklavasına dağılmış kendileri gibi seçilmişleri tanımadan büyümüşlerdi.

Sonra bir bisiklet kazasındaki çarpışma sonucunda ben Salim Sina onların hepsini fark ediverdim.

Zihin yapısı bu gerçekleri kabul edemeyecek kadar esneklikten yoksun olan varsa ona şunu söylemeliyim: Aynen böyleydi; gerçekten kaçmanın yolu yok. Şüphecilerin inançsızlığının yükünü sırtlamak zorundayım. Ama bizim Hindistan'da, benim ifşa etmekte bulunduğum türden bilgilere hiçbir okumuş yazmış insan yabancı değildir - ulusal basınımızı takip eden her okuyucu bir dizi - tabii nispeten önemsiz- mucize çocuğa, hilkat garibesine mutlaka rastgelmiştir. Daha geçen hafta kendini Rabindranath Tagore'un yeniden dünyaya gelmiş hali ilan eden Bengalli bir çocuk vardı, gayet kaliteli şiirleri doğaçlama okumaya başlaması ailesini epeyce şaşırtmıştı; ben de iki kafalı çocuklar hatırlıyorum (bazan başlardan biri insan biri hayvan oluyor), bazan boynuz gibi acayip özellikleri olanlar da çıkıyor.

Hemen belirteyim ki çocukların yetilerinin hepsi hoş değildi, hatta çocukların kendilerinin bile hoşuna gitmiyordu; bazı durumlarda da çocuk hayatta kalsa bile geceyarısı edindiği özelliklerden mahrum kalıyordu. Mesela (Baudi ikizlerinin hikâyesini de tamamlar) Emine Sina'nın Ramram Seth'i dinlediği çatı katından çok da uzak olmayan bir yerde, Genel Posta İdaresinin arkasındaki sokaklardan birinde doğmuş Sundari adında Delhili bir dilenci kız vardı ve güzelliği öyle yoğundu ki doğumundan birkaç dakika sonra annesinin ve doğumuna yardım eden komşu kadınların gözlerini kör etmişti; kadınların çığlıklarını duyup da içeri koşan babası, onlar tarafından tam zamanında uyarılmıştı; ama kızına bir an için takılan gözleri öyle kötü bozulmuştu ki ondan sonra Hintlilerle yabancı turistleri ayırt edemez oldu, bir dilenci olarak kazancını fazlasıyla etkileyen bir şeydi bu. Bundan sonra bir müddet yüzünde bir bezle dolaşmak zorunda kaldı; ta ki yaşlı ve acımasız-büyük-teyzesi onu kemikli elleriyle yakalayıp yüzünü mutfak bıçağıyla dokuz yerinden kesene kadar. Onu tanıdığım zaman Sundari gayet iyi para kazanıyordu çünkü bir zamanlar çok güzel olduğu halde sonradan korkunç bir biçimde sakat bırakılan kıza kim baksa acıma hissediyordu; ailesinde herkesten fazla sadaka topluyordu.

Çocukların hiçbiri doğdukları saatin, yetenekleriyle ilgili olduğunu akıllarına getirmediği için benim bu keşfi yapmam da biraz

zaman aldı. İlk başta, bisiklet kazasından sonra (özellikle de yürüyüşçüler beni Evie Burns'den kurtardıktan sonra) birdenbire zihnimin görüş alanına giren bu masalsı varlıkların sırlarını keşfetmekle yetindim; onları bazı oğlanların böcek topladığı ya da tren saydığı gibi açlıkla topluyordum; imzalı kitap türünden her çeşit koleksiyonculuk güdüsünü bir kenara bırakıp mümkün oldukça beş yüz seksen bir çocuğun hepsi birbirinden farklı, gözalıcı gerçekliğine dalıyordum..(İki yüz altmış altımız erkekti; kızların sayısı bizi geçiyordu - üç yüz on beş kişiydiler, cadı Parvati dahil.) Geceyarısı çocukları!.. Kerala'da bir oğlanın aynaların içine girme ve arazideki ışığı yansıtan herhangi bir yüzeyden -göllerden ve (zor da olsa) arabaların cilalı madeni gövdelerinden- dışarı çıkabilme kabiliyeti vardı... Goane'li bir kız balıkları çoğaltabiliyordu... dönüşüm gücü olan çocuklar vardı: Nilgiri Tepelerinde bir kurtadam ve büyük Vindhyas şelalelerinde istediği gibi büyüyüp küçülebilen bir çocuk, daha şimdiden büyük bir paniğe ve Devlerin geri döndüğüne dair söylentilere yol açmıştı (hınzırca)... Keşmir'de gerçek cinsiyeti asla anlaşılmayan mavi gözlü bir çocuk vardı çünkü suya girerek cinsiyetini istediği gibi değiştirebiliyordu. Cinsiyet değiştirmeye dair hangi peri masalını dinlediğimize bağlı olarak, kimilerimiz bu çocuğa Narada diyorduk, kimilerimiz Markandaya... kurak Dekkan'ın göbeğinde Calna'da nerede su olduğunu bilen bir çocuk bulmuştum; Kalküta'nın dışında Budge-Budge'de sivri dilli bir kızın sözleri fiziksel yaralar açabiliyordu, birkaç yetişkin onun dudaklarından rasgele çıkan iğneli sözler sonucu kan revan içinde kalınca onu bir bambu kafese kilitleyip Sundarbans cangılına (canavarların ve hayaletlerin has yuvasına) gitsin diye Ganj'a bırakmaya karar vermişlerdi, ama kimse ona yanaşmaya cesaret edemediğinden köyde bir korku vakumu içinde dolaşıyordu; kimsenin ona yemek vermeyecek cesareti yoktu. Madeni şeyler yiyebilen bir oğlan ve Tahr çölünde ödüllük patlıcanlar yetiştirecek kadar bereketli parmakları olan bir kız vardı ve daha niceleri... sayılarından ve yeteneklerinin egzotik çokluğundan serseme döndüğüm için o günlerde kendi normal kişiliklerine hiç dikkat etmiyordum; ama kaçınılmaz bir biçimde sorunları, kişilik ve çevreden kaynaklanan günlük, insani sorunlardı; kavgalarımızda bir sürü velettik alt tarafı.

Önemli bir gerçek: geceyarısına ne kadar yakın doğmuşsak yeteneklerimiz de o kadar büyüktü. O bir saatin son saniyelerinde doğan çocuklar (açık konuşmak gerekirse) sirk ucubeleri gibiydiler; bıyıklı kızlar, tatlısu mahaseer alabalığının tam tekmil solungaçlarına sahip bir oğlan, tek bir kafa ve boyundan iki gövde çıkan Siyam ikizleri - kafa ülkede konuşulan her dili her lehçeyi iki değişik sesle konuşabiliyordu bir dişi bir erkek; ama bütün fevkaladeliklerine rağmen bu talihsizler o esrarlı saatin yaşayan zaiyatıydılar. Buçuk civarlarında daha ilginç ve faydalı kabiliyetler vardı - Gir Ormanında dokunarak iyileştiren bir cadı-kız yaşıyordu; Şillong'da zengin bir çay üreticisinin oğlu gördüğü ya da duyduğu hiçbir şeyi unutamama becerisine (daha doğrusu lanetine) sahipti. Ama ilk dakikada doğan çocuklara - işte onlara, insanoğlunun düşünebileceği en büyük yetenekleri ayırmıştı saat.

Padma, eğer doğumların zamanının saniyesi saniyesine yazıldığı bir defter tutsaydın, büyük bir Lucknow ailesinin (geceyarısını yirmi bir saniye geçe doğan) oğlunun on yaşına geldiğinde, yitik simya zanaatinde tümüyle ustalaşarak köklü ama fakirleşmiş ailesinin servetini nasıl arttırdığını bilirdin; Madras'ta bir dhobinin kızının (geceyarısını on yedi saniye geçe) sadece gözlerini kapatmakla bütün kuşlardan daha yükseğe uçtuğunu; Benarsi'de bir gümüş ustasının oğluna (geceyarısından on iki saniye sonra) zamanda yolculuk yapma yetisinin bahsedildiğini ve geleceği gördüğü gibi geçmişi de açıklığa kavuşturduğunu bilirdin... alt tarafı çocuk olduğumuz için bu yeti bize unutulup gitmiş şeyleri gösterdiğinde ona inanıyorduk ama geleceğimiz hakkında bizi uyardığında dalga geçiyorduk... neyse ki bunların kaydı yok; ben şahsen onların isimlerini hatta yerlerini bile açıklamak niyetinde değilim (yoksa açıklamak uğruna onlara ihanet edebilirim) çünkü böylesi bir bilgi her ne kadar iddialarımın doğruluğunu kanıtlasa da geceyarısı çocukları, onca olan bitenden sonra artık rahat bırakılmayı, belki unutmayı hak ediyorlar; ama ben (umutsuzca) hatırlamayı umut ediyorum...

Cadı Parvati Eski Delhi'de Cuma Camiinin basamakları etrafında kümelenen bir varoşta doğmuştu. Her ne kadar caminin

gölgesinde çarpık çurpuk duran; eski kasalardan, paslı teneke parçalarından, çuvallardan yapılma kulübeler diğer gecekondulardan farklı görünmese de sıradan bir varoş değildi bu... çünkü sihirbazlar gettosuydu, evet bir zamanlar bıçakların doğradığı ve sokak köpeklerinin kurtaramadığı Sinekkuşu'nu yetiştirmiş olan yer... şansını başkentte denemek isteyen, ülkedeki en büyük fakirlerin, hokkabazların, illüzyonistlerin sürekli akın ettiği efsuncular varoşu. Bula bula teneke kulübeler, polis tacizi ve sıçanları buluyorlardı... Parvati'nin babası bir zamanlar Oudh'un en büyük göz bağcısıydı; taşlara fıkra anlattıran vantriloglar, kendi bacaklarını yutabilen akrobatlar, kıçlarından alev çıkarabilen ateş yutucular ve gözlerinden camdan gözyaşları akıtabilen trajik palyaçolar arasında büyümüştü; babası boynundan şişler geçirirken nefesini tutmuş izleyen kalabalığın arasında sükûnetle dururdu; etrafındaki illüzyonist numaralarını kat be kat geçen kendi sırrını hep kendine saklamıştı çünkü cadı Parvati 15 Ağustos'ta geceyarısından yedi saniye sonra doğmuştu ve gerçek ustaların, gizli bilgilerin gücü bahşedilmişti ona, büyünün ve efsunun gerçek yetisi, içinde kandırmacaya yer olmayan o sanat bahşedilmişti.

Yani geceyarısı çocukları arasında dönüşüm, uçma, kehanet ve cadılık güçleri olan çocuklar vardır, ama iki tanemiz saat tam geceyarısını vurduğunda doğmuştuk. Salim ve Şiva, Şiva ve Salim, burun ve dizler, dizler ve burun... saat Şiva'ya savaş yetisi vermişti (gerilemez yayı geren Rama'nın, Arcuna ve Bhima'nın, Kuruş ve Pandavas'ın yiğitliği, durdurulamaz bir biçimde onda birleşmişti!)... banaysa en büyük kabiliyet verilmişti - insanların kalplerine ve zihinlerine bakabilme yeteneği.

Ama şimdi Kali-Yuga; karanlık saatinin çocukları korkunun karanlık çağının ortasında doğmuşlardı; bu yüzden de zekâ konusunda hiç zorluk çekmesek de iyi olmak konusunda hep kafamız karışıktı.

Tamam işte, artık söyledim. Yani benim kim olduğumu, bizim kim olduğumuzu.

Padma sanki annesi ölmüş gibi görünüyor - ağzı açılıp kapanan yüzü karaya vurmuş bir pomfretin yüzü. “Ah baba!” diyor nihayet. “Ah baba! Hastasın; neler söylüyorsun?”

Hayır, öylesi çok kolay olurdu. Hastalığa sığınmayı reddediyorum. Burada açıkladığım şeyleri basit bir sayıklama ya da yalnız ve çirkin çocuğun fazlaca abartılmış hayalleri zannetme yanılgısına düşmeyin. Metafor yapmadığımı daha önce de belirtmiştim; az önce yazdıklarım (ve şaşkına dönmüş Padma'ya yüksek sesle okuduklarım) annemin başı üzerine yemin ederim, gerçekten doğru.

Gerçekliğin metaforik bir içeriği olabilir; bu onu daha az gerçek kılmaz. Bin bir çocuk doğmuştu; bundan önce aynı anda aynı yerde hiç kendini göstermemiş bin bir olasılık mevcuttu; bin bir çıkmaz sokak. Geceyarısı çocukları bakış açınıza göre pek çok şeyi temsil edebilir; onlar, mitolojinin hüküm sürdüğü ulusumuzdaki geçmişe yönelik, eskiden kalma şeylerin son şansıydı belki, çünkü modern yirminci yüzyıl ekonomisi bağlamında eskinin yenilgiye uğratılması en çok istenen şeydi; ya da bir özgürlük umuduydular ki artık bu umut ebediyen söndü; ama bulanık, hastalıklı bir zihnin tuhaf uydurmaları olmadıkları kesin. Hayır; hastalık ne burada ne orada.

“Tamam, tamam baba”, Padma beni yatıştırmaya çalışıyor. “Neden böyle sinirleniyorsun? Dinlen şimdi, dinlen biraz, tek ricam bu.”

Doğrusu onuncu yaş günümün öncesi halüsinasyonlarla doluydu; ama halüsinasyonlar benim kafamda değillerdi. Dr. Narlikar'ın haince ölümü ve cinlerle toniklerin gitgide artan etkisiyle Ahmet Sina rahatsız edici, gerçekdışı bir düş dünyasına yelken açmıştı; ağır çöküşünün en sinsi tarafı da uzunca bir zaman insanların bunu tam aksi şekilde algılamalarıydı... Sonny'nin annesi ördek Nussie bir akşam bizim bahçede Emine'ye şöyle diyor: “En güzel günleriniz, Emine kardeş, Ahmet'in de en iyi zamanında! Çok iyi bir adam, ailesi için de çok çalışıyor!” Bunu babamın duyacağı kadar yüksek sesle söylüyor; babam hastalıklı begonvile ne yapması gerektiğini bahçıvana söylüyormuş gibi görünse de, kendini mütevazı

bir havaya soksa da ikna edici olmaktan çok uzak çünkü şişko gövdesi o farkına varmadan şişinip çalım satmaya başlıyor. Bahçe musluğunun altında ihmal edilen sadhu Puruşottam bile utanmış görünüyor.

Solan babam... hemen hemen on yıl, çenesini traş etmeden önce kahvaltı masasında hep keyfi yerindeydi ama solan teniyle birlikte yüzünün kılları da ağarmaya başlayınca bu sabit mutluluk noktası eski kesinliğini kaybetti ve günün birinde kahvaltı masasında ilk kez keyfi kaçtı. Vergilerin yükseltilip, aynı anda vergi eşiklerinin aşağı çekildiği gündü; babam ani bir hareketle Times of India'yı yere fırlattı ve çok sinirli olduğu zamanlarda bu hale geldiğini bildiğim kırmızı gözleriyle bize baktı. “Tuvalete gitmek gibi!” diye patladı, anlaşılmaz bir biçimde; yumurta, kızarmış ekmek, çay gazabından oldukları yerde titrediler. “Gömleğini kaldırıp, pantolonunu aşağı çekiyorsun! Hanım bu hükümet hepimizin üzerine tuvaletini yapıyor!” Annem esmer teni pespembe kızararak, “Canım çocuklar var, lütfen,” dedi ama babam sofradan kalkmıştı bile, gerçi ben de, insanların ülke boka batıyor dediklerinde neyi kastettiklerini sonunda gayet iyi anlamıştım.

Sonraki haftalarda babamın sabah çenesi solmayı sürdürdü ve kahvaltı masasındaki huzurdan daha fazlası yitirildi: Narlikar'ın ihanetinden önce nasıl bir adam olduğunu unutmaya başladı. Ev hayatımızın törenleri unutulmaya başladı. Emine ondan para koparamasın diye artık kahvaltı masasından uzak duruyordu; ama telafi kabilinden para konusunda dikkatsiz davranıyordu, çıkarttığı elbiseler rupilerle doluydu bu yüzden de annem ceplerini karıştırarak iki yakayı bir araya getirebiliyordu. Ama aile hayatından el etek çektiğinin daha moral bozucu bir göstergesi artık bize uyumadan önce hikâyeler anlatmayışıydı; anlattığında da hoşumuza gitmiyordu çünkü kötü tasarlanmış ve inandırıcılıktan uzak oluyorlardı. Konu hâlâ aynıydı, prensler, cinler, uçan atlar ve büyülü ülkelerde maceralar ama o baştan savma sesinde paslanmış, çürümüş hayalgücünün gıcırtılarını ve iniltilerini duyabiliyorduk.

Babam dalgınlığa teslim olmuştu. Narlikar'ın ölümü ve tetrapod rüyasının sona ermesi Ahmet Sina'ya insan ilişkilerinin

güvenilmezliğini göstermiş gibiydi; kendini her türlü insani bağdan kurtarmaya karar vermişti. Şafak sökmeden uyanmayı ve kendini o anki Fernanda'sı yahut Flory'siyle ofisine kapatmayı âdet edinmişti; ofisin penceresinin önünde Maymun'un ve benim doğumlarımız anısına diktiği yaprak dökmeyen ağaçlar gün ışığını içeri sokmayacak kadar boylanmıştı. Onu rahatsız etmeye cesaret edemediğimiz için babam derin bir yalnızlığa gömüldü, fazlasıyla kalabalık ülkemizde anormallik sayılacak kadar alışılmadık bir davranıştı bu; mutfağımızda pişen yemekleri reddetmeye ve yanındaki kızın sefer tasında getirdiği ucuz berbat yemeklerle karnını doyurmaya başladı, ılık parathalar, sulu sebze samosaları, gazlı içecekler. Ofis kapısının altından tuhaf bir koku sızıyordu; Emine bunu havasızlığa ve kötü yemeklere yoruyordu ama bence güçlenerek geri dönen eski bir kokuydu bu, gençliğinden beri üzerinden eksik olmayan eski başarısızlık rayihası.

Bombay'a geldiğinde ucuza aldığı ve ailenin servetinin temeli olan mülklerin çoğunu satmıştı. Kendisini insanlarla -Kurla, Worli, Matunga, Mazagaon ve Mahim'deki isimsiz kiracılarıyla bile- her türlü iş bağlantısından kurtarıp yatırımlarını likide etmiş ve finansal spekülasyonun seyrek, soyut ortamına girmişti. Kendini ofisine kapadığı o günlerde (zavallı Fernanda'ları dışında) dünyayla tek bağlantısı telefonuydu. Gününü bu aletle derin bir muhabbet içinde geçirir, şuşu hisseleri bubu bonoları alır, devlet tahvillerine para yatırır, alıp satardı... ve her seferinde de epeyce para kazanırdı. Ancak annemin atlar üzerindeki şansıyla boy ölçüşebilecek müthiş bir şansla, babam ve telefonu borsayı topa tutuyorlardı, sürekli kötüleşen içki alışkanlığı düşünüldüğünde hayret verici bir başarıydı bu. Cini çektiği halde para piyasasının soyut dalgalanmalarından faydalanabiliyordu, duygusal, beklenmedik değişimlerine bir âşığın sevgilisinin en küçük kaprisine verdiği gibi tepki veriyordu... bir hissenin ne zaman yükseleceğini, ne zaman doruk noktasına ulaşacağını hissediyordu ve her seferinde düşüşten önce elindekileri çıkarıyordu. Telefonlu günlerin soyut yalnızlığına dalışı böyle perdelendi işte, fınansal başarıları gerçeklikten hızla uzaklaştığını

gözlerden sakladı; ama artan servetinin gizlediği durumu gitgide kötüleşiyordu.

Sonunda solumayı bile güçleştirecek kadar yeğin ve soyut olan bir atmosferde yaşamaya dayanamayan son basma etekli sekreteri de işten ayrıldı; bunun üzerine babam Mary Pereira'yı çağırıp bir güzel yağ çekti, “Biz seninle dostuz Mary, değil mi?”, zavallı kadın “Evet sahib biliyorum; yaşlandığımda bana siz bakacaksınız,” diye cevapladı ve ona yeni bir sekreter bulmaya söz verdi. Ertesi gün babama kardeşini getirdi, her tür patronla çalışmış ve erkeklere karşı neredeyse sonsuz bir hoşgörüsü olan Alice Pereira'yı. Alice'le Mary uzun zaman önce Joseph D'Costa konusunda birbirleriyle barışmışlardı; Mary'den daha küçük olan kardeşi günün bitiminde genelde yukarı yanımıza geliyor, evimizin biraz boğucu havasına neşesini ve canlılığını getiriyordu. Ondan hoşlanıyordum; babamın en büyük aşırılıklarını onun sayesinde öğrenmiştik; bu aşırılıkların kurbanları da bir muhabbet kuşuyla kırma bir köpekti.

Temmuz ayında Ahmet Sina neredeyse kesintisiz bir sarhoşluk yaşıyordu artık; günün birinde Alice onun aniden arabayla gezmeye çıktığını haber verdi, hayatından endişe etmişti ama sonra babam üzeri örtülü bir kuş kafesiyle dönmüş, içinde yeni iktisabı olan bir bülbülün bulunduğunu söylemişti. “Kim bilir kaç saat,” diye içini döktü Alice Pereira, “bana bülbüllerden söz etti; şakıması hakkındaki bütün masalları filan anlattı; Halife nasıl şarkısına vurulmuş, şarkısı gecenin güzelliğini nasıl uzatırmış; zavallı adam Farsça ve Arapça'dan alıntılar yapa yapa ne zırvalıyordu Allah bilir, ben bir şey çıkaramadım. Ama sonra örtüyü kaldırdı, kafesin içinde konuşan bir muhabbet kuşundan başka bir şey yoktu, Chor Pazarında bir üçkâğıtçı hayvanın tüylerini boyamış herhalde! Zavallıya ne diyeyim, kuşa öyle sevinmiş ki, bağırıp duruyor 'Öt küçük bülbülüm! Öt!'... ay çok komik hayvan boyadan ölmek üzereyken onun söylediklerini aynen tekrarladı - öyle kuşların cırlak sesiyle değil adamın kendi sesiyle: Öt küçük bülbülüm! Öt!”

Ama daha kötüsü de gelecekti. Birkaç gün sonra Alice'le hizmetkârların dönen demir merdiveninde oturuyorduk, bana dedi ki

“Baban ne iş çeviriyor anlamadım, baba. Bütün gün öyle oturup köpeğe lanet okuyor!”

Sherri adını verdiğimiz kırma kancık birkaç ay önce bizim tepeye gelmiş ve bize yamanmıştı; Methwold Malikânelerinde hayatın hayvanlar için tehlikeli olduğunu bilmiyordu; Ahmet Sina da onu aile laneti deneyleri için kobay olarak kullanmaya başlamıştı. William Methwold'u etkilemek için uydurduğu o düzmece lanetti söz konusu olan, ama şimdi zihninin eriyen kompartımanlarında cinler onu bunun düzmece olmadığına, sadece kelimeleri unuttuğuna inandırmışlardı; bu yüzden de insanı delirtecek kadar ıssız olan ofisinde uzun saatler boyunca oturup formülü deniyordu... “Zavallı yaratığa ne lanetler okuyor!” dedi Alice, “Küt diye düşüp ölürse hiç şaşırmam!”

Ama Sherri öylece köşede oturup salak salak ona sırıtıyordu; ne mosmor kesiliyor, ne de her tarafında çıbanlar çıkıyordu, ancak günün birinde babam ofisinden dışarı fırlayıp Emine'ye hepimizi Hornby Vellard'a götürmesini emretti. Sherri de geldi. Yüzümüzde şaşkın ifadelerle Vellard'da aşağı yukarı gidip geldik sonra babam “Arabaya binin, hepiniz,” dedi. Sadece Sherri'yi içeri almadı... direksiyonunda babamın oturduğu Rover hızla uzaklaşırken köpek peşimizden koşmaya başladı, Maymun Babababa diye çığlıklar atarken, Emine Canımlütfen diye yalvarırken ben de sessiz bir dehşet içinde oturuyordum, babam büyülerine boyun eğmediği için köpekten intikam alana kadar kilometrelerce yol gidip Santa Cruz havaalanına varmıştık... koşmaktan hayvanın atardamarı patladı, aç bir ineğin: bakışları altında ağzından ve kıçından kanlar gelerek öldü.

Bakır Maymun (köpekleri sevmediği halde) bir hafta ağladı; annem aşırı su kaybetmesinden korkup ona litrelerce su içirdi, Mary çimleri sular gibi içine su boca ettiğini söylüyordu; ama onuncu doğum günümde babamın belki de biraz suçluluk duygusuyla bana hediye ettiği köpek yavrusunu sevdim; adı Barones Simki von der Heiden'dı, soy ağacı şampiyon Alsas çoban köpekleriyle doluydu, gerçi annem zamanla bunun da sahte bülbül, unutulmuş lanet ve Moğol cetler gibi düzmece olduğunu öğrendi; köpek altı ay sonra zührevi bir hastalıktan öldü.

Sonra bir daha hayvan beslemedik.

Onuncu doğum günüme mahrem düşlerinin bulutlarına kapılmış halde gelen tek kişi babam değildi; kendini çatni, kasaundi ve her türlü turşu yapmaya adayan Mary Pereira'nın yüzünde de, kardeşi Alice'in neşe veren varlığına rağmen hayalet görmüş gibi bir ifade vardı. “Merhaba Mary!” Suçlu ayahıma karşı bir yakınlık hisseden Alice onun sahnenin merkezine dönüşünü kutluyor. “Onun içini kemiren ne?”

Şu, Padma: Joseph D'Costa'nın saldırısına uğradığını gördüğü kâbuslar yüzünden Mary uyumakta güçlük çekiyordu. Onu nasıl rüyaların beklediğini bildiğinden kendini uyanık durmaya zorluyordu; gözlerinin altında oluşan siyah halkaları ince şeffaf bir tabakayla örtüyordu - zamanla algılarının bulanıklığı uykuyla uyanıklığı birbirine benzer hale getirmişti... tehlikeli bir vaziyet, Padma. Sadece yaptığın işi etkilemekle kalmaz rüyalarındaki bazı şeyler dışarı kaçmaya da başlar... Joseph D'Costa bulanık sınırı aşmayı başarmıştı ve artık Buckingham Villasında sadece bir kâbus olarak değil tastamam bir hayalet olarak boy gösteriyordu. Sadece Mary Pereira'ya görünerek (o sıralarda) onu Mary'nin de korku ve utançla fark ettiği üzre kendi evi gibi gördüğü evimizin bütün odalarında takip etmeye başladı. Onu oturma odasında, kesme camdan vazoların, Dresden heykelciklerinin, tavan vantilatörlerinin dönen gölgelerinin arasında, paçavralar içindeki uzun bacaklarını koltukların yumuşak kollarına atmış otururken görüyordu; gözlerinin içi bembeyazdı ve ayağında yılanın ısırdığı yerde delikler vardı. Bir keresinde onu, öğleden sonra Emine Begüm'ün yatak odasında uyuyan annemin yanında büyük bir utanmazlıkla yatar vaziyette görmüş ve dayanamayıp “Bana bak! Çık dışarı! Sen kendini lord filan mı zannediyorsun?” demişti - ama sadece şaşkın annemi uyandırmaya muvaffak olabilmişti. Joseph'in hayaleti Mary'ye hiçbir şey söylemeden musallat oluyordu; en kötüsü de Mary ona alışmaya başladığını hissediyordu, unuttuğu bir şefkat içinde kıpırdanıyordu ve her ne kadar kendine bunun bir çılgınlık olduğunu söylese de ölü hastahane hademesinin ruhuna karşı bir nevi nostaljik sevgi duyuyordu.

Ama sevgisi karşılıksız kaldı; Joseph'in bembeyaz gözleri ifadesizliğini korudu; dudaklarında suçlayıcı, acı bir gülüş vardı; Mary de en sonunda bu yeni görüntünün (her ne kadar ona saldırmasa da) eski rüya- Joseph'inden farkı olmadığını anladı; ondan kurtulmak için yapacağı tek şey vardı, suçunu bütün dünyaya itiraf etmek. Ama belki de benim yüzümden itirafta bulunmadı - çünkü Mary beni kendi doğmamış ve doğmayacak çocuğu gibi seviyordu; öyle bir itirafta bulunduğu takdirde bana çok zarar vermiş olacaktı, bu yüzden de vicdanının hayaletine katlanıyor ve mutfakta (babam cinlere battığı bir gece ahçıyı kovmuştu) yemeklerimizi pişirip, farkında olmadan Latince ders kitabım Ora Maritima'nın ilk cümlesinin vücut bulmuş hali oluyordu: “Deniz kenarında ayah yemeği pişirdi.” Ora maritima, ancilla cenam parat. Yemek pişiren ayahın gözlerinin içine bakın, ders kitaplarının bildiğinden çok daha fazlasını göreceksiniz orada.

Onuncu doğum günüm pek çok şeye gebeydi.

Onuncu doğum günümde, 1956'nın dayanılmaz sıcağını takip eden kötü hava şartları -fırtınalar, seller, bulutsuz gökyüzünden inen dolu- İkinci Beş Yıllık Planı da mahvetmeyi başarmıştı. Seçimler kapıda olduğu halde hükümet, bütün dünyaya ancak geri ödeme süresi belirsiz dış borçları kabul edebileceğini duyurmak zorunda kalmıştı. (Ama durumu fazla abartmayayım: Planın sonu olan 1961'de çelik üretimi sadece 2.4 milyon tona erişse de, o beş yıl boyunca topraksız ve işsiz kitleler İngiliz yönetiminde hiç olmadığı kadar artsa da telafi niteliğinde kazanımlar da vardı. Demir üretimi neredeyse ikiye katlanmıştı; enerji üretimi gerçekten iki katına çıkmıştı; kömür üretimi otuz sekiz milyon tondan elli dört milyon tona fırlamıştı. Sene başına beş milyar metre pamuklu kumaş üretilmişti. Büyük miktarda bisiklet, makine, dizel motor, elektrikli pompa ve tavan vantilatörü de cabası. Ama kötüleri saymadan bitiremeyeceğim: cehalet aynen devam ediyordu, nüfus mantar gibi çoğalıyordu.) Onuncu doğum günümde, Hanif dayım bizi ziyarete gelip neşeyle “Seçimler yaklaşıyor! Komünistleri görün bakın!” diye gümbürdeyince Methwold Malikânelerinde gözden düşüvermişti.

Onuncu doğum günümde, Hanif dayım gafını yaptığında (ortadan kaybolup gizemli “alışveriş seyahatlerine” gitmekte olan)

annem aniden, anlaşılmaz bir biçimde kızarmıştı.

Onuncu doğum günümde, bana sahte bir soyağacı olan ve kısa süre sonra frengiden ölecek bir Alsas çoban köpeği hediye edilmişti.

Onuncu doğum günümde, Methwold Malikânelerindeki herkes neşelenmeye çalışıyordu ama bu ince cilanın altında herkesi aynı düşünce almıştı: “On yıl Tanrım! Nasıl geçip gitti? Neler yaptık?”

Onuncu doğum günümde, baba İbrahim Maha Gucerat Parişad'ı desteklediğini ilan etti; Bombay şehrinin kime ait olacağı konusunda kaybeden tarafın renklerine bağlanmıştı.

Onuncu doğum günümde, bir kızarma aklıma şüphe düşürünce, annemin düşüncelerine sızdım; orada gördüklerim annemi takip etmeye başlamama, Bombay'ın efsanevi Dom Minto'su kadar cesur bir özel detektif olmama ve Pioneer Cafe”'de ve civarında önemli keşiflerde bulunmama yol açtı.

Onuncu doğum günümde, neşelenmeyi unutmuş aile efradının, aileleri tarafından zorla gönderilmiş sınıf arkadaşlarımın ve Bakır Maymun'un etraflarında dolanıp pazularını sıkmasına ses çıkarmayan, hafif sıkılmış Breach Candy Havuzu kız yüzücülerinin katıldığı bir parti verildi; yetişkinlerden Mary ve Alice Pereira, İbrahimler, Homi Catrack Hanif dayıyla Pia yenge ve bütün oğlanların (aynı zamanda Homi Catrack'ın) gözlerini üzerinden ayıramadığı Lila Sabarmati vardı (Pia'yı gözle görülür derecede sinirlendirmişti bu). Ama tepeüstü çetesinden katılan tek eleman sadık Sonny İbrahim'di, intikam peşindeki Evie Burns'ün partiye koyduğu ambargoyu delmişti. Bana bir mesaj getirdi; “Evie senin çeteden atıldığını söylememi istedi.”

Onuncu doğum günümde, Evie, Kesikgöz, Yağlısaç hatta Büyük Kyros benim gizli yerimi bastılar; saat kulesini işgal edip beni sığınağımdan mahrum ettiler.

Onuncu doğum günümde, Sonny mutsuz görünüyordu, Bakır Maymun da kendini yüzücülerinden ayırıp Evie'ye çok feci veryansın

etmişti. “Ben ona yapacağımı bilirim,” dedi bana. “Merak etme ağbi; ona gününü göstereceğim.”

Onuncu doğum günümde, bir grup çocuk tarafından terk edildikten sonra, başka beş yüz seksen bir çocuğun daha doğum günlerini kutladıklarını öğrenmiştim; doğum saatimin sırrını öğrenişim de böyle oldu; çeteden kovulduğum için de kendi çetemi kurmaya karar verdim, ülkenin her bir yanına dağılmış, karargâhı iki kaşımın arası olan bir çete.

Onuncu doğum günümde, Metro Cub Club'a ve turnuvaya gelmiş bir İngiliz kriket takımına özenerek yeni bir çocuk kulübü kurmuştum, Geceyarısı Çocukları Konferansı.

On yaşım böyleydi işte; kafamın dışında hep sorunlar, içindeyse sadece mucizeler.

Pioneer Cafe'de

YEŞİL ve siyahtan başka renk yok duvarlar yeşil gökyüzü siyah (çatı yok) yıldızlar yeşil Dul yeşil ama saçları simsiyah. Dul yüksek yüksek bir sandalyede oturuyor sandalye yeşil şiltesi siyah Dul'un saçları ortadan ayrılmış sol tarafı yeşil sağ tarafı siyah. Gökyüzü kadar yüksek sandalye yeşil şiltesi siyah Dul'un kolu ölüm gibi uzun teni yeşil tırnakları uzun ve keskin ve siyah. Duvarlar arasında çocuklar yeşil duvarlar yeşil Dul'un kolu bir yılan gibi iniyor yılan yeşil çocuklar bağırıyor tırnaklar siyah tırmalıyor Dul'un kolu avda çocuklar koşuşuyor bağırıyor Dul'un eli yeşil siyah üzerlerine kapanıyor. Şimdi teker teker çocuklar mmff boğulup susturuluyor Dul'un eli yeşil çocukları teker teker kaldırıyor sivri tırnakların akıttığı siyah kanları duvarlara (yeşil) sıçrıyor kıvrılan el teker teker çocukları gökyüzüne kadar kaldırırken gökyüzü siyah yıldız yok Dul gülüyor dili yeşil ama dişleri siyah. Çocuklar ikiye bölünüyor Dul'un ellerinde çocukları yuvarlıyor küçük küçük toplar yapıyor toplar yeşil gece siyah. Küçük toplar geceye uçuyor duvarların arasında çocuklar bağırıyor teker teker Dul'un elinde. Bir köşede Maymun ve ben (duvarlar yeşil gölgeler siyah) çömeliyoruz emekliyoruz geniş yüksek duvarlar yeşil yukarı doğru siyah çatı yok ve Dul'un eli iniyor teker-teker çocuklar bağırıyor ve mmff ve küçük toplar ve el ve çığlıklar ve mmff ve sıçrayan siyah lekeler. Geriye sadece kardeşimle ben kaldık ve kimse bağırmıyor Dul'un eli iniyor ava çıkmış avlanıyor teni yeşil tırnakları siyah avlana avlana köşeye geliyor biz köşeye büzüldükçe büzülüyoruz tenimiz yeşil korkumuz siyah ve El yaklaşıyor uzanıyor ve kardeşim beni köşeden dışarı itiyor çömelerek bakıyor el tırnaklar kapanıyor çığlık ve mmff ve fışkıran siyah ve yukarı gökyüzüne ve gülen Dul ikiye ayırıyor küçük toplar halinde yuvarlanıyorum toplar yeşil ve geceye fırlatılıyorum gece siyah...

Bugün ateşim düştü. İki gün boyunca Padma bütün gece başımda beklemiş, alnıma ıslak, soğuk bezler koymuş, titremelerimde, rüyalarımda Dul'un ellerini gördüğümde bana sarılmış; iki gündür bilinmeyen otlardan yaptığı iksir yüzünden kendini suçlayıp durmuş. “Ama” diye teskin ediyorum onu, “bu sefer

senin otlarla ilgisi yok.” Bu ateş, hatırlıyorum; benim içimden geldi başka yerden değil; kötü bir koku gibi çatlaklarımdan dışarı sızdı. Onuncu doğum günümde de tam böyle bir ateşe tutulup iki gün yatakta yatmıştım; şimdi anılarım geri dönün benden dışarı sızarken bu eski ateş de geri döndü. “Merak etme,” dedim, “ben bu mikrobu yirmi bir yıl önce kapmıştım.”

Yalnız değiliz. Turşu fabrikasında sabah; beni görsün diye oğlumu getirdiler. Birisi (ismi lazım değil) onu kollarında tutarak Padma'nın yanında duruyor. “Baba, Tanrıya şükür daha iyisin, hastayken ne dediğini biliniyordun.” O birisi hikâyeme zamanından önce girmeye çalışarak endişeyle konuşuyor, ama beceremeyecek... bu turşu fabrikasını ve şişeleme tesislerini kuran, ilişki kurması güç çocuğuma bakan kişi, tıpkı bir zamanlar... yeter! O zaman da neredeyse sırrımı ağzımdan alacaktı ama neyse ki ateşli olsam da olmasam da aklım hâlâ başımda. O birisi bir adım geride, isimsizlikle örtülerek sırasını beklemek zorunda, yani taa en sona kadar. Gözlerimi Padma'ya çeviriyorum “Sakın,” diyorum, “ateşli olduğum için anlattıklarımın doğru olmadığını düşünme. Her şey tam benim anlattığım gibi oldu.”

“Tanrım, senden de hikâyelerinden de bıktım,” diye bağırıyor Padma, “bütün gün bütün gece - kendini hasta ettin! Biraz dinlensen ne olur?” Dudaklarımı inatla kapadım; o da aniden değişik bir ruh haliyle soruyor: “Evet efendi, söyle bakalım benden bir isteğin var mı?”

“Yeşil çatni,” diyorum, “Açık yeşil - çekirgeler gibi yeşil.” Adı söylenmeyen o kişi bir şeyler hatırlayıp Padma'ya (sadece hasta yanında ve cenazelerde kullanılan alçak sesle) “Ne istediğini biliyorum ben,” diyor.

... Neden, bu hayati noktada, bütün her şey anlatılmayı beklerken -Pioneer Cafe ve dizlerle burnun rekabeti çok yakınken- mevzuya böyle çeşni katıyorum? (1957 seçimlerini anlatacağım yerde neden basit bir turşuyla vakit kaybediyorum? - hem de bütün Hindistan oy vermeyi beklerken.) Çünkü havayı kokladım ve ziyaretçilerimin dostane yüzleri ardında keskin bir tehlike kokusu

sezdim. Kendimi korumaya niyet ettim ama çatninin yardımına ihtiyacım var...

Size şimdiye kadar fabrikayı gün ışığında göstermedim hiç. Betimlenmedik bir o var: yeşilimtrak camlardan demir bir iskeleye ve aşağıdaki pişirme bölümüne bakıyor odam; orada bakır kazanlar fokurdayıp duruyor, güçlü kollu kadınlar tahta merdivenler üzerinde durmuş, uzun saplı kepçelerle bıçak gibi keskin turşu buğularını karıştırıyorlar; (dünyaya açılan yeşilimtrak bir camdan öteki tarafa bakıldığında) tren rayları sabah güneşinde sönük sönük parlıyor, üzerlerinde düzenli aralıklarla elektrifikasyon sisteminin karmaşık makasları var. Gün ışığında safran-yeşil neon tanrıçamız fabrika kapısının üzerinde dans etmiyor; enerji tasarrufu için onu kapatıyoruz. Ama elektrikli trenler enerji harcıyor; kahverengi banliyö trenleri Dadar, Borivli, Kurla ve Bassein Caddesinden Churchgate İstasyonuna doğru takır tukur ilerliyor. İnsan sinekleri beyaz pantolonlu büyük kümeler halinde trenlerden sarkıyor; fabrikanın içinde de tek tük sinek olduğunu inkâr edemeyeceğim. Ama bunu telafi eden kertenkeleler de var; tavanda kımıldamadan tepetaklak duruyorlar, çeneleri Kathiavar Yarımadasına benziyor... sesler de duyulmayı bekliyor: kazanların fokurtusu, şarkı sesleri, ağır beddualar, tüylü kollu kadınların müstehcen şakaları; denetçilerin keskin burunlu, dudak büzmeli tekdirleri; yandaki şişeleme bölümünde turşu kavanozlarının her yeri tutan şangırtısı; geçen trenlerin sesi ve (tek tük ama önü alınamayan) sineklerin vızıltıları, bu arada çekirge yeşili çatni kavanozundan çıkarılıp, kenarı safran-yeşil çizgili tertemiz bir tabağa koyulup, yanında mahalledeki İran lokantasından alınmış bir tabak tepeleme yemekle birlikte getiriliyor; az-önce-gösterilenler her zamanki gibi sürüp gitmekteyken ve artık-duyulabilenler (hatta koklanabilenler) havayı kaplamışken, ben ofisimdeki yatakta tek başıma dışarıya çıkmamın önerildiğini panik içinde fark ediyorum.

“... Biraz daha düzeldiğinde,” diyor ismi lazım değil, “bir gün Elephanta'ya gidebilirsin, neden olmasın, motorla gezinirsin, mağaralardaki oymalar o kadar güzel ki; ya da Cühu kumsalına gidip yüzersin, hindistancevizi sütü içer, deve yarışlarını seyredersin; hatta

Aarey Süt Kolonisine bile gidebilirsin!..” Sırada Padma: “Temiz hava, evet, babasıyla birlikte olmak ufaklığın da hoşuna gider.” Birisi de oğlumun başını okşayarak ekliyor: “Tabii hep birlikte gideriz. Harika bir piknik olur; açık havada güzel bir gün geçiririz. Baba, sana çok iyi gelir...”

Çatni bir çocuk tarafından odaya getirildiğinde bu önerileri hemen kesmeye çalışıyorum,

“Hayır,” diye reddediyorum. “Yapmam gereken işler var.” Padma'yla birisinin birbirlerine baktıklarını görüyorum ve şüphelenmekte haklı olduğumu anlıyorum. Çünkü bir kere daha piknik teklifiyle oyuna getirilmiştim! Bir kere daha, sahte gülüşler ve Aarey Süt Kolonisi beni bir arabaya binmeye ikna etmişti; sonra ne olduğumu anlayamadan eller beni kıskıvrak yakaladı, hastane koridorları, doktorlar, hemşireler beni sımsıkı yerime bastırdı, burnumun üzerinde bir maske üzerime narkoz boşalttı ve bir ses, Ona kadar say, dedi... ne planladıklarını biliyorum. “Bakın,” dedim, “doktor moktor istemiyorum.”

Padma hemen: “Doktor mu? Kim sana doktor...” Ama beni kandıramaz; ufak bir gülümsemeyle “Hadi bakalım, herkes biraz çatni alsın. Size söylemem gereken önemli şeyler var,” dedim.

Çatni -1957'de ayahım Mary Pereira'nın yaptığı harika çatni; o günlerden ayrı düşünülemeyecek çekirge yeşili çatni- onları geçmişimin dünyasına götürürken, onları yumuşatıp iknaya açık hale getirirken, usulca, ikna edici bir biçimde anlatmaya başladım ve çeşniyle hitabet karışımı bir şeyle kendimi hain yeşil-hap erbaplarının elinden kurtardım.

Dedim ki: “Oğlum anlayacaktır. Hikâyemi her canlı için olduğu kadar onun için de anlatıyorum, böylece gün gelip de çatlaklara karşı olan savaşımı kaybettiğimde o neyin ne olduğunu anlayacak. Ahlak, yargı, kişilik... bunların hepsi bellekle başlar... ben de belleğimi kopyalıyorum.”

Kırmızı biberli pakora üzerinde yeşil çatni birinin gırtlağından kayıp kayboluyor; ılık çapati üzerinde çekirge yeşili Padma'nın dudakları arasında yok oluyor. Yumuşadıklarını görüp bastırıyorum.

“Size gerçeği söyledim,” diyorum tekrar, “Bellek gerçektir çünkü kendine özgü bir şeydir. Seçer, eler, değiştirir, abartır, azımsar, metheder, hatta kötüler; ama en sonunda kendi gerçekliğini, olayların heterojen ama tutarlı bir çeşitlemesini yaratır; aklı başında hiçbir insan bir başkasının gerçeğine kendisininkinden fazla inanmaz.”

Evet; “aklı başında” demiştim. Ne düşündüklerini biliyordum: “Bir sürü çocuk hayali arkadaşlar icat eder; ama bin bir tane de biraz fazla! Bu çılgınca!” Geceyarısı çocukları Padma'nın anlatıma olan inancını bile sarsmıştı ama onu tekrar lehime çevirdim, artık dışarıya çıkmaktan filan söz etmiyor.

Onları nasıl ikna ettim: hikâyemi bilmesi gereken oğlumdan söz ederek; belleğin işleyişini aydınlatarak; kimisi safça dürüst kimisi tilki gibi kurnaz başka hilelerle. “Muhammed bile,” dedim, “ilk başta delirdiğini zannetmiş; bu fikre hiç kapılmadım mı zannediyorsunuz? Ama Peygamber'in Hatice'si Ebu Bekir'i vardı, onu Vahiy geldiğine ikna ettiler; kimse ona ihanet edip tımarhane doktorlarının eline teslim etmedi.” Artık yeşil çatni onları geçmiş yılların düşünceleriyle doldurmaya başlamıştı; yüzlerinde suçluluk ve utancın belirdiğini gördüm.

“Doğru nedir ki?” dedim belagatle, “Aklı başında olmak nedir? İsa mezarından doğruldu mu? Hindular -Padma- dünyanın bir nevi düş olduğunu kabul etmezler mi; Brahma'nın evreni düşlediğini hâlâ düşlemekte olduğunu, Maya denen o düş ağının arasından dünyayı hayal meyal gördüğümüzü söylemezler mi? Maya,” dedim hınzırca, konferans verir gibi bir sesle, “insanı yanıltan bütün her şey olarak tanımlanabilir; hile, sahtecilik ve kandırmaca gibi. Hortlaklar, hayaletler, seraplar, el çabukluğu, şeylerin görünürdeki şekli: bütün bunlar Maya'nın parçaları. Brahma'nın düşünde kaybolmuş olan senin inanmakta zorlandığın şeyler gerçekten oldu desem hangimiz haklı oluruz? Biraz daha çatni al,” diye ekledim vakarla, kendime de bolca aldım. “Çok lezzetli.”

Padma ağlamaya başladı. “Ben inanmıyorum demedim ki,” diye hıçkırdı. “Tabii herkes kendi hikâyesini kendi bildiği gibi anlatmalı; ama…”

“Ama,” diye araya girdim noktayı koyarcasına, “sen de ne olduğunu bilmek istiyorsun değil mi? Birbirine dokunmadan danseden elleri ve dizleri öğrenmek istiyorsun. Sonra Komutan Sabarmati'nin acayip sopasını ve tabii Dul'u da. Bir de Çocukları - onlara ne oldu?”

Padma başını salladı. Tımarhane ve doktor muhabbeti buraya kadar; yazayım diye rahat bırakıldım. (Ayağımın dibindeki Padma hariç.) Çatni ve nutuk, ilahiyat ve merak; beni bunlar kurtardı. Bir şey daha var - ister eğitim deyin, ister sınıfsal köken; Mary Pereira “görgü” derdi. Geniş bilgi dağarcığımla ve telaffuzumun mükemmelliğiyle onları utandırıp beni yargılama hakkına sahip olmadıklarını hissettirdim; pek de soylu bir davranış değil ama köşebaşında ambulans bekliyorsa her yol mubahtır. (Bekliyordu: kokusunu aldım.) Yine de - kıymetli bir uyarıydı. İnsanın kendi fikrini başkalarına kabul ettirmeye çalışması tehlikeli bir şey.

Padma: eğer benim inanılırlığım konusunda biraz şüphen varsa, ne yapalım, biraz şüphe o kadar da kötü değildir. Kendinden kesinlikle emin olan adamlar korkunç şeyler yaparlar.

Kadınlar da öyle.

Bu arada, ben on yaşındayım ve annemin arabasının bagajında nasıl saklanabileceğimi bulmaya çalışıyorum.

O ay, Sadhu Puruşottam en nihayet sabit mevcudiyetinden gına getirmiş, bir yıl sürecek intihar mahiyetinde bir hıçkırığa kapılmıştı (ona iç dünyamdan hiç söz etmemiştim); her hıçkırıkla yerden bir karış havaya sıçrıyor, suyun kelleştirdiği kafası korkutucu bir biçimde bahçe musluğuna çarpıyordu, bu iş sonunda ölümüne neden oldu, bir akşam kokteyl saatinde ayakları hâlâ lotus duruşunda kilitlenmiş vaziyette yana devrilerek annemi nasırlarının iyileşeceği ümidinden yoksun bıraktı; o zamanlar akşamları genellikle Buckingham Villasının bahçesinde oturur Sputniklerin havada ilerleyişini seyrederdim ve kendimi uzaya gönderilen ilk ve tek köpek Laika gibi hem bulutlarda hem de yalnız hissederdim (kısa süre sonra frengiye yakalanacak olan Barones Sim von der Heiden yanımda oturup Alsas gözleriyle Sputnik H'nin parlak ışığını takip

ederdi - uzay yarışına köpek ilgisi çok büyüktü o zamanlar); o zamanlar Evie Burns'le çetesi saat kulemi işgal etmişlerdi, çamaşır sandıkları da hem yasaklı hem çok küçük kaldığından, gizlilik ve aklıbaşındalık adına geceyarısı çocuklarına yaptığım ziyareti özel, sessiz saatimizle sınırlamak zorunda kalmıştım - her geceyarısı iletişim kuruyordum onunla, sadece geceyarısı, mucizelere ayrılmış o saatte her nasılsa zamanın dışında olan o saatte; yine o zamanlar -lafı fazla uzatmayalım- annemin düşüncelerinin ön kısmında duran o korkunç şeyi kanıtlamaya karar vermiştim. Bir çamaşır sandığında saklandığım ve iki rezil heceyi duyduğumdan beri annemin sır sakladığından kuşkulanıyordum; onun düşüncelerinde yaptığım geziler bu kuşkularımı doğrulamıştı; bu yüzden de gözlerimde haşin bir parıltıyla ve çelik gibi kararlılıkla okuldan sonra bir ikindi vakti, yardımını istemek için Sonny İbrahim'i görmeye gittim.

Sonny'yi odasında, İspanyol boğa güreşi posterleri arasında kendi kendine ciddiyetle Ev Kriketi oynarken buldum. Beni görünce üzüntüyle bağırdı, “Şu Evie işine çok üzüldüm oğlum, kimseyi dinlemiyor, ona ne yaptın yahu?”... Ama elimi vakarla kaldırarak susmasını işaret ettim ve Sonny hemen buna uydu.

“Bunu konuşacak zaman değil oğlum,” dedim. “Anahtarım olmadan nasıl kilit açabileceğimi öğrenmek istiyorum.”

Sonny İbrahim hakkında dosdoğru bir gerçek: bütün boğa güreşi hayallerine rağmen gerçek dehası mekanik alanındaydı. Bir süredir Methwold Malikânelerindeki bütün bisikletlerin bakımını üstlenmişti, karşılığında da çizgi roman ve gazoz alıyordu. Evelyn Lilith Burns bile sevgili Hintbisikletini ona teslim etmişti. Sanki bütün makineler, onun hareketli parçalarını masumane bir hayranlıkla okşamasıyla kendilerine geliyorlardı; hiçbir aksaklık ona uzun süre dayanamıyordu. Başka bir deyişle: Sonny İbrahim kilit açmada ustalaşmıştı (sırf meraktan).

Bana olan sadakatini kanıtlamanın bir yolunu bulduğundan gözleri sevinçle parladı. “Kilidi göster yeter oğlum! Beni ona götür!” dedi.

Kimsenin bizi görmediğinden emin olduğumuzda Buckingham Villasıyla Sonny'nin Şans Souci'si arasından eğilerek koşturduk; bizimkilerin eski Rover'ının arkasına geldik; ben bagajı işaret ettim. “Şu kilit,” dedim. “Hem dışardan hem de içerden açabilmem gerekiyor.”

Sonny'nin gözleri büyüdü. “Sen ne iş peşindesin oğlum? Evden mi kaçıyorsun ne?”

Parmağımı dudaklarıma bastırarak gizemli bir havaya büründüm, “Sana açıklayamam Sonny,” dedim ciddiyetle, “Son derece gizli bir bilgi.”

“Vaay,” dedi Sonny ve bana otuz saniyede pembe bir plastik parçayla bagajı nasıl açacağımı gösterdi. “Al bunu,” dedi Sonny İbrahim, “benden daha fazla ihtiyacın var.”

Bir zamanlar anne olabilmek uğruna adını değiştirmeyi kabul eden bir anne varmış; kendisini kocasına parça parça âşık olma işine vakfetmiş ama onun bir parçasını hiç sevememiş, tuhaftır bu parça onun anne olmasını mümkün kılan parçaymış; bu annenin ayakları nasırlardan sekermiş ve omuzları dünyanın biriken suçlarının yükü altında çökmüş; kocasının sevilmeyen organı mevduatların dondurulmasından sonra eski haline gelememiş; bu anne de kocası gibi sonunda telefonların gizemine teslim olmuş, uzun süre aleti kulağına dayayıp yanlış numara çevirenleri dinlemeye başlamış... onuncu doğum günümden kısa bir süre sonra (ben neredeyse yirmi bir yıl sonra geri dönüp başıma musallat olan o ateşten kurtulduktan sonra), Emine Sina son zamanlarda peydahlanan, yanlış numaradan sonra aniden alışverişe çıkma âdetini sürdürüyordu. Ama bu sefer Rover'ın bagajında, çalıntı yastıkların arasında, elinde pembe bir plastik parçasını sımsıkı tutmuş kaçak bir yolcu vardı.

Ah insanın haklı çıkmak uğruna katlandığı zorluklar! Morluklar, çarpmalar! Takırdayan dişler arasından içe çekilen plastik kokulu bagaj havası! Hiç bitmeyen yakalanma korkusu... “Ya gerçekten alışverişe gidiyorsa? Ya bagaj birdenbire açılırsa? Bacakları bağlanmış, kanatları kırpılmış kımıldanıp duran canlı tavuklar

gizlendiğim bu deliği işgal edivermesin sakın? Ya görürse, bir hafta susmam gerekir!" Dizlerim çenemin altına çekilmiş vaziyette -çenem diz darbelerinden eski bir yastıkla korunuyordu- annemin sadakatsizliğinin aracında meçhule gidiyordum. Annem dikkatli bir sürücüydü; arabayı ağır kullanıyor, köşeleri özenle dönüyordu; ama döndükten sonra her tarafım çürük içinde kaldığından Mary Pereira kavga ettiğim için beni epeyce azarlamıştı: "Arre Tanrım şu hale bak, neredeyse seni parça parça edeceklermiş Tanrım kim bilir ne biçim bir adam olacaksın seni kara surat, haddi-pehlivan, seni sahte güreşçi seni!"

Zihnimi sarsıntılı karanlıktan uzaklaştırmak için büyük bir özenle annemin zihninin şoförlük hamlelerini yapan bölümüne girdim ve bu sayede rotamızı takip edebildim. (Aynı zamanda annemin genelde çok düzenli olan zihninde şaşırtıcı bir düzensizlik seçiliyordu. O günlerde insanları iç düzenliliklerine göre sınıflandırmaya başlamıştım bile; kafası dağınık olanları diğerlerine tercih ediyordum, düşünceleri sürekli birbirine karışanlar, yiyecekleri yemeğin hayalleri hayatlarını nasıl kazanacakları gibi ciddi bir konunun arasına girenler, cinsel fantazileri siyasi fikirlerine baskın çıkanlar benim karmakarışık beynimin de yakın akrabasıydı, benim beynimde de her şey birbiriyle çarpışıyor, bilincin beyaz sineği çılgın bir pire gibi bir yerden başka bir yere zıplıyordu... Hamaratça düzenleme içgüdüleri yüzünden olağanüstü düzenli bir beyne sahip olan Emine Sina'nın kafa karışıklığı saflarına katılması tuhaftı.)

Breach Candy Hastanesi ve Mahalakshmi Tapınağının yanından kuzeye yöneldik, Hornby Vellard boyunca Vallabhbhai Patel Stadyumu'nun ve Hacı Ali'nin ada türbesinin yanından, bir zamanlar (birinci William Methwold'un rüyası gerçek olmadan önce) Bombay adası olan bölgenin kuzeyine ilerledik. Kuzeyde ucuz apartmanlara, balıkçı köylerine, tekstil fabrikalarına ve film stüdyolarına dönüşmüş olan şehre doğru gidiyorduk (buradan çok da uzak değil! Oturup banliyö trenlerini izlediğim bu mahalleden hiç de uzak değil!)... o günlerde benim hiç bilmediğim bir bölgeydi; yön duygumu hızla kaybettim, sonra da nerede olduğumu hepten şaşırdım. En sonunda, yağmur oluklarının altında uyuyan insanlar,

bisiklet tamircileri, paçavralar içinde adamlar ve çocuklarla dolu nahoş bir sokakta durduk. Annem arabadan inerken etrafına bir sürü çocuk toplandı; bir sineği bile kovamayan annem onlara bozuk paralar verince kalabalık iyice arttı. Neden sonra kendini onlardan kurtarıp sokakta ilerlemeye başladı; çocuğun biri yalvarıyordu, “Arabayı parlatayım mı Begüm? Birinci sınıf araba cilası Begüm. Gelene kadar arabanızı beklerim Begüm. Çok iyi bekçiyimdir, istediğinize sorun!”... Korkuyla annemin cevabını bekledim. Bir sokak çocuğunun gözleri önünde bagajdan nasıl çıkacaktım? Hem utanç vericiydi, hem de benim bagajdan çıkışım sokaktakilerin ilgisini çekebilirdi... annem “Hayır,” dedi. Yoluna devam ediyordu, müstakbel araba cilacısı ve bekçisi sonunda pes etti; bir an bütün gözler sokaktan geçen ikinci bir arabaya çevrildi, belki onun da içinden bir hanım çıkıp etrafa deli gibi para saçar diye; işte tam o anda (uygun zamanı seçmek için çevredeki birkaç kişinin gözünden etrafı kolluyordum) pembe plastikle küçük numaramı yaptım, göz açıp kapayana kadar kapalı bir bagajın yanında sokaktaydım. Dudaklarımı ciddiyetle birbirine bastırarak ve bana uzanan avuçları görmezden gelerek annemin gittiği tarafa yöneldim, kalp yerine güm güm çalan bir davul taşıyan, tazı burunlu bir cep hafiyesi... bir iki dakika sonra da Pioneer Cafe'ye ulaştım.

Camlar kirliydi; masalardaki bardaklar kirliydi - şehrin daha şaşaalı bölümlerindeki Gaylordlar ve Kwalitlerle kıyaslandığında Pioneer Cafe pek sönüktü; tam bir miskinler tekkesi, LOVELY LASSI, FUNTA-BULOUS FALOODA ve BOMBAY USULÜ BHEL-PURI yazılı boyalı paneller, kasanın yanındaki ucuz radyodan yayılan filmlerdeki gibi playback müzik, titreşen floresan lambalarıyla aydınlatılmış dar uzun yeşilimtrak bir oda, kırık dişli adamların muşamba örtülü masalarda buruşuk kartlar ve ifadesiz yüzlerle oturduğu itici bir dünya. Ama bütün bu pasaklı düşkünlüğüne rağmen Pioneer Cafe bir sürü rüyanın barınağıydı. Her sabah erkenden şehirdeki bir baltaya sap olamamışların en düzgünleriyle, uzun zaman önce film yıldızlığı, gülünç şatafatlı evler ve kara para hayalleriyle şehre gelmiş olan gundalar, taksi şoförleri, küçük dolandırıcılar ve at yarışı tüyocularıyla dolardı; çünkü her sabah saat altıda büyük stüdyolar

Pioneer Cafe'ye figüran bulmaları için küçük memurlarını gönderirlerdi. Her sabah yarım saat boyunca, D. W. Rama Stüdyoları, Filmistan Sesli Filmcilik ve R K Films adam avına çıktıklarında Pioneer bütün şehrin hırslarının ve umutlarının odağı olurdu; stüdyo memurları yanlarında şanslılarla birlikte ayrıldıklarında kahve her zamanki floresan aydınlatmalı cansızlığına boşalırdı. Öğlen vakti başka bir grup rüya kahveye girer ve ikindiyi oyun kâğıtlarına, Lovely Lassi'ye ve sert sigaralara gömülerek geçirirlerdi - değişik rüyaları olan değişik adamlar; o zamanlar bilmezdim ama ikindi Pioneer'i kötü nam salmış bir Komünist Parti meskeniydi.

Öğleden sonraydı; annemin Pioneer Cafe'ye girdiğini gördüm; peşinden gitmeye cesaret edemediğimden sokakta kalıp burnumu örümcek ağlı, kirli cama dayadım; meraklı bakışları görmezden gelerek -çünkü bagajda lekelenmiş olmasına rağmen beyaz giysilerim kolalıydı, bagajda dağılmış olmasına rağmen saçlarım iyice briyantinlenmişti, ayakkabılarım tozlanmış olsa da zengin bir çocuğun göstergesiydi- onun duraksayarak, nasırlardan zıplayarak oyun masaları ve sert bakışlı adamların arasından geçişini izledim; dar oyuğun öteki ucundaki gölgeli bir masaya oturduğunu gördüm; sonra onu karşılamak için ayağa kalkan adamı gördüm.

Yüzündeki sarkık kıvrımlar bir zamanlar aşırı kilolu olduğunu gösteriyordu; dişlerinde paan lekesi vardı. İliklerinin etrafında Lucknow işi olan temiz, beyaz bir kurta giymişti. Uzun saçları vardı, şairce uzun saçlar, kulaklarının üzerinde dümdüz duruyordu ama kafasının tepesi kel ve parlaktı. Yasaklı heceler kulaklarımda çınlıyordu: Na. Dir. Nadir. Feci halde hiç gelmemiş olmayı istediğimi fark ettim.

Bir zamanlar sevgisi nedeniyle bir boşanma mesajı bırakarak kaçıp giden bir yeraltı kocası vardı; şiirlerinde kafiye olmayan, hayatı sokak köpekleri tarafından kurtarılan bir şair. On yıllık kayıplıktan sonra, eski tombulluğunu hatırlatan sarkık teniyle kim bilir nereden çıkmıştı; tıpkı eski karısı gibi o da yeni bir isim almıştı... Nadir Han artık Kasım Han'dı, Hindistan Komünist Partisinin resmi adayı. Lal Kasım. Kızıl Kasım. Hiçbir şey boşa değildi; kızarmalar sebepsiz değildi. Hanif dayım “Komünistlere dikkat!” demiş annem de

kıpkırmızı kesilmişti; siyaset ve hisler yanaklarında birleşmişti... Pioneer Cafe'nin kirli, dikdörtgen, sinema perdesi gibi penceresinden Emine Sina ve artık Nadir olmayan Nadir'in oynadıkları aşk sahnesini seyrettim; has amatörlerin beceriksizliği vardı üzerlerinde.

Muşamba örtülü masada bir paket sigara; State Express 555. Sayıların da anlamları vardır; 420 sahtekârlara verilen ad; 1001 gecenin, büyünün, alternatif gerçeklerin sayısı - şairlerin sevdiği, dünyanın bütün alternatif versiyonlarını tehdit sayan politikacıların nefret ettiği sayı; 555 senelerdir sayıların en uğursuzu olduğuna inanılan sayı, Şeytanın şifresi! (Büyük Kyros anlatmıştı bunu bana, ben de onun hatalı olabileceğini düşünmemiştim bile. Ama hatalıydı: şeytanın esas sayısı 555 değil 666'ydı; yine de şimdi bile zihnimde 555 sayısının etrafında kara bir hale vardır.) Ama konuyu dağıtıyorum. Nadir-Kasım'ın tercih ettiği markanın yukarıda adı geçen State Express olduğunu söylemek yeterli; 5 rakamı paketin üzerinde üç kere tekrar ediliyordu; üreticileri de W. D. G. H. O. Wills'di. Annemin yüzüne bakamadığımdan sigara paketi üzerinde yoğunlaştım, sevgililerin görüntüsünü kesip nikotine iyice yakın çekim yaptım.

Ama şimdi görüntüye eller giriyor - önce Nadir-Kasım'ın elleri, şairane yumuşaklıkları nasırlaşmış; mum alevi gibi titreşen, muşambanın üzerinde bir ileri bir geri giden eller; sonra bir kadının zarif örümcekler gibi ağır ağır ilerleyen kapkara elleri; muşamba kaplı masanın üzerinde yükselen üç beşin tepesinde süzülen, dansların en tuhafına başlayan, yükselen, alçalan, birbiri etrafında daireler çizen, kumaş dokur gibi gidip gelen, birbirine dokunmak için can atan eller, uzanan gerilen titreyen talep eden eller - ama her seferinde geri çekiliyorlar, parmak uçları parmak uçlarını ıskalıyor çünkü benim kirli cam sinema perdemde izlediğim şey ne de olsa bir Hint filmi, izleyen Hint gençliğinin temiz ahlakını bozmasın diye fiziksel temas yasak; masanın altında ayaklar var üstünde de yüzler, ayaklar birbirlerine yanaşıyor, yüzler usulca birbirlerine yuvarlanıyor ama zalim bir sansürcünün makasıyla bir anda geri geliveriyorlar... ikisi de doğuşta kendilerine verilmiş isimden başka bir ismi taşıyan iki yabancı, yarı gönüllü rollerini oynuyorlar. Cilalanmayan, bekçilik edilmeyen

Rover'ın bagajına dönmek için film bitmeden ayrıldım, içten içe hiç görmemiş olmayı istiyordum, ama içimde bastırması güç bir tekrar seyretme isteği vardı.

Son olarak şunu gördüm: annemin elleri yarısı boşalmış Lovely Lassi'yi kaldırıyor; annemin dudakları usulca, özlemle benekli bardağa değiyor; annemin elleri bardağı Nadir-Kasım'ına uzatıyor; o da bardağın kendi tarafına kendi şairane dudağını bastırıyor. Hayat kötü sanatı böyle taklit etmişti işte ve Hanif dayımın ablası dolaylı öpücüğün erotizmini Pioneer Cafe'nin yeşil floresanlı donukluğuna taşımıştı.

Özetlersek: 1957 yazında bir seçim kampanyasının en hararetli zamanında, Emine Sina rastlantıyla Hindistan Komünist Partisinin lafı geçtiğinde anlaşılmaz bir biçimde kızarmıştı.

Oğlu -karışık düşüncelerinde bir saplantıya daha yer vardı çünkü on yaşındaki birinin beyninde her türlü takıntıya yer vardır-onu takip ederek şehrin kuzeyine gitmiş ve iktidarsız aşkın acı dolu sahnesini gözetlemişti. (Artık Ahmet Sina da donmuş vaziyette olduğundan Nadir-Kasım'ın cinsel bir dezavantajı bile yoktu; kendini ofisine kapatıp köpeklere lanetler yağdıran bir kocayla, bir zamanlar onunla sevgi dolu hokka-vurmaca oyunları oynamış bir eski koca arasında kalan Emine Sina bardak öpmeye ve el danslarına kadar düşmüştü.) Sorular: o günden sonra pembe-plastiğe bir daha hiç başvurdum mu? Figüranlar ve Marksistler kahvesine bir daha hiç döndüm mü? Kabahatinin çirkinliğini annemin yüzüne vurdum mu - çünkü hangi annenin hakkı vardır - isterse eski kocası olsun ne fark eder - tek oğlunun gözleri önünde, nasıl nasıl nasıl? Cevaplar: Hayır; Hayır; Hayır.

Ne mi yaptım: “alışverişe” çıktığında kendimi düşüncelerine yerleştirdim. Artık gözlerimin tanıklığına başvurmama gerek kalmadığından annemin kafasında şehrin kuzeyine gittim; bu beklenmedik tebdili kıyafetle Pioneer Cafe'de oturup Kızıl Kasım'ın seçim beklentilerini dinledim; gövdesizdim ama mevcuttum, mahallenin fakir meskenlerini dolaşmaya çıkan Kasım'la birlikte gezen annemin yanındaydım (o sıralar babamın kiracılarını

kaderlerine terk ederek sattığı apartmanlar mıydı bunlar?); annem evlere musluk takmakta ve ev sahiplerini onarım, dezenfekte işlerine zorlamakta Kasım'a yardım ediyordu. Emine Komünist Parti yararına fakir fukara arasına karışıyordu - buna hayatı boyunca şaştı. Belki de kendi hayatının fakirleşmesi yüzünden yapıyordu bunu; ama on yaşında ona anlayış göstermeye meyilli değildim; kendimce intikam hayalleri görmeye başlamıştım.

Efsanevi halife Harun Reşit Bağdat'ta tebdili kıyafet gezmeyi severmiş; ben Salim Sina da şehrimin ara sokaklarında kimselere görünmeden geziyordum ama bundan hoşlandığımı söyleyemem.

Acayip ve ayrıksı şeylerin sıradan şeylermiş gibi anlatılması ve bunun tam aksi, yani sıradan olayların süslü abartılı bir üslupla anlatılması, aynı zamanda zihinsel birer tavır da olan bu teknikleri birinden arakladım, daha doğrusu içime sindirdim; geceyarısı çocuklarının en korkuncu olan rakibimden, yer değiştirdiğim, Wee Willie Winkie'nin sözde oğlundan: tokmak-dizli-Şiva'dan. Onun bilinçli olarak düşünmeden uyguladığı tekniklerdi bunlar ve irkiltici ölçüde tekbiçimli bir dünya görüntüsü yaratıyorlardı, öyle bir dünyaydı ki bu, o günlerde (fahişelerin ölüleri sokaklardaki hendekleri doldurmaktayken) haberleri sokak gazetelerini doldurmaya başlayan korkunç fahişe cinayetlerinden laf arasında, öylesine söz ediveriyor, ama elinizdeki oyun kâğıtları hakkında tutkuyla karmaşık ayrıntılar sıralayabiliyordunuz. Ölüm ve oyunda yenilmek Şiva için birbirinden farksızdı; ürkütücü, gayesiz şiddetinin de... ama baştan başlayalım:

Gerçi kendi hatam olduğunu kabul ediyorum ama beni basit bir radyo gibi düşünüyorsanız gerçeğin sadece yarısını biliyorsunuz demektir. Düşünce genelde sözel olduğu kadar resimsel ya da simgesel olabilir; zaten Geceyarısı Çocukları Konferansındaki meslektaşlarımla iletişim kurabilmek ve onları anlayabilmek için hızla sözel safhayı aşmam gerekiyordu. Onların sonsuz çeşitlilikteki zihinlerine vardığımda, anlaşılmaz dillerdeki ön-zihin düşüncelerinin yüzey cilasını aşmam gerekiyordu, bunun sonucunda da bekleneceği (ve daha önce de gösterildiği) üzre benim varlığımın farkına varıyorlardı. Beni fark etmenin Evie Burns üzerinde yarattığı

etkiyi aklımda tutarak girişimin şokunu hafifletmek için ter döküyordum.

Her seferinde, gönderdiğim ilk imge yatıştırıcı, dostça, güvenle ve lider edasıyla gülümseyen yüzüm ve arkadaş olmak için uzatılmış elimdi. Yine de sorunlar baş gösteriyordu.

Görüntümün kendi gözümde epeyce değişik olduğunu fark etmem biraz zaman aldı; milletin düşünce dalgalarına saldığım Cheshire kedisi gibi sırıtan portrem berbat bir şeydi, aşırı büyük bir burun, yok denebilecek kadar küçük bir çene ve iki şakakta da koskoca lekeler. Ekseri zihinsel korku çığlıklarıyla karşılanmama şaşmamak lazım. Benim de on yaşındaki arkadaşlarımın kendi portrelerinden benzer şekilde irkildiğim oluyordu. Olan biteni anladığımızda Konferans üyelerini birer birer gidip bir aynaya ya da durgun suya bakmaya teşvik ettim; ancak ondan sonra gerçekte neye benzediğimizi anlayabildik. Birkaç sorun çıkmadı değil, Keralalı üyemiz (hatırlarsınız aynalarda seyahat edebiliyordu) kazara Yeni Delhi'nin şık bir semtindeki bir lokantanın aynasından çıktı ve aceleyle geri kaçtı; Keşmirli mavi gözlü üyemizse göle düşüp kazara cinsiyet değiştirdi, düşmeden önce kızdı çıktıktan sonra güzel bir oğlan olmuştu.

Kendimi Şiva'ya ilk tanıttığımda, zihninde kısa boylu, fare suratlı, çürük dişli ve dünyanın görüp göreceği en büyük dizlere sahip bir çocuğun korkunç imgesini gördüm.

Böylesi gülünç orantıları olan bir resim karşısında ışıltılar saçan yüzümdeki gülüş biraz dondu; uzattığım el de titremeye başladı. Benim varlığımı fark eden Şiva ilk başta son derece öfkeli bir tepki verdi; kocaman, kaynayan kızgınlık dalgaları beynimin içini haşladı; ama sonra “Hey -baksana- ben seni tanıyorum! Methwold Malikânelerindeki zengin çocuksun sen, değil mi?” Ben de aynı hayretle cevap verdim, “Winkie'nin oğlu - Kesikgöz'ü kör eden çocuk!” Kendi-imgesi gururla kabardı. “Evet yaar, o benim. Benimle kimse uğraşamaz!”

Tanışıklık beni banalliğe sürükledi: “Ya! Baban nasıl yahu? Pek uğramıyor...” O da rahatlamaya benzeyen bir duyguyla: “O mu?

Babam öldü,” dedi.

Kısa bir duraklama; sonra şaşkınlık -artık kızgınlık yok- Şiva sordu: “Bu harika bir şey yaar - nası yapıyosun?” Her zamanki açıklamama başladım ama bir iki dakika sonra lafımı kesti, “Ya! Bak babam benim de tam geceyarısı doğduğumu söylemişti - bu da bizi senin çetenin ortak patronları yapar! En iyisi geceyarısı tamam mı? Öteki çocuklar da onlara ne diyorsak yapmak zorundalar!” Gözlerimin önünde daha güçlü, ikinci bir Evelyn Lilith Burns imgesi oluştu... bu nahoş fikri bertaraf ederek “Ben Konferansın daha değişik olacağını düşünmüştüm; eşitlerin serbest federasyonu gibi bir şey, her fikre serbest ifade hakkı...” derken gürültülü bir pofurdama beynimin duvarları arasında yankılandı. “Saçmalık. Böyle bir çete ne işe yarar ki? Çetelerin başkanları olmak zorundadır. Mesela ben -” (yine bir gurur pofurtusu) “burada Matunga'da iki yıldır bir çetenin elebaşısıyım. Sekiz yaşından beri. Çocukların hepsi benden büyük. Buna ne diyeceksin?” Ben elimde olmadan sordum, “Senin çeten ne yapar - kuralları filan var mı?” Şiva'nın kahkahası kulaklarımda yankılandı... “Evet küçük zengin çocuk; tek kuralı var. Herkes ben ne dersem onu yapar yoksa dizlerimle canlarına okurum!” Ümitsizce Şiva'yı kendi saflarıma çekmek için dil dökmeye devam ettim: “Bence burada bir amaç uğruna bulunmalıyız, sence de öyle değil mi? Yani bir nedeni olmalı değil mi? Ben de birlikte bu amacı bulmamızın iyi olacağını düşündüm, hayatlarımızı buna adayabiliriz...” “Zengin çocuğu,” diye bağırdı Şiva, “hiçbir şeyden haberin yok! Ne amacı be? Bu anasını siktiğimin dünyasında neyin bir nedeni var? Neden sen zenginsin, ben fakirim? Açlığın nedeni ne? Kim bilir bu ülkede kaç milyon salak yaşıyor, sence bir nedeni mi var yani? Bak sana söyliyeyim - koparabildiğini alacaksın, ondan en iyi şekilde yararlanacaksın, sonra da geberip gideceksin. İşte neden bu zengin çocuk. Gerisi fasa fiso!”

Geceyarısı yatağımda titremeye başlıyorum... “Ama tarih,” diyorum, “Başbakan bana bir mektup yazmıştı... hiçbir şeye inanmıyor musun... kim bilir belki biz...” O, öteki-benim, Şiva, araya girdi: “Bak yavrum - abuk sabuk fikirlerin var, bu işi benim ele almam gerekecek. Bütün o hilkat garibelerine haberi sen verirsin!”

Burun ve dizler, dizler ve burun... o gece başlayan rekabet hiç sona ermeyecekti, ta ki iki bıçak çekilene kadar... seneler önce bıçakların öldürdüğü Mian Abdullah'ın ruhu bana geçip beni serbest federalizm düşüncesiyle doldurmuş ve bıçaklara karşı korumasız bırakmıştı belki de, bilemem; ama o sırada kendimde cesaret bulup Şiva'ya: “Konferansı sen yürütemezsin; ben olmazsam seni dinleyemezler bile!” dedim.

O da savaş ilanını onayladı: “Zengin çocuğu, beni tanımak isteyecekler; sıkıysa durdurmayı dene bakalım!”

“Evet,” dedim, “deneyeceğim!”

Şiva, yıkımın tanrısı, aynı zamanda tanrıların en güçlüsü; Şiva dansçıların en büyüğü; boğa sürücüsü; hiçbir gücün karşı koyamadığı tanrı... küçük Şiva bize doğduğundan beri hayatta kalmak için mücadele verdiğini anlattı. Babası bir yıl kadar önce sesini bütünüyle kaybettiğinde Şiva Wee Willie Winkie'nin babalık gayretine karşı kendini korumak zorunda kalmıştı. “Gözlerimi bağladı! Gözlerimin üzerine bir bez sarıp beni evin çatısına çıkardı! Elinde ne vardı biliyor musun? Sikindirik bir çekiç! Bir çekiç! Pezevenk bacaklarımı kıracaktı -biliyorsun çocuklar dilenerek para kazanabilsinler diye bunu yapıyorlar- eğer her tarafın yamru yumru olursa daha çok para kazanıyorsun! Beni ite ite çatıya yatırdı sonra-” Sonra çekiç bütün polislerinkinden daha büyük ve yumru yumru olan dizlere doğru indi, kolay bir hedefti ama dizler harekete geçti ve şimşekten bile hızlı açıldılar - inen çekicin soluğunu hissedip ayrıldılar; sonra hâlâ babasının elinde duran çekiç dizlerin arasına girdi; sonra dizler iki yumruk gibi birbirlerine yanaştılar. Çekiç zararsızca betonun üzerinde tıngırdadı. Wee Willie Winkie'nin bileği gözleri bağlı oğlunun dizleri arasında kalmıştı. Acılı babanın dudaklarından haşin bir soluk çıktı. Dizler hâlâ birbirlerine doğru ilerliyorlardı, sıkılaştıkça sıkılaşıyorlardı, sonra bir çatırtı duyuldu. “Onun o boktan bileğini kırdım! Gününü gördü -haketmişti, değil mi? Haketmişti!”

Şiva'nın da benim de yükselen burcumuz Oğlak'tı; takımyıldızın bana faydası olmamıştı ama Şiva'ya vereceğini

vermişti. Her astrologun bildiği gibi Oğlak dizler üzerinde güç sahibidir.

1957'de seçim günü Kongre Partisi şoka uğramıştı. Her ne kadar seçimi kazanmışsa da on iki milyon oy Komünistleri en büyük tek muhalefet partisi yapmıştı; Bombay'da Boss Patil'in çabalarına rağmen, seçmenlerin çoğunluğu çarpı işaretini Kongre Partisinin buzağı-emziren-kutsal-inek simgesinin üzerine koymak yerine Samyukta Maharashtra Samiti ve Maha Gucerat Parişad'ın daha az duygusal simgelerini tercih etmişti. Komünist tehlikesi tepemizde tartışılırken annem kızarmayı sürdürüyordu; biz de Bombay eyaletinin bölünmesine razı olmuştuk.

Geceyarısı Çocukları Konferansının bir üyesi seçimlerde küçük bir rol oynamıştı. Winkie'nin sözde oğlu Şiva'yı -belki de partinin adını söylemesem daha iyi; ama parası bol olan tek parti vardı- tutmuştu; kendilerine Kovboylar adını takan Şiva ve çetesi seçim günü şehrin kuzeyindeki bir seçim merkezinin dışında kimi ellerinde sopalar kimi taşlarla kimi dişlerini bıçaklarla karıştırır vaziyette görülmüştü, seçmenin oyunu gönlüne göre kullanmasını engellemeye çalışıyorlardı... seçimler bittikten sonra da sandıklardaki mühürler kırılmamış mıydı? Kutulara tıka basa pusulalar doldurulmamış mıydı? Her halükârda oylar sayıldığında Kızıl Kasım'ın sandalyeyi kıl payı kaçırdığı ortaya çıkmıştı; rakibime para verenler de pek memnun kalmışlardı.

... Ama Padma yumuşak bir sesle soruyor: “Ne zamandı?” Düşünmeden cevaplıyorum:

“Bahardı.” Sonra yine bir hata yaptığımı fark ediyorum - 1957 seçimleri benim doğum günümden sonra değil önce yapılmıştı ama beynimi ne kadar zorlasam da belleğim inatla olayların sırasını değiştirmeyi reddediyor. Bu can sıkıcı. Nerede hata var bilmiyorum.

Beni boş yere avutmaya çalışıyor: “Neden suratını asıyorsun? Herkes ufak tefek bir şeyleri unutur!”

Şimdilik ufak tefek şeyleri unutuyorum, ya büyük şeyleri de unutmaya başlarsam?

Alfa ve Omega

SEÇİMİ takip eden haftalarda Bombay'da bir kargaşa koptu; o günleri hatırlayınca benim düşüncelerime de kargaşa hâkim oluyor. Yaptığım hata çok canımı sıktı; tekrar dengemi kazanabilmek için kendimi güvenle Methwold Malikânelerinin tanıdık zeminine yerleştireceğim; Geceyarısı Çocukları Konferansının hikâyesini bir tarafa, Pioneer Cafe'nin acısını da öteki tarafa koyarak size Evie Burns'ün düşüşünü anlatacağım.

Bu bölüme garip bir başlık seçtim. “Alfa ve Omega” açıklanmayı talep ederek sayfadan bana bakıyor - hikâyemin orta yeri için tuhaf bir başlık, başlangıçları ve sonları çağrıştırıyor, oysa ortalarla ilgili olması gerekirdi; ama pişman değilim, değiştirmeye de niyetim yok, gerçi bir sürü başka başlık seçeneği de var: “Maymun'dan Rhesus'a” ya da “Orta Parmak” veya -daha çağrışımlı- “Kuğu”, mitolojik kuğu hamsa ya da parahamsa'ya gönderme, iki dünyada yaşayabilmenin simgesi, fiziksel ve ruhani dünyalarda, toprak ve suyun dünyasıyla havanın, kaçmanın dünyasında. Ama başlık “Alfa ve Omega” oldu; öyle de kalacak. Çünkü burada başlangıçlar var ve her türlü bitişler; yakında ne demek istediğimi anlayacaksınız.

Padma sabırsızlıkla dilini şaklatıyor. “Yine saçma sapan konuşmaya başladın,” diye tenkit ediyor beni, “Evie'yi anlatacak mısın anlatmayacak mısın?”

... Genel seçimden sonra, Merkezi Hükümet Bombay'ın geleceği hakkında atıp tutmaya devam etti. Eyalet bölünecekti; yok bölünmeyecekti; sonra bölünme tekrar baş gösterdi. Şehre gelince -Maharashtra' nın başkenti olacaktı; ya da hem Maharashtra hem Gucerat'ın; ya da kendi başına bir eyalet olacaktı... hükümet ne halt edeceğini belirlemeye çalışırken şehir sakinleri bu işin hızlanması için bir şeyler yapmaya karar verdiler. Ayaklanmalar çıktı (arbedenin arasında Mahrattaların eski savaş şarkısı hâlâ duyuluyordu - Nasılsın? İyiyim! Bir sopa alıp seni döveyim!); daha da kötüsü hava şartları da kavgaya destek çıkıyor-. Feci bir kuraklık baş göstermişti; yollar çatlamış, köylerde köylüler ineklerini öldürmeye mecbur

kalmıştı; Noel günü (bir misyoner okuluna giden ve Hıristiyan bir ayah tarafından büyütülen hiçbir çocuk bu günün anlamını bilmemezlik edemez) Valkeşvar Barajında bir dizi patlama oldu ve şehrin hayat damarları olan ana içme suyu boruları dev çelik balinalar gibi havaya su fışkırtmaya başladılar.

Gazeteler sabotörlerden söz ediyordu; suçluların kimlikleri ve siyasi eğilimleriyle ilgili raporlar sürüp giden fahişe cinayeti raporları arasında kendilerine zor yer buluyordu. (Katilin kendine göre acayip bir "imzası" olduğunu öğrendiğimde konu iyice ilgimi çekmişti. Gecenin kadınlarının hepsi boğazlanarak öldürülmüştü; boğazlarında parmak izi olamayacak kadar büyük izler vardı, ama bir çift devasa, olağanüstü güçlü diz pekâlâ bırakabilirdi bu izleri.) Konumdan uzaklaşıyorum. Padma'nın çatık kaşları, bütün bunların Evelyn Lilith Burns'le ne alakası var, der gibi. Adeta hazırola geçerek cevabı hemen yapıştırıyorum: şehrin içme suyu kaynağının yerle bir oluşunu takip eden günlerde Bombay'ın sokak kedileri suyun daha bol olduğu bölgelerde toplanmaya başlamışlardı; yani daha zengin mahallelerde, her evin kendi su deposunun olduğu yerlerde. Bunun sonucunda da Methwold Malikânelerinin iki kat yüksekliğindeki tepesi susamış kedilerle dolmuştu; bütün sirk meydanını kaplamış kediler, begonvillere, sarmaşıklara tırmanıp oturma odalarına giren kediler, çiçek dolu vazoları devirip içlerindeki bayat suyu içen kediler, klozetlerdeki suları içmek için banyolara kamp kuran kediler, William Methwold'un saraylarının mutfaklarında cirit atan kediler. Malikâne hizmetkârları büyük kedi istilasının önüne geçmek için çabalamaktan telef olmuşlardı; Malikânelerin hanımları çaresizce dehşet çığlıkları atıyorlardı. Her yerde kedi boklarının sert, kuru solucanları vardı; kedilerin fazlalığından bahçeler mahvolmuştu; geceleri de ordu sesini yükseltip, mehtaba susuzluğunun şarkısını söylediği için uyumak olanaksızlaşmıştı. (Barones Simki von der Heiden kedilerle savaşmayı reddediyordu; ölümüne neden olacak hastalığın ilk emarelerini göstermeye başlamıştı bile.)

Nussie İbrahim anneme telefon edip, "Emine kardeş, dünyanın sonu geldi," demişti. Yanılıyordu; çünkü büyük kedi istilasının üçüncü gününde, Evelyn Lilith Burns, elinde Papatya havalı-tabancası,

sırayla her haneyi ziyaret edip bir miktar para karşılığında kedi felaketini hızla sona erdirebileceğini söylemişti.

Bütün gün Methwold Malikâneleri Evie'nin havalı-tabancasının sesleri ve kedilerin acılı iniltileriyle çınladı; Evie bütün orduyu teker teker telef ederek zengin olmuştu. Ama (tarihte sık sık görüldüğü üzre) insanın en büyük zaferini kazandığı an düşüşünün tohumlarını da içinde barındırır; nitekim öyle de oldu çünkü Evie'nin kedileri katletmesi Bakır Maymun için bardağı taşıran son damlaydı.

“Ağbi,” dedi Maymun ciddiyetle, “Sana o kızın işini bitireceğimi söylemiştim ya, işte şimdi tam zamanı.”

Yanıtlanamaz sorular: kardeşimin kuşların dili gibi kedilerin dilini de öğrendiği doğru muydu? Kedilere karşı duyduğu sevgi mi onu harekete geçirmişti? ... büyük kedi istilası olduğu sıralarda Maymun'un saçları kahverengiye dönmüştü; ayakkabı yakma alışkanlığından vazgeçmişti; ama her nedense hiçbirimizin sahip olmadığı bir vahşilik vardı onda; sirk meydanına gidip avazı çıktığı kadar bağırdı: “Evie! Evie Burns! Nerdeysen çık!”

Kaçan kedilerin arasında Evelyn Burns'ü bekliyordu Maymun. İzlemek için birinci kat verandasına çıktım; Sonny, Kesikgöz, Yağlısaç ve Kyros da kendi verandalarından seyrediyorlardı. Evie Burns'ün Versailles Villasının mutfağı taraflarından geldiğini gördük; tabancasının namlusunu üflüyordu.

“Siz yerliler yatın kalkın da ben burdayım diye dua edin,” dedi Evie, “yoksa kedilere yem olacaktınız!”

Maymun'un gözlerine yerleşmiş gerginliği fark edince Evie'nin sesinin kesildiğini gördük; sonra Maymun bir bulut gibi Evie'nin üzerine çöktü ve bize saatler sürmüş gibi gelen çarpışma başladı (oysa topu topu birkaç dakika sürmüştü). Sirk meydanının tozu arasında yuvarlanıyor tekmeliyor tırmalıyor ısırıyorlardı, toz bulutunun içinden saç tutamları fırlıyordu; dirsekler, kirli beyaz çoraplı ayaklar, dizler, elbise parçaları bir görünüp bir kayboluyordu; büyükler koşarak geldiler, hizmetkârlar onları ayıramadı, en sonunda Homi Catrack'ın bahçıvanı hortumla üzerlerine su tuttu... Bakır Maymun Emine Sina ve Mary Pereira'nın ceza tehditlerine

aldırmadan hafif sendeleyerek ayağa kalktı ve ıslanmış elbisesinin eteğini düzeltti; Evie Burns sirk meydanının hortumla ıslatılmış tozlarında yatıyordu, diş telleri kırılmış, saçları toza ve tükürüğe bulanmış, havası ve üzerimizdeki hâkimiyeti yerle bir olmuştu.

Birkaç hafta sonra babası onu geriye gönderdi, duyduğumuza göre “Bu vahşilerden uzakta iyi bir eğitim alabilsin diye,” demişti; ondan bir kez daha haber aldım, altı ay sonra durduk yerde bana bir mektup yolladı, kedilere eziyet etmesine kızan yaşlı bir kadını bıçakladığını yazıyordu. “Ağzının payını verdim,” diye yazmıştı Evie, “Kardeşine söyle şansı yaver gitti.” O tanımadığım kadına uzaktan şükranlarımı yolladım; Maymun'un faturasını o ödemişti.

Şimdi aklıma gelen bir fikir Evie'nin son mesajından daha ilginç geliyor zaman tünelinden geri baktığımda. Maymun ve Evie'nin tozun içinde yuvarlanırkenki hallerini gözümün önüne getirince ölümüne savaşlarının altında kedilerin öldürülmesinden daha derin bir itki seziyorum: benim için savaşıyorlardı. Evie ve (birçok açıdan ondan farkı olmayan) kardeşim görünürde birkaç susuz sokak kedisi uğruna birbirlerine girmişlerdi; ama belki de Evie'nin yumrukları aslında bana yönelikti, belki de zihnini işgal edişime karşı duyduğu öfkeydi neden; belki Maymun'un gücü de kardeşçe sadakatinden kaynaklanıyordu, savaş ise sevgisinin göstergesiydi.

Kan sirk meydanına akmıştı o zamanlar. Bu sayfalar için başka bir başlık da “Sudan Koyu” olabilirdi. Su kıtlığı çekilen o günlerde Evie Burns'ün yüzünden sudan koyu bir şey akmıştı; kan bağlarının sadakati Maymun'u kışkırtmıştı; şehrin sokaklarında da isyancılar birbirlerinin kanlarını döküyorlardı. Kanlı cinayetler vardı, ve nihayet annemin yanaklarına kanın yürüdüğünü söyleyerek bu kanlı katalogu sona erdirebiliriz. O sene on iki milyon oy kırmızıydı, kırmızı kanın rengidir. Yakında daha da kan akacak: A ve O grubu kanlar, Alfa ve Omega -ve üçüncü bir olasılık- akılda tutulmalı. Başka etkenler de: birleşme ve Keli antikorları ve kanlı işlerin en gizemlisi olan rhesus, aynı zamanda bir maymun türünün de adı.

Eğer aranırsanız her şeyin bir şekli olduğunu görürsünüz. Biçimden kaçış yoktur.

Ama kan sahneye çıkmadan (bir ortamdan diğerine geçebilen para-hamsa kızı gibi) kanatlanıp kısaca iç dünyamın meselelerine dönmeliyim çünkü Evie Burns'ün düşüşü tepe çocukları ekibinden sürgünlüğümü sona erdirse de onları hâlâ bağışlayamıyordum; bir müddet yalnız ve uzak durdum, kendimi kafamın içindeki olaylara gömdüm, geceyarısı çocuklarının bir araya gelişinin başlangıç hikâyesine.

Dürüst olmak gerekirse, Şiva'yı sevmiyordum. Ağzının bozukluğu, fikirlerinin kabalığı hoşuma gitmiyordu ve onun bir dizi korkunç cinayeti işlediğinden şüphe ediyordum -ancak düşüncelerinde hiçbir kanıt bulamadım çünkü geceyarısı çocukları arasında sadece o düşüncelerinin kendine saklamak istediği kısmını bana kapatabiliyordu- bu da fare suratlı çocuğa karşı artan hoşnutsuzluğumu ve şüphelerimi körüklüyordu. Yine de her şeyden önce adildim ve onu Konferansın diğer üyelerinden ayrı tutmak adaletsizlik olurdu.

Zihinsel kabiliyetlerim arttıkça sadece çocukların dalgalarını yakalamakla, kendi mesajlarımı onlara yaymakla kalmadığımı, aynı zamanda (madem bu radyo mateforuna saplandım) bir nevi ulusal ağ gibi çalıştığımı fark ettim; öyle ki dönüşüm geçiren zihnimi bütün çocuklara açarak benim aracılığımla birbirleriyle konuştukları bir foruma dönüşebiliyordum. Böylece 1958'in ilk günlerinde beş yüz seksen bir çocuk bir saat boyunca, on ikiyle bir arasında beynimin lok sabha'sında yani parlamentosunda toplanabiliyordu.

Rasgele seçilecek herhangi beş yüz seksen bir çocuk gibi çeşit çeşit, gürültülü ve disiplinsizdik; birbirimizi tanımanın heyecanı da doğal coşkumuzu iyice arttırıyordu. Bir saat boyunca en üst perdeden ciyaklamalar, tartışmalar, saçmalıklar, kıkırdamalardan sonra bitkinlikle kâbus bile göremeyecek kadar derin bir uykuya dalıyor, yine de başağrısıyla uyanıyordum; ama dert etmiyordum. Uyanıkken annemin sadakatsizliğinin ve babamın çöküşünün ikili acılarını, arkadaşlığın vefasızlığını ve okulun çeşitli zorbalıklarını göğüslemek zorundaydım; uyuduğumda bir çocuğun bulup bulacağı en heyecan verici dünyanın merkezindeydim. Şiva'ya rağmen uyumak daha güzeldi. Şiva'nın, onun (ya da onunla benim) saat tam

geceyarısını vurduğunda doğmuş olmasının (olmamızın) onu doğal lider yaptığı inancının, kabul etmeliyim ki sağlam bir dayanağı vardı.

O zamanlar geceyarısı mucizesinin son derece hiyerarşik bir mizacı olduğunu düşünürdüm -şimdi de öyle düşünüyorum; çocukların yetileri, doğumları geceyarısından uzaklaştıkça ciddi bir düşüş gösteriyordu ama bu bile ateşli tartışmalara neden olan bir fikirdi... “Nediyosunnasıldersin,” diye bağırırlardı koro halinde, yüzü tümüyle boş ve hatsız olan (gözler, burun delikleri ve ağız boşluğu hariç) ve istediği yüz hatlarını alabilen, Gir ormanındaki oğlan ve rüzgâr kadar hızlı koşabilen Harilal ve Tanrı bilir daha kimler... “Onu değil de bunu yapmanın daha iyi olduğunu da kim söylüyor?” Sonra “Sen uçabilir misin? Ben uçuyoruml” Sonra “Evet, bir balıktan elli balık yapabilir misiniz?” Sonra “Bugün yarını ziyaret ettim. Bunu yapabilir misiniz? Madem öyle-” ... bu kadar velvele ve protesto karşısında Şiva bile ağız değiştirdi; ama başka bir fikir ortaya atacaktı, çok daha tehlikeli bir fikir - Çocuklar ve benim için tehlikeli. Çünkü liderliğin cazibesine karşı o kadar da ilgisiz olmadığımı fark etmiştim. Çocukları kim bulmuştu? Konferansı kim kurmuştu? Onlara toplantı yerini kim veriyordu? En büyük iki kişiden biri değil miydim ve büyüklüğümün gerektirdiği saygıyı ve biatı hak etmiyor muydum? Kulüp binasının sahibi kulübü yönetmez miydi?.. Buna Şiva “Unut bunu. Kulüp mulüp zengin işi!” dedi. Ama bir süreliğine de olsa sesi kesildi. Cadı Parvati, Delhi’li sihirbazın kızı benim yerime geçip (tıpkı seneler sonra hayatımı kurtaracağı gibi) “Şimdi beni dinleyin; Salim olmazsa biz de olmayız, ne konuşabiliriz ne bir şey, o haklı. Şefimiz o olsun!” dedi. Ben “Şefe filan gerek yok... ağabey gibi bir şey. Evet biz de bir çeşit aile sayılırız. Ben en büyüğünüzüm,” dedim. Buna karşılık Şiva küçümsemeyle, ama karşı çıkmaya cesaret edemeden: “Peki ağbicim; söyle bakalım ne yapacağız?” dedi.

Bu noktada bütün bu süre zarfında kafamı meşgul eden fikirleri, sebep ve anlam fikirlerini Konferansa açtım. “Ne için varolduğumuzu düşünmeliyiz,” dedim. Konferans üyelerinin (sirk garabeleri ve yüzünde bıçak yaraları olan dilenci Sundari gibi gücünü kaybedip, bir ziyafetteki fakir akrabalar gibi sessiz kalmaya meyilli olanlar hariç) düşüncelerinin tipik bir seçkisini sadakatle kaydediyorum: önerilen

felsefeler ve amaçlar arasında kolektivizm vardı – “Bir araya gelip aynı yerde yaşamalıyız değil mi? Başkalarına ne ihtiyacımız var?”- ve bireycilik – “Biz diyorsunuz; ama birlikte bir önemimiz yok; önemli olan her birimizin kendi yararına kullanabileceği bir yetisinin olması”- evlatlık vazifesi - “Annemize babamıza yardımcı olabiliriz, amacımız bu olmalı”- ve çocuk devrimi – “Bütün çocuklara anababalardan kurtulmanın mümkün olduğunu gösterebiliriz artık!”- kapitalizm - “Düşünün ne işler yaparız! Allah, ne zengin oluruz!”- ve diğerkâmlık – “Ülkemizin yetenekli insanlara ihtiyacı var; hükümete yetilerimizden istediği gibi yararlanmasını teklif etmeliyiz,”- bilim – “Bizi incelemeleri lazım”- ve din – “Kendimizi tüm dünyaya duyuralım, Tanrıya inanmayan kalmasın”- cesaret – “Pakistan'ı işgal edelim!”- ve korkaklık - “Tanrım, kendimizi gizlemeliyiz, düşünün bize neler yapmazlar ki, cadı diye taşlarlar!”; kadın hakları beyanları ve dokunulmazların durumunun iyileştirilmesi için ricalar; topraksız çocuklar toprak hayalleri kuruyorlardı, dağdaki kabilelerde yaşayanlar jip istiyorlardı; aynı zamanda iktidar fantazileri de vardı. “Bizi durduramazlar! Onları büyüleyebiliriz, uçabilir, düşüncelerini okuyabilir, onları kurbağaya çevirebiliriz, altın ve balık imal edebiliriz, bize âşık olurlar, aynalarda kaybolabilir, cinsiyetimizi değiştirebiliriz... bizimle nasıl savaşabilirler ki?”

Hayalkırıklığına uğradığımı inkâr etmeyeceğim. Uğramamalıydım, bu çocukların yetileri dışında olağanüstü bir tarafları yoktu; kafaları sıradan şeylerle doluydu, analar babalar para yemek toprak mülkiyet ün güç Tanrı. Konferansın düşüncelerinin hiçbir yerinde bizim kadar yeni bir şey bulamadım... ama o zamanlar ben de yanlış yoldaydım; onlardan daha net göremiyordum; zaman-gezgini Soumitra “Size söylüyorum - bütün bunlar anlamsız - daha başlamadan işimizi bitirecekler!” dediğinde hiçbirimiz onu ciddiye almadık; gençliğin iyimserliğiyle -bir zamanlar dedem Adem Aziz'in kaptığı hastalıktan daha da bulaşıcıydı- işin kötü yanını görmeyi reddettik ve bir tekimiz bile Geceyarısı Çocuklarının amacının yok olmak olduğunu söylemedi; mahvolana kadar bir anlamımız olmayacaktı.

Onların mahremiyeti uğruna, sesleri ayırt etmeyi reddediyorum, başka sebepler de var. Bir kere benim anlatım, beş yüz seksen bir tane tamamlanmış karakterle başa çıkamaz; ikincisi, çeşitli mucizevi güçlerine rağmen çocuklar bana göre Babil'in sayısız dillerini konuşan çok başlı bir canavar olarak kaldılar; onlar çoğulluğun esasıydı, şimdi onları ayırma gereği görmüyorum. (Ama istisnalar da var. Özellikle Şiva ve cadı Parvati.)

... Kader, tarihsel rol, güdü; bunlar on yaşındaki midelerin hazmedemeyeceği kadar büyük lokmalardı. Hatta benim bile; balıkçının işaret parmağının ve Başkan'ın mektubunun daimi mevcudiyetine rağmen, günlük hayatın ufak gaileleri yüzünden habire havadan kaptığım mucizelerden uzaklaşıp duruyordum, açlıktan, uykudan, Maymun'la maymunluk yapmaktan ya da Kobra Kadın veya Vera Cruz'u görmek için sinemaya gitmekten, uzun pantolon için duyduğum özlemden ve yaklaşan Okul Balosunu düşündükçe göbeğimin altına yayılan sıcaklıktan onlara fırsat bulamıyordum. Okul balosunda, Katedral ve John Connon Erkek Lisesinin erkek öğrencilerinin kardeş kurumumuzdan kızlarla -kurbağalama şampiyonu Masha Miovic (“Hee hee,” demişti Bezeli Keith Colaco) Elizabeth Purkiss ve Janey Jackson gibi- Avrupalı kızlarla dans etmesine izin vardı; bol etekli ve öpüşmeci kızlar! -kısacası dikkatim, büyümenin acılı, işgalci işkencesi yüzünden sürekli dağılıyordu. Simgesel bir kuğu bile en sonunda yere inmek zorundadır; bu yüzden de hikâyemi sadece mucizevi yönüyle sınırlandırmak benim için yeterli değil (o zaman da olmadığı gibi); günlük hayata dönmek zorundayım (o zamanlar da döndüğüm gibi); akacak kan aksın.

Salim Sina'nın ikinci sakatlığının hemen öncesinde meydana gelen ilk sakatlığı 1958'in başlarında bir Çarşamba günü -hevesle beklenen Balonun olduğu gün- İskoç Eğitim Cemiyetinin nezaretinde oluştu. Yani okulda.

Salim'e saldıran kişi: yakışıklı, telaşlı, barbarlar gibi pösteki bıyıklı; saç yolan, kıpırtılı Bay Emil Zagallo'yu takdim ederim, coğrafya ve beden eğitimi öğretmenimizdi ve o sabah farkında olmadan hayatımın krizini yakınlaştırmıştı. Zagallo Perulu olduğunu

iddia ediyordu, bize cangıl-yerlileri, boncuk meraklıları demekten hoşlanırdı; sivri, teneke şapkalı ve madeni pantolonlu, terli bir askerin resmini tahtanın üzerine asmıştı ve etki yaratmak istediğinde parmağıyla onu işaret edip bağırırdı, “Onu görüyor musunuz, vahşiler? Buu adaam uygarlığın ta kendisi! Ona saygı gösterin: kılıcı var!” Taş duvarlarla çevrili havada bastonunu savururdu. Ona Pagal-Zagal derdik, deli Zagallo çünkü lamalar, fatihler ve Pasifik Okyanusu'ndan söz edip durmasına rağmen, söylentinin mutlak kesinliğiyle, onun Mazagaon'da bir gecekonduda doğduğunu ve Goanalı annesinin ülkeden ayrılan bir denizcilik şirketi temsilcisi tarafından terk edildiğini biliyorduk; yani sadece “Anglo” olmakla kalmıyordu muhtemelen piçti de. Bunu bildiğimizden Zagallo'nun neden Latin aksanıyla konuştuğunu ve hep öfkeli olduğunu, neden sınıfın duvarlarını yumrukladığını anlıyorduk; ama bu bilgi korkmamızı engellemiyordu. O Çarşamba sabahı da başımızın dertte olduğunun farkındaydık çünkü Seçmeli Katedral iptal edilmişti.

Çarşamba sabahı iki saat üst üste Zagallo'nun coğrafya dersi vardı ama sadece salaklarla ailesi çok tutucu olanlar bu derse giriyorlardı çünkü aynı saatte istersek St. Thomas Katedraline gidebiliyorduk; mezhebinin ne olduğu belli olan bir dizi çocuk, okuldan Hıristiyanların düşünceli seçmeli Tanrısının bağrına kaçıyorduk. Bu Zagallo'yu çıldırtıyordu fakat yapabileceği bir şey yoktu; ama bugün gözünde karanlık bir ışıltı vardı çünkü Kurbağa (yani Bay Crusoe, müdür) sabah toplantısında Katedral'in iptal edildiğini duyurmuştu. Eter koklatılmış bir kurbağanın yüzüne benzeyen yüzünden çıkan vraklamaya benzer sesiyle bizi çifte coğrafya ve Pagal Zagal'a mahkûm etmiş ve hepimizi şaşkına çevirmişti çünkü Tanrının da seçenekleri olabileceği o ana kadar aklımıza gelmemişti. Asık suratlarla Zagallo'nun inine doğru ayak sürüdük; ailesi Katedrale gitmesine izin vermeyen salaklardan biri kötücül bir sesle kulağıma fısıldadı: “Bekle de gör; bugün sizin canınıza okuyacak.”

Padma; gerçekten de canımıza okudu.

Sınıfta mutsuz ifadelerle oturanlar: Bezeli Keith Colaco, Şişko Perce Fishwala, babası taksi şoförü olan burslu öğrenci Jimmy

Kapadia, Yağlısaç Sabarmati, Sonny İbrahim, Büyük Kyros ve ben. Başkaları da vardı ama sayacak zaman yok çünkü çılgın Zagallo gözleri memnuniyetle parlayarak bizi kendimize getiriyor.

“İnsan coğrafyası,” diyor Zagallo. “Nedir? Kapadia?”

“Lütfen efendim, bilmiyorum efendim.” Parmaklar havaya fırlıyor - beşi kilise yasaklı salakların, altıncısı Büyük Kyros'un. Ama Zagallo bugün kan peşinde; dindarlar acı çekecek. “Orman kaçkını,” diyor Jimmy Kapadia'ya, sonra kulağını öylesine bükmeye başlıyor, “Arada bir sınıfa gelirsen ne olduğunu anlarsın!”

“Ay ay ay evet efendim özür dilerim efendim...” Havada altı tane parmak var ama Jimmy'nin kulağı kopma tehlikesiyle karşı karşıya. Kahramanlık yapacağım tutuyor... “Efendim, lütfen durun efendim, onun kalbi var!” Bu doğruydu ama doğrular tehlikelidir çünkü Zagallo benim üzerime geliyor: “Yaa demek karşı çıkıyoruz, öyle mi?” Saçlarımdan tutulup tahtaya sürükleniyorum. Sınıf arkadaşlarımın rahatlamış bakışları altında - iyi ki onu seçti bizi değil - tutsak saç tutamları altında acıyla kıvranıyorum.

“Soruya cevap ver öyleyse. İnsan coğrafyasının ne olduğunu biliyor musun?”

Acı beynimi doldurup her türlü telepatik kopya fikrini safdışı ediyor: “Ayy efendim, ah hayır efendim.”

... Derken Zagallo'nun aklına bir şakanın geldiği belli oluyor, şaka yüzüne gülüşe benzer bir ifade veriyor; başparmağı ve işaret parmağı açılmış olan eli bana doğru uzanıyor; işaret parmağıyla başparmağı burnumun tepesini tutup aşağı çekiyor... burnun gittiği yere baş da gider, en nihayet burun tam aşağıya dönüyor, yaşarmış gözlerim Zagallo'nun sandaletlerine ve kirli tırnaklı ayaklarına bakmak zorunda kaldığında Zagallo esprisini yapıyor.

“Bakın çocuklar - bu ne böyle? Bu ilkel yaratığın iğrenç suratına bakın. Size neyi hatırlatıyor?”

Hevesli cevaplar: “Şeytanı efendim.” “Kuzenimi efendim!” “Hayır efendim, bir sebzeyi hatırlatıyor ama ne olduğunu çıkaramadım.” Zagallo gürültüyü bastırmak için bağırmak zorunda

kalıyor, “Susun! Babun evlatları! Bu nesne” -burnuma bir fiske indiriyor- “insan coğrafyası bu işte!”

“Nasıl efendim nerede efendim ne efendim?”

Şimdi Zagallo gülüyor. “Görmüyor musunuz?” diyor karga gibi “Bu çirkin maymunun suratında Hindistan haritasını görmüyor musunuz?”

“Evet efendim hayır efendim göstersenize efendim!”

“Bakın - Dekkan yarımadası aşağı sarkıyor!” Yine ahburnum.

“Efendim efendim bu Hindistan haritasıysa lekeler ne oluyor efendim?” Cesaretlenen Bezeli Keith Colaco bu. Arkadaşlarımın kıkırtıları, alayları. Zagallo soruyu ciddiyetle cevaplıyor: “O lekeler Pakistan! Sağ kulaktaki şu doğum lekesi Doğu Kanadı; şu korkunç lekeli sol yanak da Batı! Unutmayın salaklar; Pakistan Hindistan'ın yüzündeki lekedir!”

“Ha ha,” diye gülüyor sınıf, “Harika espri efendim!”

Ama artık burnumun tahammülü yok; onu sıkan başparmakla işaret parmağına kendi isyanını sahneliyor, kendi silahıyla cevap veriyor... sol burun deliğinden kocaman bir sümük parçası akıp Bay Zagallo'nun avcuna dökülüyor. Şişko Pierce Fishwala bağırıyor, “Bakın efendim! Burnu akıyor! O da Seylan mı?”

Avcu sümüğe bulanan Zagalio şakacı havasını kaybediyor. “Hayvan,” diye küfrediyor bana, “Ne yaptığını görüyor musun?” Zagallo' nun eli burnumu bırakıp saçlarıma geri dönüyor. Burun salgısını güzelce ayrılmış buklelerime sürülüyor. Saçım tekrar çekiliyor; tekrar el saçımı çekiyor... ama bu sefer yukarıya doğru, başım yukarı kalkıyor, parmak ucuna yükseliyorum, Zagallo bağırıyor, “Nesin sen? Söyle nesin!”

“Efendim hayvanım efendim!”

El daha da yukarı çekiyor. “Tekrar.” Parmaklarımın ucunda bağırıyorum: “Ayy hayvanım hayvanım lütfen efendim ayy!”

Daha da fazla çekiyor, daha yukarı... “Tekrar!” Ama birdenbire sona eriyor; ayaklarım tekrar yerde ve sınıfa ölüm sessizliği çöküyor.

“Efendim,” diyor Sonny İbrahim, “saçlarını kopardınız efendim!”

Karmakarışık sesler: “Bakın efendim kan.” “Başı kanıyor efendim.” “Efendim izin verirseniz onu hemşireye götüreyim.”

Bay Zagallo avcunda bir tutam saçımla heykel gibi duruyor. Bu sırada ben -acı bile hissedemeyecek kadar şaşkın vaziyette- Bay Zagallo'nun papazlarınki gibi bir boşluk yarattığı kafamın tepesini yokluyorum, bir daha asla saç bitmeyecek bir daire, beni ülkeme bağlayan doğuştan gelme lanetin kendini ifade etmek için beklenmedik bir yol daha bulduğunu fark ediyorum.

İki gün sonra Kurbağa Crusoe, Bay Emile Zagallo'nun şahsi sebeplerden dolayı ne yazık ki görevden ayrıldığını duyurdu ama ben gerçek sebepleri biliyordum. Yolunan saçlarım çıkmayan kan lekeleri gibi avcuna yapışmıştı, kimse ellerinde saç olan bir öğretmeni istemiyordu, “Deliliğin ilk işareti”, Bezeli Keith Colaco'nun hep dediği gibi, “ikincisi de ardından gelir.”

Zagallo'nun mirası; bir papaz kelliği, daha da beteri Balo için giyinmeye eve giderken otobüs durağında sınıf arkadaşlarımın bana yönelttiği yeni hakaretler: “Sümüklü hem de kel!”, “Harita suratlı Keskinburun!” Kyros otobüs sırasına girdiğinde “Büyük Kyros'tu adı, Tepsi üstünde dünyaya geldi, Yıl dokuzyüzkırksekizdi,” diyerek kalabalığı onun üzerine salmaya çalıştım ama katılan olmadı.

Katedral Okulu Balosunda olanlara geldik şimdi. Öyle bir baloydu ki kaba alaylar kaderin aracı olmuştu, parmaklar çeşmeye dönüşmüştü ve efsanevi kurbağalamacı Masha Miovic düşüp bayılmıştı... Baloya kafamda hemşirenin bandajıyla gittim. Gecikmiştim çünkü annemi gelmeme izin vermeye razı etmek kolay olmamıştı; kedi merdivenleri, balonlar ve kemikli kadın gözetmenlerin profesyonel bir kuşkuyla bakan gözleri arasından Toplantı Salonuna girdiğimde bütün güzel kızlar gülünç denecek kadar şık eşlerle step ve Meksika şapka dansı yapmaya başlamışlardı bile. Doğal olarak mükemmeller hanımları toplamışlardı; onları tutkulu bir kıskançlıkla izliyordum, Guzder ve Joshie ve Stevenson ve Rushdie ve Talyarkhan ve Tayabali ve Jussawala ve Wagle ve King;

afedersinlerle aralarına karışmaya çalıştım ama bandajımı, salatalık burnumu, yüzümdeki lekeleri görünce kahkahalar atarak bana sırtlarını döndüler... içimde nefret kabarıyordu, patates cipsi yiyip Bubble-Up ve Vimto içerek kendi kendime “Züppeler; kim olduğumu bilseler yolumdan çekilirlerdi!” diyordum. Ama gerçek kimliğimi ortaya çıkarma korkusu Avrupalı kızları tavlama yönündeki soyut isteğime baskın çıkıyordu.

“Hey, Salim değil misin sen? Sana n'oldu böyle oğlum?” Hüzünlü, yalnız dalgınlığımdan dışarı çekilmiştim (Sonny bile dans edecek birini bulmuştu; ama onun forseps oyukları vardı, hem don da giymiyordu - çekici olmasını sağlayan nedenler vardı) sol omzumun arkasından geliyordu ses, genizden gelen, boğuk, vaatlerle dolu bir sesti - ama musibetle de doluydu. Bir kız sesi. Adeta sıçrayarak arkama döndüm ve altın saçlı, meşhur geniş göğüslü bir görüntüyle karşı karşıya kaldım... Tanrım on dört yaşındaydı, neden benimle konuşuyordu?.. “Adım Masha Miovic,” dedi görüntü, “kardeşini tanıyorum.”

Tabii ya! Maymun'un kadın kahramanları, Walsingham Okulunun yüzücüleri, okulun kurbağalama şampiyonuyla tanışıyorlardı elbette! ... “Biliyorum...” diye kekeledim, “Adını biliyorum.”

“Ben de senin adını biliyorum,” diye kravatımı düzeltti, “eşit durumdayız.” Onun omzunun üzerinden Bezeli Keith ve Şişko Perce'in bizi ağızlarının suyunu akıtan bir kıskançlıkla izlediklerini gördüm. Sırtımı dikleştirip omuzlarımı geri attım. Masha Miovic tekrar bandajı sordu. “Önemli değil,” dedim sesimi derinleştirmeye çalışarak, “Spor yaparken oldu.” Sonra bütün gayretimle sesimi kontrol etmeye çalışarak sordum, “Acaba... dans etmek ister miydin?”

“Tamam,” dedi Masha Miovic, “Ama sakın öpmeye kalkma.”

Salim öpmeyeceğine yemin ederek Masha Miovic'le piste çıkıyor. Salim ve Masha Meksika şapka dansını yapıyorlar; Masha ve Salim en iyilerle birlikte step dansı yapıyorlar! Yüzümün yukarıdan bakan bir ifade almasına izin veriyorum; görüyorsunuz ya bir kız

bulmak için mükemmel olmaya gerek yok!.. Dans bitti; hâlâ duyduğum kıvanç dalgasının üzerinde “Avluda biraz yürümek ister miydin?” dedim.

Masha Miovic mahrem bir gülücükle: “Tamam, olur, azıcık yürürüz; ama ellerine hâkim ol tamam mı?”

Salim ellerine hâkim olacağına yemin ediyor. Salim ve Masha hava almaya çıkıyorlar... harika. Hayat bu işte. Elveda Evie, merhaba kurbağalama... Bezeli Keith Colaco ve Şişko Perce Fishwala avlunun gölgeleri arasından çıkıyor. Sırıtıyorlar: “He he he.” Yolumuzu keserlerken Masha şaşırarak bakıyor. Şişko Perce, “Masha, ho ho. Yanındaki de tam yani,” diyor. Ben, “Kes sesini,” diyorum. Bunun üzerine Bezeli Keith, “Savaş yarasını nasıl aldığını bilmek ister misin Mashy?” diyor. Şişko Perce, “He ho ha,” diyor.: Masha, “Kabalığın lüzumu yok; spor yaparken olmuş!” diye cevap veriyor. Şişko Perce ve Bezeli Keith neşeden gebermek üzereler; sonra Fishwala baklayı ağzından çıkarıyor. “Zagallo sınıfta saçlarını yoldu!” Hee ho. Keith, “Sümüklü artık kel!” sonra ikisi birden “Haritasuratlı Keskinburun!” diye bağırıyor. Masha Miovic'in yüzünde şaşkınlık var. Dahası da var, yeni goncalanmış bir cinsel şeytanlık... “Salim, sana çok kötü davranıyorlar!”

“Evet,” diyorum,”onları kafama takmıyorum.” Kızı uzaklaştırmaya çalışıyorum. Ama konuşmaya devam ediyor, “Onlara ağızlarının payını vereceksin değil mi?” Üst dudağında heyecan boncukları; dili ağzının kenarında; Masha Miovic'in gözleri “Nesin sen, erkek mi fare mi?” diyor... şampiyon kurbağalamacının büyüsü altında aklıma başka şeyler sürükleniyor; iki karşı konmaz diz; Colaco ve Fishwala'ya doğru sıçrıyorum; onlar kıkırtılarına dalmışlarken dizim Bezeli'nin karnına giriyor; o düşmeden benzer bir hamle Şişko Perce'i de yere yıkmış vaziyette. Hanımıma dönüyorum; yavaşça alkışlıyor. “Bu iyi işte.”

Ama vaziyet değişiyor; Şişko Perce ayağa kalkıyor, Bezeli Keith çoktan üstüme doğru gelmeye başlamış... bütün erkeklik ayaklarını bırakıp arkamı dönerek kaçmaya başlıyorum. İki öküz arkamda, arkalarından Masha Miovic'in sesi duyuluyor, “Nereye

kaçıyorsun küçük kahraman?” Ama ona ayıracak zaman yok, beni yakalamalarına izin vermemeliyim, en yakın sınıfa girip kapıyı kapamaya çalışıyorum ama Şişko Perce araya ayağını koyuyor, ikisi de içeri dalıyor, kapıya hücum edip sağ elimle tutuyorum, açmaya çalışıyorum, becerebilirsem dışarı çıkmak için, kapansın diye kapıyı itiyorlar ama ben korku belasına asılıyorum, bir iki santim açıyorum elim kenarını kavrıyor ki Şişko Perce bütün ağırlığını kapıya veriyor ve ben elimi çekemeden kapı kapanıyor. Bir gümbürtü. Dışarıda Masha Miovic yetişip yere bakıyor; orta parmağımın üst boğumunun iyice çiğnenmiş balonlu sakız gibi orada durduğunu görüyor.

Bu noktada bayılıyor.

Acı yok. Her şey çok uzakta. Şişko Perce ve Bezeli Keith yardım getirmek ya da sıvışmak için koşuyorlar. Sırf meraktan elime bakıyorum. Parmağım bir çeşmeye dönüşmüş; kırmızı sıvı kalp atışımın ritmiyle fışkırıyor. Bir parmakta bu kadar kan olduğunu bilmezdim. İyi. İşte hemşire, telaşlanma, hemşire. Küçük bir çizik. Ailene haber verildi; Bay Crusoe arabasının anahtarını almaya gitti. Hemşire parmağımın ucuna koca bir parça pamuk koyuyor. Kırmızı pamuk helva gibi. Crusoe. Arabaya bin Salim, annen doğrudan hastaneye gelecek. Evet efendim. Kopan parça, parça nerede? Buyrun müdürüm burada. Teşekkürler hemşire. Muhtemelen işe yaramaz ama belli olmaz. Ben arabayı kullanacağım bunu sen al Salim... tek parça halindeki sol elimde kesik parmak ucumu tutuyorum, gecenin yankılı sokaklarından Breach Candy Hastanesine götürülüyorum.

Hastanede: beyaz duvarlar sedyeler her kafadan bir ses çıkıyor. Kelimeler çeşmeden akar gibi etrafıma dökülüyor. “Tanrım bizi koru, küçük ay-parçam, sana neler yaptılar?” Bunun üzerine bizim Crusoe, “Heh heh. Bayan Sina. Kazadır olur. Oğlanlar böyle işte.” Ama annem öfkeli, “Nasıl bir okul bu böyle? Bay Caruso? Oğlumun parmağı parça parça olmuş siz bana ne diyorsunuz. Olmaz böyle şey. Hayır efendim.” Crusoe, “Soyadım aslında Robinson'unki gibi - heh heh,” derken doktor yaklaşıyor ve cevabı dünyamı değiştirecek bir soru soruluyor.

“Bayan Sina kan grubunuz nedir? Çocuk kan kaybetmiş. Kan vermemiz gerekebilir.” Emine: “Benimki A ama kocamınki 0,” diyor. Sinirleri boşalıp ağlamaya başlıyor, doktor üsteliyor:

“Ya; oğlunuzunkini biliyor musunuz...” Ama bir doktorun kızı olan Emine bu sorunun cevabını bilmediğini itiraf ediyor: Alfa mı Omega mı? “Madem öyle hemen bir test yaparız; ya rhesus?” Annem gözyaşları içinde: “Kocamın da benim de pozitif.” Doktor, “İyi, en azından bunu biliyoruz,” diyor.

Ama ben ameliyat masasındayken -”Şuraya otur oğlum, lokal anestezi yapacağım, hayır madam, şokta, genel anestezi olanaksız, tamam oğlum, parmağını havaya kaldır kımıldatma, hemşire ona yardım et, simdi biter”- cerrah tırnağın köklerini nakletme mucizesini başararak parmağı dikerken birdenbire arka planda bir patırtı kopuyor, milyonlarca kilometre ötede, “Bir saniye bakar mısınız Bayan Sina”, tam olarak duyamıyorum... kelimeler sonsuz mesafeden savruluyor... “Bayan Sina emin misiniz? 0 ve A mı? A ve 0 mı? Rhesus pozitif, ikinizin de mi? Heterozigot mu homozigot mu? Hayır, bir hata olmalı, nasıl olur... Özür dilerim, kesinlikle eminiz... ne A ne de... kusura bakmayın Madam ama evlat mı edindiniz... evlat filan...” Hemşire kilometrelerce ötedeki konuşmayla benim arama giriyor ama nafile çünkü annem çığlık atıyor, “Ama bana inanmak zorundasınız doktor; Tanrım tabii ki bizim oğlumuz!”

Ne A ne 0. Rhesus etkeni: imkânsızca negatif. Zigosite de ipucu vermiyor. Kanda ender rastlanan Keli antikoru. Annem ağladıkça ağlıyor, ağlıyor, ağlıyor... “Anlamıyorum. Doktor kızıyım ve anlamıyorum.”

Alfa ve Omega maskemi düşürmüş müydü? Rhesus açıklanamaz parmağıyla beni mi gösteriyordu? Mary Pereira mecburen... serin, beyaz, panjurlu bir odada Hindistan Radyosu eşliğinde uyanıyorum. Tony Brent söylüyordu: “Günbatımında Kızıl Yelkenler”.

Yüzü viski ve ondan da beter bir şeyden çarpılmış Ahmet Sina panjurun yanında duruyor. Emine fısıltıyla konuşuyor. Tekrar milyonlarca kilometre öteden parça parça sözler. Canımlütfen.

Ricaediyorum. O nasıl laf öyle. Tabii öyleydi. Tabii sensin. Benim böyle bir şey yapacağımı nasıl düşünürsün. Kiminle. Tanrım öyle durup bakma. Yemin ederim anneminbaşıüstüneyeminederim. Suss uyanıyor...

Tony Brent'ten yeni bir şarkı, bugün repertuarı tekin olmayan bir biçimde Wee Willie Winkie'ninkini hatırlatıyor: “Vitrindeki Şu Köpecik Kaça?” radyo dalgalarında taşınarak havada asılı kalıyor. Babam yatağıma gelip tepemde dikiliyor, onu hiç böyle görmedim. “Abba...” Ama o: “Anlamalıydım. Bu yüzün neresinde benden eser var? O burun, anlamam gerekirdi...” Arkasını dönüp odadan çıkıyor; annem fısıldayamamayacak kadar allak bullak:

“Hayır canım, benim hakkımda böyle şeyler düşünmene izin veremem! Kendimi öldüreceğim! Ben...”, kapı arkalarından kapanıyor. Dışarıda alkış sesine benzer bir ses. Belki de bir tokat. Hayatımızdaki en önemli olaylar biz orada yokken olur.

Tony Brent son hitini sağlam kulağıma söylemeye başlıyor ve bana ahenkle “Bulutlar Dağılacak” diyor.

... Şimdi ben, Salim Sina, o zamanki kendime kısa bir süreliğine her şey olup bittikten sonraki idraki bahşediyorum; iyi edebiyatın geleneklerini yerle bir ederek onu olacaklardan haberdar kılıyorum, sırf şu düşünceleri düşünebilsin diye: “İçerinin ve dışarının sonsuz zıtlığı! Çünkü bir insan kendi içinde kesinlikle bir bütün değildir, homojen değildir; içinde ne var ne yok karışır, bir an bir insandır bir an sonra başka bir insan. Öte yandan gövde basbayağı homojendir. Bölünmez, tek parça elbise, kutsal bir tapınak. Bu bütünlüğü korumak önemlidir.

Ama parmağımı kaybetmem (Raleigh'in balıkçısının işaret parmağı belli ki bunu haber veriyordu) ayrıca kafamdan bir miktar saçın yolunması bu dengeyi bozmuştu. Bu yüzden de rahatlıkla devrimci diyebileceğimiz bir safhaya giriyoruz; bunun tarih üzerindeki etkisi de epeyce irkiltici. Gövdenin mantarını çıkarttın mı içinden ne döküleceği bilinmez. Birden eski kendin değilsindir; dünya öyle bir yere dönüşür ki anababan artık kendi anababan değildir ve sevgi nefrete dönebilir. Bunlar, dikkat et, sadece özel yaşam üzerindeki

etkilerdir. Toplum hayatındaki neticeler -ileride gösterileceği gibi- bundan daha az çarpıcı değildir.”

Sonunda, ileriyi görme ihsanımı geri çekerek, sizi parmağı bandajlı, hastane yatağında oturan, kan, alkış sesine benzeyen sesler ve babasının yüzündeki ifade hakkında düşünen on yaşındaki bir çocuk imgesiyle başbaşa bırakıyorum; ağır ağır ondan uzaklaşarak film müziğinin sesimi boğmasına izin veriyorum çünkü Tony Brent son şarkısına geliyor, bitiş de Wee Willie Winkie'nin aynısı: “İyi Geceler Hanımlar”. Neşeyle çınlıyor, çınlıyor, çınlıyor...

(Görüntü kararıyor.)

Kolynos Kid

AYAHTAN Dul'a ben hep bir şeylere maruz kalan türden biri oldum; ama Salim Sina, ebedi ve ezeli kurban, kendini kahraman olarak görmekte ısrarlı. Mary'nin işlediği suça rağmen; tifoyu ve yılan zehrini bertaraf ederek; çamaşır sandığında ve sirk meydanında (Sonny İbrahim, usta kilit açıcı, boynuzumsu şakaklarımın onun forseps oyuklarını işgaline izin verdiğinde ve bu birleşme geceyarısı çocuklarının kapısını açtığında) iki kaza atlatarak; Evie'nin beni itmesinin ve annemin sadakatsizliğinin etkilerini görmezden gelerek; Emil Zagallo'nun hınçlı şiddetinden saçlarımı ve Masha Miovic'in dudak yalamalı kışkırtmaları yüzünden parmağımı kaybetmeme rağmen; aleyhteki bütün göstergelere rağmen bir bilimadamına yaraşır ciddiyet ve yöntemle her şeyin merkezinde olduğum yolundaki iddiamı kanıtlayacağım.

"... Hayatın bir bakıma, bizimkinin aynası olacak," diye yazmıştı Başbakan, beni bilimsel olarak şu soruyu sormaya zorlayarak: ne açıdan? Nasıl, ne bakımdan tek bir bireyin hayatı bütün bir ulusunkiyle çakışabilir? Zarflarla ve tirelerle cevap vermek zorundayım: hem düz anlamda hem metaforik olarak, hem aktif hem pasif olarak, (hayranlık uyandıracak ölçüde modern) bilimadamlarımızın yukarıdaki iki zıt zarf çiftinin "ikici bir biçimde bir araya getirilmiş kümelenmelerinden" oluşan "bağlantı modları" diyebileceği şekilde bağ kurmuştum tarihle. Tirelerin gerekliliği şuradan kaynaklanıyor: aktif-düz anlamda, pasif-metaforik, aktif-metaforik ve pasif-düz anlamda, çözülmez bir biçimde dünyama dolanmıştım.

Padma'nın bilimsellikten uzak şaşkınlığını hissederek sıradan lisanın muğlaklığına dönüyorum: "Aktif ve "düz anlamda" olanın birleşmesi derken tabii, yeni ufuklar açan tarihi olayları doğrudan doğruya -düz anlamda- etkileyen ya da yönlerini değiştiren bütün edimlerimi kastediyorum, mesela dil yürüyüşçülerine savaş çığlıklarını kazandırmam gibi. "Pasif ve "metaforik" birleşimi, sırf varoldukları için beni metaforik olarak etkileyen bütün sosyo-politik eğilimleri ve olayları kapsıyor - mesela "Balıkçının İşaret Parmağı"

bölümünün satır aralarını okursanız bebek devletin aceleyle yetişkin büyüklüğüne gelme çabalarıyla benim büyümemdeki aşırı gayret arasındaki yadsınmaz bağlantıyı görebilirsiniz... Sırada “pasif ve “düz anlamda” var, aralarına tire konduğunda, ulusal olayların ailemle benim hayatlarımız üzerinde doğrudan etkisi olduğu zamanları kapsıyorlar - bu başlık altında babamın mevduatlarının dondurulmasını sayabilirsiniz, büyük kedi istilasını başlatan Valkeşvar Barajının havaya uçması da buna dahil. Son olarak “aktif-metaforik modu” var; benim tarafımdan ya da bana yapılan şeylerin toplum hayatının makrokozmosunda yansıdığı ve kişisel mevcudiyetimin simgesel olarak tarihle aynı göründüğü durumları kapsıyor. Orta parmağımın kopması böyle bir vakaydı çünkü parmağım gövdemden ayrıldığında ve kanım (ne Alfa ne Omega) çeşmeden akar gibi aktığında tarihin de başına benzer bir şey gelmişti, her şey palas pandıras üzerimize yağmaya başlamıştı; ama tarih bireylerden daha geniş bir ölçekte işlediği için ona çeki düzen verip ortalığı toparlamak daha uzun zaman almıştı.

“Pasif-metaforik”, “pasif-düz anlamda”, “aktif-metaforik”; Geceyarısı Çocukları Konferansı bunların üçü birdendi; ama benim olmasını en çok istediğim şey olamadı hiç; “bağlantı modlarının” ilki ve en anlamlısında iş göremedik hiç. “Aktif-düz anlam” bizi solladı.

Sonsuz dönüşüm: dokuz parmaklı Salim, yüzü ürkütücü bir samimiyetsizlik gülüşüyle donmuş iri yapılı sarışın hemşire tarafından Breach Candy Hastanesinin kapısına getirilmişti. Dış dünyanın sıcak parlaklığında gözlerini kırpıştırıyor, güneşten ona doğru gelen iki gölgeyi görmeye çalışıyordu; “Gördün mü?” dedi hemşire şakıyarak, “Gördün mü seni almaya kim geldi?” Salim, dünyada korkunç bir terslik olduğunu fark etti çünkü onu almaya gelmesi gereken annesiyle babası görünüşe bakılırsa yolda ayahı Mary Pereira ve Hanif dayısına dönüşmüştü.

Hanif Aziz limandaki gemilerin düdükleri gibi gürlüyor ve eski bir tütün fabrikası gibi kokuyordu. Kahkahası, traş etmediği çenesi, sanki gevşekçe bir araya getirilmiş gibi halleri, her hareketini riskli kılan koordinasyon eksikliği çok hoşuma gidiyordu. (Buckingham Villasına geldiğinde annem kesme cam vazoları kaldırırdı.)

Yetişkinler onun muaşeret kurallarına uygun davranacağına hiç güvenmezlerdi ("Komünistlere dikkat!" diye bağırmış ve hepsini kızartmıştı), bu da çocuklarla - Pia'yla onun çocukları olmadığı için başkalarının çocuklarıyla- arasında bir bağ kurardı. Bu Hanif dayı günün birinde, hiç ummadığımız bir anda, evinin çatısından aşağıya atlayacaktı.

... Sırtıma bir şaplak indirip beni Mary'nin kollarına itiyor. "Küçük güreşçi. Hiç fena görünmüyorsun!" Ama Mary "Ama çok zayıf, Tanrım. Seni iyi beslemediler mi? Muhallebi ister misin? Ya muzlu süt? patates kızartması verdiler mi?"... Salim her şeyin çok hızla hareket ediyormuş gibi göründüğü bu yeni dünyaya bakıyor bu sırada; konuştuğunda sesi, hızlandırılmış gibi tiz çıkıyor: "Amma-Abba?" diye soruyor. "Maymun?" Hanif gümbürdüyor, "Evet, harika! Oğlan zıpkın gibi! Gel bakalım pehlivan, benim Packard'da bir gezintiye çıkalım." Mary Pereira da aynı anda konuşuyor, "Çikolatalı kek," diye vaatte bulunuyor, "laddu, pista-ki-lauz, et samosası, kulfı. Çok incelmişsin baba, rüzgâr esse uçacaksın." Packard ilerliyor; Warden Caddesinde iki kat yüksekliğindeki tepeye sapan yola dönmüyor; Salim "Hanif mamu, nereye..." Lafını bitiremeden Hanif.kükrüyor, "Pia yengen bekliyor! Bak görürsün çok iyi vakit geçireceğiz!" Sesi sanki sır verirmiş gibi alçalıyor: "Bol bol," diyor sinsice, "eğlence." Mary ekliyor: "Arre baba evet! Bol bol et! Bir de yeşil çatni!"... "Koyu renk olmasın," diyorum en nihayet oltaya düşerek; beni teslim alanların yanaklarında bir rahatlama beliriyor. "Hayır hayır," diyor Mary aceleyle, "açık yeşil, baba. Tam senin sevdiğin gibi." "Soluk yeşil!" diye bağırıyor Hanif, "Tanrım, çekirgeler gibi yeşil!"

Her şey çok hızlı... Kemp Köşesindeyiz, arabalar mermi gibi geçiyor... ama değişmeyen bir şey var. İlan panosunda Kolynos Kid sırıtıyor, yeşil klorofil şapkalı çocuğun ebedi peri gülüşü, açık yeşil bir diş fırçasının üzerine sürekli bitmez bir diş macununu sıkan ebedi veletin deli sırıtışı: Dişler Temiz Dişler Parlak Dişler Kolynos Süper Pak!.. belki benim de gönülsüz bir Kolynos Kid olduğumu düşünebilirsiniz, dipsiz bir tüpten krizler ve dönüşümler çıkartıyorum,

metaforik dış fırçamın üzerine zaman fışkırtıyorum; temiz, beyaz zaman, yeşil klorofil Çizgili.

Bu benim ilk sürgünümün başlangıcıydı. (İkinci ve üçüncü sürgünlerim de olacaktı.) Şikâyet etmeden katlandım. Asla sormamam gereken bir soru olduğunu tahmin etmiştim tabii; Skandal Mevkii Elden Düşme Kütüphanesi'ndeki çizgi romanlar gibi belirsiz bir süreliğine ödünç alınmıştım; anababam beni geri istediklerinde birini yollayacaklardı. İstediklerinde ya da şayet isterlerse; çünkü kovulmamdan büyük ölçüde kendimi suçlu görüyordum. Çarpık bacaklara, salatalık burna, boynuz şakaklara, lekeli yanaklara ek olarak bir deformasyon daha edinen ben değil miydim? Kesik parmağımın uzun zamandır bana katlanan anababam için (sesler duyduğumu söylediğimde neredeyse olacağı gibi) bardağı taşıran son damla olması mümkün değil miydi? Artık riske girmeye değecek bir iş değildim, sevgi ve bakım yatırımlarını karşılamıyordum...

Benim gibi aşağılık bir yaratığı yanlarına alma nezaketi gösteren dayımla yengemi ödüllendirmeye, örnek yeğen olmaya ve sonuçları beklemeye karar verdim. Zaman zaman Maymun'un gelip beni görmesini ya da telefon etmesini istiyordum ama böyle meseleler üzerinde kafa yormak dinginlik balonumu deliyordu, ben de mümkün olduğunca düşünmemeye çalışıyordum. Dahası Hanif ve Pia Aziz'le birlikte yaşamak tam da dayımın söz verdiği gibiydi; çok eğlenceli.

Çocukların, çocuksuz yetişkinlerden beklediği ve vakarla kabul ettiği her türlü şımartmayı yapıyorlardı. Marine Drive'a bakan daireleri pek büyük değildi ama geçen yayaların kafasına fındık kabuğu atabileceğim bir balkonları vardı; ayrı bir yatakodası yoktu ama bana yeşil çizgili, harika, yumuşak, beyaz bir divan tahsis edilmişti (Kolynos Kid'e dönüştüğümün kanıtı); benimle birlikte sürgün edilmişe benzeyen ayah Mary yanımda yerde yatıyordu. Gündüzleri karnımı söz verdiği kekler ve şekerlemelerle dolduruyordu (şimdi bunların parasını annemin verdiğini düşünüyorum); şişkonun teki olabilirdim ama tekrar başka yönlerde büyümeye başlamıştım; hızlandırılmış tarih yılının sonunda (on bir buçuk yaşındayken) tam yetişkinlik boyuma ulaştım, sanki birisi

veletlik yağlarımı bütün diş macunu tüplerinden daha kuvvetle sıkmıştı da basıncın etkisiyle birden uzayıvermiştim.

Kolynos etkisi sayesinde tombulluktan kurtulunca dayımla yengemin evde bir çocuk bulunmasından duydukları memnuniyetin keyfini çıkarmaya başladım. Halıya 7-Up döktüğümde ya da yemeğimin içine hapşırdığımda dayım en fazla “Seni kara surat seni!” diye gemi düdüğü gibi gürler, yarattığı etkiyi de koca bir gülümsemeyle bozardı. Bu sırada Pia yengem de beni büyüleyen ve sonunda çanıma ot tıkayan kadınlar kervanındaki ikinci kadın olma yolundaydı.

(Şunu da belirtmeliyim ki Marine Drive'daki apartman dairesinde kalırken testislerim pelvis kemiğinin muhafazasını bırakıp vaktinden önce, birdenbire küçük keselerine düşmüşlerdi. Bu durum da olayların gelişiminde rol oynadı.)

Mumanim -yani yengem- ilahe Pia Aziz: onunla birlikte yaşamak bir Bombay filminin sıcak, yapışkan yüreğinde varolmak gibiydi. O günlerde dayımın sinema kariyeri baş döndürücü bir düşüşe geçmişti, dünyanın düzeni gereği Pia'nın yıldızı da onunla birlikte sönmekteydi. Gerçi yengemin yanında başarısızlık düşüncesi mümkün değildi. Filmlerdeki rollerden yoksun kalan Pia hayatını bir filme çevirmişti, ben de bu filmde sayısı gittikçe artan yan roller alıyordum. Sadık Uşak: pia iç çamaşırlarıyla, yumuşak kalçaları benim ümitsizce başka tarafa bakan gözlerime doğru yuvarlanıyor, kıkırdarken rastıklı gözleri bir kraliçe edasıyla parlıyor - “Gelsene oğlum, utanacak ne var, ben sarınırken şu sarinin plilerini tutuver.” Onun Güvenilir Sırdaşıydım. Dayım klorofil çizgili divanda oturup kimsenin filmini çekmeyeceği senaryolar yazarken, yengemin geçmişi özlemle yadeden konuşmasını dinler, gözlerimi kavunlar gibi değirmi, mangolar gibi sarışın o iki muhteşem yuvarlaktan uzak tutmaya çalışırdım; tahmin ettiğiniz gibi Pia mumaninin harika göğüslerinden söz ediyorum. O yatağının üzerinde oturup tek kolunu alnına dayayarak “Biliyorsun ben büyük bir aktrisim; bir sürü başrol oynadım. Ama şu kaderime bak! Bir zamanlar bilemezsin kimler bu daireye gelebilmek için dil dökerdi; bir zamanlar Filmfare ve Screen Goddess'ın adamları içeri girmek için kara para öderlerdi! Evet, dans

ederdim, Venice lokantasında beni herkes tanırdı - bütün o büyük cazcılar ayağımın dibinde otururlardı, evet Braz bile. Keşmir Âşıkları'ndan sonra benden büyüğü yoktu. Ne Poppy ne Vyjayantimala ne başkası!” Başımı anlayışla salladım, tabii, kim boy ölçüşebilir, bu sırada onun tenle sarmalanmış harika kavunları kabardı ve... Dramatik bir hıçkırıkla devam etti: “Ama o zamanlar bile, dünya çapındaki ünümüze rağmen, her filmimiz kapalı gişe oynarken senin bu dayın bir katip gibi iki odalı bu evde yaşamak istiyordu! Ben de fazla tantana yapmadım; o ucuz aktrislere benzemem ben; sade bir hayat sürüyorum, ne Cadillac ne klima ne İngiltere'den gelme Dunlopillo yatakları derdim değil; o Roxy Vishwanatham'inki gibi bikini şeklindeki havuzlar da umrumda değil! Burada sıradan bir kadın gibi yaşıyorum, burada çürüyüp kaldım! Çürüyorum. Ama bir bildiğim var: yüzüm servetimdir; onun dışında başka zenginliğe ne ihtiyacım var?” Ben endişeyle onu onayladım: “Başka şeye ihtiyacın yok mumani.” Vahşi bir çığlık attı; tokattan sağırlaşan kulağım bile duydu. “Evet, tabii sen de benim fakir olmamı istiyorsun! Cümle âlem Pia'nın paçavralar içinde gezmesini istiyor! Hatta o sıkıcı senaryolarını yazan dayın bile! Tanrım, ona araya dans koy diyorum, egzotik yerler koy diyorum! Kötü adamlar cidden kötü olsun, herkes gibi kahramanlar yarat! Ama o hayır diyor, bütün bunlar uyduruk şeylermiş, şimdi fark etti - bir zamanlar bu kadar gururlu değildi! Şimdi sıradan insanlar ve toplumsal sorunlar hakkında senaryolar yazıyor! Ben de evet Hanif diyorum, öyle yap, güzel bir şey ama az komedi koy içine, Pia'cığın için biraz dans koy, trajedi ve drama da olsun; halk bunu istiyor!” Gözleri yaşlarla doluydu. “Şimdi ne yazdığını biliyor musun?” Sanki can damarına basılmış gibi, “Bir Turşu Fabrikasındaki Günlük Hayat!”

“Aman mumani sus,” diye yalvarıyorum, “Hanif mamu duyacak!”

“Duyarsa duysun!” diye kafa tutuyor, iç çeke çeke ağlarken; “Agra'daki annesi de duysun; beni utançtan öldürecekler!”

Muhterem Valide aktris gelininden asla hoşlanmamıştı. Onun bir keresinde anneme şöyle dediğini duymuştum: “Bir aktrisle, nederlerona, evlenmekle oğlum yatağını lağıma yaptı, nederlerona,

yakında bu kadın ona alkol içirip domuz eti de yedirir.” Sonunda bu evliliğin geri dönülmezliğini öfkeyle kabullenmiş ama Pia'yı adam etmek için ona mektup yazmaya başlamıştı: “Bak kızım,” yazmıştı mektubunda, “bu artislik işlerini bırak. Bu utanç verici işe ne gerek var? Tamam çalış, zamane kızlarının modern fikirleri oluyor ama perdede çıplak dans etmek de neyin nesi! Az bir parayla bir benzin istasyonu devralabilirsin. Sen iste iki dakikada parayı çıkarayım. Bir büroda oturur, yardımcı tutarsın; yakışık alan böyle bir iştir.” Hiçbirimiz Muhterem Valide'nin benzin istasyonu hayallerine nereden kapıldığını bilmiyorduk, yaşlandıkça bu saplantısı da büyüyecekti; ama bu konuda Pia'ya baskı yapıp durması aktrisi iğrendiriyordu.

“Bu kadın neden bana stenocu ol filan demiyor?” diye bağırmıştı Pia Hanif, Mary ve bana kahvaltıda. “Neden taksi şoförü olmayayım ya da el tezgâhında kumaş dokumayayım? Bu benzincilik işi beni çileden çıkarıyor.”

Dayım (hayatında ilk defa) kızgınlığın eşiğinde titredi. “Burada bir çocuk var,” dedi, “hem o senin annen; ona saygı göster.”

“Saygıya itirazım yok,” diyerek odadan fırladı Pia, “ama o benzin istiyor.” ... En sevdiğim yardımcı rol, Pia'yla Hanif’in arkadaşlarıyla düzenli bir biçimde oynadıkları kâğıt oyunlarında, asla sahip olmadığı oğlunun yerine terfi edişimdi. (Bilinmeyen bir birleşmenin evladı olarak birçok çocuğun sahip olduğundan çok daha fazla anneye sahip oldum; anababa doğurmak benim tuhaf yeteneklerimden biridir - doğum kontrolünün kontrolü dışında ters yönde bir üretkenlik, hatta Dul bile bunlara katılabilir.) Misafirlerin yanında Pia Aziz bağırırdı: “Bakın dostlarım, işte benim tahtımın veliahtı! Yüzüğümün mücevheri! Kolyemin incisi!” Beni kendine çekip başımı kolları arasına alırdı öyle ki burnum göğsüne dayanır onun o tarifsiz... yumuşak yastıklarında yuvalanırdı; böylesi lezzetlerle başa çıkamadığım için kafamı geri çekerdim. Ama onun kölesiydim ve bana neden bu kadar samimiyet gösterdiğini biliyordum. Testislerim erken oluşmuş, hızla büyümüş olsam da (hileyle) cinsel masumiyet nişanesi taşıyordum: Salim Sina dayısının evindeki misafirliği sırasında hâlâ kısa pantolon giyiyordu. Çıplak bacaklar Pia'ya çocuk olduğumu kanıtlıyordu; şoset çoraplara aldanarak yüzümü

göğüslerine dayadığında sitar gibi mükemmel sesi kulağıma: “Korkma yavrum; yakında bütün bulutlar dağılacak,” diyordu.

Aşırı duygusal yengeme olduğu kadar dayıma da (artan bir cilayla) oğul rolünü oynuyordum. Hanif Aziz gündüzleri çizgili divanda, elinde kalemiyle karalama defteri, turşu epiğini yazar vaziyette bulunabilirdi. Belinin etrafına gevşekçe sarılmış ve devasa bir çengelli iğneyle iğnelenmiş lungisini giyerdi; bacakları kıllı kıllı bu giysinin kıvrımları arasından çıkardı. Tırnaklarında ömrü billah içtiği Gold Flake sigarasının lekeleri vardı; ayak tırnaklarının da benzer şekilde rengi kaçmıştı. Onun ayak parmaklarıyla sigara içtiğini hayal ederdim. Bu hayal beni o kadar etkilemişti ki böyle bir şeyi gerçekten de yapıp yapamayacağını sordum; tek kelime bile etmeden Gold Flake'i iki ayak parmağı arasına sokup kendini acayip hallere soktu. Deliler gibi alkışladım ama o günün geri kalanını hafif yollu ağrılarla geçirdi.

İyi bir evladın yapması gerektiği gibi ihtiyaçlarını karşılıyordum, kültablasını boşaltıyor, kalemlerini açıyor, su getiriyordum; o ise masalsı başlangıç filmlerinden sonra babasının oğlu olduğunu hatırlamış ve kendisini gerçekdışılık kokan her şeye karşı savaşa adayıp talihsiz senaryosunu yazmaya koyulmuştu.

“Jim oğlum,” demişti bana, “bu ülke beş bin yıldır hayal kuruyor. Artık uyanmasının zamanı geldi.” Hanif, prenslerle şeytanlara, tanrılarla kahramanlara, aslında Bombay filmlerinin bütün ikonografisine karşı baş kaldırmaktan memnundu; yanılsamalar tapınağında gerçekliğin baş papazı olmuştu; Hindistan'ın (Hanif in küçümsediği) mit-hayatına umarsızca bağlanmamı sağlayan kendi mucizevi mizacımın farkında olan ben dilimi ısırıyor, gözlerimi kaçırıyordum.

Bombay film endüstrisinde çalışan tek gerçekçi yazar olan Hanif Aziz kadınlar tarafından kurulmuş, onlar tarafından yönetilen ve çalışanları da kadınlar olan bir turşu fabrikasının hikâyesini yazıyordu. Bir sendikanın oluşturulmasını anlatan uzun sahneler, turşu yapımına dair ayrıntılı betimlemeler vardı. Mary Pereira'dan tarifeler alırdı; saatlerce limon, misketlimonu ve garam masalanın

doğru oranının ne olması gerektiğini tartışırlardı. Doğalcılığın bu baş müridinin kendi ailesinin geleceği hakkında bu kadar isabetli kehanetlerde bulunması ironik; Keşmir Âşıkları'nın dolaylı öpücüklerinde annemle Nadir-Kasım'ının Pijoneer Cafe'deki buluşmalarını öngörmüştü; filmi çekilmeyen çatni senaryosunda da noktası virgülüne doğru çıkan bir kehanet zamanını bekliyordu.

Homi Catrack'ı senaryolarla kuşatma altına almıştı. Catrack hiçbirinin yapımcılığını üstlenmiyordu; Marine Drive'daki küçük daireye serilip bütün boş yüzeyleri kaplıyorlardı öyle ki tuvaletin kapağını kaldırmak için üzerindeki kâğıtları toplamak gerekiyordu; ama Catrack (cömertlikten mi? Yoksa yakında-ortaya-çıkacak başka bir sebepten mi?) dayıma stüdyodan maaş veriyordu. Hanif'le Pia böyle geçiniyorlardı işte, büyümekte olan Salim'in öldüreceği ikinci insan olacak bir adamın sadakasıyla.

Homi Catrack ona yalvarıyordu, “Bir tanecik aşk sahnesi olamaz mı?” Pia: “Ne zannediyorsun kasabalılar Alfonso turşusu yapan kadınları görmek için mi rupilerini harcayacaklar?” diyordu. Ama Hanif inatçıydı: “Bu çalışmayla ilgili bir film, öpüşmeyle ilgili değil. Dahası kimse Alfonso'yla turşu yapmıyor. Daha büyük taşlarla mango kullanmak zorundasın.”

Joe D'Costa'nın hayaleti, bildiğim kadarıyla, Mary Pereira'nın peşinden sürgüne gelmedi; ama onun yokluğu Mary'nin daha da endişelenmesine neden oldu. Marine Drive'da geçirdiğimiz günler boyunca Joe'nun, kendisinden başkalarına da görüneceğinden ve Bağımsızlık gecesi Dr. Narlikar'ın Doğumevinde olanları kendisi yokken herkese anlatacağından korkmaya başladı. Bu yüzden de her sabah, onu adeta pelteleştiren bir endişeyle daireden ayrılıyor, bayılmaya ramak kala Buckingham Villasına ulaşıyordu; ancak Joe'nun hem görünmediğini hem de konuşmadığını anlayınca rahatlıyordu. Ama eli kolu samosalar, kekler ve çatnilerle dolu vaziyette Marine Drive'a döndükten sonra endişesi yine çoğalmaya başlıyordu... ben Çocuklar'ın zihinleri hariç herkesinkinden uzak durmaya karar verdiğim için (yeterince sorunum vardı zaten) ne olup bittiğini anlayamıyordum.

Panik paniği çeker; tıklım tıklım otobüslerdeki (tramvaylar henüz kaldırılmıştı) yolculukları sırasında Mary türlü türlü dedikoduyla söylenti duyuyor ve bunları bana kesinlikle gerçekmiş gibi anlatıyordu. Mary'ye göre ülke bir nevi doğaüstü istilanın pençesindeydi. “Evet baba, Kurukşetra'da yaşlı bir Sih kadını kulübesinde uyandığında dışarıda Kurularla Padavalar arasındaki eski savaşı görmüş! Bütün gazeteler yazmış, Arcun ve Karna'nın savaş arabalarını nerede gördüğünü göstermiş, çamurda gerçekten de tekerlek izleri varmış! Baap-re-baap, ne kötü işler; Gwailor'da Cihansi Ranisi'nin hayaletini görmüşler; Ravana gibi çok başlı rakşasalar görülmüş, kadınlara kötü şeyler yapıp tek parmaklarıyla ağaçları deviriyorlarmış. Ben iyi bir Hıristiyan kadınıyım, baba; ama Efendimiz İsa'nın mezarının Keşmir'de bulunduğunu söylediklerinde korktum. Mezar taşında oymataştan yaralı ayaklar varmış, oralı bir balıkçı kadın da deliklerden kan aktığına yemin etmiş -gerçek kan, Tanrım sen bizi koru!- hem de Paskalya'dan önceki Cuma... ne oluyor baba, bu eski zaman insanları neden oldukları yerde durmuyor da masum insanlara musallat oluyor?” Ben gözlerim faltaşı gibi açık dinlerdim; Hanif dayım kahkahadan kırılsa da ben bugün, olayların hızlandığı o günlerde, o hastalıklı saatlerde Hindistan'ın geçmişinin kalkıp şimdisinin karşısına dikildiğini düşünüyorum; yeni doğmuş laik devlete masallarla dolu geçmişi huşuyla hatırlatılıyordu, o eski zamanlarda demokrasi ve kadın oyları anlamsızdı... öyle ki insanlar ilkel özlemlerle doluyor ve yeni özgürlük mitini unutarak eski âdetlerine, eski bölgesel bağımlılıklarına ve önyargılarına dönüyorlardı, siyasetin gövdesi çatlamaya başlamıştı. Dediğim gibi; tek bir parmağın ucu bile kopsa ne kargaşa çeşmelerinin fışkıracağı belli olmaz.

“İnekler de oldukları yerde puf diye kayboluyormuş baba! Köylerde de köylüler açlıktan ölüyormuş.”

İşte o sıralarda beni de tuhaf bir şeytan ele geçirmişti; ama beni tam olarak anlayabilmeniz için masum bir akşamı anlatarak başlamalıyım, Hanif ve Pia'nın arkadaşlarıyla kâğıt oynadığı bir akşamı.

Yengem abartmaya bayılırdı; Filmfare ve Screen Goddess olmasa da dayımın evi hâlâ gözde bir mekândı. Oyun gecelerinde ev, kavgalar hakkında dedikodu yapan ve Amerikan dergilerindeki makaleleri tartışan cazcılarla, çantalarında boğaz spreyleri taşıyan şarkıcılarla ve Batı balesini baratanatyamla sentezleyerek yeni bir dans yaratmaya çalışan Uday Şankar dans grubunun üyeleriyle dolardı; Hindistan Radyosunun müzik festivali Sangeet Sammelan'a katılan müzisyenler; birbirleriyle ateşli tartışmalara giren ressamlar olurdu. Siyaset ve diğer konulardaki sohbetlerden geçilmezdi. “Aslında ben Hindistan'da gerçekten ideolojik resim yapan tek sanatçıyım!” - “Ferdi'ye çok üzüldüm, artık yeni bir orkestraya giremez” - “Menon mu? Bana Krişna'dan söz etme. Ben onun ilkeleri olduğu zamanları bilirim. Ama ben kesinlikle ilkelerimden...” “... Ohe Hanif, yaar, bugünlerde Lal Kasım'ı neden göremiyoruz?” Dayım endişeyle bana bakıyor: “Ne Kasım'ı? Ben öyle birini tanımıyorum.”

... Dairedeki gürültüye akşamın rengi ve Marine Drive'ın sesleri karışırdı; köpeklerini gezdirirken seyyar satıcılardan çambeli ve çarına alanlar; dilencilerin ve bhel-puri satıcılarının bağırışları; kocaman, bükülen bir gerdanlık gibi Malabar Tepesine tırmanan ışıklar... Mary Pereira'nın fısıldadığı söylentilere sağır kulağımı verir, şehri arkama, toplaşıp söyleşen kâğıt oyuncularını da karşıma alırdım. Günün birinde kâğıt oyuncuları arasında Bay Homi Catrack'ın çökük gözlü, çilekeş görüntüsüne rasladım. Beni sıkıntılı bir samimiyetle selamladı: “Merhaba oğlum! Nasılsın bakalım? İyi görünüyorsun!”

Dayım rumi oynarken gözü hiçbir şeyi görmezdi; ama tuhaf bir saplantıya kapılmıştı - on üç kartın hepsi de kupa olmadan elini açmıyordu. Hep kupa; sadece kupa, kupadan başkası düşürerek karoları, sinekleri, maçaları savururdu. Ünlü şehnai ustası Üstad Cengiz Han'ın olmazdı. Bu erişilmez mükemmelliğin peşinde dayım üçlü serilerini bozar, arkadaşlarını hayrete (saçlarını boyadığı için sıcak gecelerde kulaklarının üzerine siyah bir sıvı akardı) dayıma: “Yapmayın efendim; şu kupa hevesini bırakın, siz de bizim gibi oynayın,” dediğini duymuştum. Ama dayım yoldan çıkmıştı bir kere; uğultuyu bastırarak gümbürdedi: “Hayır, lanet olsun, beni rahat bırak

da oynayayım!” Aptal gibi kâğıt oynardı ama böylesi bir kararlılığı içimden alkışlamadan edemezdim.

Hanif Aziz'in efsanevi kâğıt oyunu akşamlarının gediklilerinden biri bir sürü zekice ve küfürlü hikâye bilen bir Times of India fotoğrafçısıydı. Dayım onu bana şöyle tanıtmıştı: “İşte seni kapak yapan adam Salim. Kalidas Gupta. Berbat bir fotoğrafçıdır; beş para etmez. Sakın onunla fazla uzun konuşma; anlattığı skandallar başını döndürür!” Kalidas'ın saçları gümüş rengiydi, burnu da kartal gibiydi. Onun harika biri olduğunu düşünmüştüm. “Gerçekten de skandal biliyor musunuz?” diye sordum ona; ama o sadece “Eğer anlatmaya kalkarsam kulakların yanar evlat,” demekle yetindi. Ama şehrin en büyük skandalının ardındaki kötü dehanın, eminence grise'in Sümüklü Salim'den başkası olmadığını asla öğrenemedi... acele etmemeliyim. Komutan Sabarmati'nin tuhaf sopası yeri geldiğinde anlatılacak. Sonuçların (1958'deki zamanın dönekliğine rağmen) sebeplerden önce gelmesine izin vermemek lazım.

Balkonda tek başımaydım. Mary Pereira mutfakta sandviç ve peynir pakorası hazırlayan Pia'ya yardım ediyordu; Hanif Aziz on üç kupayı bulma derdindeydi; Bay Homi Catrack yanıma geldi. “Biraz temiz hava alayım,” dedi. “Evet efendim,” dedim. “Ya,” diyerek içini çekti. “Ya, ya. Hayat sana iyi davranıyor mu? Harika çocuk. Dur elini sıkayım” On-yaş-eli film yapımcısının yumruğu tarafından yutuldu (sol eli, parmağı kopan sağ el masumane yerinde duruyordu)... ve bir şok. Sol avcun içine bir kâğıt sıkıştırılıyor - maharetli yumruğun sıkıştırdığı uğursuz kâğıt! Catrack elimi iyice sıkıyor; sesi alçak ama kobra gibi tıslamalı; yeşil çizgili divanın durduğu odadan duyulmayan sözleri sağlam kulağıma ulaşıyor: “Bunu yengene ver. Gizlice. Yapabilir misin? Çeneni de sıkı tut yoksa polis yollayıp dilini kestiririm.” Sonra yüksek sesle, neşeyle devam ediyor. “Güzel! Moralinin iyi olduğuna sevindim !” Homi Catrack başımı okşuyor; sonra oyununa geri dönüyor.

Polis tehdidiyle yirmi yıl sustum ama artık susmayacağım. Artık her şey açığa çıkmak zorunda.

Oyuncular erken dağıldılar: “Oğlanın uyuması lazım,” diye fısıldıyordu Pia, “Yarın okulu var.” Yengemle yalnız kalma fırsatı bulamamıştım; hâlâ elimde sımsıkı tuttuğum notla divanımda yatıyordum. Mary yerde uyuyordu... kâbus görmüş numarası yapmaya karar verdim. (Böyle aldatmacaları hiç beceremem.) Ancak o kadar yorgundum ki uyuyakaldım; sonuçta rol yapmama gerek kalmadı çünkü rüyamda sınıf arkadaşım Jimmy Kapadia'nın cinayete kurban gittiğini gördüm.

... Okulun büyük sahanlığında, kırmızı karolar üzerinde, kayarak düşerek futbol oynuyoruz. Kan kırmızı taşların üzerinde siyah bir haç var. Bay Crusoe merdivenlerin tepesinde: “Trabzanlardan kaymayın çocuklar, o haç bir çocuğun düştüğü yeri gösteriyor.” Jimmy haçın üstünde futbol oynuyor. “Haç maç yalan,” diyor Jimmy, “Eğlenmeni engellemek için yalan söylüyorlar.” Annesi telefon ediyor. “Sakın oynama Jimmy, kalbin.” Zil. Telefon kapatılıyor ve zil çalıyor... mürekkep topakları sınıfın havasını lekeliyor. Şişko Perce ve Bezeli Keith neşe içinde. Jimmy kalem istiyor, böğrüme dirsek atıyor. “Senin kalemin var versene. İki saniye.” Veriyorum. Zagallo giriyor. Zagallo susmamız için elini kaldırıyor; avucunda saçlarım uzuyor! Zagallo'nun başında sivri, teneke asker şapkası var... Kalemimi almam lazım. Parmağımla Jimmy'yi dürtüklüyorum. “Efendim, baksanıza efendim, Jimmy düştü.” “Efendim ben gördüm efendim onu Sümüklü dürtükledi!” “Sümüklü Kapadia'yı vurdu efendim!” “Oyun oynama Jimmy, kalbin!” “Susun,” diye bağırıyor Zagallo, “Orman kaçkınları, susun.” Jimmy yere yığılıp kalmış. “Efendim, oraya da bir haç koyacaklar mı efendim?” Bir kalem ödünç aldı, onu dürttüm, düştü. Babası taksi şoförü. Taksi sınıfa giriyor; bohça gibi bir şey arka koltuğa koyuluyor Jimmy gidiyor. Zırr, zil. Jimmy'nin babası taksi bayrağını indiriyor Jimmy'nin babası bana bakıyor: “Sümüklü, ücreti sen ödeyeceksin” “Ama efendim, beni param yok, lütfen yapmayın.” Zagallo: “Senin hesabına yazacağız,” diyor. Zagallo'nun elinde saçlarım var. Zagallo'nun gözlerinden alevler fışkırıyor. “Beş yüz milyon, ölümün fiyatı bu” Jimmy öldü; beş yüz milyon hâlâ hayatta. Saymaya başlıyorum: bir iki üç. Sayılar Jimmy'nin mezarı üzerinden geçiyor. Bir milyon iki milyon üç milyon

dört. Birisi ölmüşse kimin umrunda. Yüz milyon ve bir iki üç. Sayılar şimdi de sınıftan geçiyor. Ezerek, çiğneyerek iki yüz milyon üç dört beş. Beş yüz milyon hâlâ hayatta. Ben sadece...

... Karanlık gecede, sayılar tarafından yok edilme rüyasına dönüşen Jimmy Kapadia'nın ölümü rüyasından deliler gibi haykırarak uyandım ama kâğıt hâlâ elimdeydi; kapı açılıp içeriden Hanif dayımla Pia yengem çıktı. Mary Pereira beni rahatlatmaya çalışıyordu ama Pia kimseye fırsat verme niyetine değildi, ilahi bir iç çamaşırı ve duppata girdabı halinde bana sarıldı: “Geçti! Geçti elmasım!” Hanif dayım uykulu uykulu: “Tamam artık pehlivan; hadi gel bizimle yat, çocuğu getir Pia!” Artık Pia'nın kollarındayım; “Bu gece bizimle yatabilirsin tatlım!” - dayımla yengem arasına yerleşiyorum, mumanimin parfümlü kıvrımlarına yaslanıyorum.

O büyük sevinci tahmin edebilir misiniz bilmem; olağanüstü yengemin iççamaşırlarına yaslanınca kâbusun zihnimi nasıl hızla terk ettiğini bir düşünün. Yengem yatağa yerleşmek için kıpırdanırken altın kavunların biri yanağıma sürtündü! Pia'nın eli elimi tutup sıkıca kavradı... vazifemi yerine getirdim. Yengemin eli benimkini tuttuğunda kâğıt avuçtan avuca geçti. Onun sessizce kaskatı kesildiğini hissettim; sonra ona ne kadar sokulursam sokulayım ulaşılmaz kaldı; karanlıkta okurken vücudunun katılığı daha da artıyordu; sonra birdenbire oyuna geldiğimi Catrack'ın düşmanım olduğunu fark ettim; sadece polis tehdidi dayıma söylememi engelliyordu.

(Ertesi gün okulda Jimmy Kapadia'nın trajik ölümünü öğrendim, evdeyken birdenbire kalbi durmuştu. Bir insanı rüyada öldüğünü görerek öldürmek mümkün müdür? Annem öyle olduğunu söylerdi; eğer öyleyse Jimmy Kapadia benim ilk cinayet kurbanımdı. İkincisi de Homi Catrack olacaktı.)

Okula döndüğüm ilk gün, Şişko Perce ve Bezeli Keith'in beklenmedik kuzuluklarının (“Parmağının orada olduğunu nereden bilelim... yarınki filme fazladan biletimiz var gelir misin?”) ve aynı ölçüde beklenmedik popülerliğimin (“Zagallo'ya paydos! Saçını gerçekten de iyi bir şey uğruna kaybettin!”) tadını çıkartıp eve

döndüğümde Pia yengem dışarıdaydı. Mary Pereira mutfakta yemek hazırlarken Hanif dayımla birlikte sesimi çıkarmadan oturdum. Huzur dolu, hoş bir aile manzarasıydı ama çarpan kapının sesiyle huzur tuzla buz oldu. Kapıyı çarpan Pia oturma odasının kapısını da aynı şiddette açınca Hanif elinden kalemini düşürdü. Sonra neşeyle gümbürdedi, “Eee hanım, bu tiyatro neden böyle?”... Ama Pia yatışacak gibi değildi. “Sen yazmana devam et,” dedi, eliyle havayı yararak, “benim için durma! Dehan öyle büyük ki insan bu evde helaya gitse senin dehanı buluyor. Mutlu musun be adam? Para kazanıyor muyuz? Tanrı senden yana mı?” Hanif hâlâ neşeliydi. “Yapma Pia, bak küçük misafirimiz burada. Otur bir çay iç...” Aktris Pia duyduklarına inanamıyormuş gibi donup kaldı. “Tanrım! Ben nasıl bir aileye düştüm! Hayatım mahvoldu sen bana çay ikram ediyorsun; annen benzin ikram ediyor! Delilik bu...” Hanif dayım artık kaşlarını çatıyor: “Pia, çocuk...” Bir çığlık. “Ahaaa! Çocuk - çocuk da acı çekti; şimdi de acı çekiyor; kaybetmenin, hüzne kapılmanın ne demek olduğunu bilir o! Ben de terk edildim: Çok büyük bir aktris olduğum halde etrafım bisikletli postacılar, eşek arabası sürücüleriyle çevrili vaziyette! Sen bir kadının üzüntüsünü nereden bileceksin? Otur, otur da şişko Parsi bir film yapımcısı sana sadaka versin, karının sahte mücevherler takması, iki yıldır üzerine yeni bir sari alamaması ne umrunda; bir kadın çok şeye katlanabilir, ama sevgili kocacığım benim hayatımı çöle çevirdin! Beni görmezden gel şimdi, sadece rahat bırak da pencereden atlayayım! Şimdi yatakodasına gidiyorum,” diye bitirdi konuşmasını, “eğer benden haber alamazsan bil ki kalbim kırıldı, öldüm.” Yine kapılar çarptı; korkunç bir çıkıştı.

Hanif dayım dalgın dalgın elindeki kalemi kırdı. Şaşkınlıkla kafasını salladı: “Bunun nesi var?” Ama ben biliyordum, sır ulağı olan ben bildiğim halde polis tehdidi yüzünden dilimi ısırdım. Çünkü dayımla yengemin evliliğinin krizine sıkışıp kalınca, yenilerde koyduğum bir kuralı bozup Pia'nın zihnine girmiştim; onun Homi Catrack'ı ziyarete gittiğini görmüştüm ve senelerdir Homi'nin metresi olduğunu öğrenmiştim; Homi ona kendisi için cazibesini yitirdiğini, hayatında başka birinin olduğunu söylemişti; sevgili yengemi baştan

çıkardığı için zaten nefret ettiğim Homi'den onu fırlatıp attığı için daha da fazla nefret ediyordum.

“Yanına git,” dedi dayım, “Belki sen onu neşelendirirsin.”

Çocuk Salim arka arkaya çarpılan kapılardan geçip trajik yengesinin tapınağına gitti; içeri girdiğinde gövdelerin en güzelinin şaşırtıcı bir derbederlikle (daha bir gece önce gövdelerin birbirine sokulduğu, kâğıdın el değiştirdiği) evlilik yatağına savrulmuş olduğunu gördü... kalbinin üzerinde eli çırpınıyordu; göğsü inip kalkıyordu; çocuk Salim kekeliyor, “Yenge, özür dilerim yenge.”

Yataktan, evden ölü çıkmış gibi bir inilti. Trajedi kahramanının kolları bana uzanıyor. “Hay hay hay! Ay hay hay!” Daha fazla davet beklemeden kollarına koşuyorum; kendimi kucağına atıp acılı yengemin üzerine yatıyorum. Kolları üzerime kapanıyor, sıkıyor sıkıyor, tırnakları beyaz okul gömleğimin üzerinden batıyor ama umrumda değil! Çünkü S-tokalı kemerimin altında bir şeyler kımıldanmaya başlıyor. Yıkılmış yengemin üzerine yıkılıyorum, sağ elimi kollamayı ihmal etmeyerek. Elimi kaskatı yukarıda tutuyorum. Ne yaptığımı bilmeden tek elimle yengemi okşamaya başlıyorum, hâlâ on yaşındayım, ayağımda kısa pantolon ama o ağladığı için ağlıyorum, oda çın çın çınlıyor - yatağın üzerinde iki gövde birbirine temas ederken bir çeşit ritm kazanmaya başlıyorlar, anlatılamaz düşünülemez bir şey, kalçalar bana doğru yuvarlanıyor, yengem bağırıyor, “Tanrım, Tanrım Ah!” Belki ben de bağırıyorum, bilemem, üzüntünün yerine başka bir şey geçiyor, dayım divanın üzerinde kalemlerini kırarken bir şeyler güçleniyor, yengem altımda titreyip kıvranıyor, sonunda kendi gücümden daha büyük bir gücün pençesinde sağ elimi indiriyorum, parmağımı unutmuşum, memesine dokunduğunda, yara tene değdiğinde...

“Aaaaah!” diye bağırıyorum acıyla; yengem o üç beş dakikanın büyüsünden kurtulup beni itiyor ve suratıma bir şamar indiriyor. Neyse ki sol yanağım; sağlam kulağıma hasar verme olasılığı yok. “Serseri,” diye bağırıyor yengem, “Manyaklar, sapıklar ailesi, yazıklar olsun, hangi kadının başına böyle bir şey gelmiştir?”

Kapıda bir öksürük sesi. Acıyla titreyerek ayakta duruyorum. Pia da ayakta, saçları gözyaşları gibi kafasından aşağı akıyor. Kapıda Mary Pereira var, öksürüyor, kıpkırmızı kesilmiş, elinde bir kesekâğıdı tutuyor.

“Bak baba, neyi unutmuşum,” diyor en nihayet, “Artık büyük adam oldun; annen sana beyaz, güzel bir uzun pantolon gönderdi.”

Yengemi neşelendirmeye çalışırken utanç verici bir biçimde kendimden geçtikten sonra Marine Drive'daki dairede kalmam zorlaştı. Bunu izleyen günlerde sık sık uzun, yoğun telefon görüşmeleri yapıldı; Pia eliyle koluyla hareketler yaparken Hanif birilerini ikna etmeye çalışıyordu, beş haftadan sonra... bir akşam okuldan döndüğümde annem beni eski Rover'ımızla aldı ve ilk sürgünüm sona erdi.

Ne eve giderken ne de başka zaman neden sürgün edildiğim konusunda hiçbir açıklama yapılmadı bana. Bu yüzden de sormanın üstüme vazife olmadığına karar verdim. Artık uzun pantolon giyiyordum; yani artık erkek olmuştum, sorunlarıma da bir erkek gibi göğüs germeliydim. Anneme: “Parmağım çok kötü değil. Hanif mamu bana kalemi daha değişik tutmayı öğretti, gayet güzel yazabiliyorum,” dedim. Bütün dikkatini yola vermiş gibiydi. “Güzel bir tatildi,” diye ekledim nezaketle. “Beni yolladığınız için teşekkür ederim.”

“Ah be yavrum,” dedi dayanamayarak, “yüzün böyle doğan gün gibiyken, ben sana ne anlatayım? Babana iyi davran; bugünlerde keyfi yerinde değil.” İyi davranacağımı söyledim; direksiyon kontrolünü kaybeder gibi oldu, bir otobüsün yanından sıyıra sıyıra geçtik. “Ne dünya,” dedi bir müddet sonra, “Korkunç şeyler oluyor, nasıl olduğunu anlayamıyorsun.”

“Biliyorum,” dedim, “Ayah bana anlattı.” Annem korkuyla bana baktıktan sonra öfkeyle arkada oturan Mary'ye döndü. “Seni kara karı,” diye bağırdı, “ne söyledin çocuğa?” Mary'nin anlattığı mucizeleri söyledim ama bu tüyler ürpertici olaylar annemi rahatlattı. “Sen ne bileceksin,” dedi içini çekerek, “daha çocuksun.”

Ne mi biliyorum Amma? Pioneer Cafe'yi biliyorum! Eve giderken birdenbire sadakatsiz anneme karşı yeniden intikam hissiyle doldum, sürgündeki hayatımın ışıltısında unutmuştum bu hissi ama Homi Catrack'a karşı duyduğum yeni tiksintiyle birleşerek geri dönmüştü şimdi. Beni ele geçiren şeytan bu iki başlı arzuydu ve beni hayatımda yaptığım en kötü şeyi yapmaya sevketti... “Her şey yoluna girecek,” diyordu annem, “Bekle de gör.” Evet anne.

Bütün bu bölüm boyunca Geceyarısı Çocukları Konferansı hakkında hiçbir şey söylemedim galiba; ama o günlerde bana o kadar da önemli görünmüyorlardı. Aklımda başka şeyler vardı.

Komutan Sabarmati'nin Sopası

BİRKAÇ AY sonra, Mary Pereira en nihayet suçunu itiraf edip on bir yıldır Joseph D'Costa'nın hayaletinin kendisine musallat olduğu sırrını ifşa ettiğinde, hayaletin Mary yokken içine düştüğü durumun sürgün dönüşü onu ne kadar sarstığını öğrendik. Hayalet erimeye başlamıştı, öyle ki bazı parçaları kayıptı; kulağı, ayak parmaklarının birçoğu, dişlerinin ekserisi gitmişti ve karnında yumurtadan daha büyük bir delik vardı. Bu eriyip giden görüntü yüzünden üzüntüye kapılan Mary (yakınlarda kimse yokken) “Tanrım Joe, kendine ne yaptın böyle?” diye sormuştu. O da Mary suçunu itiraf edene kadar suçun sorumluluğunun kendi omuzlarına yüklendiğini ve sistemini mahvettiğini söylemişti. O dakikadan itibaren Mary'nin itirafta bulunması artık kaçınılmazdı ama bana her bakışında bunu yapamayacağını hissediyordu. Yine de bu iş zaman meselesiydi.

Bu esnada ben, bir sahtekâr olarak afişe edilmeme ne kadar kısa bir süre kaldığından habersiz Methwold Malikânelerine alışmaya çalışıyordum, burada da bazı değişimler olmuştu. Bir kere babam artık yüzümü bile görmek istemiyordu, bu ruh hali beni yaralıyordu ama (kopuk parmağımı düşününce) anlayışla karşılıyordum. İkinci olarak Bakır Maymun'un talihi dönmüştü. “Evdeki konumum,” diye itiraf etmek zorunda kalmıştım kendi kendime, “gaspedilmiş.” Çünkü artık babam ofisinin soyut kuytusuna sadece Maymun'un girmesine izin veriyordu, tombul göbeğinde Maymun'u hoplatıyordu ve gelecek hayallerinin yükünü Maymun sırtlamak zorundaydı. Mary Pereira'nın bile bana söylediği küçük tekerlemeyi Maymun'a söylediğini duymuştum: “Ne olmak istersen,” diye mırıldanıyordu Mary, “olabilirsin. İstediğin her şey olabilirsin!” Annem bile havaya girmiş gibiydi; yemek masasında en bol patates kızartmasını, fazladan nergisi köftesini ve en güzel pasandayı alan da kardeşimdi. Bu arada ben -evdekilerin bana rastlantıyla her gözü iliştiğinde- kaşlarının arasında derinleşen çizginin, bir tereddüt ve güvensizlik atmosferinin farkına varıyordum. Ama nasıl şikâyet edebilirdim? Maymun benim ayrıcalıklı konumuma senelerce tahammül etmişti. Beni dirsekleyip

bahçemizdeki ağaçtan düşürdüğü zaman hariç (belki de kazaydı) önceliğimi müthiş bir vakar, hatta sadakatle kabul etmişti. Şimdi sıra bendeydi; uzun pantolonlu olduğumdan alt rütbeye düşme konusunda bir yetişkin gibi davranmam gerekiyordu. “Şu büyümek de,” demiştim kendi kendime, “umduğumdan zormuş.”

Belirtmeliyim ki Maymun kayırılan çocuk rolüne terfi edişini benden de büyük bir hayretle karşılıyordu. Gözden düşmek için elinden geleni yapıyordu ama ne yapsa yanlış kabul edilmiyor gibiydi. O günlerde Hıristiyanlıkla flört ediyordu, bunun nedeni kısmen Avrupalı okul arkadaşları, kısmen de tesbih çekip duran Mary Pereira'ydı (itiraf korkusundan kiliseye gidemeyen Mary bize İncil hikâyelerini vazeder dururdu); ama ben Maymun'un bunu daha ziyade ailenin kara listesindeki eski, rahat konumuna gelmek için yaptığına inanıyordum (bu arada kara listedeki Barones Simki de ben yokken uyutulmuş, rasgele cinsi münasebette bulunduğu için ölmüştü).

Kardeşim şefkatli İsa'dan övgüyle söz ediyordu; annem dalgın dalgın gülümseyerek başını okşuyordu. Maymun evde dolanırken ilahiler mırıldanıyordu, annem de ona eşlik ediyordu. En sevdiği hemşire kıyafeti yerine bir rahibe kostümü istemişti; hemen alınmıştı. Bezelyeleri bir ipe dizip, ilahiler mırıldanarak tesbih çektiğinde anababam parmaklarının hünerini övmüşlerdi. Ceza alamama başarısızlığından deliye dönerek din konusunda iyice aşırılaşmış, gece gündüz Cennetteki Babamız duasını söylemeye, Ramazan yerine paskalyadan önce oruç tutmaya başlamış ve sonraları kişiliğine hükmedecek umulmadık bir fanatizm geliştirmişti; yine de hoşgörüyle karşılanıyordu. En nihayet konuyu bana açtı. “Ağbi,” dedi, “artık benim iyi çocuk olmam gerekiyor galiba, bütün eğlence sana kaldı.”

Muhtemelen haklıydı; anababamın bana olan ilgisinin azalması daha büyük özgürlüğe kavuşmamı sağlayabilirdi; ama hayatımın her yanındaki dönüşümler beni hipnotize etmişti ve böylesi bir durumda eğlenmek zor görünüyordu. Fiziksel bir değişim geçiriyordum; vaktinden önce çenemde kıllar belirmişti, sesim de ses perdesinde kontrolsüzce inip çıkıyordu. Gülünç göründüğüme dair

kuvvetli bir his vardı içimde: uzayan kolum bacağım beni sakarlaştırıyordu, küçülen gömleklerimin ve pantolonlarımın epey açığında kalan ellerim ayaklarımla herhalde palyaçoya benziyordum. El ve ayak bileklerimin etrafında komik komik savrulan giysilerle bana karşı bir kumpas yapıldığı duygusuna kapılıyordum; içeri, gizli Çocuklarıma döndüğümde de değişim gördüm ve bundan hiç hoşlanmadım.

Çin Ordusu Hindistan fauj'unu küçük düşürmek için Himalayaları aşıp geldiğinde sona eren Geceyarısı Çocukları Konferansı daha o zamandan çözülmeye başlamıştı. Bir şeyin yeniliği geçtiğinde, bıkkınlık ve çekişmelerin boy göstermesi kaçınılmaz. Ya da (başka bir deyişle) bir parmak koptuğunda ve çeşmeden fışkırır gibi kan boşaldığında her türlü alçaklık mümkün oluyor... Konferanstaki çatlaklar benim parmağımı kaybetmemin (aktif-metaforik) sonucu muydu bilmem ama kesinlikle genişlemekteydiler. Keşmir'de Narada-Markandaya gerçek bir narsistin tekbenci hülyalarına vermişti kendini, sürekli cinsiyet değişimlerinin erotik nazlarından başka şeyle ilgilenmiyordu; zaman gezgini Soumitra ise onun anlattığı geleceği dinlemeyi reddettiğimiz için bize kırgındı, dediklerine bakılırsa gelecekte ülke ölmeyi reddeden ve kendi çişini içen bir bunak tarafından yönetilecekti, insanlar bütün öğrendiklerini unutacaklardı, Pakistan bir amip gibi bölünecekti ve iki ülkenin de başbakanları yerlerine geçecek kişiler tarafından öldürtülecekti, ikisinin de adı aynı olacaktı - bizim inanmadığımızı gördükçe yeminler ediyordu... kırgın Soumitra gece toplantılarımıza hiç katılmamaya başladı, Zamanın örümcek ağımsı labirentlerinde uzun uzadıya kayboluyordu. Baud'daki kız kardeşler de genç yaşlı salakları büyülemekten memnundu. “Bu Konferansın ne faydası olacak?” diyorlardı. “Bizim zaten bir sürü sevgilimiz var.” Simyacı üyemiz de ona (sırrını açtığı) babasının yaptığı bir laboratuvarda çalışıyordu; Filozof Taşıyla o kadar meşguldü ki bize ayıracak zamanı yoktu. Onu altının büyüsü yüzünden kaybettik.

Başka etkenler de vardı. Çocuklar ne kadar büyülü olsalar da anababalarından etkileniyorlardı; yetişkinlerin önyargıları ve dünya görüşleri zihinlerini ele geçirmeye başlayınca, Maharashtra'dan

çocukların Guceratlardan nefret ettiklerini ve açık tenli kuzeylilerin Dravidli “karaları” aşağıladığını gördüm; dini rekabetler vardı; sınıf farklılıkları da konseylerimize sızmıştı. Zengin çocukları böyle aşağı tabakalarla birlikte olmak istemiyorlardı; Brahman'lar düşüncelerinin bile dokunulmazların düşüncelerine dokunmasından rahatsızdılar; bu arada düşük sınıfların arasında fakirliğin baskısı ve Komünizm açığa çıkıyordu... üstüne üstlük kişilik çatışmaları vardı, bir de sırf kişiliği oluşmamış veletlerden kurulu bir parlamentoda kaçınılmaz olarak yüzlerce ciyaklamalı ağız dalaşı.

Bu şekilde Geceyarısı Çocukları Konferansı, Başbakanın kehanetini doğru çıkarttı ve gerçekten de ulusun bir aynası haline geldi; pasifiz anlam modu iş başındaydı, buna karşı artan bir ümitsizlikle, sonlara doğru da kaderime razı olarak ne kadar savaşsam da...

“Kardeşlerim!” diye yayın yapıyordum fiziksel sesim gibi kontrolsüz zihinsel sesimle, “Buna izin vermeyin! Kitle-sınıf, sermaye-emek, biz-onlar karşıtlıklarının aramıza girmesine izin vermeyin! Biz,” diye bağırdım tutkuyla, “üçüncü bir ilke olmalıyız, ikilemin boynuzları arasındaki güç olmalıyız; çünkü ancak öteki olmakla, yeni olmakla doğumumuzun vadettiği şeyleri yerine getirebiliriz!” Destekçilerim vardı, en büyüğü de cadı Parvati'ydi; ama benden uzaklaştıklarını hissediyordum, hepsi kendi hayatına dalıp gidiyordu... tıpkı benim de kendi hayatıma dalıp gitmem gibi. Muhteşem kongremiz çocukluk oyuncaklarından birine dönüşür gibiydi, sanki geceyarısının yarattığını uzun pantolonlar bozuyordu... “Bir program belirlemeliyiz,” diye yalvarıyordum, “kendi Beş Yıllık planımızı, neden olmasın?” Ama endişeli yayınımın arka planında en büyük rakibimin alaylı kahkahasını duyabiliyordum; hepimizin zihinlerinde Şiva küçümsemeyle “Hayır, küçük zengin çocuğu; üçüncü ilke filan yok; sadece parayla fakirlik, sahip ya da yoksun olmak, sağ ve sol var; bütün dünyaya karşı sadece-ben var! Dünya fikirden ibaret değil zengin çocuğu; dünya hayalcilerin ya da onların hayallerinin yeri değil; dünya, Sümüklü, nesnelerin ta kendisi. Nesneler ve onları yapanlar dünyayı yönetir; Birla'ya bak, Tata'ya ve bütün güçlülere bak; belli nesneler üretiyorlar. Ülke bu nesneler için

yönetiliyor. İnsanlar için değil. Nesneler için Amerika'yla Rusya yardım gönderiyor; ama beş milyon aç kalıyor. Elinde belli nesneler olunca hayal edecek zamanın da oluyor; olmayınca savaşıyorsun.” Biz kavga ederken Çocuklar hayran hayran dinliyorlardı... belki de dinlemiyorlardı, belki bizim diyalogumuz bile ilgilerini çekmiyordu. Ben diyordum ki: “Ama insanlar nesne değildir; bir araya gelirsek, birbirimizi seversek, bunu, sadece bunu gösterebilirsek, birlikte olan bu insanları, bu Konferansı, birbirine sımsıkı sarılmış çocukları gösterirsek üçüncü bir yol açabiliriz...” Ama Şiva pofurduyordu: “Küçük zengin çocuğu, bunların hepsi fasa fiso. Bireyin önemiymiş! İnsanlığın imkânıymış! Bugün artık insanlar da bir nevi nesne.” Salim kekeliyor: “Ama... hür irade... umut... insanlığın büyük ruhu, yani mahatma... şiir, sanat...” Bunun üzerine Şiva muzaffer: “Gördün mü? Böyle çıkacağını biliyordum. Lapa gibi yumuşak. Bir nine gibi duygusal. Git, senin saçmalıklarını kim ne yapsın? Hepimizin kendi hayatı var. Cehenneme kadar yolun var hıyar burunlu, senin Konferansından bana gına geldi. Hiçbir şeyle alakası yok.”

Soruyorsunuz: bunlar on yaşında mı? Cevap veriyorum: Evet, ama diyorsunuz ki: On ya da neredeyse on bir yaşındaki çocuklar bireyin toplumdaki yerini tartışır mı? Ya sermayeyle emeğin düşmanlığını? Tarımsal ve endüstriyel bölgelerin iç gerilimleri açıklanıyor muydu? Ya sosyo-kültürel mirastaki çatışmalar? Dört bin günlük bile olmamış çocuklar kimliği ve kapitalizmin iç çatışmalarını mı tartışıyordu? Daha yüz bin saatlik bile olmamışken Gandhi ve Marxlenin'i, iktidarla iktidarsızlığı mı kıyaslıyorlardı? Kolektivite bireysellikle karşılaştırılıyor muydu? Tanrı Çocuklar tarafından öldürülmüş müydü? İddia edilen mucizelerin doğru olduğunu varsaysak bile çocukların sakallı koca adamlar gibi konuştuklarına inanabilir miyiz?

Diyorum ki: belki tam da bu kelimelerle konuşmuyorlardı; hatta hiç kelime kullanmadan, düşüncenin daha saf diliyle konuşuyorlardı; ama evet, temelde sözü edilen bunlardı; çünkü çocuklar yetişkinlerin zehirlerini akıttıkları kaplardır, bunu da bizim yerimize yetişkinlerin zehiri yapıyordu. Zehir, bir de seneler süren bir aradan sonra, eli bıçaklı bir Dul.

Kısacası: Buckingham Villasına dönüşümden sonra geceyarısı çocuklarının tuzu bile eski tadını yitirmişti; bazı geceler zahmet edip ulus çapındaki ağımı kurmuyordum bile; içimde pusuda yatan (iki başlı) şeytan da kötülüklerinde serbest kalıyordu. (Fahişe cinayetlerinden Şiva'nın sorumlu olup olmadığını asla öğrenemedim; ama Kali-Yuga'nın etkisi öyle büyüktü ki ben, iyi çocuk, doğal kurban bile iki ölümden sorumluydum. Birinci Jimmy Kapadia; ikinci Homi Catrack.)

Eğer üçüncü bir ilke varsa adı çocukluk. Ama o da ölüyor; daha doğrusu katlediliyor.

O günlerde herkesin kendi derdi vardı. Homi Catrack'ın gerizekâlı Toxy'si vardı, İbrahimlerinse başka endişeleri: yıllar yılı yargıçlara ve jürilere rüşvet veren Sonny'nin babası İsmail Baro Komisyonu tarafından kovuşturulma tehlikesi altındaydı; Flora Çeşmesi yakınındaki ikinci sınıf Embassy Otelini işleten Sonny'nin İshak Amcası söylenene bakılırsa bölgedeki gangsterlere gırtlağına kadar borçlanmıştı ve “haklanmaktan” korkuyordu (o günlerde cinayet sıcak gibi günlük bir şey halini almıştı)... bu yüzden de hepimizin Profesör Schaapsteker'in varlığını unutması belki o kadar da şaşırtıcı değildir. (Hintliler yaşlandıkça irileşip güçlenir; ama Schaapsteker Avrupalıydı ve onun gibiler ne yazık ki yıllar geçtikçe eriyip gidiyor, hatta tümüyle yok oluyordu.)

Ama belki de şeytanım tarafından harekete geçirilen ayaklarım beni Buckingham Villasının üst katına götürmüştü; orada yaşlı, deli bir adam buldum, inanılmayacak ölçüde zayıftı ve küçülmüştü, daracık dili sürekli dudakları arasında girip çıkıyordu - titriyor, dudaklarını yalıyordu: eski panzehir araştırmacısı, at katili, Şaapstiker sahib artık doksan iki yaşındaydı ve kendi ismini taşıyan enstitüsünde değildi; en üst icattaki, tropik bitkiler ve salamura edilmiş yılanlarla dolu karanlık dairesine çekilmişti. Yaşlılık, dişleriyle zehir keselerini çekip almayı başaramamış, onun yılan şeklinde tekrar vücut bulmasına yaramıştı; uzun süre kalan diğer Avrupalılar gibi Hindistan'ın eskiden kalma delilikleri beynine nüfuz etmiş, Enstitüdeki hademelerin batıl inançlarına inanmaya başlamıştı; bu inanca göre o, bir kral kobrayla bir kadının çiftleşmesinden doğan

(yılansı) insan çocuğun soyundandı... hayatım boyunca yeni ve inanılmayacak biçimde şekil değiştirmiş bir dünyaya yuvarlanmak için bir köşeyi dönmem yetti hep. Bir merdiveni çıkıyorsun, bir de bakıyorsun ki orada seni bir yılan bekliyor.

Perdeler hep çekiliydi; Schaapsteker'in odasında güneş ne doğar ne batar, ne de saatler tıkırdardı. Bizi bir araya getiren şeytan mıydı yoksa ortak yalnızlık hissimiz mi?.. Çünkü Maymun'un yükseldiği ve Konferansın düştüğü o günlerde fırsat buldukça merdivenleri çıkmaya ve tıslayan deli ihtiyarın sayıklamalarını dinlemeye başlamıştım.

Kilitlenmemiş kapısından içeri girdiğimde bana söylediği ilk şey: “Demek tifoyu atlattın,” olmuştu. Bu cümle hantal bir toz bulutuna benzeyen zamanı kımıldatmış ve beni bir yaşındaki halime bağlamıştı; Schaapsteker'in yılan zehiriyle hayatımı kurtardığını bana anlatmışlardı. Sonra, haftalar boyu ayaklarının dibinde oturdum, o da bana içimde çöreklenmiş olan kobrayı gösterdi.

Benim için yılanların gizemli güçlerini sayıp döken kimdi? (Yılanın gölgesi inekleri öldürür; bir adamın rüyasına yılan girse karısı hamile kalır; öldürülürlerse, katilin ailesinde yirmi kuşak boyunca erkek çocuk olmaz.) Kitapların ve doldurulmuş cesetlerin yardımıyla bana kobranın daimi düşmanlarını kim anlatmıştı? “Düşmanlarını iyi tanı çocuk,” diye tıslamıştı, “yoksa seni kesin öldürürler...” Schaapsteker'in ayakları dibinde gelincikle yaban domuzunu, hançer gagalı muavin kuşuyla yılanların kafalarını ayakları altında ezen barasina geyiğini; Mısır fıravunfaresiyle çeltik kargasını; görünümü ve adı babamın sekreteri Alice Pereira hakkında şüpheye kapılmama neden olan korkusuz, kanca burunlu, bir buçuk metre boyunda sekreter kuşunu; çakal şahinini, kokarcayı, bal porsuğunu; devekuşunu, tayassuyu ve korkunç cagamba kuşunu inceledim. Schaapsteker bunaklığının derinliklerinden bana hayat dersleri veriyordu. “Bilge ol çocuk. Yılanın hareketlerini taklit et. Kendini belli etme; çalının ardından saldır.”

Bir keresinde şöyle demişti: “Beni de baban say. Hayatını kaybetmek üzereyken onu sana geri vermedim mi?” Bu sözüyle ben

nasıl onun etkisi altına girmişsem onun da benim etkim altına girdiğini açık etmişti; sadece benim doğurma gücüne sahip olduğum anababalardan biri olduğunu kabul etmişti. Her ne kadar, bir müddet sonra dairesindeki havayı iç sıkıcı bularak onu bir daha asla bozulmayacak yalnızlığına terk etsem de bana nasıl hareket edeceğimi göstermişti. İntikamın iki başlı şeytanı yüzünden deliye dönmüş vaziyette, (ilk olarak) telepatik güçlerimi silah olarak kullandım; bu şekilde Homi Catrack ve Lila Sabarmati arasındaki ilişkinin ayrıntılarını keşfettim. Lila ve Pia güzellikte rakiptiler; Donanma Komutanı unvanının müstakbel sahibinin karısı film yapımcısının yeni metresiydi. Komutan Sabarmati denizde tatbikattayken Lila ve Homi de kendi tatbikatlarını yapıyorlardı; denizler aslanı o zamanki Amiral'in ölümünü beklerken, Homi'yle Lila da Azrail'le randevulaşmışlardı. (Benim yardımımla.)

“Kendini belli etme,” demişti Şaapstiker sahib; kendimi belli etmeden, (Komutan Sabarmati'nin terfiinin sadece bir formaliteye baktığı -Sadece zaman meselesi...- gazetelerde çıktığından beri havalara giren) Kesikgöz'le Yağlısaç'ın sadakatsiz anneleri ve düşmanım Homi hakkında bilgi topladım. “Hafifmeşrep kadın,” diye sessizce fısıldıyordu içimdeki şeytan, “En kötü ana hıyanetlerinin faili! Seni korkunç bir namzete çevireceğiz; senin sayende şehvet düşkünlerini neyin beklediğini herkese göstereceğiz. Ey gafil zinacı! Onunla bununla düşüp kalkmanın meşhur Barones Simki von der Heiden'a neler yaptığını görmedin mi? - o da senin gibi bir kancıktı.”

Lila Sabarmati hakkındaki düşüncelerim zamanla yumuşadı; ne de olsa ortak bir noktamız vardı - onun burnu da benimki gibi büyük güçlere sahipti. Gerçi onunki tümüyle dünyevi bir sihirdi; burnundaki küçük bir kırışık amirallerin en sertini bile baştan çıkarmaya muktedirdi; burun deliklerinin azıcık yayılması film yapımcılarının yüreklerini yakıyordu. O burna ihanet ettiğim için biraz pişmanım; insanın bir kuzenini sırtından bıçaklaması gibi.

Keşfettiğim şuydu: her Pazar sabah onda Lila Sabarmati Kesikgöz'le Yağlısaç'ı Metro Cub Club'ın haftalık toplantısı için Metro sinemasına götürüyordu. (Bizi götürme işini de gönüllü olarak üstlenmişti; Sonny, Kyros, Maymun ve ben Hint yapımı Hindustan

arabasının arkasına sıkışırdık.) Biz Lana Turner'a, Robert Taylor'a ya da Sandra Dee'ye doğru ilerlerken Bay Homi Catrack da kendini haftalık randevusuna hazırlardı. Lila'nın Hindustan'ı rayların arasından tıngırdayarak geçerken Homi krem rengi, ipek fularını boynuna bağlardı; o kırmızı ışıkta durduğunda Homi Teknikolor ceketinin düğmelerini iliklerdi; o bizi salonun karanlığına bırakırken Homi altın çerçeveli güneş gözlüklerini takardı; o bizi film seyretmeye bıraktığında Homi de bir çocuğu bırakırdı. Toxy Catrack onun evden her ayrılışında bağırır, tepinir, bacaklarını sağa sola savururdu; ne olup bittiğini biliyordu, Bi-Appah bile onu yatıştıramazdı.

Bir zamanlar Radha'yla Krişna, Rama'yla Sita, Leyla'yla Mecnun vardı; aynı zamanda (çünkü Batı'dan hiç etkilenmemiş değildik) Romeo ve Juliet, Spencer Tracy ve Katharine Hepburn vardı. Dünya aşk hikayeleriyle doludur, bütün âşıklar da bir bakıma kendilerinden öncekilerin vücut değiştirmiş halleridir. Lila Hindustan'ını Çolaba Kavşağında bir yere sürerken balkonuna çıkan Juliet'ti; krem rengi fularlı, altın gözlüklü Homi onunla buluşmak için (annemin Dr. Narlikar'ın Doğumhanesine götürüldüğü Studebaker'da) gaza basarken Hero'nun yanan mumuna doğru yüzen Leandros'tu. Benim bu işteki rolüme gelince - ona bir isim vermeyeceğim.

İtiraf ediyorum; yaptığımın kahramanlıkla alakası yoktu. Homi'yle at sırtında, gözlerim ateş saçarak ve kılıcım kıvılcımlanarak teketek savaşmamıştım; bunun yerine bir yılanın hareketlerini taklit ederek gazetelerden yazılar kesmeye başlamıştım. GOAN ÖZGÜRLÜK KOMİTESİ SATYAGRAHA KAMPANYASINA BAŞLADI başlığından “KOM”u; E-PAK MECLİS SÖZCÜSÜ UTANMAZLIKLA SUÇLANDI'dan “UT”u, NEHRU MECLİS TOPLANTISINDA İSTİFA ETMEYİ DÜŞÜNÜYOR'un içinde gizlenmiş “AN”ı buldum, “SAB”ı çıkarttığım başlık şuydu: İSYANLAR: KERALA'DAKİ KOMÜNİST GÖSTERİDE TUTUKLAMALAR; SABOTÖRLER HERKESE SALDIRDI; GHOSH MECLİS GUNDALARINI SUÇLUYOR ve “ARMA”yı ÇİN SİLAHLI KUVVETLERİNİN KARMA SINIR HAREKÂTI BANDUNG PRENSİPLERİNİ ÇİĞNİYOR yazısından aldım. İsmi tamamlamak için DULLES'İN DIŞ POLİTİKASI

TUTARSIZ VE KRİTİK'ten “Tİ”yi kestim. Alçak emellerim uğruna tarihi kırpıklarken NEDEN İNDRA GANDİ ŞİMDİ MECLİS BAŞKANI manşetindeki “NEDEN”i olduğu gibi aldım; ama sadece politikaya bağlı kalmayı reddediyordum, bu yüzden de reklamlara döndüm ÇİKLETİNİZ TADINI MI KAYBEDİYOR? P.K. ASLA KAYBETMEZ! sloganındaki “KA” hecesini kaçırmadım. Herkesin ilgisini çeken bir sporcu haberi ORTA SAHA STARINIZ MOHUN BAĞAN EVLENIYOR'da aradığımı buldum: “RINIZ”. “PAZAR”ı ABDÜL KELAM AZAD'IN PAZAR GÜNKÜ CENAZESİNE ÜZÜNTÜLÜ BİR KALABALIK KATILDI haberinden çıkardım. O zamanlar Keşmir Aslanı Şeyh Abdullah, eyaletinin kendi kaderini tayin etmesi için bir referandum kampanyası başlatmıştı; onun cesareti bana “SABAHI” kelimesini verdi çünkü şu manşetin yazılmasına neden olmuştu: ABDULLAH SALI SABAHI TEKRAR TUTUKLANDI - GOVT SÖZCÜSÜ. Sonra tekrar küçük parçalarla devam etmek zorunda kaldım: GÜNEY ÇOL'DA ÖLÜM: ŞERPA ÇAKILDI bana çok ihtiyacım olan “ÇOL” hecesini verdi ama “ABA” daha zordu, en sonunda bir film reklamında buldum: ALİ-BABA, ON YEDİNCİ HAFTA - SOLUK KESİCİ BİR MACERA!.. On yıldır toprakağalarını bhoodan kampanyasındaki fakirlere toprak bağışında bulunmak için ikna etmeye çalışan Açarya Vinoba Bhave bağışların bir milyon dönüm sınırını geçtiğini duyurmuş; toplu halde köylerin (“gramdan”) ve tek tek canların (“civandan”) bağışlarını talep eden iki yeni kampanya daha başlatmıştı. C. P. Narayan hayatını Bhave'nin işine adadığını ilan ettiğinde gazetelerde çıkan NARAYAN BHAVE'NIN YOLUNDA manşeti bana aradığım “YOLUNA” kelimesini aradan “D”yi kesip çıkarmak suretiyle verdi. Artık bitirmek üzereydim, Doğu Pakistan'daki olaylar beni finale götürdü. PAKİSTAN POLİTİK KAOSA GİDİYOR: HİZİP KAVGASI TOPLUM HAYATINI FELCE UĞRATTI, cümlesinden de “GİDİYOR”u çıkarttım. Büyük bir soru işaretine ihtiyacım vardı, onu da o günlerin daimi sorusunun sonunda buldum: NEHRU'DAN SONRA KİM?

Banyoya saklanarak tamamladığım notumu bir kâğıda yapıştırdım - hayatı yeniden düzenleme yolundaki ilk girişimim; bir yılan gibi belgeyi cebime soktum, kesesinde zehir gibi. İnceden

inceye Yağlısaç ve Kesikgöz'le oynamaya gitme işini ayarladım. “Karanlıkta Cinayet” diye bir oyun oynadık... Oyun esnasında Komutan Sabarmati'nin almirahına girdim ve ölümcül füzemi orada duran üniformasının cebine yerleştirdim. O anda (saklamaya gerek yok) hedefini vuran ve dişlerinin kurbanın topuğuna girdiğini hisseden bir yılanın keyfini hissettim...

KOMUTAN SABARMATİ (yazıyordu notumda)

NEDEN KARINIZ PAZAR SABAHI

ÇOLABA YOLUNA GİDİYOR?

Hayır, artık yaptığım şeyden gurur duymuyorum; ama unutmayın intikam şeytanımın iki başı vardı. Lila Sabarmati'nin sadakatsizliğini ortaya çıkararak kendi annem üzerinde de şok etkisi yaratmak istiyordum. Bir taşla iki kuş; iki kadın birden cezalandırılmış olacaktı, hem de çatallı dilimin tek bir darbesiyle. Sabarmati olayı diye bilinen şeyin esas temellerinin şehrin kuzeyindeki pis bir kahvede, kaçağın biri daireler çizen ellerin balesini izlediği zaman atıldığını söylemek yanlış olmaz.

Kendimi belli etmedim; bir çalının ardından saldırdım. Beni harekete geçiren neydi? Pioneer Cafe'deki eller; yanlış numaralar; balkonlarda elime sıkıştırılan ve örtülerin altına gizlenerek iletilen notlar; annemin ikiyüzlülüğü, Pia'nın avuntusu mümkün olmayan kederi: “Hay! Ay-hay! Ay-hay-hay!”... Benimki ağır bir zehirdi; ama üç hafta sonra etkisini gösterdi.

Sonradan ortaya çıktı ki notumu aldıktan sonra Komutan Sabarmati Bombay'ın en ünlü özel detektifi Dom Minto'yu tutmuştu. (Yaşlı ve adeta topal olan Minto o zamanlar tarifesini ucuzlatmıştı.) Minto'nun raporunu alana kadar beklemişti. Sonra: O Pazar sabahı altı çocuk Metro Cub Club'da yan yana oturmuşlar Konuşan Katır Francis ve Hayaletti Ev filmini izliyorlardı. Görüyorsunuz tanıklarım vardı; suç yerinde değildim. Ay, yani Sin gibi dünyanın gelgitlerini uzaktan yönetiyordum... perdede bir katır konuşurken Komutan Sabarmati bir deniz kuvvetleri teçhizat deposuna gitmişti. İmza atarak güzel, uzun namlulu bir silah ve mermi almıştı. Sol elinde üzerine bir özel detektifin düzenli yazısıyla adres yazılmış bir kâğıt

tutuyordu; sağ elindeyse kılıfsız silah vardı. Komutan taksiyle Çolaba Yoluna gitmişti. Taksinin parasını verip, elinde silahıyla dar bir sokaktan tişört sergileri ve oyuncakçı dükkânlarının yanından geçmiş, beton bir avlu yüzünden sokaktan içeride kalan apartmanın merdivenlerini çıkmıştı. Üzerinde 18C yazan kapının zilini çalmıştı; 18B'den özel Latince dersi veren Anglo-Hintli bir öğretmenin sesi duyuluyordu. Komutan Sabarmati'nin karısı Lila kapıyı açtığında, Komutan karnına sıfır mesafeden iki kurşun sıkmıştı. Kadın düşmüştü; Komutan onun yanından geçip tuvaletten kalkmakta olan, daha kıçını bile silmediği halde deli gibi pantolonunu çekmeye çalışan Bay Homi Catrack'ı bulmuştu. Komutan Vinoo Sabarmati adamın organına, kalbine ve sağ gözüne birer kurşun sıkmıştı. Silah susmamıştı; ama sustuğunda apartman büyük bir sessizliğe gömüldü. Bay Catrack vurulduktan sonra tuvalete oturmuştu ve güler gibi bir hali vardı.

Komutan Sabarmati apartmandan elinde dumanı tüten silahıyla çıkmış (korku içindeki Latince öğretmeni onu kapıdaki bir çatlaktan görmüştü); küçük podyumu üzerinde duran bir trafik polisi görünceye kadar Çolaba Yolu boyunca yürümüştü. Komutan Sabarmati polise, “Biraz önce bu silahla karımı ve âşığını öldürdüm; şimdi size teslim...” demişti. Ama silahı polisin burnunun dibinde oynatıp duruyordu; memur o kadar ürkmüştü ki trafik yönetirken kullandığı sopayı atıp kaçtı. Polisin kürsüsünde, birdenbire karışan trafiğin ortasında tek başına kalan Komutan Sabarmati dumanı tüten silahını sopa olarak kullanarak arabaları yönetmeye başladı. On dakika sonra gelen on iki kişilik polis timi onu böyle buldular, cansiperane üzerine atladılar ve karga tulumba yakalayarak on dakikadır trafiği büyük bir ustalıkla yönettiği alışılmadık sopayı elinden aldılar.

Sabarmati davası hakkında bir gazete şöyle yazıyordu: “Bu öyle bir tiyatro ki Hindistan onun sayesinde geçmişte ve şimdi ne olduğunu, gelecekte ne olabileceğini keşfedecek.”... Ama Komutan Sabarmati sadece bir kuklaydı; kuklayı oynatan bendim ve millet benim oyunumu oynamıştı - ama niyetim bu değildi! Onun öyle bir şey yapacağını... ben sadece... bir skandal istemiştim, evet bir ibret,

bütün sadakatsiz annelere ve eşlere bir ders ama böyle bir şey değil, kesinlikle.

Eylemlerimin sonucundan dehşete kapılmış vaziyette şehrin allak bullak düşünce dalgalarına vurdum kendimi... Parsi General Hastanesinde bir doktor, “Begüm Sabarmati yaşayacak ama yediklerine dikkat etmesi gerekecek,” diyordu... Ama Homi Catrack ölmüştü... Savunma avukatı kimdi? - “Ben onu hiç para almadan savunurum,” diyen kimdi? -Bir zamanlar Mevduat Dondurma Vakasının galibi olan, şimdi de Komutan'ın imdadına koşan kimdi? Sonny İbrahim “Onu olsa olsa babam kurtarır,” demişti.

Komutan Sabarmati Hindistan hukukundaki en ünlü katildi. Kocalar onun sadakatsiz karısını cezalandırmasını alkışlıyorlardı; sadık kadınlar sadakatlerinden dolayı kendilerini onaylanmış hissediyorlardı. Lila'nın kendi oğullarının düşünceleri şunlardı: “Onun öyle olduğunu biliyorduk. Bir deniz subayının buna dayanamayacağı belliydi.” Illustrated Weekly of India'da bir makale yazarı, “Haftanın Şahsiyeti” köşesindeki renkli karikatürün yanına bir kalem-portresi yazmıştı: “Sabarmati Vakasında, Ramayana'nın asil duyguları Bombay filmlerinin ucuz melodramına karışıyor; ama esas kahramanın boyuna poşuna diyecek yok; çekici olduğu da su götürmez.”

Homi Catrack ve annemden aldığım intikam ulusal krizi tırmandırmıştı... çünkü Deniz Kuvvetlerinin yönetmeliğine göre sivil hapishaneye girmiş birisi kesinlikle Donanma Komutanlığına getirilemiyordu. Bunun üzerine Amiraller, şehir politikacıları ve tabii İsmail İbrahim “Komutan Sabarmati Deniz Kuvvetleri hapishanesinde tutulmalıdır. Suçluluğu kanıtlanana kadar suçsuzdur. Eğer kariyerine devam etme şansı varsa bu şans boş yere elinden alınmamalıdır,” diyorlardı. Otoriteler de buna şöyle karşılık verdiler: “Evet.” Komutan Sabarmati Deniz Kuvvetlerinin kendi tutukevinde emniyet altına alınınca şöhretin kefaretini keşfetti - destek telgraflarına gömülmüş vaziyette mahkemeyi bekliyordu; hücresini çiçekler doldurmuştu, bir çilekeş gibi su ve pirinç yemek istediğini söylese de onun iyiliğini isteyenler tepsi tepsi biriyaniler, pista-ki-lauzlar ve başka besleyici yiyecekler yolluyorlardı habire. Ağır Ceza Mahkemesindeki kuyruğun

önüne alınan dava hızla başlamıştı... Savcılık, “birinci dereceden cinayet” suçlamasında bulunmuştu.

Çenesi kilitli, gözleri sert Komutan Sabarmati: “Suçsuzum,” demişti.

Annem, “Tanrım, zavallı adam, çok kötü değil mi?” demişti. “Ama sadakatsiz bir kadın çok korkunç bir şey Amma...” diye cevap vermiştim, o da başını çevirmişti.

Savcılık “Davanın seyri belli. Sebep, fırsat, itiraf, ceset ve plan; silah imzalanıp alınmış, çocuklar sinemaya gönderilmiş, detektifin raporu. Söylenecek başka ne var? Durum meydanda.”

Kamuoyu: “Ne de iyi bir adam, Allahım!”

İsmail İbrahim: “Bu bir intihar girişimi vakasıdır.”

Kamuoyu:”????????”

İsmail İbrahim açıkladı: “Komutan Dom Minto'nun raporunu aldığında doğru olup olmadığını kendi gözleriyle görmek istedi; doğruysa kendini öldürecekti. İmzalayarak silahı aldı; silah kendisi içindi. Çolaba'daki adrese perişan bir halde gitti; bir katil değil, bir ölü olarak! Ama orada - karısını orada görünce jüri üyeleri! - onu orada ahlaksız sevgilisiyle yarıçıplak görünce! -jüri üyeleri, bu büyük adamın nevri döndü. Ne yaptıysa kendini bilmeden yaptı. Bu yüzden de önceden planlama söz konusu değildir, cinayet de birinci dereceden değildir. Evet öldürmüştür ama serinkanlılıkla değil. Jüri üyeleri müvekkilimi iddia edilen suçtan suçlu bulmamalısınız.”

Şehirdeki fısıltılar şöyleydi: “Yok, bu kadarı da fazla... İsmail İbrahim bu sefer fazla ileri gitti... ama, ama... çoğunlukla kadınlarda oluşan bir jüri var... zengin de değiller... bu yüzden de Komutan'ın çekiciliğine ve avukatın cüzdanına karşı zayıflar... kim bilir? Belli mi olur?” Jüri, “Suçsuz,” dedi.

Annem bağırdı, “Harika!.. Ama, ama: bu adalet mi?” Hakim ona cevap verdi: “Bana verilen yetkiyi kullanarak bu saçma kararı değiştiriyorum. İddia edildiği şekilde suçludur.”

Ah o günlerin büyük galeyanı! Deniz Kuvvetlerinin ileri gelenleri piskoposlar ve diğer politikacılar: “Sabarmati temyizi beklerken Deniz Kuvvetleri hapishanesinde kalmalı. Bir tek hakimin bozgunculuğu bu büyük adamı mahvetmemeli!” Polis otoriteleri uzlaştı, “Pekâlâ.” Sabarmati Vakası hızla tırmanıyordu, eşine rastlanmamış bir hızla temyize gidiyordu... Komutan avukatına şöyle diyordu, “Artık talihin kontrolümden çıktığını hissediyorum; sanki başka bir şey güç kazandı... belki buna Kader demeli.”

Ben diyorum ki: “Sen ona Salim de veya Sümüklü veya Keskinburun veya Lekesurat; küçük-ay-parçam de.”

Temyiz kararı: “İddia edildiği şekilde suçlu.” Basında manşetler: SABARMATİ EN SONUNDA SİVİL HAPİSHANEYE GİDECEK Mİ? İsmail İbrahim'in kararı: “En üste gidiyoruz! Yargıtaya!” Sonra bir bomba. İçişleri Bakanından bir beyanat: “Kanunlarda bir istisna yapmak ağır bir olaydır; ama Komutan Sabarmati'nin bu ülkeye yaptığı hizmetler düşünüldüğünde Yargıtay kararını beklerken Deniz Kuvvetleri hapishanesinde kalmasına izin veriyorum.”

Sivrisinek gibi ısıran başka manşetler: HÜKÜMET YASAYA KARŞI GELİYOR! SABARMATİ SKANDALİ ARTIK BİR UTANÇ!.. Basının komutanın karşısına geçtiğini fark ettiğimde işinin bittiğini anlamıştım.

Yargıtay kararı: “Suçlu.”

İsmail İbrahim: “Af dileriz! Hindistan Başkanından af dileriz!” Artık Raştrapati Bhavan'da önemli meselelerin tartılması gerekiyor - Başkanlık Konutunun kapıları ardında bir adam, herhangi birinin kanunun üzerinde tutulup tutulamayacağına karar vermek zorunda; birinin karısının dostunu öldürmesi Deniz Kuvvetlerindeki kariyeri uğruna gözardı edilebilir mi; daha da önemli şeyler - Hindistan kanunun üstünlüğünü mü onaylayacak yoksa eskisi gibi kahramanların her şeyden önce geldiğini mi? Rama'nın kendisi yaşasaydı Sita'yı dağa kaldıranı öldürdüğü için onu hapse gönderir miydik? Önemli meseleler; aldığım intikamla çağımın tarihine yaptığım müdahale hiç de küçümsenmeyecek bir sonuç doğurmuştu.

Hindistan Başkanı “Bu adam için af çıkartamam,” dedi.

Nussie İbrahim (kocası en büyük davasını kaybetmişti) ağlıyor “Ay! Ay-hay!” ve daha önceki bir gözlemini yineliyordu: “Emine kardeş, o iyi adam hapse giriyor - dünyanın sonu mu geldi ne!”

Dudaklarımın hemen ardında titreyen bir itiraf: “Hepsini ben yaptım Amma; sen ders alasın diye. Amma, gömlekleri Lucknow işli başka adamları görmeye gitme; bardak öpüşmeleri yeter artık anne! Artık uzun pantolon giyiyorum, seninle bir erkek gibi konuşabilirim.” Ama dilimin ucuna gelse de söyleyemedim; gerek de kalmadı çünkü annemin bir yanlış numaraya cevap verdiğini duydum - tuhaf, alçak bir sesle şunları söyledi: “Hayır, burada öyle biri yok; lütfen size söylediğime inanın ve beni bir daha aramayın.”

Evet anneme bir ders vermiştim; Sabarmati olayından sonra Nadir-Kasım'ı bir daha hiç yüz yüze görmedi, yaşadığı müddetçe asla; ama ondan mahrum kalınca ailemizdeki bütün kadınların kaderine yenik düştü, yani zamanından önce yaşlanma lanetine; çökmeye başladı, ayağındaki aksama da arttı ve gözlerine yaşlılığın boşluğu yerleşti.

İntikamımın ardından istenmeyen bazı gelişmeler sökün etti; bunların belki en acıklı olanı Methwold Malikânelerinin bahçelerinde tahta ve tenekeden yapılma, üzerlerine kırmızı boyayla yazılar yazılmış acayip çiçeklerin açmasıydı... bizimki dışında bütün bahçelere dikilen ölümcül levhalar güçlerimin kendi idrakimi bile aştığının kanıtıydı; iki kat yüksekliğindeki tepemden bir keresinde sürgün edilmiştim, bu sefer de herkesi kovalamayı başarmıştım.

Versailles Villasının, Escorial Villasının ve Şans Souci'nin bahçelerindeki levhalar; kokteyl saatinin deniz melteminde birbirlerine selam veren levhalar. Her levhanın üzerinde aynı yedi harf, kıpkırmızı, yirmi beş santim: SATILIK. Levhaların mesajı buydu.

SATILIK - Versailles Villasının sahibi bir klozette öldüğü için satış işlemi zavallı moron Toxy adına korkunç dadı Bi-Appah tarafından yapılıyordu; satıştan sonra bakıcıyla bakılan ortadan kayboldular, Bi-Appah'ın kucağında banknotlarla dolu bir valiz vardı... Toxy'ye ne olduğunu bilmiyorum ama bakıcısının hırsı

düşünüldüğünde pek de iyi bir şey olmamıştır herhalde... SATILIK, Escorial Villasındaki Sabarmati dairesi; Lila Sabarmati'ye çocuklarının vesayeti verilmemiş ve hayatlarımızdan silinip gitmişti; Kesikgöz'le Yağlısaç ise bavullarını toplayıp Hindistan Deniz Kuvvetlerinin bağrına doğru yola çıkmışlardı, babaları otuz yıllık cezasını tamamlayana kadar Bahriye kendini in loco parentis ilan etmişti... İbrahimlerin Şans Souci'si de SATILIK'tı çünkü İshak İbrahim'in Embassy Oteli, Komutan Sabarmati'nin son yenilgisini aldığı gün gangsterler tarafından yakılmıştı, sanki şehrin cani sınıfları avukatın ailesini başarısızlığı için cezalandırıyordu; sonra İsmail İbrahim meslekten men edilmişti, görevi kötüye kullandığının kanıtlanması üzerine (Baro Komisyonunun raporundan alıntı); fınansal “sıkıntıya” giren İbrahimler de hayatlarımızdan çıkmıştı; en nihayet Kyros Dubaş ve annesinin dairesi de SATILIK'tı çünkü Sabarmati olayının yaygarası sırasında, neredeyse hiç fark edilmeden, nükleer fizikçi de portakal çekirdeğinden boğulup ölmüştü, böylece Kyros'un üzerine annesinin dini fanatizmini musallat etmiş ve bundan sonraki küçük bölümün konusunu oluşturacak ifşaat döneminin çarklarını harekete geçirmişti.

Levhalar japon balıkları, kokteyl saatleri ve istilacı kedilerin anılarını unutan bahçelerde başlarını sallıyorlardı; onları kim indirdi? William Methwold'un mirasçılarının mirasçıları kimlerdi?.. Bir zamanlar Dr. Narlikar'ın evi olan mekândan oğul vererek çıktılar: koca göbekli, fazlasıyla iş bitirici kadınlar, tetrapodlardan edinilme zenginlikleriyle iyice yayvanlaşıp daha da iş bitirici olmuşlardı (çünkü o günler her yerde denizin doldurulduğu günlerdi). Narlikar kadınları, Deniz Kuvvetlerinden Komutan Sabarmati'nin dairesini aldılar, taşınan Bayan Dubaş'dan Kyros'unun evini; Bi-Appah'ın parasını kullanılmış banknotlarla verdiler, İbrahimler'in alacaklıları Narlikar parasıyla susturulmuştu.

Bütün malikler arasında sadece babam evini satmayı reddetmişti; ona büyük paralar önermişlerdi ama o kafasını sallamıştı. Rüyalarını anlattılar - evleri yerle bir edip, iki katlık tepenin üzerine otuz katlık, gökleri delecek bir bina dikeceklerdi, pespembe bir dikilitaş, geleceklerinin bir nişanesi; soyutluklar içinde kaybolmuş

olan Ahmet Sina'nın bunlara karnı toktu. “Her tarafın molozla dolduğunda üç kuruşa satmak zorunda kalacaksın,” dediler; (onların tetrapod ihanetlerini hatırlayarak) nuh dedi peygamber demedi.

Toplanıp giderken “Sana söylemiştim Emine kardeş - sonu geldi! Dünyanın sonu geldi!” dedi ördek Nussie. Bu sefer söylediği hem doğruydu hem yanlış; 1958 Ağustosundan sonra dünya dönmeye devam etti ama çocukluğumun dünyası gerçekten de sona ermişti.

Padma - küçükken kendine ait bir dünyan var mıydı? Üzerine kıtalar, okyanuslar ve kutupların buzları resmedilmiş tenekeden bir küre? Plastik bir şeritle tutturulmuş iki ucuz madeni yarıküre. Hayır, tabii senin yoktu ama benim vardı. Yaftalarla dolu bir dünyaydı: Atlantik Okyanusu ve Amazon ve Yengeç Dönencesi. Kuzey Kutbunda da şu yazıyordu: İNGİLİZ MALI. Selamlaşan levhaların ve Narlikar kadınlarının harisliğinin Ağustosunda bu teneke dünyanın plastik şeridi kaybolmuştu; bir selobant alıp dünyayı Ekvatordan birleştirmiştim, sonra oyun ihtiyacım ona duyduğum saygıya baskın çıkmış ve dünyayla futbol oynamaya başlamıştım.

Sabarmati olayının ardından havayı annemin pişmanlığı ve Methwold mirasçılarının şahsi trajedileri doldurduğunda (her ne kadar selobantla tutturulmuş olsa da) dünyanın hâlâ tek parça ve ayaklarımın altında olduğundan emin Malikânelerin arasında teneke küremi yuvarlardım... ta ki Nussie İbrahim'in kıyamet ağıtlarını yaktığı güne -Sonny İbrahim'in komşu Sonny olmaktan çıktığı güne- kadar, o gün kardeşim Bakır Maymun anlaşılmaz bir öfkeyle tepeme çöktü ve bağırdı, “Tanrım, şunu tekmeleyip durma ağbi; bugün bile kendini biraz olsun kötü hissetmiyor musun?” Havaya sıçrayıp iki ayağıyla birlikte tam Kuzey Kutbunun üzerine inerek dünyayı öfkeli topukları altında patikamızın tozuna gömdü.

Eziyet ettiği, sokağın ortasında çırılçıplak bıraktığı hayranı Sonny İbrahim'in ayrılışı, hayatı boyunca sevgiyi reddeden Bakır Maymun'u etkilemiş gibiydi.

İfşaat

OM Hare Husro Hare Husrovand OM

Ey inanmayanlar bilin ki, SEMAVİ BOŞLUĞUN karanlık Geceyarılarında, Zamandan önceki bir zamanda Kutsal HUSROVAND'ın küresi bulunmaktadır!!! MODERN BİLİMADAMLARI bile KUTSAL DOĞRULUK EVİNİN Hasbından sual olunmaz GERÇEK varlığını gizlemek için bilmeye hakkı olan Halka nesillerdir YALAN söylendiğini bugün doğrulamaktadır!!! Dünya Çapında önde gelen entelektüeller hatta Amerika' dakiler bu HAYATİ HAVADİSİ gizlemek için kızılların, Yahudilerin vs. DİN-KARŞITI BİR KUMPAS kurduklarından söz etmektedir! Peçe şimdi kalkıyor. Kutsal YÜCE HUSRO Çürütülemez Kanıtlarla geliyor. Okuyun ve inanın!

Bilin ki GERÇEKTEN-VAROLAN Husrovand'da yaşamış olan Azizlerin Ruhsal Saflık Terakkisi o kadar büyüktür ki, MEDİTASYON ve benzeri vasıtalarla, Hayal bile edilemeyecek güçler, HERKESİN İYİLİĞİ İÇİN güçler kazanmışlardır! Çeliğin ARDINI GÖRÜR, DİŞLERİYLE KİRİŞLERİ BÜKERLERDİ!!!

* * * ŞİMDİ!* * *

İlk kez olarak böylesi güçler sizin Hizmetinizde kullanılabilir!

YÜCE HUSRO

* * * BURADA! * * *

Husrovand'ın düşüşünü dinleyin: KIZIL ŞEYTAN Bhimutha (adı batasıca) nasıl korkunç bir Meteorit Yağmurunu başlattı (DÜNYA GÖZLEMEVLERİNİN kayıtlarına geçtiği halde Açıklanamayan bir olaydır bu)... öyle berbat bir TAŞ YAĞMURUYDU ki Güzel Husrovand YERLE BİR OLDU & Azizleri ORTADAN KALKTI.

Ama asil Curaell ve güzel Halila bilgeydiler. Kundalini Sanatıyla esriyerek kendilerini KURBAN ETTİLER ve doğmamış oğulları YÜCE HUSRO'nun ruhunu kurtardılar. Yüce bir Yoga Transında (bunun gücü artık BÜTÜN DÜNYADA KABUL EDİLMEKTEDİR) Gerçek Tekliğe ulaşarak Kutsal Ruhlarını KUNDALİNİ HAYAT GÜCÜ ENERJİSİ IŞIĞI' nın Parlak Işınına

çevirdiler, günümüzün herkesçe bilinen LAZER'i bunun sıradan bir taklidi ve Kopyasıdır. Bu IŞIN sayesinde, doğmamış Husro'nun Ruhu Semavi Boşluğun-Sonsuzluğun DİPSİZ DERİNLİKLERİNDEN süzülmüş, ŞANS ESERİ! bizim Dünyamıza gelerek, mütevazı, iyi Aileden gelme bir Parsi kadının rahmine düşmüştür.

Sonra Çocuk doğmuştur & gerçekten çok İyidir & Benzersiz bir BEYNE sahiptir (hepimizin Eşit Doğduğunu da bir güzel YALANLAMIŞTIR! Serseriyle Aziz bir mi? TABİİ Kİ HAYIR!!!) Ama bir müddet gerçek mizacı Gizli kalmıştır, ta ki bir TİYATRO oyununda Dünyalı bir Azizi oynayana kadar (İLERİ GELEN ELEŞTİRMENLER dedi ki Oyununun Saflığı İnanca meydan okuyor) işte o zaman UYANDI & KİM OLDUĞUNU anladı. Artık gerçek adını aldı,

YÜCE **HUSRO** HUSROVANİ

* BHAGWAN *

& Zahit Alnına Kül sürerek Hastalıkları iyileştirmek & Kuraklıkları Sona Erdirmek & Geldiklerinde Bhimutha'nın Ordularıyla savaşmak için yola koyuluyor. KORKUN!

Bhimutha'nın TAŞ YAĞMURU bize DE gelecek! Politikacıların kızılların şairlerin vs. YALANLARINA inanmayın. Sadece gerçek Yüce Efendimize GÜVENİN

HUSRO HUSRO HUSRO HUSRO HUSRO HUSRO

& Bağışlarınızı Merkez Postanesi P.K. 555 Bombay-1'e gönderin. ESENLİKLER! GÜZELLİKLER!! DOĞRULUKLAR!!!

Om Hare Husro Hare Husrovand Om

Büyük Kyros'un babası nükleer fizikçiydi; annesiyse Dubaş'ının baskın akılcılığı tarafından sindirile sindirile içindeki inancı acılaşmış bir din fanatiğiydi; Kyros'un babası annesinin çekirdeklerini çıkarmayı unuttuğu portakaldan boğulunca Bayan Dubaş, merhum kocasını oğlunun kişiliğinden silme işine verdi kendini - Kyros'u kendi kafasındaki imgeye göre yeniden inşa etme işine, Büyük Kyros'tu adı, Tepsi üstünde geldi, Yıl dokuzyüzkırksekizdi - okul dâhisi Kyros - Shaw'un oyununda Aziz Jeanne olan Kyros - birlikte büyüdüğümüz, alıştığımız bütün bu

Kyros'lar artık yokolmuştu; bunların yerini Yüce Husro Husrovand'ın fazla şişirilmiş, adeta öküz gibi durgun görüntüsü almıştı. On yaşında Kyros Katedral Okulundan alındı ve Hindistan'ın en zengin gurusunun meteorik yükselişi başladı. (Hindistan'da kaç Hintli varsa o kadar da Hindistan vardır; Kyros'un Hindistan'ının yanına konduğunda benimkisi fazlasıyla dünyevi görünüyor.)

Buna neden izin verdi? Neden şehri kaplayan posterlere ve gazeteleri dolduran reklamlara gıkını çıkarmadı dâhi çocuk?.. Çünkü Kyros (her ne kadar Kadın Vücudunun Bölümleri hakkında bize biraz da hınzırca nutuklar çekse de) çocukların en uysalıydı ve annesine karşı çıkmayı aklından bile geçiremezdi. Annesi uğruna bir nevi brokar etek ve türban giymişti; evlatlık vazifesini yerine getirebilmek için milyonlarca dinibütünün küçük parmağını öpmesine izin veriyordu. Annesine duyduğu sevgi adına gerçekten de Yüce Husro olmuştu, tarihteki en başarılı kutsal çocuk; göz açıp kapayana kadar yarım milyonu bulan kitleler tarafından selamlanmaya, mucizeleri dillerde dolaşmaya başladı; Amerikalı gitaristler gelip ayaklarının dibinde oturuyorlar, yanlarında çek defterlerini de getiriyorlardı. Yüce Husrovand'ın muhasebecileri, vergi kaçırdığı ülkeler ve Husrovand Yıldızgemisi adında bir yatı vardı, bir de uçağı - Yüce Husro'nun Yıldız Uçağı. Hafiften gülümseyerek hayır dua dağıtan çocuğun içinde bir yerlerde... annesinin ürkütücü ölçüde muktedir (ne de olsa Narlikar kadınlarıyla aynı evde yaşamıştı; onları ne kadar iyi tanıyordu? Onların korkunç iş bitiriciliğinin ne kadarı ona da sızmıştı?) gölgesinin ardında ebediyen gizli kalan bir yerlerde benim arkadaşım olan çocuğun hayaleti uyukluyordu.

“O Yüce Husro mu?” diye soruyor Padma hayretle. “Geçen sene denizde boğulan mahagurudan mı söz ediyorsun?” Evet Padma; suyun üzerinde yürüyemiyordu; benimle temasa geçen insanların çok azı eceliyle öldü... itiraf edeyim Kyros'un kutsallaşmasını biraz kıskanıyordum. “Onun yerinde ben olmalıydım,” diye düşündüğüm bile olmuştu, “sihirli çocuk benim; sadece evdeki önceliğim değil öz be öz benim olan yetilerim bile çalındı.”

Padma: Ben asla “mahaguru” olmadım; milyonlar asla ayaklarımın dibinde oturmadılar; bu da benim suçumdu çünkü seneler önce bir gün Kyros'un Kadın Vücudunun Bölümleri dersini dinlemeye gitmiştim. “Ne?” Padma şaşkınlıkla başını sallıyor. “Bu da ne demek?” Nükleer fizikçi Dubaş'ın güzel mermer bir heykelciği vardı -çıplak bir kadın- ve bu figürün yardımıyla oğlu, kıkırdayıp duran oğlanlardan oluşan bir dinleyici kitlesine uzmanlara yaraşır dersler verirdi. Bedavaya değil; büyük Kyros'un bir ücreti vardı. Anatomiye karşılık çizgi roman talep ederdi - ben de bütün masumiyetimle ona en değerli Superman çizgi romanlarımdan birini vermiştim, Kripton gezegeninin patlamasını ve babası Jor-El'in onu uzaya roketle bırakmasını, dünyaya düşmesini, iyi huylu Kentler tarafından yetiştirilmesini anlatan bölümünü... bunu benden başka gören yok muydu? Bütün o yıllar boyunca Bayan Dubaş'ın modern mitlerin en dokunaklısı olan süpermenin gelişi efsanesini yeniden yaratmaya uğraştığını kimse anlamamış mıydı? Afişlerin Yüce Husro Husrovand Bhagwan'in gelişini duyurduğunu gördüğümde, bir kere daha allak bullak masalsı dünyamda olan bitenler için kendimin sorumlu olduğunu kabul etmek zorunda kaldım.

Bana ihtimam gösteren Padma'nın bacak kaslarına nasıl da hayranım! Masamdan bir iki adım ötede çömeliyor, sarisi balıkçı kadınlarınki gibi sıvanmış. Baldır kasları hiç geriliyormuş gibi durmuyor; sarinin kıvrımları arasından kabaran kalça kasları takdire şayan dayanıklılıklarını sergiliyor. Sonsuza kadar çömelebilecek kadar güçlü olan, hem yerçekimini hem de krampları bertaraf eden Padma acele etmeden uzun hikâyemi dinliyor; Ey büyük turşucu kadın! Bisepslerinde, trisepslerinde ne büyük sağlamlık, ne rahatlatıcı dayanıklılık... çünkü kollarına da hayranım, bileğimi bir saniyede büküverirler, geceleyin beni beyhude yere sardıklarında onlardan kaçış yoktur. Krizimizi atlattığımızdan artık tam bir uyum içindeyiz; ben anlatıyorum, anlatılan o; o bana bakıyor ben bakılmayı vakarla kabul ediyorum. Aslında Padma Mangroli'nin şikâyetçi olmayan kaslarından tam anlamıyla memnunum, o ise hikâyelerimden çok benimle ilgileniyor.

Padma'nın kas yapısından neden böyle uzun uzun söz ettim: Bugünlerde herhangi bir şeyden ya da kişiden (mesela daha okumayı bile öğrenmemiş oğlumdan) ziyade o kaslara, sadece onlara anlatıyorum hikâyemi. Çünkü son sürat ilerliyorum; hatalar, atlamalar, vurgu farklılıkları mümkün; çatlaklarla yarış ediyorum ama şimdiye kadar yapılan hataların bilincindeyim ve çöküşüm hızlandıkça (yazma hızım buna yetişmekte zorluk çekiyor) güvenilir olmama riski de artıyor... bu durumda Padma'nın kaslarını kılavuz olarak kullanmayı öğreniyorum. Sıkıldığında liflerinde ilgisizlik kıpırtılarını seçebiliyorum; inanmadığında yanağında bir tik beliriyor. Kaslarının dansı beni yolda tutuyor; çünkü bütün edebiyatta olduğu gibi otobiyografide de gerçekten olmuş olanlar, yazarın okuyucuyu olduğuna ikna ettiği şeylerden daha önemsizdir... Büyük Kyros'un hikâyesini kabul eden Padma bana on bir yaşımın en kötü günlerine ilerlemek için cesaret veriyor (daha da beteri olacaktı) - Ağustos ve Eylül aylarına, ifşaatların kandan hızlı aktığı zamana.

Narlikar kadınlarının yıkım ekipleri geldiğinde levhalar daha henüz indirilmişti; Buckingham Villası William Methwold'un ölmekte olan saraylarının yığın yığın tozuna gömülmüştü. Toz sayesinde aşağıdaki Warden Caddesinden görülmesek de telefonlara hâlâ açıktık; Pia yengemin titrek sesiyle sevgili Hanif dayımın intihar ettiğini bize haber veren de bir telefondu. Homi Catrack'tan aldığı maaştan mahrum kalan dayım gümbürtülü sesini, kupa ve gerçeklik saplantısını alıp Marine Drive'daki apartmanının çatısına çıkmış, akşam esen melteme doğru bir adım atarak (düştüğünde) dilencileri o kadar korkutmuştu ki kör numarası yapmayı bırakıp bağıra bağıra koşmaya başlamışlardı... yaşarken olduğu gibi ölürken de gerçeğin davasına hizmet etmiş ve yanılsamayı yok etmişti. Otuz dört yaşını doldurmak üzereydi. Cinayet ölüm doğuruyor; Homi Catrack'ı öldürmekle kendi dayımı da öldürmüştüm. Benim hatamdı; hem ölümler daha bitmemişti.

Aile Buckingham Villasında toplandı: Agra'dan Adem Aziz ve Muhterem Valide; Delhi'den, üstlerini onaylama sanatını fazlaca cilaladığı için artık onlar tarafından işitilmeyen ve terfi edemeyen Devlet Memuru Mustafa dayım ve yarı-İranlı karısı Sonia ve dövüle

dövüle karaktersizleştirildiklerinden kaç tane olduklarını bile hatırlayamadığım çocukları; Pakistan'dan hınçlı Aliye ve hatta yirmi yedi bavulla iki hizmetkâr getiren, sürekli saatlerine bakarak tarihi sormaktan hiç vazgeçmeyen General Zülfikâr'la Emerald teyzem. Oğulları Zafer de gelmişti. Halkayı tamamlamak için annem Pia yengemi de bize getirmişti, “en azından kırkı çıkana kadar kardeşim.”

Kırk gün boyunca tozun kuşatması altında kaldık; bütün pencerelerin etrafına sıkıştırdığımız ıslak havluların arasından sızan toz, başsağlığına gelen herkesi sinsice takip eden toz, duvarlardan sızıp biçimsiz bir hayalet gibi havada asılı duran toz, âdet olduğu üzre zılgıt çeken kadınların seslerini, aynı zamanda matemdeki akrabaların hıçkırıklarını boğan toz; Methwold Malikânelerinin kalıntıları anneannemin üzerine çöküp onu büyük bir öfkeye sevk etmişti; Punchinello-yüzlü General Zülfikâr'ın dar burun deliklerini tahriş edip onu çenesine hapşırmaya zorlamıştı. Tozun hayalet pusunda zaman zaman geçmişten bazı şekilleri seçer gibi oluyorduk, Lila Sabarmati'nin buharlaşmış piyanolasının serabı ya da Toxy Catrack'ın hücresindeki pencerenin parmaklıkları; Dubaş'ın çıplak heykeli toz-halinde odalarımızda dans ediyor, Sonny İbrahim'in boğa güreşi posterleri bulut bulut ziyaretimize geliyorlardı. Buldozerler çalışırken Narlikar kadınları başka bir yere taşınmışlardı; toz fırtınasının içinde yalnızlığımız bize ihmal edilmiş mobilya havası veriyordu, sanki üzerleri örtülmeden yıllarca bir köşede bırakılmış sandalyeler masalar gibiydik; kendi kendimizin hayaleti gibi görünüyorduk. Bir burundan, Adem Aziz'in yüzündeki kartalsı canavardan doğmuş bir hanedandık biz ve bu acılı zamanımızda burun deliklerimize giren toz mesafemizi azaltıyor, ailelerin varolmasını sağlayan engelleri aşındırıyordu; ölmekte olan sarayların toz fırtınasında hiçbirimizin asla unutamayacağı şeyler söylendi, görüldü ve yapıldı.

Başlatan Muhterem Valide oldu, bunun nedeni belki de yıllar tarafından doldurula doldurula memleketi Srinagar'daki Sankaraçarya dağına benzediği için tozun taarruzuna karşı en geniş alanın onda olmasıydı. Dağ gibi gövdesinden çığ gibi bir gümbürtü kopup geldi ki kelimelere döküldüğünde yaslı dul Pia yengeme karşı

acımasız bir saldırıya dönüştü. Hepimiz mumanimin biraz acayip davrandığını fark etmiştik. Onun çapında bir aktrisin dulluğun icaplarına sükseli bir biçimde bakacağına dair dile getirilmemiş bir beklenti vardı; içten içe onun nasıl yas tutacağını görmek için can atıyorduk, meşhur bir trajedi ustasının kendi felaketinin orkestrasyonunu nasıl yapacağını merakla bekliyorduk, gösterişli bir cesaretle uysallığın, ulutan bir acıyla yumuşak yeisin sanatın kesin orantılarıyla harmanlandığı kırk günlük bir raga umuyorduk; ama Pia tepkisiz, kuru gözlü ve sessizdi. Emine Sina'yla Emerald Zülfikâr Pia'nın yeteneklerini kıvılcımlamaya çalışarak ağlayıp saçlarını başlarını yoluyorlardı; ama sonunda hiçbir şey Pia'yı etkileyemezmiş gibi göründüğünde Muhterem Valide sabrını kaybetmişti. Toz onun öfkeli hayalkırıklığına sızmış ve hırçınlığını arttırmıştı. “O kadın, nederlerona,” diye gürlemişti Muhterem Valide, “size onun ne mal olduğunu söylememiş miydim? Benim oğlum ne istese yapabilirdi ama yoo, bu kadın onun hayatını mahvetti; oğlum ondan kurtulmak için, nederlerona, çatıdan atladı.”

Laf ağızdan çıkmıştı bir kere. Pia taş gibi oturuyordu; içim muhallebi gibi titriyordu. Muhterem Valide haşin haşin devam etti; ölmüş oğlunun saçları üzerine yemin etti. “O kadın oğlumun hatırasına saygı gösterene kadar, nederlerona, gerçek bir eş gibi ağlayana kadar ağzımdan lokma girmeyecek. Gözünde yaş yerine sürmeyle oturması, nederlerona, ayıptır rezilliktir!” Ev Adem Aziz'le eski savaşlarının yankısıyla çınladı. Kırk günün yirminci gününe kadar anneannemin de öleceğinden ve kırk günün tekrar başlayacağından korktuk. Tozlu tozlu yatağında yatıyordu; bekliyor ve korkuyorduk.

Anneannemle yengem arasındaki patayı ben bozdum; böylece en azından bir hayat kurtardığımı meşru olarak iddia edebilirim. Yirminci gün kör bir kadın gibi zemin kattaki odasında oturan Pia Aziz'e gittim; ziyaretime bahane olarak Marine Drive'daki apartmanda yaptıklarım için özür dilemek istediğimi söyledim. Pia mesafeli bir sessizlikten sonra konuştu: “Hep melodram,” dedi ifadesizce, “Ailesinde, işinde. Melodramdan nefret ettiği için öldü; işte bu yüzden ağlamıyorum.” O zaman anlamamıştım; şimdi Pia Aziz'in

kesinlikle haklı olduğundan eminim. Bombay sinemasının ucuz dokunaklı tarzını tepmekle parasız kalan dayım çatının kenarından yürüyüp gitmişti; yere doğru son dalışı melodramdan kaynaklanıyor (belki biraz da izini taşıyordu). Pia'nın ağlamayı reddetmesi onun hatırası şerefineydi... ama bunu itiraf etmek için harcadığı gayret kendine hâkimiyetinin duvarlarını yıkmıştı. Toz Pia'yı hapşırttı; hapşırık gözlerine yaşlar getirdi; artık yaşlar durmak bilmiyordu, hepimiz umduğumuz performansa şahit olmuştuk nihayet çünkü bir kere dökülmeye başlayan gözyaşları Flora Çeşmesi gibi boşalıyordu ve Pia kendi yeteneğine karşı koymayı başaramıyordu; sular selleri oyunculuğuna yaraşır şekilde biçimlendiriyor, baskın temalar ve yan motifler ekliyor, hayretlik memelerini kah sıkarak kah yumruklayarak döverken gerçekten de izlemesi acı veren bir sahne yaratıyor... elbiselerini, saçını başını yoluyordu. Bu gözyaşı ifratı Muhterem Valide'yi yemeye ikna etti. Yengemden tuzlu su fışkırırken anneanneme dal ve şam fıstıkları yağıyordu. Şimdi Nesim Aziz Pia'nın üzerine inmiş, onu kucaklamış, solosunu düete çevirmiş, uzlaşmanın melodisini kederin candayanmaz güzellikteki ezgileriyle birleştirmişti. Avuçlarımız açığa vuramadığımız alkışlardan kaşınıyordu. Ama daha bitmemişti çünkü artist Pia epik gayretlerini mükemmel bir sonla noktalamıştı. Başını kaynanasının kucağına koyarak, teslimiyet ve gayesizlik dolu bir sesle, “Anne, bu değersiz kızın seni bir kez olsun dinlesin artık; sen ne istersen onu yapacağım,” dedi. Muhterem Valide gözyaşları içinde: “Kızım, babanla ben yakında Ravalpindi'ye gideceğiz; yaşlılığımızda en küçük çocuğumuz Emerald'ın yanında yaşayacağız. Sen de bizimle geleceksin, bir benzin istasyonu alacağız.” Muhterem Valide'nin hayali işte böyle gerçek olmaya başlamış, Pia Aziz de film dünyasını petrol dünyası uğruna bırakmaya razı olmuştu. Hanif dayımın bunu muhtemelen onaylayacağını düşünmüştüm.

O kırk gün boyunca toz hepimizi etkilemişti; Ahmet Sina'yı kaba ve nobran yapmıştı, karısının ailesiyle oturmayı reddediyor, matemdekilere mesajlarını Alice Pereira ile yolluyor ya da ofisinden bağırarak iletiyordu: “Kesin tantanayı! Bu ciyaklamanın içinde çalışmaya uğraşıyorum!” Toz, General Zülfikâr ve Emerald'ın sürekli

takvimlere ve uçak seferlerine bakmalarına neden olmuştu; oğulları Zülfikâr ise Bakır Maymun'a böbürlenerek babasının onu kendine alacağını söylemeye başlamıştı. “Çok şanslısın,” demişti bu cakalı kuzen kardeşime, “Babam Pakistan'da çok önemli biri.” Ama Zafer'in tipi her ne kadar babasına benzese de toz, Maymun'un isyankâr ruhunu tıkamıştı ve onunla mücadele edecek gücü toplayamıyordu. Bu esnada Aliye teyzem yıllanmış, tozlu hayalkırıklığını havaya neşrediyordu ve en acayip akrabalarım Mustafa dayımın ailesi bön bön köşelerde oturup her zamanki gibi unutuluyorlardı; Mustafa Aziz'in geldiği zaman iyice mumlanıp uçları yukarı kaldırılmış olan bıyığı tozun baskıcı etkisi altında nicedir sarkmaktaydı.

Sonra, matem devresinin yirmi ikinci gününde dedem Adem Aziz Tanrıyı gördü.

O sene altmış sekiz yaşındaydı - yüzyıldan bir on yıl daha yaşlı. Ama iyimserlik olmadan geçen on altı yılın ceremesi ağır olmuştu; gözleri hâlâ maviydi ama sırtı kamburlaşmıştı. Buckingham Villasında işli takkesi ve yerlere kadar inen çuga-mintanıyla -üzerinde ince bir toz tabakasıyla- dolanırken boş boş havuç geveleyip çenesinin parlak beyaz kenarlarından ince salyalar akıtıyordu. O çöktükçe Muhterem Valide genişleyip güçleniyordu; bir zamanlar Merkürokrom gördüğünde acınacak şekilde inleyen kadın şimdi onun zayıflıklarıyla alay ediyor gibiydi, sanki dişi ifritlerin erkeklere masum kızlar gibi görünüp onları evlilik yatağına çektikten sonra, gerçek korkunç hallerine bürünüp ruhlarını yemeye başladığı efsanevi birlikteliklerdendi onların evlilikleri... anneannem o günlerde neredeyse, geriye kalan tek oğlunun üst dudağı üzerinde tozlu tozlu asılı duran kıllar kadar gür bir bıyık edinmişti. Yatağının üzerinde bağdaş kurup dudağının üzerine gizemli bir madde sıvıyor sonra da onu elinin ani bir hareketiyle hızla çekiyordu; ama bu çare illeti azdırmaktan başka işe yaramıyordu.

“Çocuk gibi oldu, nederlerona,” demişti Muhterem Valide dedemin çocuklarına, “Hanif de onun işini bitirdi.” Onun bir şeyler görmeye başladığı konusunda bizi uyarmıştı. “Olmayan insanlarla konuşuyor,” diye fısıldadı yüksek sesle, dedem dişlerini emerek odada dolanırken, “Birden bağırıveriyor, nederlerona! Gecenin

yarısı!” Onu taklit etti: “Ho, Tai? Sen misin?” Biz çocuklara kayıkçıyı, Sinekkuşu'nu, Kuç Naheen Ranisi'ni anlatmıştı. “Zavallı adam çok uzun yaşadı, nederlerona; hiçbir baba oğlunun ölümünü görmemeli.”... Onu dinleyen Emine anlayışla başını sallıyordu, Adem Aziz'in bu mirası ona da bırakacağından habersiz - son günlerinde o da üzerlerine vazife olmadığı halde geri dönen şeyler tarafından ziyaret edilecekti.

Toz yüzünden tavan vantilatörlerini kullanamıyorduk; ter, felakete uğramış dedemin yüzünden akıyor, yanaklarında çamur izleri bırakıyordu. Bazan yanında her kim varsa yakalayıp son derece sarih konuşuyordu: “Bu Nehrular kendilerini kral ilan etmeden rahat edemeyecekler!” Ya da feci halde bozulan General Zülfikâr'ın yüzüne bağırarak, “Ah zavallı Pakistan! İdarecileri ona ne kötü muamele ediyor!” derdi. Ama sair zamanlarda kendini bir mücevherci dükkânında sanıyormuş gibi mırıldanırdı”... Evet yakutlar ve zümrütler vardı...” Maymun kulağıma fısıldadı: “Dedem ölecek mi?”

Adem Aziz'den bana ne geçmişti: kadınlara karşı bir zayıflık ama aynı zamanda bunun sebebi de, yani (benim gibi) Tannya ne inandığı ne de inanmadığı için ortasında oluşan o boşluk. Bir şey daha - on bir yaşında herkesten önce fark ettiğim bir şey. Dedem çatlamaya başlamıştı.

“Kafadan mı çatlaktı?” diye soruyor Padma.

Kayıkçı Tai demişti ki: “Buz hep beklemededir, Adem baba, suyun teninin hemen altında.” Gözlerindeki çatlakları görmüştüm - mavinin ardında renksiz çizgilerden oluşmuş ince bir ağ; sertleşmiş derinin altına yayılmaya başlamış çatlak ağını görmüştüm; Maymun'un sorusuna “Sanırım öyle,” diye cevap verdim. Kırk günlük yas süresi bitmeden önce dedemin teni soyulup pul pul dökülmeye başladı; dudaklarının kenarlarındaki yaralar yüzünden yemek yemek için bile ağzını zor açıyordu; dişleri de ilaç sıkılmış sinekler gibi dökülmeye başlamıştı. Ama çatlaklardan ölmek uzun sürebilir; öteki çatlakları, kemiklerini kemiren hastalığı öğrenmemize daha çok vardı; öyle bir hastalıktı ki sonunda iskeleti aşınmış ten torbasının içinde toza dönüşecekti.

Padma birdenbire paniğe kapılmış gibi görünüyor. “Ne diyorsun sen? Efendi sen şimdi bana senin de mi... bir adamın kemiklerini kemiren ne menem bir şeydir? Yoksa...”

Şimdi ara verecek zaman yok; sempati ya da paniğin sırası değil; daha şimdiden alabileceğimden fazla yol aldım. Zamanda biraz geri giderek benden de Adem Aziz'e bir şeyler geçtiğini belirtmek zorundayım; çünkü matem süresinin yirmi üçüncü gününde bütün aileyi kesme cam vazoların (artık onları dayımdan saklamak gerekmiyordu) yastıkların ve hareketsiz vantilatörlerin olduğu odada toplantıya çağırdı, benim kendi gördüklerimi duyurduğum oda... Muhterem Valide “Çocuk gibi oldu,” demişti; çocuk gibi dedem yaşadığını ve iyi olduğunu sandığı oğlunun ölümünü öğrendikten üç hafta sonra hayatı boyunca öldüğüne inanmaya çalıştığı Tanrıyı kendi gözleriyle gördüğünü ilan etti. Bir çocuk gibi kimse ona inanmadı. Bir kişi dışında... “Evet, dinleyin,” dedi dedem, sesi eski gümbürtülü ses tonunun cılız bir taklidi gibiydi, “Evet Rani? Burda mısın? Sen de mi Abdullah? Gel otur Nadir, haberlerim var - Ahmet nerede? Aliye onun da burada olmasını ister... Tanrı, çocuklar; hayatım boyunca savaştığım Tanrı. Oskar, Ilse? - Hayır, tabii onların öldüğünü biliyorum. Benim yaşlı, hatta bunak olduğumu düşünüyorsunuz; ama ben Tanrıyı gördüm.” Ağızda yuvarlamalara ve başka konulara atlamalara rağmen hikâye ağır ağır dökülüyor: Geceyarısı dedem karanlık odasında uyanmış. Birisi daha varmış - karısı olmayan birisi. Muhterem Valide kendi yatağında horluyormuş. Ama başkası. Üzerinde batmakta olan ay tarafından aydınlatılmış ince bir toz tabakası olan biri. Adem Aziz, “Ho, Tai sen misin?” demiş. Muhterem Valide uykusunun arasında mırıldanmış, “Uyu, herif, unut şu...” Ama biri, o şey yüksek, ürkütücü (ve ürkmüş?) bir sesle haykırmış “Yüce İsa!” (Kesme camdan vazoların arasında dedem kafir ismini zikrettiği için özür dilercesine gülüyor, heh heh.) “Yüce İsa!” dedem bakmış, ellerinde, ayaklarında delikler varmış, sanki bir zamanlar... Ama dedem gözlerini ovuyor, başını sallıyor, “Kimsin? Adın ne? Ne dedin?” diyormuş. Ürküten-ürkek görüntü “Tanrı! Tanrı!” demiş ve biraz duraladıktan sonra “Beni görebileceğini sanmazdım,” diye eklemiş.

“Ama Onu gördüm,” diyor dedem hareketsiz vantilatörlerin altında. “Evet, bunu inkâr edemem, gerçekten gördüm.”... Görüntü: “Sen oğlu ölen adamsın,” demiş; dedem de göğsünde bir ağrıyla “Neden? Neden öldü?” diye sormuş. Bunun üzerine toz sayesinde görünür olan yaratık “Tanrının kendine göre nedenleri vardır ihtiyar; hayat böyle, değil mi?” demiş.

Muhterem Valide hepimizi dağıttı. “İhtiyar ne dediğini bilmiyor nederlerona. Söylediği şeye bak, ak düşen saçları adamı zındık yaptı!” Ama Mary Pereira'nın yüzü çarşaf gibi bembeyazdı; Mary, Adem Aziz'in kimi gördüğünü biliyordu - Mary'nin suçu için duyduğu sorumluluk yüzünden çürüyerek elleriyle ayaklarında delikler açılmış; topuğuna yılanın dişleri girmiş; yakındaki bir saat kulesinde ölmüş ve Tanrı zannedilmiş biri.

Dedemin hikâyesini hemen burada bitirsem iyi olacak; epeyce anlattım zaten, hem belki bir daha fırsatım olmaz... dedemin bana üst kattaki Profesör Schaapsteker'in deliliğini hatırlatan bunaklığının derinliklerinde bir yerlerde, Tanrı'nın Hanif’in intiharına karşı kayıtsız bir tavır takınmakla dedemin bu meselede kabahatli olduğunu gösterdiği gibi hınçlı bir fikir kök salmıştı; Adem General Zülfikâr'ı apoletlerinden tutup kulağına fısıldamıştı: “Ona inanmadığım için oğlumu benden çaldı Tanrı!” Zülfikâr da “Hayır, hayır doktor sahib kendinizi böyle üzmeyin...” demişti Ama Adem Aziz gördüğü şeyi hiç unutmadı; gerçi gördüğü ilahın ayrıntıları geriye sadece ateşli, şevkli bir intikam arzusu (bu yönümüz de ortak) bırakarak zihninde bulanmıştı... kırk günlük matem süresinin sonunda (Muhterem Valide'nin planladığı şekilde) Pakistan'a gitmeyi reddedecekti çünkü orası özellikle Tanrı için inşa edilmiş bir ülkeydi; hayatının geri kalan yıllarında da bastonuyla camilere, tapınaklara girip tapınmaya gelenlerle din adamlarına beddualar savurarak ve saldırarak kendini gülünç duruma düşürecekti. Agra'da eski günlerin anısına ona hoşgörü gösteriyorlardı; Cornwallis Caddesindeki paan dükkânında ihtiyarlar hokka vurmaca oynayıp Doktor Sahib'in geçmişini merhametle yadediyorlardı. Muhterem Valide sadece bir tek sebepten ona boyun eğmişti - bunaklığın verdiği tabu devirme saplantısı, tanınmadığı bir ülkede rezillik yaratırdı.

Aptallığının ve öfkesinin altında çatlaklar yayılmaya devam ediyordu; hastalık sürekli kemiklerini kemiriyordu, nefret de geri kalan yerlerini. Yine de 1964'e kadar yaşadı. Vaka şöyle meydana geldi: 25 Aralık 1963 Çarşamba günü Muhterem Valide uyandığında kocasının gitmiş olduğunu gördü. Evlerinin avlusuna, tıslayan kazlarla şafağın solgun gölgeleri arasına çıkarak bir hizmetkâr çağırdı ve Doktor Sahib'in rikşayla istasyona gittiğini öğrendi. İstasyona gittiğinde tren kalkmıştı; işte bu şekilde dedem, bilinmez bir isteğin peşine düşerek, son yolculuğuna başladı; böylece hikâyesini başladığı yerde, dağlarla çevrili göl kenarındaki bir şehirde bitirecekti.

Vadi buzdan bir kabuk içindeydi; dağlar gölün üzerindeki şehri yutmaya hazırlanan öfkeli dişler gibi vadiye yaklaşmışlardı... Srinagar'da kış; Keşmir'de kış. 27 Aralık Cuma günü dedemin eşgaline uyan bir adam üzerinde çuga-mintanı Hazratbal Camiinin etrafında dolanırken görülmüştü. Cumartesi sabahı dört kırk beşte Hacı Muhammed Halil Gana, caminin muhafazalı bölümünden vadinin en değerli kutsal emanetinin çalındığını fark etmişti: Peygamber Muhammed'in kutsal saçı.

O mu çalmıştı? Yoksa o değil miydi? Eğer oysa neden elinde bastonu camiye girip alışkanlığı olduğu üzre müminlere saldırmamıştı? O değildiyse, o zaman neden? Bunun, “Keşmirli Müslümanların moralini bozmak” için hükümetin bir kumpası olduğu söylentileri vardı; başka söylentilere göre kutsal emaneti Pakistanlı ajan provokatörler huzursuzluğu körüklemek için çalmıştı... öyle miydi? Değil miydi? Bu tuhaf hadise gerçekten politik miydi yoksa oğlunu kaybetmiş bir babanın Tanrıdan intikam almak için son girişimi miydi? On gün boyunca hiçbir Müslüman evinde yemek pişmedi; isyanlar çıktı, arabalar yakıldı; ama dedem artık politikanın üzerindeydi ve gösterilere katıldığı görülmemişti. Tek bir misyonu olan bir adamdı; bilinenler şu kadar, 1 Ocak 1964'te (Çarşamba, Agra'ya gelişinden tam bir hafta sonra) Müslümanların hatalı olarak Süleyman'ın Tahtı dedikleri tepeye yüzünü döndü, tepenin üzerinde bir radyo vericisi ama aynı zamanda Sankaraçarya Tapınağının kara ışıltısı vardı. Şehirdeki karışıklığı görmezden gelen dedem tepeye

tırmandı; bu sırada içindeki çatlak hastalığı sabırla kemiklerini kemiriyordu. Kimse onu fark etmedi.

Hükümet Peygamberin saçının tek telini bulmak için yapılan büyük araştırmanın başarılı olduğunu duyurmadan beş gün önce, (Heidelberg'den dönme) Doktor Adem Aziz öldü. Devletin en kutsal azizleri saçın hakikisi olup olmadığını söylemek için bir araya geldiklerinde dedem işin doğrusunu söyleyebilecek durumda değildi. (Eğer yanılmışlarsa... ama sorduğum sorulara cevap veremem.) Bu suç için Abdül Rahim Bendi diye biri tutuklanmış, sonra sağlığı bozuk olduğu için salıverilmişti; ama belki dedem yaşasaydı konuya ışık tutabilirdi... 1 Ocak günü öğle vakti Adem Aziz Sankaraçarya Tapınağına geldi. Bastonunu kaldırdığı görüldü; tapınağın içinde Şiva-lingam'da puca ayini yapmakta olan kadınlar geri çekildiler - tıpkı bir keresinde başka bir tetrapod saplantılı doktorun gazabından kaçtıkları gibi; sonra çatlaklar onu ele geçirdi ve kemikleri ufalanırken bacakları büküldü, bunun sonucunda da iskeletinin geri kalanı dönüşsüzce paramparça oldu. Çuga-mintanının cebindeki kâğıtlar sayesinde kimliği belirlendi: oğlunun bir fotoğrafı, karısına yarım kalmış bir mektup (neyse ki adres doğruydu). Taşınamayacak kadar kırılgan olan gövde doğduğu yerde toprağa verildi.

Padma'yı seyrediyorum; kasları dalgın dalgın seğirmeye başladı. “Bunu bir düşün,” diyorum. “Dedemin başına gelenler çok mu tuhaf? Bunu bir saçın çalınması yüzünden kopartılan kutsal yaygarayla kıyasla; çünkü bu noktası virgülüne doğru ve kıyaslandığında yaşlı bir adamın ölümü son derece normal görünüyor.” Padma rahatlıyor; kasları devam etmeme izin veriyor. Çünkü Adem Aziz için çok zaman harcadım; belki de bunun ardından anlatmam gerekenlerden korkuyorum ama ifşaattan kaçış yok.

Son bir şey daha: dedemin ölümünden sonra Başbakan Cavaharlal Nehru hastalandı ve bir daha düzelemedi. Ölümcül hastalığı 27 Mayıs 1964 günü yaşamına son verdi.

Eğer kahramanlık taslamasaydım Bay Zagallo saçımı çekmeyecekti. Saçım yerli yerinde dursa Bezeli Keith ve Şişko Perce

benimle dalga geçmeyeceklerdi; Masha Miovic beni fıştıklayıp parmağımı koparmama neden olamayacaktı. Parmağımdan ne Alfa ne de Omega olan kan akmış, beni sürgüne göndermişti; sürgünde intikam arzusuyla dolarak Homi Catrack'ı öldürmüştüm; Homi ölmeseydi belki dayım çatıdan meltemlere atlamayacaktı; dedem Keşmir'e gidip Sankaraçarya tepesine çıkmanın yorgunluğundan unufak olmayacaktı. Dedem ailenin kurucusuydu, kaderim doğum günüm vasıtasıyla ulusunkine bağlıydı, ulusun babası da Nehru'ydu. Nehru'nun ölümünün de benim hatam olduğu sonucundan kaçış var mı?

Ama şimdi tekrar 1958'deyiz; çünkü matem süresinin otuz yedinci gününde, on bir yıldır Mary Pereira'nın üzerine -aynı zamanda benim üzerime- tırmanmakta olan gerçek en nihayet açığa çıkmıştı; gerçek, gövdesinde hiç parmak kalmamış, her yeri delik deşik olup çıbanlar çıkarmış, Cehennem kokusu benim tıkalı burun deliklerime bile sızmayı başarmış çok çok yaşlı bir adam şeklinde iki katlık tepeciğimize tırmanıp toz bulutu arasından kendini, verandada panjurları temizlemekte olan Mary Pereira'ya göstermişti.

Mary'nin kâbusu gerçek olmuştu; toz tabakası sayesinde görünür olan Joseph D'Costa buradaydı, Ahmet Sina'nın zemin kattaki ofisine doğru gidiyordu! Sanki Adem Aziz'e kendini gösterdiği yetmiyormuş gibi... “Arre Joseph,” diye bağırdı Mary elinden toz bezini düşürerek, “git buradan! Gelme! Sahibleri kendi dertlerinle meşgul etme! Tanrım, Joseph git, git na, bugün beni öldüreceksin!” Ama hayalet eve doğru yürümeyi sürdürdü.

Mary Pereira panjurları bırakarak eve koşup annemin ayaklarına kapandı - küçük tombul elleri yakarırcasına birleşmişti - “Begüm Sahibe! Begüm Sahibe, beni affedin!” Annem hayretle: “Ne var Mary? Ne oldu?” diye sordu. Ama Mary konuşacak halde değildi, deli gibi ağlıyor bağırıyordu: “Tanrım vadem doldu sevgili hanımım, lütfen bırakın sessizce çekip gideyim, beni hapse göndermeyin! On bir yıl, hanımım, hepinizi çok sevdim, hanımım, hele yüzü ay gibi olan o oğlan; öldüm ben, ben çok kötü bir kadınım, cehennemde yanacağım! Fantuş!” diye inledi Mary, “İşim bitti, fantuş!”

Ben hâlâ bunun altından ne çıkacağını anlamamıştım; hatta Mary kendini üzerime attığında bile (artık ondan daha uzundum; gözyaşları boynumu ıslatıyordu): “Ah baba, baba; bugün bir şey öğreneceksin, benim bir zamanlar yaptığım bir şey; ama yeter artık...” ufak tefek kadın kendini büyük bir vakarla toparladı, “... Joseph'den önce hepinize ben söyleyeceğim. Begüm, çocuklar, bütün sayın baylar ve bayanlar, sahibin ofisine gelin de hepinize anlatayım.”

Hayatımı kamuya duyurular belirledi; Delhi'nin bir mahallesinde Emine, güneşsiz bir ofiste Mary... arkamızdan merakla gelen bütün sülaleyle birlikte elimi bırakmayan Mary Pereira'nın yanında ofise indim.

Odada Ahmet Sina'yla birlikte olan neydi? Babamın yüzünden cinlerle parayı silip ona tam bir perişanlık veren neydi? Odanın köşesinde dertop olmuş oturan, etrafa sülfürlü kokusunu salan neydi? Adam şeklinde, parmaksız, yüzü (Harika Harikalar Kitabı'nda gördüğüm) Yeni Zelanda'daki sıcak kaynaklar gibi kabarcıklarla dolu olan kimdi?.. Açıklayacak zaman yok çünkü Mary Pereira konuşmaya başladı, on bir yıldan beri saklanan bir sırrı kekeleyerek ifşa ediyor, künyeleri değiştirdiğinde bizi içine attığı bir hayal dünyasından hepimizi dışarı çekiyor, bizi gerçeğin dehşetine zorluyor. Bu sırada da beni sımsıkı tutuyor; çocuğunu koruyan bir anne gibi beni ailemden koruyordu. (Benimle birlikte... aslında... ailem olmadıklarını öğrenen ailemden.)

... Geceyarısını daha yeni geçmişti, sokaklarda havai fişekler, kalabalıklar, kükreyen çok başlı canavarlar vardı, Joseph'im için yaptım, sahib, lütfen beni hapse göndermeyin, bakın bu çocuk çok iyi bir çocuk sahib, ben zavallı bir kadınım sahib, tek bir hata, seneler içinde tek bir dakika, beni kodese atmayın sahib, ben giderim, on bir yılımı verdim ama giderim, ama bu çocuk çok iyi bir çocuk sahib, onu kapı dışarı etmeyin, on bir yıldan sonra sizin oğlunuz sayılır... Ah oğlum, doğan güneş yüzlü oğlum, Ah Salim ay-parçam, bil ki baban Winkie'ydi, annen de ölmüştü...

Mary Pereira odadan kaçtı.

Ahmet Sina, bir kuş gibi uzaktan gelen bir sesle: “Şu köşedeki benim eski uşağım Musa, beni bir keresinde soymaya kalkışmıştı,” dedi.

(Bir anlatı bu kadar kısa zamanda bu kadar çok şeyi kaldırabilir mi? Padma'ya bakıyorum, balık gibi şapşallaşmış.)

Bir zamanlar babamı soyan bir uşak vardı; masum olduğuna yemin etmişti; yalan söylediysem cüzzam olayım demişti; yalan söylediği ortaya çıkmıştı. Utançla yanımızdan ayrılmıştı; ama o zaman size onun bir saatli bomba olduğunu söylemiştim, patlamak için geri dönmüştü. Musa gerçekten de cüzzama yakalanmıştı; babamdan af dilemek için senelerin sessizliğinden geri dönmüştü, böylece kendi kendisine ettiği bedduadan kurtulacağını umuyordu.

... Tanrı olmayan birisinin Tanrı olduğu sanılmıştı; hayalet olmayan birisi hayalet sanılmıştı; üçüncü biri de adının Salim Sina olmasına rağmen anababasının çocuğu olmadığını öğrenmişti...

“Seni affediyorum,” dedi Ahmet Sina cüzzamlıya. O günden sonra saplantılarının birinden kurtuldu; bir daha asla (tümüyle hayali olan) kendi aile lanetini hatırlamaya çalışmadı.

“Başka türlü anlatamazdım,” diyorum Padma'ya. “Çok acı; öyle olduğu gibi yazmalıydım, deli gibi.”

“Şu işe bak,” diyor Padma ne yapacağını bilmez halde, “şu işe bak!”

“Boşver,” diyorum, “eski bir hikâye.”

Ama gözyaşları benim için değil; tenin-altında-kemikleri-neyin-kemirdiğini unuttu; Mary Pereira için ağlıyor, söylediğim gibi ondan çok hoşlanmaya başladı.

“Ona ne oldu?” diyor kırmızı gözlerle. “Mary'ye ne oldu?”

Mantıksızca bir öfkeye kapılıyorum. Bağırıyorum: “Git kendisine sor!”

Kendisine sor, memleketi olan Goa'daki Pancim şehrine nasıl gittiğini, ihtiyar annesine utancının hikâyesini nasıl anlattığını sor! Annesinin bu rezalet yüzünden nasıl deliye döndüğünü sor! (Tam da

icap ettiği gibi: tam da yaşlıların akıllarını kaçıracakları bir zamandı.) Sor: yaşlı anneyle kızı affedilmek uğruna sokaklara düşmüşler mi? On yılda bir Bom Jesus Katedralinden alınıp şehirde gezdirilen Aziz Francis Xavier'in mumyalanmış cesedinin (Peygamber'in saçı gibi kutsal bir emanet) dışarı çıkarıldığı zamana denk gelmişler mi? Mary'yle yaşlı, aklını kaçırmış Bayan Pereira kendilerini katafalkın yanında bulmuşlar mı; yaşlı kadın kızının suçu yüzünden duyduğu kederden kendinden geçmiş mi? Yaşlı Bayan Pereira "Hay! Ay-hay! Ay-hay-hay!" diye bağırarak Mukaddes Adamın ayaklarını öpmek için tabuta tırmanmış mı? Sayısız insanın arasında Bayan Pereira vecde gelmiş mi? Sor! O çılgın ruh halinin pençesinde Aziz Francis'in sol ayak başparmağını ağzına almış mı? Kendin sor: Mary'nin annesi parmağı hart diye ısırmış mı?

"Nasıl?" diye inliyor Padma, gazabımdan sersemlemiş vaziyette. "Nasıl sorayım?"

... Bu da doğru: yaşlı kadının mucizevi bir biçimde cezalandırıldığını yazan gazeteler yalan mı söylüyordu; yaşlı kadının taş kesildiğini söyleyen Kilise kaynakları ve şahitler yalancı mıydı? Değil miydi? Ona sor bakalım, Kilise azizlere saygısızlık edenlere ne olduğunu göstermek için yaşlı bir kadının taştan heykelini Goa'da kasaba kasaba, köy köy dolaştırmış mı? Sor: bu heykel birçok köyde aynı anda görülmemiş mi - bu sahtekârlık mı yoksa bir başka mucize mi?

"Kimseye soramayacağımı biliyorsun," diye inliyor Padma... ama ben öfkem yatıştığı için bu gece başka ifşaatta bulunmuyorum.

Öyleyse kısaca: Mary Pereira bizi bırakıp Goa'daki annesinin yanına gitti. Ama Alice Pereira kaldı; Alice Ahmet Sina'nın ofisinde kaldı ve daktilo etmeye, abur cubur ve gazoz getirmeye devam etti.

Bana gelince - Hanif dayımın matem süresinin sonunda ikinci sürgünüme gittim.

Biberliklerin Manevraları

RAKİBİM, yer değiştirdiğim kardeşim Şiva'nın artık zihnimin forumuna kabul edilemeyeceği sonucuna varmak zorunda kalmıştım; bunun sebepleri, kabul ediyorum, şerefsizceydi. Ondan gizleyemeyeceğimden emin olduğum şeyi öğreneceğinden korkuyordum - doğumlarımızın sırrını. Dünyayı nesnelerden ibaret gören, tarihi insanın kalabalıkla mücadelesi olarak algılayan Şiva kuşkusuz evlatlık hakkının peşini bırakmayacaktı; tokmak-dizli hasmımın çocukluğumun mavi odasındaki yerimi alacağı ve benim de mecburen iki katlık tepemizden inip kuzeydeki gecekondulara yollanacağım fikrinden dehşete kapılıyordum; Ramram Seth'in kehanetinin Winkie'nin oğlu için söylendiğini, Başbakanların mektup yazdığının Şiva olduğunu, balıkçıların Şiva'ya denizi gösterdiğini kabullenmeyi reddediyordum... kısacası on bir yıllık evlatlığımı basit bir kan bağından daha üstün tutuyordum; yıkıcı, vahşi öteki-benimin Geceyarısı Çocukları Konferansının her seferinde biraz daha kızışan toplantılarına bir daha asla alınmamasına karar vermiştim; bir zamanlar Mary'ye ait olan sırrımı hayatım pahasına koruyacaktım.

O günlerde Konferansı hiç toplamadığım geceler oluyordu - sadece başarısızlığa uğradığı için değil, çocuklardan gizlemek için yeni bilgimin etrafına set çekmemin uzun süreceğini ve serinkanlılık gerektirdiğini bildiğim için; bunu zamanla başaracağımdan emindim... ama Şiva'dan korkuyordum. Çocukların en zalimi, en güçlüsü olduğu için ötekilerin giremediği yerlere sızabilirdi... Her neyse, Çocuk yoldaşlarımdan kaçtım; sonra birdenbire iş işten geçti çünkü Şiva'yı sürgün ettikten sonra ben de kendimi beş yüz küsur meslektaşımla bağlantı kuramadığım bir sürgünde buldum: Pakistan'ın Bölünmeyle yaratılmış sınırının ötesine savruldum.

1958 Eylülünün sonlarında Hanif dayım için tutulan matem sona erdi ve mucizevi bir biçimde hepimizi sarmalayan toz bulutu merhametli bir sağanakla bastırıldı. Yıkanıp temiz elbiseler giydikten ve vantilatörleri açtıktan sonra, banyolardan henüz sabunlanmış temizliğin yanıltıcı iyimserliğiyle dışarı çıktığımızda karşımızda yıkanmamış, tozlu bir Ahmet Sina bulduk, gözleri kan çanağı gibiydi,

cinlerin çıldırtıcı etkisi altında viski şişesini sallayarak ofisinden üst kata çıkıyordu. Mary'nin ifşaatının ortaya döktüğü akıl almaz gerçeklerle özel, soyut dünyasında boğuşup durmuştu; alkolün çarpık bir işleyişi sonucunda da, Mary'nin çekip giden sırtına ya da bağrındaki yanaşmaya değil anneme -yani Emine Sina'ya- yönelttiği tarifsiz bir öfkeye kapılmıştı. Belki de ondan özür dilemesi gerektiğini bildiği halde bunu yapamadığı için Ahmet onu, ailesinin de şaşkınlık içinde duyacağı şekilde saatlerce azarladı; ona ettiği küfürleri ya da hayatının geri kalanında yapmasını önerdiği kötü şeyleri burada yinelemeyeceğim. Ama en sonunda Muhterem Valide araya girdi.

“Daha önce de, kızım,” dedi Ahmet'in devam eden homurtularını umursamadan, “babanla ben; nederlerona, kifayetsiz bir kocayı bırakmanın utanılacak bir şey olmadığını söylemiştik. Şimdi ben tekrar söylüyorum; senin, nederlerona, gerçekten de çok kötü bir kocan var. Ondan ayrıl; hemen bugün, çocuklarını da al, nederlerona, lağımda yaşayan bir hayvan gibi dudaklarından püskürttüğü bu küfürlerden uzağa götür onları. Bence çocuklarını al, nederlerona - iki çocuğunu da,” dedi beni göğsüne bastırarak. Muhterem Valide beni meşrulaştırdıktan sonra kimse ona karşı çıkmadı; yıllar gerisinden baktığımda bana öyle geliyor ki küfürler savuran babam bile onun on bir yaşındaki sümüklü çocuğu desteklemesinden etkilenmişti.

Muhterem Valide her şeyi ayarladı; annem onun her şeye kadir ellerinde kukla gibiydi - çömlekçi kili gibi! O sırada anneannem (onu bu şekilde anmaya devam etmeliyim) hâlâ Adem Aziz'le birlikte yakında Pakistan'a göç edeceklerine inanıyordu; bu yüzden de Emerald teyzeme bizi de yanlarında götürmelerini buyurdu -Emine'yi, Maymun'u, beni, hatta Pia yengemi- orada onu bekleyecektik. “Zor zamanda,” dedi Muhterem Valide “kardeş kardeşe destek olmalı.” Emerald teyzem hayli hoşnutsuz görünüyordu ama hem o hem de General Zülfikâr boyun eğdiler. Babam güvenliğimizden endişe duymamıza neden olan çılgınca bir ruh hali içinde olduğundan, Zülfikârlar da o gece demir alacak bir gemide yerlerini çoktan ayırttıklarından ömrümün geçtiği evi hemen o gün terk ettim; Ahmet

Sina Alice Pereira'yla yalnız kalmıştı çünkü annem ikinci kocasını terk ettiğinde bütün hizmetkârlar da evden ayrıldı.

Pakistan'da ikinci hızlı büyüme devrem sona erdi. Yine Pakistan'da bir sınırın varlığının her nasılsa beş yüzden fazla kişiye düşünce yayınlarımı ulaştırmamı engellediğini fark ettim; böylece evimden bir kez daha sürgün edilmekle doğuştan hakkım olan yeteneğimden de sürgün edilmiştim: geceyarısı çocuklarından.

Sıcağa batmış bir ikindide Kuç Bataklığı açıklarında demirliydik. Sıcak sakat sol kulağımda uğulduyordu; ama ben güvertede kalıp gemimizle bataklık arasında sahil seferi yapan, brandayla örtülmüş nesneleri ileri geri ileri geri taşıyan biraz meşum görünüşlü kürekli kayıkları ve balıkçı kadırgalarını izlemeyi tercih etmiştim. Kamaralarda büyükler yerleşmecilik oynuyorlardı; Maymun'un nerede olduğunu bilmiyordum. İlk defa gerçek bir gemiye binmiştim (Bombay limanındaki Amerikan savaş gemilerine yapılan seyrek ziyaretler sadece turizmden ibaret olduğu için sayılmazdı; hem insanın düzinelerce karnı burnunda kadınla birlikte olmasının verdiği sıkıntı vardı, bu kadınlar denizde doğdukları için Amerikan vatandaşı olmaya hak kazanacak çocuklara sahip olmak istediklerinden gemide doğum yapma uğruna bu turlara hep katılırlardı). Sıcağın pusundan bataklığa baktım. Kuç Bataklığı... bunun hep büyülü bir isim olduğunu düşünmüşümdür ve senenin yarısında kara yarısında deniz olan o bukalemun bölgeyi görmeyi hem-istemiş-hem-korkmuşumdur; söylenenlere bakılırsa çekilen okyanus bu bölgeye hazine sandıkları, beyaz hayaletsi deniz anaları gibi masalsı şeyler bırakırmış, hatta bir keresinde soluksuz kalmış efsanevi bir denizadamı bile bırakmış.

Hem su hem kara olan bu topraklara, bu kâbus bataklığına ilk kez bakarken heyecanlanmam gerekirdi ama sıcak ve son zamanlarda olanlar üzerimde ağırlık yapıyordu; üst dudağım hâlâ akan burnum yüzünden çocukça ıslaktı ama fazlasıyla uzun damla damla bir çocukluktan vaktinden önce (yine de sızıntılı) büyümüşlüğe geçme hissi içimi daraltıyordu. Sesim derinleşmişti; traş olmaya başlamak zorunda kalmıştım, jiletin sivilcelerin başını kestiği yerlerde yüzüm benek benek kandı... Gemi veznedarı yanımdan geçerken

“Aşağı insen iyi olur oğlum. Şimdi günün en sıcak zamanı,” dedi. Sahil seferi yapan tekneleri sordum. “Erzak taşıyorlar,” dedi ve uzaklaştı; General Zülfikâr'ın zoraki misafirperverliği, mutsuz kardeşi ve yaslı gelinine maddi başarısını ve statüsünü göstermekten memnuniyet duyacak olan Emerald teyzemin böbürlenmeleri ve oğulları Zafer'in boş beyinli cakacılığı dışında bir şey beklenemeyecek bir geleceği düşünmeye daldım ben de... “Pakistan,” dedim yüksek sesle, “Tam bir çöplük!” Daha gitmemiştik bile... Teknelere baktım; başdöndürücü bir pusta yüzüyor gibiydiler. Hiç rüzgâr olmamasına rağmen güverte de çılgınca sallanıyordu sanki; trabzanlara tutunmaya çalıştıysam da yer tahtaları benden hızlıydı; yukarı doğru yükselip tam burnuma çarptılar.

Pakistan'a böyle geldim, boş ellerime ve doğumumla ilgili bilgiye ek olarak bir de hafif güneş çarpmasıyla; ya geminin adı neydi? Politika seyahatlerini bitirmeden önce hangi iki kardeş gemi Bombay'la Karaçi arasında sefere çıkmaktaydı? Bizim gemimiz S. S. Sabarmati'ydi; Karaçi limanına gelmeden önce yanımızdan geçen kardeşi ise Sarasvati. Sürgüne Komutanın adaşı bir gemide giderek tekerrürden kaçış olmadığını bir kez daha kanıtladık.

Ravalpindi'ye sıcak, tozlu bir trenle gittik. (Generalle Emerald havalandırmalı bölümde yolculuk ettiler, geri kalanlara sıradan birinci sınıf biletleri aldılar.) Ama Pindi'ye geldiğimizde hava serindi, hayatımda ilk defa kuzeydeki bir şehre ayak bastım... Orayı basık, kişiliksiz bir kent olarak hatırlıyorum; ordu karargâhı, meyveciler, spor eşyaları endüstrisi; sokaklarda uzun boylu askerler; jipler; oymacılar; polo. İçinde gerçekten de çok üşünebilecek bir kent. Yeni ve pahalı bir inşaat bölgesinde, üzeri dikenli telli yüksek bir duvarla çevrili, etrafında nöbet tutulan kocaman bir ev: General Zülfikâr'ın evi. General'in uyuduğu iki kişilik yatağın yanına bir küvet yerleştirilmişti; evde yaygın olarak kullanılan bir söz vardı: “Organize olalım!”; hizmetkârlar yeşil asker giysileri ve bereler giyiyorlardı; akşamları onların kaldıkları bölümden bhang ve çaras kokuları gelirdi. Mobilyalar pahalı ve şaşırtıcı ölçüde güzeldi; Emerald'ın zevkine diyecek yoktu. Bütün askeri havasına rağmen durgun, cansız bir evdi; yemek odasının duvarına yerleştirilmiş akvaryumdaki

japon balıkları bile uyuşuk gibiydiler; belki de ev sakinlerinin en ilginci insan bile değildi. Bir dakikalığına General'in köpeği Bonzo'yu anlatmama izin verirsiniz herhalde. Afedersiniz: General'in yaşlı av köpeği.

Nuh nebiden kalma bu guatırlı yaratık hayatı boyunca had safhada tembel ve faydasız olmuştu; ama ben güneş çarpmasından sonra yeni yeni iyileşmekteyken misafirliğimizin ilk heyecanını bize yaşattı - “biberlik ihtilalinin” bir tür fragmanı. General Zülfikâr onu günün birinde askeri eğitim kampına götürmüştü, özellikle hazırlanmış bir mayın tarlasında mayın imha timinin çalışmalarını izleyecekti. (General bütün Hint-Paki sınırını mayınlama azmindeydi. “Organize olalım!” diye bağırırdı. “Hindular gerçek bela neymiş görsün! İstilacılarını öyle küçük parçalara ayıracağız ki geriye yeniden doğacak bir şey kalmayacak.” Gerçi Doğu Pakistan'ın sınırlarıyla o kadar da ilgili değildi, “o kahrolası zenciler kendi başlarının çaresine bakarlar” fikrindeydi.)... Gel gelelim Bonzo tasmasından kurtulup, genç Paki askerleri cavanların onu hararetle tutmaya çalışan ellerinden kaçarak mayın tarlasına girdi.

Büyük panik. Mayın imha uzmanları patlayan mıntıkada heyecanlı bir ağır çekimle dolanıyorlar. General Zülfikâr ve diğer askeri erkan patlamayı bekleyerek siperlerinin arkasına saklanıyorlar... Ama patlama falan olmamıştı; Pakistan Ordusunun çiçeği varillerin içinden ya da kum torbalarının ardından baktığında Bonzo'nun burnu yerde, ölümcül tohumlar arasında hassasiyetle ilerlediğini görmüştü, kaygısız Bonzo gayet rahat. General Zülfikâr sivri kepini havaya fırlattı. “Bu harika!” diye bağırdı burnuyla çenesinin arasından sızan ince sesiyle, “Yaşlı teyze mayınların kokusunu alıyor!” Bonzo dört ayaklı bir mayın detektörü olarak anında silahlı kuvvetlere yazıldı, hem de başçavuş rütbesiyle.

Bonzo'nun başarısından söz ediyorum çünkü bu başarı General'in eline bize karşı bir koz vermişti. Biz Sinalar -ve Pia Aziz-Zülfikâr hane halkının çaresiz, üretime katkısı olmayan üyeleriydik ve General bizim bunu unutmamızı istemiyordu: “Uyuz, yüz yaşında bir av köpeği bile kendi hayatını kazanıyor,” diye mırıldandığı duyulmuştu, “ama bu ev tek bir konuda bile organize olamayan

insanlarla dolu.” Ama Ekim ayı bitmeden (en azından) benim varlığıma minnettar olacaktı... Maymun'un değişimi de fazla uzak değildi.

Dağılmış bir yuvanın çocukları olduğumuz için artık kardeşimle evlenmeye o kadar da hevesli olmayan kuzen Zafer'le okula gidiyorduk; Zafer'in en kötü vukuatı General'in Murree'nin ilerisinde, Nathia Gali'deki dağ evine gittiğimizde gerçekleşti. Büyük heyecan içerisindeydim (hastalığımın iyileştiği söylenmişti): dağlar! Panter bile olabilir! Soğuk, titreten hava! - General Zafer'le aynı yatakta yatar mısın diye sorduğunda, hatta yatağın üzerine naylon örttüklerinde bile hiçbir şeyden şüphelenmedim... sabaha karşı kocaman ılık bir gölün içinde uyandım ve ciyak ciyak bağırmaya başladım. General yatağımızın yanında bitip oğlunun emdiği sütü burnundan getirdi. “Koskoca adam oldun! Lanet olsun! Hâlâ yapıyorsun, hâlâ! Organize ol! Beş para etmez herif! Kim yapar bunu? Korkaklar! Korkak bir oğula katlanacaksam Allah belamı versin...” Yine de ailesinin utancına rağmen kuzenim Zafer yatağa çiş kaçırmaya devam etti; azarlara rağmen sıvı bacaklarından akıp gidiyordu; günün birinde bu hadise uyanıkken de meydana geldi. Ama bu benim yardımımla biberliklere bazı manevraların yaptırılmasından sonraydı; bu da gösteriyordu ki bu ülkede telepatik dalgaların yolu tıkalı da olsa bağlantı modları hâlâ işliyordu; hem aktif-düz anlamda hem de metaforik olarak, Pakların Ülkesinin kaderini değiştirmeye yardım edecektim.

Bakır Maymun'la ben annemin canlılığını yitirdiği o günlerin çaresiz gözlemcileriydik. Sıcakta hamaratlığı hiç elden bırakmamış olan annem kuzey soğuğunda solmaya başlamıştı. İki kocadan da olunca, (kendi gözünde) anlamdan da yoksun kalmıştı; ana oğul arasında tekrar kurulması gereken bir ilişki de vardı. Bir gece bana sıkı sıkı sarılıp “Sevgi, oğlum, her annenin öğrendiği bir şeydir; bebekle birlikte doğmaz sonradan yapılır; on bir yıldır ben seni kendi oğlum olarak sevmeyi öğrendim,” dedi. Ama şefkatinin ardında bir mesafe vardı, sanki kendi kendini inandırmaya çalışıyormuş gibi... Maymun'un geceyarısı fısıltıları da mesafeliydi, “Hey, ağbi, gidip Zafer'in üzerine su dökelim mi? - altını ıslattı zannederler.”

Ama oğlum ve ağbi demelerine rağmen hayalgüçlerinin Mary'nin itirafını sindirmek için büyük gayret sarfettiğini aradaki bu mesafeden anlıyordum; daha o zamanlar oğul ve ağabey'i yeniden kurgulamayı başaramayacaklarını bilmediğimden Şiva'dan korkmaya devam ediyordum; bu yüzden de akrabaları olmaya layık olduğumu gösterme hevesine kendimi iyice kaptırmıştım. Muhterem Valide'nin beni tanımasına rağmen bir daha kendimi hiç rahat hissedemedim ta ki üç yıl sonra bir verandada babam "Gel oğlum; gel de seveyim seni," diyene kadar da hissedemeyecektim. 7 Ekim 1958 gecesi o şekilde davranmamın nedeni belki de buydu.

... On bir yaşında bir çocuk, Padma, Pakistan'ın iç işlerinden pek de haberdar değildi; ama o Ekim günü olağandışı bir akşam yemeğinin planlandığını görebiliyordu. On bir yaşındaki Salim 1956 Anayasası ve onun ağır ağır aşınması hakkında hiçbir şey bilmiyordu ama o ikindi gelip bahçedeki her çalının ardına gizlice pusu kuran muhafız subayları ve inzibatları görecek kadar keskindi gözleri. Hizip kavgası ve Bay Gulam Muhammed'in çifte iktidarsızlığı onun için bir sırdı ama Emerald teyzesinin en güzel mücevherlerini taktığı açıktı. İki yılda dört başbakan komedisi onu güldürmemişti ama General'in evine çökmüş dram havasında son perde gibi bir şeyin yaklaştığını hissedebiliyordu. Cumhuriyetçi Partinin çıkışından habersiz olsa da Zülfikârların partisinin konuk listesini merak ediyordu; her ne kadar isimlerin hiçbir anlam ifade etmediği bir ülkede olsa da -Çaudhri Muhammed Ali ya da Suhreverdi ya da Çundrigar ya da Noon kimdi? - yemek konuklarının teyzesi ve eniştesi tarafından özenle saklanan kimlikleri merak uyandırıyordu. Gerçi bir keresinde gazetelerden Pakistan'la ilgili manşetler kesmişti -PAKİSTAN POLİTİK KAOSA GİDİYOR- ama saat altıda Zülfikâr Malikânesinin duvarları içine nöbetçi kulübeleri arasından geçip giren bir dizi siyah limuzinin ne anlama geldiğini bilmiyordu; neden önlerinde bayraklar vardı; içlerindekiler neden gülmüyordu; neden Emerald, Pia ve annem sosyal bir toplantıdan çok bir cenazeye yaraşır ifadelerle General Zülfikâr'ın arkasında duruyorlardı; ölen kimdi? Limuzinle gelenler kimdi neden gelmişlerdi? - hiçbir fikrim yoktu; ama annemin

arkasında parmaklarımın ucuna yükselmiş gizemli arabaların kara camlarına bakıyordum.

Araba kapıları açıldı; yardımcılar, emir subayları araçlardan atlayıp arka kapıları açtı, selam durdu; Emerald teyzemin yanağında küçük bir kas seğirmeye başlamıştı. Sonra bayrakları sallanan motorlardan kimler indi? Aşağı inen bıyıklar, bastonlar, matkap gözler, madalyalar ve apoletlerin isimleri nelerdi? Salim ne isimleri ne de seri numaralarını biliyordu; ama rütbeleri ayırt edilebiliyordu. Göğüslerde ve omuzlarda gururla taşınan yıldızlar gerçekten de en üst düzeydekilerin geldiğini gösteriyordu. Son arabadan uzun boylu bir adam indi, kafası şaşırtıcı ölçüde yuvarlaktı, meridyen ve paralelleri olmayan teneke bir dünya gibi yuvarlak; gezegen kafasında bir zamanlar Maymun'un yassılttığı kürenin üzerindeki yazı yoktu; İNGİLİZ MALI yazmıyordu (gerçi Sandhurst eğitimi almıştı). Selama durmuş yıldızların arasından geçti; Emerald teyzemin yanına gitti; kendi selamını ötekilerinkine ekledi.

“Sayın Başkomutan,” dedi teyzem, “evimize hoş geldiniz.”

“Emerald, Emerald,” sesi çıktı dünya şeklindeki kafanın ağzından -ağız düzgün bir bıyığın hemen altındaydı, “Bu formaliteye bu tekellüfe ne gerek var?” Bunun üzerine teyzem ona sarılarak “Madem öyle, çok iyi görünüyorsun Eyüb,” dedi.

O zaman daha Generaldi ama Mareşallik de çok uzak değildi... onun ardından eve girdik; (su) içişini ve (yüksek sesle) gülüşünü izledik; yemekte onu yine izledik; nasıl köylü gibi yediğini, bıyığına salça bulaştığını gördük... “Aman Em,” dedi, “Ne zaman gelsem böyle hazırlık yapıyorsun! Ama ben basit bir askerim; mutfağından çıkan dal ve pirinç benim için ziyafet sayılır.”

“Asker olduğunuz doğru,” diye cevap verdi teyzem, “ama basit değilsiniz! Asla!”

Uzun pantolonum masada oturmama imkân tanıyordu, kuzen Zafer'in yanına, yıldızlarla apoletlerin arasına; gerçi yaşımızın küçüklüğü ikimizi de sessiz durmaya zorluyordu. (General Zülfikâr askeri bir tıslamayla bana “Kafanızı kaldırırsanız bekçi kulübesini boylarsınız. Oturmak istiyorsanız gıkınız çıkmayacak,” dedi. Sessiz

durduğumuz sürece Zafer'le ben bakmak ve dinlemekte serbesttik. Ama Zafer, benim aksime soyadına layık olduğunu kanıtlama derdinde değildi...) On bir yaşındakiler yemekte ne duydu? “Pakistan Fikrine hep karşı olan şu Suhreverdi”ye yapılan şen şakrak askeri göndermelerden ne anlamışlardı? Ya da adı öğle anlamına gelen Noon'a “günbatımı dense daha iyi olur” yollu sözlerden. Seçim tedirginliği ve kara para tartışmalarından nasıl bir tehlikeli dip akıntısı tenlerine sızıp kollarındaki ince tüyleri diken diken yapmıştı? Başkomutan Kuran'dan alıntı yaptığında on bir yaşındakilerin kulakları bunun anlamını ne kadar anlamıştı?

“Ne yazıyor?” dedi yuvarlak kafalı adam, yıldızlarla apoletler sustular, “Âd ve Semûd milletlerini de yok ettik. Şeytan onlara yaptıklarını güzel gösterdi. Onları doğru yoldan alıkoydu. Halbuki kendileri bunu anlayacak durumdaydılar. “

Sanki bir ipucu verilmiş gibiydi; teyzem elinin bir hareketiyle hizmetkârları gönderdi. Kendisi de gitmek için ayağa kalktı; annemle Pia da onun peşine takıldılar. Zafer'le ben de sandalyelerimizden kalktık; ama o, ta kendisi uzun masanın öteki ucundan bize seslendi: “Küçük adamların kalması lazım. Ne de olsa bu onların geleceği.” Korkulu ama gururlu küçük adamlar kaldılar ve emirlere uyarak hiç seslerini çıkarmadılar.

Sadece erkekler kalmıştı. Yuvarlakkafanın yüzünde bir değişiklik; karanlık bir şey, lekeli ve çaresiz bir şey yüzünü kapladı... “On iki ay önce,” diyor “hepinizle konuşmuştum. Politikacılara bir yıl verelim demiştim, değil mi?” Başlar sallanıyor; mırıltılar onaylıyor. “Beyler onlara bir yıl verdik; durum tahammül edilmez bir hal aldı, benim de artık tahammül etmeye niyetim yok!” Yıldızlarla apoletler ciddi, devlet adamı ifadeleri takınıyorlar. Çeneler sıkılıyor, gözler sert sert geleceğe bakıyor. “Bu yüzden bu gece,” -evet! oradaydım! Ondan birkaç metre ileride!- “Devletin yönetimini elime alıyorum.”

On bir yaşındakiler darbe ilanına nasıl tepki verir? Acaba “... ulusal kaynaklar korkutucu bir düzensizlik içinde... her yerde ahlaksızlık ve bozgunculuk kol geziyor...” türünden sözler duyduklarında onların da çeneleri kenetlenir mi? Gözleri daha parlak

yarınlar üzerine odaklanır mı? On bir yaşındakiler General'in haykırışını dinliyorlar, “Şu andan itibaren Anayasa rafa kaldırılmıştır! Merkezi ve Yerel yönetimler fesh edilmiştir! Siyasi partiler kapatılmıştır!” - sizce neler hissediyorlardır?

General Eyüb Han “Örfi idare gelmiştir,” dediğinde hem kuzen Zafer hem de ben anladık ki sesi -güçle, kararlılıkla ve teyzemin en güzej yiyeceklerinin zengin tınısıyla dolu sesi- bizim sadece tek bir kelimeyle anlatabileceğimiz bir şeyden söz ediyordu: hıyanet. Gururla söylemeliyim ki başımı dik tuttum ama Zafer daha utanç verici bir organını kontrol edemedi. Nem pantolonunun önünü lekeledi; korkunun sarı ıslaklığı bacaklarından akıp İran halılarını lekeledi; yıldızlarla apoletler bir koku aldılar ve sonsuz tiksintiyle ona baktılar; sonra (en beteri) kahkahalar duyuldu.

Oğlu pantolonunu ıslattığında General Zülfikâr tam da “İzin verirseniz efendim bu gece yapılacakları özetleyeyim,” diyordu. Soğuk bir öfkeyle eniştem oğlunu odadan kovdu: “Pezevenk! Karı kılıklı!” kelimeleri babasının ince, sert sesiyle Zafer'in peşinden yemek odasından çıktı; “Ödlek! Homoseksüel! Hindu!” kelimeleri Punchinello-yüzlü adamın dudaklarından fırlayıp merdivenlerde Zafer'e yetişti... Zülfikâr'ın gözleri bana kenetlendi. İçlerinde bir rica vardı. Ailenin onurunu kurtar. Oğlumun iradesizliğinin kefaretini ver. “Oğlum!” dedi eniştem, “Yanıma gelip bana yardım etmek ister misin?”

Tabii, başımı salladım. Erkekliğimi, evlatlığa uygun olduğumu kanıtlamak için ihtilali yaparken enişteme yardım ettim. Bunu yapıp minnettarlığını kazanmakla, toplanmış yıldızlarla apoletlerin sırıtışlarını bastırmakla kendime yeni bir baba yaratmış oldum; General Zülfikâr bana “evlat”, “oğlum Jim” ya da kısaca “oğlum” demeye istekli adamlar sırasının sonuna eklendi.

İhtilali nasıl yaptık: General Zülfikâr birliklerin hareketlerini tarif etti; o konuşurken ben simgesel olarak biberlikleri kımıldattım. Aktif-metaforik bağlantı modunun etkisinde tuzlukları, çatni kavanozlarını oradan oraya kaydırdım: Bu hardal kavanozu Merkez Postaneyi ele geçirecek olan A grubu; bir tevzi kaşığının etrafındaki iki biberlik B

grubunun havaalanını ele geçirdiğini gösteriyor. Ellerimde ulusun kaderi, baharatlıkları çatal bıçakları kaydırıyor, boş briani tabaklarını su bardaklarıyla ele geçiriyor, tuzlukları sürahilerin etrafına nöbete dikiyordum. General Zülfikâr sustuğunda yemek takımlarının harekâtı da sona erdi. Eyüb Han sandalyesine gömülmüş gibiydi; bana göz mü kırpmıştı yoksa hayal mi görmüştüm? - her halükârda Başkomutan “Çok güzel Zülfikâr; iyi bir gösteriydi,” dedi.

Biberlikler ve masa üzerindeki diğer ıvır zıvırla yapılan manevralarda sadece bir tek şeye dokunulmadı: has gümüşten bir krema tabağı, masa darbemizde Devlet Başkanı İskender Mirza'yı temsil ediyordu; üç hafta boyunca Mirza başkanlığı sürdürdü.

On bir yaşında bir çocuk bir Başkanın gerçekten kötü olup olmadığı algılayamaz, isterse yıldızlarla apoletler öyle desin; Mirza'nın zayıf Cumhuriyetçi Partiyle ilişkisinin yeni rejimde onu mevkiinden edip etmediğini söylemek on bir yaşındakilere düşmez. Salim Sina hiçbir politik yargıya varmamıştı; ama 1 Kasım'da geceyarısı eniştem beni sarsıp “Kalk oğlum, işin esasının tadına varmanın zamanı geldi!” dediğinde yataktan hemen fırladım; giyinip geceleyin dışarı çıktım, eniştemin oğlu yerine benimle birlikte olmayı tercih etmesi göğsümü kabartmıştı.

Geceyarısı. Ravalpindi saatte yüz on km. hızla yanımızdan geçiyor. Önümüzde, yanımızda, arkamızda motorsikletler. “Nereye gidiyoruz Zülfi enişte?” Bekle de gör. Siyah pencereli limuzin karanlık bir evin önünde duruyor. Kapıda silahlarını çatmış nöbetçiler bekliyorlar, biz geçerken silahlar açılıyor. Loş koridorlarda eniştemin yanında yürüyorum; sonunda karanlık bir odaya dalıyoruz, ay ışığı dört direkli bir karyolayı aydınlatıyor. Yatağın üzerinde kefen gibi bir cibinlik.

Adamın biri korkuyla uyanıyor, ne oluyor... Ama General Zülfikâr'ın uzun namlulu bir tabancası var; tabancanın ucu adamın aralık dişlerinin arasına sokuluyor mmff. “Kapa çeneni,” diyor eniştem hiç gereği yokken. “Bizimle gel.” Çıplak, fazla kilolu adam yatağından çıkıyor. Gözlerinde soru: Beni vuracak mısın? Ter kocaman göbeğinin üzerinden ayışığını yansıtarak kayıyor, pipisinin

üzerine damlıyor; ama hava çok soğuk; sıcaktan terlemiyor. Beyaz, bir Gülen Buda'ya benziyor; ama gülmüyor. Titriyor. Eniştemin silahı ağzından çıkıyor. “Dön. Çabuk yürü!”... Tabancanın namlusu fazlaca semirmiş bir kıçın yanakları arasına sokuluyor. Adam bağırıyor, “Allah aşkına dikkat edin; o elinizdekinin emniyeti açık!” Çıplak ten ayışığına çıkıp limuzine doğru iteklenirken genç askerler kıkırdıyor... O gece eniştemin askeri bir havaalanına götürdüğü çıplak adamın yanında oturdum; bekleyen uçak yükünü alıp hızlanarak havalanırken izledim. Aktif-metaforik olarak biberliklerle başlayan şey orada bitti; sadece bir hükümeti devirmekle kalmamış bir başkanı da sürgüne göndermiştim.

Geceyarısının çocukları çoktur; Bağımsızlığın evlatlarının hepsi insan değildi. Şiddet, yozlaşma, fakirlik, generaller, kaos, hırs ve biberlikler... geceyarısı çocuklarının benim -benim bile- hayal ettiğimden çok daha çeşitli olduğunu öğrenmek için sürgüne gitmem gerekmişti.

“Gerçekten mi?” diye soruyor Padma. “Gerçekten orda mıydın?” Gerçekten de. “Eyüb kötü olmadan önce iyi bir adammış diyorlar,” diyor Padma; bu bir soru. Ama Salim on bir yaşında böyle yargılara varmamıştı. Biberliklerin manevraları ahlaki seçimler yapmayı gerektirmez. Salim halk ayaklanmasından çok kendisini toparlamakla ilgileniyordu. Paradoksu görüyorsunuz - o ana kadar tarih üzerinde bıraktığım en yıkıcı etki gayet muhafazakâr bir itkiden kaynaklanıyordu. Zaten “benim” ülkem değildi - en azından o zamanlar. Orada dört uzun yıl kalsam da benim ülkem değildi - yurttaş değil mülteciydim; annemin Hint pasaportuyla gelmiştim, Punchinello suratlı hamimin gücü ve yaşımın küçüklüğü olmasa fazlasıyla şüphe çeker, belki sınırdışı edilir ya da casus diye yakalanırdım.

Hiçlikle geçen dört yıl.

Ergen olmak haricinde. Annemin kendisini bırakmasını izlemek haricinde. Benden bir yaş küçük olan Maymun'un Tanrının ülkesinin meşum büyüsüne kapılmasını gözlemek haricinde; bir zamanlar onca asi, vahşi olan Maymun'un herhalde ilk başta

kendisine bile sahte görünen uysal, ciddi ifadeler takınmasını; Maymun'un nasıl yemek yapılacağını, evi nasıl çekip çevireceğini, pazardan nasıl baharat alınacağını öğrenmesini; Maymun'un dedesinin mirasıyla bütün bağını koparıp Arapça dualar öğrenmesini ve beş vakit namaz kılmasını; Maymun'un rahibe kıyafeti istediğinde ipuçlarını verdiği püriten fanatizmi açığa vurmasını; bütün dünyevi sevgileri reddeden Maymun'un dev bir meteorit etrafına inşa edilmiş pagan tapınağındaki bir putun, Büyük Siyah Taşın mabedi Kabe'deki Allah'ın adını almış Tanrı'nın sevgisine kendini kaptırmasını izlemek haricinde.

Ama hepsi bu.

Geceyarısı çocuklarından dört yıl uzakta; Warden Caddesi, Breach Candy, Skandal Mevkii, Bir Metrelik Çikolatalar'ın cazibesinden uzakta; Katedral Okulu, Şivaci'nin atlı heykeli, Hint Kapısı'ndaki kavunculardan; Divali, Ganeş Çaturthi ve Hindistancevizi Gününden, satmadığı bir evde, dairesinde oturup kimseyle görüşmeyen Profesör Schaapsteker hariç tek başına yaşayan bir babadan uzakta.

Dört yıl boyunca gerçekten de hiçbir şey meydana gelmemiş olabilir mi? Tabii pek de mümkün değil. Tarihin huzurunda altına kaçırdığı için babası tarafından asla affedilmemiş olan kuzenim Zafer'e yaşı tutar tutmaz orduya yazılacağı hissettirilmişti. “Kadın olmadığını kanıtlamanı istiyorum,” demişti babası.

Bonzo ölmüştü; General Zülfikâr bol bol ağlamıştı.

Mary'nin itirafı, kimse hakkında konuşmadığından kötü bir rüya hissi verecek kadar unutulmuştu; ben hariç herkes tarafından.

Bir de (benim katkım olmaksızın) Hindistan'la Pakistan arasındaki ilişkiler kötüleşmişti; kesinlikle benim kontrolüm dışında Hindistan Goa'yı –“Hindistan Ana'nın yüzündeki Portekiz sivilcesi”- işgal etmişti; ben kenarda kaldım ve Pakistan'ın büyük ölçüde ABD yardımı almasında rol oynamadım, Ladak'ın Aksai Çin bölgesinde Çin-Hindistan sınırındaki çatışmaların da suçlusu değilim; 1961'de Hindistan'da yapılan nüfus sayımı okuma yazma oranının yüzde 23.7 olduğunu gösteriyordu ama ben bu kayıtlarda yer almıyordum.

Dokunulmazlar sorunu vahimdi, onu hafifletmek için hiçbir şey yapmadım; 1962 seçimlerinde Bütün-Hindistan Partisi Lok Sabha'daki 494 sandalyenin 361'ini, Millet Meclisi sandalyelerinin de yüzde 61'ini kazandı. Bu konuda bile benim görünmez elimin kıpırdadığı söylenemez; metaforik olarak hariç; Hindistan'da statüko korunmuştu; hayatımda da hiçbir şey değişmemişti.

Sonra 1 Eylül 1962'de Maymun'un on dördüncü doğum gününü kutladık. Bu esnada (eniştemin bana düşkünlüğüne rağmen) iyiden iyiye sığıntı durumundaydık, büyük Zülfikârların talihsiz, fakir akrabaları; bu yüzden de yaşgünü partisi yarım yamalaktı. Yine de Maymun eğleniyor gibiydi. “Bu benim görevim ağbi,” demişti bana. Kulaklarıma inanamamıştım... ama belki de kardeşim kaderini sezmişti; belki de onu bekleyen değişimin farkındaydı; gizli bilgilere sahip olma gücüne neden sadece ben sahip olayım ki?

Belki o zaman, müzisyenler çalmaya başladığında (şehnai ve vina vardı; sarangoyla sarod karşılıklı atışıyordu; tabla ve sitar ustalıklarını döktürüyordu) Emerald Zülfikâr'ın hissiz bir zerafetle üzerine atılıp “Hadi Cemile, öyle kavun gibi oturup durma, madem kızsın şarkı söyle!” diyeceğini tahmin etmişti.

Bu cümleyle buz gibi teyzem farkında olmadan kardeşimin maymundan şarkıcıya dönüşümünü başlatmış olacaktı; çünkü kardeşim her ne kadar on dört yaşındakilerin beceriksiz ciddiyetiyle itiraz etse de işi fazla uzatmayan organizasyon meraklısı teyzem tarafından müzisyenlerin durduğu yere iteklendi ve yer yarılsa da dibine girsem gibilerinden bir hali olsa da ellerini kavuşturdu, kaçışı olmadığını anladı ve şarkı söylemeye başladı.

Sanırım hisleri anlatmakta pek başarılı olamadım şimdiye kadar -okuyucuların yazıya katılacağına inandım; benim tekrar hayal edemediğim şeyleri onların hayal edeceğini, bu şekilde hikâyemin aynı zamanda sizin de hikâyeniz olacağını düşündüm... ama kardeşim şarkı söylemeye başladığında öyle güçlü bir hissin etkisi altına girdim ki daha sonra dünyanın en yaşlı fahişesi bana bu hissin ne olduğunu anlatana kadar ne olduğunu anlayamadım. Çünkü söylediği ilk notayla Bakır Maymun ona taktığımız bu ismi bir kabuk

gibi üzerinden attı; (çok zaman önce dağlarda bir vadide büyük dedesinin yaptığı gibi) kuşlarla konuşan kardeşim şarkı söyleme sanatını da onlardan öğrenmişti herhalde. Biri sakat biri sağlam iki kulağımla pürüzsüz sesini dinliyordum, on dördünde yetişkin bir kadın sesi gibiydi, kuş kanadının saflığı, sürgünün acısı, kartalların uçuşu, hayatın sevgisizliği, bülbüllerin melodisi ve Tanrının muhteşem kapsayıcı varlığıyla doluydu; sonradan Muhammed'in müezzini Bilal'in sesiyle kıyaslanacaktı bu sıska kızın dudaklarından çıkan ses.

Anlamadığım o his anlatılmayı biraz daha bekleyecek; burada şunu belirteyim ki kardeşim namını on dördüncü doğum günü partisinde kazandı ve o günden sonra Şarkıcı Cemile olarak bilindi; “Kırmızı Muslin Duppatam” ve “Şahbaz Kalender”i dinlerken birinci sürgünüm sırasında başlayan bir sürecin ikinci sürgünümde bitmek üzere olduğunu fark ettim; bundan böyle Cemile esas çocuktu, ben de onun yeteneği ardında hep ikinci sırada kalacaktım.

Cemile şarkısını söyledi - ben alçakgönüllülükle başımı eğdim. Ama krallığına tam manasıyla girebilmesi için başka bir şeyin daha olması gerekiyordu: yani benim tümüyle silinmem gerekiyordu.

Tahliye ve Çöl

KEMİKLERİ KEMİREN dur durak bilmiyor... sadece zaman meselesi. Beni ayakta tutan şu: Padma'ya sarılıyorum. Önemli olan Padma – Padma'nın kasları, Padma'nın kıllı kolları, benim saf nilüferim Padma... utanarak emrediyor: “Yeter. Başla. Hemen başla.”

Evet, telgrafla başlamalı. Telepati beni dağıtmıştı; telekomünikasyon alaşağı etti...

Telgraf geldiğinde Emine Sina ayağındaki nasırları kesiyordu... evvel zaman içinde. Yok, bu yetmez, tarihi söylemeden olmaz: 9 Eylül 1962'de annem sağ bileği sol dizinin üzerinde ayağının topuğundan tırnaksı dokuyu sivri uçlu bir tırnak makasıyla kesiyordu. Saat kaçta? Saat de önemli. İyi öyleyse, öğleden sonra. Yok yok, biraz daha ayrıntılı... Saat tam üçü vurduğunda ki kuzeyde bile günün en sıcak saatiydi, bir uşak gümüş tepside ona bir zarf getirdi. Bir iki saniye sonra uzaklarda Yeni Delhi'de, Savunma Bakanı Krişna Menon (Nehru'nun Uluslar Topluluğu Başbakanlar Konferansında olmasından faydalanarak kendi insiyatifiyle) birdenbire Himalaya sınırında gerekirse Çin ordusuna karşı güç kullanılacağına karar vermişti. “Çinliler Thag La dağından atılmalıdır,” demişti Bay Menon annem telgrafı açarken. “Zaaf gösterilmeyecektir.” Ama annemin telgrafındaki imaların yanında bu karar basit bir ayrıntıydı; çünkü kod adı LEGHORN olan başarısızlığa yazgılı tahliye operasyonu zamanla Hindistan'ı tiyatroların en ölümcülü olan Savaş Tiyatrosuna dönüştürürken, bu telgraf da beni, iç dünyamdan tahliye edilmeme neden olacak krize sürükleyecekti belli etmeden. Hindistan XXXIII Birlikleri Menon'dan General Thapar'a aktarılan emirler doğrusunda hareket ederlerken ben de büyük bir tehlikeye girecektim; sanki görünmez güçler benim de yapmama, bilmeme, olmama izin verilen şeylerin sınırını aştığıma karar vermişlerdi; sanki tarih bana haddimi bildirmekte kararlıydı. Bu konuda bana hiç söz hakkı düşmedi; annem telgrafı okudu, gözyaşlarına boğuldu ve “Çocuklar eve dönüyoruz!” dedi... sonrası, başka bir bağlamda da söylediğim gibi, zaman meselesiydi.

Telgrafta şunlar yazıyordu: LÜTFEN HEMEN GELİN SİNA SAHİB KALPPÖRTLEMESİ

GEÇİRDİ ÇOK HASTA SELAMLAR ALICE PEREIRA.

“Tabii, hemen git hayatım,” dedi Emerald teyzem ablasına, “Ama bu kalppörtlemesi de ne acaba, Tanrım?”

Kendi, inkâr edilemeyecek ölçüde müstesna hayatımın-ve-çağımın hikâyesini yazan ilk tarihçi olmam mümkün, hatta muhtemel. Ancak beni takip edenler ilham ve fikir almak için mecburen bu esere, bu kaynak kitaba gelecekler, bu Hadis yahut Purana yahut Grundrisse'ye. Bu müstakbel tefsircilere şunu söylemek istiyorum: “kalppörtlemesi” telgrafını takip eden olayları incelemeye başladığınızda unutmayın ki üzerime salınan hortumun tam göbeğinde -değişik bir metaforla, darbenin yapıldığı kılıcın ardında- tek bir birleştirici güç yatıyor. O da telekomünikasyon.

Telgraflar, telgraflardan sonra da telefonlar işimi bitirdi; yine yüce-gönüllülükle kimseyi kumpasla suçlamayacağım; gerçi iletişimi kontrol edenlerin ulusun hava dalgaları üzerindeki tekellerini tekrar ele geçirmek istediklerine inanmak kolay olurdu... Adi sebep sonuç ilişkilerine dönmeliyim (Padma kaşlarını çatıyor): Dakota yakınlarındaki Santa Cruz havaalanına 16 Eylül'de indik; ama telgrafı açıklamak için daha gerilere gitmeliyim.

Eğer Alice Pereira bir zamanlar kardeşi Mary'den Joseph D'Costa'yi çalarak bir günah işlemişse, son yıllarda affedilme yolunda epeyce mesafe almıştı; çünkü dört yıldır Ahmet Sina'nın gördüğü tek insandı. Eskiden Methwold Malikâneleri olan tozlu tepecikte yalıtılmış bir biçimde lütufkâr iyicil mizacıyla devasa taleplere göğüs germişti. Ahmet cin içip, hayatta uğradığı haksızlıklardan söz ederken onu geceyarılarına kadar yanında oturmaya zorluyordu; yıllar süren unutkanlıktan sonra Kuran'ı tekrar tercüme edip sıraya sokma hayalini yeniden hatırlamıştı ve ailesini erkekliğini elinden alarak onda böyle bir işe başlayacak enerji bırakmamakla suçluyordu; dahası Alice yanında olduğu için soyutluk günlerinde kendi uydurduğu işe yaramaz lanetlerle ve kenar mahalle küfürleriyle dolu uzun tiradlar halini alan öfkesini genelde ona

yansıtıyordu. Alice ona anlayış göstermeye çalışıyordu; karşısındaki yalnız bir adamdı; telefonla kopmaz bağı da devrin ekonomik kaprisleri yüzünden bozulmuştu; finans konularındaki başarısı onu terk etmişti... hem de tuhaf korkuların pençesine düşmüştü. Aksai Çin bölgesindeki Çin yolu keşfedildiğinde sarı haydutların bir iki güne kadar Methwold Malikânelerine geleceğine inanmıştı; ama Alice onu buz gibi bir Coca-Cola'yla yatıştırmıştı: “Takma kafanı. O Çinliler bizim cavanları yenemeyecek kadar küçük. İyisi mi sen Cola'nı iç; hiçbir şey değişmeyecek.”

En sonunda Alice'i bıktırmıştı; sonlara doğru sadece yüklü zamlar talep edip bunları alabildiği için yanında kalır olmuştu, paranın çoğunu Goa'ya ablası Mary'ye gönderiyordu; ama 1 Eylül'de o da telefonun sarsıntısına teslim oldu.

O zamana kadar, o da işvereni kadar kullanıyordu aleti, özellikle de Narlikar kadınları aradığında. Heybetli Narlikarlar o sırada babamı kuşatma altına almışlardı, günde iki kere telefon ediyor, onu kandırıp evi satmaya ikna etmeye çalışıyor, durumunun ümitsiz olduğunu hatırlatıyor, yanan ambarın üzerinde dönen akbabalar gibi başının üzerinde kanat çırpıyorlardı... 1 Eylül'de uzun zaman önce bir akbabanın yaptığı gibi yüzüne çarpan bir el attılar aşağı, çünkü Alice Pereira'ya rüşvet verip ondan uzaklaştırmışlardı. Artık ona tahammül edemeyen kadın “Kendi telefonuna kendin bak! Ben gidiyorum,” diye bağırmıştı.

O gece Ahmet Sina'nın kalbi kabarmaya başladı. Kendine acıma, nefret, sitem, kederle balon gibi şişti, hızla çarpmaya başladı, birkaç atımı kaçırdı, sonunda onu bir öküz gibi yere yıktı; Breach Candy Hastanesinde doktorlar babamın kalbinin şekil değiştirdiğini fark ettiler - sol karıncıkta yeni bir çıkıntı oluşmuştu. Alice'in deyimiyle kalbi pörtlemişti.

Alice unuttuğu şemsiyesini almaya geldiğinde tesadüf eseri onu bulmuştu; iyi bir sekreter olarak telekomünikasyonun gücünü hizmete çağırmış, bir ambulans istemiş ve bize telgraf çekmişti. Hindistan ve Pakistan arasındaki mektupların sansür edilmesi yüzünden “kalppörtlemesi telgrafı” Emine Sina'ya bir hafta gecikmeli

gelmişti. “Bom'a döndük!” diye bağırdım neşeyle, havaalanı görevlilerini irkilterek. “Bom'a döndük!” Her şeye rağmen sevinçliydim ama yeni-ciddi Cemile, “Aman Salim, kes şunu,” deyince iş bitti. Alice Pereira bizi havaalanında karşıladı (onu bir telgraf harekete geçirmişti); sonra gerçek bir sarı siyah Bombay taksisine bindik, sıcak-çana-sıcak satıcılarının seslerine vermiştim kendimi, develer bisikletler insanlar insanlar insanlar, Mumbadevi'nin şehri yanında Ravalpindi'nin köy gibi kaldığını düşünüyordum, özellikle de renkleri yeniden keşfediyordum, gulmohr ve begonvilin unuttuğum gösterişi, Mahalakshmi Tapınağı barajının canlı yeşili, trafik polislerinin şemsiyelerinin gözalıcı siyah beyazı, üniformalarının mavi sarısı; ama en çok da denizin mavi mavi mavisi... sadece babamın sarsılmış yüzünün griliği beni şehrin gökkuşağı isyanından çekip ciddileştirebildi.

Alice Pereira bizi hastanede bırakıp Narlikar kadınları için çalışmaya gitti; sonra dikkate şayan bir şey oldu. Annem Emine Sina babamı görünce uyuşukluktan, depresyondan, suçluluk sislerinden ve nasır acısından kurtulup mucizevi bir biçimde gençliğine tekrar kavuştu; eski hamaratlığı geri dönünce engellenemez bir iradeyle Ahmet'in iyileştirilmesi işine koyuldu. Dondurulma zamanında ona hemşirelik ettiği birinci kat yatak odasına getirdi Ahmet'i; gece gündüz yanında durup gücünü onun içine akıttı. Sevgisi de ödülünü aldı çünkü Ahmet Sina sadece Breach Candy doktorlarını hayrete düşüren bir düzelme göstermekle kalmadı daha muhteşem bir değişim de geçirdi; Emine'nin ihtimamıyla kendine gelen Ahmet lanetler deneyip cinlerle güreşen haline değil aslında bunca zaman hep olabileceği başka bir hale, pişmanlık, bağışlama, kahkaha ve cömertlikle dolu haline geri döndü; en büyük mucizeyse aşktı. Ahmet Sina en sonunda anneme âşık olmuştu.

Ben de onların aşklarını kutsadıkları kurbanlık kuzuydum.

Hatta tekrar aynı yatakta yatmaya başlamışlardı; her ne kadar kardeşim -eski Maymun halini hatırlatır şekilde- “Aynı yatakta, Allah, cık cık cık, ne ayıp!” dese de ben onlar adına mutluydum; hatta kısa bir süre kendim için de mutlu oldum çünkü Geceyarısı Çocukları Konferansının ülkesine geri dönmüştüm. Gazete başlıkları savaşa

doğru uygun adım giderken mucizevi dostlarımla arkadaşlığımı tazeledim, beni bekleyen daha kaç son olduğundan habersizdim.

9 Ekim'de -HİNT ORDUSU PÜSKÜRTME HAREKÂTINA HAZIR -Konferansı toplayabileceğimi hissettim (zaman ve gayretlerim Mary'nin sırrı etrafına gerekli bariyeri kurmayı başarmıştı). Kafama tekrar geri geldiler; mutlu bir geceydi, eski anlaşmazlıkları gömdüğümüz yeniden birleşmek için kendi harekâtımızı yaptığımız bir gece. Tekrar birlikte olmaktan duyduğumuz neşeyi tekrar tekrar söyledik; derinlerdeki gerçeği görmezden geldik - yani bizim de diğer aileler gibi olduğumuzu, ailenin bir araya gelmesinin gerçekte değil görünüşte daha hoş olduğunu ve zamanı geldiğinde bütün aile bireylerinin kendi yoluna gittiğini. 15 Ekim gecesi -HİNDİSTAN'IN TEK TARAFLI SALDIRISI-korktuğum ve sordurmamaya çalıştığım soru baş gösterdi: Şiva neden burada değil? Zihninin o bölümünü neden kapattın?

20 Ekim Hint birlikleri yenilgiye uğradı, Thag La dağındaki Çin birlikleri tarafından tarumar edildi. Resmi Pekin açıklaması şöyle diyordu: Çin sınır muhafızları kendilerini savunmak için ateşe ateşle karşılık vermişlerdir. Ama aynı gece geceyarısı çocukları bana taarruza geçtiğinde kendimi savunacak bir şeyim yoktu. Geniş bir cephede her yönden saldırıya geçtiler, beni sır tutmakla, yalan söylemekle, büyüklük taslamakla, bencillikle suçladılar; artık bir parlamento odası olmayan zihnim beni yerle bir ettikleri bir savaş meydanına dönüştü. Artık “Salim Ağabey” değildim, beni paramparça ederlerken çaresizce dinledim; çünkü bütün ses-ve-öfkelerine rağmen mühürlemiş olduğum şeyi açamıyordum; onlara Mary'nin sırrını anlatamıyordum. Uzun zamandır en büyük destekçim olan cadı Parvati'nin bile en sonunda sabrı tükendi. “Ah Salim,” dedi, “Pakistan sana ne yaptı bilmiyorum ama çok fena değişmişsin.”

Uzun zaman önce Mian Abdullah'ın ölümü sadece onun iradesiyle ayakta duran başka bir Konferansı bitirmişti; şimdi geceyarısı çocukları bana olan inançlarını kaybettiklerinden onlar için yapmış olduğum şeye olan inançlarını da kaybetmişlerdi. 20 Ekimle 20 Kasım arası gece seanslarını sürdürdüm - sürdürmeye çalıştım; ama benden kaçtılar, hem de birer birer değil onar yirmişer; her gece

daha azı katılmaya istekli oluyordu; her hafta yüzden fazlası kendi özel hayatlarına çekiliyordu. Yüksek Himalayalarda, Gurkhalar ve Racputlar darmadağın, Çin ordusundan kaçıyorlardı; zihnimin yükseklerinde de başka bir ordu çok küçük, onları etkileyemeyecek kadar önemsiz olduğunu düşündüğüm şeyler -çekişmeler, önyargılar, sıkıntı, bencillik- yüzünden darmadağın oluyordu.

(Ama iyimserlik inatçı bir hastalık gibi yokolmayı reddediyordu; ortak yanlarımızın en sonunda farklılıklarımıza ağır basacağına inanmayı sürdürüyordum - hâlâ da inanıyorum. Hayır; Çocuklar Konferansının bitmesinin bütün sorumluluğunu üstlenmeyeceğim çünkü yeni bir başlangıç olasılığını esas yok eden Ahmet ve Emine Sina'nın aşkıydı.)

... Ya Şiva? Serinkanlılıkla anababasından mahrum bıraktığım Şiva? O son bir ay boyunca bir kere bile düşüncelerimi onu aramaya göndermedim; ama dünyanın bir yerlerinde varolduğu fikri zihnimin bir köşesinde kendini hissettiriyordu. Yıkıcı-Şiva, Tokmak-dizli-Şiva... benim için önce rahatsız edici bir suçluluk hissine, sonra bir saplantıya dönüştü; sonunda hakiki olduğunun anısı solmaya başladığında bir nevi ilke halini aldı; benim zihnimde bütün kinciliği, şiddeti ve dünyadaki şeyleri aynı anda hem sevip hem nefret etmeyi temsil etmeye başladı; şimdi bile, Hooghly'de balon gibi yüzen ve yanlarından geçen tekneler çarpınca patlayan boğulmuş gövdeleri; veya ateşe verilen trenleri, öldürülen siyasetçileri, Orissa ya da Pencap'taki isyanları duyduğumda bunlarda Şiva'nın izini görüyorum, bizi cinayet tecavüz tamah savaş arasında ebediyen dönüp durmaya mahkûm ediyor - kısacası Şiva bizi biz yapıyor. (O da saat geceyarısını vurduğunda doğmuştu; o da benim gibi tarihe bağlıydı. Bağlantı modları -eğer benim için geçerli oldukları konusunda yanılmıyorsam- onun da günlerin geçişini etkilemesine olanak veriyordu.)

Sanki onu bir daha hiç görmemişim gibi konuşuyorum; bu doğru değil. Ama o da diğer şeylerle birlikte sıraya girmeli; şu anda o hikâyeyi anlatacak kadar güçlü değilim.

İyimserlik hastalığı o günlerde tekrar salgına dönüşmüştü; bu esnada ben de sinüzit olmuştum. Gariptir, savaş konusunda Thag La dağı yenilgisi tarafından harekete geçirilen halk iyimserliği fazla şişmiş bir balon gibi şişko (ve tehlikeli) bir hal almıştı; öte yandan her zaman gereğinden fazla dolu olan, benim çilekeş burun tünellerim en sonunda tıkanıklığa karşı verdikleri savaşı kaybetmişlerdi. Siyasetçiler “Çin saldırganlığı” ve “şehit cavanlarımızın kanı” konulu demeçler püskürtürken, gözlerimden de yaşlar boşalmaya başlamıştı; millet şişindikçe şişinip küçük sarı adamların mahvının yakın olduğuna kendini inandırırken, sinüslerim de şiştiler ve Eyüb Han'ı bile hayretle baktıracak kadar irkiltici olan bir yüzü iyice tipsizleştirdiler. İyimserlik hastalığının pençesinde öğrenciler Mao Zedung ve Chou En-Lai'ın kuklalarını yaktılar; alınlarında iyimserlik ateşi yanan kitleler Çinli ayakkabıcılara, biblo satıcılarına ve lokantacılara saldırdılar. İyimserlikle yanan hükümet Çin asıllı Hint vatandaşlarını –“düşman yabancılar”- Racastan'da kamplara sürdüler. Birla Endüstrisi ulusa minyatür bir atış poligonu hediye etti; okul kızları askeri resmi geçitlere çıkmaya başladılar. Ama ben Salim havasızlıktan ölecek gibiydim. İyimserlikten ağırlaşmış hava ciğerlerime girmeyi reddediyordu.

Ahmet ve Emine Sina yenilenen iyimserlik hastalığının en zavallı kurbanlarıydı; onu yeni doğan aşklarının ortamından zaten kapmış oldukları için halkın coşkusuna balıklama daldılar. İdrar-içen ekonomi bakanı Morarci Desai “Silahlanma için Ziynet” kampanyasını başlattığında annem altın bileziklerini, yakut küpelerini vermişti; Morarci savunma bonoları çıkardığında Ahmet Sina tomar tomar almıştı. Savaş Hindistan'a yeni bir ufuk açmış gibiydi; Times of India'da. “Çin'le Savaş” başlıklı bir karikatürde Nehru, “Duygusal Entegrasyon”, “Endüstriyel Barış” ve “Halkın Devlete İnancı” yazılı grafiklere bakıyor ve “Hiç bu kadar iyi olmamıştı!” diye bağırıyordu. İyimserlik denizinde körlemesine kayalara doğru sürükleniyorduk - millet, anababam, ben.

Millet olarak benzerlik saplantımız vardır. Görünürde alakasız gibi duran şeyler arasındaki bağlantıları bulduk mu sevinçle ellerimizi çırparız. Bu biçime karşı duyduğumuz bir tür ulusal özlemdir - ya da

belki gerçekliğin altında biçimlerin gizli olduğuna, anlamın kendini ara ara ortaya çıkardığına dair derin inancımızın bir ifadesi. Alametlere karşı zaafımız da bu yüzdendir... mesela Hint bayrağı ilk göndere çekildiğinde bir Delhi tarlasının üzerinde gökkuşağı belirmişti, safran yeşil; kendimizi kutsanmış hissetmiştik. Benzerlikler arasında doğduğumdan bu merakın bana musallat olmayı sürdürdüğünü fark ettim... Hintliler körlemesine askeri çöküşe sürüklenirken ben de kendi felaketime sürükleniyordum (hem de hiç farkında olmadan).

Times of India karikatürleri “Duygusal Entegrasyon”dan söz ediyorlardı; Methwold Malikânelerinden geriye kalan son şey olan Buckingham Villasında duygular hiç bu kadar entegre olmamıştı. Ahmet'le Emine günlerini çiçeği burnunda âşıklar gibi geçiriyorlardı; Pekin People's Daily “Nehru Hükümeti sonunda tarafsızlık maskesini üzerinden attı,” diye şikâyette bulunurken, kardeşimle benim şikâyet edecek hiçbir şeyimiz yoktu çünkü senelerdir ilk defa anababamız arasındaki savaşta tarafsızmış gibi davranmak zorunda kalmıyorduk; savaşın Hindistan'da başardığı şeyi bizim iki kat yüksekliğindeki tepemizde düşmanlıkların bitişi başarmıştı. Ahmet Sina cinlerle her gece yaptığı muharebeyi bile bırakmıştı.

1 Kasım'da -HİNTLİLER TOP ATEŞİ EŞLİĞİNDE SALDIRIYA GEÇTİ- burun dehlizlerim akut bir krize girmişti. Annemin beni her gün Vick's burun açıcıyla işkenceye tabi tutmasına ve başımın üzerine havlular koyup suda çözülen Vick's merhemiyle buhar banyosu yaptırmasına rağmen sinüslerim bu tedaviye cevap vermeyi reddediyordu. Babamın “Gel oğlum - gel de seveyim seni,” dediği gündü. Bir mutluluk sarhoşluğu içinde (belki iyimserlik hastalığı bana da bulaşmıştı) tombul göbeğinde beni okşamasına bıraktım kendimi; ama kalktığımda sümük gömleğini lekelemişti. Sanırım bardağı taşıran son damla bu oldu; çünkü o ikindi annem saldırıya geçti. Bana arkadaşımı arıyorum numarası yaparak başka bir yeri aradı. Hintliler topçu desteğiyle saldırıya geçerken Emine Sina da yalan desteğiyle benim sonumu hazırladı.

Bunu takip eden yılların çölüne girişimi anlatmadan önce, anababama cidden haksızlık ettiğimi kabul etmek zorundayım. Mary

Pereira'nın ifşaatından beri geçen süre içinde bir kere bile kendi kanlarını taşıyan çocuğu bulma girişiminde bulunmamışlardı; bu anlatının birçok yerinde bunu hayalgücü eksikliğine bağladım - beni bu rolün dışında hayal edemedikleri için evlatları olarak kaldığımı söyledim. Daha kötü yorumlar da mümkün - mesela on bir yılını kenar mahallelerde geçirmiş bir yetime bağırlarını açmaktaki isteksizlikleri; ama daha soylu bir itki varsaymak istiyorum: belki her şeye rağmen, hıyar-burna lekeli surata çenesizliğe boynuz-şakaklara eğri-bacaklara parmaksızlığa papaz-kelliğine ve (onların bilmediği) sağır sol kulağa rağmen, hatta Mary Pereira'nın geceyarısı bebeklere yer değiştirtmesine rağmen... belki bütün bu provokasyonlara rağmen anababam beni seviyorlardı. Onlardan uzaklaşıp gizli dünyama çekilmiştim; nefretlerinden korkarak sevgilerinin çirkinlikten hatta kandan bile daha güçlü olabileceği ihtimalini kabul etmemiştim. Muhtemelen bir telefon aracılığıyla, 21 Kasım 1962'de vuku bulan şey gayet yüce nedenlerle yapılmıştı; anababam beni sevgileri uğruna mahvettiler.

20 Kasım berbat bir gündü; gece korkunç bir geceydi... altı gün önce, Nehru'nun yetmiş üçüncü doğum gününde, Çin kuvvetleriyle büyük çarpışma başlamıştı; Hint ordusu -CAVANLAR HAREKETE GEÇTİ!- Walong'da Çinlilere saldırmıştı. Walong felaketinin, General Kaul ve dört taburun bozguna uğradığının haberi Nehru'ya 18'inde Cumartesi günü ulaştı; 20'sinde yani Pazartesi radyo ve basın yoluyla Methwold Malikânesine geldi. YENİ DELHİ'DE BÜYÜK PANİK! HİNT KUVVETLERİ DARMADAĞIN! O gün -eski hayatımın son günü- kardeşim, annem ve babamla Telefunken radyomuzun etrafına toplandık, telekomünikasyon, Tanrı ve Çin korkusunu yüreklerimize salmıştı. Babam korkunç bir şey söyledi: “Hanım,” dedi acıklı bir sesle, Cemile ve ben korkuyla titrerken, “Begüm Sahibe, bu ülkenin işi bitti. İflas etti. Fantuş.” Akşam gazetesi iyimserlik hastalığının sona erdiğini haber veriyordu: HALKIN MORALİ SIFIRA DÜŞTÜ. Bu sondan sonra başka sonlar da gelecekti; başka şeyler de sıfıra düşecekti.

Kafam Çinli yüzleri silahları tanklarıyla dolu yatağa gittim... ama geceyarısı kafam boş ve dingindi çünkü Geceyarısı Konferansı

da sıfıra düşmüştü; benimle konuşmaya istekli olan tek büyülü çocuk cadı Parvati'ydi; ördek Nussie'nin "dünyanın sonu" diyeceği şey yüzünden allak bullak olduğumuz için sessizce iletişimde bulunmanın ötesine gidemiyorduk.

Daha dünyevi başka şeyler de oldu: büyük Bhakra Nangal Hidro-Elektrik Barajında bir çatlak meydana geldi ve ardındaki büyük rezerv oradan akıp gitti... Narlikar kadınlarının deniz doldurma konsorsiyumu, iyimserliğe, yenilgiye, zenginliğin cazibesi dışında hiçbir şeye aldırış etmeden denizlerin derinliklerinden toprak peydahlamaya devam ediyordu... ama son sıfırlama, bu bölüme adını veren esas tahliye ertesi gün vuku buldu, tam ben rahatlamış ve en azından bir şeylerin yolunda gittiğini düşünmeye başlamışken... çünkü sabahleyin Çinlilerin hiç gereği yokken ilerlemeyi durduğu haberini almıştık, inanılmayacak kadar hoş bir haberdi bu; Himalayaların tepelerini kontrolleri altında bulundurmak onlara yetiyordu anlaşılan; ATEŞKES! diye bağırıyordu gazeteler, annem öyle rahatlamıştı ki neredeyse bayılacaktı. (General Kaul'un esir alındığı yolunda söylentiler vardı; Hindistan Başkanı Dr. Radhakrişan "Ne yazık ki bu rapor kesinlikle yanlıştır," diye bir demeç vermişti.)

Yaşaran gözlere ve şişmiş sinüslere rağmen mutluydum; hatta Çocuklar Konferansının bitmesine rağmen Buckingham Villasını saran yeni mutluluk ışıltısına serilmiştim; annem "Hadi kutlamaya gidelim! Pikniğe gidelim mi çocuklar?" dediğinde doğal olarak neşeyle kabul ettim. 21 Kasım sabahıydı; sandviç ve paratha yapımına yardım ettik; gazlı içecek dükkânında durup Rover'ımızın bagajına teneke bir kutuda buz ve Coca-Cola aldık; anneyle baba önde çocuklar arkada yola çıktık. Giderken Şarkıcı Cemile bize şarkı söylüyordu.

Tıkalı sinüslerle sordum: "Nereye gidiyoruz? Cuhu'ya mı Elephanta'ya mı Marve'a mı? Nereye?" Annem garip garip gülümseyerek: "Sürpriz; bekle de gör," dedi. Rahatlamış, neşeli bir kalabalıkla dolu sokaklarda ilerledik... "Bu yol yanlış," diye bağırdım; "Buradan hiçbir kumsala gidilmiyor." Annemle babam aynı anda cevap verdiler "Önce bir yere uğrayacağız, sonra gideceğiz; söz."

Telgraflar beni geri çağırdı; radyolar korkuttu; ama mahvımın randevusunu alan telefondu... annemle babam da bana yalan söylediler.

... Carnac Caddesinde bilmediğimiz bir binanın önünde durduk. Dışı dökülüyordu. Bütün camları kapatılmıştı. “Benimle geliyor musun oğlum?” Ahmet Sina arabadan çıktı; ben babama işinde eşlik etmenin mutluluğuyla, yanında caka satarak yürüyordum. Kapıda pirinç bir levha vardı: Kulak Burun Boğaz Kliniği. Ben birdenbire tedirgin oldum: “Bu ne böyle Abba? Neden buraya...” Babamın eli omzumu daha da sıkıyor - sonra beyaz önlüklü bir adam - hemşireler - “Evet Bay Sina, demek genç Salim bu, tam zamanında, güzel güzel”, bu arada ben: “Abba, hayır - piknik ne olacak?” ama doktorlar beni götürüyorlar, babam geride kalıyor, önlüklü adamlar ona sesleniyor “Uzun sürmez - savaş haberleri çok iyi değil mi?” Hemşire bana dönüyor: “Lütfen hazırlık ve anestezi için beni takip edin,” diyor.

Tuzağa düşmüştüm! Tuzağa düşmüştüm Padma! Sana söyledim; bir keresinde piknikler beni tuzağa düşürmüştü; sonra kendimi bir hastanede buldum, sert yataklı bir odada, parlak lambalar vardı ve ben bağırıyordum “Hayır hayır hayır”, hemşire kızıyordu: “Aptallık etme, koskoca adam olmuşsun, yat bakayım”, ben kafamdaki her şeyi burun dehlizlerinin başlattığını, burun sıvısının nasıl yukarıyukarıyukarı gitmemesi gereken bir yere çekildiğini, seslerimi serbest bırakan bağlantının nasıl yapıldığını hatırlayarak bağırıp tepiniyorum, beni tutmak zorunda kalıyorlar, “Sahiden de,” diyor hemşire “senin gibi bebek görmemiştim.”

İşte böyle, çamaşır sandığında başlayan ameliyat masasında bitmişti çünkü elim ayağım zaptedilmişti ve adamın biri bana “Hiçbir şey hissetmeyeceksin, burnunu silmekten bile daha kolay, sinüslerini iki dakikada tamamen temizleyeceğiz,” diyordu, ben “Hayır, lütfen,” diye bağırıyordum ama ses konuşmayı sürdürüyordu “Bu maskeyi yüzüne kapatacağım ona kadar say.”

Say. Sayılar resmi geçit yapıyor bir iki üç.

Açılan gazın tıslaması. Sayılar beni eziyor dört beş altı.

Yüzler sis içinde yüzüyor. Sayılar hâlâ yığılıyor, sanırım ağlıyordum, sayılar gümbürdüyor yedi sekiz dokuz.

On.

“Tanrım, çocuğun bilinci hâlâ yerinde. Fevkalade. Başka bir - beni duyuyor musun? Salim'di değil mi? Tamam koçum tekrar ona kadar say!” Beni yakalayamazlar. Kafamın içine kalabalıklar doluşmuştu. Sayıların efendisiydim ben. Tekrar başlıyorlardı. On bir, on iki.

Ama durmayacaklardı... on üç on dört on beş... Tanrım Tanrım sis baş döndürücü, geri geri geri, on altı, savaşın ve biberliklerin ötesine, geri geri, on yedi on sekiz on dokuz.

Yirm

Bir çamaşır sandığı vardı ve burnunu çok hızlı çeken bir çocuk. Annesi soyunup Siyah bir mango göstermişti. Meleklere ait olmayan sesler gelmişti. Sol kulağı sağır eden bir el. Sıcakta en iyi ne yetişir: hayal, mantıksızlık, tutku. Saat kulesinde bir sığınak vardı, sınıfta kopya-Bombay'da aşk bisiklet kazasına neden olmuştu; boynuz şakaklar forseps oyuklarına girmişti ve beş yüz seksen bir çocuk zihnime ziyarete gelmişti. Geceyarısı çocukları: özgürlük umudunun vücut bulmuş hali olabilirlerdi, işleri-bitirilmesi-gereken-hilkat-garibeleri de olabilirlerdi. En sadıkları cadı Parvati ve bir hayat ilkesine dönüşen Şiva. Bir amaç meselesi vardı, fikirlerle nesneler arasında bir savaş. Dizlerle burun, burunla dizler.

Kavgalar başlamıştı ve yetişkin dünyası çocuklarınkine sızmıştı; bencillik, kendini beğenmişlik ve nefret. Üçüncü bir ilkenin olanaksızlığı; hiçbir işe yaramama korkusu büyümeye başlamıştı. Kimsenin söyleyemediğiyse şuydu: beş yüz seksen birin varlık nedeni yokolmaktı; hiçbir işe yaramamak için varolmuşlardı. Bunu anlatan kehanetler gözardı edilmişti.

İfşaat, bir zihnin kapanışı; sürgün, dört yıl sonra geri dönüş; büyüyen şüpheler, artan ayrılıklar, onar yirmişer ayrılmalar. Sonunda sadece bir tek ses kalmıştı; ama iyimserlik sürmüştü - ortak noktamızın bizi ayrılmaya zorlayan şeyi yenmesi mümkündü.

Ta ki:

Dışımda sessizlik. Karanlık bir oda (panjurlar kapalı). Hiçbir şey göremiyorum (görecek bir şey yok).

İçimde sessizlik. Bir bağlantı koptu (sonsuza kadar). Hiçbir şey duyamıyorum (duyacak bir şey yok).

Sessizlik, çöl gibi. Temiz, boş bir burun (burun dehlizleri hava dolu). Mahrem yerlerimi istila eden bir barbar gibi hava.

Tahliye edildim. Tahliye edildim. Parahamsa yerle bir.

(Sonsuza kadar.)

Söyle gitsin, söyle gitsin hadi: görünürdeki amacı tıkanmış sinüsleri tahliye etmek ve burun dehlizlerini tümüyle temizlemek olan ameliyat çamaşır sandığında yapılan bağlantıyı koparmaya yaramış, beni burnumla edindiğim telepatiden yoksun bırakmış, geceyarısı çocuklarının olasılığını sıfıra indirmişti.

İsimlerimiz kaderlerimizi de içinde barındırır; isimlerin Batı'daki gibi anlamsızlaşmadığı, basit seslerden daha fazla şey ifade ettikleri bu yerde namlarımızın kurbanıyız. Sina'da İbni Sina var, usta büyücü, mutasavvıf; aynı zamanda Sin yani ay, Hadramut'un kadim tanrısı, kendi bağlantı modları olan tanrı, dünyanın gelgitlerini uzaktan yönetme gücüne sahip tanrı. Ama Sin aynı zamanda S harfi de, yılan gibi uğursuz; ismin içine yılanlar çöreklenmiş. Aynı zamanda bir aktarım kazası da var - Sina nestalik yazısı yerine Latin alfabesiyle yazıldığında vahiy gelen yerin adı, emirlerin ve altın buzağıların, ayakkabıların çıkarıldığı yerin adı; ama bütün her şey olup bittikten sonra; İbni Sina unutulduktan, ay battıktan, yılanlar gizlendikten, vahiyler kesildikten sonra bir çölün adı - çıplaklığın, bereketsizliğin, kumun; sonun adı.

Arabistan'da -Arabia Deserta- peygamber Muhammed'in zamanında başka peygamberler de vardı: Arabistan'ın göbeği Yemen'de Benî Hanife'nin kabilesinden Mesleme; Hanzala ibn Safvan ve Hâlid ibn Sinan. Mesleme'nin Tanrısı er-Rahman'dı “Esirgeyen”; bugün Müslümanlar Rahman olan Allah'a dua ediyorlar. Hâlid ibn Sinan Adb kabilesine gönderilmişti; bir müddet peşinden

gelenler oldu ama sonra kaybolup gitti. Peygamberler sadece tarihe yenilip onun tarafından yutuldukları için sahte peygamber değillerdir. Kıymetli insanlar çölleri hep arşınlayagelmiştir.

“Hanım,” dedi Ahmet Sina, “bu ülkenin işi bitti.” Ateşkes ve tahliyeden sonra bu kelimeler ona musallat oldular; Emine de onu Pakistan'a taşınmaya ikna etmeye başladı; iki kız kardeşi de oradaydı, annesi de babası öldükten sonra oraya gidecekti. “Yeni bir başlangıç,” dedi, “Canım çok hoş olacak. Bu Tanrının unuttuğu tepede işimiz ne?”

İşte Buckingham Villası Narlikar kadınlarının pençelerine böyle terk edildi ve on beş yıl gecikmeyle ailem Pakistan'a Pakların Ülkesine göç etti. Ahmet Sina arkasında çok az şey bıraktı; çok-uluslu şirketler sayesinde parayı transfer etmenin birçok yolu vardı, babam da bunları biliyordu. Ben de her ne kadar doğduğum şehri bırakmaktan memnun olmasam da Şiva'nın iyice gizlenmiş bir kara mayını gibi bir yerlerinde pusuda beklediği bu şehirden ayrıldığıma çok üzülmüyordum.

1963 yılının Şubat ayında Bombay'dan kesinkes ayrıldık; tam yola çıkacağımız gün eski teneke bir dünyayı bahçeye götürüp kaktüslerin arasına gömdüm. İçinde Başbakanın mektubu ve “Geceyarısı Çocuğu” başlıklı dev bir fotoğraf vardı... kutsal emanetler olmayabilirler - hayatımın sıradan anılarını Hazreti Peygamberin saçıyla ya da Bom Jesus Katedralindeki Aziz Francis Xavier'in mumyasıyla kıyaslayacak değilim - ama geçmişimden geriye kalan yegâne şeyler onlar: ezilmiş teneke bir dünya, küflenmiş bir mektup, bir fotoğraf. Başka bir şey yok, hatta gümüş bir hokka bile. Maymun-çarpmış küre dışında yegâne kayıtlar cennetin mühürlü defterlerinde, Siccîn ve Illiyyiyn, İyinin ve Kötünün defterleri; her halükârda hikâye bu.

... Ancak S. S. Sabarmati'nin güvertesine çıkıp Kuç Bataklığından demir aldıktan sonra yaşlı Schaapsteker'i hatırladım ve birdenbire acaba birisi ona gittiğimizi haber verdi mi diye merak ettim. Cevabın hayır olabileceğinden korktuğum için sormaya cesaret edemedim; yıkım ekibinin işe başladığını düşünürken ve

yıkım makinelerinin babamın ofisini, benim mavi odamı dağıttığını, hizmetkârların dönen demir merdivenini alaşağı ettiğini, Mary Pereira'nın korkularını çatnilerle turşulara karıştırdığı mutfağı yıktığını, annemin karnında kaya gibi bir çocukla oturduğu verandayı katlettiğini gözümde canlandırırken kocaman savrulan bir topun da Şaapstiker sahibin bölgesine indiğini hayal ettim; yaşlı deli solgun, çökmüş, çatal dilli bir vaziyette dağılan evin tepesinde açığa çıkıyordu, devrilen kulelerin, kırmızı kiremitli damın ortasında büzüşüyor, yaşlanıyor, senelerdir görmediği güneş ışığında ölüyordu. Ama belki de ben dramatize ediyorum; bütün bunları Kayıp Ufuk isimli eski bir filmden almış olabilirim. Onda da güzel bir kadın Shang-ri-La'dan ayrıldıklarında büzüşerek ölüyordu.

Her yılan için bir merdiven vardır; her merdiven için bir yılan. Karaçi' ye 9 Şubat'ta vardık - ve birkaç ay içinde kardeşim Cemile ona “Pakistan'ın Meleği” ve “İnanç Bülbülü” namlarını kazandıracak mesleğine başladı; Bombay'ı terk etmiştik ama bize de yansıyan bir başarı kazanmıştık. Son bir şey daha; her ne kadar tahliye edilmiş olsam da -her ne kadar kafamda artık sesler konuşmasa ve bir daha hiç konuşmayacak olsa da- bir telafi vardı: hayatımda ilk defa koklama duyusuna sahip olmanın müthiş hoşluklarını keşfediyordum.

Şarkıcı Cemile

BU öyle hassas bir duyuydu ki kızkurusu Aliye teyzemin Karaçi rıhtımında bizi karşılarken takındığı hoşgeldin gülüşünün ardındaki tutkalımsı ikiyüzlülük kokusunun farkına varabiliyordum. Babamın seneler önce kardeşinin kollarına kaçmasına karşı dinmek bilmez bir hınç duyan müdire teyzem hiç azalmayan kıskançlığından iyice hantallaşmış, şişmanlamıştı; kininin kalın kara tüyleri teninin çoğu gözeneğinden fışkırıyordu. Belki kollarını açıp bize doğru koşarak, “Ahmet Bey nihayet! Geç olsun da güç olmasın!” diye bağırarak örümcek gibi -çaresizce kabullenilen- misafirperverliğiyle anababamı ve Cemile'yi kandırmayı başarmıştı; ama ben bebekliğimin çoğunu onun kıskançlığının hınçlı kazakları ve garezli kukuletaları içinde geçirmiş olduğumdan, öfkesini işlediği, masum görünüşlü bebek elbiseleri yüzünden farkında olmadan başarısızlık mikrobu kaptığımdan, dahası intikam ateşine tutulmanın nasıl bir şey olduğunu gayet iyi hatırladığımdan, ben tahliye-olmuş-Salim, guddelerinden sızan intikam kokusunu hissedebiliyordum. Yine de karşı koyacak gücüm yoktu; intikamının Datsun'una binerek Bunder Caddesinden Guru Madir'deki evine gittik - sinekler gibi, ama daha aptaldık çünkü tutsaklığımızı kutluyorduk.

... Ama o ne koku duyuşuydu öyle! Çoğumuz beşikten itibaren rayihaların mümkün olduğunca az çeşidini ayırt etmeye koşullanırız; oysa ben hayatım boyunca hiçbir koku alamadığım için bu duyuyla ilgili tabulardan tümüyle habersizdim. Bunun sonucunda da birisi yellendiğinde fark etmemiş gibi davranmama gibi bir huyum vardı - bu da anababamla aramda bazı pürüzler çıkarıyordu; daha da önemlisi insanlığın geri kalanının yetinmeyi tercih ettiği safi fiziksel esaslı kokulardan çok daha fazlasını alma özgürlüğüne sahipti burnum. Bu yüzden de Pakistan'daki ergenliğimin ilk günlerinden itibaren dünyanın gizli aromalarını öğrenmeye başladım, yeni aşkın sarhoş edici ama çabucak uçup giden kokusu; nefretin daha derin ve kalıcı acı kokusu. (“Pakların Ülkesine” gelişimden kısa bir süre sonra içimde kardeş-aşkının berbat murdarlığını keşfettim; teyzemin için için yanan ateşleri de ilk baştan beri burun deliklerimi doldurmuştu.)

Burun size bilgi verebilir ama olaylar üzerinde güç kazandırmaz; burun mirasımın yeni bir tezahürüyle silahlanmış vaziyette Pakistan'ı işgalim bana doğrunun kokusunu alma, havanın vaziyetini anlama, iz sürme güçlerini vermişti ama bir işgalcinin en çok ihtiyacı olan gücü -düşmanlarımı dize getirme kuvvetini- vermemişti.

İnkâr etmeyeceğim: Karaçi'yi Bombay olmadığı için hep suçladım. Kıyıları kavruk mangrovlarla çevrili rüzgâra açık, tuzlu koylarla çöl arasına kurulmuş olan yeni şehrim benim çirkinliğimi bile gölgede bırakacak bir çirkinlikteydi; çok hızlı büyüdüğü için -nüfusu 1947'den beri dört katına çıkmıştı- dev bir cücenin biçimsiz hantallığına sahipti. On altıncı doğum günümde bana bir Lambretta mobileti hediye edildi; siperliksiz aracımla şehrin sokaklarını gezerken varoşlarda kalanların kaderci ümitsizliğini ve zenginlerin böbürlenmeci savunma pozlarını içime çekiyordum; hem mülksüzlüğün hem fanatizmin koku-izlerince emilmiş, uzun bir yeraltı koridoruna çekilmiştim, o koridorun sonunda Tai Bibi'nin kapısı vardı, dünyanın en yaşlı orospusunun... ama fazla acele ediyorum. Benim Karaçi'min merkezinde Aliye Aziz'in evi vardı, Clayton Caddesinde eski büyük bir evdi (Aliye herhalde musallat olacak kimse bulamayan bir hayalet gibi içinde dolanıp durmuştu senelerdir) gölgelerin ve sararmış boyaların mekânı, her öğleden sonra üzerine mahalle camiinin uzun, suçlayıcı gölgesi düşerdi. Seneler sonra sihirbazlar gettosunda, en azından bir süre koruyucu, iyicil bir gölge olan başka bir caminin gölgesinde yaşarken Karaçi'de edindiğim cami gölgesi hissini hiç kaybetmedim, bence gölgelerde hep teyzemin dar, kavrayıcı, suçlayıcı kokusu var gibiydi. Teyzem gününü beklemişti; ama sonunda aldığı intikam eziciydi.

Karaçi o zamanlar bir seraplar şehriydi; çölden apartılmış olan şehir çölün gücünü kırmayı tam anlamıyla başaramamıştı. Elphinstone Caddesinin asfaltında vahalar parıldar, kara köprünün, Kala Pul'un etrafındaki mezbelelikte ışıltılı kervansaraylar görülürdü. Yağmursuz şehirde (benim doğduğum şehirle tek ortak noktası hayatına onun da bir balıkçı köyü olarak başlamasıydı) gizli çöl eski hayaller gördürme gücüne hâlâ sahipti, bunun sonucunda da Karaçililer gerçeğe pek vakıf değillerdi, bu yüzden de bir şeyin

gerçek olup olmadığını öğrenmek için liderlerine başvuruyorlardı. Yanılsamalı kum tepeleri ve eski kralların hayaletleriyle, aynı zamanda şehrin üzerine kurulduğu inancın adının “itaat” anlamına geldiğinin bilgisiyle kuşatılmış yeni hemşerilerim uysallığın özelliksiz, haşlanmış kokusunu salıyorlardı, son anda da olsa Bombay'ın fazlasıyla baharatlı isyankârlığının kokusunu almış olan bir burun için çok can sıkıcıydı bu.

Gelişimizden kısa süre sonra -belki Clayton Caddesindeki cami gölgeli evin havasından içi sıkıldığı için- babam bize yeni bir ev yapmaya karar verdi. Yeni inşaata açılmış bölgelerin en sosyetik olanında bir arazi aldı; on altıncı doğum gününde Salim bir Lambretta'dan fazlasını kazandı - göbek bağlarının gizemli güçlerini öğrendim.

Babamın almirahında salamura edilmiş vaziyette on altı yıldır bu günü bekleyen neydi? Eski bir turşu kavanozunda su yılanı gibi yüzen, bize deniz yolculuğumuzda eşlik eden ve sert, çıplak Karaçi toprağına gömülen neydi? Bir zamanlar bir rahimde yaşamı beslemiş olan, şimdi toprağa mucizevi bir yaşam vererek tek katlı Amerikan tarzı modern bir bungalovun doğmasını sağlayan neydi? ... Bu örtülü soruları bir kenara bırakarak on altıncı doğum günümde, ailemin (Aliye teyzem dahil) Korangi Sokağı toprağındaki arazimizde toplandığını belirteyim; bir grup işçinin gözleri ve bir mollanın sakalı tarafından izlenen Ahmet, Salim'e bir kazma verdi; açılışı yaparak kazmayı toprağa sapladım. “Yeni bir başlangıç,” dedi Emine, “İnşallah hepimiz bundan böyle yeni insanlar oluruz.” Onun asil ve olanaksız arzusuyla harekete geçen bir işçi hızla çukurumu büyüttü; sonra bir turşu kavanozu çıktı. Salamura susuz toprağa boca edildi; kavanozda kalanı molla kutsadı. Bunun ardından bir göbek bağı -benim miydi Şiva'nın mı?- toprağa gömüldü ve ev hemen büyümeye başladı. Şekerlemeler ve hafif içkiler dağıtıldı; dikkate değer bir açlık sergileyen molla otuz dokuz laddoo yedi; Ahmet Sina bir kez olsun masraflardan şikâyet etmedi. Gömülen göbekbağının ruhu işçileri galeyana getirdi; ama temeller çok derin kazılmış olmalarına rağmen evin daha biz içine yerleşmeden yerle bir olmasını engelleyemeyeceklerdi.

Göbekbağları hakkındaki kanaatim: Her ne kadar ev yükseltme gücüne sahipseler de anlaşılan bazıları bu işi diğerlerinden daha iyi yapıyordu. Karaçi şehri bu fikrimi doğruluyordu; besbelli uygunsuz göbekbağları üzerine inşa edildiği için deforme olmuş evlerle doluydu, eksikli hayatkanallarının bodur kambur çocukları, görünürde hiç penceresi olmayan esrarlı bir biçimde körleşmiş evler, radyoya, klimaya ya da hapishane hücresine benzeyen evler, tekdüze bir sıklıkla sarhoşlar gibi devrilen çılgın, aşın ağır binalar; yaşam mekânı olarak yetersizlikleriyle sadece istisnai çirkinlikleri boy ölçüşebilen, vahşi bir hızla çoğalan tımarhaneler. Şehir çölü perdeliyordu; ama ya göbekbağları ya da toprağın bereketsizliği onun gülünç bir şeye dönüşmesine neden olmuştu.

Hüznün ve neşenin, zekânın ve aptallığın kokusunu gözüm kapalı alma yetisiyle Karaçi'ye geldim, bir de ergenlik vardı - alt kıtanın yeni ulusları ve ben çocukluğu geride bırakmıştık; büyüme sancıları ve tuhaf, can sıkıcı ses değişimleri hepimizi beklemekteydi. Tahliye iç hayatımı sansüre uğratmıştı; ama bağlantı hissim tahliye olmamıştı.

Salim Pakistan'ı silah olarak sadece aşırı duyarlı bir burnu kullanarak işgal etti; ama en kötüsü yanlış taraftan işgal etti! Dünyanın o bölümündeki bütün başarılı fetihler kuzeyden başlamıştı; bütün fatihler karadan gelmişti. Tarihin rüzgârlarına karşı gafilane yelken açan ben, Karaçi'ye güneydoğudan ve denizden gelmiştim. Olanlar beni şaşırtmamalıydı öyleyse.

Geriye bakıldığında kuzeyden gelmenin üstünlükleri çok belirgin. Emevi komutanları Haccac bin Yusuf ve Muhammed bin Kasım, ayrıca İsmaililer kuzeyden gelmişlerdi. (Söylentiye göre Ali Han'ın Rita Hayworth'la birlikte konakladığı Balayı Kulübesi göbekbağlı toprağımıza bakıyordu; rivayete bakılırsa film yıldızı buralarda gözalıcı, şeffaf Hollywood kostümleriyle dolaşarak epeyce rezalete neden olmuştu.) Ah kuzeylilerin karşı konmaz üstünlükleri! Gazneli Mahmut, yanında S harfinin üç değişik biçimiyle böbürlenen bir dil getirerek ne yönden inmişti Hint düzlüklerine? Kaçınılmaz cevap: se, sin ve sad kuzey istilacılarıydı. Gaznelileri yenip Delhi

Halifeliğini kuran Muhammed bin Sam Ghuri nereden gelmişti? Sam Ghuri'nin oğlu da güneye doğru ilerlemeye devam etmişti.

Tuğlak ve Moğol İmparatorları da... ama ne demek istediğimi anlattım. Sadece şunu eklemek lazım: ordular gibi fikirler de kuzey dağlarından güneye güneye güneye inmiştir: Sikandar But-Şikan efsanesi ve on dördüncü yüzyılda Vadideki bütün Hindu tapınaklarını yerle bir eden (dedeme örnek teşkil eden) Keşmir putkırıcıları tepelerden nehirlerin aktığı ovalara inmişlerdi; beş yüz yıl sonra Seyit Ahmet Barilvi'nin mücahit hareketi de bu çok çiğnenmiş yolu takip etti. Barilvi'nin fikirleri: kendini-red, Hindu-nefreti, kutsal savaş... (kısa keselim) krallar gibi felsefeler de bana öteki taraftan geldi.

Salim'in anababası “Hepimiz yeni insanlar olmalıyız,” demişlerdi; pakların ülkesinde paklık bizim için bir ideale dönüştü. Ama Salim oldum olası Bombaylılıkla maluldü, kafası Allah'ınki dışında bir sürü dinle doluydu (Hindistan'ın ilk Müslümanları Malabarlı tüccar Mopla’lar gibi ilahlarının nüfusu halkının nüfusuna rakip bir ülkede yaşamıştım, bu yüzden de klostrofobik ilahlar güruhuna karşı bilinçsiz bir isyanla ailem inanç değil iş ahlakına gönül vermişti); gövdesi de murdara karşı belirgin bir eğilim gösterecekti. Mopla gibi ben de bir uygunsuz olmaya yazgılıydım; ama en sonunda paklık beni buldu ve ben Salim bile kabahatlerimden arındım.

On altıncı doğum günümden sonra Aliye teyzemin kolejinde tarih eğitimi görmeye başladım; ama öğrenmek bile kendimi geceyarısı çocuklarından yoksun bu ülkenin bir parçası olarak hissetmemi sağlayamıyordu, sınıf arkadaşlarım daha sıkı, daha İslami bir toplum isteğiyle yürüyüşler yapıyorlardı - daha az değil daha çok kural talep ederek dünyanın her yerindeki öğrencilerin antitezi olmaya çabaladıklarını kanıtlıyorlardı. Ama annemle babam kök salmaya niyetliydiler; Eyüb Han ve Bhutto'nun (yakın zamana kadar düşmanımız olan) Çin'le ittifak kurmalarına rağmen Ahmet'le Emine yeni memleketlerinin eleştirilmesine tahammül edemiyorlardı; babam bir havlu fabrikası almıştı.

O günlerde annemle babamda bir başkalık vardı; Emine suçluluk-sisini kaybetmişti, nasırları artık canına okumuyor gibiydi; bu esnada Ahmet her ne kadar hâlâ bembeyaz olsa da karısına karşı yeni bulduğu bu aşkın ateşinden belden aşağısındaki donukluğun çözüldüğünü hissediyordu. Bazı sabahlar Emine'nin boynunda diş izleri oluyordu; bazan bir gençkız gibi kendini tutamayarak kıkırdıyordu. “İkiniz var ya,” demişti ablası Aliye, “balayında gibisiniz.” Ama ben Aliye'nin dişleri ardında gizlenen şeyin kokusunu alabiliyordum; dostça kelimeler ağzından dökülürken içinde ne olduğunu biliyordum. Ahmet Sina havlularına karısının adını vermişti: Emine Marka.

“O mülti-mültiler de kim oluyormuş? Davutlar Saygollar Harunlar da kim?” diye bağırdı neşeyle, ülkenin en zengin ailelerini küçümseyerek. “Valikalar Zülfikârlar da kim oluyormuş? Onların onunu bir kerede yutarım. Bekle de gör!” diye söz vermişti “İki yıl içinde bütün dünya Emine Marka havluyla kurulanacak. En iyi pamuklu! En modern makineler! Bütün dünyayı kurutup temizleyeceğiz; Davutlarla Zülfikârlar sırrımı öğrenmek için yalvaracaklar; ben de evet diyeceğim havlular en iyi kalite; ama işin sırrı üretimde değil sevgide.” (Babamın konuşmasında iyimserlik hastalığının etkilerini görüyordum.) Emine Marka temizlik adına dünyayı fethetti mi? Valikalar ve Saygollar Ahmet Sina'ya gelip “Tanrım, şaşakaldık yaar, bunu nasıl yaptın?” dediler mi? Ahmet'in kendisinin çizdiği desenleri (biraz fazla cafcaflılar belki ama olsun aşkla yapılmışlardı) taşıyan yüksek kalite havlular Pakistanlıları ve dış pazarları kurulamış mıydı? Ruslar İngilizler Amerikalılar kendilerini annemin ölümsüzleşmiş ismine sarmışlar mıydı?.. Emine Marka'nın hikâyesi biraz beklesin çünkü Şarkıcı Cemile'nin kariyeri başlamak üzere; Clayton Caddesindeki cami gölgeli evi puf Amca ziyaret ediyor.

Gerçek adı Binbaşı (Emekli) Alaaddin Latif’ti; kardeşimin sesinin güzelliğini kimden mi duymuştu: “acayip iyi arkadaşım General Zülfikâr'dan; 47'de onunla Sınır Devriyesindeydik”. Cemile'nin on beşinci doğum gününden kısa bir süre sonra Aliye Aziz'in evinde boy gösterdi; neşeli, kıpır kıpır, ağzı som altın dişlerle

kaplı bir adamdı. “Ben basit bir adamım,” dedi, “meşhur Başkanımız gibi. Paramı güvenli yerde tutarım.” Meşhur Başkanımız gibi Binbaşının kafası da yusyuvarlaktı; Eyüb Han'ın aksine Latif ordudan ayrılıp şov dünyasına atılmıştı. “Pakistan'ın bir numaralı emprezaryosuyum dostum,” dedi babama. “İşin sırrı organizasyonda; eski Ordu alışkanlıkları, acayip zor geçiyor.” Binbaşı Latif’in bir teklifi vardı; Cemile'nin sesini duymak istiyordu, “Eğer bana söylediklerinin yüzde biri kadar iyiyse onu meşhur yaparım! Hem de bir gecede! İşin sırrı bağlantılar; bağlantılar ve organizasyon; dostunuz Binbaşı (Emekli) Latifte her ikisi de var. Alaaddin Latif,” diye vurguladı Ahmet Sina'ya doğru yaldızlı yaldızlı sırıtarak, “Hikâyeyi bilirsiniz, değil mi? Lambacığımı biraz ovaladım mı şan şöhret cini fırlayıverir. Kızın acayip iyi ellerde olacak. Acayip iyi.”

Ne mutlu Şarkıcı Cemile'nin bölük bölük hayranlarına ki Ahmet Sina karısına âşık bir adamdı; kendi mutluluğundan iyice yumuşamış olduğu için Binbaşı Latifi hemen oracıkta başından defetmedi. Şimdi bana öyle geliyor ki annemle babam kızlarının bu yeteneklerinin kendilerine saklayamayacakları kadar olağanüstü olduğuna karar vermişlerdi; onun o melek sesi onlara yeteneğin kaçınılmaz zorunluluklarını öğretmeye başlamıştı. Ama Ahmet'le Emine'nin bir endişeleri vardı. “Kızımız,” dedi Ahmet -aslında o anneme göre daha geri kafalıydı- “iyi aile kızıdır; ama siz onu sahnede Tanrı bilir kaç yabancı adamın önüne çıkaracaksınız...” Binbaşı gücenmiş gibiydi. “Beyefendi,” dedi sert bir sesle, “siz benim sağduyulu bir adam olmadığımı mı düşünüyorsunuz? Benim de kızlarım var, dostum. Tanrıya şükür yedi tane. Onlara küçük bir seyahat acentesi açtım; bütün iş telefonla hallediliyor. Onları bir büroya oturtmayı aklımdan bile geçirmem. Aslına bakılırsa buranın en büyük telefonik seyahat acentesi. Tren makinistlerini ve otobüs sürücülerini İngiltere'ye yolluyoruz. Demek istediğim,” diye ekledi aceleyle, “kızınıza da benim kızlarıma gösterilen saygı gösterilecek. Hatta daha da fazlası; o bir yıldız olacak.”

Binbaşı Latif’in kızları -Safiye, Rafiye ve diğer afiyeler-kardeşimde geri kalan son Maymun kırıntısı tarafından Pufiye diye adlandırıldı; babalarına da önce “Baba-Pufiye” sonra da kibar olsun

diye Puf Amca adı takıldı. Doğrusu sözünün eriydi; altı ay içinde Şarkıcı Cemile'nin hit plakları, bir hayran ordusu, her şeyi olacaktı; hem de birazdan anlatacağım gibi yüzünü hiç göstermeden.

Puf Amca hayatımızın demirbaşı haline geldi; çoğu akşamlar, benim kokteyl saati diye düşündüğüm saatte Clayton Caddesindeki evi ziyarete gelir, Cemile'den bir şeyler söylemesini rica ederek nar suyunu yudumlardı. Kızların en yumuşak mizaçlısına dönüşmekte olan Cemile onu hiç kırmazdı... sonra Binbaşı sanki bir şey takılmış gibi boğazını temizler ve bana evlilik konusunda takılmaya başlardı. Yirmi dört ayarlık sırıtışlar beni de onun gibi kör etmişti, “Artık evlenme çağına gelmişsin, delikanlı. Beni dinle: beyni düzgün dişleri bozuk bir kız al; hem bir dostun hem de kasan olur!” Puf Amca'nın iddiasına bakılırsa kızları yukarıdaki tarife tamamen uyuyordu... ben utanıp sıkılır, onun tam da şaka yapmadığının kokusunu aldığımdan bağırırdım: “Aman Puf Amca!” Takma adını bilir, hatta severdi de. “Kendini naza çekiyorsun ha? Acayip işini biliyorsun. Tamam oğlum; kızlarımdan birini alırsan bütün dişlerini çektirmeyi garanti ediyorum; onunla evlendiğinde çeyiz olarak milyonluk bir gülüş getirecek!” Bunun üzerine annem konuyu değiştirmeye çalışırdı; dişler ne kadar kıymetli olursa olsun Puf Amca'nın fikrinden hoşlanmıyordu... o ilk gece, sonradan da birçok kereler olacağı gibi, Cemile Binbaşı Alaaddin Latife şarkı söyledi. Sesi pencereden süzülüp trafiği durdurdu; kuşlar şakımayı bıraktı, sokağın karşısındaki hamburgerci radyosunu kapadı; yol durdukları yerde duran insanlarla doluydu, hepsi kardeşimin sesinde yıkanıyorlardı... şarkı bittiğinde Puf Amca'nın ağladığını fark ettik.

“Bir mücevher,” dedi mendiline sümkürerek, “Beyefendi hanımefendi, kızınız bir mücevher. Mütehassis oldum. Acayip mütehassis oldum. Bana altın bir sesin altın dişlere bile yeğ olduğunu gösterdi.”

Şarkıcı Cemile'nin ünü bir halk konseri vermekten kaçamayacağı hale geldiğinde Puf Amca onun korkunç bir araba kazası yüzünden çirkinleştiği söylentisini yaymıştı; Cemile'nin cemiyet içinde şarkı söylerken edeple ardında durduğu o meşhur, her yerini kapatan, simle üzerine dini yazılar işlenmiş beyaz ipek

çadarı, perdesi yahut çarşafı da Binbaşı (Emekli) Latif'in buluşuydu. Şarkıcı Cemile'nin çadarını yorulmak bilmez iki kaslı figür tutuyordu, onlar da tepeden tırnağa örtülüydü (ama daha sade) - resmi olarak kadın eşlikçilerdi ama burkalarından cinsiyetlerini anlamak mümkün değildi; kumaşın tam ortasına da Binbaşı bir delik açmıştı. Çapı on santim kadardı. Etrafı en nadide simle nakışlanmıştı.

Aile tarihimizin bir kere daha bir milletin kaderine dönüşmesi böyle olmuştu çünkü Cemile dudaklarını brokar deliğe dayayarak şarkı söylediğinde, Pakistan sadece altın yaldızlı beyaz bir kumaşın deliğinden gördüğü on beş yaşında bir kıza âşık olmuştu.

Kaza söylentisi de popülerliğini son haddine çıkardı; konserlerinde Karaçi'deki Bambino tiyatrosunu, Lahor'daki Şalimar-bagh'ı tıklım tıklım dolduruyordu; plakları satış listelerinin hep en üstündeydi. Halkın malı, “Pakistan'ın Meleği”, “Milletin Sesi”, “Bülbül-e-Din” yani inanç-bülbülüne dönüşmeye ve haftada bin bir evlilik teklifi almaya başladığında; ülkenin en makbul kızına dönüşüp ailemiz içindeki yerine ağır basan bir yaşantıya girdiğinde şöhretin çifte virüsünü kaptı, birincisi onu halkın gözündeki kendi imgesinin kurbanı yaptı çünkü kaza söylentisi onu her zaman altın yaldızlı, beyaz bir burka giymeye zorluyordu, hatta devam ettiği Aliye teyzemin okulunda bile; ikinci virüs ise onu yıldızlığın kaçınılmaz yan etkileri olan kişiliğini fazla abartmaya ve basitleştirmeye maruz bırakıyordu, böylece karakterinde zaten baş göstermiş olan kör ve körleştirici sofulukla, doğru-yanlış milliyetçilik kişiliğini hükmü altına almaya başlamıştı, geri kalan şeylerin neredeyse hepsini dışarıda bırakmıştı. Halka malolmak onu ışıltılı bir çadıra kapamıştı; yeni ulusun-kızı olunca kişiliği Maymun yıllarının çocuk dünyasından çok ulusal personanın daha sivri yönlerine dönmeye başlamıştı.

Şarkıcı Cemile'nin sesi sürekli Pakistan'ın Sesi Radyosundaydı, öyle ki Doğu ve Batı Kanatlarındaki köylerde, asla yorulmayan insanüstü bir varlık, gece gündüz insanlara şarkı söyleyen bir melek gibi görülmeye başlanmıştı; bu esnada Ahmet Sina'nın kızının mesleği hakkındaki son şüpheleri de müthiş kazancı karşısında silinip gitmişti (her ne kadar bir zamanlar gerçek bir Delhili olsa da artık içten içe tam bir Bombaylı Müslüman'dı ve parayı her

şeyin üzerinde tutuyordu) kardeşime sık sık: “Gördün mü kızım; iffet, saflık, sanat ve işini iyi yürütmek aslında birbirinden farklı şeyler değil; yaşlı baban bunu anlayacak kadar akıllı,” derdi. Cemile tatlı tatlı gülerek ona katılırdı... sıska bir erkekfatmadan, narin, mahcup, altın tenli bir güzele dönüşüyordu, saçları üzerine oturabileceği kadar uzamıştı; hatta burnu bile güzel görünüyordu. “Kızımda,” demişti Ahmet Sina Puf Amca'ya gururla “benim ailemin asil hatları var.” Puf Amca benden tarafa rahatsız, şaşkın bir bakış fırlatıp boğazını temizlemişti. “Acayip güzel kız, beyefendi,” demişti babama, “biriçim su.”

Alkış gümbürtüsü kardeşimin kulaklarından pek uzun süre ayrı kalmıyordu; şimdi efsaneleşmiş olan o ilk Bambino resitalinde (Puf Amca'nın gösterdiği koltuklarda oturmuştuk - “Acayip iyi yer!” - yanımızda hepsi peçeli yedi Pufiya vardı... Puf Amca kaburgalarımı dirsekleyip “Seç bakalım! İstediğini al! Çeyizi de unutma!” demişti de ben kıpkırmızı kesilip gözlerimi bir an olsun sahneden ayırmamıştım) “Aman! Aman!” bağırışları bazan Cemile'nin sesinden bile daha yüksekti; gösteriden sonra sahne arkasında Cemile'yi çiçeklere boğulmuş vaziyette bulmuştuk, öyle ki ulusun sevgisinin çiçeklenmiş kâfuru bahçesinde ilerlerken epeyce zorlanmıştık; yanına gittiğimizde Cemile bayılacak gibiydi, yorgunluktan değil çiçeklerin odaya doldurduğu tatlı hayranlık parfümünden. Ben de kafayı bulur gibi olmuştum; sonra Puf Amca camı açıp çiçekleri kucak kucak aşağı atmaya başlamıştı -bir hayran kitlesi onları toplamıştı- bu esnada “Çiçekler çok güzel ama ulusal bir kahramanın bile havaya ihtiyacı vardır,” diye bağırıyordu.

Şarkıcı Cemile (ve ailesi) Başkanlık Konutuna biberlikler komutanı için şarkı söylemeye davet edildiğinde de alkış vardı. Yabancı dergilerdeki zimmetine para geçirme ve İsviçre bankalarında hesap açtırma haberlerini gözardı ederek, parlayacak kadar temizlenip paklandık; havlu işindeki bir ailenin tertemiz olması gerekiyordu. Puf Amca altın dişlerini daha bir özenle cilaladı; Pakistan'ın kurucusu, Kaid-i Azam Muhammed Ali Cinnah'la suikaste uğrayan arkadaşı ve halefi Liyakat Ali'nin çelenkli portreleriyle dolu büyük bir salonda delik bir örtü gerildi ve kardeşim şarkısına başladı.

Cemile'nin sesi sustuğunda; brokar kenarlı şarkıyı altın sırmalı bir ses takip etti. “Cemile kızım,” dediğini duyduk, “sesin bir saflık kılıcı olacak; insanların ruhlarını paklamak için kullanacağımız bir silah olacak.”

Başkan Eyüb kendisinin de kabul ettiği gibi basit bir askerdi; kardeşimin içine liderlere-inanç ve Tanrıya-güven gibi askeri erdemlerin tohumlarını atmıştı; Cemile ona şöyle cevap verdi: “Başkanın dileği yüreğimin sesidir.” Bir örtüdeki delikten Şarkıcı Cemile kendini milliyetçiliğe adamıştı; divan-ı kaas, bu özel dinleyicilerin salonu alkışlarla çınladı, kibar alkışlarla, Bambino'daki kalabalığın çılgın aman amanları değil, sırmalı apoletlerle yıldızların organize tasdikleri ve gözü yaşlı ailenin kendinden geçmiş alkışları. “Demiştim!” diye fısıldadı Puf Amca, “Acayip güzel, değil mi?”

Benim kokusunu aldığım şeyleri Cemile şarkılarında söylüyordu.

Gerçek güzellik mutluluk acı; hepsinin kendine has kokuları vardı ve burnum onları ayırt edebiliyordu; Cemile şarkısını söylerken de her biri ideal seslerini buluyordu. Benim burnum, onun sesi: kesinlikle birbirlerini tamamlayan yeteneklerdi; ama ayrı ayrı gelişiyorlardı. Cemile milliyetçi şarkılar söylerken burnum onu istila eden kötü kokularda daha fazla oyalanır gibiydi; Aliye teyzenin hıncı, okul arkadaşlarımın kapalı zihinlerinin katı, değişmez kokusu; öyle ki o bulutlara yükselirken ben yerin dibine düşüyordum.

Ama dönüp geriye baktığımda daha o zamanlardan ona âşık olduğumu düşünüyorum, bana söylenmeden çok önce... Salim'in ağza alınmaz kardeş aşkının kanıtı var mı? Var. Şarkıcı Cemile'nin kaybolan Bakır Maymun'la tek bir ortak tutkusu vardı; ekmeği severdi. Çapati, paratha, tanduri, nan. Evet, ama. Peki madem, mayalı mı tercih ederdi? Evet; kardeşim -milliyetçiliğine rağmen- mayalı ekmeğe tutkundu. Bütün Karaçi'de kaliteli, mayalı ekmeğin tek kaynağı neydi? Bir fırın değil; şehrin en iyi ekmeği kör bir duvarın üzerindeki tek kapaktan, her Perşembe sabahı, gizli Santa Ignacia mezhebinin rahibeleri tarafından dağıtılırdı. Her hafta Lambretta mobiletimle kardeşime rahibelerin ılık, taze somunlarını getirirdim.

Kıvrıla kıvrıla uzayan kuyruğa rağmen; manastırın etrafındaki dar sokakların fazla baharatlı, sıcak, gübreli kokusunu dikkate almadan; zamanımın harcanmasına aldırmadan ekmek almaya giderdim. Yüreğimde hiç tenkit yoktu; kardeşime bir kere bile İnanç Bülbülü olarak bu yeni rolünde Hıristiyanlıkla flörtünün bu son kalıntısı acaba kötü kaçmayacak mı diye sormadım...

Doğaya aykırı aşkın başlangıcını bulmak mümkün müdür? Tarihin merkezinde bir yer edinmek için yanıp tutuşan Salim kardeşinin kendi ümitlerini gerçekleştirdiğini görünce sersemlemiş miydi? Saçsız-parmaksız sabık-Sümüklü, Geceyarısı Çocukları Konferansının yara-izli dilencisi Sundari gibi yetisini kaybetmiş bir üyesi, kardeşinin yeni bütünlüğüne mi âşık olmuştu? Bir zamanların Mübarek'i olarak kardeşimde en mahrem rüyamın gerçek oluşunu mu görmüştüm?.. Sadece şunu söyleyeceğim, on-altılık bacaklarımın arasında bir mobiletle fahişelerin izlerini sürmeye başlayana kadar başıma gelenden benim de haberim yoktu.

Aliye kinle için için yanmaktayken, Emine Marka havluların ilk günlerinde, Şarkıcı Cemile'nin yükselişi sırasında, bir göbekbağının emriyle yükselmekte olan tek katlı ev henüz tamamlanmaktan çok uzakken, annemle babamın neden sonra âşık oldukları zamanlarda, pakların ülkesinin kuru mutlaklarıyla sarılmış vaziyette Salim Sina kendisiyle hesaplaştı. Üzgün olmadığını söyleyemeyeceğim; geçmişimi sansürlemeyi reddederek onun o yaştaki birçok çocuk gibi somurtkan, içine kapanık, günü gününe uymayan birisi olduğunu kabul ediyorum. Geceyarısı Çocuklarından mahrum kalan rüyaları bulantıya varacak denli özlemle dolmuştu, öyle ki duyularını etkisiz hale getiren kederin ağır kokusundan boğulur gibi uyanıyordu sık sık; kâbuslarında resmi geçite çıkmış sayılar görüyordu, bir iki üç, gırtlağını sıkan güçlü dizler görüyordu... ama yeni bir yeti kazanmıştı, Lambretta mobileti vardı, bir de kardeşine karşı duyduğu (bilinçdışı) mütevazı, uysal aşk... anlatıcımın gözlerini anlattığı geçmişten ayırarak, Salim'in şimdi olduğu gibi o zaman da dikkatini henüz anlatılmamış geleceğe yöneltmeyi başardığında ısrar ediyorum. Mümkün oldukça, teyzesinin kıskançlığının kekre kokularının hayatı dayanılmaz kıldığı evden ve aynı ölçüde nahoş kokularla dolu

okuldan kaçıp motorlu aygırıma atlıyor, yeni şehrin koku bulvarlarını keşfe çıkıyordum. Dedemin Keşmir'de öldüğünü duyduktan sonra geçmişi şimdinin koyu, kaynayan koku-yahnisinde boğmaya iyice karar vermiştim... Sınıflandırmadan önceki başdöndürücü günler! Ben onları şekillendirmeye başlamadan önce kokular biçimsizce içime dökülüyorlardı; Frere Caddesindeki müzenin bahçesindeki hayvan dışkılarının acıklı çürümüş buğuları, Sadar akşamları elele gezen bol pijamalı genç adamların sivilceli vücut kokusu, tükürülmüş areka cevizinin bıçak-keskinliği, arekayla esrarın acı-tatlı karışımı: Elphinstone Sokağıyla Victoria Caddesi arasındaki seyyar satıcı dolu meydanlarda “roket paan” kokusu. Deve-kokusu, araba-kokusu, motorlu-rikşa dumanlarının sivrisinek sokması gibi batması, kaçak sigarayla “kara paranın” kokusu, şehrin otobüs şoförlerinin rekabetçi rayihası ve sardalya gibi istiflenmiş yolcuların basit teri. (O sıralarda bir otobüs şoförü, başka firmanın şoförüne geçildiği için o kadar içerlemişti ki -yenilginin mide bulandırıcı kokusu fışkırıyordu guddelerinden- geceleyin otobüsüyle rakibinin evine gitmiş, zavallı adam dışarı çıkana kadar korna çalmış ve tıpkı teyzem gibi intikam kokan tekerlekleriyle onu ezip geçmişti.) Camiler üzerime inancın ıtırlı kokusunu boca ediyorlardı; bayrakları sallanan Ordu taşıtları gücün tumturaklı salgısını bırakıyorlardı havaya; sinemaların daha afişlerinden ithal spagetti Westernlerin ve yapılmış en vahşi dövüş sanatları filmlerinin ucuz, bayağı parfümünü hissedebiliyordum. Bir müddet haplanmış gibi dolaştım, kokuların karmaşıklığı karşısında başım dönüyordu; ama sonra biçim arzum ön plana çıktı ve kendimi kurtardım.

Hint-Pakistan ilişkileri bozuldu; sınırlar kapatıldı, bu yüzden de dedemin yasını tutmak için Agra'ya gidemedik; Muhterem Valide'nin Pakistan'a ilticası da biraz ertelendi. Bu esnada Salim genel bir koku teorisi üzerinde çalışıyordu: sınıflandırma işlemleri başlamıştı. Bu bilimsel yaklaşımı dedemin ruhuna şahsen gösterdiğim saygı olarak görüyordum... ilk başta ayırt etme konusunda ustalaştım, öyle ki değişik areka cevizi türlerini ve (gözlerim kapalı) mevcut on iki gazlı içeceği ayırt edebiliyordum. (Amerikalı gözlemci Herbert Feldman Karaçi'ye gelip bir düzine içine hava basılmış su markası olan bir

şehirde sadece üç şişe sütü firması bulunmasını kınamadan çok önce Pakola'yı Hoffman's Mission'dan, Citra Cola'yı Fanta'dan ayırabiliyordum. Feldman bu içecekleri kapitalist emperyalizmin göstergesi kabul ediyordu; ben neyin Canada Dry neyin 7-Up, neyin Pepsi neyin Coca-Cola olduğunu hatasız saptayarak hassas koku testlerinden geçme derdindeydim. Double Kola ve Kola Kola, Perri Cola ve Bubble Up körlemesine belirlenip adlandırılıyordu.) Ancak fiziksel kokular üzerinde ustalaştığımdan emin olduktan sonra sadece benim kokusunu alabildiğim diğer aromalara geçtim: hislerin ve bizi insan yapan bin bir itkinin parfümleri: aşk ve ölüm, hırs ve alçakgönüllülük, malik olmak yoksun olmak etiketlenip, zihnimin düzenli kompartımanlarına konmuştu.

İlk düzenleme girişimleri: kokuları renklerle sınıflandırmaya çalıştım - kaynayan iç çamaşırları ve Daily Jang'ın mürekkebinde bir mavilik vardı, oysa eski tik ağacı ve taze osuruklar kahverengiydi. Otomobilleri ve mezarlıkları ortaklaşa gri olarak sınıflandırmıştım... ağırlıkla sınıflandırma da vardı: sinek siklet kokular (kâğıt), filiz siklet (yeni sabunlanmış gövdeler, çimen), orta siklet (ter, gece ecesi); şahi-korma ve bisiklet yağı benim sistemimde baş altıydı, ancak öfke, patçuli, ihanet ve gübre dünyanın en ağır sıklet kokularıydı. Aynı zamanda bir geometrik sistemim de vardı: neşe yuvarlak, hırs köşeli; elips, oval ve kare kokularım da vardı... bir burun lugatçısı olarak Bunder Caddesi ve P.E.C.H.S.'de dolaşırdım; bir böcek toplayıcısı olarak, kokuları kelebek gibi burun kıllarımın ağıyla yakalardım. Ah felsefenin doğuşundan önceki o harika seyahatler! ... Çünkü eserimin bir değer kazanması için ahlaki bir boyut edinmesi gerektiğine karar vermiştim çok geçmeden; en önemli ayrımlar iyi ve kötü kokuların son derece incelikli dereceleriydi. Ahlakın ne kadar hayati olduğunu anlayınca, kokuların kutsal yahut kâfir olabildiklerini fark edince mobilet seyahatlerimin yalıtılmışlığında burunsal etik bilimini icat ettim.

Kutsal: purdah-peçeleri, helal et, müezzin minareleri, seccadeler; kâfir: Batı plakları, domuz eti, alkol. Artık mollaların (kutsal) yeni ayı görebilmek için neden Ramazan'dan bir gece önce uçağa (kâfir), hatta gizli kokuları tanrısallığın antitezi olan vasıtalara

binmediklerini anlıyordum. İslam'la sosyalizmin kokusal uyuşmazlığını ve Sind Club üyelerinin traş losyonuyla kulüp kapılarında uyuyan dilencilerin zıtlığını öğrenmiştim... ama çirkin bir gerçeğe gitgide daha fazla ikna oluyordum - yani kutsalın veya iyinin benim ilgimi çekmediğine, hatta şarkı söylediğinde kardeşimi böyle aramalar sarsa bile; oysa kenar mahallenin keskin kokusu müthiş dayanılmaz bir cazibeye sahip gibiydi. Dahası on altı yaşındaydım; kemerimin altında, ördek beyazı donumun altında bir şeyler kıpırdanıyordu; kadınlarını kilit altında tutan hiçbir şehir fahişeden yana sıkıntı çekmez. Cemile kutsallık, memleket-sevgisi şarkıları söylerken küfrü ve şehveti keşfe çıktım.

(Bol param vardı; babam sevgi dolu olduğu kadar cömertleşmişti de.) Asla bitirilemeyen Cinnah Mozolesinde sokak kadınları bulurdum. Öteki gençler buraya Amerikan kızlarını baştan çıkarmaya, onları otel odalarına ya da yüzme havuzlarına götürmeye gelirlerdi; ben bağımsızlığımı korumayı tercih eder, ücreti neyse öderdim.

Sonunda da orospular orospusunun kokusunu aldım, yeteneği benimkinin aynası gibiydi. Adı Tai Bibi'ydi ve beş yüz on iki yaşında olduğunu iddia ediyordu.

Ama o kokusu yok mu! Salim'in burnuna gelmiş olan en zengin kokuydu; o kokudaki bir şeylerden büyülendiğini hissediyordu, tarihi bir ihtişamdan... dişsiz yaratığa şöyle derken buldu kendini: “Yaşın umrumda değil; ben kokuyla ilgileniyorum.”

(“Tanrım,” Padma araya giriyor, “Böyle bir şeyi nasıl yaparsın?”) Her ne kadar Keşmirli bir kayıkçıyla bağlantısı olduğundan dem vurmasa da adı beni çeken en güçlü şey oldu; “Evlat, ben beş yüz on iki yaşındayım,” derken Salim'i kandırsa da tarih merakını uyandırmayı başarmıştı. Hakkımda istediğini düşün; sıcak, nemli bir ikindiyi içinde pireli bir döşek, çıplak bir ampul ve dünyanın en yaşlı orospusu olan bir barınakta geçirdim.

Tai Bibi'yi dayanılmaz kılan neydi? Öteki orospuları mahcup bırakan hangi kontrol yeteneğiydi? Bizim Salim'in yeni hassaslaşmış burun deliklerini ne çılgına çevirmişti? Padma: kadim fahişem

guddelerine o kadar hâkimdi ki gövdesinin kokusunu istediği kişininkine uydurabiliyordu. Ekkrin ve apokrinler onun o kadim iradesinin emirlerine uyardı; “Sakın ayakta yapmamı bekleme; ona paran yetmez,” dediyse de parfüm yetisi Salim'in dayanabileceğinden çok daha fazlaydı. (... “Cık cık cık,” Padma kulaklarını kapatıyor, “Böyle pis, edepsiz adam hiç görmedim!”...)

Bu fazlasıyla tipsiz genç “Ayağa kalkamam, nasırlarım,” diyen sonra da nasır lafının onu tahrik ettiğini fark eden yaşlı bir cadıyla birlikteydi; ekkrine-apokrin yeteneğinin sırrını onun kulağına fısıldayarak taklit etmesini istediği bir koku olup olmadığını sordu, o tarif ederdi kadın da denerdi, deneme yanılma yöntemiyle belki... ilk başta çocuk itiraz etti, Hayır hayır hayır, ama kadın buruşuk kâğıt sesine benzeyen sesiyle onu kandırdı, öyle ki çocuk yalnız olduğu için, zamanın ve dünyanın dışında olduğu için, bu imkânsız mitolojik kocakarıyla yalnız olduğu için mucizevi burnunun bütün hassaslığıyla kokuları tarif etmeye başladı, Tai Bibi de onun tariflerini taklit ediyor, deneme yanılma yoluyla annesinin teyzelerinin kokularını üretmeyi başararak onu şaşkına çeviriyordu, oho bunu sevdin değil mi küçük sahibzade, hadi burnunu istediğin kadar yanaştır, komik bir çocuksun doğrusu... sonra birdenbire, kazara, yemin ederim ben yaptırmadım, bir deneme yanılma sırasında dünyanın en ağza alınmayacak kokusu çatlak, kırışık, kösele gövdeden yükseldi, artık çocuk kadının gördüğü şeyi saklayamıyordu, oho küçük sahibzade, şimdi ne buldum, kim olduğunu söylemene gerek yok ama bu o.

Salim “Sus sus -” Ama Tai Bibi tarihi gevezeliğinin kayıtsızlığıyla üsteliyor, “Oho, evet, mutlaka senin sevgilinin kokusu bu küçük sahibzade - kim? Kuzenin mi? Kardeşin...” Salim'in eli yumruk oluyor; sağ el, kopuk parmağa rağmen şiddete hazır... Tai Bibi bunun üzerine “Tanrım doğru! Kardeşin! Vur bana ne duruyorsun, alnının ortasında duran şeyi saklayamazsın!..” diyor. Salim giysilerini topluyor, pantolonunu ayağına geçiriyor Kes sesini yaşlı cadı Bu sırada kadın Evet git git ama paramı vermezsen seni seni, gör bakalım ne yapmıyorum, rupiler havada uçuşarak beş yüz on iki yaşındaki fahişenin üzerine iniyor, Al al o iğrenç suratını kapat yeter bu sırada kadın Dikkat edin prensim kendiniz de o kadar

yakışıklı değilsiniz, giyinmiş vaziyette barınaktan kaçıyor, Lambretta mobileti onu bekliyor ama sokak çocukları selesine işemiş, mümkün olduğunca hızlı uzaklaşıyor ama gerçek de onunla birlikte gidiyor, pencereden sarkan Tai Bibi bağırıyor “Hey bhaençud! Kardeş-düzücü, nereye kaçıyorsun? Doğruya doğru...”

Sormaya hakkınız var: Böyle mi oldu yani tam... Tabii beş yüz on iki yaşında olamaz... ama ben her şeyi itiraf edeceğime yemin ettim ve Şarkıcı Cemile'ye aşkımın ağza alınmaz sırrını o en müstesna fahişenin ağzından ve koku guddelerinden öğrendiğim konusunda ısrar ediyorum.

“Bizim Bayan Braganza haklı,” diye azarlıyor beni Padma, “Erkeklerin aklı pislikten başka şeye çalışmaz diyor.” Onu dikkate almıyorum; Bayan Braganza ve kardeşi Bayan Fernandes'le zamanı geldiğinde ilgileneceğim; şu anda ikincisi fabrikanın hesaplarıyla uğraşmakla yetinmeli, birincisi de oğluma bakmakla. Bu esnada ben isyan eden Padma Bibi'min dikkatini çekmek için bir masal anlatacağım.

Bir zamanlar kuzeydeki Kif prensliğinde iki güzel kızı, bir o kadar yakışıklı bir de oğlu olan bir prens yaşarmış, yepyeni bir Rolls-Royce'u, harika politik bağlantıları varmış. Bu prens ya da Navab ilerlemeye yürekten inanırmış, bu yüzden de büyük kızını zengin ve ünlü General Zülfikâr'ın oğluyla nişanlamış; küçük kızı için Başkan'ın oğlunu ayarlamak peşindeymiş. Arabasına gelince, dağlarla çevrili vadide görülmüş ilk arabaymış, onu da çocukları kadar çok severmiş; Kif sokaklarını sosyal iletişim, kavga ve hokka-vurmaca oyunları için kullanmayı âdet edinmiş olan tebasının yolundan çekilmeyişi onu derinden üzermiş. Arabanın geleceği temsil ettiğini, bu yüzden de geçmesine izin verilmesi gerektiğini anlatan bir duyuruda bulunmuş; bu duyuru dükkânların camekânlarına, duvarlara, hatta ineklerin iki yanına yapıştırılmış olduğu halde insanlar bunu kulak ardı etmişler. İkinci duyuru daha tepeden inmeymiş, vatandaşlara arabanın kornasını duyar duymaz yolları tahliye etmelerini buyuruyormuş; ama Kifliler sokaklarda sigara içmeye, tartışmaya, tükürmeye devam etmişler. Kanlı bir çizimle süslenmiş olan üçüncü duyuru, arabanın bundan böyle yoluna kim

çıkarsa ezeceğini bildiriyormuş. Kifliler posterdeki resme başka, rezil resimler eklemişler; sonra iyi bir adam olan ama sabrı sonsuz olmayan Navab dediğini yapmış. Meşhur şarkıcı Cemile ailesi ve emprezaryosuyla kuzeninin nişan töreninde şarkı söylemek için geldiğinde araba onu hiçbir sorun çıkmadan sınırdan saraya taşımış; Navab gururla şöyle demiş: “Sorun yok; arabaya artık saygı duyuluyor. İlerleme kaydedildi.”

Navab'ın yurtdışına gitmiş olan ve saçlarını “beetle-traşı” tabir edilen şekilde kesen oğlu Mütasım babası için bir endişe kaynağıydı; çünkü öyle yakışıklıydı ki ne zaman Kif’te dolaşsa gümüş hızmalı kızları güzelliğinin sıcağından bayıltıyordu ama onun bu konularla hiç alakası yok gibiydi, sadece polo-atları ve tuhaf Batı şarkıları çaldığı gitarıyla ilgileniyordu sanki. Notalarla yabancı sokak isimlerinin yarı çıplak pembe kızlara karıştığı gömlekler giyiyordu. Ama Şarkıcı Cemile altın brokarlı bir burka içine gizlenmiş vaziyette saraya geldiğinde Yakışıklı Mütasım -yabancı ülkelerde olduğu için onun kaza geçirdiğine dair söylentileri hiç duymamıştı- onun yüzünü görme fikrini saplantı haline getirdi; delik örtüden gördüğü ağırbaşlı gözlerine sırılsıklam âşık olmuştu.

O günlerde Pakistan Başkanı bir seçim yapılacağını duyurmuştu; nişan töreninin ertesi günü Temel Demokrasi denen bir oy kullanma yöntemiyle yapılacaktı. Pakistan'ın yüz milyonu hemen hemen birbirine eşit yüz yirmi bin bölgeye bölünmüştü ve her bölge bir Temel Demokratla temsil ediliyordu. Yüz yirmi bin T. D.'den oluşan bir seçmen topluluğu başkanı seçecekti. Kif te 420 Temel Demokrat arasında mollalar, çöpçüler, Navab'ın şoförü, Navab'ın arazisinde hep birlikte haşhaş hasadı yapmış bir sürü adam ve başka sadık yurttaşlar vardı; Navab bunların hepsini kızının kına törenine davet etmişti. Ancak iki kara koyunu da çağırmak zorunda kalmıştı, Birleşik Muhalefet Partisinin temsilcilerini. Kara koyunlar sürekli aralarında kavga ediyorlardı ama Navab nazik ve misafirperverdi. “Bu gece benim saygın dostlarımsınız,” dedi onlara, “yarın başka.” Kara koyunlar sanki kıtlıktan çıkmış gibi yiyip içiyorlardı ama herkese” -hatta babası kadar sabırlı olmayan Yakışıklı Mütasım'a bile- onlara iyi davranılması tembihlenmişti.

Sizin de tahmin edeceğiniz gibi Birleşik Muhalefet Partisi su katılmamış serseriler ve eşkıyalardan müteşekkildi, Başkan'ı yerinden etmek ve askerlerin değil sivillerin ceplerini hazinedeki parayla doldurduğu o eski kötü günlere dönmek istiyorlardı ama her nasılsa müthiş bir lider edinmişlerdi. Bu lider Bayan Fatma Cinnah'tı, ulusun kurucusunun kardeşi, öyle kuru öyle yaşlıydı ki Navab onun çok zaman önce öldüğünden ama usta biri tarafından doldurulduğundan şüphe ediyordu -El Cid adında bir filmde ölmüş bir adamın savaşta bir ordunun başını çektiğini izlemiş olan oğlu da bu fikri destekliyordu... ama kadın seçimlere katılmıştı işte, hem de Başkan, ağabeyinin mozolesine mermer döşemediği için; iftira ve şüphelerin üstünde korkunç bir düşmandı. Hatta onun Başkan'a muhalefet etmesinin halkın Başkan'a karşı güvenini sarstığı bile söyleniyordu - ama eski zaman İslam kahramanlarının vücut bulmuş hali değil miydi Başkan? Muhammed bin Sam Ghuri'nin, İltutmuş'un ve Moğolların. Hatta Kifte bile Navab acayip yerlerde B.M.P. çıkartmaları görüyordu; hatta birisi Rolls Royce'un bagajına bir çıkartma yapıştıracak kadar ileri gitmişti. “Devir kötü,” demişti Navab oğluna. Mütasım da “Seçim yaptın mı başına bunlar gelir işte - hela temizleyicileriyle, ucuz terziler bir yönetici seçmek için oy kullanmak zorunda mı?” demişti.

Ama gün mutluluk günüydü; harem odalarında kadınlar Navab'ın kızının ellerini ve ayaklarını ince kına desenleriyle kaplıyorlardı; yakında General Zülfikâr ve oğlu Zafer geleceklerdi. Kif’i yönetenler seçimi akıllarından çıkarmışlardı; hissizce çocuklarının seçimini etkilemeye karar vermiş olan mader-i millet yani ulusun anası Fatma Cinnah'ın çökmüş görüntüsünü düşünmeyi bırakmışlardı.

Şarkıcı Cemile'nin hanesinde de mutluluk hâkimdi. Karısının yumuşak elini bir türlü bırakamıyormuş gibi görünen havlu-üreticisi babası bağırıyordu “Görüyor musun? Kimin kızı şarkı söylüyor? Harunların mı? Valikaların mı? Davudların mı Saygolların mı? Yaa!”... Ama yüzü karikatüre benzeyen talihsiz oğlu Salim derin bir illete tutulmuş gibiydi, belki de büyük tarihi olaylara sahne olmuş bir

yerde bulunmaktan etkilenmişti; yetenekli kardeşine gözlerinde utançla bakıyordu.

O öğleden sonra Yakışıklı Mütasım Cemile'nin ağabeyi Salim'i bir kenara çekip onunla arkadaş olmak için epeyce ter döktü; bölünmeden önce Racastan'dan getirilen tavuskuşlarını, Navab'ın kıymetli büyü kitapları koleksiyonunu (ferasetle hüküm sürmek için bunların arasından tılsımlar ve efsunlar seçiyordu) gösterdi; Mütasım (çok zeki ya da temkinli bir genç sayılmazdı) Salim'e polo sahasını gezdirirken bir parşömene bir aşk büyüsü yazdığını itiraf etti, bunu meşhur Şarkıcı Cemile'nin eline sıkıştırıp onu kendisine âşık etmeyi ümit ediyordu. Bu noktada Salim sinirli bir köpek havasına bürünüp oradan kaçmaya çalıştı; ama Mütasım Şarkıcı Cemile'nin aslında nasıl göründüğünü soruyordu. Ancak Salim sessizliğini korudu; ta ki Mütasım vahşi bir saplantının pençesinde, büyüyü Cemile'nin eline sıkıştırabileceği kadar yakınına götürülmeyi rica edene kadar. Bunun üzerine Salim, çarpılmış Mütasım'ın fark etmediği kurnaz bakışlarla “Parşömeni bana ver,” dedi; Avrupa şehirlerinin coğrafyası konusunda uzman olsa da büyü işlerinden bihaber olan Mütasım başka birisi tarafından verilse de kendi yararına çalışacağını düşünerek büyüyü Salim'e verdi.

Akşam saraya yanaşıyordu; General ve Begüm Zülfikâr'la oğullarını ve arkadaşlarını getiren konvoy da yanaşıyordu. Ama rüzgâr değişmiş kuzeyden esmeye başlamıştı; soğuk, aynı zamanda kafa yapan bir rüzgârdı çünkü Kif’in kuzeyinde bölgenin en iyi haşhaş tarlaları bulunuyordu; yılın bu zamanında dişi bitkiler olgunlaşıp harekete geçiyorlardı. Hava bitkilerin sarhoş edici parfümüyle doluydu ve o havayı içine çeken herkes biraz kafayı buluyordu. Bitkilerin boş saadeti konvoyun şoförlerini de etkilemişti, öyle ki yol kenarındaki birkaç berber tezgâhını devirip, en azından bir çaycıya daldıktan sonra doğru yere şans eseri varabilmişlerdi. Kifliler de yeni atsız arabaların sokaklardan sonra evlerini de ele geçirip geçirmeyeceğini merak etmeye başlamışlardı.

Kuzeyden gelen rüzgâr Cemile'nin ağabeyi Salim'in devasa ve pek hassas burnuna da girdi ve onu öyle mayıştırdı ki odasında uykuya daldı; bu yüzden de o akşam olup bitenleri sonradan

öğrenebildi: haşhaşlı rüzgâr nişan davetlilerinin davranışlarını değiştirmiş, hiç durmadan kıkırdamalarına, birbirlerine göz süzmelerine, sırmalı generallerin altın yaldızlı sandalyelerde bacaklarını yayarak oturup Cenneti hayal etmelerine neden olmuştu. Mendi töreni öylesine uykulu bir memnuniyet havasında geçmişti ki kimse güveyin fazlasıyla rahatlayıp donunu ıslattığını fark etmemişti; hatta birbirleriyle kavga eden B.M.P. kara koyunları kolkola girip bir folk şarkısı bile söylemişlerdi. Haşhaş bitkilerinin şehvetine esir düşen Yakışıklı Mütasım tek delikli büyük sırmalı-ipek örtünün arkasına geçmeye kalkışınca Binbaşı Alaaddin Latif onu öyle saadetli bir şefkatle durdurmuştu ki Şarkıcı Cemile'nin yüzünü görmesini burnu bile kanamadan engellemişti. Bütün misafirler masada uyuyakaldıklarında tören bitmişti; ama Şarkıcı Cemile uykulu neşeli Latif tarafından odasına kadar götürülmüştü.

Geceyarısı Salim uyandığında Yakışıklı Mütasım'ın sihirli parşömenini hâlâ sağ elinde tuttuğunu fark etti; kuzey rüzgârı hâlâ usul usul odasına dolduğu için üzerinde çappalı ve sabahlığıyla sevimli sarayın karanlık koridorlarından, çürüyen bir dünyanın birikmiş çöplerinin arasından, paslanan zırhların, sarayın bir milyar güvesine asırlardır yiyecek temin eden tarihi halıların, cam denizlerde yüzen dev mahaseer alabalığının, eski bir Navab'ın Lord Curzon avenesiyle bir günde 111.111 teetar-kuşu vurduğu günü hatırlatan, tik tünek üzerinde donuk altın bir teetar-kuşunu da kapsayan bir av ganimetleri ifratının arasından geçerek; ölü kuş heykellerinin arasından saray kadınlarının uyuduğu harem bölümüne girdi, sonra havayı koklayarak kapıyı seçti, kulbu çevirdi ve içeri girdi.

Cibinliği delirtici geceyarısı mehtabının renksiz ışığında uçuşan dev bir yatak vardı; Salim ona doğru ilerledi, sonra durdu çünkü pencerede odaya girmeye çalışan bir adam vardı. Yakışıklı Mütasım'ın kara sevdadan ve haşhaşlı rüzgârdan ar damarı çatlamış ve her ne pahasına olursa olsun Cemile'nin yüzünü görmeye karar vermişti... Odanın gölgeleri arasında görünmeyen Salim “Eller yukarı! Yoksa ateş ederim!” diye bağırdı. Salim blöf yapıyordu; ama pencere pervazındaki elleri bütün ağırlığını çekmekte olan Mütasım bunu bilmiyordu, bu yüzden de ne yapacağını bilemedi: tutunmaya

devam edip vurulsa mıydı yoksa bırakıp aşağı mı düşseydi? Karşı saldırıya yeltendi, “Senin de burada olmaman gerekiyor,” dedi, “Emine Begüm'e söyleyeceğim.” Kendisine kimin zorbalık ettiğini anlamıştı; ama Salim onun ne kadar zayıf bir konumda olduğuna işaret etti, Mütasım bunun üzerine “Tamam, ateş etme,” diye yalvarınca geldiği yoldan geri dönmesine izin verildi. O günden sonra Mütasım babasını Cemile'nin anababasına resmi bir evlilik teklifinde bulunmaya ikna etti; ama sevgisiz doğup büyümüş olan Cemile onu sevdiğini iddia eden herkese duyduğu o eski nefreti hâlâ koruyordu ve teklifi kabul etmedi. Mütasım Kif’ten ayrılıp Karaçi'ye geldi ama Cemile onun ısrarlı tekliflerine kulak asmadı; sonunda Mütasım orduya yazılıp 1965 savaşında şehit düştü.

Ancak Yakışıklı Mütasım'ın trajedisi hikâyemizin sadece bir yan olayı; çünkü şimdi Salim'le kardeşi yalnızlardı ve iki genç arasındaki konuşmalardan uyanan Cemile “Salim, ne oluyor?” diye sormuştu.

Salim kardeşinin yatağına yaklaştı; elini tuttu ve parşömen tene bastırıldı. Ancak bundan sonra mehtap ve şehvete batmış esintiyle dili çözülen Salim bütün saflık mefhumunu bir kenara bırakıp kendi aşkını ağzı bir karış açık dinleyen kardeşine itiraf etti.

Bir sessizlik oldu; sonra Cemile bağırdı “Aman tanrım, böyle bir şeyi nasıl...” ama parşömenin büyüsü sevgi nefretinin gücüne karşı koyuyordu; bu yüzden de gövdesinin kaskatı kesilip bir güreşçininki gibi seğirmesine rağmen Cemile onun bu işte bir günah olmadığını anlatışını dinledi, Salim meseleyi çözmüştü, ne de olsa gerçekten ağabey kardeş değillerdi; damarlarındaki kan aynı değildi; o çığrından çıkmış gecenin esintisinde Mary Pereira'nın itirafının bile çözmeyi başaramadığı bütün düğümleri çözmeye uğraştı; ama daha konuşurken bile sözlerinin kulağa boş geldiğinin farkındaydı, söyledikleri tam anlamıyla doğru olsa da zamanla kutsallaştığı için daha fazla önem kazanan başka doğrular da vardı; utanç ve dehşete gerek olmadığı halde Cemile'nin alnında her iki duyguyu da görüyor, teninde kokularını duyuyordu, daha da beteri bunları kendisi de hissedip kokularını kendi üzerinde duyuyordu.

Bu yüzden de neticede Yakışıklı Mütasım'ın parşömeni bile Salim Sina'yla Şarkıcı Cemile'yi bir araya getiremedi; kızın ceylan gibi ürkek gözleriyle takip edilerek başı önünde odadan çıktı; zamanla tılsımın etkisi iyice azalınca Cemile korkunç bir intikam alacaktı. O odadan ayrılırken sarayın koridorları birdenbire yeni nişanlanmış bir prensesin çığlığıyla inledi, rüyasında gerdek gecesi yatağının aniden nereden geldiği belli olmayan sarı, pis kokulu bir sıvıyla dolduğunu görmüştü; sonra küçük bir araştırma yaptı ve rüyasının bir kehanet gibi doğru çıktığını anlayınca Zafer hayattayken buluğa ermemeye yemin etti, böylece kızlık odasında kalacak ve onun zayıflığının kötü kokulu dehşetinden kurtulacaktı.

Ertesi sabah Birleşik Muhalefet Partisinin iki kara koyunu uyandıklarında kendilerini kendi yataklarında buldular; ama giyinip kapıyı açtıklarında Pakistan'ın en iri kıyım askerlerinden ikisinin kapının önünde çatılmış tüfekleriyle çıkışı kapamış bir şekilde huzur içinde durduklarını gördüler. Kara koyunlar bağırıp sızlandılar ama askerler sandıklar kapanana kadar pozisyonlarını bozmadılar; sonra sessizce ortadan kayboldular. Kara koyunlar Navab'a gittiklerinde onu müstesna gül bahçesinde buldular; kollarını sallayıp seslerini yükselttiler; adaletin piç edilmesi ve seçimlere hile hurda karıştırılmasından dem vurdular, işin içinde düzenbazlık da vardı; ama Navab onlara kendisi tarafından çapraz döllemeyle üretilen on üç yeni Kif gülünü gösterdi. Onlar ağız kalabalığını sürdürürken -demokrasinin ölümü, otokratik tiranlık- Navab kibarca gülümseyip onlara kibarca şöyle dedi: “Dostlarım, dün kızım Zafer Zülfikâr'la nişanlandı; hayırlısıyla öteki kızım da yakında Başkanımızın sevgili oğluyla evlenecek. Bir düşünün - Kiften müstakbel akrabamın aleyhine bir tek oylsile çıksaydı ne kadar mahcup olurdum bir düşünün! Dostlarım benim için şerefim önemlidir; gelin evimde oturun, yiyin için; ama size veremeyeceğim bir şeyi benden istemeyin.”

Onlar erdi muradına... her halükârda, peri masallarının geleneksel son cümlesi olmadan bile hikâyem gerçekten de bir fantaziyle bitiyor; çünkü Temel Demokratlar görevlerini bitirdiklerinde gazeteler - Jang, Dawn, Pakistan Times - Başkan'ın Müslüman

Birliği'nin Mader-i Millet'in Birleşik Muhalefet Partisi'ne karşı ezici bir zafer kazandığını duyuruyorlardı; böylece benim gerçek-cambazlarının en mütevazısı olduğum kanıtlanıyordu; doğrunun ne buyurulmuşsa o olduğu bir ülkede gerçeğin varlığı sona eriyor bu yüzden de bize doğru olduğu söylenen şey dışında her şey mümkün kılınıyordu; Hindistan'daki çocukluğumla Pakistan'daki ergenliğim arasındaki fark buydu belki de - ilkinde sonsuz sayıda alternatif gerçeklikle kuşatılmışken, ikincisinde yine sonsuz sayıda sahtelik, gerçekdışılık ve yalan arasında serseri mayın gibi gezinip duruyordum.

Küçük bir kuş kulağıma fısıldıyor: “Haksızlık etme! Yalan üzerinde hiç kimsenin, hiçbir ülkenin tekeli yoktur.” Bu eleştiriyi kabul ediyorum; biliyorum, biliyorum. Seneler sonra Dul da biliyor. Cemile de; o (Zaman tarafından, alışkanlık tarafından, bir anneannenin söyledikleri tarafından, hayalgücü eksikliği, bir babanın tasdiki tarafından) doğru-diye-kutsanmış-şeylere kendi doğru bildiklerinden daha fazla inanmıştı.

Salim Nasıl Paklandı

ANLATACAK ne kaldı: tiktakın geri dönüşü. Ama şimdi zaman bir sona doğru ilerliyor, bir doğuma doğru değil; anlatılması gereken bir bezginlik var, bu genel bitkinlik öyle derin ki ancak sonun gelişiyle bir çözüme kavuşacak çünkü insanlar da uluslar ve kurgusal karakterler gibi istimsiz kalabilirler, o zaman da işlerinin bitmesi dışında hiçbir çözüm yoktur.

Aydan bir parça nasıl düştü ve Salim nasıl paklandı... saat tıkırdıyor; bütün geri sayımlar bir sıfır gerektirdiğinden izin verirseniz sonun 2 Eylül 1965'te geldiğini belirteyim; sıfır noktası da, kaçınılmaz bir biçimde tam geceyarısıydı. Gerçi Aliye teyzemin evindeki hiç şaşmayan ama iki dakika geç çalan eski dolaplı saat geceyarısını asla vuramadı.

Anneannem Nesim Aziz Pakistan'a 1964'ün ortasında geldi, ardında Nehru'nun ölümünden sonra haşin bir güç mücadelesine sahne olan bir Hindistan bırakmıştı. Ekonomi Bakanı Morarci Desai ve dokunulmazların en güçlüsü Cagcivan Ram bir Nehru hanedanı oluşmasını önleme kararlılığıyla birleşmişlerdi; bu yüzden de İndira Gandhi liderlikten mahrum kalmıştı. Yeni Başbakan Lal Bahadır Şastri'ydi, ölümsüzlükle turşusu kurulmuş gibi görünen o politikacı neslinin bir başka temsilcisi ama bu sadece maya, yani yanılsamaydı. Nehru da Şastri de ölümlü olduklarını kanıtladılar; yine de geriye kalanlar çok fazlaydı, zamanı mumyalanmış parmaklarıyla sıkı sıkı tutup hareket etmesine izin vermiyorlardı... ancak Pakistan'da saatler tiktaklıyordu.

Muhterem Valide kardeşimin mesleğini pek de onaylamıyordu; film yıldızlığına çok benziyordu. “Ailem, nederlerona,” demişti içini çekerek Pia mumaniye, “petrol fiyatından bile daha kontrolsüz.” Ama içten içe hoşuna gidiyordu belki çünkü güce ve mevkiye saygı duyardı, Cemile de o kadar yüceltilmişti ki ülkenin en güçlü ve en yüksek hanelerinde aranır olmuştu... anneannem Ravalpindi'ye yerleşti; ama bir bağımsızlık gösterisi yaparak General Zülfikâr'ın evinde oturmamaya karar verdi. Pia yengemle birlikte şehrin eski mahallesindeki mütevazı bir bungalova yerleştiler; biriktirdikleri

paraları bir araya getirerek uzun zamandır hayali kurulan benzin istasyonunu aldılar.

Nesim Adem Aziz'den ne söz ediyor ne de yasını tutuyordu; gençliğinde Pakistan hareketinden nefret etmiş ve arkadaşı Mian Abdullah'ın ölümünden muhtemelen Müslüman Birliği'ni sorumlu tutmuş olan kavgacı dedemin ölerek onun Pakların Ülkesine tek başına gitmesine olanak tanımasından memnun gibiydi. Geçmişe sırtını dönen Muhterem Valide gaz ve petrol üzerinde yoğunlaştı. İstasyon işlek bir yerdeydi, Ravalpindi-Lahor otoyolunun kenarındaydı ve iyi kazanç getiriyordu. İşçiler arabalarla ordu kamyonlarının depolarını doldururken kadınlar nöbetleşe camdan yönetici kulübesinde oturuyorlardı. Büyülü bir ikiliydiler. Pia solmayı reddeden güzelliğinin cazibesiyle müşterileri çekiyordu; ölüm acıları yüzünden kendi hayatından çok başkalarınınkiyle ilgilenen bir kadına dönüşen Muhterem Valide ise istasyonun müşterilerini cam kulübeye davet edip pembe Keşmir çayı ikram etmeyi âdet edinmişti; müşteriler bu teklifi biraz duraksayarak kabul eder ama sonra yaşlı kadının sonu gelmeyen anılarla onları sıkma niyetinde olmadığını görünce rahatlar, yakalarıyla dillerini gevşetirlerdi, böylece Muhterem Valide başka insanların hayatlarının kutlu unutuşuna dalardı. İstasyon çok geçmeden o bölgede meşhur oldu, şoförler onu görebilmek için yollarını değiştirmeye başladılar - genelde iki gün üst üste giderlerdi, böylece hem ilahi yengemle kendilerine göz ziyafeti çekerler hem de bir süngerin emme özelliğini edinmiş son derece sabırlı anneanneme dertlerini anlatırlardı; anneannem dudaklarından bir iki damla basit, sağlam öneri çıkarmadan önce misafirlerinin sözlerini tamamıyla bitirmesini beklerdi - arabaları benzinle dolup işçiler tarafından parlatılırken anneannem de onların hayatlarını doldurup cilalardı. Camdan günah çıkarma kulübesinin içinde oturup dünyanın sorunlarını çözerdi; ama kendi ailesi artık ona önemsiz gelmeye başlamış gibiydi.

Bıyıklı, anaç, gururlu: Nesim Aziz trajediyle baş edebilmenin yolunu böyle bulmuştu; ama onu bulmakla o dalgın bitkinlik ruhunun da ilk kurbanı olmuştu ki bunun tek olası çözümü sondu. (Tik tak)... Ancak görünüşe göre, kocasının peşinden müminler için ayrılmış

cennet bahçesine gitmeye niyeti yoktu; terk ettiği Hindistan'ın methüselah liderleriyle daha çok ortak noktası var gibiydi. Ürkütücü bir hızla daha da genişliyordu; sonunda cam kulübeyi büyütmek için inşaatçılar çağrıldı. “Büyük yapın, büyük,” dedi onlara kendisinde pek az rastlanan bir mizah duygusuyla, “Belki bir asır sonra hâlâ burada olursam, nederlerona, Allah bilir ne kadar genişlerim artık; sizi on-on beş yılda bir uğraştırmak istemem.”

Gel gelelim Pia Aziz “pompa mompa” işleriyle yetinmiyordu. Albaylar kriketçiler polo oyuncuları diplomatlarla bir dizi ilişkiye başlamıştı, yabancılar dışında kimsenin ne yaptığıyla ilgilenmeyen Muhterem Valide'den saklamak kolaydı; ama küçük yerde ondan başka herkesin diline düşmüştü. Emerald teyzem Pia'yı kenara çekip sormuştu; Pia ona şöyle karşılık vermişti: “Sonsuza kadar inleyip saçımı başımı yolmamı mı istiyorsun? Hâlâ gencim; genç dediğin gününü gün edecek.” Emerald dudaklarını büzerek “Biraz saygı göster... ailemizin adı...” diyecek olmuştu ama Pia omuz silkmişti. “Sen saygıdeğer olabilirsin abla, ben hayatımı yaşayacağım.”

Ama Pia'nın kendini ispat etme çabası boşmuş gibi geliyor bana; o da kişiliğinin geçen senelerle birlikte akıp gittiğini fark ediyordu; o ateşli aşk maceraları “karakterine” uygun (onun gibi bir kadından bekleneceği gibi) davranmak için ümitsiz, son bir çabaydı. Yürekten istemiyordu bunu; içten içe o da bir son bekliyordu... Akbabanın düşürdüğü bir elin Ahmet Sina'nın suratına tokat atmasından beri ailecek havadan düşen şeylere karşı hep zayıf olmuşuzdur; topu topu bir yıl sonra da yine böyle tepeden inme bir şeylere maruz kalacaktık.

Dedemin öldüğü haberi ve Muhterem Valide'nin Pakistan'a gelmesinden sonra rüyalarımda sürekli Keşmir'i görmeye başladım; Şalimar-bagh'da hiç gezinmemiş olsam da geceleri geziniyordum; şikaralara biniyor dedemin yaptığı gibi Sankaraçarya tepesine çıkıyordum; nilüfer köklerini ve öfkeli dişlere benzeyen dağları görüyordum. Bu da hepimizi (Tanrı ve ülkesiyle ayakta duran Cemile dışında) etkileyen dünyadan kopukluğun bir göstergesi olarak alınabilir - ailemin hem Hindistan hem Pakistan'dan uzak oluşunun bir göstergesi. Ravalpindi'de anneannem pembe Keşmir çayı

içiyordu; Karaçi'de torunu hiç görmediği bir gölün sularında yıkanıyordu. Keşmir rüyasının Pakistan'ın geri kalan nüfusunun zihinlerine de bulaşması fazla uzun sürmeyecekti; tarih-le-bağlantı beni bırakmayı reddediyordu. 1965'te rüyamın ulusun ortak malı haline geldiğini gördüm, yaklaşmakta olan sonun önemli bir hazırlayıcısıydı bu ve o son geldiğinde havadan bir sürü şeyler düşecek, ben de sonunda paklanacaktım.

Salim bundan fazla batamaz: kendi üzerimde günahlarımın lağım kokusunu duyabiliyordum. Pakların Ülkesine gelmiş, orospuların peşine düşmüştüm - kendime yeni, doğru düzgün bir hayat kuracağım yerde ağza alınmayacak (karşılıksız) bir aşk peydahlamıştım. Beni tümüyle ele geçirecek büyük bir kaderciliğin baş gösterdiği sıralarda Lambretta'mın üzerinde şehrin sokaklarında dolaşıyordum; Cemile'yle mümkün olduğunca birbirimizi görmemeye çalışıyorduk, hayatımızda ilk defa konuşacak tek sözümüz yoktu.

Saflık, paklık - ideallerin en büyüğü! - Pakistan'a adını veren ve kardeşimin şarkılarının her notasından damlayan o meleksi erdem! -çok uzaklarda görünüyordu; günahkârlarını affetme gücüne sahip olan tarihin o anda beni bir vuruşta tepeden tırnağa temizleyip paklayacak bir ana doğru yaklaşmakta olduğunu nereden bilecektim?

Bu esnada başka güçler kendilerini gösteriyordu; Aliye Aziz korkunç kızkurusu intikamını almaya başlamıştı.

Guru Mandir günleri: paan-kokuları, yemek-kokuları, caminin uzun işaret parmağının, minarenin gölgesinin bitkinlik veren kokusu; bu sırada Aliye teyzemin kendisini terk eden adama ve onunla evlenen kardeşine karşı duyduğu nefret elle tutulur, gözle görülür bir şeye dönüşmüştü; oturma odasının kilimi üzerinde kusup duran kocaman bir kertenkele gibi oturuyordu ama kokusunu galiba bir tek ben alıyordum çünkü Aliye'nin gizleme becerisi, çenesinin kılları kadar ve her akşam sakallarını kökünden koparmak için kullandığı ağdadaki ustalığı kadar gelişmişti.

Aliye teyzemin -ilkokulu ve lisesi sayesinde- ulusların kaderine katkısı küçük görülmesin. Kızkurusu nadanlığının ikiz eğitim

kurumunun ders programına, tuğlalarına, aynı zamanda öğrencilerine de sinmesine göz yumuyordu; kendilerini nedenini tam olarak anlayamadıkları çok eski bir kinin pençesinde bulan bir çocuklar ve gençler kabilesi yetiştirmişti. Ey bakire teyzelerin her yerde hazır ve de nazır kıraçlığı! Evinin boyasını solduruyordu; mobilyaları tıka basa hınçla dolu olduklarından kambur zumburdu; kızkurusu bastırılmışlıkları perdelerin eteklerine dikilmişti. Tıpkı bir zamanlar bebek elbiselerine dikildiği gibi. Hınç topraktaki çatlaklardan fışkırıyordu.

Aliye teyzem neden zevk alırdı: yemek pişirmekten. Senelerin yalnız deliliğinde bir sanat biçimi seviyesine getirdiği neydi: yiyeceklerin hislerle doldurulması. Bu alandaki başarısı kimden sonra geliyordu: eski ayahım Mary Pereira'dan. İki yaşlı ahçıyı da geçen kim: Salim Sina, Braganza turşu sanayiindeki baş turşucu... yine de onun Guru Mandir'deki evinde oturduğumuz zamanlar bize çekişmenin brianilerini, anlaşmazlığın nergisi köftelerini yapardı; azar azar annemle babamın güz aşklarının akordu bile bozulmaya başlamıştı.

Ama teyzem hakkında söylenecek iyi şeyler de var. Politikada askeri güdümlü hükümete karşı sesini yükseltiyordu; eğer kayınbiraderi General olmasaydı ilkokulu ve lisesi pekâlâ elinden alınabilirdi. Onu sadece kendi acımın karanlık gözlüklerinden göstermeyeyim; Sovyetler Birliği ve Amerika'da konferanslar vermişti. Hem yemekleri de lezzetliydi. (Gizli içeriklerine rağmen.)

Ama o cami gölgeli evde hava ve yiyecekler işi ele almaya başlamışlardı... Korkunç aşkı ve Aliye'nin yemeklerinin çifte sersemletici etkisi altındaki Salim aklından ne zaman kardeşi geçse kızarmaya başlamıştı; Cemile'yse farkında olmadan temiz havaya ve karanlık hislerle yoğrulmamış yemeğe özlem duyduğundan evde gitgide daha az zaman geçirmeye başlamıştı; konser vermek için ülkenin çeşitli yerlerini dolaşıyordu (ama asla Doğu Kanadına gitmeden).

Ağabey kardeşin birbirlerini aynı odada buluverdikleri o nadir anlardaysa ikisi birden ürkerek yerden bir karış havaya sıçrıyor,

sonra üzerinde sıçradıkları o nokta aniden ekmek fırını gibi kızmışçasına ne yapacaklarını bilmez halde yere bakıyorlardı. Başka zamanlarda da, evdekilerin hepsinin kafası başka yerlerde olmasa kolayca anlayacakları bazı davranışlarda bulunuyorlardı: mesela Cemile sırmalı beyaz yolculuk peçesini evde de takar olmuştu, sıcaktan bayılacak gibi olsa da ağabeyi evden çıkmadan çıkarmıyordu; Salim ise -bir köle gibi Santa Ignacia manastırından ekmek getirmeyi sürdürüyordu- ekmekleri kendisi vermekten kaçınıyordu; zehirli teyzesini aracı olarak kullanmıştı bir keresinde. Aliye ona merakla bakıp “Neyin var oğlum - bulaşıcı bir hastalığa mı yakalandın?” diye sormuştu. Salim teyzesinin satın alınan kadınlarla ilişkisini tahmin ettiğini düşünerek kıpkırmızı kesilmişti; belki de tahmin etmişti ama daha büyük bir balığın peşindeydi.

... Salim düşünceli sessizliklere gömülmek gibi bir eğilim edinmişti, bu sessizlikleri aniden “Hayır!” yahut “Ama!” hatta anlamsızca “Dan!” yahut “Bammm!” diye bağırarak bozardı. Bulutlu sessizlikler arasında anlamsız kelimeler; sanki Salim öyle yoğun bir iç diyaloga girmişti ki bazı parçaları ya da acısı kaynayarak dudaklarının yüzeyinden taşıyordu. Bu iç sürtüşme yemek zorunda kaldığı huzursuzluk körileriyle kuşkusuz daha beter bir hal alıyordu; sonunda Emine görünmez çamaşır sandıklarıyla konuşur bir hal aldığında ve Ahmet felcin çöküntüsü yüzünden sadece kıkırtılar ve hırıltılar çıkarır vaziyete geldiğinde, ben şahsi inzivamda sessiz bir öfkeyle etrafa bakmaya başladığımda teyzem Sina klanından aldığı intikamın bu kadar etkili olmasından memnun kalmıştır herhalde; tabii o da uzun zamandır beslediği bu tutkunun nihayet gerçekleşmesi sonucu boşluğa düşmemişse; o zaman onun da bekleyecek bir şeyi kalmamıştır; bir yeğeni yerdeki sıcak noktaların üzerinde aniden sıçrarken, öteki yeğeni durup durup “Yaa!” diye bağırırken, eski sevgilisinin çenesinden salyalar akarken ve Emine geçmişinden gelen hayaletleri “Demek yine sen geldin, neden olmasın? Hiçbir şey çekip gitmiyor sanki,” diyerek karşılarken, teyzem çenesi ağdayla kaplı bir biçimde tımarhaneden beter evinin koridorlarında dolanıyor ve ayak sesleri boş boş yankılanıyordu.

Tik tak... 1965 Ocağında annem Emine Sina, on yedi yıl aradan sonra tekrar hamile olduğunu fark etti. Kesinlikle emin olduktan sonra iyi haberi ablası Aliye'ye söyleyerek teyzeme intikamını mükemmelleştirmek için bir fırsat verdi. Aliye'nin anneme ne dediği bilinmiyor; yemeklerine ne karıştırdığı sadece tahminden ibaret; ama Emine üzerindeki etkisi yıkıcı olmuştu. Kafasında beyin yerine karnıbahar taşıyan bir canavar çocuğun hayalleri dadandı Emine'ye; Ramram Seth'in hayaleti ve iki başlı bir çocuk kehaneti onu tekrar endişeye garketti. Annem kırk iki yaşındaydı; bu yaşta bir çocuk doğurmanın (hem doğal hem Aliye'den kaynaklanan) korkuları kocasını iyileştirerek aşk dolu bir güze ulaştırdığı zaman üzerinde peydahlanan parlak haleyi matlaştırmıştı; teyzemin intikamının -kakulenin yanı sıra uğursuz kehanetler de katılmış-kormalarının etkisi altında annem çocuğundan korkar oldu. Aylar geçtikçe annemin ardında bıraktığı kırk iki yıl burnundan fitil fitil gelmeye başladı; dört on yılın ağırlığı gün be gün artıyor onu yaşının altında eziyordu. İki aylık hamileyken saçları beyazladı. Üçüncü ayda yüzü çürüyen bir mango gibi buruştu. Dördüncü ayda yaşlı bir kadına dönmüştü, kırışıklı, tombul; nasırları ona tekrar musallat olmuş, yüzünün her yerinden kıllar fışkırmıştı; onun kadar yaşlı bir kadının çocuk doğurması büyük bir rezaletmiş gibi tekrar bir utanç sisiyle sarmalanmıştı sanki. O kargaşa dolu günlerin çocuğu içinde büyürken onun küçüklüğüyle kendi yaşı arasındaki zıtlık arttı; işte o noktada eski hasır bir koltuğa çöküp geçmişinin hayaletlerini ağırlamaya başladı. Annemin çözülüşünün aniliği çok iticiydi; bunu çaresizce izleyen Ahmet Sina kendini birdenbire güveni kırılmış, boşlukta, erkekliğini yitirmiş halde buldu.

Şimdi bile bütün olasılıkların sona erdiği o günleri yazmak bana zor geliyor; o günlerde babamın havlu fabrikası ellerinde dağılmıştı. Aliye'nin yemeklerle yaptığı büyünün (hem yediğinde midesinde, hem de karısını gören gözlerinde iş görüyordu) etkileri artık iyiden iyiye kendini hissettiriyordu; fabrikanın yönetimini gevşetti, çalışanlarıyla da arası bozuldu.

Emine Marka Havluların mahvını özetlemek gerekirse şöyle: Ahmet Sina bir zamanlar Bombay'da hizmetkârlara davrandığı gibi

otoriter davranmaya başlamıştı işçilerine, dokuma ustası, paketleme işçisi ayırt etmeden uşak-efendi ilişkilerinin çeşitlemeleriyle onları aşağılıyordu. Sonunda işçileri üçer beşer ona karşı gelmeye başladılar, mesela “Ben sizin hela temizleyiciniz değilim sahib; ben kalifiye birinci sınıf dokumacıyım,” diyerek onları işe almakla gösterdiği büyüklüğe gereken minneti göstermiyorlardı. Teyzemin paketleyip yanına verdiği öğle yemeklerinin sersemletici gazabının etkisinde hepsinin çekip gitmesine göz yumdu ve onların yerine bobinlerle makine parçalarını çalan ama yeri geldiğinde eğilip etek öpen beş para etmez adamları doldurdu; defolu havlu sayısı ürkütücü bir biçimde tavana vurdu, kontratlar yerine getirilemiyordu, yeni siparişlerde düşüş vardı. Ahmet Sina eve geri çevrilmiş havlu dağları -Himalayalar!- getirmeye başlamıştı çünkü fabrikanın ambarı onun kötü yönetiminin sonucu düşük standartlı ürünlerle dolup taşmıştı; tekrar içmeye başladı, o yaz Guru Mandir'deki ev cinlerle savaşının o eski müstehcenlikleriyle yıkanıyordu, koridorları ve holü kaplayan kötü dokunmuş havlu Everestleri ve Nanga-Parbatları yanından güçlükle süzülebiliyorduk.

Kendimizi teyzemin uzun zamandır semirttiği gazabının kucağına bırakmıştık; evden sık sık uzak kaldığı için fazla etkilenmeyen Cemile dışında hepimiz hapı yutmuştuk. Annemle babamın aşkları, yeni bebekleriyle teyzemin asırlık hıncının ortak ağırlığı altında dağılınca acılı ve sersemletici bir devreye girmiştik; zamanla kafa karışıklığı ve çöküntü evin pencerelerinden dışarı sızıp bütün ulusun kalpleriyle zihinlerini ele geçirdi öyle ki sonunda çıkagelen savaş bizim içinde yaşadığımız o aptallaştırıcı gerçekdışılık pusuna sarılıydı.

Babam dosdoğru felce doğru ilerliyordu ama onun beynindeki bomba patlamadan önce başka bir fitil ateşlendi: 1965 Nisanında müstesna Kuç Bataklığı hadisesini duyduk.

Teyzemin intikamının ağında sinekler gibi debelenirken tarihin değirmeni öğütmeyi sürdürüyordu. Başkan Eyüb gözden düşmekteydi: 1964 seçimlerinde hile yapıldığı söylentileri almış yürümüştü. Başkan'ın oğlu meselesi de vardı: Gohar Eyüb'ün Gandhara Sanayii onu bir gecede mülti-mülti yapmıştı. Ey büyük-

adamların alçak çocuklarının bitmez tükenmez silsilesi! Zorbalıkları ve atıp tutmalarıyla Gohar; sonra Hindistan'da Sancay Gandhi ve Maruti Araba Şirketiyle Kongre Gençliği; bu yakınlarda Kanti Lal Desai... büyük adamların çocukları yüzlerini kara çıkartıyor. Ama benim de bir oğlum var; Adem Sina emsallerinin aksine bu eğilimi tersine çevirecek. Oğullar babalarından kötü oldukları gibi iyi de olabilirler... ancak 1965 Nisanında havada oğulların alçaklığının uğultusu vardı. 1 Nisan'da Başkanlık Konutunun duvarlarını aşan kimin oğluydu - Başkan'ın yanına koşup karnına silahını doğrultan o iğrenç adamı adı bilinmeyen hangi baba peydahlamıştı? Bazı babaları tarih neyse ki tanımıyor; zaten suikastçı başarısız olmuştu çünkü silahı mucizevi bir biçimde tutukluk yapmıştı. Her kimin evladıysa polis onu alıp götürmüş, dişlerini bir bir sökmüş, tırnaklarını yakmış, çükünün ucunda sigara söndürmüştü; bu yüzden de isimsiz suikastçı adayı, oğulların genelde fazlasıyla kötü davrandığının gözlendiği bir tarih akıntısına kendini kaptırdığını öğrense pek fazla avuntu bulamazdı herhalde. (Kendimi de bunun dışında tutmuyorum.) Haberlerle gerçekler arasında kopukluk: gazeteler yabancı ekonomistlerden alıntılar yapıyorlardı -PAKİSTAN GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER İÇİN ÖRNEK TEŞKİL EDİYOR- oysa (rapor edilmeyen) köylüler, yeni açılan su kuyularının çoğunun faydasız, zehirli ve yanlış yerlerde olduklarını iddia ederek sözde “yeşil devrim”e küfrediyorlardı; editörler ulusun ne kadar dürüstçe yönetildiğini anlatırlarken, İsviçre bankalarındaki hesaplar ve Başkan'ın oğlunun yeni Amerikan arabaları hakkındaki söylentiler ortalığı sarmıştı. Karaçi Dawn yani şafak gazetesi başka bir şafaktan söz ediyordu -HİNT-PAKİ İLİŞKİLERİ DÜZELME YOLUNDA MI?- ama Kuç Bataklığında başka bir oğul başka bir hikâyeyi keşfediyordu.

Şehirlerde seraplar ve yalanlar; kuzeyde, yüksek dağlarda Çinliler yollar açıp nükleer patlamalar planlıyorlardı; ama artık genelden özele geçmenin zamanı geldi, daha doğrusu General'in oğlu, kuzenim sidikli Zafer Zülfîkâr'a. Nisanla Haziran arasında ülkenin hayalkırıklığı yaratan oğullarının bir timsaline dönüşmüştü;

tarih onu kullanarak Gohar'ı, gelecekteki Sancay'ı ve Kanti Lal'i gösteriyordu; doğal olarak beni de.

Kuzen Zafer'e dönelim. O sırada onunla birçok ortak noktamız vardı... kalbim yasak aşkla doluydu; onun pantolonu da, bütün çabalarına rağmen, aynı ölçüde yasak ama daha somut bir şeyle dolu oluyordu hep. Mitolojik âşıkları hayal ediyordum, hem mutlu hem talihsiz - hem Şah Cihan ve Mümtaz Mahal hem Montague ve Capulet; Zafer de Kifli nişanlısını hayal ediyordu, kızın on altıncı doğum gününden sonra bile buluğa ermemesi onu erişilmez gelecekteki bir hayale dönüştürüyordu Zafer'in düşüncelerinde... 1965 Nisanında Zafer, Pakistan'ın kontrolündeki Kuç Bataklığı bölgesindeki manevralara gönderilmişti.

Kıtanın gevşek sidik torbalılara zulmü: Zafer, teğmen olmasına rağmen Abotabad askeri üssünde alay mevzu olmuştu. Paki Ordusunun şanlı üniformasına hakaret etmesin diye cinsel organının etrafına balon gibi plastik bir şey takmasının istendiği yolunda söylentiler vardı; basit cavanlar, o yanlarından geçerken, yanaklarını balon şişirir gibi kabartıyorlardı. (Bütün bunlar, cinayetten tutuklandıktan sonra sular seller gibi gözyaşı dökerek verdiği ifadesinde ortaya çıktı.) Zafer'in Kuç Bataklığına tayin edilmesinin kurnaz bir üstünün fikri olması muhtemel, adam onu Abotabad mizahının ateş menzilinden uzaklaştırmaya çalışıyordu herhalde... Çişini tutamaması Zafer Zülfikâr'ı benimki kadar iğrenç bir suç işlemeye mahkûm etmişti. Ben kardeşime âşık olmuştum; o ise... ama hikâyeyi baştan anlatayım.

Bölünmeden beri Bataklık “ihtilaflı bölgeydi”; ancak pratikte iki tarafın da ihtilafa düşecek cesareti yoktu. 23. paralel boyundaki tepelerde, resmi olmayan sınırda, Pakistan hükümeti bir dizi nöbetçi kulübesi inşa etmişti, her birinde altı asker ve bir projektörden ibaret bir garnizon vardı. Bu kulübelerin birçoğu 9 Nisan 1965'te Hindistan Ordusunun eline geçmişti; kuzenim Zafer'in de içinde bulunduğu, manevra bölgesindeki bir Pakistan kuvveti sınırda seksen iki gün süren bir mücadeleye girmişti. Bataklıktaki savaş 1 Haziran'a kadar sürdü. Bu kesin; ama geri kalanlar, o günlerde olup biten her şeyi etkisi altına alan gerçekdışılık ve düzmecelik pusunun ardında gizli,

özellikle de hayallerle dolu Bataklıkta olanlar... bu yüzden de kuzenim Zafer tarafından anlatılmış olan bu hikâye de, resmi ağızlardan doğru olduğu söylenen şeyler dışında, söylenen her şey kadar doğru.

... Genç Pakistan askerleri Kuç bataklıklarına girdiklerinde alınlarında soğuk, yapışkan bir ter peydahlandı ve deniz dibindeki ışığa benzeyen yeşilimsi ışık sinirlerini bozdu; birbirlerine anlattıkları hikâyeler onları daha da korkuttu, bu kâh deniz kâh kara olan bölgede meydana gelmiş korkunç şeylerin efsaneleri, gözleri ışıldayan şeytani deniz canavarları, balıksı kafaları suyun altında nefes alırken tümüyle insana benzeyen alt tarafları çırılçıplak karada duran ve gafilleri ölümcül (çünkü bir balık-kadınla yatıp da hayatta kalan kimse olmadığını herkes bilir) cinsel edimlere zorlayan balık-kadınlar... öyle ki sınır kulübelerine gidip de savaşa girdiklerinde on yedi yaşında bir avuç ürkek çocuktular, karşılarındaki Hintliler Bataklığın yeşil havasına onlardan da uzun bir süre maruz kalmamış olsalardı kuşkusuz telef olacaklardı; işte o camlar dünyasında, iki tarafın da düşmanlarının yanında şeytani hortlakların savaştığını gördükleri çılgın bir savaş başladı; ama sonunda Hint kuvvetleri teslim oldular; çoğu gözyaşları içinde çökerek Şükürler olsun Tanrım bitti, diye ağladılar; geceleyin sınır kulübelerinin etrafında dolanan kocaman şiş yaratıkları, boğulmuş adamların yosundan çelenkler ve göbeklerinde denizkabuklarıyla havada uçan ruhlarını anlattılar. Teslim olan Hint askerlerinin söylediği bir şey kuzenimin kulağına çalınmıştı: “Zaten bu sınır kulübelerinde kimse yoktu; boş olduklarını görünce içeri girdik.”

Terk edilmiş sınır kulübelerinin gizemi, yeni sınır nöbetçileri gönderilene kadar onlarda oturmaları gereken genç Pakistan askerlerine ilk başta muammalı görünmedi; kuzenim Teğmen Zafer yanında sadece beş cavanla kulübede geçirdiği yedi gün boyunca sidik torbası ve bağırsaklarının isterik bir sıklıkta kendilerini boşalttıklarını fark etti. Cadıların çığlıkları ve karanlığın ne idüğü belirtisiz hışırtılarıyla dolu gecelerde altı genç öyle dalgın bir hale gelmişlerdi ki artık kimse kuzenime gülmüyordu çünkü kendi donlarına doldurmakla meşguldüler. Son geceden bir önceki gece

cavanlardan biri korkuyla fısıldadı: “Bakın çocuklar ömrü billah burada kalmam gerekecekse ben de kaçarım daha iyi!”

Askerler deniz anası gibi bir kendini bırakmışlık içinde bataklıkta terliyorlardı; sonra son gece korktukları başlarına geldi, bir hayalet ordusunun karanlıktan onlara doğru geldiğini gördüler; denize en yakın sınır kulübesindeydiler ve yeşilimsi ay ışığında hayalet gemilerin, hortlak kadırgaların yelkenlerini görebiliyorlardı; askerlerin bağırışlarına rağmen hayalet-ordu fütursuzca ilerledi, hayaletlerin yosun kaplı göğüsleri ve görünmeyen şeylerle dolu üzeri örtülü tuhaf tahtırevanları vardı; hayalet-ordu kapıdan içeri girdiğinde kuzenim Zafer ayaklarına kapanıp mahvolmuş bir biçimde yalvarmaya başladı.

Kulübeye giren ilk hortlak dişlerinin çoğu dökülmüş, kemerine kıvrık bir kama takılmış bir adamdı; kulübede askerleri görünce gözleri kızıl bir öfkeyle yandı. “Tanrım!” dedi hayaletlerin reisi “Lan götoğlanları burada işiniz ne? Paranızı almadınız mı?”

Hayalet değillerdi; kaçakçıydılar. Altı genç asker kendilerini sefil bir dehşetin düşürdüğü gülünç durumda buldular; toparlanmaya çalışsalar da utançlarından kımıldayamıyorlardı... şimdi sadede geliyoruz. Kaçakçılar kimin adına çalışıyorlardı? Kaçakçı reisinin dudaklarından dökülen ve kuzenimin gözlerini dehşetle faltaşı gibi açan kimin adıydı? Başlangıçta 1947'de kaçan Hintli ailelerin felaketleri üzerine kurulan şimdi de korumasız Bataklıktan geçerek bahar-yaz Pakistan şehirlerine dağılan kaçakçı konvoylarıyla beslenen servet kimin servetiydi? Sesi jilet gibi olan hangi Punchinello suratlı General hayalet birliklerine komuta ediyordu? ... Ama gerçekler üzerinde yoğunlaşmalıyım. 1965 Temmuzunda kuzenim Zafer izin alarak babasının Ravalpindi'deki evine dönmüştü; bir sabah ağır ağır babasının yatakodasına doğru yürümeye başladı, sırtında sadece çocukluğunda yaşadığı aşağılanmaların dayakların anısı, sadece hayat boyu çişini tutamamanın utancı değil babasının Bataklıkta olanlardan, Zafer Zülfikâr'ın salya sümük yere kapanmasından sorumlu olduğunun bilgisi de vardı. Kuzenim babasını yatağının yanındaki küvette buldu ve uzun, kıvrık bir kaçakçı kamasıyla gırtlağını kesti.

Gazete haberleri ardında gizlenen -ALÇAK HİNT İSTİLASI KAHRAMAN EVLATLARIMIZ TARAFINDAN BERTARAF EDİLDİ- General Zülfikâr gerçeği belirsiz, muğlak bir şeye dönüştü; sınır muhafızlarının satın alınması gazetelerde, MASUM ASKERLER HİNT KUVVETLERİ TARAFINDAN KATLEDİLDİ şeklinde yer aldı; eniştemin kaçakçılık faaliyetlerini kim duyuracaktı? Eniştemin yasadışı transistorlu radyolarını, günahlarının klimalarını ve saatlerini kullanmayan politikacı general var mıydı? General Zülfikâr öldü; kuzen Zafer hapse düştü ve sadece onunla evlenmemek için âdet görmeyi reddeden Kifli bir prensesle evlenmekten kurtuldu; Kuç Bataklığındaki hadiseler de Ağustos'ta patlak verecek daha büyük bir yangının ilk kıvılcımları oldu ki bu yangın sonucunda Salim kendisine rağmen paklanacaktı.

Emerald teyzeme gelince, göç etmesine izin verildi; bunun için gerekli hazırlıkları yaptı, İngiltere'ye Suffolk'a gitme niyetindeydi, orada kocasının eski emir subayı Tuğgeneral Dodson'la kalacaktı; adam bunaklığın etkisiyle zamanını kendisi kadar yaşlı Hintli hizmetkârlarla yarenlik ederek, Delhi Durbar ve V. George'un Hindistan Kapısı'na gelişiyle ilgili filmler seyrederek geçiriyordu... teyzem nostaljinin boş unutuşunu ve İngiliz kışını bekliyordu ki savaş çıkıp bütün sorunlarımızı halletti.

Sadece otuz yedi gün sürecek “yalancı barış”ın ilk gününde Ahmet Sina'ya felç geldi. Felç sol tarafını tümüyle etkisi altına alarak onu bebekliğinin agu gugularına döndürdü; aynı zamanda saçma sapan kelimeler söylüyordu, dışkılara çocuklukta takılan isimlerse en sevdiği şeylerdi- “Ka-ka!”, “Suu-suu!” diyerek kıkırdayan babam bir kez daha ama nihai olarak yolunu ve cinlerle savaşını kaybederek olaylı kariyerinin sonuna gelmişti. Kımıltısız vaziyette hayatının defolu havluları arasında oturuyordu; defolu havlular arasında, canavarca hamileliğinin devasa ağırlığı altında ezilmiş olan annem Lila Sabarmati'nin piyanolası, kardeşi Hanif’in hayaleti ya da kendi elleri etrafında ateş çevresindeki güveler gibi dans eden bir çift el tarafından ziyaret edildikçe başını hüzünle eğiyordu. Komutan Sabarmati elinde tuhaf sopasıyla onu görmeye gelmişti ve ördek Nussie annemin buruşuk kulağına fısıldamıştı: “Sonu geldi, Emine

kardeş! Dünyanın sonu geldi!”... şimdi Pakistan'da geçirdiğim yılların hastalıklı gerçekliğini güç bela katettikten, (Aliye teyzemin intikamının sisinden) köklerimizi Bombay'dan kopardığımız için bize yapılan korkunç, esrarlı bir dizi misilleme gibi görünen şeyleri derleyip topladıktan sonra size sonlardan söz etmemin zamanı geldi.

Su götürmez bir gerçeği söylemek istiyorum: 1965 Hint-Paki savaşının gizli amacı gafil ailemi dünya yüzünden silmekten başka bir şey değildi. Yakın tarihimizi anlayabilmek için o savaşın bombardıman hedeflerini analitik, önyargısız bir gözle incelememiz gerek.

Sonların bile bir başlangıcı vardır; her şeyi sırayla anlatmak lazım. (Ne de olsa Padma arabayı öküzün önüne koşma girişimlerimin hepsini baltalıyor.) 8 Ağustos 1965'te aile tarihim kendini öyle bir vaziyete sokmuştu ki bombardıman-planı-sayesinde-kazandıkları ona merhametli bir rahatlama sağladı. Hayır: izin verin de önemli kelimeyi kullanayım: paklanmamız için anlatacağım ölçekte bir şey gerekliydi.

Korkunç intikamıyla hepimizi doyuran Aliye Aziz; dul kalan ve sürgüne gitmeyi bekleyen Emerald teyzem; boş bir şehvet içindeki Pia yengem ve cam kulübede inzivaya çekilmiş Nesim Aziz; asla bluğa ermeyen prensesi ve hapishane hücrelerinde döşek ıslatmaktan ibaret geleceğiyle kuzenim Zafer; babamın çocukluğa kaçışı ve hamile Emine Sina'nın hortlaklarla dolu, hızlı yaşlanışı... bütün bu korkunç vaziyetler Hükümet tarafından benim Keşmir'i ziyaret rüyamın benimsenmesiyle son buldu. Bu esnada kardeşimin aşkımla yüzleşmeyi merhametsizce reddetmesi yüzünden fazlasıyla kaderci bir ruh hali edinmiştim; geleceğim hakkındaki yeni umursamazlığımın etkisinde Puf Amca'ya benim için seçeceği Pufiyalardan biriyle evlenmek istediğimi söyledim. (Bunu yapmakla da hepsini lanetlemiş oldum; ev ahalisiyle bağ kurmaya niyetlenen herkes sonunda kaderimizi paylaştı.) Kafa bulandırmak istemiyorum. Tümüyle olaylar üzerine yoğunlaşmak gerek. Ama hangi olaylar? On sekizinci doğum günümden bir hafta önce, 8 Ağustos'ta Pakistan birlikleri sivil giysilerle Keşmir'deki ateşkes hattını geçip Hint bölgesine girdiler mi girmediler mi? Delhi'de Başbakan Şastri “devleti

yıkmayı amaçlayan büyük çaplı bir sızma harekâtı” diye açıklamada bulundu; ama Pakistan'ın Dışişleri Bakanı ikAli Bhutto buna hemen cevap verdi: “Keşmir'in yerli halkının zulme karşı ayaklanmasıyla herhangi bir alakamız olduğunu kesinlikle reddediyoruz.”

Bunlar olduysa ardında yatan itkiler neydi? Yine bir sürü olası açıklama: Kuç Bataklığının kabarttığı öfkenin sürmesi mi; Mükemmel-Vadiye-kimin-sahip-olacağı sorununu tam olarak çözme isteği mi?.. Yoksa gazetelere çıkmayan sebep mi: Pakistan'daki iç politik sorunların baskısı - Eyüb'ün hükümeti sallantıdaydı, böyle zamanlarda savaş mucizeler yaratır. İster o sebep olsun ister bu sebep; ben işi kolaylaştırmak için kendi bulduğum sebebi söylüyorum: savaş ben Keşmir rüyasını yöneticilerimizin fantazilerine soktuğum için çıktı; dahası saflıktan uzaktım ve savaş beni günahlarımdan kurtaracaktı.

Cihad Padma! Kutsal savaş!

Ama kim saldırdı? Kim savundu? On sekizinci doğum günümde gerçeklik korkunç bir darbe daha indirecekti. Delhi'deki Kızıl Kale'nin istihkamlarından bir Hindistan Başbakanı (uzun zaman önce bana mektup yazan değil) bana doğum günü kutlamasını yolladı: “Kaba kuvvete karşı kaba kuvvet kullanılacaktır; bize karşı girişilen bir saldırının başarılı olmasına asla izin vermeyeceğiz!” Guru Mandir'de hoparlörlü jipler beni ikna etmeye çalışıyorlardı: “Hint mütecavizleri kesinlikle bertaraf edilecektir! Biz savaşçılar ırkıyız! Bir Pathan; bir Pencaplı Müslüman o silahlı babuların onuna bedeldir!”

Şarkıcı Cemile on-kişiye-bedel cavanlarımıza konser versin diye kuzeye çağrılmıştı. Bir hizmetkâr camları siyaha boyuyordu; geceleyin babam ikinci çocukluğunun aptallığıyla camlan açıp, ışıkları yakıyordu. Taşlar, tuğlalar içeri atılıyordu: on sekizinci doğum günü hediyelerim. Olaylar habire daha da karmaşıklaşıyordu: 30 Ağustos'ta Hint birlikleri Uri yakınlarında “Pakistanlı işgalcileri kovmak için” mi yoksa saldırmak için mi ateşkes hattını geçmişlerdi? 1 Eylül'de on-kat-iyi askerlerimiz Çhamb'da sınırı geçtiklerinde mütecaviz miydiler değil mi?

Bazı kesin şeyler: Şarkıcı Cemile'nin sesi Pakistan birliklerini ölüme göndermişti; müezzinler minarelerinden -evet Clayton Caddesinde bile- savaşta ölenlerin doğrudan cennet bahçesine gideceğine söz vermişlerdi. Seyit Ahmet Barilvi'nin mücahit felsefesi her yere hâkimdi; “daha önce hiç olmadığı kadar” fedakârlıkta bulunmaya çağrılıyorduk.

Radyoda ne yıkım ne kargaşa! Savaşın ilk beş gününde Pakistan'ın Sesi Hindistan'ın sahip olduğu bütün uçaklardan daha fazla sayıda uçağının düşürüldüğünü haber vermişti; sekiz günde Hindistan Radyosu Pakistan Ordusunu son adamına kadar, hatta fazlasıyla katletmişti. Savaşın ve özel hayatımın çığrından çıkmasıyla ümitsiz düşüncelere kapıldım... Büyük fedakârlıklar: mesela Lahor savaşı. 6 Eylül'de Hindistan birlikleri Wagah sınırını geçerek artık Keşmir'le sınırlı olmayan cepheyi epeyce genişletti; peki büyük fedakârlıklar gerçekten de yapıldı mı yapılmadı mı? Paki Ordusu ve Hava Kuvvetlerinin hepsi Keşmir bölgesinde olduğu için şehrin tümüyle korumasız olduğu doğru muydu? Pakistan'ın Sesi şöyle diyordu: Ey unutulmaz gün! Ey gecikmenin getirdiği felaketten çıkarılacak o tartışılmaz ders! Şehri ele geçireceklerinden emin olan Hintliler kahvaltı etmek için durdular. Hindistan Radyosu Lahor'un düştüğünü duyurdu; bu esnada özel bir uçak kahvaltı eden işgalcileri vurmuştu. B.B.C.H.R.'nun hikâyesini benimserken Lahor milisleri harekete geçti. Pakistan'ın Sesi'ne kulak verin! - ihtiyarlar, gençler, nineler Hint Ordusuyla savaştı; ellerine geçeni kapıp köprü köprü şehri savundular! Sakatlar ceplerini el bombalarıyla doldurup pimlerini çekerek Hint tanklarının altına atladılar; dişsiz yaşlı kadınlar yabalarla Hint babularının bağırsaklarını döktüler! Son adam, son çocuk kalana kadar öldüler ama hava desteği gelene kadar Hintlileri oyalayarak şehri kurtardılar! Şehitler Padma! Itırlı bahçeye gidecek kahramanlar! Erkeklere, ne cin ne insan eli değmiş dört güzel hurinin verileceği yer; kadınlara da aynı ölçüde yakışıklı dört erkek! Tanrının lütuflarından hangisini istemezdin? Bu kutsal savaş nasıl bir şey ki insanın tek bir büyük fedakârlığı bütün kötülüklerini telafi ediyor! Lahor'un savunmasına şaşmamak lazım; Hintlilerin ne beklentisi

olabilirdi ki? Sadece yeniden doğuş -belki hamam böceği, akrep ya da yeşil-ilaç-wallah'ı olarak- mukayese kabul etmez.

Ama öyle miydi değil miydi? Böyle mi olmuştu? Yoksa Hindistan Radyosu mu gerçeği söylüyordu - büyük tank muharebesi, Pakistan büyük kayıplar verdi, 450 tank imha edildi?

Hiçbir şey gerçek değildi; hiçbir şey kesin değildi. Puf Amca Clayton Caddesindeki evi ziyarete geldi, ağzında hiç diş kalmamıştı. (Hindistan'ın Çin'le savaşında, başka bir ülkenin uyruğuyken, annem “Silahlanma için Ziynet” kampanyasına bileziklerini taşlı küpelerini vermişti; ama bir ağız dolusu altının yanında o neydi ki?) “Millet,” dedi dişsiz ağzından, zor anlaşılır bir biçimde, “bir tek adamın bencilliği yüzünden kaynaklardan mahrum kalmamalı!” - Ama öyle miydi değil miydi? Dişler gerçekten de kutsal savaş uğruna feda mı edilmişti yoksa evde bir dolapta duruyorlar mıydı? “Korkarım,” dedi Puf Amca damağından “söz verdiğim özel çeyiz için beklemen gerekecek.” - Milliyetçilik mi yoksa cimrilik mi? Damaklarının çıplaklaşması vatanperverliğinin kanıtı mıydı yoksa Pufiye'nin ağzını altınla doldurmaktan kaçmanın kaypakça bir yolu muydu?

Peki paraşütçüler var mıydı yok muydu? “... belli başlı bütün şehirlerin üzerine indirme yapıldı,” diyordu Pakistan'ın Sesi. “Eli ayağı tutan herkes silahlanacak; karartma sırasında gördüğünüze ateş edin.” Ama Hindistan'da “Pakistan hava saldırısı provokasyonuna rağmen,” diyordu radyo, “karşılık vermedik!” Kime inanmalı? Pakistan bombardıman uçakları Hindistan Hava Kuvvetlerinin neredeyse üçte birini asfalta yapıştıran o “cesur saldırıyı” gerçekleştirmiş miydi? Öyle mi değil mi? Pakistan Mirage (serap) ve Mystere'lerinin (gizem) Hindistan'ın ismi o kadar da romantik olmayan MiG'leriyle havada yaptığı o gece dansları; İslam serapları ve gizemleri Hindu işgalcilerle savaşmışlar mıydı yoksa garip bir yanılsama mıydı bu? Bombalar atılmış mıydı? Patlamalar doğru muydu? Hatta gerçekten ölen olduğu belli mi?

Ya Salim? Savaşta o ne yaptı?

Şunu: silah altına alınmak için sıramı beklerken, dostane, yok edici, uyutucu, Cennete kavuşturucu bombaları aramaya çıktım.

Son zamanlarda üzerime çöken korkunç kadercilik daha da berbat bir hal almıştı; ailenin, ait olduğum iki ülkenin, aklı selimle gerçek denebilecek her şeyin çözülüşünde boğularak, kirli karşılıksız aşkımın acısıyla kendimden geçerek unutuşu... böyle söylenince kulağa çok asil geliyor; tumturaklı sözler kullanmamalıyım. Açık açık öyleyse: geceleyin şehrin sokaklarında ölümü arıyordum.

Kutsal savaşta kim öldü? Ben parlak beyaz kurta ve pijamayla Lambretta'mın tepesinde karartmadaki sokaklarda dolanırken benim aradığımı kim buldu? Kim savaşta şehit düşerek doğrudan ıtırlı bahçeye gitti? Bobardıman hedeflerine bakın; tüfek atışlarının sırrını öğrenin.

22 Eylül gecesi hemen hemen bütün Pakistan şehirlerine hava saldırıları düzenlendi. (Gerçi Hindistan Radyosu...) Gerçek yada hayal ürünü uçaklar sahici ya da yalancı bombalar attılar. Aynı şekilde, ister kabul edilmesi gereken bir gerçek, ister hastalıklı bir zihnin ürünü deyin Ravalpindi'ye düşen ve patlayan üç bombanın birincisi masanın altında saklanan anneannem Nesim Aziz'le Pia yengemin bungalovuna isabet etti; ikincisi şehir hapishanesinin bir kanadını yerle bir ederek kuzenim Zafer'i mahpuslukla geçecek bir hayattan kurtardı; üçüncüsü yüksek duvarlar ve nöbetçi kulübeleriyle çevrili büyük, karanlık bir malikâneyi buldu; nöbetçiler kulübelerindeydiler ama Emerald Zülfikâr'ın Suffolk'dan daha uzak bir yere gitmesine engel olamadılar. Teyzemin ziyaretine o gece Kif Navab'ı ve inatla ergenleşmeyen kızı gelmişlerdi; böylece kız da yetişkin bir kadın olma gerekliliğinden kurtuldu. Karaçi'de de üç bomba yeterli olmuştu. Alçalmak istemeyen Hint uçakları çok yükseklerden bırakmıştı bombaları; bombaların çoğu hiçbir zarar vermeden denize düştü. Ama bir bomba Binbaşı (Emekli) Alaaddin Latif ve yedi Pufiye'sini ortadan kaldırarak beni verdiğim sözden ebediyyen kurtardı; son iki bomba daha vardı. Bu esnada cephede Yakışıklı Mutasım tuvalete gitmek için çadırından çıktı, sivrisinek sesine benzer bir ses duydu (belki de duymadı) ve keskin bir nişancının mermisiyle sidik torbası dolu vaziyette öldü.

Son iki bombayı hâlâ anlatmadım.

Geriye kim kaldı? Bombaların bulamadığı Şarkıcı Cemile; Hindistan'da, bombaların rahatını bozmaya değmeyecek Mustafa dayımın ailesi; ama babamın uzak akrabası Zehra'yla kocası Amritsar'a taşınmışlardı, bir bomba da onları buldu.

Anlatılması gereken iki bomba daha kaldı.

... Bu esnada ben, savaşla aramdaki yakın bağlantıdan bihaber salak salak bomba peşine düşmüştüm; karartmadan sonra mobiletimle geziyordum ama eşkiya bombalar hedeflerini bulmayı başaramadılar... Ravalpindi'de bir bungalovdan ateşten çarşaflar yükselmişti, ortalarında gizemli kara bir delik olan çarşaflar, sonra da yanaklarında benler olan yaşlı, şişman bir kadına dönüşmüşlerdi... ve savaş içi boşalmış, ümitsiz ailemin üyelerini birer birer dünya üzerinden silmişti.

Ama artık geri sayım sona ermişti.

Sonunda Lambretta'mı eve döndürdüm, Guru Mandir civarlarına geldiğimde yukarıdan uçakların uğultusu geliyordu, seraplar ve gizemler, tam o sırada babam felcin verdiği budalalıkla ışıkları yakıp pencereleri açıyordu, hem de bir Sivil Savunma memurunun karartmayı kontrol etmek için gelmiş olmasına rağmen; Emine Sina eski beyaz bir çamaşır sandığının hortlağına “Git hadi - seni bu kadar gördüğüm yeter,” derken ben Sivil Savunma jiplerinden bana öfkeyle sallanan yumrukların yanından geçiyordum; taşlarla tuğlalar Aliye teyzemin evinin ışıklarını söndüremeden o ıslık sesi duyuldu, ölümü aramak için uzaklara gitmem gerekmediğini bilmeliydim ama ölüm, sokak köpekleri gibi uluyan, kendini yıkılan duvarlara, alev toplarına ve beni Lambretta'mdan düşürecek kadar büyük bir güç dalgasına dönüştüren ölüm, babamın budalalığının aydınlık pencerelerine doğru çekül gibi indiğinde ben hâlâ caminin geceyarısı gölgesinde sokaktaydım, teyzemin büyük hıncının evindeyse babam, annem, teyzem ve hayata başlamasına topu topu bir hafta kalmış olan kardeşim, hepsi hepsi ezilip kadayıftan bile daha yassı olmuşlardı, ev kafalarının üzerine bir tost makinesi gibi inmişti, bu esnada Korangi Sokağında petrol rafinerisini hedefleyen son bir bomba, hedefi ıskalayıp bir göbekbağının tamamlatmayı

başaramadığı tek katlı Amerikan tarzı bir evin üzerine inmişti; ama Guru Mandir'de bir sürü hikâye sona ermekteydi; Emine'nin hikâyesi, çok eskilerde kalmış yeraltı kocasının, hamaratlığının, kamuya duyuruların, kendi-oğlu-olmayan-oğlunun, at yarışlarındaki şansının, nasırlarının, Pioneer Cafe'de dans eden ellerin, sonunda ablasına yenilişinin hikâyesi ve Ahmet'in, her zaman yolunu kaybeden, fırlak bir alt dudağıyla tombul bir göbeği olan, dondurulma sırasında beyazlayan, soyutlamaya teslim olan, sokak ortasında köpek çatlatan, çok geç âşık olan, havadan düşen şeylere karşı zayıf olduğu için ölen Ahmet'in hikâyesi; kadayıftan bile daha yassıydılar şimdi, etraflarında ev patlıyor, çöküyordu, öyle vahim bir yıkım anı ki insanlar, anılar, başka şeyler hiçbir kurtuluş umudu olmaksızın cürufun altına gömülürken unutulmuş teneke sandıkların diplerine gömülmüş şeyler havaya savruluyordu; patlamanın parmakları aşağı aşağı aşağı bir almirahın dibine inip, yeşil teneke bir sandığın kilidini açıyor, patlamanın kavrayıcı eli sandığın içindekileri havaya fırlatıyordu ve senelerdir saklı duran, görülmeyen bir şey dönenen bir ay parçası gibi gecenin içinde dönüyor, ayışığında parlıyor, ben patlamadan sonra kendimi toparlamaya çalışırken ay gibi gümüşi bir şey dönerek, takla atarak, savrularak aşağı iniyordu, muhteşem bir işçiliği olan laciverttaşı kakmalı gümüş bir hokka, beni-paklayıp-özgürleştiren-şey olmak üzere geçmişte akbabanın düşürdüğü el gibi üzerime çakılıyordu çünkü tam başımı kaldırmış bakarken kafamın arkasında bir şey hissediyorum, sonra ailemin cenaze ateşinin önünde sendeleyerek yere kapanırken kısacık ama sonsuz bir tam berraklık anı, minicik ama bitimsiz bir vukuf anı yaşıyorum ve ardından geçmişten şimdiden bellekten zamandan utançtan ve aşktan arınıyorum, bu bitiveren ama kalıcı patlamayla darbenin gerekliliğine boyun eğiyorum evet razı oluyorum evet, sonra boş ve özgürüm çünkü bütün Salim'ler dışarı boşalıyor benden, birinci sayfada tam sayfa resmi çıkan bebekten iğrenç kirli bir aşka düşen on sekizlik delikanlıya kadar, utanç ve suçluluk ve memnun-etme-isteği ve sevilme-ihtiyacı ve tarihi-bir-rol-bulma-kararlılığı ve çok-hızlı-büyüme akıp gidiyor, Sümüklü'den, Lekesurat'tan, Keltoş'tan, Keskin-burun'dan, Haritasurat'tan, çamaşır sandıklarından, Evie Burns'den, dil yürüyüşlerinden, Kolynos Kid'den, Pia mumaninin

memelerinden, Alfa-ve-Omega'dan kurtuluyorum, Homi Catrack, Hanif ve Adem Aziz, Başbakan Cavaharlal Nehru'yu öldürmekten temize çıkıyorum, beş-yüz-yıllık orospulardan, geceyarısı yapılmış aşk itiraflarından azadeyim artık, kaygıların ötesinde asfalta yapışıyorum; yere düşen bir ay parçası sayesinde masumiyet ve saflık saflarına kazandırılıyorum, tahta bir yazı sandığı gibi gıcır gıcır paklanıyorum (tıpkı kehanetteki gibi) gümüş bir hokka alıyor beynimin yerini.

23 Eylül sabahı Birleşmiş Milletler Hindistan'la Pakistan arasındaki çatışmanın sona erdiğini duyurdu. Hindistan Pakistan topraklarının 700 kilometre karesini işgal etmişti; Pakistan ise Keşmir rüyasının sadece 510 kilometre karesini fethedebilmişti. Ateşkesin iki tarafın da cephanesinin hemen hemen aynı zamanda bitmesi nedeniyle ilan edildiği söyleniyordu; böylece uluslararası diplomasinin gereklilikleri ve silah satıcılarının siyasi kaynaklı güdümlemeleri ailemin toptan yokolmasını önlemişti. Bazılarımız hayatta kalmıştık çünkü hiç kimse tümüyle yok olmamızı sağlayacak bombaları mermileri uçakları, müstakbel katillerimizi satmaya yanaşmamıştı.

Ama altı yıl sonra bir savaş daha olacaktı.

ÜÇÜNCÜ KİTAP

Buda

ANLAMIŞ olduğunuz gibi (yoksa bu “ölümlü zarf” içinde varlığımı nasıl sürdürdüğüm konusunda fantastik bir açıklamada bulunmam gerekirdi) ben de 65 savaşının ortadan kaldırmayı başaramadıkları arasındaydım. Hokka-beyinli Salim sadece kısmi bir erozyona uğramıştı, daha talihsiz olanlar dünya üzerinden silinirken benim sadece hafızam silinmişti; bir caminin gece-gölgesinde bilincimi yitirip mühimmatın bitmesi sayesinde kurtulmuştum.

Gözyaşları -Keşmir soğuğundan uzakta sertleşip elmasa dönüşme şansları yok- Padma'nın yanaklarının dolgun hatlarından aşağı akıyor. “Ah efendi, bu savaş temaşası iyileri öldürüp geri kalanı bırakıyor!” Sanki kızarmış gözlerinden aşağı bölük bölük salyangozlar inmiş de yapışkan parlak izlerini yüzünde bırakmış gibi bombaların yassılttığı klanımın yasını tutuyor. Her zamanki gibi gözlerim kuru, Padma'nın göz yaşartıcı isyanındaki kasıtsız hakareti yüzüne vurmayı reddediyorum.

“Sen yaşayanlara üzül,” diye usulca azarlıyorum onu, “Ölülerin ıtırlı bahçeleri var.” Salim'e üzül! Kalbinin çarpmaya devam etmesi yüzünden semavi çimenliklerden mahrum kalarak bir hastane koğuşunun rutubetli madeni kokusu içinde uyanan Salim'e; sonsuzluğun vaat edilmiş avuntularını sağlayacak ne cin ne insan eli değmemiş huriler yoktu onun için - başımı bandajlarken garezle, savaş olsun olmasın doktor sahibler Pazar günleri yazlıklarına gidiyorlar, diye mırıldanan ve lazımlığı takırdatarak benimle zoraki ilgilenen iri yarı bir erkek hastabakıcı bulduğum için şanslıydım. “Keşke bir gün daha kendine gelmeseydin,” demişti biraz daha neşe saçmak için koğuşta ilerlemeden önce.

Sen Salim'e üzül - yetim kalmış, paklanmış, tarihin şiştikçe şişen uçukluğunu daha rahat başedilecek insani bir ölçeğe indiren aile hayatının yüzlerce sıkıntısından mahrum kalmıştı, köklerinden koparılıp derbederce senelere savrulmuştu, her yönüyle gün be gün gülünçleşen bir yetişkinliğe anısız dalmaya yazgılıydı.

Padma'nın yüzünde yeni salyangoz izleri. “Dur dur ağlama,” deme zorunluluğuyla çareyi film fragmanlarında buluyorum. (Metro Cub Club'da onları ne kadar da severdim! Ondülalı mavi kadife üzerine konmuş GELECEK PROGRAM yazısını görünce şapırdayan dudaklar! ÇOOK YAKINDA bağırışlarıyla ağızları sulandıran sahneler! - Çünkü egzotik gelecek vaatleri bana hep şimdinin hayalkırıklıklarının panzehiri gibi görünmüştür.) “Sus, ağlama,” diyorum üzüntüyle bağdaş kurmuş dinleyicime, “Daha bitirmedim! Daha elektrikli sandalye ve bir de yağmur ormanı var; çatılmış kanlı kemiklerle dolu bir arazinin ortasında bir kafa piramidi; kıl payı kurtuluşlar ve bağıran bir minare çok yakında! Padma, hâlâ anlatmaya değecek bir sürü şey var: görünmezlik sepetinde ve başka bir caminin gölgesinde atlatacağım badireler var; Reşam Bibi'nin kehanetlerini ve cadı Parvati'nin somurtmasını bekle! Babalık ve ihanet, tabii kaçınılmaz Dul, yukarılardaki-tahliye tarihime aşağılardaki-boşluk kepazeliğini de katan Dul... kısacası hâlâ gelecek programlarımız ve çok yakındalarımız mevcut; insanın ailesi öldüğünde bir bölüm sona eriyor ama yeni bir bölüm de başlıyor.”

Yenilik tekliflerimle bir nebze olsun avunan Padma'm burnunu çekiyor; sümüklerini silip gözlerini kuruluyor; derin derin nefes alıyor... en son yatakta karşılaştığımız hokka beyinli adamın hayatında hemen hemen beş yıl geçiyor benim gübre nilüferim nefesini bırakmadan önce.

(Padma sakinleşmek için nefesini tutarken ben de araya Bombay-filmi tarzı bir yakın çekim koyma iznini kendime veriyorum - rüzgârdan yaprakları uçuşan bir takvim, yaprakları senelerin hızla geçtiğini göstermek için birbiri ardına çevriliyor; bunun üzerine sokak ayaklanmalarının, yanan otobüslerin, British Council ve United States Information Service'in İngilizce kitaplar içeren, alevler içindeki kütüphanelerinin görüntülerini montajlıyorum; takvim hızlandırılmış bir biçimde akıp giderken Eyüb Han'ın düşüşü, başkanlığı General Yahya'nın ele geçirişi ve seçim vaatleri görünüyor... ama şimdi Padma'nın dudakları aralanıyor; Bay Z. A. Bhutto ve Şeyh Mucibü'r-Rahman'ın öfkeyle atışan imgeleriyle oyalanacak vakit yok; ciğerlerinden bıraktığı hava dudakları arasından görünmeden çıkıyor

ve Pakistan Halk Partisi'yle Avami Birliği'nin liderlerinin hayal-yüzleri titreyip siliniyor; onun boşalan ciğerlerinden çıkan hava paradoksal bir biçimde benim takvimimin yapraklarını uçuran rüzgârı dindiriyor ve takvim 1970 tarihinde duruyor, ülkeyi ikiye bölen seçimden önce, Doğu Kanadıyla Batı Kanadının, PHP'yle Avami Birliği'nin, Bhutto'yla Mucib'in savaşından önce... 1970 seçiminden önce ve kamuoyu sahnesinden uzaklarda üç genç asker Murree Tepelerinde gizemli bir kampa geliyorlar.)

Padma kontrolünü yeniden kazandı. “Tamam, tamam,” diyor gözyaşlarını savuşturmak için kolunu sallayarak, “Ne bekliyorsun? Başlasana,” diye emrediyor nilüfer yücelerden, “En baştan başla.”

Tepelerdeki kamp hiçbir haritada yok; Murre Yolundan köpeklerinin havlaması duyulamayacak kadar uzak, hatta en keskin kulaklı sürücüler tarafından bile. Dikenli telli çiti iyice kamufle edilmiş; kapıda ne bir simge ne de isim var. Oysa kendisi mevcut, mevcuttu işte; gerçi varlığı kesinlikle reddedildi - mesela Dakka'nın düşüşünde, Pakistan'ın mağlup Kaplan Niyazi'si, eski dostu, Hindistan'ın muzaffer General Sam Manekşav'ı tarafından bu konuda sıkıştırıldığında gülerek şu cevabı verdi: “İz Sürme ve İstihbarat Faaliyetleri için Köpek Birimi mi? Hiç duymadım; seni kandırmışlar dostum. Kusura bakma ama çok gülünç bir fikir.” Kaplan'ın Sam'e söylediklerine rağmen ben ısrar ediyorum; kamp gerçekten de oradaydı...

... “Hizaya gir!” diye bağırıyor Tuğgeneral İskender acemi askerlerine, Eyuba Baloç, Faruk Reşit ve Şehit Dar'a. “Artık bir İSİFK birimisiniz!” Kamçısını kalçasına vurarak topukları üzerinde dönüyor ve meydanda onları yakıcı dağ güneşine ve dondurucu dağ havasına bırakıp gidiyor. Göğüsleri dışarıda, omuzlar geride, itaatten kaskatı üç genç, Tuğgeneralin emir eri Lala Moin'in kıkırtılı sesini duyuyorlar: “Demek insan-köpeğe düşen gariban enayiler sizsiniz!”

O gece ranzalarında “İz Sürme ve İstihbarat!” diye fısıldıyor Eyuba Baloç gururla. “Casus olduk oğlum! O.S.S. 117'lerden! Bizi şu Hinduların üzerine bir salsınlar da bak neler oluyor! Ka-dang! Ka-pov! Şu Hindular da ne kıtıpiyoz, yara! Hepsi vejeteryan! Sebzeci,”

diyor Eyuba dişlerinin arasından “eti ağızlarına koymuyorlar.” Tank gibi yapılı. Kırpılmış saçları kaşlarının hemen üzerinde başlıyor.

Faruk soruyor: “Sence savaş çıkacak mı?” Eyuba pofurduyor. “Ne olcaktı ya? Savaş olmaz mı hiç? Bhutto sahib her köylüye bir dönüm arazi sözü vermedi mi? Nerden gelcek o toprak? O kadar toprak için Bengal'le Pencap'ı ele geçirmemiz lazım! Bekle hele; seçimlerden sonra Halk Partisi kazandığında - Ka-pov! Ka-boom!”

Faruk edişeli: “O Hintlilerin Sih birlikleri var oğlum. Saçları sakalları o kadar uzun ki, sıcakta acayip kaşınıyor, hepsi çılgına dönüp manyak gibi savaşıyorlar...!”

Eyuba neşeyle gurultulu sesler çıkarıyor. “Vejeteryan onlar, yaar... bizim gibi etçileri nasıl yencekler?” Ama Faruk uzun boylu ve incecik.

Şehit Dar fısıldıyor, “Ne demek istedi: insan-köpek de ne?” ... Sabah. Karatahtalı bir odada, Başçavuş Necmettin acemi erlere ders verirken Tuğgeneral İskender yakasında tırnaklarını parlatıyor. Soru-cevap şeklinde; Necmettin hem soruları soruyor hem cevapları veriyor. Lafa girilmesi yasak. Tahtanın üzerindeki Başkan Yahya ve Şehit Mütasım'ın resimleri sert sert aşağı bakıyor. Kapalı camlardan içeri ısrarla havlayan köpeklerin sesi geliyor... Necmettin'in soru cevapları da havlar gibi söyleniyor. Neden buradayız? - Eğitim için. Ne alanda? - Takip ve ele geçirme. Nasıl çalışacaksınız? - Köpekli birimlerde, bir köpek üç adam. Olağandışı özellikler neler? - Subay yok, kendi kararınızı kendiniz vereceksiniz, ayrıca disiplin ve sorumluluk gibi yüce İslam erdemleri gerekiyor. Birimlerin amacı ne? - İstenmeyen unsurların kökünün kazınması. Bu unsurların özellikleri neler? - Sinsi, iyi gizlenmiş, herkes olabilir. Bunların niyetleri neler? - Aile hayatının sona erdirilmesi, Tanrının katli, toprakağalarının mülksüz bırakılması, film sansürlerinin kaldırılması. Hedeflenen ne?- Devletin yıkılması, anarşi, yabancı egemenliği. Endişeyi arttıran sebepler neler? - Yapılacak seçim ve sonuçta sivil idare. (Siyasi suçlular serbest bırakılıyor. Her türden serseri ortalıkta.) Birimlerin esas vazifeleri neler? - Sorgusuz sualsiz itaat; dur durak bilmeden iz sürmek; acımasızca tutuklamak. Usulü ne? - Gizli, etkili, hızlı. Bu

tevkiflerin yasal dayanağı nedir? Pakistan Kanunlarının Korunması, istenmeyenlerin tutuklanmasına ve altı ay boyunca gözaltında tutulmasına olanak tanıyor. Dipnot: bu süre bittiğinde altı ay daha uzatılabilir. Sorusu olan var mı? - Hayır. Güzel. Siz 22. İSİFK Birimisiniz. Yakalarınıza köpek armaları dikilecek.

Ya insan-köpek ne?

Bağdaş kurmuş, gözleri mavi, boşluğa bakar vaziyette bir ağacın altında oturuyor. Bu yükseklikte Bodi ağaçları yetişmiyor; bir çınarla idare ediyor. Burnu iri, hıyarımsı, ucu soğuktan mavileşmiş. Kafasında bir zamanlar Bay Zagallo'nun elinin açtığı papaz kelliği. Bezeli Keith kapıyı çarptıktan sonra Maşa Mioviç'in ayaklarının dibine düşen kopuk bir parmak. Yüzünde harita gibi lekeler...”Hakkkh-tuuuv (Tükürüyor.)

Dişleri lekeli; areka suyu dişlerini kırmızılaştırmış. Dudaklarından kızıl bir paan-sıvısı fışkırıp, büyük bir isabetle önünde yerde duran, mükemmel işçilikli gümüş bir hokkayı vuruyor. Eyuba Şehit Faruk şaşkınlıkla ona bakıyorlar. “Sakın elinden almaya kalkmayın,” diyor Başçavuş Necmettin hokkayı göstererek, “çılgına dönüyor.” Eyuba lafa giriyor “Efendim üç insan bir de-” ama Necmettin havlıyor, “Soru yok! Sorgusuz sualsiz itaat! Bu sizin iz sürücünüz; işte o kadar. Dağılın.”

O zaman Eyuba ve Faruk on altı buçuk yaşındaydılar. Şehit (yaşı hakkında yalan söylemişti) belki bir yaş daha küçüktü. Çok genç olduklarından insanın gerçekliği sağlam bir biçimde kavramasına neden olacak türden anılar (mesela aşk ya da kıtlık anıları) edinmeye zaman bulamamışlardı; çocuk askerler efsanelerle dedikodunun etkisine fazlasıyla açıktılar. Yirmi dört saat içinde, diğer İSİFK birimleriyle dinlenme salonu muhabbetlerinde, insan-köpek tümüyle efsaneleştirilmişti... “Çok iyi bir ailedenmiş oğlum!” - “Gerizekâlı bir çocukmuş, adam olsun diye orduya yazdırmışlar!” - “65 savaşında bir kaza geçirmiş, hiçbir şey hatırlayamıyormuş!” - “Biliyo musunuz kimin ağbisiymiş,” - “Yok canım, olmaz öyle şey, o çok iyi, öyle sade ve ulvi ki, bu nasıl onun ağbisi olur?” - “Zaten bu konuda konuşmayı reddediyor.” - “Çok korkunç bir şey duydum, kız

ondan” nefret ediyormuş, işte o yüzden!” - “Belleği yok, insanlarla ilgilenmiyor, köpek gibi yaşıyor!” - “Ama iz sürdüğü doğru! O burnu gördün mü?” - “Evet oğlum, dünyada süremeyeceği iz yok!” - “Suda, kayalıklarda! Böyle izsürücü görmemişsindir!” - “Hiçbir şey hissetmiyor! Cidden! Yemin ederim hissiz; tepeden tırnağa hissiz! Dokunsan da anlamaz; sadece kokundan orada olduğunu anlıyor!” - “Savaşta aldığı yaradan olmalı!” - “Ama o hokka neyin nesi belli değil. Nereye gitse bir aşk hatırası gibi yanında taşıyor!” - “Doğrusu sizin üçünüzü ona verdiklerine sevindim, benim tüylerimi diken diken ediyor, şu mavi gözleri yok mu!” - “Burnunu nasıl keşfetmişler biliyor musun? Mayın tarlasına girip içinde bir güzel dolaşmış, sanki mayınların kokusunu alıyormuş gibi!” - “Yok ya, ne anlatıyorsun sen, o başka hikâye, İSiFK biriminin ilk köpeği Bonzo'nun hikâyesi, kafamızı karıştırma!” - “Hey, Eyuba, attığın adımı kolla, V.I.P.'lerin gözü onun üzerindeymiş!” - “Dedim ya, Şarkıcı Cemile...” - “Kapa çeneni, masallarını çok dinledik!”

Eyuba, Faruk ve Şehit tuhaf, tepkisiz izsürücülerine alıştıktan sonra (tuvaletteki hadisenin ardından) ona buda adını taktılar, yani “yaşlı adam”; sadece onlardan yedi yaş büyük olduğu ve altı yıl önce üç çocuk asker kısa pantolonla dolaşırken 65 savaşına katıldığı için değil, çok yaşlıymış gibi bir havası olduğu için. Buda zamanından önce yaşlanmıştı.

Ah çevrimyazının mesut kargaşası! Urduca yaşlı adam anlamına gelen “buda” kelimesinin D'leri sert, patlamalı bir sesle söyleniyordu. Ama yumuşak D'lerle söylenen Buda kelimesi de vardı ki bodi-ağacı-altında-aydınlanmaya-ulaşan anlamına gelir. Bir zamanlar dünyadaki acılara katlanamayan bir prens dünyada yaşadığı halde dünyada yaşamama becerisini kazanmıştı, hem vardı hem yoktu; gövdesi bir yerdeydi ruhu başka bir yerde. Eski Hindistan'da Buda, Guatama Gaya'da bir ağacın altında aydınlanmış vaziyette otururdu; Sarnat'ta geyik parkında başkalarına da kendilerini dünyanın kederlerinden kurtarıp iç huzura kavuşmanın sırrını öğretirdi; yüzyıllar sonra buda Salim de bir ağacın altında oturuyordu, kederi hatırlamaktan aciz, buz gibi donuk, arduvaz gibi tertemiz... Biraz utanarak itiraf etmeliyim ki bellek kaybı bizim

dehşetengiz film yapımcılarımızın sıklıkla başvurdukları bir hiledir. Başımı hafiften eğerek hayatımın yeniden Bombay filmi havasına büründüğünü kabul ediyorum; ama biraz çetrefil bir mevzu olan yeniden doğuşu bir kenara bırakırsak insanın tekrar doğması için varolan yöntemlerin sayısı sınırlı. Bu yüzden de melodram için özür dileyerek, benim, onun, hayata yeniden başladığı konusunda ısrar edeceğim; senelerce bir amaca hizmet için yanıp tutuştuktan sonra bu hikâyeden temelli kurtulmuştu(m); Şarkıcı Cemile'nin intikam almak için beni terk etmesinden, gözünün önünden uzaklaştırmak için orduya sokmasından sonra aşkın bedeli olan kaderi kabul etmiştim(ti) ve bir çınar ağacının altında hiç şikâyet etmeden oturuyordum; tarihten yoksun kalınca buda boyun eğme sanatlarını öğrenmişti ve sadece kendisinden istenenleri yapıyordu. Özetlemek gerekirse: tam bir Pakistan vatandaşı olmuştum.

Eğitim sırasında budanın Eyuba Baloç'un sinirine dokunmaya başlaması kaçınılmazdı. Belki de askerlerden uzakta, köpek kulübelerinin öteki tarafında yeri saman kaplı bir çilekeş kulübesinde yaşamayı tercih ettiği içindi; ya da genelde ağacının altında bağdaş kurmuş, elinde gümüş hokkayı sımsıkı tutar vaziyette, boş gözler ve dudaklarında aptalca bir gülümsemeyle oturduğu içindi - sanki beyin namına bir şeyi kalmadığı için memnunmuş gibi! Dahası Eyuba, et havarisi, izsürücüsünü yeterince erkek bulmuyordu. “Brinjal gibi, oğlum,” demesine izin veriyorum Eyuba'nın, “Valla sebze gibi!”

(Daha geniş bir açıdan bakarsak, sene sonuna doğru havada bir tedirginlik olduğunu iddia edebiliriz. Şeyh Mucib'in yeni hükümeti kurma hakkını kullanmaktaki huysuzca ısrarı General Yahya'yla Bay Bhutto'yu bile sinirlendirip endişelendirmiyor muydu? Aşağılık Bengalli'nin Avami Birliği 162 Doğu Kanadı sandalyesinin 160'ını kazanmıştı; Bay Bhutto'nun PHP'si Batıdakilerin sadece 81'ini alabilmişti. Evet, sinir bozucu bir seçim. Her ikisi de Batı Kanadından olan Yahya'yla Bhutto'nun nasıl çileden çıktığını tahmin etmek zor değil. Büyük adamlar bile öfkelenip hırçınlaşırken, küçük adamların suçu ne? Eyuba Baloç'un siniri, onu mükemmel, hatta yüce adamlarla aynı sınıfa sokuyordu, diyerek bitirelim.)

Eğitim manevralarında, Eyuba Şehit Faruk, çalıların kayaların arasında, derelerde en hafif kokuların bile izini süren budanın ardından koştururlarken onun becerisini kabul etmek zorunda kalıyorlardı; ama Eyuba hâlâ tank-gibi sorup duruyordu: “Gerçekten de hatırlamıyor musun? Hiçbir şey mi? Allah, kendini kötü hissetmiyor musun? Belki bir yerlerde bir annen baban kardeşin vardır”, ama buda kibarca onun sözünü kesti: “Kafamı bu hikâyeyle doldurmaya çalışma. Ben buyum, ötesi yok.” Aksanı çok düzgündü, “Gerçekten de klas, Lucknow Urdu'su, vay vay!” demişti Faruk hayranlıkla, bedevi gibi kaba konuşan Eyuba Baloç sesini kesmişti; üç çocuk da söylentilere daha fazla inanmaya başlamışlardı. Burnu salatalığa benzeyen, kafası anıları aileleri tarihleri reddeden, kokular dışında hiçbir şeyi barındırmayan bu adama ellerinde olmadan hayran kalıyorlardı... “birilerinin içini boşalttığı bozuk bir yumurta gibi,” diye mırıldanmıştı Eyuba arkadaşlarına, sonra ana temasına dönerek eklemişti, “Allah, burnu bile sebzeye benziyor.”

Rahatsızlıkları sürüyordu. Budanın uyuşuk boşluğunda “nahoş” bir şeyler mi seziyorlardı? - Çünkü geçmiş-ve-aileyi reddi, “kökünü kazımaya” adandıkları yıkıcı tutumlarla aynı türden değil miydi? Ama kamp subayları Eyuba'nın “Efendim biz de normal bir köpek alamaz mıyız?” tekliflerine kulaklarını tıkıyorlardı... bu yüzden de Eyuba'yı lideri ve kahramanı olarak kabullenen, anadan doğma bir takipçi olan Faruk bağırmıştı “Ne yapabiliriz ki? O adamın ailesinin bağlantıları sayesinde yukarıdakilerden biri Tuğgenerale onu idare etmesini söylemiştir, hepsi bu.”

Rahatsızlıklarının temelinde şizofreni korkusunun, her Pakistanlı'nın kalbinde bir göbekbağı gibi gömülü olan bölünme korkusunun yattığını düşünüyorum (gerçi üçlünün biri bile böyle bir fikri ifade edemezdi). O günlerde ülkenin Doğu ve Batı Kanatları aşılmaz Hindistan toprakları yekûnu tarafından ayrılmıştı; ama geçmişle şimdinin arasında da aşılmaz bir uçurum vardı. Din Pakistan'ın iki yarısını bir arada tutan bir zamktı; bilincin, insanın kendisinin zaman içinde homojen bir bütünlük olarak, geçmişle şimdinin karışımı olarak varolduğunu bilmesinin kişiliğin zamkı olması, geçmişimizle şimdimizi bir arada tutması gibi. Bu kadar

felsefe yeter; dediğim şu, buda bilinci terk etmekle, tarihten kopmakla çok kötü bir örnek teşkil ediyordu - Doğu Kanadını ayrılmaya teşvik eden ve “Bangladeş” adıyla bağımsız ilan eden Şeyh Mucib de işte bu örneği izlemişti! Evet Eyuba Şehit Faruk kendilerini rahatsız hissetmekte haklıydılar - çünkü sorumluluktan çekilişimin derinliklerinde bile, metaforik bağlantı modlannın ettikleri yüzünden 1971 savaşına yol açan olaylardan sorumluydum.

Ama yeni arkadaşlarıma geri dönmeliyim ki tuvaletteki hadiseyi anlatabileyim; birimin başını tank Eyuba çekiyor, Faruk da memnun mesut onu takip ediyordu. Ama üçüncü çocuk daha karamsar, içine kapanık bir tipti, bu yüzden de kendimi en çok ona yakın hissediyordum. On beşinci doğum gününde Şehit Dar yaşını büyük söyleyip askere yazılmıştı. O gün ortakçı olan babası Şehit'i tarlaya götürüp ağlamaktan üniformasını sırılsıklam etmişti. Yaşlı Dar oğluna isminin anlamını söylemiş ve bu isme layık olup belki de ailenin ıtırlı bahçeye giren ilk üyesi olacağını umduğunu ifade etmişti, böylece bir babanın hem borcunu ödeyip hem de on dokuz çocuğunu doyuramadığı bu acınası dünyayı ardında bırakacaktı. İsimlerin insanı aşan güçleri ve neticede şehitliğin yaklaşmakta oluşu Şehit'in zihnini kemirmeye başlamıştı; rüyalarında kendi ölümünü görüyordu, ölüm parlak bir nar şeklindeydi, havada asılı arkasından gidiyor, nereye gitse onu takip ediyor, zamanını kolluyordu. Nar ölümünün huzursuzluk verici ve pek de kahramanca olmayan görüntüsü Şehit'i içe kapanık, somurtkan biri yapmıştı.

Şehit içten içe, gülümsemeden, çeşitli İSİFK birimlerinin kamptan çatışmaya gönderildiğini gözlemliyordu; kendi sonunun, nar zamanının yakınlaştığına iyiden iyiye ikna olmuştu. Üç adam bir köpekten oluşan birimlerin kamufle edilmiş jiplerle kamptan ayrıldıklarını gördükçe politik bir kriz olduğu sonucuna varıyordu; Şubat gelmişti ve yücelerdekilerin rahatsızlıkları her geçen gün kendini daha fazla hissettiriyordu. Ancak tank Eyuba yerel bakış açısını koruyordu. Onun da rahatsızlığı büyüyordu ama nesnesi budaydı.

Eyuba, kampın tek dişisine, memeleri eski bluzunun altında daha yeni kabarmaya başlamış on dördünden büyük olmayan sıska

bir tuvalet temizleyicisine tutulmuştu; aşağı tabakadandı besbelli ama ondan başka kız yoktu, hem bir tuvalet temizleyicisi için dişleri çok güzeldi, omzunun üzerinden bakışları da bir içim suydu... Eyuba kızı takip etmeye başladı, onun budanın yerleri samanlı ahırına girdiğini de böyle gördü, bisikletini kulübenin duvarına dayayıp selesinin üzerine de bu yüzden çıktı, yere düşmesinin nedeni de buydu çünkü gördüğü hoşuna gitmemişti. Sonra tuvaletçi kızı kolundan sertçe tutarak sordu: “Neden o deliyle - neden, halbuki ben varım, ben Eyuba'yla yapabilcekken?” Kız insan-köpekten hoşlandığını söyledi, çok komik, hiçbir şey hissetmediğini söylüyor, hortumunu içime sürtüyor ama onu bile hissetmiyor ama çok hoş biri hem bana kokumdan hoşlandığını söyledi. Kimsesiz kızın açık sözlülüğü, şu tuvalet temizleyicilerine has dürüstlüğü Eyuba'nın midesini bulandırmıştı; kıza domuz bokundan bir ruhu olduğunu, dilinin de dışkı kaplı olduğunu söylemişti; kıskançlıktan kıvranırken bir eşek şakası geliştirdi, elektrikli pisuvar oyunu. Mekân da hoşuna gidiyordu; kaderin tecellisi gibi geliyordu ona.

“Demek hissedemiyormuş,” diyerek sırıttı Eyuba Faruk'la Şehit'e, “Görürsünüz; onu kesin zıplatıcam.”

10 Şubat'ta (Yahya, Bhutto ve Mucib üst-düzey görüşmeleri reddederken) buda doğanın gereklerine uydu. Endişeli bir Şehit ve şen bir Faruk tuvaletin etrafında aylak aylak dolaşıyorlardı, bu esnada jipin aküsünü pisuvarın metalgiderine bağlayan Eyuba gözden uzakta, tuvaletin arkasında çalışır vaziyetteki jipin yanında duruyordu. Buda, bir çara-çiğneyicisininkiler gibi şiş şiş gözleri ve bulutların arasındaymış gibi yürüyüşüyle boy gösterdi; o tuvaletin içine doğru süzülürken Faruk “Ohe! Eyuba yara!” diye bağırıp kıkırdamaya başladı. Çocuk-askerler aptal iz sürücülerinin işemeye başladığını, elektriğin altın akıntıya tırmandığını ve onu uyuşuk, yetimlere-sürtünen hortumundan soktuğunu gösteren ölümcül acı çığlığını bekliyorlardı.

Ama çığlık filan gelmedi; Faruk kendini aldatılmış hissederek kaşlarını çattı; biraz daha zaman geçince Şehit huzursuzlanıp Eyuba Baloç'a bağırdı, “Eyuba ne halt ediyorsun orda?” Bunun üzerine tank Eyuba cevap verdi “Ne yapcaktım, kontağı beş dakika önce açtım!”...

Bunu duyan Şehit -SON SÜRAT!- tuvalete daldı ve budayı puslu bir keyif ifadesiyle işer vaziyette buldu, sanki sidik torbasını on beş gündür hiç boşaltmamıştı; akım anlaşılan hiç fark etmeden salatalığından gövdesine iletilirken elektrikle doluyor, devasa burnunun ucunda mavi bir ışık kımıldanıyordu; hortumundan elektrik emebilen bu akıl almaz yaratığa dokunmaya cesaret edemeyen Şehit bağırdı "Bağlantıyı kes, yoksa burda soğan gibi kavrulacak!" Buda kaygısızca tuvaletten çıktı, sol elinde gümüş hokkayı tutuyor sağ eliyle düğmelerini iliklyordu; üç çocuk-asker söylediğinin gerçekten de doğru olduğunu anlamışlardı, Allah, buz gibi uyuşuk, anılara karşı olduğu kadar hislere karşı da anestezili...Olaydan bir hafta sonrasına kadar budaya dokunan çarpılıyordu, hatta tuvaletçi kız bile barakasında onu görmeye gidemiyordu.

Gariptir bu eşek şakasından sonra Eyuba Baloç budaya sinir olmaktan vazgeçip ona saygı göstermeye başladı; köpek birimi bu acayip olay sayesinde gerçek bir takıma dönüştü ve dünyadaki kötülerle mücadeleye hazır hale geldi.

Tank Eyuba budayı şoka uğratmayı başaramamıştı; ama küçük adamların beceremediği şeyleri büyük adamlar becerir. (Yahya'yla Bhutto Şeyh Mucib'i zıplatmaya karar verdiklerinde hata yapmadılar.)

15 Mart 1971'de İSİFKB ajanlarının yirmi birimi karatahtalı bir kulübede toplandılar. Başkanın çelenkli yüzü altmış bir adamla on dokuz köpeğe bakıyordu; Yahya Han pürüzleri gidermek için hayati konularda kendisi ve Bhutto'yla görüşme yapsın diye Mucib'e zeytin dalı uzatmıştı; ama portresi o kadar ifadesizdi ki şok yaratacak niyetini hiç açığa vurmuyordu... Tuğgeneral İskender tırnaklarını yakasına sürterken Başçavuş Necmettin emirleri bildiriyordu; altmış bir adamla on dokuz köpek üniformalarını çıkaracaktı. Kulübede gürültülü bir hışırtı; sorgusuz sualsiz itaat eden on dokuz kişi köpeklerin boyunlarındaki künyeli tasmaları çıkarıyor. Mükemmelen eğitilmiş köpekler kaşlarını kaldırıyorlar ama hiç sesleri çıkmıyor; buda da uysallıkla soyunmaya başlıyor. Beş düzine insan aynısını yapıyor; beş düzine, göz açıp kapayana kadar hazırola geçiyor, düzenli bir biçimde yere yığılmış askeri bereler, pantolonlar,

ayakkabılar, gömlekler ve dirsek yerleri derili yeşil süveterlerin yanında soğuktan titriyorlar. Eksik gedik iç çamaşırları dışında çıplak altmış bir adama (emir eri Lala Moin'in temin ettiği) Ordu-onaylı sivil giysiler veriliyor. Necmettin emrini havlıyor; hepsi giyiniveriyorlar, kimi lungiler kurtiler içinde, kiminde Pathan türbanları. Ucuz suni ipekli pantolonlar, çizgili kâtip gömlekleri giyenler var. Budanın üzerinde dhoti ve kamiz var; rahatı yerinde ama etrafındaki askerler üzerlerine uymayan siviller içinde kımıldanıp duruyorlar. Ama bu bir askeri operasyon; bu yüzden de ne insanlar ne de köpekler hiç şikâyet etmiyor.

15 Mart'ta kılık kıyafet emirlerini yerine getiren yirmi İSİFK birimi Seylan üzerinden Dakka'ya uçuruldular; aralarında Şehit Dar, Faruk Reşit, Eyuba Baloç ve budaları da vardı. Aynı zamanda bu dolaylı rotadan Doğu Kanadına Batı Kanadının en sıkı birliklerindeki altmış bin asker de gönderiliyordu; altmış bin de altmış bir gibi siviller içindeydi. Operasyona (zarif mavi bir kruvaze takım giymiş olan) Tikka Han komuta ediyordu; Dakka'nın yola getirilmesi ve teslim alınmasıyla görevli subayın adı Kaplan Niyazi'ydi. Safari gömlek, pantolon ve havalı bir keçe şapka giymişti.

Altmış bin altmış bir masum uçak yolcusu olarak Seylan üzerinden uçtuk, Hindistan üzerinden geçmemek için, bu yüzden de yedi bin metçe yükseklikten de olsa İndira Gandhi'nin yenilerde yapılmış başka bir seçimde ezici bir zafer kazanan -Lok Sabha'daki 515 sandalyenin 350'sini alan- Yeni Kongre Partisi'nin kutlamalarını göremedik. İndira'dan habersiz, Hindistan'ın kocaman elmasında bütün duvarlara panolara yazılmış kampanya sloganını (GARİBİ HATAO, Yoksulluktan Kurtulun) göremeden bahar başlarında Dakka'ya indik ve özel olarak talep edilen sivil otobüslerle askeri bir kampa götürüldük. Yolculuğumuzun bu son safhasında, görmediğimiz bir gramofondan yayılan bir şarkıyı duymadan edemedik. Şarkının adı “Amar Sonar Bangla”ydı (“Altın Bengalimiz”, besteci R. Tagore) ve bir bölümü şöyleydi: “Baharda mango koruların yüreğimi şevkle doldurur.” Ancak hiçbirimiz Bengalee bilmiyorduk, bu yüzden de şarkı sözlerinin uğursuz yıkıcılığından korunmuş olduk ama ayaklarımız farkında olmadan melodiye tempo tuttu.

İlk başta Eyuba Şehit Faruk ve budaya geldikleri şehrin adı söylenmedi. Vejetaryenlerin ortadan kaldırılacağını hayal eden Eyuba fısıldadı: “Söylememiş miydim? Onlara göstercez! Casusluk oğlum! Siviller filan! 22. Birim saldır! Ka-bang! Ka-dang! Ka-pov!”

Ama Hindistan'da değildik; hedefimiz vejetaryenler değildi; biraz soluklandıktan sonra tekrar üniformalarımız dağıtıldı. Bu ikinci görüntü değişikliği 25 Mart'ta vuku buldu.

25 Mart'ta Yahya ve Bhutto aniden Mucib'le müzakerelerini kesip Batı Kanadına geri döndüler. Gece oldu; Tuğgeneral İskender, arkasında Necmettin ve altmış bir üniformayla on dokuz tasmanın yükü altında sendeleyen Lala Moin'le İSİFKB kışlasına daldılar. Necmettin bağırdı: “Çabuk! Laf değil iş istiyorum! Bir-ki hızlı!” Uçak yolcuları üniformalarını giyip silahlandılar; bu esnada Tuğgeneral İskender sonunda yolculuğumuzun amacını duyurdu. “Şu Mucib var ya,” dedi “Onun imanını gevreteceğiz. Kıçını tutuşturacağız!”

(25 Mart'tı, Bhutto ve Yahya'yla müzakerelerin kesilmesinden sonra Şeyh Mucibü'r-Rahman Bangladeş'in bağımsızlığını ilan etmişti.) İSİFK birimleri kışlalardan çıkıp bekleyen jiplere doluştular; bu esnada askeri üssün hoparlörlerinden Şarkıcı Cemile'nin sesi milliyetçi şarkılar söylüyordu. (Eyuba budayı dürtükledi: “Dinle bak, hatırlamıyor musun - düşün o senin öz - Allahım, bu tip de koklamaktan başka I bir şeye yaramıyor!”)

Geceyarısı -başka ne zaman olacaktı ki?- altmış bin kişilik birlikler de kışlalarından ayrıldılar; sivil olarak yolculuk edenler şimdi tankların kontaklarını çeviriyorlardı. Eyuba Şehit Faruk ve buda Tuğgeneral İskender'e gecenin en büyük macerasında eşlik etmek üzere seçilmişlerdi. Evet Padma; Mucib tutuklandığında onun izini süren bendim. (Bana eski bir gömleğini vermişlerdi; kokuyu aldın mı gerisi kolay.)

Padma adeta üzüntüden kendinden geçiyor. “Ah efendi, bunu yapmamışsındır, olamaz, böyle bir şeyi nasıl...? Padma: yaptım. Her şeyi anlatacağıma, hiçbir gerçeği gizlemeyeceğime yemin etmiştim. (Ama yüzünde salyangoz izleri var, ona açıklamada bulunmam gerek.) Bu yüzden de -ister inanın ister inanmayın- bir hokka

kafamın arkasına çarptığında her şeyin bitip, yeniden başladığını yinelemek zorundayım. Bir anlam, değerli bir amaç, şal gibi omuzlarına inecek deha için yanıp tutuşan Salim gitmişti; bir cangıl yılanı onu sokana kadar da - neyse, şu anda sadece buda var, vardı; şarkı söyleyen sesin akrabası olduğunu fark etmeyen buda; ne anne ne baba hatırlayan, geceyarısının hiçbir anlam ifade etmediği, arıtıcı bir kazadan sonra bir hastane yatağında gözlerini açan, Orduyu nasibi kabul eden, kendini içinde bulduğu hayata boyun eğerek görevini yapan, emirlere itaat eden, hem bu dünyada yaşayan hem de bu dünyada yaşamayan, boyun eğen, insan hayvan demeden sokaklarda, nehirlerde izini süren; kimin himayesinde, kimin hatrına, kimin intikamcı kışkırtmasıyla silah altına alındığını ne bilen ne de umursayan; kısacası 22. İSİFK biriminin izsürücüsünden başka bir şey olmayan bir buda vardı.

Ama bu bellek kaybı da ne kullanışlı, ne çok şeyi affettiriyor! Müsaadenizle kendimi eleştireyim; budanın kabullenme felsefesi merkezde-olma arzusundan ne daha az ne de daha çok talihsiz sonuç doğurmuştu; işte o sonuçlar da burada Dakka'da meydana çıkmıştı.

“Hayır, doğru değil,” diye inliyor Padma'm; o gece meydana gelenlerin çoğu da böyle inkâr edilmişti.

25 Mart 1971 geceyarısı; buda bombalanan Üniversite'nin yanından birlikleri Şeyh Mucib'in inine götürüyordu. Öğrencilerle öğretmenler yatakhanelerden koşarak çıkıyorlar, kurşunlarla karşılanıyorlardı, çimlerde Merkürokrom lekeleri oluşuyordu. Ama Şeyh Mucib vurulmamıştı; elleri ayakları bağlanıp Eyuba Baloç tarafından beklemekte olan karavana götürülmüştü. (Tıpkı daha önce biberlikli darbeden sonra olduğu gibi... ama Mucib çıplak değildi; yeşil sarı çizgili pijaması vardı.) Şehrin sokaklarında ilerlerken Şehit pencereden bakıyor ve doğru olmayan, doğru olamayacak şeyler görüyordu; askerler kapıyı çalmadan kadınların yatakhanelerine giriyorlar; sokaklara sürükledikleri kadınlara da giriyorlardı, kimse kapıyı çalmaya zahmet etmiyordu. Gazete binaları, ucuz sokak gazetelerinin sansiyah kirli dumanlarını çıkararak yanıyorlardı; sendika büroları yerle bir ediliyor, sokakların

kenarlarındaki hendekler sadece uyuduğu söylenemeyecek insanlarla doluyordu - çıplak göğüslerde mermi delikleri vardı. Eyuba Faruk Şehit ilerleyen camlardan sessizce seyrediyorlardı, Allah için bizim askerler, on-babuya-bedel cavanlarımız alev silahlarını, makinelileri, el bombalarını kenar mahallelere yönelterek Pakistan'ı birarada tutuyorlardı. Şeyh Mucib'i havaalanına getirdiğimizde Eyuba kıçına silahını dayayıp onu Batı Kanadındaki mahpusluğa taşıyacak uçağa bindirdiğinde buda gözlerini kapamıştı. (“Kafamı bu hikâyeyle doldurmaya çalışma,” demişti bir keresinde tank Eyuba'ya, “ben buyum, ötesi yok.”)

Tuğgeneral İskender birliklerine komuta ediyordu: “Hâlâ sökülüp atılması gereken bölücü unsurlar var.”

Düşünce fazlasıyla acı vermeye başladığında eylem en güzel devadır... tasmalarına asılan köpek-askerler serbest bırakılıp neşeyle işlerine koyuldular. Ah istenmeyenlerin sürek avı! Ah profesörlerle şairlerin bol bulamaç tutuklanmaları! Avami Birliği taraftarlarının ve görünüşü onlara benzeyenlerin talihsizce mukavemet-ettikleri-için-vurulmaları! Savaş köpekleri şehri yağmalıyordu; ama her ne kadar iz süren köpekler yorgunluk nedir bilmeseler de askerler daha zayıftı: Faruk Şehit Eyuba yanan kenar mahallelerin kokusu burunlarına geldikçe sırayla kusuyorlardı. Budaysa, burnuna çalınan kokuların yarattığı dağlayıcı canlılıkta imgelere rağmen işini yapmaya devam ediyordu. Onları bul çıkar; gerisini asker çocuklara bırak. İSİFK birimleri şehrin dumanı tüten kalıntıları arasından avlarına sezdirmeden yanaşıyorlar. Bu gece tek bir istenmeyen bile güvencede değil; girilemeyecek tek bir sığınak bile yok. Tazılar kaçan milli birlik düşmanlarının izini sürüyor; kurt köpekleri onlardan geri kalmamak için vahşi dişlerini avlarına geçiriyorlar.

Kaç tutuklama -on mu, dört yüz yirmi mi, bin bir mi?- yaptı 22 Numaralı İSİFK birimimiz o gece? Kadın sarileri ardına gizlenmiş kaç tavşan yürekli entelektüel Dakkalı sokaklara sürüklendi? Tuğgeneral İskender kaç kere – “Koklayın bunu! Bu bölücülüğün kokusu!” birlik ve beraberliğin savaş tazılarının tasmalarını bıraktı? 25 Mart gecesi öyle şeyler oldu ki hep bir bilinmezlikle örtülü kalacak.

İstatistiklerin faydasızlığı; 1971'de on milyon mülteci Doğu Pakistan-Bangladeş sınırından Hindistan'a kaçtı - ama on milyon (bin birden daha büyük olan bütün sayılar gibi) idrak edilmeyi reddediyor. Kıyaslamalar işe yaramıyor: “insanlık tarihinin en büyük göçü” - anlamsız Musevilerin Mısır'dan çıkışından daha kalabalık, Bölünme kitlelerinden daha büyük çok başlı canavar Hindistan'a boşalmıştı. Sınırda Hint askerleri Mukti Bahini adı verilen gerillaları eğitiyorlardı; Dakka'da meydan Kaplan Niyazi'ye kalmıştı.

Ya Eyuba Şehit Faruk? Yeşiller içindeki çocuklar? Onlar dost et-yiyicilerle savaşmaya nasıl alıştılar? İsyan etmediler mi? Subaylar -İskender, Necmettin, hatta Lala Moin- tiksindirici mermiler yüzünden şaşkına dönmediler mi? Hayır. Masumiyet yitirilmişti; ama gözlerdeki yeni bir gaddarlığa, inancın dönüşsüzce kaybedilmesine, ahlaki mutlakların aşınmasına rağmen birim işini yapmayı sürdürüyordu. Kendine söyleneni yapan bir tek buda değildi... bu esnada kavganın üzerinde Şarkıcı Cemile'nin sesi de anonim seslerle savaşıyordu; R. Tagore'un şarkısını söylüyordu bu anonim sesler: “Ömrüm, tarlalarından gelen pirinçle dolu gölgeli köy evlerinde geçti; gönlümü şevkle çıldırtıyorlar.”

Gönülleri çıldırmıştı ama şevkle değil, Eyuba ve takımı emirleri uyguluyorlardı; buda kokuların izini sürüyordu. Batı Kanadı askerleri yaptıklarının yanlış olduğu duygusuna ters tepki verdikçe vahşi, çığrından çıkmış, kana bulanmış bir yere dönüşen şehrin bağrına gidiyordu 22 Numaralı Birim; karartılmış sokaklarda buda yere konstantre oluyor, sigara paketlerini, inek dışkılarını, devrilmiş bisikletleri, ortada bırakılmış ayakkabıları görmezden gelerek izleri kokluyordu; sonra başka görevler aldılar, şehir dışında, Mukti Bahini'ye yataklık ettikleri için topluca sorumlu tutulan köyler topyekûn yakılıyordu, budayla üç çocuk Avami Birliği üyelerinin ve iyi bilinen Komünistlerin izlerini sürüyorlardı. Kafalarının üzerindeki bohçalarda taşıdıkları eşyalarıyla göç eden köylülerin; sökülmüş rayların, yakılmış ağaçların yanından geçiyorlardı; her seferinde sanki görünmez bir güç adımlarını yönlendiriyor, onları çılgınlığın karanlık bağrına çekiyor gibiydi, güneye güneye güneye, hep denize doğru, Ganj'ın ağzına ve denize doğru.

Sonunda - o sırada kimi takip ediyorlardı? İsimlerin önemi var mıydı hâlâ? Becerileri budanınkine eşit ve onunkilerin zıddı olan bir av verilmişti onlara, yoksa onu yakalamaları neden bu kadar uzun sürsündü ki? Sonunda durmadan-izle-acımadan-yakala eğitimlerinin etkisiyle sonu olmayan bir görev içinde buldular kendilerini, onları sürekli atlatan bir düşmanı takip ediyorlardı ama üsse eli boş dönemediklerinden ilerlemeye devam ediyorlardı, güneye güneye güneye, her daim uzaklaşan koku-izinin peşinde; belki daha fazlası da vardı çünkü hayatımda kader gidişata müdahale etmekten asla kaçınmamıştı.

Bir kayığa el koymuşlardı çünkü buda izin nehirden aşağı ilerlediğini söylemişti; terk edilmiş pirinç tarlaları evreninde görünmez avlarının peşinde aç, uykusuz, yorgun kürek çekiyorlar; büyük boz nehirde aşağı ilerliyorlar, ta ki savaş hatırlanamayacak kadar uzakta kalana değin ama koku onları hâlâ çekiyor. Burada nehrin tanıdık bir adı var: Padma. Ama bu isim yerel bir yanılsama; gerçekte nehir hâlâ O, su-ana, Şiva'nın saçlarından toprağa akan tanrıça Ganga. Buda günlerdir konuşmamış; parmağıyla işaret ediyor sadece, ötekiler de gidiyorlar, güneye güneye güneye denize.

İsimsiz bir sabah. Eyuba Şehit Faruk saçma takiplerinin kayığında uyanıyorlar, Padma-Ganga'nın kıyısında demirliler - bir de bakıyorlar buda gitmiş. “Allah-Allah,” diye bağırıyor Faruk, “Hemen dua etmeye başlayın, bizi bu batık yere getirdi sonra da kaçtı, hepsi senin suçun Eyuba, o eşek şakasının intikamını alıyor bizden!” Güneş yükseliyor. Gökyüzünde tuhaf, yabancı kuşlar. Açlık ve korku karınlarında fareler gibi; ya, ya Mukti Bahini... ana babalar anılıyor. Şehit nar rüyasını görmüş. Ümitsizlik kayığın kenarlarını dövüyor. Uzaklarda, ufka yakın, akıl almaz, sonsuz, devasa yeşil bir duvar, sağlı sollu dünyanın sonuna uzanıyor! İfade edilmeyen korku: nasıl olur, gördüğümüz nasıl doğru olur, kim dünyanın bir ucundan bir ucuna duvar örer?.. Sonra Eyuba “Bakın bakın, Allah!” diye bağırıyor. Çünkü pirinç tarlalarından onlara doğru acayip ağır çekim bir kovalamaca yanaşıyor; önde bir kilometre öteden bile görünebilen hıyar burnuyla buda, arkasında suları sıçrata sıçrata koşarak elini kolunu sallayan oraklı bir köylü, öfkelenmiş Zaman Baba, bir su

kanalında sarisini bacaklarının arasına sıkıştırmış koşan, saçları açık, yalvaran, bağıran bir kadın, oraklı intikamcı sulara gömülü pirinçlerin üzerinde sendeleye sendeleye koşuyor, tepeden tırnağa çamur içinde. Eyuba asabi bir rahatlamayla bağırıyor: “Zampara herif! Kadınlardan uzak duramıyor! Koş buda, sakın yakalanayım deme, iki hıyarını da doğrıycak yoksa!” Faruk atılıyor, “Sonra ne yaparız? Budayı doğrarsa ne yaparız?” Tank Eyuba tabancasını kılıfından çıkarıyor. Eyuba nişan alıyor: iki elini de yukarı kaldırmış, sallamamaya çalışıyor, Eyuba kabzayı sıkıyor; bir orak havada daire çiziyor. Yavaş yavaş köylünün elleri dua eder gibi havaya kalkıyor; dizleri çamurlu suya gömülüyor; yüzü su yüzeyinin altına dalıp alnını toprağa değdiriyor. Su kanalında kadın haykırıyor. Eyuba budaya “Bir dahaki sefere seni vururum,” diyor. Tank Eyuba yaprak gibi titriyor. Zaman bir pirinç havuzunda ölü yatıyor.

Ama anlamsız takip hâlâ sürüyor; asla görünmeyen düşman ve buda, “Şu tarafa,” dördü birden kürek çekiyor, güneye güneye güneye, saatleri öldürdüler ve günü unuttular, takip mi ediyorlar yoksa kaçıyorlar mı belli değil ama onları iten hangisiyse akıl almaz yeşil duvara daha da yaklaştırıyor, “Şu yana,” diyor buda ısrarla ve içine giriyorlar, cangıl öyle kesif ki tarih içine sızmayı hiç başaramamış. Sundarbans, onları yutuyor.

Sundarbans'da

SUÇU ÜSTLENİYORUM: bizi habire atlatarak güneye güneye güneye çeken, son bir av yoktu. Bütün okuyucularıma açık yüreklilikle itirafta bulunuyorum: Eyuba Şehit Faruk kovalıyorlar mı kaçıyorlar mı bilemezlerken buda ne yaptığını biliyordu. Gerçi müstakbel yorumcuların veya zehir mürekkepli eleştirmenlerin (ki onlara şunu söylemek istiyorum, iki kere yılan zehirine maruz kaldım ve ikisinde de zehirlerden daha güçlü olduğumu kanıtladım) eline koz verdiğimin farkındayım -suçu-kabul, ahlaki-düşüklüğü-açığa-vurma, korkaklık-kanıtı- ama şunu da söylemek zorundayım ki buda, görevini itaatle sürdürmeyi başaramayarak, tabanları yağlayıp kaçmıştı. Karamsarlık, faydasızlık ve utancın ruhu kemiren solucanlarının etkisiyle yağmur ormanlarının tarihsiz anonimliğine intikal etmişti, üç çocuğu da dümen suyundan sürükleyerek. Turşular kadar kelimelerle de ölümsüzleştirmek istediğim şey şu: ruhun, kabullenmenin sonuçlarından kaçılamadığı zaman, aşırı dozda gerçeklik düşlerin güvenliğine kaçmak için bulaşıcı bir özlem yarattığı zaman girdiği vaziyet... Ama cangıl, diğer bütün sığınaklar gibi, onun beklediğinden çok başka -hem eksik hem fazla- çıkmıştı.

“Sevindim,” dedi Padma, “iyi ki kaçmışsın.” Ama ısrar ediyorum: ben değil. O. O, buda. Yılanla karşılaşana kadar Salim olmayacak; kaçmasına rağmen hâlâ geçmişinden ayrı; hem de avucunda gümüş bir hokkayı tutmasına rağmen.

Cangıl arkalarında mezar gibi kapandı; labirentimsi tuzlu su kanallarında katedraller gibi yükselen ağaçların altında gitgide artan bir bitkinlikle ve hızla kürek çeken Eyuba Şehit Faruk nereye gittiklerini bilmiyorlardı; “Şu tarafa” veya “Buradan,” diyen budaya dönüyorlardı ara sıra ama yorgunluklarını dikkate almadan deli gibi kürek çekseler de bu yerden çıkma olasılığının bir hayaletin feneri gibi uzaklaşıp gittiğini hissediyorlardı; en sonunda güya hiç şaşmayan iz sürücülerinin üzerine çullandılar, belki bir utanç yahut bir rahatlama ışığı gördüler onun normalde süt mavisi gözlerinde; Faruk ormanın kabir yeşilinde fısıldadı- “Bilmiyorsun. Kafadan atıyorsun.” Buda sesini çıkarmadı ama onlar bu sessizlikte kendi

kaderlerini okudular ve artık cangılın onları bir sineği yutan kurbağa gibi yuttuğuna inanan, artık güneşi bir daha göremeyeceğinden emin olan Eyuba Baloç, tank Eyuba kendini bırakıp muson gibi ağlamaya başladı. Asker traşlı bu iri adamın bebek gibi ağlarken yarattığı münasebetsiz görüntü Faruk ve Şehit'in de aklını başından aldı; öyle ki Faruk budaya saldırayım derken neredeyse kayığı devirecekti, Şehit bir kaza çıkmasın diye Faruk'u yerine oturtana kadar buda kollarına ve göğsüne yağan yumruklara uysalca katlandı. Eyuba Baloç üç saat, gün ya da hafta ağladı, ta ki yağmur başlayıp da gözyaşlarını gereksiz kılana değin; Şehit Dar ağzından “Bak ağlaya ağlaya yağmuru başlattın, iyi mi oldu?” cümlesinin çıktığını duydu, böylece cangılın mantığına daha şimdiden teslim olduklarını kanıtlamıştı, hem bu henüz başlangıçtı çünkü akşamın esrarı ağaçların gerçekdışılığını güçlendirirken Sundarbans yağmurla büyümeye başlamıştı.

İlk başta kayıklarının suyunu boşaltmakla o kadar meşguldüler ki fark etmediler; aynı zamanda su seviyesi de yükseliyordu, bu belki onları şaşırtabilirdi ama günün son ışıklarında cangılın cesamet, güç ve vahşet kazandığına şüphe yoktu; devasa yaşlı mangrov ağaçlarının hava kökleri alacakaranlıkta susamış vaziyette, yılanlar gibi kıvrılıyorlar, yağmuru emerek fil hortumlarından bile geniş bir hal alıyorlardı, bu esnada mangrovların kendileri de o kadar uzuyordu ki Şehit Dar'ın sonradan söyleyeceği gibi, tepedeki kuşlar herhalde Tanrıya şakıyorlardı. Kocaman nipa palmiyelerinin yükseklerindeki yapraklar devasa yeşil avuçlar gibi gece sağanağında şişiyorlardı öyle ki sonunda bütün ormanın tepesinde bir çatı oluşmuş gibi oldu; sonra nipa meyvaları dökülmeye başladı, dünyadaki bütün hindistancevizlerinden daha büyüktüler ve baş döndürücü yüksekliklerden aşağı düşerken korkutucu bir hız kazanarak suda bomba gibi patlıyorlardı. Yağmur kayığı dolduruyordu; suyu boşaltmak için ellerinde sadece yeşil, kumaş şapkaları ve eski bir yağ tenekesi vardı; gece indikçe nipa meyvaları havadan bombardımana devam ediyordu; Şehit Dar “Yapacak bir şey kalmadı, karaya çıkmalıyız,” dedi; gerçi düşünceleri

nar rüyasıyla doluydu ve meyvalar farklı olsa da rüyanın burada gerçek olabileceği aklına gelmişti.

Eyuba gözleri kıpkırmızı dehşet içinde otururken Faruk kahramanının çözülmesiyle mahvolmuş gibiydi; buda sesini çıkarmadan kafasını eğerken aralarında düşünebilen bir Şehit kalmıştı çünkü sırılsıklam olsa da, yorgunluktan ölse de, gece-cangılı etrafında çığlıklar atsa da, ölümünün narını her düşündüğünde zihni kısmen berraklaşıyordu; bu yüzden de batan kayığımızı, kayıklarını karaya götürme emrini Şehit verdi.

Bir nipa meyvası kayığı beş santim farkla sıyırdı ve öyle bir dalga yarattı ki alabora oldular; yağmurluklarını, silahlarını, yağ tenekesini kafalarının üzerinde tutarak karanlıkta güçlükle kıyıya çıkıp kayığı da arkalarından çektiler; nipa bombardımanını ve yılan kıvrımlı mangrovları düşünecek halleri kalmadığından kendilerini ıslak teknelerine bırakıp uykuya daldılar.

Sıcağa rağmen sırılsıklam-titreyerek uyandıklarında yağmur ince ince yağmaya devam ediyordu. Gövdelerinin, doğrudan güneş ışığı almadıkları için adeta renksizleşmiş on santim uzunluğunda sülüklerle kaplı olduğunu gördüler ama hayvanlar kırmızıya dönüşüyorlardı çünkü kanla doluyorlardı ve doydukları zaman kan emmeyi bırakamayacak kadar obur olduklarından dört insanın gövdeleri üzerinde birer birer patlıyorlardı. Kan, bacaklardan ormanın zeminine akıyordu; cangıl bu kanı emmiş ve onların neye benzediklerini anlamıştı.

Nipa meyvaları da cangıl zeminine çakıldıklarında kırmızı bir sıvı akıtıyorlardı; bu kırmızı süt anında milyonlarca böcekle kaplanıyordu, sülükler kadar saydam olan dev sinekler de dahil. Sinekler de meyvanın sütüyle dolunca kırmızıya dönüşüyorlardı... bütün gece boyunca Sundarbans büyümeyi sürdürmüş gibiydi. Bütün ağaçların en yüksekleri cangıla da adını veren sundri ağaçlarıydı; azıcık bir güneş görme umudunu bile yok etmeye yetecek kadar yüksek ağaçlar. Dördümüz, dördü, kayıktan indiler ve ancak, uçuk pembe akreplerle boz renkli vıngır vıngır solucanların kaynaştığı sert çıplak toprağa ayak basınca aç susuz olduklarını hatırladılar.

Etraflarında bütün yapraklardan yağmur suyu akıyordu, ağızlarını cangılın çatısına kaldırıp içtiler ama belki de su onlara sundri yaprakları mangrov dalları ve nipa meyvaları yoluyla geldiği için yolculuğu sırasında cangılın akıldışılığına bulanmıştı, bu yüzden de sesi tahta tıkırtısı gibi olan kuşlarla kör yılanların canlı yeşil dünyasının esaretinin derinliklerine çekildiler suyu içtikçe. Cangılın neden olduğu bulanık, hastalıklı ruh haliyle ilk yemeklerini hazırladılar; nipa meyvaları ve ezilmiş solucan karışımı bu yemek öyle şiddetli bir ishale yakalanmalanna neden oldu ki bağırsaklarının da düşüp düşmediğini görmek için dışkılarını kontrol eder oldular.

Faruk "Öleceğiz," dedi. Ama Şehit hayatta kalmak için güçlü bir arzu duyuyordu çünkü gecenin şüphelerinden kurtulduktan sonra böyle ölmemesi gerektiğine karar vermişti.

Yağmur ormanında kayboldukları ve musondaki bu azalmanın geçici bir duraklama olduğunu bildikleri için Şehit dışarı çıkmaya çalışmanın pek bir anlamı olmadığına karar verdi çünkü muson yeniden baş gösterdiğinde küçük kayıklarını batırabilirdi; onun talimatlarına uyarak yağmurluklar ve palmiye yapraklarından bir barınak inşa edildi; Şehit dedi ki: "Sadece meyva yediğimiz müddetçe hayatta kalabiliriz." Yolculuklarının amacını çok zaman önce unutmuşlardı; uzaklarda gerçek dünyada başlayan takip Sundarbans'ın farklı ışığında saçma bir hayale dönüşmüştü, böylece onu kolayca akıllarından çıkardılar.

Eyuba Şehit Faruk ve buda kendilerini işte böylece rüya-ormanın korkunç hayaletlerine teslim ettiler. Geri dönen yağmurun gücü altında günler birbiri içinde eriyerek geçip gidiyordu; titremelere, ateşe, ishale rağmen hayatta kaldılar, sundrilerle mangrovların alt dallarını koparıp barınaklarını sağlamlaştırarak, nipa meyvalarının kırmızı sütünü içerek, yılanları boğazlamak, sivriltilmiş çomakları renkli kuşları kursaklarından vurabilecek kadar isabetli atmak gibi hayatta kalma becerileri edinerek yaşamlarını sürdürdüler. Ama bir gece Eyuba karanlıkta uyandığında kalbinde kurşun deliği elinde orak olan saydam köylünün hüzünle ona baktığını gördü; özel barınaklarının altına çektikleri kayıktan inmeye çabalarken köylünün kalbindeki delikten akan renksiz sıvı Eyuba'nın silahı tuttuğu koluna

aktı. Ertesi sabah Eyuba'nın sağ kolu kımıldamıyor, sanki alçılanmış gibi kaskatı gövdesinin yanında duruyordu. Faruk Reşit'in yardımı ve sempatisi işe yaramadı; kol, hayaletin görünmez sıvısıyla raptedilmişti.

Bu ilk hayaletten sonra öyle bir ruh haline girdiler ki ormanın her şeyi yapmaya muktedir olduğuna inanmaya başladılar; her gece onlara yeni cezalar gönderiyordu; izini sürüp yakaladıkları adamların karılarının suçlayıcı gözleri, onların yaptıkları iş yüzünden babasız kalan çocukların bağırıp maymunlar gibi tepinmeleri... bu ilk safhada, cezalandırma safhasında tepkisiz buda bile o şehirli sesiyle geceleri uyanmayı âdet edindiğini, ormanın bir kötülük gibi üzerine kapandığını, nefes alamadığını söylemişti.

Onları yeterince cezalandırdıktan sonra -hepsi eski hallerinin titrek birer gölgesine dönüştükten sonra- orman onlara özlemin iki ucu keskin lüksünü sundu. Ötekilerin hepsinden daha hızlı çocukluğuna dönmekte olan Eyuba bir gece kımıldatabildiği tek başparmağını emmeye başladı, annesinin başında durup ona baktığını gördü, sevgisinin pirinçli tatlılarını ikram ediyordu ona; ama elini ladulara uzattığında geri çekildi, dev bir sundri ağacına tırmanıp yüksek bir dala kuyruğuyla tutunarak sallanmaya başladı; annesinin yüzünü taşıyan beyaz hortlağımsı bir maymun Eyuba'yı her gece ziyaret etmeye başladı öyle ki sonunda annesi hakkında yaptığı tatlılardan daha fazla şey hatırlamak zorunda kaldı; sanki kendisi de bir eşyaymış, babasının kocasına verdiği hediyelerden biriymiş gibi çeyiz sandıklarının arasında oturmayı ne kadar seviyordu annesi; Sundarbans'ın bağrında Eyuba Baloç annesini ilk olarak anladı ve parmağını emmeyi bıraktı. Faruk Reşit'in payına da bir hayal düşmüştü. Bir gün alacakaranlıkta kardeşinin ormanda deli gibi koştuğunu gördüğünü sandı ve babasının öldüğüne kanaat getirdi. Unutulmuş bir zamanda köylü babası, %300 faizle borç veren toprakağasının son borca karşılık ruhunu almaya razı olduğunu söylemişti onunla ayağına çabuk kardeşine. “Ben öldüğümde,” demişti baba Reşit, Faruk'un kardeşine, “ağzını açacaksın, ruhum içine girecek; sonra koş, hiç durmadan koş çünkü zamindar peşine düşecek!” Yine büyük bir hızla geçmişe dönmekte olan Faruk

babasının ölüm haberi ve kardeşinin kaçışını öğrenince cangılın onda tekrar yarattığı çocukça alışkanlıkları bırakacak gücü kendinde buldu; acıktığında ağlamaktan ve Neden diye sormaktan vazgeçti. Şehit Dar da bir akrabasının yüzünü taşıyan bir maymun tarafından ziyaret ediliyordu; ama onun tek gördüğü adının hakkını vermesini tembihleyen bir babaydı. Ama gördüğü şey savaşın sadece-emirleri-uygulama gerekliliğinin yok ettiği sorumluluk duygusunu yeniden kazanmasına yardım etmişti; öyle görünüyordu ki onlara kabahatleriyle işkence eden büyülü cangıl yeni bir yetişkinliğe ulaşmaları için elini uzatıyordu. Gece-ormanında ümitlerinin hortlakları çırpınıyordu ama bunları net olarak görmeyi ya da yakalamayı başaramıyorlardı.

Fakat budaya ilk başta özlem ihsan edilmemişti. Bir sundri ağacının altına bağdaş kurup oturmayı âdet edinmişti; gözleri ve zihni boş gibiydi, geceleri de uyanmıyordu. Ama sonunda orman onun da içine sızacak bir yol buldu; bir öğleden sonra yağmur ağaçları döver, üzerlerinden buhar olup uçar ve buda ağacın altında otururken kör, saydam bir yılanın onu sokup, zehirini topuğuna boşalttığını gördü Eyuba Şehit Faruk. Şehit Dar yılanın başını bir sopayla ezdi; tepeden tırnağa hissiz olan buda hiçbir şeyi fark etmemiş gibiydi. Gözleri kapalıydı. Çocuk-askerler insan-köpeğin ölmesini beklemeye başladılar; ama ben yılan zehirinden daha kuvvetliydim. İki gün boyunca ağaç gibi kaskatıydı buda, gözleri şaşılaşmıştı, dünyayı aynadan görür gibi görüyordu, sağı solunda solu sağında; neden sonra gevşediğinde gözlerinde o sütlü dalgınlıktan eser kalmamıştı. Geçmişe kavuşmuştum, yılan zehiri sayesinde kendimle birleşmiştim ve eskiler budanın dudaklarından dökülmeye başlamıştı. Gözleri normale dönerken sözleri o kadar hızlı akıyordu ki musonun bir parçası gibiydiler. Çocuk askerler büyülenmiş gibi ağzından çıkan hikâyeleri dinliyorlardı, geceyarısı doğmasıyla başlayıp hiç durmadan devam eden hikâyeleri, çünkü her şeyi yeniden kazanıyordu, hepsini, bütün kayıp tarihleri, insanı insan yapan binlerce karmaşık işleyişi. Ağızları açık, kendilerini çekip alamadan hayatını içiyorlardı çocuk-askerler yaprak tadı sinmiş tatlı su gibi, yatak ıslatan kuzenleri, darbeci biberlikleri, bir kızkardeşin

mükemmel sesini... Eyuba Şehit Faruk (bir zamanlar) bu söylentilerin doğru olup olmadığını öğrenmek için her şeylerini verirlerdi ama Sundarbans'da seslerini bile çıkarmıyorlardı.

Hikâye hızla devam ediyordu: geç bulunan aşk, sonra bir yatak odasında üzerine ışık vurmuş Cemile. Sonunda Şehit mırıldanıyor: “Demek bu yüzdenmiş, ona açılınca kız yakınında duramaz olmuş...” Ama buda devam ediyor ve özel bir şeyi, geri dönmeyi reddeden bir şeyi hatırlamaya çalıştığı belli oluyor, onu inatla atlatan bir şeyi, ama bunun ne olduğunu bulamadan sona geliyor ve kutsal savaşı, havadan neyin düştüğünü anlattıktan sonra bile kaşları çatık, tatmin olmamış vaziyette oturuyor.

Bir sessizlik oldu; sonra Faruk Reşit “Bir insanın içinde amma çok şey, yaar; amma kötü şeyler, çenesini kapalı tuttuğuna şaşmamak lazım!” dedi.

Gördün mü Padma; bu hikâyeyi daha önce de anlattım. Peki geri dönmeyi reddeden neydi? Renksiz yılanın özgürleştirici zehirine rağmen dudaklarımdan çıkmayan neydi? Padma; buda adını unutmuştu. (Daha doğrusu: ilk adını.)

Yağmur hâlâ yağmaya devam ediyordu. Su seviyesi her geçen gün yükseliyordu, sonunda daha yüksek bir yerler bulmak için cangılın içlerine girmeleri gerekti. Yağmur o kadar şiddetliydi ki kayık işe yaramazdı; bu yüzden de hâlâ Şehit'in talimatları doğrultusunda Eyuba Faruk ve buda kayığı sular altında kalan kıyıdan içeriye çekip bir sundri dalına bağladılar ve üzerini yapraklarla kapladılar; sonra başka çareleri kalmadığı için cangılın kesif belirsizliğine doğru yola çıktılar.

Sundarbans bir kere daha doğasını değiştirmişti; Eyuba Şehit Faruk'un kulakları, yüzyıllar önce “istenmeyen unsurlar” adını verdikleri kişileri bağırlarından kopardıkları ailelerin üzüntülü çığlıklarıyla dolmaya başlamıştı tekrar; kurbanlarının suçlayıcı, acı dolu seslerinden kaçmak için cangılın içlerine daldılar deli gibi; geceleyin de hayalete benzeyen maymunlar ağaçlarda toplanıp “Altın Bengalimiz” şarkısını söylediler: “Ah Anne yoksulum ama elimde ne var ne yok ayaklarına seriyorum. Yüreğimi şevkle

çıldırtıyor bu.” Dinmeyen seslerin dayanılmaz işkencesinden kaçmayı başaramayan, cangılda öğrendikleri sorumluluk hissiyle artan utancın yüküne bir an daha katlanamayan üç çocuk-asker en sonunda olmadık çareler aramaya başladılar. Şehit Dar yere eğilip yağmurdan ağırlaşmış iki avuç cangıl toprağı aldı; o berbat halüsinasyonun pençesinde yağmur ormanının hain çamurunu kulaklarına doldurdu. Onun ardından Eyuba Baloç ve Faruk Reşit de kulaklarını çamurla tıkadılar. Sadece buda (biri sakat) kulaklarını tıkamadı; sanki sadece o cangılın verdiği cezayı çekmeye gönüllüydü, sanki bir tek o suçunun barizliği önünde başını eğiyordu... Cangıl böceklerinin gizli saydamlığını ve parlak turuncu kuş pisliklerinin şeytanlığını barındıran rüya-ormanının çamuru üç çocuk askerin kulaklarını enfekte edip onları küp gibi sağır etti; bu yüzden de cangılın şarkılı suçlamalarından kurtulsalar bile birbirleriyle ilkel bir işaret diliyle konuşmak zorunda kaldılar. Ama hastalıklı sağırlıklarını sundri yapraklarının kulaklarına fısıldadığı katlanılmaz sırlara yeğliyor gibiydiler.

Sonunda sesler susmuştu ama artık sadece buda (tek sağlam kulağıyla) işitebiliyordu; sonunda dört gezginin paniğe kapılmasına ramak kalmışken cangıl onları üç püsküllü bir perdeden geçirip onlara öyle tatlı bir görüntü gösterdi ki boğazlarına yumrular takıldı. Buda bile hokkasını daha bir sıkmış gibiydi. Dördü, duyan tek kulakla, şakıyan kuşların melodileriyle dolu bir açıklığa çıktılar, açıklığın tam ortasında unutulmuş bir asırda tek parça kayaya oyulmuş anıtsal bir Hindu tapınağı vardı; duvarlarında dans eden erkek ve kadın kabartmaları benzerine rastlanmamış bir atletiklikle, zaman zaman da fazlasıyla komik vaziyetlerde çiftleşiyorlardı. Dörtlü inanamayan adımlarla bu mucizeye doğru yürüdü. İçeride, çok uzun zaman sonra, bitmek tükenmek bilmeyen musondan bir kurtuluş ve Pakistanlı çocuk askerlerin adını bilmedikleri kocaman, siyah bir dans eden tanrıça heykeli buldular ama buda onun adının Kali olduğunu biliyordu, dişlerinde biraz yaldız kalmış doğurgan ve korkunç tanrıça. Dört yolcu heykelin ayakları dibine yatıp yağmursuz bir uykuya daldılar; bu uyku hemen hemen geceyarısında sona erdiğinde uyandılar ve göz kamaştırıcı güzellikte dört kızın

kendilerine gülümsediğini gördüler hep birlikte. Onu ıtırlı bahçede bekleyen dört huriyi düşünen Şehit ilk önce geceleyin öldüğünü zannetti ama huriler gerçeğe benziyordu ve altında hiçbir şey olmayan sarileri cangılda yırtılıp lekelenmişti.

Sekiz göz sekiz göze bakarken sariler çıkarılıp güzelce katlanarak yere kondu; sonra ormanın çıplak ve birbirinin aynı kızları onlara yanaştı, sekiz kol sekiz kola uzandı, sekiz bacak sekiz bacakla kenetlendi; çok-kollu-bacaklı Kali'nin heykelinin altında yolcular kendilerini gerçeğe benzeyen okşamalara, yumuşak ve acılı öpücüklere, aşk-ısırışlarına, iz bırakan tırmalamalara bıraktılar ve işte buna buna tam da buna ihtiyaçları olduğunu fark ettiler, bilmeden özlemini çektikleri buydu; cangıldaki ilk günlerinin çocukluğa dönüşlerini ve çocuksu üzüntülerini atlattıktan, anıların sorumluluğun yenilenen suçlamaların hücumundan sağ çıktıktan sonra çocukluğu tümüyle geride bırakıyorlardı; sonra sebepleri, ima edilenleri ve sağırlığı unutarak, her şeyi unutarak kafalarında tek bir düşünce bile olmaksızın kendilerini birbirinin aynı dört güzele bıraktılar.

O geceden sonra tuvalet ve yemek hariç hiçbir şey için tapınaktan kendilerini koparamıyorlardı; her gece en mesut rüyalarının yumuşak kadınları temiz ve düzgün sarileriyle sessizce dönüyor, hiç konuşmuyor ve her seferinde kayıp dörtlüyü inanılmaz ortak bir hazzın doruğuna çıkarıyorlardı. Hiçbiri bu dönemin ne kadar sürdüğünü bilmiyordu çünkü Sundarbans'da zaman bilinmedik yollar izliyordu ama sonunda, günün birinde birbirlerine bakıp saydamlaştıklarını, gövdelerinin öte tarafının belki çok net değil ama mango suyunun ardından bakar gibi dumanlı dumanlı göründüğünü fark ettiler. Dehşet içinde bunun cagılın hilelerinin sonuncusu ve en kötüsü olduğunu anladılar, onlara gönüllerinin istediğini vermekle rüyalarını harcamalarını sağlıyordu, rüya-hayatları dışarıya akıp gittikçe bardak gibi boş ve saydam kalıyorlardı. Böceklerin, yılanların, sülüklerin renksizliğinin güneş ışığının yokluğundan çok, onların böceksi sülüksü yılansı hayalgüçlerinin yağmalanmasından kaynaklandığını anlamıştı buda... saydamlığın şokuyla sanki ilk defa uyanmış gibi tapınağa başka gözlerle baktılar, kayada açılan çatlaklar vardı, kocaman parçaların üzerlerine düşüp onları ezmesi

an meselesiydi; sonra terk edilmiş tapınağın karanlık bir köşesinde dört küçük ateşin kalıntılarını gördüler -kadim küller, taşta ateş izleri-ya da belki dört cenaze ateşi; dördünün de ortalarında küçük, kararmış, yanmış kemikler vardı.

Buda Sundarbans'ı nasıl terk etti: tapınaktan kayıklarına kaçarlarken yanılsamalar ormanı üzerlerine son ve en korkunç oyununu saldı; daha kayığa ancak ulaşmışlardı ki uzaklardan gelen bir uğultu duydular, sonra çamurdan sağırlaşmış kulaklara bile sızan bir gümbürtü hasıl oldu, dalga geldiğinde kayığı çözüp deli gibi içine atlamışlar, artık suların insafına kalmışlardı; bir sundri, mangrov ya da nipa ağacına çarpmaları işten değildi ama gel git dalgası onları dalgalı boz kanallarda ileri itiyor, işkenceler ormanı kocaman yeşil bir duvar gibi yanlarından geçiyordu, sanki cangıl oyuncaklarından sıkılmış onları tantanasızca bölgesinin dışına atıyordu; suyla taşınarak, dalganın tahayyül edilmez gücüyle ileriye daha da ileriye itilerek, düşmüş dalların ve su yılanlarının değiştirdiği derilerin arasında bata çıka ilerlediler ta ki cezir dalgası kayıklarını bir ağaç gövdesinde kırıp onları suya dökene kadar, dalga çekilirken sular altında kalmış bir pirinç tarlasında bellerine kadar suya gömülü vaziyetteydiler ama yaşıyorlardı, rüyalar cangılının bağrından fırlamışlardı; huzur bulmak için kaçtığım, bundan hem daha fazlasını hem daha azını bulduğum cangıldan çıkmışlardı ve ordularla tarihlerin dünyasındaydılar tekrar.

Cangıldan çıktıklarında 1971 Ekimiydi. Kabul etmeliyim ki (gerçi bence bu gerçek sadece beni ormanın zaman-değiştiren büyüsüne hayran olmaya zorluyor) o ay kayıtlara geçen hiçbir gelgit dalgası olmamıştı ama bir sene önce seller bölgeyi yerle bir etmişti.

Sundarbans'dan sonra eski hayatım beni bağrına basmak için bekliyordu. Bilmem gerekirdi: eski bilgilerden kaçış yoktur. İnsan yedisinde neyse yetmişinde de odur.

1971 yılının yedi ayı boyunca üç askerle iz sürücüleri savaşın yüzünden silinmişlerdi. Ama-Ekim'de yağmurlar dindiğinde Mukti Bahini gerillaları Pakistan askeri karakollarında terör estirmeye başlamıştı; Mukti Bahini keskin nişancıları askerlerle düşük rütbeli

subayları vurmaya başladığı sıralarda dörtlümüz görünmezlikten çıkmış, başka bir seçeneği olmadığı için de işgalci Batı Kanadı kuvvetlerine katılmaya niyetlenmişti. Sonradan, sorgulandığında, buda kayboluşunun öyküsünü tahrif ederek anlatacak, ağaç köklerinin insana yılan gibi sarıldığı bir cangılda kaybolduğunu söyleyecekti. Kendisinin de dahil olduğu ordunun subayları tarafından resmen sorgulanmadığı için şanslıydı belki de. Eyuba Baloç, Faruk Reşit ve Şehit Dar da böyle sorgulamalara maruz kalmamışlardı; ama onların kurtulma sebebi herhangi bir soruya cevap verebilecek kadar canlı olmamalarıydı.

... Saz damlı, tezek sıvalı evleri tümüyle terk edilmiş bir köyde -tavukların bile kaçtığı bu boş mahalde- Eyuba Şehit Faruk kaderlerine yandılar. Yağmur ormanının zehirli çamuruyla sağırlaşmış olmaları artık canlarını epeyce sıkmaya başlamıştı çünkü ormanın insanın yakasını bırakmayan sesleri yoktu artık, hep bir ağızdan sızlanıyorlar, konuşuyorlar, birbirlerini duymuyorlardı; ama buda hepsini dinlemek zorunda kalıyordu; Eyuba çıplak bir odanın bir köşesine yüzünü dönmüş, saçları örümcek ağlarına takılmış “Kulaklarım, kulaklarım, sanki içeride arı kovanı var,” diye bağırıyordu Faruk'a, Faruk aksi aksi haykırıyordu “Kimin hatası? - Burnundan hiçbir şeyin kokusu kaçmayan kimdi? - Kim şu tarafa, bu tarafa dedi? - Kim inanır ki? - Cangıllara, tapınaklara, saydam yılanlara kim inanır? - Ne hikâye, Allahım, buda seni şuracıkta vursak yeri!” Bu esnada Şehit yumuşak bir sesle “Açım,” diyordu. Gerçek dünyaya tekrar çıktıktan sonra cangılın onlara verdiği dersleri unutmaya başlamışlardı, Eyuba söyleniyordu “Kolum, felçli kolum! Sıvı akıtan o hayalet...” Şehit mırıldanıyor “Kaçaklar diyecekler bize - elimiz boş, ne esir ne bir şey, o kadar aydan sonra! - Allah, askeri mahkemeye bile çıkarabilirler bizi, ne dersin buda?” Faruk bağırıyor “İtoğlu it bizi ne hale getirdin bak! Tanrım üniformalarımızın haline bak! Üniformalarımıza bak buda - dilenciler gibi yırtık pırtık! Tuğgeneral ne der - ya Necmettin - annemin başı üzerine yemin ederim ben kaçmadım! Korkak değilim ben! Değilim!” Karıncaları öldürüp avcundan yalayan Şehit, “Nasıl geri döneceğiz ki şimdi? Nerede olduklarını nerden bileceğiz? Mukti Bahini'yi duymadık mı

görmedik mi - dan! dan! saklandıkları yerden ateş ettiler mi gidiyorsun! Karınca gibi ölüyorsun!” Ama bir yandan Faruk da konuşuyor, “Sadece üniformalar değil, saçlar da var! Bu asker saçı mı? Çok uzun, solucanlar gibi kulakları kapatıyor. Kadın saçı gibi. Bizi öldürcekler -duvara dayayıp dan dan!- öldürmezlerse neyim!” Tank Eyuba yavaştan sakinleşiyor; Eyuba yüzünü ellerinin arasına gömüyor; Eyuba kendi kendine usul usul konuşuyor “Ya, ya, ben o kahrolası vejetaryen Hindularla savaşmaya gelmiştim. Ama bambaşka bir şey çıktı karşıma. Çok kötü bir şey.”

Kasım ayının bir yerlerinde; ağır ağır ilerliyorlardı, kuzeye kuzeye kuzeye, garip eciş bücüş yazılı uçuşan gazetelerin, boş tarlaların, terk edilmiş yerleşim birimlerinin, zaman zaman sırtına çıkınını vurmuş bir kocakarının veya gözlerinde açlık ceplerinde bıçak tehdidi olan sekiz yaşlarında bir grup çocuğun yanından geçiyorlar Mukti Bahini'nin dumanı tüten toprak üzerinde nasıl görünmeden ilerlediğini, nereden geldiği belli olmayan mermilerin nasıl arı gibi vızıldadığını öğreniyorlardı... artık bir çöküş noktasına ulaşmışlardı “Sen olmasaydın buda - Allahım, yabancılar gibi mavi gözlü çatlak pezevenk, Tanrım, yaar leş kokuyorsun!” diyordu Faruk.

Hepimiz kokuyorduk: terk edilmiş kulübenin pis zemininde (botunun erimiş topuğuyla) bir akrebi ezen Şehit; saçını kesmek için aptal aptal bıçak arayan Faruk; kafasını dayadığı köşede başında örümcekler gezinen Eyuba ve buda; leş gibi kokan ve sağ elinde matlaşmış gümüş bir hokkayı tutarak adını hatırlamaya çalışan buda. Aklına sadece lakaplar geliyordu: Sümüklü, Lekesurat, Keltoş, Keskinburun, Ay Parçası.

... Yol arkadaşlarının korkusunun inleyen fırtınası ortasında, kendini hatırlamaya zorlayarak bağdaş kurmuş oturuyordu; ama çıkartamıyordu bir türlü. Sonunda buda hokkayı toprak zemine fırlatarak sağır kulaklara haykırdı: “Bu HAKSIZLIK!”

Savaşın harabeleri arasında haklıyla haksızı keşfetmiştim. Haksızlık soğan gibi kokuyordu; kokusunun keskinliği gözlerimi yaşanmıştı. Adaletsizliğin acı rayihasının etkisiyle Şarkıcı Cemile'nin bir hastane yatağının (kimin yatağıydı? Yatanın adı neydi?) üzerine

eğilişini hatırladım - askeri yıldızlarla apoletler de vardı - kızkardeşim - yoo, kardeşim değil! o - o kız demişti ki “Ağbi, benim gitmem lazım, ülkeme hizmet için şarkı söyleyeceğim; Ordu bundan böyle sana bakar - benim için sana çok iyi bakacaklar.” Yüzünde peçe vardı; beyaz ve sırmalı brokarın ardında o haince gülüşünün kokusunu almıştım; yumuşak tülün ardından alnıma intikamının öpücüğünü kondurmuştu; sonra onu gerçekten sevenlerden hep korkunç bir biçimde intikam alan Cemile beni yıldızlarla apoletlerin insafına bırakıp gitmişti... onun ihanetinden sonra Evie Burns'ün beni çok uzun zaman önce sürgün edişini hatırladım; sonra diğer sürgünleri, piknik hilelerini ve hayatıma musallat olan o kocaman mantıkdışı olaylar dağını; şimdi salatalık burnuma, lekeli suratıma, çarpık bacaklarıma, boynuz şakaklarıma, tepemdeki kele, kopuk parmağıma, beni hissizleştiren beynimin yerini alan hokkaya yanıyordum; hıçkıra hıçkıra ağlıyordum ama ismim hâlâ aklıma gelmiyordu, yineleyip duruyordum - “Haksızlık bu, haksızlık, HAKSIZLIK!” Tank Eyuba şaşırtıcı bir biçimde köşesinden ayrılmıştı; Eyuba belki de Sundarbans'daki kendi ruh çöküntüsünü hatırlayarak önümde bağdaş kurup tek sağlam kolunu boynuma doladı. Onun verdiği teselliyi kabul edip gözyaşlarımla gömleğini ıslattım ama sonra bir arı bize doğru vızıldayarak gelmeye başladı; o kulübenin camsız penceresine sırtını dönmüş otururken aşırı sıcak havada bir şey ıslık çaldı; o “Sakin ol buda, kendini topla!” derken ve kulaklarında başka arılar, sağırlığın arıları vızıldarken bir şey onu boynundan soktu. Gırtlağının derinliklerinden bir ölüm sesi çıktı ve üzerime yıkıldı. Eyuba Baloç'u öldüren keskin nişancı kurşunu, eğer önümde o olmasaydı beni alnımın ortasından vuracaktı. Ölmekle benim hayatımı kurtarmıştı.

Eski aşağılanmaları unutarak; haklıyla haksızı ve başa-gelen-çekiliri bir kenara bırakarak tank Eyuba'nın cesedinin altından çıktım, bu esnada Faruk, “Aman Tanrım, aman Tanrım!” Şehit de “Allahım, silahım hâlâ işliyor mu onu bile-” diyordu. “Aman Tanrım! Aman Tanrım, kim bilir pezevenk nerede?” dedi ama Şehit filmlerdeki askerler gibi camın yanındaki duvara sırtını yapıştırmıştı. Sırasıyla

şu pozisyonlarda: ben yerde, Faruk bir köşeye büzüşmüş, Şehit tezekli sıvaya yapışmış; çaresizce ne olacağını bekledik.

İkinci el ateş edilmedi; belki de keskin nişancı kerpiç duvarlı kulübenin içinde gizlenen kuvvetin büyüklüğünü bilmediğinden vurup kaçmıştı. Eyuba Baloç'un gövdesi kendini hissettirmeye başlayana kadar bir gece bir gün üçümüz de kulübenin içinde kaldık. Ayrılmadan önce birkaç kazma bulup onu gömdük... Çok sonra Hint ordusu geldiğinde, onları etin sebzeye üstünlüğü konusundaki teorileriyle karşılayacak bir Eyuba Baloç bulamayacaklardı; “Ka-dang! Ka-blam! Ka-pov!” diye bağırarak onlarla çarpışan bir Eyuba olmayacaktı.

Belki de böylesi daha iyiydi.

... Aralık ayında bir gün üçümüz çalıntı bisikletlerle Dakka şehrinin ufukta görülebildiği bir tarlaya vardık; öyle tuhaf, öyle mide bulandırıcı bir mahsul yetişiyordu ki bu tarlada bisikletlerimizin üzerinde duramadık. Düşmek üzereyken inip korkunç tarlaya girdik. Sırtında kocaman bir çuval olan bir köylü ıslık çalarak etrafta çöpleniyordu. Çuvalı tutan elinin beyazlaşmış eklemleri ne kadar kararlı olduğunu ortaya koyuyordu; çok tiz ama nameli olan ıslığı moralini yüksek tutmaya çalıştığını gösteriyordu. Yere saçılmış miğferlerin üzerinden sekerek, çamura batmış silahların namlularından boş boş yansıyarak tarlada yankılanan ıslık, kokuları haksızlığın kokusu gibi budanın gözlerine yaşlar getiren o tuhaf, çok tuhaf mahsulün dağılmış botlarına iz bırakmadan gömülüyordu. Bilinmedik bir hastalığa tutulan mahsuller ölmüştü... hepsi olmasa da çoğunluğunun üzerinde Batı Pakistan Ordusunun üniformaları vardı. Islık sesi dışında duyulan tek ses köylünün hazine çuvalına düşen nesnelerin sesiydi: deri kemerler, saatler, altın dişler, gözlük çerçeveleri, sefer tasları, mataralar, botlar. Köylü onları görünce sevinçle gülerek yanlarına koştu, sadece budanın duymak zorunda kaldığı mıy mıy bir sesle hızlı hızlı konuşuyordu. Köylü açıklamalarına başladığında Faruk'la Şehit boş gözlerle tarlaya bakıyorlardı. “Çok ateş ettiler! Dann dann!” Sağ elini silah gibi yapmıştı. Kötü, aşırı resmi bir Hintçe konuşuyordu. “Ho Beyler! Hindistan geldi beylerim! Ho evet! Ho evet.” - Bütün tarlada

mahsuller kanıyor toprağı kemikleriyle gübreliyorlardı, bu esnada köylü konuşuyordu: “Ben ateş etmek yok beylerim. Ho hayır. Bende haber var - ho, haber! Hindistan geldi! Jessore düştü beylerim; bir-dört günde Dakka da, evet-hayır?” Buda dinliyordu; budanın gözleri köylünün arkasına tarlaya bakıyordu. “Neler neler, beyim! Hindistan! Bir askerleri çok güçlü, bir kerede altı kişiyi öldürüyor, dizleriyle boyunlarını kırıyor, kırt kırt. Dizleriyle -doğru mu?”

Kendi dizlerine vurdu. “Ben gördüm, beylerim! Şu kendi gözlerimle, ho evet! Ne silah ne kılıç. Dizleriyle, altı boyun kırtkırt. Ho Tanrım.” Şehit tarlaya kusuyordu. Faruk Reşit öteki uca doğru yürümüş bir mango korusuna bakıyordu. “Bir iki haftada savaş biter, beylerim! Herkes döner. Şimdi yoklar ama ben kaldım. Askerler Bahini'yi aramaya geldi bir sürü bir sürü öldürdüler, oğlumu da. Ho evet beyler, ho evet.” Budanın gözleri bulutlanıp matlaşmıştı.

Uzaktan top ateşlerinin gümbürtüsü geliyordu. Duman sütunları renksiz Aralık göğüne yükseliyordu. Tuhaf mahsuller hareketsizdi, rüzgâr onları kımıldatmıyordu... “Ben kaldım beylerim. Burada bitkilerle kuşların isimlerini biliyorum, ho evet. Adım Deşmuk; tuhafiyeciyim. Bir sürü güzel şeyler satarım. İster misiniz? Kabızlık için ilaç, çok iyidir, ho evet. Var. Karanlıkta parlayan saat ister misiniz? O da var. Kitap da var, şakalar. Eskiden Dakka'da meşhurdum. Ho evet, gerçekten. Ateş etmeyin.”

Tuhafiyeci konuşup duruyor, onlara eşya üzerine eşya sunuyordu, mesela takan kişiyi Hintçe konuşturan büyülü kemer - “Şimdi benim de üzerimde var, çok güzel konuşuyorum değil mi? Bir sürü Hint askeri aldı, hepsinin dili başka başka, bu kemer tanrı vergisi!” - sonra budanın elinde tuttuğu şeyi gördü, “Ho beyim! Birinci sınıf! Gümüş mü? Taşlar gerçek mi? Ona karşılık radyo, fotoğraf makinesi veririm, neredeyse çalışır vaziyette! Çok iyi pazarlık dostum. Bir hokka için çok iyi. Ho evet. Ho evet beyim, hayat devam ediyor; ticaret devam ediyor, değil mi beyim?”

“Bana şu dizleriyle boyun kıran askerden biraz daha söz et.”

Ama uzaklarda tekrar bir arı vızıldıyor; tarlanın öteki ucunda birisi dizleri üstüne çöküyor; birinin alnı namaz kılar gibi yere değiyor;

tarlada sürgün verebilecek kadar canlı görünen bir mahsul birden kıpırtısız kalıyor. Şehit Dar bir isim bağırıyor:

“Faruk! Faruk oğlum!”

Ama Faruk cevap vermeyi reddediyor.

Çok sonra buda Mustafa dayısına savaşı anlatırken üzerinden kan sızan kemiklerle dolu tarlada düşen arkadaşına doğru nasıl bata çıka koştuğunu söyleyecekti ve Faruk'un namaz kılan cesedine ulaşmadan önce tarlanın en büyük sırrının onu nasıl olduğu yere mıhladığını. Tarlanın ortasında küçük bir piramit vardı. Üzeri karınca doluydu ama karınca yuvası değildi.

Piramitin altı ayağı üç kafası, arada da birbirine girmiş gövde, üniforma, bağırsak, kırık kemik parçalarından ibaret bir alan vardı. Piramit hâlâ canlıydı. Üç kafasından birinin sol gözü kördü, çocukluktaki bir tartışmanın mirası. Ötekinin saçları briyantinle iyice yağlanmıştı. Üçüncü kafa en acayipleriydi; şakaklarında derin oyuklar vardı, doğumda fazla sıkılan jinekolog forsepslerinin neden olduğu oyuklar... işte budayla konuşan bu üçüncü kafaydı:

“Merhaba,” dedi, “Burada ne halt ediyorsun?”

Şehit Dar düşman askerleri piramitinin budayla konuştuğunu gördü; Şehit birdenbire akıl almaz bir enerjiyle üzerime atlayıp beni yere yıktı, “Kimsin sen? Casus mu? Hain mi? Nesin? Seni nereden tanıyorlar?” Bu esnada tuhafiyeci Deşmuk dövüne dövüne etrafımızda dönüyordu “Ho beylerim! Burada yeterince kavga yapıldı. Hadi toparlanın, beylerim, yalvarırım. Ho Tanrım.”

Şehit beni duyabilseydi bile sonradan kesinlikle ikna olduğum gerçeği ona o anda anlatamazdım; yani savaşın tek amacının beni eski hayatımla birleştirmek, eski dostlarımla bir araya getirmek olduğunu. Sam Manekşav eski arkadaşı Kaplan Niyazi'yi görmek için Dakka'ya ilerliyordu ve bağlantı modları hâlâ işliyordu çünkü kanlı kemik tarlasında dizlerin yaptıklarını duymuş ölmekte olan bir kafa piramidi tarafından selamlanmıştım; Dakka'da da cadı Parvati'yle karşılaşacaktım.

Şehit sakinleşip üzerimden kalktığında piramit artık konuşamıyordu. O öğleden sonra başkente doğru yolculuğumuza devam ettik. Tuhafiyeci Deşmuk arkamızdan neşeyle bağırdı: “Ho beyler! Ho zavallı beylerim! İnsanın ne zaman öleceğini kim bilebilir? Kim, beylerim, nedenini bilebilir?”

Sam ve Kaplan

BAZAN eski arkadaşların yeniden bir araya gelebilmesi için dağların yerinden oynaması gerekir. 15 Aralık 1971'de yeni özgürlüğüne kavuşmuş Bangladeş devletinin başkentinde Kaplan Niyazi eski okul arkadaşı Sam Manekşav'a teslim olmuştu; bense iri gözlü, uzun parlak siyah bir halat gibi atkuyruklu, dudakları henüz o kendilerine has somurtmayla büzülmemiş bir kızın kucaklamalarına teslim olmuştum. Bu karşılaşmalar o kadar da kolay elde edilmemişti; onları mümkün kılanların hepsine saygı mahiyetinde anlatıma kısa bir ara verip nedenleri niçinleri aktarmalıyım.

Öyleyse tam anlamıyla açık olayım: Yahya Han ve Z. A. Bhutto 25 Mart'taki darbe kumpasını kurmamış olsalardı ben de Dakka'ya sivil giysilerle uçmayacaktım; General Kaplan Niyazi de o Aralık ayında şehirde olmayacaktı. Devam edelim: Bangladeş anlaşmazlığına Hindistan'ın karışması da büyük güçlerin karşılaşması sonucunda gerçekleşmişti. Belki de on milyon insan Hindistan sınırından geçip de Delhi'deki hükümeti mülteci kamplarına ayda 200.000.000 dolar harcamaya zorlamasaydı (yegâne amacı ailemi yok etmek olan 1965 savaşı onlara sadece 70.000.000 dolara mal olmuştu) General Sam'in yönetimi altındaki Hint askerleri sınırın öte tarafına hiç geçmeyecekti. Ama Hindistan'ın gelmesinin başka nedenleri de vardı: Delhi Cuma Camiinin gölgesinde yaşayan Komünist sihirbazlardan da öğreneceğim gibi Delhi sarkarı, Mucib'in Avami Birliği'nin etkisinin azalmasından ve devrimci Mukti Bahini'nin gönüllere taht kurmasından son derece endişeliydi; Sam'le Kaplan Dakka'da Bahini'nin güç kazanmasını engellemek için buluşmuşlardı. Yani Mukti Bahini olmasaydı cadı Parvati “özgürleştirme” turundaki Hint birliklerine belki de hiç eşlik edemeyecekti. Ama bu bile tam bir açıklama sayılmaz. Hindistan'ın müdahale etmesinin üçüncü bir nedeni de Bangladeş'deki huzursuzlukların hemen bastırılmazsa Batı Bengal sınırına da yayılacağı korkusuydu; bu yüzden de Sam'le Kaplan ve Parvati'yle ben buluşmalarımızı en azından kısmen Batı Bengal politikasındaki

karışık unsurlara borçluyduk; Kaplan'ın yenilgisi Kalküta ve havalisinde Sol'a karşı bir kampanyanın başlangıcıydı sadece.

Her halükârda Hindistan gelmişti ve gelişinin hızını da -çünkü üç hafta içinde Pakistan, deniz kuvvetlerinin yarısını, ordusunun üçte birini, hava kuvvetlerinin dörtte birini ve nihayet Kaplan teslim olduktan sonra da nüfusunun yarısını kaybetmişti- yine Mukti Bahini'ye borçluydu; çünkü Hindistan'ın ilerleyişinin işgalci Batı Kanadı askerlerine olduğu kadar kendilerine karşı da taktiksel bir manevra olduğunu anlayamayan Bahini saf saf, General Manekşav'a Pakistan birliklerinin hareketleri, Kaplan'ın güçlü ve zayıf noktaları hakkında danışmanlık yapmıştı; ayrıca Bhutto'nun ricalarına rağmen Pakistan'a savaşta maddi yardım yapmayı reddeden Chou En-Lai'a da borçluydu. Çin silahlarından mahrum kalan Pakistan Amerikan silahları, Amerikan tankları ve uçaklarıyla savaşmıştı; koskoca dünyada bir tek Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Pakistan'dan yana çıkmıştı. Henry A. Kissinger Yahya Han'ın davasına destek çıkarken, aynı Yahya gizliden gizliye Başkan'ın meşhur Çin ziyaretini ayarlıyordu... yani benim Parvati'yle Sam'in Niyazi'yle buluşmasına karşı da büyük güçler hareket halindeydi; ama destek çıkan Başkan'a rağmen her şey üç haftada oldu bitti.

14 Aralık gecesi Şehit Dar'la buda kuşatılmış Dakka şehrinin etrafında dolanıyorlardı; kuşatma olsa da budanın burnu (bildiğiniz gibi) çoğundan daha iyi koku alabiliyordu. Güvenliğin ve tehlikenin kokusunu alabilen burnunun doğrultusunda giderek Hindistan mevzilerinin arasından geçip geceden faydalanarak şehre girdiler. Bir iki aç dilenciden başka kimsenin görünmediği sokaklarda sine sine ilerliyorlardı, Kaplan son adam kalana kadar savaşmaya yemin ediyordu; ama ertesi gün teslim olacaktı. Bilinmeyen bir şey var: o son adam hayatı kurtulduğu için minnettar mıydı yoksa ıtırlı bahçeye girme şansını yitirdiği için mutsuz muydu?

Karşılaşmalara birkaç saat kala döndüğüm bu şehirde Şehit'le ben gerçek olmayan, mümkün olmayan bir sürü şey görmüştük çünkü bizim çocuklar bu kadar kötü şeyler yapamazdı; yumurta kafalı gözlüklü adamların ara sokaklarda vurulduğunu görmüştük, şehrin entelijansiyasının yüzlerle katledildiğini görmüştük ama doğru

değildi çünkü doğru olamazdı, Kaplan şerefli bir adamdı ne de olsa, hem bizim cavanlar da on babuya bedeldi, gecenin olanaksız halüsinasyonunun içinde ilerliyor, yangınlar çiçekler gibi birbiri ardına açarken kapı eşiklerine saklanıyorduk; bu yangınlar bana Bakır Maymun'un dikkat çekmek için ayakkabıları ateşe verişini hatırlatıyordu; isimsiz mezarlara gömülen gırtlağı kesik insanlar vardı, Şehit "Hayır, buda- bu ne böyle, Allahım gözlerime inanamıyorum - hayır doğru olamaz, nasıl - buda, söyle bana gözlerimde bir şey mi var?" deyip duruyordu. Sonunda buda Şehit'in duyamayacağını bile bile konuşmaya başladı: "Ah Şehida," dedi müşkülpesentliğini vurgulayarak, "insan bazan neyi görüp neyi görmemesi gerektiğine kendi karar vermeli; başka tarafa bak, oraya bakma." Ama Şehit kadın doktorların önce süngülenip sonra tecavüze uğradığı bir meydana bakıyordu, kadınlar vurulmadan önce bir kere daha ırzlarına geçiliyordu. Arkalarında bir caminin serin, beyaz minaresi sahneye kör kör bakıyordu.

Buda kendi kendi konuşur gibi "Artık kendi postumuzu kurtarmayı düşünme zamanı; kim bilir neden geri döndük," dedi. Sonra terk edilmiş bir binaya girdi; bir zamanlar bir çayhane bir bisiklet tamircisi bir ambar ve ufacık bir avluda bir noter barındıran yıkık, boyaları dökük bir kabuk gibiydi bina; noterin bir zamanlar oturduğu alçak sehpanın üzerinde yarım çerçeveli gözlükleri kalmıştı, bir zamanlar onun yaşlı bir hiçkimseden daha öte birisi olmasını sağlayan mühürlerle pullar da duruyordu - bir zamanlar neyin doğru neyin yanlış olduğu konusunda söz sahibi olmasını sağlayan mühürlerle pullar. Noter mevcut değildi bu yüzden de ondan olanları tasdik etmesini isteyemezdim, yeminli bir ifade veremezdim; ama sehpasının arkasındaki minderde cellabaya benzer bol bir giysi vardı, daha fazla beklemeden İSİFK birimlerinin dişi-köpek resimli bandı da dahil üniformamı çıkardım ve dilini konuşamadığım bir şehirde isimsiz biri oldum, bir kaçak.

Ama Şehit Dar sokakta kalmıştı; sabahın ilk ışıklarında askerlerin yapmadıkları-şeyin başından aceleyle ayrılışlarını izlerken el bombası patladı. Ben, buda hâlâ boş evin içindeydim; ama Şehit'i koruyan duvar yoktu.

Kim bilir neden nasıl kim; ama bombanın atıldığı bir gerçekti. Tek parça halindeki hayatının o son saniyesinde Şehit yukarı bakmak için karşı konmaz bir istek duymuştu... sonra şerefede budaya “Çok tuhaf, Allahım kafamdaki - nar - her zamankinden daha büyük ve parlaktı -ampul gibi buda- Allah, başka ne yapabilirdim, baktım!” - Evet, oradaydı işte, başının tam üzerinde, rüyalarının el bombası başının hemen üzerindeydi, aşağı iniyordu, aşağı aşağı, tam bel hizasında patlayarak bacaklarını şehrin başka bir yerine fırlatacaktı.

Ona ulaştığımda ikiye bölünmesine rağmen Şehit'in bilinci yerindeydi, bana yukarıyı gösterdi, “Beni oraya çıkart buda, ben ben”, bunun üzerine sadece yarısı kalmış (iyice hafiflemiş) çocuğu yukarı taşıdım, dar spiral merdivenlerden serin, beyaz minarenin yukarılarına; yukarıda Şehit anlaşılmaz bir biçimde ampullerden söz ederken kırmızı karıncalarla kara karıncalar ölü bir hamaböceği için savaşıyorlardı özensizce dökülmüş betonun üzerindeki mala izlerinin arasında birbirlerine girmişlerdi. Aşağıda yanmış evlerin, kırık camların, duman pusunun arasında karıncalara benzeyen insanlar dışarı çıkmış barış için hazırlanıyorlardı; ancak karıncalar karıncalara benzeyenlere aldırmadan savaşmaya devam ediyordu. Budaysa kımıldamadan oturuyor, buğulu gözlerle aşağıya bakıyordu, Şehit'in üst yarısıyla kartal yuvasının tek mobilyası arasındaydı: üzerinde hoparlöre bağlı bir gramofonun durduğu alçak bir sehpa. Yarıya bölünmüş arkadaşını, sesi ezamn hep aynı yerinde çatlayan bu mekanik müezzinin hayalkırıcı görüntüsünden koruyan buda biçimsiz kaftanının kıvrımları arasından parlak bir nesne çıkardı ve bulanık bakışlarını gümüş hokkaya çevirdi. Dalıp gittiği için çığlıkları duyduğunda şaşkınlıkla başını kaldırdı; başını kaldırdığında hamamböceğinin bırakılmış olduğunu gördü. (Kan mala oyuklarının arasından akıyordu; karıncalar bu karanlık, yapışkan izi takip ederek sızıntının kaynağına ulaşmışlardı ve Şehit bir değil iki savaşın kurbanı olduğu için duyduğu öfkeyi ifade ediyordu.)

İmdada yetişen buda karıncaların üzerinde zıplarken dirseğini bir düğmeye çarpmıştı; hoparlör sistemi harekete geçmişti, sonraları

bir caminin savaşın korkunç acısını nasıl haykırdığını hep hatırlayacaktı duyanlar.

Bir iki dakika sonra sessizlik. Şehit'in başı yana düşmüştü. Buda yakalanmaktan korkarak hokkasını saklayıp tam Hindistan ordusu geldiği sırada şehre indi; artık hiçbir şeyi umursamayan Şehit'i karıncaların barış ziyafetine yardım etsin diye bırakarak General Sam'i karşılamak üzere sabahın ilk saatlerinde sokaklara indim.

Minarede bulanık gözlerle hokkaya bakmıştım; ama budanın kafası boş değildi. Karıncalar gelene kadar Şehit'in üst yarısının da tekrarlayıp durduğu iki kelime vardı aklında; bir zamanlar beni bir arı vızıldayana kadar Eyuba Baloç'un omzunda ağlatan, soğan kokulu aynı iki kelime "Bu haksızlık," diye düşünüyordu buda, bir çocuk gibi tekrar tekrar "Bu haksızlık", tekrar tekrar. Şehit babasının en büyük dileğini yerine getirerek, sonunda adına layık olmuştu; ama buda kendi adını hâlâ hatırlayamıyordu.

Buda ismini tekrar nasıl kazandı: Çok uzun zaman önce, başka bir bağımsızlık gününde dünya safran ve yeşildi. Bu sabahın renkleriyse yeşil, kırmızı ve altın rengiydi. Şehirlerde "Cay Bangla!" bağırışları duyuluyordu. Kadınlar yürekleri şevkle çıldırarak "Altın Bengalimiz" şarkısını söylüyorlardı... şehrin merkezinde yenilgisinin podyumunda General Kaplan Niyazi General Manekşav'ı bekliyordu. (Biyografik ayrıntılar: Sam Parsiydi. Bombay'dan geliyordu. O gün Bombaylılar mutluluğu temsil ediyorlardı.) Yeşil, kırmızı ve altın renkleri arasında şekilsiz anonim giysisiyle buda kalabalık tarafından yutulmuştu; sonra Hindistan geldi.

Başında Sam'le Hindistan.

General Sam'in fikri miydi bu? Yoksa İndira'nın mı? - Bu anlamsız soruları bir kenara bırakarak Hindistan'ın Dakka'ya girişinin askeri bir resmi geçitten öte bir şey olduğunu kaydediyorum; bir zafere yakışacak şekilde yan gösterilerle süslenmişti. Özel bir H.H.K aracı Hindistan'ın en iyi yüz bir sihirbazı ve şovmenini Dakka'ya uçurmuştu. Delhi'deki meşhur sihirbazlar gettosundan gelmişlerdi; çoğu bu gösteri için Hint faujunun üniformalarını giymişlerdi, öyle ki

Dakkalıların çoğu Hindistan'ın zaferinin daha baştan beri engellenemez olduğu fikrine kapılmışlardı çünkü üniformalı cavanları bile birinci sınıf büyücüydü.

Sihirbazlarla diğer sanatçılar birliklerin yanında yürüyerek kalabalığı eğlendiriyorlardı; beyaz öküzlerin çektiği kağnılar üzerinde insan piramitleri oluşturan akrobatlar vardı; bacaklarını dizlerine kadar ağızlarına sokabilen plastik vücutlu olağanüstü kadınlar; yerçekimi kanunlarının dışında şeyler yapan hokkabazlar vardı, öyle ki oyuncak el bombalarıyla numaralarını döktürürken, aynı anda yüz yirmi tanesini havada tutarken, hayret içindeki kalabalıktan şaşkınlık nidaları yükseliyordu; çiriyas kızını (kuşların hâkimi, sineklerin imparatoriçesi) kadınların kulaklarından çıkaran kart hilebazları vardı; adı “nar goncası” anlamına gelen büyük dansçı Anarkali bir eşek arabasının üzerinde zıplayıp dönerken, kıvrılıp bükülürken sağ burun deliğindeki kocaman gümüş hızma sallanıyordu; sitarcı Üstad Vikram da oradaydı, sitan dinleyicilerinin en hafif hislerini bile yakalayıp onları abartmaya muktedirdi öyle ki (söylenenlere bakılırsa) bir keresinde çok aksi bir dinleyici kitlesine çalıyormuş ve adamların kötü hislerini öyle bir raddeye getirmiş ki tablacısı ragasını orta yerinde kesmese adamların hepsi birbirini bıçaklayıp sahneyi de yerle bir edecekmiş... bugün Üstad Vikram'ın müziği insanların kutlamalar sırasındaki coşkusunu son haddine çıkarmıştı; deyim yerindeyse yüreklerini şevkle çıldırtmıştı.

Resim Sing de bizzat oradaydı, iki on boyunda yüz on kilo ağırlığında bir devdi ve Dünyanın En Büyüleyici Adamı diye tanınırdı çünkü yılan büyüleme konusunda eline kimse su dökemezdi. Bengal'in efsanevi Tubriwallahlari bile onun yetenekleriyle boy ölçüşemezdi; tepeden tırnağa zehir keseleri alınmamış ölümcül kobralar, mambalar ve kraitlerle örülmüş vaziyette neşeyle çığlık atan kalabalığın arasında yürüyordu... Resim Sing babam olmak isteyen adamların sonuncusu olacaktı... ve onun hemen arkasında da cadı Parvati vardı.

Cadı Parvati kalabalığı kapaklı kocaman bir sepetle eğlendiriyordu; mutlu gönüllüler sepete giriyor Parvati de onları yok ediyordu, öyle ki o isteyinceye kadar hiçbiri geri dönemiyordu;

geceyarısından gerçek cadılık yetisini alan Parvati bu becerisini mütevazı illüzyonistlik mesleğinin hizmetine sunmuştu; bu yüzden de “Ama adamı nasıl kaybediyorsun?” türü sorulara maruz kalıyordu. “Hadi güzel küçükhanım şu işin hilesi neyse söyle.” - Parvati gülerek, ışıltılar saçarak, büyülü sepetini yuvarlayarak özgürlüğü getiren birliklerle birlikte bana doğru geliyordu.

Hindistan Ordusu sihirbazların arkasından gelen kahramanlarla şehirde ilerliyordu, savaşın en azametli şahsiyeti, ölümcül dizli fare suratlı Binbaşının da onların arasında olduğunu sonradan öğrendim... ama şimdilik illüzyonistler henüz bitmemişti çünkü şehrin hâlâ hayatta olan hokkabazları saklandıkları yerlerden çıkmışlar, misafir sihirbazların yaptıklarıyla boy ölçüşüp onları geçebilmek için muhteşem bir yarışa girmişlerdi; şehrin acısı onların keyifle döktürdükleri büyülerle yıkanıp dindiriliyordu. Sonra cadı Parvati beni gördü ve ismimi bana iade etti.

“Salim! Tanrım Salim, sen Salim Sina'sın, Salim sensin değil mi?”

Buda kukla gibi yerinde sıçrıyor. Kalabalığın gözleri bakıyor. Parvati milleti ite kaka ona doğru yürüyor. “Sen olmalısın!” Budanın bileğini tutuyor. İri gözleri süt mavisine bakıyor. “Tanrım, bu burun, kabalık yapmak istemem ama kesin sensin! Bak ben Parvati! Salim aptal aptal bakma, hadi... !”

“İşte buydu,” diyor buda. “Salim; adım buydu.”

“Ah Tanrım ne heyecanlı!” diye bağırıyor. “Arre bap, Salim, hatırladın mı - Çocuklar yaar, Ah bu harika! Ben sana sıkı sıkı sarılmak isterken sen neden bu kadar ciddisin peki? Senelerce seni sadece burada gördüm”, alnına vuruyor, “şimdi karşımdasın ama balık gibi bakıyorsun. Hey Salim! En azından bir merhaba de!”

15 Aralık 1971'de Kaplan Niyazi Sam Manekşav'a teslim oldu; Kaplan ve doksan üç bin kişilik Pakistan birlikleri savaş esiri oldular. Bu esnada ben de Hintli sihirbazların gönüllü esiri olmuştum çünkü Parvati beni alayın içine sürüklemişti: “Seni bir kere buldum ya artık bırakmam.” O gece Sam'le Kaplan viski soda içip İngiliz Ordusundaki eski günleri yad ediyorlardı. “Kaplan,” dedi Sam Manekşav, “Teslim

olmakla çok iyi ettin.” Kaplan ona cevap verdi: “Sam, acayip iyi savaştın.” General Sam'in yüzünden küçük bir bulut geçiyor: “Bak dostum; insanın kulağına acayip yalanlar çalınıyor. Kıyımlar, toplu mezarlar, muhalefeti kökünden kazımak için geliştirilmiş İSİFKB mi nedir özel birimler... bunlar doğru değildir, değil mi?” Kaplan “İz Sürme ve İstihbarat Faaliyetleri Köpekli Birimi mi? Hiç duymadım. Seni kandırmışlar dostum. İki tarafta da çok berbat istihbarat wallahları var. Hayır, gülünç, çok gülünç, yani kusura bakma ama...”

“Ben de öyle düşünmüştüm,” diyor General Sam, “Seni görmek çok hoş Kaplan, seni yaşlı şeytan!” Kaplan da ona, “Uzun zaman oldu değil mi Sam? Çok uzun.”... Eski dostlar subay yemekhanesinde “Auld Lang Syne”i söylerken ben Bangladeş'den, Pakistan'da geçirdiğim yıllardan kaçıp kurtuldum. “Ben seni dışarı çıkarırım,” dedi Parvati ona anlattıklarımı dinledikten sonra. “Çok mu gizli olsun istiyorsun?”

Başımı salladım. “Çok gizli.”

Şehrin başka yerlerinde doksan üç bin asker esir kamplarına gönderilmek üzere hazırlanıyorlardı; ama cadı Parvati beni kapağı sımsıkı kapanan hasır bir sepete soktu. Sam Manekşav eski arkadaşı Kaplanı koruyucu gözaltına almak zorundaydı; ama Parvati beni ikna etti “Kesinlikle yakalanmazsın.”

Sihirbazların Delhi'ye dönmeyi beklediği bir kışlanın arkasında Resim Sing, Dünyanın En Büyüleyici Adamı etrafı kollarken ben görünmezlik sepetinin içine girdim. Resim Sing bana adının nereden geldiğini anlatırken ortada hiç asker kalmayana kadar biri tüttürerek aylak aylak oturmuştuk. Yirmi yıl önce bir Eastman-Kodak fotoğrafçısı onun vesikalık resmini çekmişti - gülümsemeler ve yılanlarla süslü bu resim daha sonra Kodak reklamlarının yarısında ve Hindistan'daki bütün sergilerde kullanılmıştı; o günden sonra da yılan-büyücüsü şu anki lakabını almıştı. “Ne dersin kaptan?” dedi dostça. “Güzel isim değil mi? Ne yapayım kaptan, ondan önce hangi ismi kullandığımı bile unuttum, annemle babamın bana verdikleri ismi! Bu aptalca, değil mi kaptan?” Ama Resim Sing aptal değildi; sadece büyüyle de ilgilenmiyordu. Birdenbire sesi o gündelik, uykulu

iyicilliğini kaybetti ve fısıldadı "Şimdi! Şimdi kaptan, ek dum, çabuk!" Parvati sepetin kapağını açtı ben de onun gizemli sepetine balıklama daldım. Kapanan kapak günün son ışığını da yuttu. Resim Sing fısıldadı, "Tamam kaptan - çok güzel!" Parvati yakınıma eğildi; herhalde dudaklarını sepete yapıştırmıştı. Cadı Parvati hasırın örgüleri arasından ne mi fısıldadı: "Hey Salim; bir düşün! Senle ben bayım - geceyarısı çocukları, yaar! Ne iş ama değil mi?"

Ne iş... Karanlığın hasırına sarılmış Salim yıllar önceki geceyarılarını, amaç ve anlamla yaptığı çocukluk güreşlerini hatırladı; kendimi özleme kapıp koy verdiğim halde o işin ne olduğunu hâlâ anlayamıyordum. Sonra Parvati başka kelimeler de fısıldadı ve görünmezlik sepetinin içinde ben Salim Sina, bol anonim giysimle birlikte puf diye kayboldum.

"Kayıp mı oldun? Nasıl kayboldun?" Padma'nın kafası yukarı dikiliyor; Padma'nın gözleri bana inanmadan bakıyor. Omzumu silkerek tekrar söylüyorum; Kayboldum işte. Yok oldum. Cisimsizleştim. Cin gibi; puf.

"Yani," diye üsteledi Padma, "gerçekten de cadı mıydı?"

Gerçekten de. Sepetteydim ama değildim de; Resim Sing sepeti tek eliyle kaldırıp, onu, Parvati'yi ve diğer doksan dokuz kişiyi askeri havaalanında bekleyen uçağa götürecek Ordu kamyonunun arkasına atıver-di; sepetle birlikte ben de atılmıştım ama atılmamıştım da.

Sonradan Resim Sing "Senin ağırlığı hissedemiyorum kaptan," demişti; ben de hiçbir çarpma zıplama hissetmiyordum. H.H.K. vasıtasıyla Hindistan'ın başkentinden yüz bir sanatçı gelmişti; yüz iki kişi geri dönüyordu; gerçi bunlardan biri hem vardı hem yoktu. Evet büyülü sözler arada bir başarı kaydedebilirler. Ama başarısız da olabilirler: babam Ahmet Sina köpeğimiz Sherri'yi lanetlemeyi asla başaramamıştı.

Pasaportsuz vizesiz; görünmezlik pelerinine bürünerek doğduğum ülkeye geri döndüm; ister inanın ister inanmayın, kuşku duyan varsa burada oluşumun başka bir izahatını buyurmak zorunda. Halife Harun Reşit de (eski masallarda) Bağdat

sokaklarında kendini kimseye göstermeden, kimseye fark ettirmeden pelerinine bürünerek gezmez miymiş? Harun'un Bağdat sokaklarında başardığı şeyi altkıtamn semalarında uçarken cadı Parvati benim için mümkün kılmıştı. Yapmıştı işte; görünmezdim; bas. Bu kadar.

Görünmezlik anıları: sepette ölmenin nasıl olduğunu, olacağını öğrendim. Hayaletlerin temel özelliğini edinmiştim! Mevcuttum ama cismim yoktu; oradaydım ama varlığım ve ağırlığım yoktu... Sepette hayaletlerin dünyayı nasıl gördüklerini anladım.

Bulanık puslu silik... etrafımdaydı ama hepsi o; kıyılarında silik yansımalar gibi sepetin görüldüğü bir yokluk küresinde asılı duruyordum. Ölüler ölüyor ve zamanla unutuluyorlar; zaman yaraları iyileştirdikçe siliniyorlar - ama Parvati'nin sepetinde bunun tam tersinin de doğru olduğunu öğrendim; hayaletler de unutmaya başlıyorlardı; ölüler canlılarla ilgili anılarını unutuyorlardı ve onların hayatlarından çıktıkça yokoluyorlardı - yani ölüm, birisi öldükten sonra uzun süre devam ediyordu. Sonradan Parvati dedi ki “Sana söylemek istemedim - ama kimsenin o kadar uzun süre görünmez yapılmaması gerekir - çok tehlikeliydi ama yapacak başka şey yoktu.”

Parvati'nin büyüsünün etkisiyle dünyadan kopmaya -bir daha hiç geri dönmemek ne kadar kolay ne huzurlu olurdu!- bu bulutlu hiçlikte süzülmeye, rüzgârda sürüklenelı tüylü bir tohum gibi uzaklaşmaya başlamıştım; kısacası ölüm tehlikesiyle karşı karşıyaydım.

Bu hayalet zamanı ve mekânında neye mi tutundum: gümüş bir hokkaya. Parvati'nin fısıldadığı kelimelerle benim gibi biçim değiştirmiş olsa da dışarıyı hatırlatıyordu... adsız karanlıkta bile parlayan, mükemmel işçilikli gümüşü sıkı sıkı tutarak hayatta kaldım. Tepeden tırnağa hissiz olmama rağmen belki de kıymetli yadigarımın parıltıları sayesinde kurtuldum.

Hayır - sadece hokkanın işi değildi bu: artık hepimizin de bildiği gibi kahramanımız dar yerlerde kapalı kalmaktan çok çekmişti. Değişimler onu hep kapalı karanlıkta bulmuştu. Bir rahmin

(annesininki değil) mahremiyetindeki küçücük bir embiryoyken yeni 15 Ağustos mitinin ete kemiğe bürünmüş haline, tiktak çocuğuna dönüşmemiş miydi - Mübarek, Kutsal Çocuk olarak dışarı çıkmamış mıydı? Sıkıntılı bir banyo odasında isim künyeleri değiştirilmemiş miydi? Bir çamaşır sandığında tek başına, burnunda bir kordon, Siyah Mango'yu görüp nefesini şiddetle çekerek kendini ve yukarıdaki salatalığını bir çeşit doğaüstü amatör radyoya çevirmemiş miydi? Doktorlar, hemşireler ve anestezi maskeleriyle yere serildiğinde sayılara teslim olunca üst-tahliyeye maruz kalıp ikinci bir safhaya, burun filozofluğuna ve (sonra) mükemmel bir iz sürücülüğe intikal etmemiş miydi? Küçük terk edilmiş bir kulübede Eyuba Baloç'un gövdesinin ağırlığı altında ezilirken haklıyla haksızı öğrenmemiş miydi? Neyse, hikâyeye dönelim - görünmezlik sepetinin esrarlı tehlikesi beni kıstırdığında, sadece bir hokkanın parıltıları sayesinde değil, başka bir dönüşüm sayesinde de hayatım kurtulmuştu: mezarlıklar gibi kokan, o berbat gövdesiz yalnızlığın pençesinde öfkeyi keşfetmiştim.

Salim'in içinde bir şeyler silinip, yeni bir şeyler doğuyordu. Silinen şuydu: bebek fotoğrafları ve çerçeveli Nehru mektubundan duyulan gurur; kehanetlerde söylenmiş tarihi bir rolü bile isteye kabullenme konusundaki o eski kararlılık; müsamaha göstermeye, çirkinliği yüzünden ailesinin ya da yabancıların onu hakir görmesini anlayışla karşılamaya karşı duyduğu o yatkınlık; kopuk parmaklarla papaz kellikleri artık ona ve bana karşı takınılan davranışları mazur göstermiyordu. Aslında gazabımın nesnesi o zamana kadar körlemesine kabullendiğim her şeydi: annemle babamın bana yaptıkları yatırım karşılığında büyük adam olmamı beklemeleri; her şeyi-kuşatan-deha; hatta bizzat bağlantı modları bende kör, saldırgan bir öfke uyandırıyordu. Neden ben? Neden doğum, kehanet vesairedeki sürçmeler yüzünden dil isyanlarından, Nehru'dan-sonra-kim'den, biberlik darbelerinden ve ailemi yok eden bombalardan sorumluydum? Neden ben, Salim, Sümüklü, Keskinburun, Haritasurat, Ay Parçası Dakka'da Pakistan birliklerinin yapmadıklarının suçunu yüklenecektim ki?... Neden beş yüz

milyondan fazla insan dururken bir tek ben tarihin yükünü omuzlayacaktım ?

Haksızlığı keşfimin başlattığı şeyi görünmez öfkem bitirmişti. Gazap görünmezliğin yumuşak siren cazibesinden kurtulmamı sağlamıştı; Cuma Camiinin gölgesinde yokluktan salıverildikten sonra, o andan itibaren kendi geleceğimi, kaderim olmayan geleceği seçme kararlılığımı bana sağlayan kızgınlıktı. Mezarlık kokulu yalıtılmışlığın sessizliğinde geçmişte kalmış bakire Mary Pereira'nın sesini duymuştum:

Ne olmak istersen olabilirsin.

İstediğin her şey olabilirsin.

Bu gece öfkemi hatırlarken son derece sakinim; Dul uzun zaman önce bütün her şeyle birlikte kızgınlığı da benden tahliye etti. Kaçınılmazlığa karşı sepette doğan öfkemi şimdi anımsadığımda acı, anlayışlı bir gülümseme bile mümkün benim için. “Çocuklar,” diye mırıldanıyorum yirmi dört yaşındaki Salim'e “hep çocuk kalır.” Dulun Misafirhanesinde Kaçış Yok dersi haşin bir biçimde kesin ve net öğretildi bana; şimdi çapraz bir ışık havuzunda kâğıdın üzerine kamburlaşmış otururken kendimden başka bir şey olmak istemiyorum. Kimim neyim ben? Cevabım: Benden önce olup biten her şeyin, bütün yaptıklarım ve gördüklerimin, bana yapılan her şeyin özetiyim. Dünyadaki varlıkları benimkini etkilemiş, benimkinden etkilenmiş herkesim. Ben dünyaya gelmeseydim vuku bulmayacak, ben gittikten sonra olan her şeyim ben. Bu konuda pek istisna da değilim; her “ben”, artık altı-yüz-milyon-küsur olan her birimiz benzer bir çoğulluğu içeriyor. Son kez tekrarlıyorum: beni anlayabilmek için bir dünyayı yutmanız gerekecek.

Gerçi şimdi, içimdekilerin dışarı boşalışı sona ermekteyken; çatlaklar içeriden büyümekteyken -tıkırtıları, ufalanmaları, kopmaları duyabiliyorum- incelmeye başladım, adeta saydamlaştım; benden geriye pek fazla bir şey kalmadı, yakında hiçbir şey kalmayacak. Altı yüz milyon toz zerresi, hepsi de saydam, cam gibi görünmez...

Ama o zamanlar kızgındım. Hasır bir amforadaki hiper-aktif guddeler: ekkrin ve apokrin guddeleri ter ve koku boca ediyorlardı,

kaderimi gözeneklerimden dökmek istercesine; gazabıma da hakkını vermek lazım, ani bir başarı kaydetmişti - caminin gölgesinde sepetten yuvarlandığımda hissizliğin soyutluğundan isyan sayesinde kurtulmuştum; sihirbazlar gettosunun tozu toprağına elimde gümüş hokkayla düştüğümde tekrar hissetmeye başladığımı fark ettim. En azından bazı illetler düzelebiliyor.

Caminin Gölgesi

HİÇ ŞÜPHE YOK: bir hızlanma söz konusu. Tak, tuk, kıtır - korkunç sıcaktan asfaltlar çatlarken ben de hızla çözülmeye doğru ilerliyorum. Kemikleri kemiren (etrafımdaki çok sayıda kadına sürekli açıklamak zorunda kaldığım gibi tıp adamlarının değil iyileştirme, teşhis etme gücünün bile ötesinde) anlaşılan artık pek gözardı edilemeyecek; ama hâlâ anlatacak çok şey var... Mustafa dayım içimde büyüyor, cadı Parvati'nin somurtması da; kahramanın saçından bir bukle de sırasını beklemekte; aynı zamanda on üç gün süren bir doğum da; sonra bir başbakanın saç biçimine benzeyen tarih; ihanet, kaçak yolculuk ve demir bir tavada kavrulan bir şeylerin kokusu (dulların zılgıtlarıyla yüklü esintilerin taşındığı koku)... bu yüzden ben de hızlanmak zorunda kalıyorum, bitiş çizgisine doğru deli gibi fırlamalıyım; bellek çatlayıp tamiri mümkün olmayan parçalara bölünmeden ipi göğüslemeliyim. (Ama şimdiden, şimdiden solmalar, boşluklar var; yeri geldikçe doğaçlama yapmak gerekecek.) Yirmi altı turşu kavanozu vakarla raflarında oturuyor; yirmi altı özel karışım, hepsinin üzerinde tanımlayıcı etiketi var, güzel bir yazıyla yazılmış tanıdık kelimeler: “Biberlik Manevraları” mesela ya da “Alfa ve Omega” ya da “Komutan Sabarmati'nin Sopası”. Banliyö trenleri sarı-kahverengi geçmişe giderken yirmi altısı da zarafetle tıngırdıyor; masamın üzerinde beş boş kavanoz bana görevimin bitmediğini hatırlatarak sabırsızca şıngırdıyor. Ama şimdi boş turşu kavanozlarıyla kaybedecek vaktim yok; gece sözün, yeşil çatni sırasını beklesin.

... Padma özlem dolu: “Ah efendi, Keşmir Ağustos'ta ne güzeldir kim bilir, burası cehennem gibi sıcak!” Kafası başka yerlerde olan tombul-yine de-kaslı arkadaşıma sitem etmek durumundayım; bizim çileli, anlayışlı, avutucu Padma Bibi tam da geleneksel bir Hint zevcesi gibi davranmaya başladı. (Ben de mesafemle, sadece kendimle ilgilenmemle bir koca gibiyim.) Son zamanlarda açılan çatlaklar konusundaki stoik kaderciliğime rağmen Padma'nın nefesinde alternatif (ama imkânsız) bir gelecek rüyasının kokusunu alıyorum; içerideki çatlakların durdurulmaz ilerleyişini gözardı ederek

evlilik-umudunun acı-tatlı kokusunu salgılamaya başladı. Uzun zamandır kıllı kollu kadınlardan oluşan işçi taifesinin iğnelemelerini kafasına takmayan; benimle birlikte yaşamayı toplum kurallarının dışına ve ötesine yerleştiren gübre nilüferim meşruluk isteğine yenik düşmüş gibi... kısacası, bu konuda tek bir söz bile söylememesine rağmen benim onun iffetini kurtarmamı bekliyor. Hüzünlü umudunun parfümü en masum sözlerine bile sızıyor - şu anda bile “Efendi, neden yazma işini bitirip tatile çıkmıyorsun, Keşmir'e git, biraz kafa dinle, belki Padma'nı da yanına alırsın, sana baksın diye...” Filizlenen bu Keşmir tatili rüyasının (ki bir zamanlar Moğol İmparatoru Cihangir'in de rüyasıydı bu; zavallı unutulmuş ilse Lubin'in de; belki İsa'nın bile) ardında başka bir rüyanın kokusunu alıyorum; ama her ikisi de gerçek olamayacak. Çünkü artık çatlaklar, çatlaklar, hep çatlaklar geleceğimi kaçışı olmayan tek noktaya doğru daraltıyor; hikâyemi bitirebilmem için Padma'nın bile arka koltuklardan birine geçmesi gerekiyor.

Bugün gazeteler Bayan İndira Gandhi'nin sözde politik dirilişinden söz ediyor; ama ben hasır bir sepetin içinde Hindistan'a döndüğümde, “Madam” ihtişamının zirvesindeydi. Bugün belki kolayca unutuyoruz, bellek kaybının meşum bulutlarına bile isteye gömülüyoruz; ama ben hatırlıyorum ve kaydedeceğim, benim nasıl - onun nasıl - her şeyin nasıl - yok şimdi söyleyemem, sırayla anlatmalıyım, ta ki her şeyi ifşa etmekten başka çare kalmayana kadar... 16 Aralık 1971'de sepetten, Bayan Gandhi'nin Yeni Kongre Partisi'nin Ulusal Mecliste üçte ikiden fazla çoğunluğu elinde tuttuğu bir Hindistan'a yuvarlanmıştım.

Görünmezlik sepetinde, haksızlığa uğrama hissi öfkeye dönüşmüştü; bunun yanı sıra bir şey daha vardı - öfkeden değişmiş halimle, sadece doğum açısından ikizim olmakla kalmayıp bana (deyim yerindeyse) kıçından bağlı olan (birimizin başına gelen ötekinin de başına geliyordu) bu ülkeye karşı ıstıraplı bir yakınlık duymaya başlamıştım. Ben sü-müklü-bumum lekeli-yüzümle filan zor günler geçirmişsem, altkıta ikiz kardeşim de aynı şeyleri yaşamıştı; artık kendime daha iyi bir gelecek seçme hakkını vermiş olduğumdan ulusun da bunu paylaşacağına inanıyordum. Tozun

toprağın, gölgenin, şaşkınlık nidalarının arasına yuvarlandığımda ülkeyi kurtarmaya çoktan karar vermiştim sanırım.

(Ama çatlaklarla gedikler var... daha o zamandan Şarkıcı Cemile'ye olan aşkımın bir bakıma hata olduğunu görmeye başlamış mıydım? Şimdi şimdi büyük, sınır tanımaz bir ülke sevgisi olduğunu anladığım hayranlığı sadece onun omuzlarına aktardığımı daha o zamanlar anlamış mıydım? Gerçek ensest hislerini beni bir yılanın derisini bıraktığı gibi umursamazca bırakan, Ordu hayatının metaforik çöp kutusuna atan o şarkıcı fahişeye karşı değil doğum-kardeşime, Hindistan'ın kendisine karşı hissettiğimi ne zaman anlamıştım? Ne zaman, ne zaman, ne zaman?.. Yenilgiyi kabul ederek bunu tam olarak bilmediğimi kaydetmek zorundayım.)

... Salim caminin gölgesinde tozların içinde gözlerini kırpıştırarak oturuyordu. Karşısında bir dev dikiliyordu, kocaman gülümsemesiyle sordu: “Eee kaptan, yolculuk güzel miydi?”

Gözleri heyecanla açılmış Parvati de bir testiden çatlamış, tuzlu dudaklarına su serpiştiriyordu... Hisler! Toprak sürahilerde soğumuş suyun buz gibi dokunuşu, susuzluktan kurumuş dudakların çatlak çatlak sızısı, bir avcun içinde tutulan gümüşle laciverttaşı...

“Hissedebiliyorum!” diye bağırdı Salim halim selim kalabalığa.

İkindinin çaya denilen vaktiydi yüksek, kırmızı tuğlayla mermer karışımı Cuma Camiinin gölgesinin, ayaklan dibinde toplanmış gecekondu mahallesinin karmakarışık kulübeleri üzerine düştüğü vakit; gecekonduların derme çatma teneke damları öyle büyük bir sıcaklık yaratıyordu ki çaya ve gece haricinde dokunsan yıkılacak kulübelerde oturmak mümkün değildi... ama şimdi sihirbazlar, lastik kadınlar, hokkabazlar ve fakirler bir yangın musluğunun etrafında toplanmış yeni geleni karşılıyorlardı. “Hissedebiliyorum!” diye bağırdım, bunun üzerine Resim Sing sordu: “Söyle bakalım kaptan yeniden doğmak, Parvati'nin sepetinden bir bebek gibi çıkmak nasıl bir his?” Resim Sing'in hayretinin kokusunu alabiliyordum; Parvati'nin numarasına aklı şaşmıştı ama gerçek bir profesyonel olduğundan bunu nasıl yaptığını sormayı aklına bile getirmezdi. Bu şekilde sınırsız güçlerini beni güvenliğe kaçırmak için kullanan cadı

Parvati'nin foyası meydana çıkmamıştı; bunun sonradan keşfedeceğim bir nedeni de sihirbazlar gettosunun, alaylı illüzyonistlerin mutlak kendinden eminliğiyle büyü diye bir şey olduğuna inanmamasıydı. Bu yüzden de Resim Sing bana hayretle “Yemin ederim kaptan, içerideyken bir bebek kadar hafiftin!” dedi ama hafifliğimin hileden başka bir şey olacağını asla düşünmezdi.

“Bak bebek sahib,” diye bağırdı Resim Sing, “Ne dersin bebek kaptan? Seni omzuma yatırıp geğirteyim mi?” - Bunun üzerine Parvati tahammülle: “Bu adam yok mu baba, şaka etmeden duramaz,” dedi etraftakilere gülücükler saçarak... ama bunu tatsız bir olay takip etti. Sihirbazlar grubunun arkasında bir kadın sesi inlemeye başladı: “Ay-o-ay-o! Ay-o-o!” Kalabalık şaşkınlıkla ikiye ayrılınca aradan yaşlı bir kadın çıkıp Salim'in üzerine yürüdü; bana doğru savrulan bir tavadan kendimi korumam gerekiyordu ama Resim Sing harekete geçerek kadının tavayı savuran kolunu yakaladı ve bağırdı: “Hey hatun, bu gürültü patırtı da ne?” Yaşlı kadın ısrarla inliyordu: “Ay-o-ay-o!”

“Reşam Bibi,” dedi Parvati aksi aksi, “Beynini mi yedin?” Resim Sing atıldı: “Bu adam bizim misafirimiz hatun - senin bağırmanı mı dinleyecek? Arre kes sesini, Reşam, bu kaptan bizim Parvati'nin eski arkadaşı! Onun önünde bağırıp çağırıp durma!”

“Ay-o-ay-o! Kötü şans geldi! Yabancı diyarlara gidip onu buraya getirdiniz! Ay-ooo!”

Sihirbazların huzursuz yüzleri Reşam Bibi'den bana döndü - çünkü olağanüstü şeyleri reddeden insanlar olmalarına rağmen sanatçıydılar ve bütün sanatçılar gibi şansa, iyi şansa, kötü şansa alttan alta inanıyorlardı. “Sen kendin de söyledin,” diye inledi Reşam Bibi, “bu adam iki kere doğdu, hem bir kadından bile değil! Perişanlık, felaket ve ölüm gelecek. Ben yaşlıyım, ben bilirim. Arre baba,” diyerek bana döndü, “Bize acı; git burdan - çabuk git!” Bir mırıltı duyuldu - “Doğru, Reşam Bibi eski hikâyeleri bilir” - ama sonra Resim Sing'in tepesi attı. “Kaptan benim şeref misafirimdir,” dedi, “Benim kulübemde istediği kadar kalır, ister uzun ister kısa. Ne diyorsunuz siz? Burası tevatürlerin yeri değil.”

Salim Sina'nın sihirbazlar gettosundaki ilk misafirliği topu topu birkaç gün sürdü; ama o kısa süre zarfında ay-o-ay-o'nun yarattığı korkuları yatıştıracak birkaç şey oldu. Sade, süssüz gerçek şu ki o günlerde getto illüzyonistleri ve diğer sanatçılar başarılarının doruğuna ulaşmışlardı - hokkabazlar aynı anda bin bir topu havada tutabiliyordu, bir fakirin daha eğitilmemiş çırağı sanki ustasının yeteneklerini ozmoz yoluyla edinmiş gibi kaygısızca kızgın kömürlerin üzerinde yürüyordu; ip numarasının da başarıyla icra edildiğini söylemişlerdi bana. Polis de gettoya aylık baskınını yapmamıştı, bu o zamana kadar görülmüş şey değildi; kampa sürekli ziyaretçiler akın ediyordu, zenginlerin uşakları şu ya da bu gala gecesinin eğlentileri için koloninin bir ya da daha fazla elemanının profesyonel hizmetlerini talep ediyorlardı... esasına bakılırsa Reşam Bibi işi ters tarafından anlamış gibiydi, böylece ben de gettoda hızla popüler oldum. Bana Salim Kısmeti yani Şanslı Salim adını taktılar; Parvati beni mahalleye getirdiği için tebrik edildi. Sonunda da Resim Sing Reşham Bibi'yi özür dilesin diye bana getirdi.

“Afedersin,” deyip kaçtı Reşam Bibi; Resim Sing ekledi: “Yaşlılar için zor oluyor; beyinleri pelteleşmiş her şeyi tersten hatırlıyorlar. Kaptan, burada herkes bize şans getirdiğini söylüyor; peki bizden çok mu çabuk ayrılacaksın?” - Parvati koca gözlerle hayır hayır hayır diye yal-vararak bana bakıyordu; ama ben evet demek zorundaydım.

Salim bugün, “Evet” dediğinden emin; o sabah üzerinde aynı şekilsiz kaftan, yanında hâlâ ayrılamadığı gümüş hokkası, onu suçlamalardan nemlenmiş gözlerle izleyen bir kıza bakmadan çekip gittiğinden emin; talim yapan hokkabazların ve burnunu rasgullaların cazibesiyle dolduran şekerleme tezgâhlarının, on paysaya traş eden berberlerin, aylak aylak dolaşan kimsesiz kocakarıların yanından; hınzır dalkavuk rehberler tarafından kafalarına uygunsuz sarı türbanlar bağlanmış, birbirinin tıpkısı mavi giysiler giymiş otobüs otobüs Japon turiste yapışan ayakkabı boyacısı çocukların Amerikan aksanlı mart kedisi bağırtıları arasında Cuma Camiinin dimdik merdivenlerinin yanından, tuhafiyecilerin, ıtır kokularının, Kutb Minar'ın alçı kopyalarının, boyalı oyuncak atların, ayakları bağlı

debelenen tavukların, horozdövüşü çığırtkanlarının, boş gözlerle oynanan kâğıt oyunlarının yanından geçerek illüzyonistler gettosundan çıktı ve Faiz Pazarında, Kızıl Kale'nin alabildiğine uzanan duvarlarının karşısında buldu kendini; bir zamanlar bir başbakanın burçlarından bağımsızlığı ilan ettiği ve gölgesinde bir kadının bir harikalar göstericisiyle, bir Dilli-dekocuyla buluştuğu Kızıl Kale'nin; adam daha sonra kadını, gelincikler, akbabalar, kırıkları yapraklarla sarılan adamlar arasında oğlunun geleceğini öğrensin diye daralan sokaklara götürmüştü; kısa kesmek gerekirse işte o kaleye sağını verip Eski Şehirden, uzun zaman önce pembe tenli fatihler tarafından inşa edilmiş gül kırmızı saraylara doğru yürüdü; kurtarıcılarımı terk ederek Yeni Delhi'ye yayan girdim.

Neden? Neden cadı Parvati'nin nostaljik üzüntüsüne nankörce sırtımı dönüp eskiyi arkamda bırakmış, yeniye doğru yola koyulmuştum? Neden zihnimdeki gece kongrelerinde yıllar yılı en sağlam müttefikim olmuş kişiyi sabah vakti öyle kolayca bırakıvermiştim? Çatlaklı boşluklarla boğuşarak geriye döndüğümde iki sebep hatırlayabiliyorum; ama hangisinin daha önemli olduğunu ya da üçüncü bir neden olup olmadığını hatırlayamıyorum... her neyse, birincisi kafamda bir döküm yapmıştım. Salim, ihtimalleri değerlendirdiğinde bunların pek de iyi olmadığını kabul etmek zorunda kalmıştı. Pasaportum yoktu; yasal olarak gayri meşru bir mülteciydim (çünkü bir süre önce yasal olarak iltica etmiştim); esir kampları her yerde beni bekliyordu. Kaçak-yenik-asker statümü bir kenara bıraksam bile dezavantajlar listem cesaret kırıcıydı: Ne param ne kıyafetim vardı; bir vasfım da yoktu - eğitimimi tamamlamadığım gibi tamamladığım bölümüyle ilgili bir belgem de yoktu; iddialı ülkeyi kurtarma projemi kafamın üzerinde bir çatı ya da koruyacak destekleyecek yardım edecek bir ailem olmadan nasıl hayata geçirecektim... ama bunun yanlış olduğunu anlayınca yıldırım çarpmışa döndüm; burada, bu şehirde akrabalarım vardı - hem öyle sıradan akrabalar da değil, etkili akrabalar! Dayım Mustafa Aziz; yüksek düzey bir bürokrattı, son duyduğumda bölümünde ikinci adamdı; Mesihlik hırsıma kavuşmamı ondan iyi kim sağlayabilirdi? Onun çatısı altında hem bağlantılar hem de yeni giysiler

edinebilirdim; onun himayesinde Yönetimde terfi edebilir, hükümetin gerçeklerini inceledikçe milli kurtuluşun anahtarını bulabilirdim; bakanların duyduklarını duyar, belki de büyüklerimizle senli benli konuşabilirdim...! Bu muhteşem hayalin etkisi altında cadı Parvati'ye “Gitmem lazım; beni bekleyen önemli şeyler var!” dedim. Birdenbire kızaran yanaklarındaki kırgınlığı görünce de onu teselli ettim: “Sık sık gelir seni görürüm. Sık sık.”

Ama o hiç de teselli olmadı... o zamanlar bana yardım edenleri terk etmemin altında yüce gönüllülük de yatıyordu; ama daha bencilce, daha alçak, daha kişisel bir şey de yok muydu?

Vardı. Parvati beni, teneke ve tahta parçalarından yapılma bir kulübenin arkasına gizlice çekmişti; hamamböcekleri cirit atıyor, fareler sevişiyor, sinekler köpek boklarından zıkkımlanıyordu; bileğimi sıkı sıkı tuttu, gözleri parladı, sesi kısıldı; gettonun kokuşmuş belden aşağısında, yoluna çıkan ilk geceyarısı çocuğunun ben olmadığımı itiraf etti!

Dakka'daki bir resmi geçidin hikâyesini anlatmaya başladı, kahramanların yanında yürüyen sihirbazların hikâyesi; Parvati bir tanka bakıyormuş, sonra Parvati'nin gözleri devasa, boğucu bir çift dize takılmış... kolalı-ütülü üniformayı gururla kabartan dizler; Parvati bağırmış “Sen, sen...” sonra o ağza alınmayacak ismi söylemiş, suçumun ismi, bir doğumhanede işlenen bir suç olmasa benim hayatımı sürecek birisinin ismi; isimlerinin ilahi kaderi yüzünden karşılaşmaya yazgılı olan Parvati'yle Şiva, Şiva'yla Parvati zafer anında bir araya gelmişler.

“O bir kahraman!” diye tısladı gururla, kulübenin arkasında. “Onu büyük bir subay yapacaklar!” Peki yırtık pırtık elbisesinin kıvrımları arasından ne çıkarıyordu şimdi? Bir zamanlar bir kahramanın kafasında gururla büyüyen, şimdi de bir cadının göğüsleri arasında saklanan neydi? “Rica ettim o da verdi,” dedi cadı Parvati ve bana onun saçından bir tutamı gösterdi.

O meşum saç tutamından mı kaçtım? Salim, çok uzun zaman önce gece konseylerine almadığı öteki-beniyle tekrar karşılaşmaktan

korkarak savaş kahramanının mahrum bırakıldığı o ailenin rahatına mı kaçtı? Yüce gönüllülük müydü yoksa suçluluk mu?

Artık bu sorunun cevabını bilemiyorum; sadece hatırladıklarımı kaydediyorum, yani cadı Parvati' nin fısıldadıklarını: “Belki zamanı olduğunda buraya gelir, o zaman üç kişi olmuş oluruz!” Yinelen bir söz daha: “Geceyarısı çocukları yaar, az şey mi?” Cadı Parvati bana aklımdan çıkartmaya çalıştığım şeyleri hatırlatıyordu; ondan uzaklaşıp Mustafa Aziz'in evine gittim.

Aile hayatının vahşi mahremiyetiyle son temasımdan geriye parça parça anılar kaldı; ancak her şeyin kâğıda dökülüp, turşusunun kurulması gerektiği için parçaları bir araya getirmeye çalışmalıyım... öncelikle Mustafa dayımın, Lutyens'in şehrinin göbeğinde Racpath'ın hemen dışında düzenli bir Devlet Hizmeti bahçesi içindeki ferah, tek tip bir Devlet Hizmeti bungalovunda oturduğunu söylemekle başlayayım; bir-zamanlar-Kralyolu olan yolda, Devlet El Sanatları Mağazalarının ve motorlu rikşaların egzoslarının sokağa saldığı sayısız kokuları içime çekerek ilerledim; banyan ve deodar aramaları mazide kalmış valilerle eldivenli memsahiblerin hayaletvari kokularına ve havalı zengin begümlerle serserilerin daha keskin kokularına karışıyordu. Dev seçim sayım panosu da buradaydı (İndira'yla Morarci Desai arasındaki ilk iktidar savaşı sırasında konmuştu), seçim sırasında kalabalıklar etrafına toplanıp birbirlerine hevesle sormuşlardı: “Kız mı erkek mi?”... eskiyle yeninin arasında, Hindistan Kapısı'yla Bakanlık binalarının arasında düşüncelerim, yok olmuş imparatorluklarla (Moğol ve İngiliz) ve kendi tarihimle dolu -çünkü burası kamuya duyurunun yapıldığı şehirdi, çok başlı canavarların ve havadan düşen elin şehri- kararlı adımlarla, etrafı koklaya koklaya, görünürdeki her şey gibi yücelere ilerledim. Sonunda Dupleix Caddesinden sağa dönünce alçak duvarlı, çitli anonim bir bahçeye geldim; bir köşesinde rüzgârda sallanan bir tabela vardı, tıpkı bir zamanlar Methwold Malikânelerinde olduğu gibi; ama geçmişin bu yankısı başka bir hikâye anlatıyordu. Üç uğursuz sesli harften ve dört meşum sessiz harften oluşan SATILIK yazısı değildi; dayımın tahta çiçeği tuhaf bir biçimde şunu ilan ediyordu: Bay Mustafa Aziz ve Fly.

Son kelimenin, duygusal çağrışımları olan “familya” kelimesinin dayım tarafından sık kullanılan kuru bir kısaltması olduğunu bilmediğimden kafasını sallayan tabela karşısında şaşkınlığa kapıldım çünkü fly sinek anlamına geliyordu; ama evde kısa bir süre yaşadıktan sonra bu kısaltmanın kesinlikle yerinde olduğunu anladım çünkü Mustafa Aziz'in budanarak Fly haline dönüşmüş familyası gerçekten de sinek gibi ezilmiş, böcekvari ve karaktersizdi.

Yeni bir mesleğe atılma umuduyla, biraz tedirgin kapıyı çaldığımda hangi sözlerle karşılandım? Sinek telli dış kapıda hangi yüz belirip kızgın bir şaşkınlıkla buruştu? Padma: beni Mustafa dayımın karısı, deli Sonya yengem karşıladı, şu nidayla: “Pöf! Allah! Şuna bak nasıl da kokuyor!”

Benim yaltaklanıp “Merhaba sevgili Sonya yengeciğim,” diyerek yengemin telle gölgelenmiş İran güzeli kırışık suratına sırıtmama rağmen o aksiliği sürdürdü, “Sen Salim misin? Evet, seni hatırlıyorum. Haylaz piçin tekiydin. Kendini bi bok zannediyordun. Hem de neden? B.B.'ın sekreteryasındaki on beşinci yardımcısı sana o salakça mektubu yazdı diye.” O ilk karşılaşmada planlarımın yıkılacağını önceden görmem gerekirdi; deli yengemde, dünyada bir yer edinmek için yapacağım bütün girişimleri dumura uğratacak Memuriyet kıskançlığının tahammül edilmez kokularını sezmem gerekirdi. Bana bir mektup gönderilmişti, ona gönderilmemişti; bu bizi ömrü billah düşman yapmıştı. Ama bir kapı açılıyordu; temiz giysilerin ve banyoların kokusu geliyordu; küçük lütuflara minnettar olan bendeniz de yengemin ölümcül kokularını es geçiyordum.

Bir zamanlar gururla mumladığı bıyığı Methwold Malikânesindeki toz fırtınasından sonra iflah olmayan Mustafa Aziz dayım bölümünün başkanı olmayı kırk yedi kere kaçırmış, sonunda yetersizlikleri için teselliyi çocuklarını aşağılamakta, her gece Müslümanlara karşı olan önyargının kurbanı olduğundan yakınmakta, günün hükümetine çelişkili ama mutlak bir sadakatte ve babam Ahmet Sina'nın çok eskiden Moğol İmparatorlarının soyundan geldiğini kanıtlama isteğinden bile daha yoğun bir seçere saplantısında bulmuştu. Bu tesellilerin ilkine yarı-İranlı müstakbel-

mühim karısı Sonya (doğumu Hosrovani) da seve seve katılıyordu; iki-numaranın eşi olan kadın, üç-numaraların eşleriyken muazzam bir tenezzül edasıyla mesafeli davrandığı kırk yedi kadın birbiri ardına, teker teker bir-numaranın eşi olunca hayat boyu "çamca olmaya" (kelime anlamı kaşık ama mecazi anlamı yalaka) zorlanarak sertifikalı bir deliliğe sürüklenmişti; dayımla yengemin ikili marizleri altında kuzenlerim dövüle dövüle öyle püreleşmişlerdi ki sayılarını, cinsiyetlerini, büyüklüklerini, yüzlerini hatırlayamıyorum; tabii karakterleri de çok zaman önce silinip gitmişti. Mustafa dayımın evinde tozlaşmış kuzenlerimle birlikte oturup sessizce onun her gece attığı, birbiriyle çelişen nutuklarını dinliyordum; terfi ettirilmemesine duyduğu kızgınlıkla Başbakanın her bir hareketine karşı duyduğu, körü körüne kucak-köpeği sadakati arasında çılgınca gidip geliyordu bu nutuklar. İndira Gandhi ondan intihar etmesini isteseydi Mustafa Aziz bunu Müslüman karşıtı bağnazlığa yorardı ama aynı zamanda bu önerinin hikmetini savunur ve doğal olarak itiraza cesaret bile etmeden (ya da itiraz etmeyi istemeden) bu görevi yerine getirirdi.

Şecereye gelince: Mustafa dayım bütün boş zamanını dev defterleri örümceğe benzer soy ağaçlarıyla doldurmakla geçiriyordu, ülkedeki en önemli ailelerin garip cedlerini sürekli araştırıp ölümsüzleştiriyordu; ama ben oradayken bir gün Sonya yengem Hardwar'da üç yüz doksan beş yaşında olduğu rivayet edilen bir kişinin yaşadığını ve ülkedeki her Brahman klanının şeceresini ezbere bildiğini duymuştu. "Bu konuda bile," diye bağırdı dayıma, "iki numarasın!" Hardwar rişisinin varlığı onun deliliğe gömülüşüne noktayı koydu; çocuklarına uyguladığı şiddet öyle bir seviyeye geldi ki her gün bir cinayet beklentisiyle yaşamaya başladık, sonunda Mustafa dayım onu bir yere kapatmak zorunda kaldı çünkü aşırılıkları onu işinde rahatsız ediyordu.

Yani içine düştüğüm aile buydu. Onların Delhi'de bulunması sanki geçmişime bir tecavüzmüş gibi görünmeye başlamıştı bana; benim için genç Ahmet'le Emine'nin hayaletlerine ait olan bu şehirde bu korkunç Sinek-Familya kutsal topraklar üzerinde sürünüyordu.

Ama kesin olarak kanıtlanamayacak bir şey varsa o da şuydu, ilerki yıllarda dayımın seçere saplantısı, iktidar ve astrolojinin ikiz

büyüsüne gitgide kendini daha fazla kaptıran bir hükümetin hizmetine sunulacaktı; öyle ki Dulun Misafirhanesinde olanlar onun yardımı olmaksızın asla mümkün değildi... ama doğruya doğru, ben de ihanet ettim; onu suçlamıyorum; tek söylemek istediğim bir keresinde onun seçere defterlerinin arasında ÇOK GİZLİ ibareli, G.Ç.K. PROJESİ başlıklı siyah deri bir dosya gördüğüm.

Son yakın ve uzun süre savuşturalamayacak; ama İndira sarkar, babasının yönetiminde olduğu gibi, her gün gizli güçleri olan kişilere danışmaktayken; Benarsi kâhinleri Hindistan'ın tarihinin şekillenmesine yardım etmekteyken ben acılı, şahsi anılara dönmek zorundayım çünkü ailemin 65 savaşında öldüğünü kesin olarak Mustafa dayımlarda öğrenmiştim, aynı zamanda benim gelişimden birkaç gün önce meşhur Pakistanlı şarkıcı, Şarkıcı Cemile'nin ortadan kaybolduğunu da.

... Deli Sonya yengem savaşta karşı tarafta olduğumu öğrenince bana yemek vermeyi reddetmiş (sofradaydık) ve ciyaklamıştı: “Tanrım ne cesaret! Senin beynin yok mu? Üst düzey bir Devlet Memurunun evine geliyorsun - kaçak bir savaş suçlusu, Allah! Dayının işini kaybetmesini mi istiyorsun? Hepimizi sokakta bırakmak mı istiyorsun? Utan utan! Git - çık git burdan, yoksa polis çağırıp seni hemen teslim ederiz. Git savaş esiri ol, bize ne, merhum kardeşimizin gerçek oğlu bile değilsin...”

Birbiri ardına şimşekler: Salim güvenliğinden endişe ediyor, aynı zamanda annesinin öldüğü gerçeğini öğreniyor, ayrıca durumunun düşündüğünden de zayıf olduğunu çünkü ailenin bu kanadına kimse onu kabullenmemiş; Mary Pereira'nın itirafını bilen Sonya her şeyi yapabilir!.. Ben titrek bir sesle soruyorum, “Annem öldü mü?” Belki de karısının fazla ileri gittiğini hisseden Mustafa dayı istemeye istemeye, “Takma kafana Salim, kalacaksın tabii - kalacak hanım, başka ne yapacaktık ki? - zavallının haberi bile yokmuş,” dedi.

Sonra bana anlattılar.

O çılgın ailenin ortasında ölüme birkaç yas borçlu olduğumu fark ettim; annemle babamın, Aliye ve Emerald teyzelerimin, Pia

yengemin, kuzen Zaferle Kifli prensesinin, Muhterem Valide'nin, uzak akrabam Zehra'yla kocasının vefatlarını öğrenince dört yüz gün yas tutmaya karar verdim, doğrusu da buydu; her biri kırk günlük on yas süresi. Sonra, sonra Şarkıcı Cemile meselesi vardı...

Bangladeş'te savaş arbedesi sırasında kaybolduğumu duymuştu; sevgisini hep iş işten geçtikten sonra gösterdiğinden belki de havadisler onu çileden çıkarmıştı. Cemile, Pakistan'ın Sesi, İnanç Bülbülü, budanmış, güve yenikli, savaşta bölünmüş Pakistan'ın yeni yöneticileri aleyhine bir şeyler söylemişti; Bay Bhutto B.M. Güvenlik Konseyine “Yeni bir Pakistan inşa edeceğiz! Daha iyi bir Pakistan! Ülkem beni dinliyor!” derken kardeşim onu herkesin içinde kötülüyordu; pakların en pakı, vatanseverlerin en vatanseveri benim öldüğümü duyunca asi olmuştu. (En azından ben öyle görüyorum; dayımdan duyduklarım sadece çıplak gerçeklerdi; diplomatik kanallardan duymuştu bunları ki onlar psikolojik teori üretmezlerdi.) Savaşı başlatanlara karşı tiradından iki gün sonra kardeşim ortadan kaybolmuştu. Mustafa dayım sözlerini yumuşatmaya çalışıyordu: “Orada çok kötü şeyler oluyor Salim; insanlar sürekli kayboluyor; en kötü ihtimali düşünmek zorundayız.”

Hayır! Hayır hayır hayır! Padma; yanılıyordu! Cemile devletin pençelerinde kaybolmamıştı çünkü o gece onu rüyamda gördüm; karanlığın gölgelerinde ve basit bir peçenin perdesi altında (Puf Amcanın anında göze çarpacak sırmalı brokar cadın değil sıradan siyah bir burkayla) hava yoluyla başkentten kaçıyordu; sonra sorgulanmadan, tutuklanmadan Karaçi'ye geliyor, bir taksiyle şehrin içlerine giriyordu, kilitli kapılar, yüksek bir duvar, duvarda benim çok zaman önce ekmek aldığım, kardeşimin zaafının mayalı ekmeklerini aldığım bir kapak; içeri girmek için izin istiyor, o sığınmak için yalvarırken rahibeler kapıları açıyor, evet güvenle içeri giriyor, kapılar arkasından kilitleniyor, bir görünmezlikle başka bir görünmezliği değiş tokuş ediyor, bir zamanlar Bakır Maymunken Hıristiyanlıkla flört eden Şarkıcı Cemile gizli Santa Ignacia tarikatının içinde güvenli bir sığınak bulurken bir Muhterem Valide daha ortaya çıkıyor... evet orada, güvende, kaybolmadı, vuran döven öldüren polisin pençesinde değil dinlenmede, İndus kıyısında isimsiz bir mezarda

değil, hayatta, ekmek pişiriyor, gizli rahibelere tatlı şarkılar söylüyor; biliyorum, biliyorum, biliyorum. Nereden mi biliyorum? Bir ağabey bilir; işte o kadar. Sorumluluk hissi beni yine sarıyor; çünkü ondan kurtuluş yok - Cemile'nin düşüşü de her zamanki gibi benim hatamdı.

Bay Mustafa Aziz'in evinde dört yüz yirmi gün kaldım... Salim ölüleri için gecikmeli bir mateme girmişti; ama sakın kulaklarımın kapalı olduğunu sanmayın! Etrafımda söylenenleri, dayımla yengem arasında tekrarlanan kavgaları (belki de dayım bu yüzden yengemi tımarhaneye kapatma kararını almıştı) duymadığımı sanmayın; Sonya Aziz bağırıyor “O bangi - o pis, iğrenç herif bizim yeğenimiz bile değil, neyin var anlamıyorum, onu kulağından tuttuğumuz gibi kapının önüne oturtmalıyız!” Mustafa sükûnetle cevap veriyor: “Zavallı çocuk üzüntüden mahvoldu, böyle bir şey yapamayız, anlaşana, aklı pek yerinde değil, çok kötü şeyler yaşamış.” Aklı pek yerinde değil! Bunu onlardan duymak çok acayipti - bir yamyam kabilesi bile bu aileden daha sakin ve uygardı! Bunlara neden katlandım? Çünkü bir rüyam vardı. Ama dört yüz yirmi gün boyunca bu rüya gerçek olmadı.

Düşük bıyıklı, uzun ama kambur, ebediyyen iki numara Mustafa dayımın Hanif dayımla alakası yoktu. Artık ailenin büyüğüydü, kendi neslinden 1965 felaketini atlatan tek kişi; ama bana hiç yardım etmedi... Hüzünlü bir akşam onu seçere dolu çalışma odasında yakaladım ve -gerekli ciddiyetle, alçakgönüllü ama kararlı jestlerle- ulusu kaderinden kurtarmak yolundaki tarihi misyonumu açıkladım; ama o içini derin derin çekerek “Salim benden ne yapmamı bekliyorsun? Seni evimde ağırlıyorum; ekmeğimi yiyor hiç iş yapmıyorsun - önemli değil, sen benim ölen kardeşimin hanesindensin, sana bakmam gerekir - iyisi mi burada kal, dinlen, kendini toparla; sonra bakarız. Sana bir katiplik filan ayarlayabiliriz belki ama bu ne idüğü belirsiz hayalleri bir kenara bırak. Ülkemiz iyi ellerde. İndiraji daha şimdiden radikal reformlar yapmaya başladı - toprak, vergi, eğitim reformu, doğum kontrolü- bu işi ona ve sarkarına bırakabilirsin.” Beni idare etmeye çalışıyordu Padma! Sanki küçük bir çocukmuşum gibi! Ahmak yerine konmanın o büyük aşağılayıcı utancı!

Nereye dönsem ketleniyorum; çölde bir peygamber, Mesleme gibi, ibn Sinan gibi! Ne kadar uğraşırsam uğraşayım çölden kurtulamıyorum. Ah yalaka dayıların kötücül yardım bilmezliği! En iyi ikinci dalkavuk akrabaların kırdığı umutlar! Dayımın terfi ricalarımı reddetmesi ters bir etki yarattı: o İndira'sını övdükçe ben kadından daha da nefret ettim.

Dayım aslında beni sihirbazlar gettosuna geri dönmem için hazırlıyordu ve onun için... Dul için.

Kıskançlık: sebebi buydu. Deli Sonya yengemin büyük kıskançlığı bir zehir gibi dayımın kulaklarına damlıyor, onu yeni mesleğime başlamam için bir adım atmaktan alıkoyuyordu.

Büyük adamlar hep küçük adamların insafına kalmışlardır zaten. Tabii bir de küçük deli kadınların.

Oradaki dört yüz on sekizinci günümde tımarhanenin atmosferinde bir değişiklik oldu. Birisi yemeğe geldi; şişman bir göbeği, yağlı buklelerle kaplı sivri bir kafası ve kadın tenasül uzvu gibi etli dudakları olan birisi. Onu gazetedeki resimlerinden çıkarır gibi oldum. Cinsiyetsiz, yaşsız, yüzsüz kuzenlerimden birine dönerek merakla sordum, “Acaba bu Sancay Gandhi değil mi?” Ama tozlaşmış yaratık öylesine sindirilmişti ki cevap bile veremedi... o muydu değil miydi? Şimdi yazdığım şeyleri o zamanlar bilmiyordum: o olağanüstü hükümetteki bazı üst düzeyler (aynı zamanda seçilmemiş bazı başbakan oğulları) kendilerini çoğaltma gücünü ele geçirmişlerdi... bir iki yıl sonra bütün Hindistan'da Sancaylardan kurulu çeteler kol gezecekti! İnanılmaz hanedanın geri kalan herkese doğum kontrolünü mecbur tutmasına şaşmamak lazım... yani belki oydu belki değildi; ama birisi Mustafa Aziz'le birlikte dayımın çalışma odasına girmişti; o gece -çaktırmadan içeriye göz attım-üzerinde ÇOK GİZLİ ve G.Ç.K. PROJESİ yazan kilitli siyah deri bir dosya gördüm; ertesi sabah dayım bana başka türlü bakıyordu, adeta korkuyla ya da bürokratların resmilerin nezdinde gözden düşenler için bir kenarda sakladığı o özel tiksintiyle. Daha o zaman beni neyin beklediğini anlamam gerekirdi; ama şimdi dönüp bakınca her şey çok kolay-mış gibi görünüyor. Şimdi geriye bakınca anlıyorum ama

çok geç, artık tarihin dışına atıldım, artık hayatımla ulusun hayatı sonsuza dek ayrıldı... dayımın anlaşılmaz bakışından kurtulmak için bahçeye çıktım ve cadı Parvati'yi gördüm.

Yanında görünmezlik sepetiyle kaldırımda oturuyordu; beni görünce gözleri sitemle parladı.

“Geleceğini söylemiştin ama hiç gelmedin,” dedi bir çırpıda. Başımı eğdim. “Yastaydım,” dedim özrümün yersiz olduğunu bile bile. “Ne fark eder - Tanrım, Salim, bizim kolonide kimseye gerçek büyümden söz edemiyorum, babam gibi olan Resim Sing'e bile, sürekli içine at içine at, çünkü böyle şeylere inanmıyorlar, ben de düşündüm ki, İşte Salim geldi, artık en azından bir arkadaşım olacak, konuşabiliriz, birlikte olabiliriz, birbirimizi biliyoruz ve arre nasıl söylemeli, Salim, senin umrunda değil, istediğini aldın, çekip gittin, ben senin için hiçbir şey ifade etmiyorum, biliyorum...”

O gece, deli gömleğiyle alınıp bir yerlere kapatılmasına (gazetenin iç sayfalarından birinde küçük bir haber çıkmıştı; dayımın bölümü huzursuz olmuştur herhalde) birkaç gün kalmış olan deli Sonya yengeme gerçekten aklını kaçırmış olanlara olduğu gibi malum olmuş ve yarım saat önce koca gözlü birinin gizlice zemin kat camından girdiği odaya baskın yapmıştı; beni cadı Parvati'yle yatakta yakaladı ve bunu müteakip Mustafa dayım beni korumaktan cayarak “Zaten hangilerden doğmuştun, hayatın boyunca pis kalacaksın,” dedi; gelişimin dört yüz yirminci gününde, aile bağlarından mahrum bir vaziyette dayımın evinden ayrılarak, Mary Pereira'nın suçu yüzünden bilmeden büyüdüğüm gerçek mirasım fakirlik ve sefilliğe döndüm. Cadı Parvati beni kaldırımda bekliyordu; bu baskından bir bakıma memnun olduğumu ona söylemedim çünkü o aydınlık gecenin karanlığında onu öperken yüzü nün değiştiğini, yasak bir aşkın yüzüne dönüştüğünü görmüştüm; Şarkıcı Cemile'nin hayaletvari yüz hatları cadı-kızınkilerin yerini almaya başlamıştı; Karaçi'de bir manastırda güvenlikte olan (biliyorum!) Cemile birdenbire burda da belirmişti, tek farkla, karanlık bir dönüşüme uğramıştı. Çürümeye başlamıştı, yasak aşkın korkunç kabartıları ye döküntüleri yüzüne yayılıyordu; tıpkı bir zamanlar Joe D'Costa'nın hayaletinin suçluluğun efsunlu cüzzamından erimesi gibi ensestin leş

kokulu çiçekleri kardeşimin hayaletvari yüz hatlarında açıyordu; yapamı-yordum, o tahammül edilmez hayal yüze dokunamıyor, bakamıyor, onu öpemiyordum; tam ayağa fırlayıp özlem ve utançla bağırmak üzereydim ki Sonya Aziz elektrik ışığı ve çığlıklarla bizi bastı.

Mustafa'ya gelince Parvati konusundaki tedbirsizliğim onun gözünde de benden kurtulmak için faydalı bir bahaneydi sadece; ama bundan emin değilim çünkü siyah dosya kilitliydi -elimdeki yegâne kanıtlar gözlerindeki bir bakış, korku kokusu, bir etiketteki üç harf-çünkü sonradan, her şey bittiğinde yerini kaybeden bir hanımla, tena-sül-dudaklı oğlu kilitli kapılar ardında iki gün boyunca dosya yakacaklardı; onlardan birinin üzerinde G.Ç.K. etiketi olup olmadığını nereden bilebiliriz ki?

Zaten kalmak istemiyordum. Aile: fazla abartılmış bir mefhum. Üzüldüm zannetmeyin! Bana açılan son şirin yuvadan kovulurken boğazıma bir yumru takıldı sanmayın - ayrıldığımda keyfim yerindeydi... belki bende bir anormallik var, köklü bir duygusal tepki verme eksikliği ama düşüncelerimin gözü hep yükseklerdeydi. Unutkanlığım da bundandır. Bana bir yumruk at; geri kaçarım. (Ama çatlaklara karşı hiçbir direncin faydası yok.) Kısacası: kamu hizmetinde terfi etme konusundaki eski saf ümitlerimi bir kenara bırakıp sihirbazlar mahallesine ve Cuma Camiinin çayası-na geri döndüm. İlk ve gerçek Buda Gautama gibi hayatımla rahatımı bırakıp bir dilenci gibi dünyaya atıldım. Günlerden 23 Şubat 1973'tü; kömür madenleriyle buğday piyasası kamulaştırılıyordu, petrol fiyatı hızla yükseliyordu, bir senede dört katına çıkacaktı ve Hindistan Komünist Partisi'nde Dange'nin Moskova hizbiyle Nambudiripad'ın H.K.P. (M.)si kopma safhasına gelmişti; ben Salim Sina da Hindistan gibi yirmi beş yıl altı ay sekiz günü arkada bırakmıştım.

Sihirbazların hemen hemen hepsi komünistti. Gerçekten de öyle: kızıllar! Asiler, toplum düşmanları, dünyanın cürufu - Tanrının evinin gölgesinde zındıkça yaşayan tanrısızlar topluluğu! Dahası utanmaz; masum kızıl; ruhlarında kahrolası lekeyle doğmuşlar! Şunu da söyleyeyim ki bunu öğrenir öğrenmez, Hindistan'ın İşizm denebilecek diğer gerçek inancıyla büyütülmüş olan ve onu

uygulayanları terk etmiş-onlar-tarafından-terk edilmiş olan ben kendimi evimde gibi rahat hissettim. Dönek bir İşist olarak büyük bir gayretle kızıllaşmaya koyuldum, sonra babamın bir zamanlar bembeyaz kesilmesi gibi hepten kıpkırmızı oldum öyle ki ülkeyi kurtarma görevimi başka bir ışık altında görüyordum artık; daha devrimci yöntemler keşfediyordum. Yardımını esirgeyen emir kulu dayılarla sevgili liderleri olmaz olsun! Kafam kitlelerle-doğrudan-iletişim düşüncesiyle dolu, sihirbazlar kolonisine yerleştim; burnumun harika nüfuz yeteneğiyle yerli ve yabancı turistlerin basit, turistçe sırlarının kokularını alıp onları şaşırtarak hayatımı kazanıyordum. Resim Sing onun kulübesinde kalmamı istemişti. Yılan tıslamala-nyla dolu sepetlerin arasında pürçük pürçük çuvalların üzerinde uyuyordum; ama umrumda değildi, hele hele açlığa susuzluğa sivrisineklere ve (başlangıçta) Delhi kışının kuru soğuğuna dayanabildiğimi öğrendikten sonra. Dünyanın En Büyüleyici Adamı olan bu Resim Sing gettonun da sorgusuz sualsiz reisiydi; sürtüşmeler ve meseleler onun her an hazır ve de nazır kocaman siyah şemsiyesinin altında çözülüyordu; koku aldığım kadar okuyup yazabildiğim için de ben, yılanlı gösterilerine her seferinde bir sosyalizm nutku ekleyen ve şehrin ana caddele-riyle pasajlarında yılan büyücüsü yeteneklerinden daha fazlasıyla ünlü olan bu anıtsal adamın bir nevi yaveri olmuştum. Şunu kesinlikle söyleyebilirim ki Resim Sing tanıdığım en büyük adamdı.

Bir öğleden sonra çaya sırasında, gettoya Mustafa dayımlarda gördüğüm o tenasül-dudaklı gencin bir kopyası geldi. Caminin basamaklarında bir pankart açıp iki yardımcısının eline tutuşturdu. Üzerinde FAKİRLİĞİ YOKEDİN yazıyordu ve İndira'nın Kongre'sinin buzağı emziren inek sembolünü taşıyordu. Adamın kendi yüzü de tombul bir buzağı yüzü gibiydi ve konuşurken kötü kokan nefesi bir tayfun gibi üzerimize boşalıyordu. “Biraderlerim! Hemşirelerim! Kongre size ne diyor? Bütün insanlar eşit yaratılmıştır!” Daha fazla ileri gidemedi; kalabalık güneş altındaki manda pisliği gibi kokan nefesinden uzaklaşıyordu; Resim Sing dalga geçmeye başladı. “Ha hay, kaptan, çok iyi ya!” Tenasül-dudak salak salak “İyi de kardeşim gülünecek bir şey varsa bize de söylesen,” dedi. Resim Sing başını

sallayarak ellerini beline koydu: “Konuşman kaptan! Tam anlamıyla harika bir konuşma!”

Kahkahası şemsiyenin altından yuvarlanıp bütün kalabalığa bulaştı, öyle ki gülmekten yerlerde yuvarlanıyorduk, karıncaları eziyor, tozlara bulanıyorduk; Kongre buzağısının sesinde panik vardı: “Bu da ne böyle? Bu adam eşit olduğumuza inanmıyor mu? Böyle bir fikre de nerden-” ama Resim Sing başının üzerinde şemsiyesiyle kulübesine doğru ilerliyordu. Tenasül-dudak rahatlayarak konuşmasına devam etti... ancak fazla uzun sürmedi çünkü Resim Sing sol kolunun altında kapaklı küçük yuvarlak bir sepet ve tahta flütüyle geri dönmüştü. Sepeti Kongre-wallah'in ayaklan dibine basamağa bıraktı; kapağı açtı; flütü dudaklarına götürdü. Yeniden yükselen kahkahalar arasında genç politikacı uykulu uykulu yuvasından yükselen bir kral kobrayı görünce bir karış havaya sıçradı... Te-nasül-dudak bağırıyor: “Ne yapıyorsun? Beni öldürmek mi istiyorsun?” Şemsiyesini kapamış olan Resim Sing onu hiç kaale almadan gitgide artan bir tempoyla flütü çalmayı sürdürüyor, yılan yükseliyor, flütün sesi mahallenin her köşesini doldurana ve caminin duvarlarını tehdit etmeye başlayana kadar hızlana hızlana çalmayı sürdürüyor Resim Sing, en nihayet o koca yılan havada asılı duruyor, tek dayanağı ezginin efsunu, sepetten iki metre yükselmiş kuyruğu üzerinde dans ediyor... Resim Sing tempoyu düşürüyor. Nagaraj yeniden çörekleniyor. Dünyanın En Büyüleyici Adamı flütü Kongre gencine veriyor: “Hadi bakalım kaptan,” diyor Resim Sing makul bir biçimde, “bir de sen dene.” Ama tenasül-dudak:

“Dostum, bunu yapamayacağımı biliyorsun!” diyor. Bunun üzerine Resim Sing kobrayı başının hemen altından tutuyor; viran haldeki dişlerini kahramanca sergileyerek kendi ağzını iyice iyice açıyor; Kongre gencine sol gözünü kırparak dilini sallayan yılanın kafasını kendi berbat oyuğuna sokuyor! Resim Sing kobrayı tam bir dakika sonra sepetine bırakıyor. Çok kibar bir biçimde gence diyor ki: “Gördün ya kaptan, işin doğrusu bu; bazıları diğerlerinden daha iyidir. Ama belki de öteki türlü düşünmek senin daha çok işine gelir.”

Bu sahneyi izleyen Salim Sina, Resim Sing ve sihirbazların gerçeğe ayaklan sağlam basan insanlar olduğunu öğrenmişti; gerçeği o kadar iyi kavramışlardı ki zanaatlerinin hizmetinde onu istedikleri gibi eğip bükebiliyorlar ama ne olduğunu asla unutmuyorlardı.

Sihirbazlar gettosunun problemleri Hindistan'daki komünist hareketin problemleriyle aynıydı; koloninin sınırları içinde ülkedeki Partiyi sarsan bölünmelerin ve ayrılıkların hepsi minyatür halde mevcuttu. Hemen eklemeliyim ki Resim Sing bunların hepsinin üzerindeydi; gettonun babası olarak, çekişen hizipleri gölgesinde uzlaştıran bir şemsiyenin sahibiydi ama yılan büyücüsünün şemsiyesi altına getirilen anlaşmazlıklar gitgide daha uzlaşmaz bir hal alıyordu; illüzyonistler, şapkadan tavşan çıkartanlar Bay Dange'nin Olağanüstü Halde Bayan Gandhi'yi destekleyen Moskova çizgisindeki resmi H.K.P.'si ardında saf tutmuştu; ancak akrobatlar daha da sola kaymaya, Çin-odaklı kanadın girift sapmasına meyletmeye başlamışlardı. Ateş ve kılıç yutucular ise Naksalit hareketinin gerilla taktiklerine alkış tutuyorlardı; ispiritizmacılarla, sıcak korlar üzerinde yürüyenler Nambudiripad'ın (ne Moksovacı ne Pekinci) manifestosunu destekliyorlar, Naksalitlerin şiddetini kınıyorlardı. Kâğıtçılar arasında Troçkist eğilimler vardı, hatta vantrilog kesiminin ılımlı üyeleri arasında seçimle-gelen-komünizm hareketi bile gelişmişti. Dini ve bölgesel bağnazlığın hiç olmadığı ama o milletimizin kadim bölünme marifetinin yeni çıkış noktalan bulduğu bir ortama girmiştim. 1971 genel seçimi sırasında Naksalit bir ateş yutucunun fikirleri yüzünden deliye dönen Moskova-çizgisinde bir sihirbazın şapkasından bir silah çıkarması sonucu meydana gelen tuhaf bir cinayeti bana üzüntüyle anlatmıştı Resim Sing; daha adam silahı çıkarır çıkarmaz Ho Chi Minh yandaşı hasmının üzerine alev püskürterek onu korkunç bir biçimde yakıp öldürmüştü.

Şemsiyesinin altında Resim Sing yabancı etkilerle hiç alakası olmayan bir sosyalizmden söz ediyordu. “Bakın kaptanlar,” diyordu kavga eden vantriloglarla kuklacılara, “köylerinize gidip Stalinlerden Maolardan mı söz edeceksiniz? Troçki'nin öldürülmesinden Bihari

yahut Tamil köylülerine ne?" Onun büyülü şemsiyesinin çayası cadıların en tahammülsüzlerini bile sakinleştirirdi; benim üzerimdeyse yılan büyücüsü Resim Sing'in yakında Mian Abdullah'ın seneler önceki ayak izlerini takip edeceği hissini yarattı; efsanevi Sinekkuşu gibi o da gettodan ayrılacak ve safı iradesinin gücüyle geleceği şekillendirmeye gidecekti; dedemin kahramanının aksine kendisi ve davası başarıya ulaşana kadar da durdurulamayacaktı... ama, ama. Hep bir ama. Olan oldu. Hepimiz biliyoruz.

Özel hayatımın hikâyesini anlatmaya devam etmeden önce, ülkemizin aşağılık "kara" ekonomisinin, resmi "beyaz" olan kadar büyük olduğunu bana gösterenin Resim Sing olduğunu da belirtmeliyim, bu işi de Bayan Gandhi'nin gazetedeki bir fotoğrafını göstererek yapmıştı. Ortadan ikiye ayrılmış olan saçlarının yarısı karbeyazı yarısı gecekara-sıydı öyle ki hangi taraftan profil verdiğine bağlı olarak ya kakıma ya da asa benziyordu. Saç ayrığının tarihte tekerrürü; aynı zamanda Başbakanın saç biçiminin bir benzeşi olarak ekonomi... bu önemli ayrımları Dünyanın En Büyüleyici Adamına borçluyum. Demiryolu bakanı Mişra'nın aynı zamanda resmen atanmış rüşvet bakanı olduğunu, kara ekonominin en büyük pazarlıklarının onda bittiğini ve hangi bakanlara ne kadar ödeme yapılacağını onun ayarladığını da Resim Sing'den öğrenmiştim; o olmasaydı Keşmir'deki seçimlerde hile yapıldığını da asla öğrenemezdim. Ama pek öyle demokrasi meraklısı da değildi: "Bu seçim işinin canı cehenneme," demişti bana, "Ne zaman seçim yapılsa kötü bir şey oluyor; vatandaşlarımız da soytarı gibi davranıyor." Devrim ateşinin etkisi altında olan ben akıl hocama itiraz etmeyi düşünemedim.

Tabii getto kurallarının bazı istisnaları da vardı; bir iki sihirbaz Hindu inançlarını koruyorlar ve politikada Hindusekter Cana Sangh partisini yahut bednam Ananda Marg aşinalarını tutuyorlardı; hokkabazlar arasında Swatantra'ya oy verenler bile vardı. Politika bir yana, yaşlı Re-şam Bibi iflah olmaz üç beş fantazistten biriydi; mesela kadınların mango ağaçlarına çıkmasını yasaklayan batıl inanca inanıyorlardı çünkü bir mango ağacı bir kadının ağırlığını taşıdı mı ilelebet acı meyva verirdi... sonra Çişti Han denilen tuhaf

fakir vardı, yüzü öyle yumuşak ve kırışıksızdı ki yaşı on dokuz mu doksan mı anlamanın imkânı yoktu; kulübesinin etrafına bambu çubuklarından ve renkli kâğıtlardan masalsı bir şey yapmıştı, evi yakındaki Kızıl Kale'nin rengârenk minyatür bir benzeri gibi duruyordu. Ancak kaleleştirilmiş kapısından içeri girdiğinizde bambu-ve-kâğıt burçlarla mazgalların, inceden inceye işlenmiş ihtişamlı cephesinin ardında herkesinki gibi tenekeyle kartondan ibaret bir kulübe olduğunu anlıyordunuz. Çişti Han uzmanlık alanı olan illüzyonistliğin gerçek hayatını etkilemesi gibi büyük bir aykırılığa sapmıştı; gettoda pek sevilmezdi. Sihirbazlar hayallerinden hastalık kapmamak için uzak dururlardı ondan. Gerçekten mucizevi güçlere sahip cadı Parvati'nin bu özelliğini ömrü billah neden gizli tuttuğunu anlamışsınızdır herhalde; geceyarısının ona verdiği bu yetiyi böylesi olasılıkları sürekli inkâr eden bir topluluk kolayca bağışlayamazdı.

Cuma Camiinin kör tarafında, yegâne tehlikenin çöplükte yemek arayanlardan, içinde yatacak hurda bir araba yahut paslı teneke arayanlardan gelebileceği, sihirbazların gözünden uzak bir yerde cadı Parvati büyük bir hevesle bana neler yapabildiğini gösterdi. On-on beşinin kalıntılarından yapılmış mütevazı bir şalvar-kamiz'de geceyarısı cadısı bir çocuk hevesi ve heyecanıyla bana numaralarını sergiledi. Kocaman gözlü, halat gibi atkuyruklu, güzel dolgun kırmızı dudaklı... ona bu kadar uzun süre direnmem mümkün değildi şayet o yüz, o hasta, çürüyen gözler burun dudaklar olmasaydı... İlk başta Parvati'nin yeteneklerinin sonu yok gibiydi. (Ama vardı.) Peki öyleyse: şeytanlar büyülenmiş miydi? Zenginlikler ve denizaşırı uçan halı seyahatleri vadeden cinler peydahlanmış mıydı? Kurbağalar prenslere dönüşmüş, taşlar mücevhere çevrilmiş miydi? Ruhlar satılmış, ölüler diriltilmiş miydi? Hiçbiri olmamıştı; cadı Parvati'nin bana gösterdiği büyü -uygulamaktan hoşlandığı yegâne büyü- “beyaz” diye bilinen türdendi. Sanki Brahman'ların kutsal kitabı Atharva-Veda bütün sırlarını ona ifşa etmiş gibiydi; hastalıkları iyileştiriyor, zehirlerin panzehirini buluyor (bunu kanıtlamak için kendini yılanlara sokturuyor ve garip bir törenle zehirle savaşıyordu; bu tören yılan tanrısı Takşasa'ya dua etmekten, Krimuka ağacının iyiliğiyle, eski, kaynamış giysilerin gücünü taşıyan suyu içmekten ve

bir büyü mırıldanmaktan ibaretti: Garudamand, kartal, tehiri içti ama zehir güçsüzdü; aynı şekilde onun gücünün yönünü değiştirdim, tıpkı bir okun yönünü değiştirir gibi) - yaraları iyleştirip tılsımlar hazırlayabiliyordu - sraktya büyüsünü ve Ağaç Ayinini biliyordu. Bütün bunları bir dizi olağanüstü gece gösterisinde, caminin duvarları altında bana ifşa etti - ama hâlâ mutlu değildi.

Her zamanki gibi bunun sorumluluğunu üstlenmek durumundayım; cadı Parvati'nin üzerinde asılı duran matem kokusu benim marifetimdi. Çünkü yirmi beş yaşındaydı ve benden onun izleyicisi olmamdan daha fazlasını bekliyordu; kim bilir neden, beni yatağında istiyordu - ya da daha doğrusu onun gibi, benim gibi, yetim olan Keralalı üç elastik kızla paylaştığı kulübedeki çuval parçasını onunla paylaşmamı istiyordu.

Benim için neler yaptı: onun büyüsünün etkisiyle Bay Zagallo yolduğundan beri çıkmayan saçlarım çıkmaya başladı; bitkisel lapaların iyileştirici gücü sayesinde yüzümdeki doğum lekeleri soldu; onun ihtimamı bacaklarımın çarpıklığını bile azaltıyor gibiydi. (Ama sakat kulağım için yapabileceği hiçbir şey yoktu; dünyada insanın ailesinden kalan mirası silebilecek güçte bir büyü yok.) Ama o benim için ne yaparsa yapsın, ben onun yapmamı en çok istediği şeyi bir türlü yapamıyor-dum çünkü caminin kör tarafının duvarları altında yan yana yatmamıza rağmen ayışığı bana onun gece yüzünün hep uzaklarda kaybolmuş kardeşiminkine dönüştüğünü gösteriyordu... hayır hayır kardeşim değil... Şarkıcı Cemile'nin çürüyen, korkunç bir biçimde bozulmuş yüzü. Par-vati gövdesine erotik tılsımlı yağlar sürüyordu; afrodizyak geyik kemiklerinden yapılma bir tarakla saçlarını bin kere tarıyordu ve (eminim) benim yokluğumda aklına gelen bütün aşk büyülerini deniyordu ama ben daha eski bir tılsımın etkisi altındaydım ve ondan kurtulamıyor gibiydim; beni seven tüm kadınların yüzlerinin... kimin çözülen yüzüne dönüştüğünü zaten biliyorsunuz, hem de burnumu dolduran o berbat kokuyla birlikte.

“Zavallı kız,” diyerek içini çekiyor Padma, ben de ona hak veriyorum ama Dul geçmişi şimdiyi geleceği benden tahliye edene kadar Maymun'un büyüsü altında kalacaktım.

Cadı Parvati en nihayet yenilgiyi kabul ettiğinde yüzü bir gecede korkutucu ve fazla belirgin bir somurtmaya büründü. Elastik yetimlerin kulübesinde uyumuş ve dolgun dudakları, tarifsiz ölçüde hisli bir küskünlükle bükülmüş vaziyette uyanmıştı. Yetim üçlü endişeyle kıkırdayarak yüzünün ne halde olduğunu söylemişlerdi; yüz hatlarını eski haline getirmek için ne kadar gayret gösterirse göstersin ne kaslar ne de cadılık başarı gösterememişti; sonunda trajedisine boyun eğerek direnmeyi bıraktı Parvati; Reşam Bibi de kendini dinleyen birini buldu mu “Zavallı kız - suratını asarken bir tanrı yüzüne üfledi herhalde,” demeye başladı.

(O yıl, tesadüf eseri, şehirlerdeki şık hanımların hepsi erotik görünmek için böyle ifadeler takınıyorlardı; Eleganza-73 moda şovunun hınzır mankenleri podyumda yürürken dudaklarını şişiriyorlardı. Sihirbazlar gettosunun berbat fakirliğinde somurtuk cadı Parvati yüz modasının doruklarındaydı.)

Sihirbazlar enerjilerinin büyük bir kısmını Parvati'yi tekrar güldürmeye vakfettiler. İşlerinden, sert rüzgârda devrilen teneke ve karton kulübeleri tekrar yapma angaryasından ya da fare öldürmekten artan zamanlarında onu eğlendirmek için en zor numaralarını yapıyorlardı ama somurtma yerinde duruyordu. Reşam Bibi kafuru kokan yeşil bir çay yapmış ve onu Parvati'nin gırtlağından aşağı zorla dökmüştü. Çay onu öyle bir kabız yaptı ki dokuz hafta boyunca barakasının arkasında tuvaletini yaptığını gören olmadı. Hokkabazların aklına, kızın merhum babasının yasını tekrar tutmaya başladığı gibi bir fikir takılmıştı, bunun üzerine eski bir muşamba parçasına adamın resmini yapıp çuval döşeğinin üzerine asmışlardı. Üçlü şakalar yapıyor, fazlasıyla canı sıkılan Resim Sing kobraları düğüm düğüm ediyordu ama nafile çünkü Parvati'nin engellenen aşkı kendi iyileştirme gücünün bile çok ötesindeydi, ötekiler ne yapabilirdi ki? Parvati'nin somurtmasının gücü gettoda adı konamayan bir huzursuzluk hissi yarattı, bütün sihirbazların bilinmeyene karşı duyduğu husumetin bile bertaraf edemediği bir huzursuzluktu bu.

Sonra Reşam Bibi'nin aklına bir fikir geldi. “Hepimiz aptalız,” dedi Resim Sing'e, “burnumuzun dibindeki şeyi göremiyoruz. Zavallı

kız yirmi beşine geldi baba - neredeyse evde kalacak! Koca istiyor!” Resim Sing etkilenmişti. “Reşam Bibi,” dedi ona tasdik ederek, “beyninde hâlâ hayat var.”

Bunun üzerine Resim Sing Parvati'ye uygun bir adam bulma işine sıvandı; gettodaki genç adamların çoğuna dil döküldü, zorlandı, tehdit edildi. Birkaç aday bulundu ama Parvati hepsini reddetti. Kolonideki geleceği en parlak ateş yutucu olan Bismillah Han'a, acı biber nefesini de alıp çekip gitmesini söylediğinde Resim Sing bile ümitsizliğe kapıldı. O gece bana “Kaptan bu kız benim için hem imtihan hem üzüntü; o senin iyi arkadaşın, aklına bir şey gelmiyor mu?” dedi. Sonra aklına bir fikir geldi ama bu fikri iyice ümitsizliğe kapılana kadar kendine saklayacaktı çünkü Resim Sing bile sınıf farkından etkileniyordu - otomatik olarak benim Parvati için “fazla iyi” olduğumu düşünüyordu, sözde “iyi bir aileden” olduğum için, yaşlı komünist o ana kadar benim... “Söylesene kaptan,” dedi bana utanarak, “günün birinde evlenmeyi düşünmüyor musun?”

Salim Sina içinde bir panik hissetti.

“Kaptan bu kızdan hoşlanıyor musun peki?” - Ben de böyle bir şeyi inkâr edemeyeceğimden “Tabii,” diye cevap verdim. Yılanlar sepetlerinde tıslarken Resim Sing'in ağzı kulaklarına varıyordu: “Ondan çok mu hoşlanıyorsun? Çok mu?” Ama geceleyin beliren Cemile'nin yüzünü düşünüyordum; umutsuz bir karar aldım: “Resimji, onunla evlene-mem.” Şimdi de o kaşlarını çatıyordu: “Yoksa evli misin kaptan? Seni bir yerlerde bekleyen karın çocukların mı var?” Artık yapacak bir şey kalmamıştı; büyük bir utançla “Ben kimseyle evlenemem Resimji. Ben çocuk sahibi olamam,” dedim.

Kulübedeki sessizlik tıslayan yılanlarla ve gecede vahşi köpeklerin ulumalarıyla iyice barizleşmişti.

“Doğru mu söylüyorsun kaptan? Bu tıbben kanıtlandı mı?”

“Evet.”

“Çünkü insanın böyle konularda yalan söylememesi gerekir, kaptan. İnsanın erkekliği hakkında yalan söylemesi kötü şans getirir. Her şey olabilir kaptan.”

Ben de Nadir Han'ın illetinin, aynı zamanda dayım Hanif Aziz'in de illetinin, dondurulmanın ardından uzun bir süre babam Ahmet Sina'ya musallat olan illetin başıma gelmesini dileyerek daha da öfkeyle yalan söyledim: “Söyledim ya,” diye bağırdı Salim, “doğrusu bu, o kadar!”

“Öyleyse kaptan,” dedi Resimji trajik bir tavırla yumruğunu alnına vurarak, “vay zavallı kızın haline.”

Bir Düğün

23 ŞUBAT 1975'te cadı Parvati'yle evlendim, kovulup da sihirbazlar gettosuna dönüşümün ikinci yıldönümünde.

Padma kaskatı: çamaşır ipi gibi gergin gübre-nilüferim soruşturuyor: “Evlendin mi? Ama dün gece evlenmeyeceğini söylüyordun - bana bunca gündür, haftadır, aydır neden söylemedin?”

Ona hüzünle bakıp zavallı Parvati'min öldüğünü daha önce de söylediğimi hatırlattım, hem doğal bir ölüm de değildi... Padma ağır ağır gevşerken ben hikâyeme devam ediyorum: “Beni kadınlar yaptı, kadınlar bozdu. Muhterem Valide'den Dul'a kadar, hatta onların da ötesinde sözde cins-i Latif’in (bence hatalı bir terim) insafına kaldım hep. Belki de bir bağlantı meselesiydi bu: Hindistan Ana, Bharat-Mata genelde dişi düşünülmez mi? Hem bildiğiniz gibi ondan kaçış yoktur.”

Bu hikâyede benim doğumumdan önce anlatılan otuz iki yıl vardı; yakında ben de otuz bir yaşımı dolduracağım. Altmış üç yıl boyunca, geceyarısından önce ve sonra kadınlar ellerinden gelenin hem en iyisini hem de (söylemeden olmaz) en kötüsünü yapmamazlık etmediler.

Bir Keşmir gölünün kıyısında kör bir toprakağasının evinde Nesim Aziz beni delik çarşafların kaçınılmazlığına yazgıladı; aynı gölün sularında ilse Lublin tarihe karıştı, onun son isteğini unutmadım; Nadir Han yeraltına saklanmadan önce anneannem Muhterem Vali-de'ye dönüşerek isimlerini değiştiren kadınlar zincirini başlattı, bugün bile devam ediyor bu - hatta Kasım ismini alan ve Pioneer Cafe'de elleri dans eden Nadir'i bile etkiledi; Nadir sahneden çekilince de annem Mümtaz Aziz Emine Sina oldu;

Sonra evde kalmışlığının öfkesiyle diktiği bebek elbiselerini bana yollayan Aliye vardı ve benim biberlikleri talim ettirdiğim masayı kuran Emerald; Vızıldanan bir adamın hizmetine sunduğu parasıyla hâlâ ara ara nükseden iyimserlik hastalığını başlatan Kuç Naheen Ranisi vardı; Eski Delhi'nin Müslüman mahallesinde Zehra adında

uzak bir akraba vardı, flörtleri babamda sonradan ortaya çıkacak Fernanda'lar ve Flory'ler zaafını yaratmıştı; Sıra Bombay'da. Winkie'nin Vanita'sı William Methwold'un saç ayrığına dayanamamıştı ve ördek Nussie bir bebek yarışını kaybetmişti; Mary Pereira ise aşk adına tarihin bebek künyelerini değiştirmiş ve ikinci annem olmuştu...

Kadınlar, kadınlar, kadınlar: Toxy Catrack sonradan geceyarısı çocuklarının gireceği kapıyı aralamıştı; dadısı Bi-Appah dehşet saçan bir kadındı; Emine'yle Mary'nin rekabetçi sevgisi, annemin ben çamaşır sandığındayken bana gösterdiği şey: evet Siyah Mango burnumu çekmeme neden olmuş ve melek-olmayan bir şeyleri ortaya salmıştı!.. Sonra Evelyn Lilith Burns, bisiklet kazasının nedeni, beni tepeden aşağı tarihin orta yerine atmıştı.

Bir de Maymun. Maymun'u unutmamalıyım.

Ama beni parmağımı kaybetmeye kışkırtan Masha Miovic de vardı; yüreğimi intikam ateşiyle dolduran Pia yengem ve hoppalığıyla korkunç, uzaktan kumandalı, gazete kesikli intikamımı mümkün kılan Lila Sabarmati;

Benim hediye ettiğim Superman çizgi romanını bulup, oğlunun yardımıyla onu Yüce Husro Husrovand'a çeviren Bayan Dubaş vardı;

Bir de hayalet gören Mary.

Pakistan'da, boyun eğmenin ülkesinde, pakların evinde Maymun'un Şarkıcı'ya dönüşmesini izlemiştim, ona ekmek taşımış ve âşık olmuştum; kendim hakkındaki gerçeği bana söyleyen de bir kadındı, Tai Bibi. İç karanlığımın bağrında Pufiyelere yönelmiş ve altın dişli bir gelin tehdidinden kıl payı kurtulmuştum.

Buda olarak yeni bir başlangıç yaptığımda bir tuvalet temizleyici-siyle yatmış ve sonucunda da elektrikli pisuvara maruz kalmıştım; doğuda bir çiftçinin karısı beni baştan çıkarmıştı, sonucunda Zaman katledilmişti; tapınaktaki hurilerden de son anda kurtulmuştuk.

Caminin gölgesinde Reşam Bibi bir uyarıda bulunmuştu.

Ben de cadı Parvati'yle evlenmiştim.

“Aman efendi,” diye bağırıyor Padma, “bu kadar kadın çok fazla!”

Onunla aynı fikirdeyim; üstelik Keşmir ve evlilik hayalleri kaçınılmaz bir biçimde bana da sızan Padma'yı saymadım bile, benim de istememe neden oluyor, keşke, keşke, öyle ki bir zamanlar çatlaklara boyun eğmişken şimdi memnuniyetsizlik, kızgınlık, korku ve üzüntü hissediyorum.

Ama hepsinin ötesinde Dul.

“Vallahi!” diyerek dizine vuruyor Padma, “Çok fazla efendi; çok fazla.”

Çok fazla kadınımı nasıl düşünmeliyiz? Bharat-Mata'nın pek çok yüzü gibi mi? Hatta daha da fazlası... dişi cinsel organıyla temsil edilen mayanın dinamik yönü, kozmik enerji olarak mı?

Mayanın dinamik yönüne Şakti denir; belki de Hindu panteonunda bir ilahın aktif gücünün kraliçesinde bulunması rastlantı değildir! Ma-ya-Şakti analık eder, ama aynı zamanda “bilinci, rüya-ağında bulandırır”. Çok fazla kadın; hepsi de Şakti olan, bufalo şeytanını öldüren, Ma-hişa gulyabanisini yenen, Kali Durga Çandi Çamunda Uma Sati ve Par-vati olan... ve aktif olduğunda kırmızıyla resmedilen tanrıça Devi'nin tezahürleri mi?

“Onu bilmem,” diyerek ayaklarımı yere basmaya zorluyor Padma, “Onlar sadece kadın, hepsi bu.”

Kaçtığım hayal dünyâsından geri dönüp hızın önemini hatırlıyorum; çıt tık takırın zorlamasıyla düşünceleri bir kenara bırakıp başlıyorum.

Her şey nasıl oldu; Parvati kaderini kendi ellerine almaya nasıl karar verdi; benim dudaklarımdan çıkan bir yalan onu nasıl bir ümitsizliğe şevketti ki bir gece döküntü giysileri arasından bir tutam kahraman saçı çıkarıp tınlayan kelimelerle konuşmaya başladı.

Salim tarafından defedilen Parvati onun en büyük düşmanını hatırladı; üzerinde yedi boğumu olan, ucuna metal kanca iliştirilmiş bir bambu çubuğunu alıp kulübesinde bağdaş kurarak mırıldanmaya başladı; sağ elinde İndira'nın Kancası sol elinde bir tutam saç,

kahramanı yanına çağırdı. Parvati Şiva'yı çağırdı; ister inanın ister inanmayın Şiva geldi.

Baştan beri dizler ve burun vardı, burun ve dizler; ama bu anlatı boyunca onu, ötekini arka plana itip durdum (tıpkı bir zamanlar Çocukların konseylerinden uzaklaştırdığım gibi). Artık daha fazla gizlenemeyecek çünkü 1974 Mayısında bir sabah - acaba çatlayan belleğim yüzünden bana mı öyle geliyor, yoksa gerçekten Racastan çöllerinin Hindistan'ın ilk nükleer bombasıyla sarsıldığı 18 Mayıs mıydı? Şiva'nın hayatımda patlaması Hindistan'ın önceden uyarmadan nükleer çağa adım atmasıyla gerçekten de aynı anda mı olmuştu? Sihirbazlar gettosuna geldi. Üniformalı, sırmalı yıldızlı bir Binbaşı olan Şiva Ordu motosikletinden indi; Ordu pantolonunun mütevazı hakisine rağmen ölümcül dizlerinin meşhur çifte yumrusunu seçmek mümkündü... Hindistan'ın en fazla nişana sahip savaş kahramanıydı ama bir zamanlar Bombay'ın arka sokaklarında bir apaş çetesinin başkanlığını yapmıştı; bir zamanlar, savaşın meşru şiddetini keşfetmeden önce fahişeler sokak kenarlarında boğazlanmış olarak bulunuyordu (biliyorum, biliyorum, hiç kanıt yok); şimdinin Binbaşı Şiva'sı ama aynı zamanda Wee Willie Winkie'nin oğlu uzun zaman önce susmuş şarkıların sözlerini hâlâ hatırlıyordu: “İyi Geceler Hanımlar” yeri geldikçe hâlâ kulaklarında çınlıyordu.

Burada atlanmaması gereken ironiler var; Salim düştükçe Şiva yükselmemiş miydi? Şimdi kenar mahallede oturan kimdi, komuta yücelerinden aşağı bakan kim? Hayatların yeniden üretilmesi için savaş gibisi yok... her neyse, pekâlâ da Mayısın 18'i olabilecek o gün Binbaşı Şiva sihirbazlar gettosuna gelip mahallenin zalim sokaklarında yüzünde garip bir ifadeyle yürümeye başladı, bu ifade yeni zenginlerin fakirliğe karşı duyduğu sınırsız tiksintiyle daha gizemli bir başka şeyin karışımıydı: çünkü mütevazı mekânımıza cadı Parvati'nin büyüleriyle çekilen Binbaşı Şiva onu buraya gelmeye zorlayan gücün ne olduğunu bilmiyordu.

Aşağıdakiler Binbaşı Şiva'nın kariyerinin son döneminin bir özeti; bu hikâyeyi evlendikten sonra Parvati'nin anlattıklarını toparlayarak oluşturdum. Öyle görünüyor ki bir numaralı düşmanım yiğitlikleri hakkında ona böbürlenmekten hoşlanıyormuş, bu yüzden

de anlattıklarının gerçeği biraz çarpıttığını hesaba katmakta fayda var; ancak onun Parva-ti'ye anlattıkları, Parvati'nin de bana yinelediklerinin işin esasından çok da uzak olduğunu düşünmeyi gerektirecek bir sebep yok.

Doğu'daki savaş bittiğinde Şiva'nın korkunç yiğitliklerinin efsanesi şehirlerin sokaklarında fısıldanıyordu, sonra gazetelerle dergilere sıçradı ve böylelikle kalbur üstü ailelerin salonlarına sızarak ülkenin ev sahibelerinin kulaklarına koyu bulutlar halinde çöktüler, böylece Şiva sadece askeri rütbesinin değil sosyal statüsünün de yükseldiğini fark etti; artık bin bir değişik davete -ziyafetlere, müzik dinletilerine, briç partilerine, diplomatik resepsiyonlara, partilerin politik konferanslarına, büyük şölenlere, aynı zamanda küçük yerel pikniklere, okul spor müsabakalarına, son moda balolara- çağrılıyor, ülkenin en soylu ve kibarları tarafından alkışlanıyor, kapışılıyordu; bütün bu güruha yiğitliklerinin efsaneleri sinekler gibi yapışmıştı, bu sinekler gözlerinin üzerinde yürüyor genç adamı efsanesinin sisi ardından görmelerine neden oluyordu, parmaklarının uçlarını kaplıyor ona efsanesinin büyülü katmanından dokunmalarını sağlıyordu, dillerine yerleşiyor onunla sıradan bir insanmış gibi konuşmalarını engelliyordu. O sırada önerilen harcama kesintileriyle politik bir savaşa girmiş olan Hint Ordusu böylesi karizmatik bir elçinin kıymetini anladığından kahramanın etkili hayranları arasında gezinmesine göz yumuyordu; Şiva yeni hayatını memnuniyetle kabullenmişti.

Bıraktığı gür bıyığa emir eri her gün kişnişli ketenyağı sürüyordu; büyük adamların oturma odalarına iki dirhem bir çekirdek giriyor, politik dedikodulara katılıyor ve Bayan Gandhi'yi gönülden desteklediğini ilan ediyordu, büyük ölçüde de muhalifi Morarci Desai'ye duyduğu nefret yüzünden; adam katlanılmaz ölçüde yaşlıydı, kendi sidiğini içiyordu, pirinç kâğıdı gibi hışırdayan bir teni vardı ve Bombay eyaletinin başkanı olduğunda alkolü yasaklamış, genç gundaları, yani holiganları yahut apaşları, yani çocuk Şiva'nın ta kendisini tutuklatmıştı... ama böyle boş konuşmalar düşüncelerinin küçük bir bölümünü meşgul ediyordu, geri kalan bölüm tümüyle hanımlara ayrılmıştı. Şiva da çok fazla kadın arasında kalmıştı ve

askeri zaferi takip eden o sarhoşlukta askeri ününe rakip çıkan gizli bir nam salmıştı - “beyaz” bir efsanenin yanına “kara” bir efsane. Kadın toplantılarında ve kanasta oyunlarında kulaktan kulağa ne fısıldanıyordu? İki üç süslü hanımın bir araya geldiği her yerde kıkırtılar arasında mırıldanılan neydi? Şuydu: Binbaşı Şiva'nın adı çapkına çıkmıştı; kadın avcısı; zengin boynuzlayıcısı; kısacası bir damızlık.

Nereye gitse kadınlar vardı -Parvati'ye böyle anlatmıştı- kıvrımlı, kuş gibi yumuşak gövdeleri mücevherlerinin ve şehvetlerinin ağırlığı altında inliyordu, gözleri efsanesinin sisiyle kaplanmıştı; istese bile onları reddetmek güç olurdu. Ama Binbaşı Şiva'nın reddetmek gibi bir niyeti yoktu. Onların küçük trajedilerini -iktidarsız kocalar, dayak, ilgi eksikliği- sevimli yaratıkların öne sürdükleri bahaneleri sempatiyle dinlerdi. Benzin istasyonundaki anneannem gibi (ama daha sinsi emellerle) kadınların sızlanmalarının sabırlı bir dinleyicisi olurdu; balo salonlarının avizeli ihtişamında viskisini yudumlarken, onların gözlerini kırpıştırmalarını, inlerken imalı bir biçimde iç çekmelerini izlerdi; her seferinde de, sona geldiklerinde ya çantalarını düşürür, ya içkilerini döker, ya elindeki bastonu devirirlerdi, sırf o yere eğilip düşeni kaldırsın diye, o zaman sandaletlerinin arasına sıkıştırılmış, ojeli parmakları altında zarifçe duran notları görürdü. O günlerde (Binbaşıya inanırsak şayet) Hindistan'ın güzel, rezil begümleri acayip sakarlaşmışlardı, hizmetkârları da geceyarısı randevularından, yatakodası camlarına tırmanan begonvil sarmaşıklarından, gemilerini yolcu etmekle, çay ihraç etmekle ya da İsveçlilerden rulman satın almakla meşgul kocalardan söz eder olmuşlardı. Bu talihsizler evde yokken Binbaşı evlerini ziyaret edip en kıymetli varlıklarını çalıyordu; kadınları onun kollarına düşüyorlardı. Bu çapkınlık döneminin en hararetli zamanlarında ona âşık en az on bin kadın vardı (Binbaşının verdiği rakamı ikiye böldüm).

Tabii sonuçta çocuklar da oldu. Aydınlık geceyanlarının dölleri. Zenginlerin beşiklerinde güvencede olan güzel neşeli bebekler. Hindistan haritasının her yerinde piçler bırakarak yoluna devam etti savaş kahramanı; ama (bunu da Parvati'ye kendi söylemiş) hamile

kalan kadına karşı ilgisini aniden kaybetme gibi tuhaf bir kabahat işliyormuş; ne kadar güzel, duygulu, sevgi dolu olurlarsa olsunlar kendi çocuğunu , taşıyanların hepsinin yatakodalanndan ayağını çekmiş; gözleri kızarmış güzel hanımlar boynuzlu kocalarını ikna etmek zorunda kalıyorlar-mış, tabii senin çocuğun sevgilim, hayatım, hık demiş burnundan düşmüş, üzgün olduğumu da nereden çıkardın, bunlar mutluluk gözyaşları.

Bu şekilde terk edilen kadınlardan biri de Roşanara'ydı, çelik imparatoru S. P. Shetty'nin çocuk karısı; Bombay'da Mahalakshmi Hipodromunda Şiva'nın gururunun o kocaman balonunu patlatmıştı. Şiva'yı görünce adeta canlanıp kendilerini sahiplerinin ellerinden atan şallarla şemsiyeleri sahiplerine iade ederek padokta dolaşırken Roşanara Shetty binbaşının karşısına çıkmıştı, tam yolunun ortasında duruyor geçmesine izin vermiyordu, on yedi yaş gözlerinde çocukluğun vahşi şımarıklığı vardı. Şiva soğuk bir tavırla askeri şapkasına dokunarak kızı selamladı ve yanından geçmeye yeltendi ama kız tehlikeli, buz gibi bir gülümsemeyle iğne gibi sivri tırnaklarını koluna geçirerek onunla birlikte yürümeye başladı.

Yürürlerken çocuksu zehirini onun kulağına akıttı; sabık âşığına karşı duyduğu nefret ve hınç Şiva'yı kendine inandıracak ustalığı göstermesini sağladı. Umursamaz bir tavırla bunun çok gülünç olduğunu fısıldadı, Tanrım, yüksek sosyetenin arasında nasıl da horoz gibi dolaşıyordu, bütün kadınlar da arkasından gülüyordu, Evet Binbaşı Sahib kendinizi kandırmayın, yüksek sınıftan kadınlar hayvanlarla köylülerle vahşilerle yatmaktan oldum olası hoşlanmışlardır, sizin hakkınızda da böyle düşünüyoruz, Tanrım, yemek yemenizi izlemek çok iğrenç, çeneden akan o salça, çay fincanlarını hiç saplarından tutmadığınızı görmüyor muyuz sanıyorsunuz, geğirtilerinizi, yellenmelerinizi duymuyor muyuz, siz sadece bizim evcil maymunumuzsunuz, Binbaşı Sahib, çok faydalı ama temelde bir soytarı.

Roşanara Shetty'nin saldırısından sonra savaş kahramanı dünyasını başka bir gözle görmeye başladı. Artık nereye gitse kadınların yelpazeleri arkasında kıkırdadığını görür gibi oluyordu; daha önce hiç fark etmediği tuhaf alaylı bakışları fark ediyordu; her

ne kadar davranışlarını düzeltmeye çalışsa da işe yaramıyordu, ne kadar dikkat ederse o kadar sakarlaşıyordu, öyle ki tabağındaki yemekler paha biçilmez Kelim halılarına dökülüyor, geğirtileri gırtlağından çıkarken tünelden çıkan bir tren gibi gürlüyor, tayfun şiddetinde yelleniyordu. Yeni parıltılı hayatı onun için her gün yinelenen bir aşağılanmaya dönüşmüştü artık; güzel hanımların sarkıntılıklarını tekrar yorumladı, aşk notlarını parmaklarının altına sıkıştırmakla onun önlerinde eğilmesini sağladıklarını anladı... bir adamın ne kadar erkek olursa olsun, bir kaşığı nasıl tutacağını bilmediği için hakir görüldüğünü öğrendiğinde o eski şiddetin, yukarıdakilere ve güçlerine duyduğu nefretin içinde tekrar canlandığını hissetti, işte (sanırım - yok eminim) bu yüzden Olağanüstü Hal diz-Şiva'ya biraz güç kapma şansı tanıdığında ikinci bir davet beklemedi.

15 Mayıs 1974'te Binbaşı Şiva Delhi'deki birliğine döndü; kendi iddiasına göre, üç gün sonra, çok uzun zaman önce Geceyarısı Çocuklarının Konferasında tanıdığı o koca gözlü güzeli, Dakka'da saçından bir tutam isteyen at kuyruklu fettanı bir kez daha görme isteğine kapıldı.

Binbaşı Şiva Parvati'ye onu sihirbazlar gettosuna gelmeye iten şeyin Hindistan yüksek sosyetesindeki fahişelerden kurtulmak olduğunu söylemişti; görür görmez o dolgun dudaklarına vurulmuştu; onunla gelmesini istemesinin yegâne nedeni de bunlardı. Ama şimdiye kadar Binbaşı Şiva'ya karşı fazla cömert davrandım - kendi şahsi tarih versiyonumda onun ifadesine fazla yer ayırdım; bu yüzden de tokmak-dizli Binbaşı onu gettoya getirenin ne olduğunu düşünürse düşünsün ben cadı Parvati'nin büyüsü olduğunda ısrarlıyım.

Binbaşı Şiva motosikletiyle geldiğinde Salim gettoda değildi; nükleer patlamalar, çöl sathının altında gözden ırak Racastani çoraklarını sarsarken, benim hayatımı değiştiren patlama da gözümden ırak meydana geldi. Şiva Parvati'yi bileğinden yakaladığında ben Resim Sing'le birlikte şehrin bir sürü kızıl hücresinin düzenlediği bir acil durum konferansında, ulusal demiryolu grevinin iyi ve kötü yönlerini tartışıyordum; Parvati hiç

tereddüt etmeden kahramanın Honda'sının selesine binerken, ben hükümetin sendika liderlerini tutuklamasını kınıyordum. Kısacası ben politikayla, ulusu kurtarma hayalleriyle meşgulken Parva-ti'nin cadılığının güçleri kınalı avuçlar, şarkılar ve imzalanan bir mukaveleyle bitecek bir planı harekete geçiriyordu.

... Mecburen başkalarının adına da cevap vermek zorundayım; başına ne geldiğini sadece Şiva söyleyebilir; döndüğümde Parvati'nin nasıl gittiğini bana Reşam Bibi anlatmıştı, “Zavallı kız, bırak gitsin, ne zamandır çok üzüntülüydü, suçu ne?”; uzaktayken başına neler geldiğini de bana sadece Parvati anlatabilirdi. Binbaşının savaş kahramanı olarak ulusal statüsü askeri kuralların biraz dışına çıkmasına olanak tanıyordu; bu yüzden de kimse, ne de olsa evli-erkekler bölümü olmayan bir yere neden kadın getirdiğini ona sormadı; Şiva da hayatındaki bu hayret verici değişimin nereden kaynaklandığını bilmeden, kendisine söylendiği gibi hasır koltuğa kuruluyordu, Parvati botlarını çıkarıyor, ayaklarını ovuyor, ona yeni sıkılmış limon kokan sular getiriyor, emir erini yollayıp bıyığını kendisi yağlıyor, dizlerini okşuyor, üstüne üstlük öyle nefis bir de biriani pişiriyordu ki Şiva başına ne geldiğini merak etmekten vazgeçip tadını çıkarmaya başlamıştı.

Cadı Parvati o basit ordu karargâhını bir saraya çevirmişti, tanrı-Şiva'ya layık bir Kailasa'ya; kızın gözlerinin büyülü göllerinde kaybolan, dudaklarının erotik dolgunluğundan dayanılmaz ölçüde tahrik olan Binbaşı Şiva da dört ay boyunca mütemadiyen onunla ilgilendi; daha doğrusu yüz on yedi gece boyunca. Ancak 12 Eylül’de her şey değişti; çünkü Parvati bu konudaki fikirlerini bile bile, önünde diz çöküp hamile olduğunu söyledi.

Şiva'yla Parvati'nin ilişkisi artık fırtınalı bir meseleye dönüşmüştü, tokatlarla, kırılan tabaklarla doluydu; büyük Himalayalar'da Kailasa Dağında kendileriyle aynı adı taşıyan tanrıların sonsuz evlilik savaşının dünyadaki bir yankısıydı... Binbaşı Şiva bu sefer kendini içkiye verdi, bir de orospulara. Savaş kahramanının Hindistan'ın başkentindeki orospu rotası Salim Sina'nın Karaçi sokaklarındaki Lambretta seya-hatleriyle büyük bir benzerlik gösteriyordu; Roşanara Shetty'nin ifşaatı yüzünden

zenginlerin yanında elden ayaktan kesilen Binbaşı Şiva keyfi için para ödemeye başlamıştı. O dillere destan bereketi öyle fazlaydı ki (bir yandan döverken bir yandan Parvati'yi ikna etmeye çalışıyordu) bir sürü düşük kadını terk edemeyecek kadar çok sevecekleri bebeklere hamile bırakarak meslek hayatlarını sona erdirmişti; avizeli salonların begümlerinden peydahladığı piçler taburunun bir aynasıydı başkentte peydahladığı sokak çocuğu ordusu.

Politik göklerde de kara bulutlar toplanıyordu; ahlaki çöküntünün, enflasyonun, açlığın, cehaletin, topraksızlığın kol gezdiği Bihar'da Caya Prakaş Narayan bir işçi ve öğrenci koalisyonuyla îndra Kongre'sine kafa tutuyordu; Gucerat'da isyanlar çıkıyor, trenler yakılıyor, Morarci Desai o kurak eyalette (Chimanbhai-Patel'e bağlı) Kongre hükümetini düşürmek için ölüm orucuna başlıyordu... ölmesine gerek kalmadan başarıya ulaştığını söylemeye gerek yok; kısacası Şiva'nın zihninde öfke kabarırken ülke de öfkeleniyordu; peki Parvati'nin karnında bir şeyler büyürken doğan neydi? Cevabı biliyorsunuz: 1974'ün sonlarında C. P. Narayan ve Morarci Desai Canata Morca, halk cephesi diye bilinen muhalefet partisini kurdular. Binbaşı Şiva o orospudan bu orospuya savrulurken İndira Kongresi de savruluyordu.

Sonunda Parvati onu büyüsünden kurtardı. (Başka bir açıklama mümkün değil; büyülenmemiş olsaydı daha hamile kaldığını öğrenir öğrenmez onu kapının önüne koymaz mıydı? Büyü kaldırılmasaydı bu işi hiç yapabilir miydi?) Bir rüyadan uyanır gibi başını sallayan Binbaşı Şiva artık ona en çok korktuğu şeyleri temsil ediyormuş gibi görünen balon karınlı bir kenar mahalle kızıyla buldu kendini - çocukluğunun kenar mahallelerinin, kaçtığı o yerlerin kişileşmiş haliydi bu kız; ve çocuğu vasıtasıyla o yerler onu tekrar aşağı aşağı aşağı çekmeye uğraşıyordu... onu saçlarından sürükleyerek motosiklete attı, kısa bir süre sonra Parvati sihirbazlar gettosunun kıyısında tek başına duruyordu, geldiği yere geri dönmüştü, yanında oradan ayrılırken sahip olmadığı tek bir şey getirmişti; o şey hasır bir sepetteki görünmez adam gibi içinde saklıydı, büyüyor büyüyor büyüyordu, tam planladığı gibi.

Neden böyle söylüyorum? - Çünkü doğrusu bu olmalı; çünkü sonradan olanlar bunu gösteriyor; çünkü cadı Parvati'nin benim onunla evlenmemek için öne sürdüğüm tek savunmayı ortadan kaldırmak için hamile kaldığına inanıyorum. Ama ben sadece anlatacağım ve analizi gelecek kuşaklara bırakacağım.

Ocak ayının soğuk bir gününde, Cuma Camiinin en yüksek minaresindeki müezzinin bağırışı dudaklarından çıkar çıkmaz donup kutsal kar halinde şehrin üzerine dökülürken Parvati döndü. Durumu hakkında hiç şüphe kalmasın diye beklemişti; Şiva'nın artık sona eren sevdasının ona kazandırdığı temiz, yeni giysilerinin altından kabanyordu içindeki sepet.

Yakınlaşan zaferden emin olan dudakları moda somurtuşlarını bırakmışlardı; mümkün olduğunca çok kişi görünüşündeki değişikliği görsün diye Cuma Camiinin basamaklarında dururken kocaman gözlerinde simli bir tatmin ışıltısı seçiliyordu. Resim Single caminin çayasına döndüğümde onu böyle buldum. Çok kederliydim; cadı Parvati'nin şiş karnı üzerinde ellerini sükûnetle kavuşturmuş görüntüsü, kristal havada usul usul savrulan uzun saçları da beni neşelendirmedi.

Resimji ile ben Genel Posta Binasının arkasındaki dar, yoksul sokaklara gitmiştik, rüzgârda kâhinlerin, harikalar göstericilerinin, çıkıkçıların anıları asılıydı; Resim Sing orada her geçen gün daha politikle-şen bir gösteri yapmıştı. Efsanevi ustalığı halim selim büyük bir kalabalık çekmişti; yükselip alçalan flüt namelerinin etkisiyle yılanlarının mesajını hareketleriyle vermesini sağladı. Ben çırak rolünde önceden hazırlanmış bir tiradı söylerken yılanlar konuşmamı sahneledi. Ben refah dağılımındaki büyük eşitsizlikten söz ederken iki kobra bir dilenciye para vermeyi reddeden zengin bir adamın pantomimini yapıyorlardı. Polis tacizi, açlık hastalık cehalet hem konuşuldu hem de kobraların danslarıyla gösterildi; sonra Resim Sing gösterisini bitirerek kızıl devrimin doğasından söz etmeye başladı, havayı vaatler dolduruyordu, öyle ki polislerin postanenin arka kapısında belirip coplarla ve göz yaşartıcı bombalarla kalabalığı dağıtmasına kalmadan kalabalıkta ağzı laf yapanlar Dünyanın En Büyüleyici Adamı'nı sıkıştırmaya başlamışlardı bile. Belki de

yılanların, dramatik içeriği belli ki biraz muğlak olan üstü örtülü mimleri onları ikna edememişti, bir genç bağırdı: “Ohe Resimji, seni Hükümete alsınlar, İndiramata bile seninki kadar güzel vaatlerde bulunmuyor!”

Sonra göz yaşartıcı bomba atıldı ve öksürerek, ağzımızda bir şeyler geveleyerek, körlemesine, suçlular gibi ayaklanma polisinden kaçmak zorunda kaldık, koşarken yalandan bağırıyorduk. (Tıpkı bir zamanlar Callianvalla Bagh'da olduğu gibi - ama en azından bu sefer kurşun yoktu.) Ama gözyaşları gazdan kaynaklansa da Resim Sing boşboğazın saçmalıkları yüzünden korkunç bir karamsarlığa kapılmıştı çünkü adam onun en büyük gururu olan gerçeğe bağlılığını sorgulamıştı; gazla sopaların ardından ben de içime kapanmış, birdenbire midemde bir huzursuzluk güvesinin varlığını fark etmiştim; içimde bir şeyler Resim Sing'in yılan dansıyla resmettiği zenginlerin mutlak kötülüğüne itiraz ediyordu; “Her şeyin iyisi kötüsü var - beni onlar büyüttü, bana onlar baktı Resimji!” demek geldi içimden. Sonra Mary Pereira'nın suçunun beni sadece bir değil iki dünyadan da ayırdığını anlamaya başladım; dayımın evinden kovulduktan sonra Resim-Sing'e-göre-dünyanın da içine tam giremiyordum; aslında ülkeyi kurtarma isteğim de boş bir hayaldi; olanaksız bir şey, bir aptalın aylaklığı.

Sonra kış gününün haşin berraklığında değişmiş profiliyle karşıma Parvati çıktı.

Tam da -yanlış mı hatırlıyorum? Acele etmeliyim; sürekli bir şeyler unutulup gidiyor- bir dehşet günüydü. Tam da -eğer başka zaman değilse- Reşam Bibi'yi Dalda Vanaspati kolilerinden yaptığı kulübesinde soğuktan donmuş, yatar vaziyette bulduğumuz gündü. Rengi masmavi kesilmişti, Krişna mavisi, İsa mavisi, arada bir gözlere akan Keşmir göğü mavisi; onu Yamuna kıyısında çamurların ve bufaloların arasında yaktık, sonuçta benim düğünümü de kaçırmış oldu ki üzücü bir şeydi bu çünkü bütün yaşlı kadınlar gibi düğünleri severdi; geçmişte kına törenlerine büyük bir şevkle katılıp, gelinin arkadaşlarının damatla ailesini aşağıladığı töresel şarkılarda başı çekerdi. Bir keresinde öyle zekice ve incelikli hakaretlerde bulunmuştu ki damat alınıp düğünden vazgeçmişti; ama Reşam hiç

umursamamıştı, son zamanlarda delikanlılar tavuk gibi yüreksiz ve kararsızsa, bunun kendi suçu olmadığını söylemişti.

Parvati gittiğinde yoktum; döndüğünde de orada değildim; tuhaf bir gerçek daha vardı... eğer unutmadıysam, eğer başka bir gün olmamışsa... yine de bana öyle geliyor ki Parvati'nin döndüğü gün, Samasti-pur'da bir tren kompartımanında bulunan Hintli bir bakanı bir patlama tarih kitaplarına uçurmuştu; atom bombaları patlarken ayrılan Parvati, demiryolu ve rüşvet bakanı Bay L. N. Mişra bu dünyadan ebediyyen ayrıldığında geri dönmüştü. Alametler, alametler... belki Bombay'da, ölü pomfretler ters dönmüş kıyıya vuruyorlardı.

26 Ocak Cumhuriyet Günü illüzyonistler için iyi bir zamandı. Büyük kalabalıklar havai fişek gösterileriyle filleri izlemek için toplandığında şehrin hilebazları hayatlarını kazanmaya çıkardı. Ama benim için günün başka bir anlamı vardı; evliliğe dair kaderim Cumhuriyet Gününde mühürlenmişti.

Parvati geri döndükten sonra gettodaki yaşlı kadınlar ne zaman yanından geçseler utançtan kulaklarını tutmayı âdet edinmişlerdi; gayri meşru çocuğunu hiçbir suçluluk belirtisi göstermeden taşıyan Parvati masumane güler, yürümesine devam ederdi. Ama Cumhuriyet Gününün sabahı uyandığında eski ayakkabılara bağlanmış bir ipi kapısında buldu ve sular seller gibi ağlamaya başladı, serinkanlılığı hakaretlerin bu en büyüğü karşısında eriyip gitmişti. Resim Sing'le ben yılan sepetleriyle dolu kulübemizden çıktığımızda onun (hesaplı mı? samimi mi?) üzüntüsüyle karşılaştık, onu gören Resim Sing kararlı bir edayla dişlerini sıktı. “Kulübeye geri dönelim kaptan,” dedi En Büyüleyici Adam, “Konuşmamız lazım.”

Kulübede, “Kusura bakma kaptan, ama konuşmak zorundayım. Bir erkeğin hayatında hiç çocuk sahibi olmaması çok kötü bir şey bence. Bir oğul sahibi olamamak seni üzüyor, değil mi kaptan?” İktidarsızlık yalanına kısılmış olan ben, Resim Sing Parvati'nin şerefini koruyacak, aynı zamanda benim kısırlık meselemi de halledecek bir evlilik teklif ederken sessiz kaldım;

Parvati'nin yüzüne baskın çıkan ve beni delirtecek gibi olan Şarkıcı Cemile'nin yüzünden korkmama rağmen bu teklifi reddedemedim.

Parvati -eminim tam da planlandığı gibi- beni hemen kabul etti, geçmişte rahatlıkla hayır dediği gibi bu sefer de kolayca evet dedi; bunun ardından Cumhuriyet Günü kutlamaları da özellikle bizim için dü-zenleniyormuş gibi bir havaya büründü ama benim kafam başka şeyle meşguldü; kader, kaçışsızlık, seçimin antitezi hayatımı bir kez daha hükmü altına almıştı, bir kez daha bir çocuk kendi babası olmayan bir adamın oğlu olacaktı, ama korkunç bir ironi neticesi çocuk babaanne-siyle dedesinin gerçek torunu olacaktı; bu iç içe geçmiş neseplerin ağına tutulmuş vaziyette, neyin başladığını, neyin bittiğini, başka gizli bir geri sayımın ilerlemekte olup olmadığını ve çocuğumla birlikte neyin doğacağını merak ediyordum.

Reşam Bibi'nin yokluğuna rağmen düğün hiç de fena geçmedi. Parvati' nin Müslümanlığı kabulü (Resim Sing'i rahatsız etmişti ama geçmişteki bir hayatın beni mecbur kıldığı bir şeydi) kızıl sakallı bir Hacı tarafından gerçekleştirildi, adam bunca kışkırtıcı, dürteleyeci kâfirin arasında kendini biraz huzursuz hisseder gibiydi; kocaman sakallı bir soğana benzeyen adamcağızın kaçırdığı bakışları altında Parvati Allah' tan başta Tanrı olmadığına ve Muhammed'in onun peygamberi olduğuna inancını beyan etti; onun için hayallerimin hazinesinden seçtiğim bir ismi aldı, Leyla oldu, gece, böylece o da tarihimin yinelenen döngülerine tutuldu, isimlerini değiştirmek zorunda kalan bütün diğer insanların bir yankısına dönüştü... annem Emine Sina gibi cadı Parvati de çocuk sahibi olabilmek için başka bir insan oldu.

Kına töreninde sihirbazların yarısı beni sahiplenip “aile” işlevini yüklendiler; geri kalan yansı Parvati'nin tarafını tuttu ve alengirli kına desenleri avuçlarıyla topuklarında kururken gecenin ilerleyen saatlerine kadar şarkılarla neşeli hakaretler söylendi; Reşam Bibi'nin yokluğu hakaretlerin kıyıcılığını biraz yumuşatsa da buna pek üzüldüğümüzü söyleyemem. Nikâh sırasında mutlu çift, Reşam'ın yıkılan kulübesinin Dalda-kutularından aceleyle yapılan bir kerevete oturuyorlardı, sihirbazlar da ciddi yüzlerle yanımızdan geçerken kucaklarımıza bozuk paralar atıyorlardı; yeni Leyla Sina

bayıldığında herkes memnuniyetle gülümsedi çünkü her iyi gelinin düğününde bayılması gerekirdi, hiç kimse onun mide bulantısından ya da sepetindeki çocuğun tekmelerinden bayılmış olabileceğini söyleme densizliğinde bulunmadı. O gece sihirbazlar öyle harika bir gösteriye başladılar ki söylentisi Eski Şehri sardı ve seyretmeye bir sürü kişi geldi; bir zamanlar kamuya duyurunun yapıldığı yakınlardaki bir mahalleden Müslüman işadamları, gümüşçüler, Çandni Çouk'tan milk-shake satıcıları, gece piyasaya çıkanlar ve (bu sefer) safı kibarlıktan, kendi mikroplarını bize bulaştırmamak için taktıkları cerrah maskeleriyle Japon turistler geldi; Japon turistlerle fotoğraf makinesi mercekleri hakkında konuşan pembe Avrupalılar, çıkırdayan deklanşörler, patlayan flaşlar vardı; turistlerden biri bana Hindistan'ın bir sürü ilginç geleneği olan, gerçekten de harika bir ülke olduğunu söyledi, ah bi de sürekli Hint yemekleri yemek zorunda kalmasay-dı. Valima, yani gerdekte (bu sefer delikli ya da deliksiz kanlı çarşaf filan yoktu çünkü gerdek gecemizi gözlerim sıkı sıkı kapalı, gövdem ka-rımınkine arkasını dönmüş, karanlıkta Şarkıcı Cemile'nin yüzü gelip de bana musallat olacak diye korku içinde geçirdim) sihirbazlar düğün gecesi yaptıklarının da fevkinde gösteriler yaptılar.

Ama bütün tantana sona erdiğinde (bir sağlam bir sakat kulakla) geleceğin amansız sesinin üzerimize çöktüğünü duydum: tik tak, gitgide kuvvetleniyordu, ta ki Salim Sina'nın -aynı zamanda bebeğin babasının da- doğumu 25 Haziran gecesinin olaylarında aynen yansıyana kadar.

Gizemli suikastçılar hükümet görevlilerini öldürmekteyken, Bayan Gandhi'nin bizzat seçtiği Baş Yargıç A. N. Ray kıl payı kurtulmuşken, sihirbazlar gettosu başka bir gizem üzerinde yoğunlaşmıştı: cadı Parvati'nin büyüdükçe büyüyen karnı.

Canata Morca olmadık yönlere doğru genişleyip, (tıpkı Parvati'nin benimle evlenip de gettonun bize düğün hediyesi olarak Reşam Bibi'nin kulübesinin yerine yaptığı barakaya taşınmadan önce yanlannda yaşadığı, bizim lastik vücutlu üçlümüz gibi) Maocu Komünistlerden Ananda Marg'ın aşırı sağcı üyelerine kadar her türlü görüşü içine alırken, Sol-Sosyalistlerle muhafazakâr Swantantra

üyeleri aynı saflara geçmişken... halk cephesi böyle gülünç bir biçimde genişlemekteyken ben, Salim, karımın genişleyen ön cephesinin ardında neyin büyümekte olduğunu düşünüyordum durmadan.

Halkın İndira'nın Kongre'sinden duyduğu memnuniyetsizlik hükümeti bir sinek gibi ezme raddesine gelmişken, gözleri her zamankinden daha da irileşmiş yeni Leyla Sina, ağırlığı kemiklerini tuzla buz etme raddesine gelmiş bebeğin altında taş gibi kımıldamadan oturuyordu; Resim Sing çok eski bir lafı masumane yankıladı: “Hey kaptan! Toraman bir şey olacak bu; nur topu gibi bir bebek!”

Sonra Haziranın on ikisi geldi.

Tarih kitapları, gazeteler, radyo programlan 12 Haziran günü saat ikide Başbakan İndira Gandhi'nin, Allahabad Yüksek Mahkemesi Yargıcı Jag Mohan Lah Sinha tarafından, 1971 seçimlerine hile karıştırmaktan suçlu bulunduğunu söylüyor; ama şimdiye kadar hiç açıklanmamış bir şey var ki o da cadı Parvati'nin (yeni Leyla Sina) saat tam ikide sancılanmasıdır.

Parvati-Leyla'nın doğum sancıları on üç gün sürdü. Birinci gün Başbakan, mahkûmiyetinin onu kamu hizmetinden altı yıllığına men eden zorunlu hükmüne rağmen istifa etmeyi reddedetmekteyken cadı Parvati'nin rahim ağzı da katır tepmesi kadar acı veren tekmelere rağmen açılmayı inatla reddediyordu; ebe vazifesini üstlenmiş elastik üçlü tarafından kadının işkence çektiği kulübeden atılmış olan Salim Sina ve Resim Sing onun faydasız çığlıklarını dışarıdan dinlemek zorunda kalmışlardı, sonra ateş yutucular, kâğıtçılar, kor üzerinde yürüyenler gelip sırtlarına vurarak pis şakalarda bulundular; gerisayımı sadece benim kulaklarım duyabiliyordu... Tanrı bilir neye doğru bir geri sayımdı bu, sonunda korkuya kapılıp Resim Sing'e “Başına ne gelecek bilmiyorum ama hiç de iyi bir şey değil...” dedim.

Resimji beni ikna etmeye çalıştı: “Merak etme kaptan! Her şey yolunda gidecek! Nur topu gibi bir bebek doğacak, bak görürsün!” Parvati bağırdıkça bağırıyor, gece güne ağanyordu; ikinci gün

Gucerat'da Bayan Gandhi'nin seçim için gösterdiği adaylar Canata Morca tarafından alaşağı edilirken Parvati'm öyle büyük acıların pençesindeydi ki çelik gibi kaskatı kesilmişti, bebek doğana ya da ne olacaksa olana kadar ağzıma lokma koymamaya karar verdim, onun acı çektiği kulübenin dışına bağdaş kurup sıcakta korkudan titreyerek lütfen ölmesin lütfen ölmesin lütfen ölmesin diye dua etmeye başladım, evliliğimiz boyunca onunla hiç sevişmememe, Şarkıcı Cemile'nin hayaletine rağmen dua edip oruç tuttum, Resim Sing'in “Allah aşkına kaptan,” demelerini umursamadım; dokuzuncu gün gettoya korkunç bir sessizlik çökmüştü, öyle mutlak bir sessizlikti ki müezzinin sesi bile içine sızamıyordu, öyle muazzam güçlere sahip bir sükûnetti ki Raştrapati Bhavan'da Başbakan'ın evinin önündeki Canata Morca gösterisinin sesini bile bastırıyordu, bir zamanlar anneannemle dedemin Agra'daki evlerine çöken o büyük sessizlikle aynı sarmalayıcı büyüyü taşıyan öyle dehşet dolu bir dilsizlikti ki dokuzuncu gün Morarci Desai'nin Başkan Ahmet'ten şerefsiz Başbakanı azletmesini isteyen konuşmasını duyamadık; dünyadaki yegâne sesler Parvati-Leyla' nın mahvolmuş iniltileriydi, sancılar üzerine dağlar gibi yığıldıkça sesi sanki uzun boş bir acı tünelinin içinden gelir gibiydi, bu esnada onun acısıyla elden ayaktan kesilmiş olan ben bağdaş kurmuş beynimdeki sessiz tiktakla oturuyordum; barakanın içinde elastik üçlü Parvati'nin gözeneklerinden çeşme gibi fışkıran nemi korumak için üzerine su döküyorlar, dilini ısırmasın diye ağzına çubuk sokuyorlar ve gözkapaklarını zorla kapamaya uğraşıyorlardı, gözleri öyle korkutucu bir biçimde dışarı fırlamıştı ki yere düşüp kirlenecekler diye korkuyorlardı, sonra on ikinci gün, ben açlıktan öleyazmışken şehrin başka bir yerinde Yargıtay Bayan Gandhi'ye temyize kadar istifa etmesine gerek olmadığını ama ne Lok Sabha'da oylamaya katılabileceğini ne de maaşını alabileceğini bildirirken ve Başbakan bu kısmi zaferin sarhoşluğuyla muhaliflerini Kolili bir balıkçı kadının gurur duyacağı bir üslupla taciz ederken, Parvati'min doğumu öyle bir safhaya girdi ki had safhada bitkin olmasına rağmen rengi akıp gitmiş dudaklarından bir dizi kötü kokulu küfür savuracak enerjiyi bulmayı başardı, küfürlerinin lağım kokusu burunlarımızı doldurup midemizi bulandırdı ve üç elastik bağırarak barakadan dışarı

fırladılar, o kadar kasılmış, o kadar renksizleşmişti ki adeta şeffaflaşmıştı, eğer bebek hemen gelmezse kesin ölecekti, kulaklarımda tik tak zonklayan o tik tak, ta ki emin olana kadar, evet, yakında yakında yakında, üçlü on üçüncü günün akşamında yatağının yanına geri döndüklerinde çığlığı bastılar Evet evet itmeye başlamıştı, hadi Parvati, ıkın ıkın ıkın ve Parvati gettoda ıkınırken C. P. Narayan'la Morarci De-sai de İndira Gandhi'yi dürtüyorlardı, üçlü it it it diye bağırırken Canata Morca liderleri polisi ve Orduyu yetkisi elinden alınmış Başbakanın gayri meşru emirlerine uymamaya zorluyordu, yani bir bakıma Bayan Gandhi'yi ıkınmaya zorluyorlardı, gece geceyarısına doğru kararırken, çünkü ne olursa hep o saatte olur, üçlü geliyor geliyor geliyor diye çığlıklar atmaya başladı, başka bir yerde de Başbakan kendi çocuğunu doğuruyordu... gettoda, yanında aç bilaç, bağdaş kurmuş vaziyette oturduğum barakada oğlum geliyor geliyor geliyordu, kafa çıktı, diye bağırdı üçlü, bu esnada Merkezi İhtiyat Polisi Canata Morça'nın liderlerini tutukluyordu, tarifsiz yaşlı, neredeyse mitolojik Morarci Desai ve C. P. Narayan da dahil, ıkın ıkın ıkın, o korkunç geceyarısının tam göbeğinde tiktak kulaklarımı zonklatırken bir çocuk doğmuştu, gerçekten de nur topu gibi, sonunda öyle kolay çıkı vermişti ki meselenin ne olduğunu anlamak mümkün değildi. Parvati acınası son bir çığlık atmıştı ve oğlan fırlayıvermişti, bu esnada Hindistan'ın her yerinde polis insanları tutuk-luyordu, Moskova-yanlısı Komünistler dışında bütün muhalefet liderlerini, öğretmenleri, avukatları, şairleri, gazetecileri, sendikacıları, aslına bakılırsa Madam'ın konuşmaları sırasında hapşırmaya yeltenmiş olan herkesi; üç elastik kız bebeği yıkayıp eski bir sariye sararak görsün diye babasına getirdiklerinde, tam o anda Olağanüstü Hal lafı ilk kez duyuluyordu, yurttaşlık haklan askıya alınmış, basın sansürlenmiş, silahlı birimler alarma geçmiş, bölücü güçler tutuklanmıştı; bir şey bitiyordu, bir şey doğuyordu ve tam da yeni Hindistan'ın doğduğu, iki uzun yıl sürecek daimi bir geceyarısının başladığı anda oğlum, yenilenen tiktakın çocuğu dünyaya gelmişti.

Dahası da var: çünkü o sonsuz uzun geceyarısının bulanık alacakaranlığında Salim Sina oğlunu ilk gördüğünde kendini

tutamayarak gülmeye başladı, beyni açlıktan hırpalanmıştı, evet, ama fütursuz kaderinin o komik küçük oyunlarından bir yenisini oynaması da vardı işin içinde; güçsüzlükten küçük bir kızın kıkırtısına benzeyen gülüşüm yüzünden çileden çıkan Resim Sing: “Yapma kaptan! Deli gibi ne o öyle! Oğlun oldu kaptan, sevin!” dese de Salim Sina doğumu kadere isterik bir biçimde kıkırdayarak karşıladı çünkü oğlan, bebek, oğlan-oğlum Adem, Adem Sina'nın her şeyi yerli yerindeydi - bir kulakları hariç. Kafasının iki yanında yelken gibi iki işitme çıkıntısı vardı, öyle büyük kulaklardı ki bunlar üçlü ilk anda korkuyla bunun küçük bir fil kafası olduğunu zannetmişlerdi.

... “Kaptan, Salim kaptan,” diye yalvarıyordu Resim Sing, “kendine gel! İnsan iki kulak yüzünden delirir mi?”

Eski Delhi'de doğdu... evvel zaman içinde. Yok, bu yetmez, tarihi söylemeden olmaz: Adem Sina 25 Haziran 1975'te, gecenin gölgelediği bir gecekondu mahallesinde doğdu. Ya saati?

Saat de önemli. Söylediğim gibi: geceleyin. Yok, yok, biraz daha ayrıntılı... Aslına bakılırsa saat tam geceyarısını vurduğunda. Akreple yelkovan tokalaşmışlardı. Söy-leyiver gitsin, söyle hadi: tam Hindistan Olağanüstü Hal'e girdiği anda o da bu dünyaya girmişti. Herkes nefesini tutmuştu; ülke çapında sessizlik ve korkular vardı. O gece vaktinin gizemli zorbalığı yüzünden bebek esrarlı bir biçimde tarihe kelepçelenmişti, kaderi sıkı sıkıya ülkesinin kaderine zincirlenmişti. Hakkında kehanette bulunulmadan, kutlamalar yapılmadan gelmişti; başbakanlar ona mektup yazmamıştı; ama yine de benim bağlantımın devri tamamlanırken onunki başlamıştı. Tabii onun bu konuda fikri hiç sorulmamıştı; ne de olsa o zaman daha kendi burnunu bile silmekten acizdi.

Babası olmayan bir babanın çocuğuydu; ama aynı zamanda gerçekliği kimsenin düzeltemeyeceği bir biçimde tahrip eden bir zamanın da çocuğuydu;

Büyük büyükbabasının gerçek torunuydu ama fil hastalığı burnu yerine kulaklarını etkilemişti - çünkü aynı zamanda Şiva ve Parvati'nin oğluydu; fil başlı Ganeş'ti; Enine boyuna öyle büyük kulaklarla doğmuştu ki Bihar'daki kurşun sesleriyle Bombay'daki

lathi-mağduru liman işçilerinin çığlıklarını duymuş olmalıydı... çok fazla şey duyan, sonuçta da hiç konuşmayan bir çocuktu, ses ifratından dilsizleşmişti, öyle ki o zamanla şimdi arasında gecekondularla turşu fabrikası arasında tek kelime söylediğini duymadım; Göbeği içeri girmek yerine dışarı fırlamayı seçmişti, bu yüzden de Resim Sing huşuyla bağırmıştı, “Bimbisi, kaptan! Bimbisine bak!” ve daha ilk günlerden itibaren vakarla, saygımıza mazhar olmuştu;

Öyle sabırlı iyi huylu bir çocuktu ki ağlamayı ya da mızıldanmayı külliyen reddedişiyle üvey babasının kalbini kazanmış, babası gülmeyi bırakıp sessiz bebeği usulca kollarında sallamaya başlamıştı;

Kollarda sallanırken bir şarkı dinlemişti, gözden düşmüş bir ayahın tarihi aksanıyla söylenen bir şarkı: “Ne olmak istersen olabilirsin, istediğin her şey olabilirsin.”

Ama artık yelken kulaklı, sessiz oğlumu da doğurduğuma göre aynı anda meydana gelen diğer doğum hakkında yanıtlanması gereken sorular var: Salim'in ulusu kurtarma hayali, tarihin ozmotik dokularından bizzat Başbakan'ın düşüncelerine mi sızmıştı? Devletle benim aramdaki denkliğe olan inancım Madam'ın zihninde o günlerin o meşhur sloganına mı dönüşmüştü: Hindistan îndira'dır Indira Hindistan'dır? Merkezde olmak için birbirimizle rekabet halinde miydik - benimki kadar derin bir anlam tutkusuyla mı doluydu - o yüzden mi, o yüzden mi?..

Saç biçimlerinin tarihin akışı üzerindeki etkisi: nazik bir mesele daha. William Methwold'un saç ayrığı olmasaydı bugün burada olmayabilirdim; eğer Milletin Anası'nın saçı tek renk olsaydı yumurtladığı Olağanüstü Hal'in karanlık bir tarafı olmayabilirdi. Ama saçının bir tarafı beyaz bir tarafı siyahtı; Olağanüstü Hal'in de -halka açık, görünür, belgeli, tarihçilerin uğraştığı- bir beyaz kısmı, bir de gizli saklı söylenmemiş karanlık tarafı vardı, bizim konumuz da o.

Bayan İndira Gandhi 1917 Kasımında Kamala ve Cavaharlal Nehru'nun kızları olarak dünyaya gelmişti. Göbekadı Priyadarşini'ydi. “Mahatma” M. K. Gandhi'yle akrabalığı yoktu; soyadı 1952'de

sonradan “ulusun damadı” denecek olan Feroze Gandhi'yle yaptığı evlilikten mirastı. İki oğullan olmuştu, Raciv ve Sancay ama 1949'da babasının evine dönmüş ve onun “resmi yardımcısı” olmuştu. Feroze de orada yaşamak için bir girişimde bulundu ama başarılı olmadı. Nehru Hükümetinin ateşli bir eleştirmeni oldu, Mundra skandalini ortaya çıkarıp zamanın ekonomi bakanı T. T. Krişnamaçari'yi istifaya zorladı. Bay Gandhi 1960'ta kırk yedi yaşında kalp durmasından öldü. Sancay Gandhi ve sabık-model karısı Menaka Olağanüstü Hal sırasında iyice ön plana çıktılar. Sancay Gençlik Hareketi özellikle kısırlaştırma kampanyasında çok başarılı oldu.

Bu biraz basit özeti Hindistan Başbakanının 1975'te on beş yıllık dul olduğunu gözden kaçırmayın diye yazdım. Daha doğrusu (büyük harfin faydası olabilir) bir Dul.

Evet, Padma: İndira Ana daha o zamandan kancayı bana takmıştı.

Geceyarısı

HAYIR! - Ama yapmalıyım!

Anlatmak istemiyorum! - Ama her şeyi anlatacağıma yemin ettim. - Hayır, geri alıyorum, bunu anlatamam, bazı şeylerin anlatılmaması kuşkusuz daha iyi. - Yok olmaz; başa gelen çekilir! - Ama fısıldayan duvarları, ihaneti, kırt kırtı, göğüsleri yaralanmış kadınları nasıl anlatayım? - Özellikle de onları anlatmalısın. - Ama nasıl yapabilirim, bana bir bak, kendimi parçalıyorum, kendimle bile uzlaşamıyorum, deli gibi konuşup atışıyorum, çatlaklar, bellek gidiyor, evet, bellek yarıklara akıp karanlık tarafından yutuluyor, sadece parçalar kaldı geri, onlar da artık anlamlı değil! - Ama yargılamaya kalkışmamalıyım, sadece devam etmeliyim (madem başladım) sonuna kadar; anlamlıyı-anlamsızı yargılamak artık bana düşmez (belki de hiç düşmedi). - Ama ya dehşeti, yapamam, yapmayacağım yapmamalıyım yapmayacağım yapamam hayır! - Kes şunu, başla. - Hayıf! - Evet.

Rüyayı mı? Belki de bir rüyaymış gibi anlatabilirim. Evet, belki bir kâbus: yeşil ve siyah Dul'un saçları ve kavrayan eli ve çocuklar mmff ve küçük toplar ve birer birer ve ikiye bölünüyorlar ve küçük toplar yeşil siyah uçuyor uçuyor ve eli yeşil tırnakları katran kara.

Rüya filan yok. Ne yeri ne zamanı. Hatırlandığı şekilde, gerçekler. Olabildiğince. Nasıl olduysa: Başla. - Başka şansım yok mu? - Hiç yok; hiç oldu mu zaten? Hep zorunluluklar, mantıki sonuçlar, kaçınılmazlıklar, tekerrür; maruz bırakılmalar, kazalar, kaderin dürtüklemeleri; ne zaman şansın oldu ki zaten? Ne zaman seçme hakkın oldu? Ne zaman şunu, bunu, ötekini özgürce seçebildin? Başka şansın yok; başla. - Evet.

Dinleyin:

Sonsuz gece, güneşsiz günler haftalar aylar, daha doğrusu derede yıkanmış bir tabak kadar soğuk bir güneşin altında (çünkü en ufak bir ayrıntıyı bile atlamamak lazım) bizi deli bir geceyarısı ışığında yıkayan bir güneşin altında geçen günler; 1975-76 kışından söz ediyorum, Kış, karanlık, bir de verem.

Bir zamanlar denize bakan mavi bir odada, bir balıkçının işaret parmağının altında tifoya yakalanmış ve yılan zehiriyle kurtulmuştum; şimdi, benim onu evlatlığa kabul etmemle birlikte tekerrürün hanedanlık ağlarına takılan bizim Adem Sina da hayatının ilk aylarını hastalığın görünmez yılanlarıyla boğuşarak geçirmek zorunda kalmıştı. Veremin yılanları boğazına dolanıp onu havasız bırakıyorlardı... ama o kulakların ve sessizliğin çocuğuydu, havasız kaldığında da hiç ses çıkarmıyordu; soluk almaya çalışırken hiç hırıltı çıkmıyordu gırtlağından. Kısacası oğlum hastalanmıştı ve annesi Parvati veya Leyla'nın büyü yeteneğiyle otlar aramaya gitmesine, suda iyice kaynatılmış otlardan yapılan merhemlerin sürekli tatbik edilmesine rağmen veremin hayaletsi solun-canları çekip gitmeyi reddediyordu. İlk andan itibaren hastalığında karanlık bir metafor olduğundan kuşkulanıyordum - benim tarihle bağlantı devremin onunkiyle örtüştüğü o geceyarısı aylarında, bizim özel olağanüstü halimizin, güneşi bile oğlumuz gibi solgun ve hastalıklı kılan genel, makrokozmik hastalıkla bağlantısız olmadığına inanıyordum. O zamanlar Parvati (şimdiki Padma gibi) bu soyut düşüncelere iltifat etmiyor, gittikçe artan ışık saplantımı budalaca bulup bana çıkışıyordu, bense bu saplantının etkisiyle oğlumun hastalığının barakasında küçük idare lambaları yakmaya, öğlen vakti kulübemizi mum ışıklarıyla doldurmaya başlamıştım... ama teşhisimin doğruluğunda ısrarlıyım; “Bak görürsün,” diyordum o zaman da inatla, “Olağanüstü Hal devam ettiği müddetçe iyileşmeyecek.”

Asla ağlamayan o sabırlı çocuğu iyileştirme konusundaki başarısızlığından aklını oynacak gibi olan Parvati-Leyla'm karamsar teorilerime inanmayı reddediyordu; ama diğer bütün saçma sapan fikirlere açıktı. Sihirbazlar kolonisindeki yaşlı kadınlardan biri - muhtemelen Reşam Bibi'nin de diyebileceği gibi- çocuk konuşmadıkça hastalığın düzelmeyeceğini söylediğinde Parvati bunu akla yakın buldu. “Hastalık gövdenin kederidir,” diye nutuk attı bana, “Gözyaşları ve iniltilerle atılması gerekir.” O gece barakaya gazeteye sarılmış ve pembe iple bağlanmış bir tutam yeşil tozla döndü ve bu karışımın taşı bile bağırtacak kadar güçlü olduğunu söyledi. İlacı tatbik ettiğinde çocuğun yanakları sanki ağzı yemek doluymuş gibi

şişmeye başladı; bebekliğinin uzun süredir bastırdığı sesleri dudaklarının ardına yığıldı ve ağzını öfkeyle kapadı. Yeşil tozun ayaklandırdığı hapsedilmiş seslerin güçlü kusmuğunu yutmaya çalışan bebeğin boğulmak üzere olduğu anlaşılıyordu; işte o zaman dünyanın en güçlü iradelerinden birinin karşısında olduğumuzu anladık. Oğlumun önce safran, sonra safran-yeşil, sonra da çimen yeşiline dönüştüğü bir saatin sonunda daha fazla dayanamayarak bağırdım: “Kadın, ufaklık sessiz kalmayı bu kadar çok istiyorsa, konuşturacağız diye öldürmemize gerek yok!” Adem'i sallamak için kucağıma aldım ve küçük gövdesinin kaskatı kesildiğini hissettim, diz eklemleri, dirsekleri, boynu ifade edilmemiş seslerin bastırılmış akıntısıyla doluyordu, sonunda Parvati de teslim olup bir şeyler mınldana mırıldana ararotla öküzgözünü teneke bir kapta ezerek bir panzehir hazırladı. Ondan sonra kimse Adem Sina'ya yapmak istemediği bir şeyi yaptırmaya çalışmadı; onun veremle savaşını izlerken böylesi çelik bir iradenin basit bir hastalığa yenilmeyi reddedeceği düşüncesinden avuntu buluyorduk.

O son günlerde karım Leyla veya Parvati de içten içe ümitsizlik güveleri tarafından kemirilmeye başlamıştı çünkü uyku saatlerimizin yalnızlığında rahatlamak ya da ısınmak için bana yanaştığında onun yüzünde hâlâ Şarkıcı Cemile'fıin korkunç bir biçimde erozyona uğramış fizyonomisini görüyordum; her ne kadar Parvati'ye gördüğüm bu hayaleti itiraf etmiş ve bu hızla çürümeyi sürdürürse yakında tümüyle yok olacağını söyleyerek onu avutmaya çalışmış olsam da kederle hokkaların ve savaşın beynimi pelteleştirmiş olduğunu söylüyor, asla tamama ermeyecek evliliğinden üzüntü duyuyordu; ağır ağır dudaklarında kederin o lanetli somurtuşu beliriyordu... ama ne yapabilirdim? Ona ne teselli sunabilirdim - ailemin himayesinin ortadan kalkmasıyla fakirliğe mahkûm olan, koku alma yeteneğiyle, insanların bir gün önce ne yemek yediklerini ya da hangilerinin âşık olduğunu söyleyerek hayatını kazanmayı seçmiş olan (seçim diye bir şeyden söz edilebilirse) biri olarak ben Sümüklü Salim ona ne teselli verebilirdim, hele hele kendim de o uzatmalı gecenin soğuk elinin pençesindeyken ve havada son kokusu almaktayken?

Salim'in burnu at dışkısından daha ilginç şeylerin de kokusunu alabiliyordu (unutmuş olamazsınız). Hislerle fikirlerin parfümleri, neyin-nasıl-olduğunun kokusu benim tarafımdan kolayca ayırt edilebiliyordu. Başbakana hemen-hemen-mutlak güç verebilmek için Anayasa değiştirildiğinde kadim imparatorlukların hayaletlerinin kokusunu aldım havada... Köle Krallarının ve Moğolların, amansız Evrengzeb'in ve son pembe fatihlerin hayaletleriyle dolu o şehirde tekrar despotluğun keskin kokusunu duyuyordum. Yanan yağlı paçavralar gibiydi koku.

Ama burnu o kadar iyi koku almayanlar bile 1975-76 kışında başkentte bir şeylerin kokuştuğunu hissedebilirdi; beni korkutan daha tuhaf, kişisel bir kokuydu; şahsi tehlike kokusu, içinde bir çift hain, cezalandırıcı dizin varlığını ayırt ediyordum... aşktan çılgına dönmüş bir bakirenin künyeleri değiştirmesiyle başlayan eski bir çatışmanın yakında bir ihanet çılgınlığı ve kesiklerle sona ereceğini ilk sezişimdi. Belki de burnumu kaşındıran böylesi bir uyarı karşısında kaçmam gerekirdi - burnumun verdiği tüyoyla tabanları yağlamam gerekirdi. Ama pratik engeller vardı: nereye gidecektim? Karım ve oğlumla ne kadar hızlı hareket edebilirdim? Hem bir kere daha kaçtığım unutulmamalıydı, sonra kendimi nerede bulmuştum: Sundarbans'da, hayaletler ve kefaretler ormanında; kendimi kıl payı kurtarmıştım!.. Her neyse, kaçmadım. Muhtemelen bir şey fark etmezdi zaten; Şiva -amansız, hain, doğuştan düşmanım- beni sonunda bulurdu. Çünkü bir burun her ne kadar bazı şeylerin kokusunu alacak şekilde donanmış olsa da iş eyleme geldi mi kıskaç gibi boğucu bir çift dizin üstünlüğü tartışılamaz.

Bu konuda son bir paradoksal gözlemde daha bulunacağım: hayatım boyunca yakamı bırakmayan amaç meselesinin çözümünü inleyen kadınların evinde bulduğuma göre, kendimi imha sarayından kurtarmakla keşiflerin en kıymetlisinden de olacaktım. Daha felsefi bir biçimde söylersek: her bulutun kıyısı gümüş rengidir.

Salimle Şiva, burunla dizler... paylaştığımız üç şey vardı sadece: doğduğumuz an (ve onun sonuçları); ihanetin verdiği suçluluk; bir de oğlumuz, Adem, sentezimiz, gülmeyen, ciddi, her şeyi duyan çocuk. Adem Sina birçok açıdan Salim'in tam zıddıydı.

Ben ilk başta baş döndürücü bir hızla büyümüştüm; hastalığın yılanlarıyla boğuşan Adem adeta hiç büyümüyordu. Salim'in baştan itibaren yağcı bir gülüşü vardı; Adem ise daha vakurdu, gülüşlerini kendine saklıyordu. Salim iradesini aile ve kaderin ortak zorbalığına teslim etmişti oysa Adem yeşil tozun baskısına bile boyun eğmeyi reddederek inatla savaşmıştı. Salim evreni tümüyle içine sindirmek kararlılığıyla bir süre gözünü bile kırpmamıştı ama Adem gözlerini sıkı sıkı kapatmayı tercih ediyordu... ara sıra, onları açmaya tenezzül ettiğinde renklerini inceliyordum, maviydi. Buz mavisi, tekerrürün mavisi, Keşmir göğünün kaçışsız mavisi... ama daha fazla uzatmaya gerek yok.

Biz Bağımsızlık çocukları geleceğe deli gibi hızla atılmıştık; Olağanüstü Hal'de doğan daha tedbirli olacak, zaten şimdiden tedbirli, zamanını kollayacak; ama harekete geçtiğinde kimse önünde duramayacak. Şimdiden daha güçlü, daha katı, daha kararlı; uyuduğunda gözkapakları altında gözleri kımıldamıyor. Adem Sina dizlerle burnun çocuğu rüyalara teslim olmuyor (en azından bana öyle geliyor).

Zaman zaman bildiklerinin ateşiyle yanar gibi görünen o yelken kulaklar neler duymuştu? Konuşabilseydi beni ihanete ve buldozerlere karşı uyarır mıydı? Seslerle kokuların çokluğunun hükmü altındaki bir ülkede iyi bir ekip olurduk; ama bebek oğlum konuşmayı reddediyordu, ben de burnumun emirlerine uymuyordum.

“Arre baap,” diye bağırıyor Padma, “Ne oldu sen onu anlat efendi! Bir bebeğin oturup muhabbet etmemesinin nesi garip?”

İçimde yine ayrılıklar: Yapamam. - Yapmalısın. - Evet.

1976 Nisanı beni hâlâ sihirbazlar gettosunda ya da kolonisinde yaşar vaziyette buldu; oğlum Adem hiçbir tedaviye cevap vermez gibi görünen ağır bir veremin pençesindeydi hâlâ. Ben korkularla (ve kaçma düşünceleriyle) doluydum; gettoda kalmamın bir nedeni varsa o da Resim Sing'di.

Padma; Salim Delhi'deki sihirbazlarla yaşamaya kısmen bir layığını bulma hissiyle başlamıştı - gecikmeli de olsa fakirliğe düşüşünün pek isabetli olduğuna inanıyordu kendini acıtmaktan zevk

alırcasına (dayımın evinden iki beyaz gömlek, iki beyaz pantolon, pembe gitarlarla süslü bir tişört ve bir çift siyah ayakkabı almıştım); kısmen de sadakatten gelmiştim buraya, kurtarıcım cadı Parvati'ye minnettarlık düğümleriyle bağlıydım; ama orada kaldım -mürekkep yalamış genç bir adam olarak bir bankada iş bulabilir, geceleri okuma yazma öğretmenliği yapabilirdim- çünkü hayatım boyunca bilerek bilmeyerek hep bir baba aramıştım. Ahmet Sina, Hanif Aziz, Şaapstiker sahib, General Zülfikâr, William Methwold'un yokluğunda hep hizmete koşulmuştu; Resim Sing bu soylu neslin son temsilcisiydi. Belki de babalara ve ülkeyi kurtarmaya karşı duyduğum çifte ihtirasın etkisiyle Resim Sing'i abartmıştım; ürkütücü bir ihtimal var ki bu da onu kendi hayalgücümün bir düş-icadına dönüştürmüş olmam (ve bu sayfalarda da iyice çarpıtmam)... doğru, ona “Bizi ne zaman ardında takacaksın Resimji - büyük gün ne zaman gelecek?” diye her soruşumda sıkıntıyla kımıldanarak “Böyle şeyleri kafandan çıkar kaptan; ben Racastanlı fakir bir adamım, bir de Dünyanın En Büyüleyici Adamı; beni başka bir şey yapmaya çalışma,” derdi. Ama ben üstelerdim: “Örnek alacağın biri var - Mian Abdullah, Sinekkuşu...” bunun üzerine Resim, “Kaptan, sen kafayı yemişsin,” derdi.

Olağanüstü Hal'in ilk aylarında Resim Sing Muhterem Valide'nin sükûnetini hatırlatan (tekrar!) kasvetli bir sessizliğin etkisi altına girmiş (ki oğluma da sızmıştı bu sessizlik), Eski ve Yeni şehirlerin caddelerinde, arka sokaklarında eskiden ısrarla yaptığı şekilde izleyicilerine nutuk atmayı ihmal eder olmuştu; ama o her ne kadar “Zaman sessizlik zamanı, kaptan,” dese de ben günün birinde, geceyarısının sonunda bir binyıllık şafakta, bir şekilde, büyük bir mülksüzler julusu, yani alayının önünde Resim Sing'in, belki flütünü çalarak zehirli yılanlarının eşliğinde bizi ışığa çıkaracağına inanıyordum... aslında belki de bir yılan büyücüsünden öte bir şey değildi; bu olasılığı reddetmiyorum. Sadece şunu söylüyorum; ince uzun, sakallı, saçları ensesinde düğümlenmiş son babam, Mian Abdullah'ın dünyaya yeniden gelmiş haliydi; ama belki de benim onu tarihin iplerine safı kendi irademle bağlama isteğimin sonucu ortaya çıkan bir yanılsamaydı hepsi. Hayatımda pek çok yanılsamalar oldu;

bunu bilmediğimi sanmayın. Ama artık yanılsamaların ötesinde bir zamana geliyoruz; artık başka çarem kalmadığı için bütün akşam kaçıp durduğum o son noktayı siyah beyaz kaydetmek zorundayım.

Anı parçaları: bir doruk noktası böyle yazılmamalı. Bir doruk noktası Himalaya zirvesine doğru hızla kabarmalı ama benim elimde sadece parçalar var ve mahvıma doğru ipleri kopmuş bir kukla gibi yuvarlanmaktan başka çarem yok. Böyle planlamamıştım; ama belki de insanın bitirdiği hikâyenin başladığı hikâyeyle hiç alakası olmuyor. (Bir zamanlar, mavi bir odada, Ahmet Sina sonlarını uzun zaman önce unuttuğu peri masallarına uydurma sonlar yazardı; Bakır Maymun'la ben Sinbad'ın seyahati ve Hatim Tai'nin maceralarının pek çok değişik versiyonunu dinlemiştik seneler içinde... acaba ben de tekrar başlasam başka bir yerde mi bitiririm?) Neyse: parçalarla kırpıklarla yetinmek zorundayım; yüzyıllarca önce yazdığım gibi, işin sırrı azıcık ipucunun kılavuzluğunda boşlukları doldurabilmek. Hayatımızdaki en önemli olaylar biz orada yokken olur; bir keresinde gözüme ilişen o dosyanın üzerindeki her şeyi anlatan harflerin anısını kılavuz almalıyım; bir de talan edilmiş bellek kubbelerimde bir kumsaldaki kırık şişeler gibi duran geriye kalmış diğer parçaları... Bellek kırpıkları gibi gazete kâğıtları da sihirbazlar kolonisinde sessiz geceyarısı rüzgârında uçuşurlardı.

Rüzgârın uçurduğu gazeteler barakama misafirliğe gelip dayım Mustafa Aziz'in faili meçhul bir cinayete kurban gittiğini bana haber vermişlerdi; gözümden tek yaş akıtmadım. Ama başka bilgi kırıntıları da vardı; işte onlardan yola çıkarak gerçeği inşa etmeliyim.

Bir gazete parçasında (şalgam kokuyordu) Hindistan Başbakanı'nın özel astrologu olmadan hiçbir yere gitmediğini okumuştum. Bu parçanın üzerinde şalgam kokusundan da fazlası vardı; gizemli bir biçimde burnuma tekrar şahsi tehlike kokusu gelmişti. Bu uyarıcı aramadan ne çıkarmam gerekiyordu; kâhinler benim için kehanette bulunmuşlardı; sonunda mahvıma da onlar sebep olamazlar mıydı? Yıldızları saplantı edinmiş bir Dul, astrologlardan, çok uzun zaman önce bir geceyarısı doğmuş bütün çocukların gizli potansiyelini öğrenmiş olamaz mıydı? Acaba şecereler üzerinde uzmanlaşmış bir Devlet Memurundan da bunların

izini sürmesi istenmiş olamaz mıydı... o sabah dayım bu nedenle mi yüzüme garip garip bakmıştı? Evet, görüyorsunuz, parçalar birbirine oturmaya başladı! Padma, sence de her şey açık değil mi? Indira Hindistan'dır Hindistan İndira'dır... acaba kendi sloganlaşmış merkeziliğinin inkâr edildiği bir mektubu, uzun zaman önce kendi babasının bir geceyarısı çocuğuna yazmış olduğu bir mektubu okumuş olamaz mı; ulusun-aynası olma rolünün bana verildiği o mektubu? Görüyor musun? Görüyor musun?.. Dahası da var, daha kesin kanıtlar da var çünkü Times oflndia'mn diğer bir parçasında Dul'un kendi haber ajansı Samaçar “büyümekte olan derin ve yaygın komployla mücadele etme kararlılığı” cümlesini aktarıyor. Bir şey diyeyim mi: Canata Morça'yı kastetmiyordu! Hayır, Olağanüstü Hal'in beyaz tarafı olduğu kadar kara tarafı da vardı, işte o bastırılmış günlerin maskesi altında çok uzun zamandır gizlenen sır: Olağanüstü Hal ilan edilmesinin ardındaki hakiki, asıl amaç geceyarısı çocuklarının ezilmesi, toz haline getirilmesi, dönüşsüzce tarumar edilmesiydi. (Konferansları seneler önce dağılmıştı ama tekrar bir araya gelmelerinin ihtimali bile kırmızı alarm verilmesine yetmişti.)

Astrologlar -kuşkum yok- tehlikeyi haber vermişlerdi; üzerinde G.Ç.K. yazan bir dosyada günümüze kadar gelen kayıtlardan isimler toplanmıştı ama dahası da vardı. İhanetler ve itiraflar; dizlerle burun - burunla dizler.

Kırpıklar, parçalar, bölümler: bana öyle geliyor ki burnumda tehlike kokusuyla uyanmadan hemen önce rüyamda uyuduğumu görüyordum. Rüyaların bu en sinir bozucusundan uyandığımda barakamda bir yabancı buldum: düz saçlan kulaklarının üzerinde lülelenen şair kılıklı bir adam (ama üst tarafı çok inceydi). Evet: anlatılması-gereken-şeyden önceki son uykumda Nadir Han'ın gölgesi ziyaretime gelmişti, şaşkın şaşkın laciverttaşı kakmalı gümüş hokkaya bakıp “Bunu çaldın mı? -Çünkü çalmadıysan -bu mümkün mü?- benim Mümtaz'ımın oğlu olmalısın,” demişti. Ben “Evet, ta kendisi, ben oyum!” diye onayladığımda Nadir Kasım'ın rüya hayaleti beni uyardı: “Saklan. Zamanın azaldı. Vakit varken saklan.”

Dedemin halısı altına saklanan Nadir kendi yaptığını yapmamı öğütlemek için bana gelmişti; ama çok geç çok geç çünkü tam anlamıyla uyandığımda tehlike kokusunun burnumu trampet gibi dövdüğünü fark ettim... nedenini bilmediğim bir korkuyla ayağa kalktım; acaba ben mi uyduruyorum yoksa Adem Sina mavi gözlerini açıp ciddi ciddi bana bakmış mıydı? Oğlumun gözlerinde de korku mu vardı? Bir burnun kokusunu aldığı şeyi koca kulaklar duymuş muydu? Her şey başlamadan önce baba oğul sessizce anlaşmışlar mıydı? Bu soru işaretlerini böylece bırakmak zorundayım, cevapsız; ama Parvati'nin, Leyla'mın da uyanıp “Neyin var efendi? Hayrola?” diye sorduğu bir gerçek. Ben nedenini tam bilmeden: “Saklan; burada kal sakın dışarı çıkma,” dedim. Sonra dışarı çıktım.

Sonsuz geceyarısının karanlığı gettonun üzerinde sis gibi asılı dursa da sabahtı herhalde...

Olağanüstü Hal'in bulanık ışığında yedi taş oynayan çocuklar ve şemsiyesi sol kolunun altında Cuma Camiinin duvarına işeyen Resim Sing'i gördüm; ufak tefek, kel bir illüzyonist on yaşındaki çırağının boğazına bıçak sokarak deneme yapıyordu, bir sihirbaz da daha şimdiden izleyici bulmuş kocaman yün yumaklarını yabancıların koltuk altlarından çıkarıyordu; bu esnada gettonun başka bir köşesinde müzisyen Çand Sahib trompet çalışıyordu, bozuk bir kornonun tarihi ağızlığını boynuna dayamış gırtlak kaslarını açıyordu... uzakta elastik üçlü koloninin tek çeşmesinden su almışlar, başlarında testiler kulübelerine dönüyorlardı... kısacası her şey normal görünüyordu. Rü yalarım ve burun alarmlarım yüzünden kendi kendimi azarlamaya başlamıştım ki kendini gösterdi.

Önden karavanlarla buldozerler geldi, anacaddeden gümbür gümbür; sihirbazlar gettosunun karşısında durdular. Bir hoparlörden anons yapılmaya başladı: “Şehri güzelleştirme programı... Sancay Gençlik Komitesinin izinli operasyonu... yeni yerleşim alanına gitmek için hazırlanın... bu mahalle halkın gözünü rahatsız etmektedir, daha fazla hoşgörü gösterilmeyecektir... herkes karşı koymadan emirleri uygulamak zorundadır.” Hoparlör anonsu sürdürürken birileri karavanlardan indiler: hızla renkli bir çadır kuruldu, kamp yatakları ve cerrah aletleri vardı... karavanlardan güzel giyimli, iyi aileden gelme,

yabancı memlekette eğitim görmüş hanımlar boşaldı, sonra da aynı ölçüde iyi giyimli erkekler: gönüllüler, Sancay Gençlik gönüllüleri topluma hizmet ediyorlardı... ama sonra onların gönüllü olmadıklarını fark ettim çünkü hepsinin saçları kıvırcık dudakları da kadın-tenasül-uzvu-şeklindeydi, zarif hanımların hepsi de birbirinin tıpkısıydı, hatları da gazetelerin “uzun boylu güzel” diye tarif ettiği, zamanında bir yatak şirketi için gecelik reklamlarına çıkmış Sancay'ın Menaka'sının aynıydı... gecekondu temizleme programının kaosu içinde dikilirken Hindistan'ın yönetici hanedanının kendi kendini çoğaltmayı nasıl öğrendiğini bir kere daha gördüm; ama düşünecek zaman yoktu, sayısız tenasül-dudak ve uzun-boylu-güzel sihirbazlarla yaşlı dilencileri kollarından tutup karavanlara sürüklüyordu, sihirbazlar kolonisini bir söylenti almıştı: “Nasbandi yapıyorlar - kısırlaştırıyorlar!” - İkinci bir çığlık “Kadınlarınızla çocuklarınızı kurtarın!” - İsyan başlıyor, biraz önce yedi taş oynayan çocuklar şık istilacılara taş fırlatıyorlar; Resim Sing şemsiyesini öfkeyle sallayarak sihirbazları yanına topluyor, bir zamanların uyum sembolü şimdi bir silaha dönüşmüş, savrulan bir Don Kişot mızrağına, sihirbazlar da savunmaya geçmiş bir ordu, büyülü bir biçimde molotof kokteylleri çıkartılıp atılıyor, sihirbazların çantalarından tuğlalar çıkıyor, hava çığlıklar ve fırlatılan şeylerle dolu; şık tenasül-dudaklarla uzun-boylu-güzeller illüzyonistlerin kaba öfkesi karşısında geri çekiliyorlar; Resim Sing vasektomi çadırına karşı saldırıya geçiyor... Emirlere uymayan Parvati veya Leyla yanımda “Tanrım bunlar ne-” derken yeni ve daha korkunç bir saldırı salınıyor mahallenin üstüne; sihirbazlara, kadınlarla çocuklara karşı birlikler gönderiliyor.

Bir keresinde hokkabazlar, kâğıt oyuncuları, kuklacılar, hipnozcular zafer kazanmış bir ordunun yanında gururla yürümüşlerdi; ama bütün bunlar unutulmuş artık, Rus silahları getto sakinlerinin üzerinde deneniyor. Komünist cadıların sosyalist silahlar karşısında ne kadar şansı var? Şimdi her yöne kaçışıyorlar, kaçıyoruz, askerler ateşe başlayınca Parvati'yle ayrı düştük, Resim Sing'i de gözden kaybettim, dipçikler iniyor, silahların öfkesi altında elastik üçlüden birinin yere düştüğünü görüyorum, insanlar

saçlarından tutulup ağzı ardına kadar açık bekleyen karavanlara sürükleniyor; ben de koşuyorum, çok geç, omzumun üzerinden geri bakıyorum, Dalda-tenekelerine, boş sandıklara, korku içindeki sihirbazların bıraktıkları çuvallara takılıp sendeliyorum ve omzumun üzerinden Olağanüstü Hal'in bulanık gecesinde bütün bunların bir duman-perdesi, bir yan-mesele olduğunu görüyorum çünkü karmaşanın içinden bana doğru mitik biri geliyor, kaderin ve yıkımın canlanmış hali: Binbaşı Şiva da kavgaya katılmış ve sadece beni arıyor. Koşarken arkamdan felaketimin şişkin dizleri geliyor...

... Zihnimde bir baraka resmi canlanıyor: oğlum! Sadece oğlum da değil; laciverttaşı kakmalı gümüş bir hokka! Gettodaki karmaşanın içinde bir yerlerde bir çocuk tek başına bırakılmış... çok uzun zamandır korunan bir tılsım terk edilmiş. Ben başımı kısmış sarsılan kulübelerin arasında koşarken Cuma Camii pasif pasif izliyor, ayaklarım beni yelken kulaklı oğlumla hokkama götürüyor... ama o dizlere karşı ne şansım vardı ki? Savaş kahramanının dizleri ben kaçarken gitgide yaklaşıyor, sonumun eklemleri bana doğru gümbürdüyor ve sıçrıyor, savaş kahramanının bacakları havada uçuyor, boynumun etrafına bir çene gibi kilitleniyor, dizler gırtlağımdaki son nefesi de sıkıp çıkartıyor, ben kıvranarak düşüyorum ama dizler sımsıkı tutmayı sürdürüyor ve bir ses -ihanetin, nefretin, hıyanetin sesi!- “Küçük zengin çocuk: tekrar karşılaştık. Selam,” diyor, dizler göğsümün üzerinde beni gettonun tozuna mıhlarken. Ben hırıldadım; Şiva güldü.

Bir hainin üniformasındaki parlak düğmeler! Gümüş gibi göz kırpan, ışıldayan düğmeler... bunu neden yapmıştı? Bir zamanlar Bombay kenar mahallelerinde anarşist apaşların şefliğini yapmış birisi neden despotluğun savaşefendisi olmuştu? Geceyarısı çocuğu neden geceyarısı çocuklarına ihanet etmiş ve beni kaderime götürmüştü? Şiddet sevgisi ve üniformalardaki düğmelerin meşrulaştırıcı ışıltısı yüzünden mi? Bana karşı duyduğu o eski antipati uğruna mı? Yoksa -en mantıklısı bu geliyor- geri kalanlara verilen cezalardan kurtulmak için mi... evet, öyle olmalı; Ah doğduğu ana karşı duran savaş kahramanı! Ah bozulup çürümüş rakibim...

Ama hayır, bütün bunlara bir son verip hikâyeyi olabildiğince basit anlatmalıyım: askerler sihirbazları takip eder, tutuklar, sürüklerken Binbaşı Şiva benim üzerimde yoğunlaşmıştı. Ben de bir karavana doğru sert bir biçimde sürüklenmeye başladım; bu esnada buldozerler mahalleye girmişti, bir kapı çarparak kapandı... karanlıkta bağırdım, “Ama oğlum! - Ya Parvati nerede, Leyla'm nerede? - Resim Sing! Kurtar beni Resimji!” Ama buldozerler iş başındaydı ve bağırdığımı kimse duymadı.

Cadı Parvati benimle evlenmekle bütün yakınlarıma musallat olan dehşetli ölüm lanetine kurban düşmüştü... Şiva'nın beni zifiri karanlık bir karavana kapattıktan sonra onu aramaya mı gittiğini yoksa buldozerlere mi bıraktığını bilemiyorum... çünkü artık yıkım makineleri ortamlarını bulmuşlardı ve gecekondu mahallesinin küçük kulübeleri dayanılmaz yaratıkların gücü altında devriliyor, çöküyordu, barakalar dal parçalan gibi kırılıyordu, kuklacıların küçük karton kutuları ve illüz-yoncuların büyülü sepetleri birbirine geçiyordu; şehir güzelleştiriliyordu, bir iki ölüm olmuş, kocaman gözlü somuttuk dudaklı bir kız paletlerin altında kalmış ne fark eder, gözü rahatsız eden bir şey şehrin tarihi çehresinden kaldırılıyordu... rivayetlere bakılırsa, sihirbazlar gettosunun ölüm sancıları arasında her tarafına yılanlar sanlmış sakallı bir dev (biraz abartı olabilir) harabeler arasında koşuyormuş -SON SÜRAT- yaklaşan buldozerlerin önünde, elinde darmadığın olmuş şemsiyesi, sanki hayatı buna bağlıymış gibi etrafta bir şeyler arayarak koşuyormuş.

Gün sona erdiğinde Cuma Camiinin gölgesine üşüşmüş gecekondular yeryüzünden silinmişti; ama sihirbazların hepsi ele geçmemişti; hepsi Kiçripur denen dikenli telli kampa, Yamuna Nehrinin öteki ucundaki aşure köye götürülmemişti; Resim Sing'i asla yakalayamadılar, söylenenlere bakılırsa sihirbazlar gettosunun buldozerlenmesinden sonra şehrin tam göbeğinde yeni bir getto ortaya çıkmıştı, Yeni Delhi istasyonunun hemen yanında.

Buldozerler rapor edilen yere gittiler hemen ama hiçbir şey bulamadılar. Ondan sonra kaçan illüzyonistlerin seyyar gecekondu mahallesi şelıirdeki herkesin bildiği bir gerçeğe dönüştü ama yıkım ekipleri onu hiç bulamadılar. Mehrauli'de olduğu rapor ediliyordu;

ama vasektomistlerle askerler oraya gittiklerinde Kutb Minar'ın etrafında yoksulluğun barakalarını göremiyorlardı. Muhbirler gettonun, Jai Sing'in Moğol gözetleme mevkii Cantar Mantar bahçelerinde görüldüğünü haber veriyordu ama oraya yetişen yıkım ekipleri sadece papağanlar ve güneş saatleri buluyorlardı. Ancak Olağanüstü Hal sona erdikten sonra seyyar getto olduğu yerde kaldı; ama bu biraz bekleyecek çünkü artık, sonunda, kontrolümü kaybetmeden, Benares'de Dul'un Misafırhanesindeki tutsaklığımı anlatma zamanı.

Bir zamanlar Reşam Bibi “Ay-o-ay-o!” diye bağırmıştı, haklıydı da: kurtarıcılarımın gettosuna yıkım getirmiştim; belli ki Dul'un kesin emirleriyle hareket eden Binbaşı Şiva beni yakalamak için koloniye gelmişti; bu esnada Dul'un oğlu dikkat dağıtmak için şehir güzelleştirme ve vasektomi programlannı ayarlamıştı. Evet, tabii, böyle planlanmıştı; çok da etkili olmuştu. Sihirbazlar isyanı sırasında kazanılanlar: Geceyarısı çocuklarının her birinin nerede olduğunun anahtarını elinde tutan dünyadaki tek kişinin ele geçirilmesi az başarı değildi - her gece her biriyle ayrı ayn bağlantı kuran ben değil miydim? İsimlerini, adreslerini, yüzlerini onca zaman hep kafamda taşımamış mıydım? Bu sorunun cevabını vereceğim: evet, taşımıştım ve ele geçirilmiştim.

Evet, tabii böyle planlanmıştı. Cadı Parvati bana rakibimden söz etmişti; benden de ona söz etmiş olması muhtemel değil miydi? Bu soruyu da cevaplayacağım: muhtemeldi. Bu yüzden de savaş kahramanımız, efendilerinin en çok istediği kimsenin başkentin neresinde gizlendiğini biliyordu (Mustafa dayım bile yanından ayrıldıktan sonra nereye gittiğimi bilmiyordu, ama Şiva biliyordu!) - rüşvet (terfıden şahsi güvenlik garantisine kadar çeşitli rüşvetler) alıp ihanet ettikten sonra beni sahibesinin, Madam'ın, iki renk saçlı Dul'un eline vermesi çok kolay olmuştu.

Şiva'yla Salim kazananla kurban; bizim rekabetimizi anlarsanız içinde yaşadığınız çağı da anlarsınız. (Bu sözün tersi de doğru.)

O gün özgürlüğüm dışında bir şey daha kaybetmiştim: buldozerler bir gümüş hokkayı yutmuşlardı. Beni elle tutulur, tarihsel olarak kanıtlanabilir geçmişime bağlayan son nesneden de mahrum kaldıktan sonra geceyarısının bana verdiği iç hayatımın sonuçlarıyla yüzleşmek üzere Benares'e götürüldüm.

Evet, her şey orada oldu, Ganj'ın kıyısında dullar sarayında, dünyanın yaşayan en eski şehrinde, Buda'nın gençliğinde bile yaşlı bir şehir olan Kasi Benares Varansi'de, Kutsal Işık Şehri, Kutsal Kitabın yuvası, içinde geçmiş şimdiki gelecek bütün hayatların kayıtlı bulunduğu zayiçeler zayiçesi. Tanrıça Ganga yeryüzüne Şiva'nın saçlarından akarak inmişti... tanrı-Şiva'nın mekânı olan Benares'e kahraman-Şiva tarafından kaderimle yüzleşmek için getirilmiştim. Zayiçelerin memleketinde Ram-ram Seth'in bir çatı katında önceden bildirdiği o ana erişmiştim, “askerler zorlayacak... tiranlar kavuracak!” demişti kâhin yüksek sesle; öyle resmi bir yargılama yapılmadı -bir tek Şiva'nın boynuma sarılan dizleri var- ama bir kış günü, demir bir kazanda kavrulan bir şeylerin kokusu geldi burnuma...

Nehri takip et, beyaz peştemallı genç cimnastikçilerin tek elle sınav çektiği Scindia-merdivenlerini, cenazelerin yapıldığı, ateşi koruyanlardan kutsal ateşin satın alınabildiği Manhikarnika-merdivenlerini, köpeklerle ineklerin yüzen leşlerini - uğruna ateş satın alınmayan talihsizleri, Dasaşvamed-merdivenlerinde sarılar giymiş, herkesi kutsayan hasır şemsiyeler altındaki Brahmanları geç... artık duyulmaya başlamıştır o tuhaf ses, sanki uzaklardan gelen köpek havlamaları gibi... sesi takip et, şekillenene kadar git git, o zaman bunun nehir kıyısındaki sarayın pencerelerinden çıkan kesintisiz bir inilti olduğunu anlarsın: işte orası Dullar Misafirhanesidir! Bir zamanlar bir mihracenin malikâne-siymiş; ama günümüz Hindistan'ı modern bir ülke olduğundan bu tür yerlere Devlet tarafından el kondu.

Saray artık matem tutan kadınlara ait; kocalarının ölümüyle gerçek hayatlarının bittiğini anlayan ama artık satiyle kurtulmalarına izin verilmeyen bu kadınlar değersiz günlerini yürekten kopan zılgıtlarla geçirmek için kutsal şehre geliyorlar. Dullar sarayında sürekli dövünmekten göğüsleri morarmış bir kadın kabilesi yaşar,

saçları yoluna yoluna kafaları kelleşmiştir ve kederlerini sürekli tiz bir biçimde ifade etmekten sesleri çatlamıştır. Koskoca bir binaydı, yukarıdaki küçük oda labirentlerinin yerini aşağıda kocaman matem salonları alıyordu; evet, her şey orada oldu, Dul beni korkunç imparatorluğunun mahrem yüreğine emip çekmişti, üst katta küçücük bir odaya kapatılmıştım ve matemdeki kadınlar bana hapishane yemekleri getiriyorlardı. Ama başka ziyaretçilerim de oldu: savaş kahramanı muhabbet amacıyla iki meslektaşını daha davet etmişti. Başka bir deyişle: konuşmaya teşvik ediliyordum. Beni güldürmeyi asla başaramadıkları için Abbott-ve-Castello adını taktığım birbirine uymayan biri zayıf öteki şişman bir ikili tarafından.

Bu noktada belleğimde-merhametli bir boşluk var. O mizahsız, üniformalı ikilinin muhabbet ettirme tekniklerini hatırlamaya hiçbir güç zorlayamaz beni; o günleri ardına kilitlediğim kapıları açabilecek ne bir çatni ne de bir turşu var! Hayır, unuttum, baklayı ağzımdan çıkarmamı nasıl sağladıklarını söyleyemem, söylemeyeceğim - ama meselenin utanç verici özünden kaçmamın imkânı yok, yani şakaların yokluğuna ve iki-başlı sorgucumun genelde pek sempatik olmayan tavırlarına rağmen konuştum. Hatta konuşmanın da ötesinde: onların ağza alınmaz -unutulmuş- baskıları altında fazlasıyla gevezeleştim. Dudaklarımdan bölük pörçük dökülenler (şimdi dökülmeyecek olanlar) nelerdi: isimler, adresler, eşgaller. Evet, onlara her şeyi anlattım, beş yüz yetmiş sekiz kişinin hepsini tek tek söyledim (çünkü bana nazikçe bildirdiklerine göre Parvati ölmüştü, Şiva düşman saflarına katılmıştı ve beş yüz seksen birinci de konuşuyordu...) - bir başkasının hıyaneti yüzünden hainliğe zorlanarak geceyarısı çocuklarına ihanet ettim. Konferansın kurucusu olan ben sonunu da kendim hazırladım, bu esnada Abbott-ve-Castello gülümsemeden lafa giriyorlardı: “Aha! Çok güzel!

Onu bilmiyorduk!” ya da “İşbirliği yapman çok iyi; bu adamı daha önce duymamıştık!”

Böyle şeyler oluyor. İstatistikler tutuklanışımı bir bağlama oturtabilir; Olağanüstü Hal sırasında içeri atılan “siyasi” tutukluların sayısı konusunda ciddi bir fikir ayrılığı olmasına rağmen, otuz bin ya da çeyrek milyon insan kesinlikle özgürlüğünü kaybetmişti. “Yüzdeye

vurulduğunda Hindistan nüfusunun çok küçük bir bölümüdür bu," demişti Dul. Bir Olağanüstü Hal sırasında pek çok şey olabilir: trenler zamanında hareket eder, kara-paracılar korkutulup vergi ödemeleri sağlanır, hatta hava durumu bile dizginlenip büyük mahsuller toplanabilir; tekrar ediyorum kara bir tarafı olduğu kadar beyaz bir tarafı da vardı. Ama kara tarafında ben demir parmaklıklar ardında, kullanmama izin verilen tek mobilya olan saman döşeğimde oturuyor, günlük pirincimi hamamböcekleri ve karıncalarla paylaşıyordum. Geceyarısı çocuklarına (ne pahasına olursa olsun engellenmesi gereken bu komploya) astroloji tutkunu bir Başbakan'ın karşılarında korkuyla titrediği o gırtlak kesen serseriler çetesine, modern bir ulus-devletin ne zaman ne de şefkat ayırabileceği sapkın garabelerine gelince, hemen hemen yirmi dokuz yaşınday-dılar, Dullar Misafirhanesine getirildiler, Nisan'la Aralık arasında hepsi tamamlandı ve fısıltıları duvarların arasını doldurmaya başladı. Hücremin duvarları (kâğıt gibi ince, sıvaları dökülmüş, çıplak) utanç verici itiraflarımın sonuçlarını sağlam kulağımla sakat kulağıma fısıldamaya başladı.

Salatalık burunlu bir mahkûm, bir sürü doğal işlevi -yürümeyi, oturağı kullanmayı, çömelmeyi, uyumayı- imkânsız kılan demir zincirler ve halkalarla bağlı vaziyette, sıvaları dökülen bir duvarın dibinde dertop olup oturuyor ve bir duvara fısıldıyordu.

Bu sondu; Salim kederine teslim olmuştu. Bütün hayatım ve hatırlayıp anlattıklarımın çoğu boyunca üzüntümü kilit altında tutmaya, cümlelerimi acımın tuzlu, aşırı duygulu ıslaklığıyla lekelememeye çalıştım; ama buraya kadar. Neden hapsedildiğimi bana kimse söylememişti (ta ki Dul'un Eli...); ama o otuz bin ya da çeyrek milyon insandan hangisine nedeni niçini söylenmişti ki? Bunu duymaya gerek var mıydı? Duvarlarda geceyarısı çocuklarının sessiz seslerini duyuyordum; daha başka dipnota ihtiyacım yoktu, dökülen sıvayla konuşuyordum.

1976 Nişanıyla Aralığı arasında Salim duvara neler fısıldadı:

... Sevgili Çocuklar. Nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum... Söylenecek ne var zaten? Benim suçum benim utancım. Gerçi

bahane bulmak mümkün: Şiva'nın suçunu da üstlenemem. Hem her türden insan kapatılıyor, bizim ne farkımız var? Suçluluk karmaşık bir mesele, bir bakıma hepimiz bundan sorumlu değil miyiz - herkes layık olduğu şekilde yönetilmez mi? Ama böyle bahaneler öne sürmeyeceğim. Ben yaptım, ben. Sevgili çocuklar, Parvati'm de öldü. Cemile'm kayboldu. Herkes kayboldu. Tarihim boyunca tekerrür eden o tipik şeylerden birisi de kaybolmak; Nadir Han ardında bir not bırakarak bir yeraltı dünyasından kaybolmuştu; anneannem kazları beslemek için kalkmadan önce Adem Aziz de ortadan kaybolmuştu; ya Mary Pereira nerede? Ben bir sepetin içinde kaybolmuştum ama Leyla veya Parvati büyülerin yardımı olmaksızın sırra kadem bastı. Şimdi de hepimiz buradayız, dünya üzerinden kaybolduk. Kaybolma laneti belli ki size de bulaşmış çocuklar. Yo, suç meselesine gelince daha geniş bir açıdan bakmayı kesinlikle reddediyorum; olanlara çok yakınız, perspektif imkânsız, belki ana-listler daha sonra nedenini niçinini söylerler, altında yatan ekonomik eğilimleri ve politik gelişmeleri açıklarlar ama şu anda sinema perdesine çok yakınız, görüntü benek benek, sadece öznel yargılar mümkün. Öyleyse öznel olarak başımı utançla eğiyorum. Sevgili çocuklar: bağışlayın. Hayır, bağışlamanızı beklemiyorum.

Siyaset, çocuklar: en iyi tarafından bakıldığında pis bir iştir. Ondan uzak durmalıydık, ben asla bir amaç hayal etmemeliydim, mahremiyetin, insanların küçük, özel hayatlarının, bu fazla şişirilmiş makrokozmik faaliyete tercih edilmesi gerektiği sonucuna varıyorum. Ama çok geç. Yapacak bir şey yok. Başa gelen çekilir.

İyi soru çocuklar: çekilecek olan ne? Neden buraya böyle birer birer toplandık, neden boyunlarımızdan zincirler, halkalar sarkıyor? Tuhaf mahpusluklar da var (fısıldayan bir duvara ne kadar inanılırsa artık): uçma yetisine sahip olanı bileklerinden yere çakılmış halkalara bağlamışlar, kurtadama da ağızlık taktırmışlar; aynalardan kaçabilene suyun yansımalı yüzünden kaçamasın diye kapaklı bir kabın küçük deliğinden su içiriyorlarmış; bakışlarıyla öldürebilenin başına çuval geçirmişler, Baud'un baştan çıkarıcı güzellerinin kafalarına da torba geçirilmiş. Birimiz metal yiyebiliyordu; onun başını raptetmişler, sadece yemek yerken açıyorlarmış... bizim için

planlan ne? Kötü bir şey, çocuklar. Ne olduğunu henüz bilmiyorum ama yaklaşıyor. Çocuklar, bizim de hazırlanmamız lazım.

Duyurun: birisi kaçmış. Duvarlarda eksiklik kokusu var. Müjde çocuklar! Hepimizi ele geçirememişler. Mesela zaman-seyyahı Soumitra -Ah gençlik aptallığı! Ona inanmamakla amma salaklık etmişiz!- burada değil; belki de hayatının daha mutlu bir zamanında dolanıyordur, arama ekiplerini hep atlatmış. Yok, onu kıskanmayın; gerçi ben de ara sıra geçmişe kaçmayı istiyorum, belki de evrenin gözbebeği olarak William Methwold'un saraylarında tur attığım zamanlara -Olasılığın çok olduğu, tarih öncesi zamanlara duyulan uğursuz özlem, mesela Delhi'deki Genel Posta Binasının arkasında son noktaya doğru daralan bir sokağa!- ama hepimiz buradayız şimdi; böyle düşünceler moral bozuyor; en azından birimiz özgür ya sevinin!

Bazılarımız da ölmüş. Parvati'min ölümünü bana onlar söyledi. Son ana kadar yüzünün üstünde o erimiş hayalet yüzüyle... Hayır, artık beş yüz seksen bir kişi değiliz. Aralık soğuğunda kaçımız kapatılmış, titreyerek bekliyor? Burnuma soruyorum: dört yüz yirmi diyor, hile ve sahtekârlığın sayısı. Dullar tarafından hapsedilmiş dört yüz yirmi kişi; biri daha var, Misafirhanenin etrafında postallarıyla dolaşıyor -ihanetin kokusunun yaklaştığını hissediyorum!- Binbaşı Şiva, savaş kahramanı, diz-Şiva mahkûmiyetimizden sorumlu. Dört yüz yirmi kişi onlara yetecek mi? Çocuklar, daha ne kadar bekleyeceklerini bilmiyorum.

... Hayır benimle dalga geçiyorsunuz, durun şaka yapmayın. Fısıltı-larınızdaki bu iyi huyluluk neden niçin nasıl? Hayır, beni mahkûm etmeli ve asla bağışlamamalısınız - teker teker hücrelere kapatıldıkça gönderdiğiniz neşeli selamlarla bana işkence etmeyin, selamların, na-maskarların, nasılsınların ne yeri ne zamanı - Çocuklar anlamıyor musunuz bize her şeyi yapabilirler her şeyi - hayır, bunu nasıl söylersiniz, ne-yapabilirler demekle neyi kastediyorsunuz? Size ne yapacaklarını söyleyeyim, çelik değnekler bileklere vurduğunda acıtır; dipçikler alında iz bırakır. Ne mi yapabilirler? Anüslerinizden içeri elektrik kabloları sokabilirler, çocuklar; bu tek olasılık değil, ayaklarınızdan asabilirler ve mum -ah

mum ışığının tatlı romantik ışıltısı!- yakılmış vaziyette tende gezdirildiğinde pek de hoş değildir.

Kesin şu dostluk muhabbetini, korkmuyor musunuz? Beni dövmek, tekmelemek, parça parça etmek istemiyor musunuz? Durmadan fısıldanan bu anılar, eski kavgalara, düşüncelerle nesnelerin savaşına duyulan bu özlem neden, bana neden sükûnetinizle, normalliğinizle, bir krize teslim olmama gücünüzle meydan okuyorsunuz? Doğrusu kafam karıştı çocuklar; yirmi dokuz yaşına gelmiş insanlar olarak nasıl birbirinizle flört edercesine fısılda-şarak hücrelerinizde oturabiliyorsunuz? Lanet olsun, bu bir pilav günü değil!

Çocuklar çocuklar, özür dilerim. Kabul ediyorum son zamanlarda pek kendimde değilim.

Buda oldum, sepete konmuş bir hayalet oldum, ulusun müstakbel kurtarıcısı oldum... Salim hep çıkmaz sokaklara girdi, gerçeklikle ciddi sorunları oldu, bir hokka düştüğünden beri... ne yazık: Hokkamı bile kaybettim. Ama yine hata yapıyorum, bana acımanızı istemiyordum, şey diyecektim - belki de olan biteni yanlış anlayan benimdir siz değil. İnanılmaz, çocuklar: biz ki fikir ayrılığına düşmeden beş dakika konuşamazdık, biz ki çocukken kavga eder, çekişir, bozuşur, küserdik oysa şimdi birdenbire bir aradayız, toplandık! Ah harika ironi: bizi mahvetmek için buraya getiren Dul aslında hepimizi bir araya getirmiş oldu! Ah despotların kendini gerçekleştiren paranoyası... çünkü bize ne yapabilirler ki artık hepimiz aynı taraftayız, ne dillerin rekabeti ne dini önyargılar; ne de olsa artık yirmi dokuz yaşındayız, size çocuklar dememem lazım... ! Evet işte iyimserlik, bir hastalık gibi; günün birinde bizi salıverecek, işte o zaman, bekleyin de görün, belki de yeni bir siyasi parti kurabiliriz, evet, Geceyarısı Partisi, balıklan ço-ğaltabilen, madenleri altına çevirebilen insanlara karşı siyasetin ne şansı var? Çocuklar, burada bir şeyler doğuyor, tutsaklığımızın bu karanlık zamanında; bırakın Dullar ellerinden geleni ardlanna koymasınlar; birlik yenilmezliktir! Çocuklar: biz kazandık!

Çok acı veriyor. Gübre yığınında biten gül gibi iyimserlik: hatırlamak canımı acıtıyor. Yeter: gerisini unuttum. - Hayır! - Tamam, hayır, hatırlıyorum... Değneklerden, prangalardan, tene değen mumlardan daha da beteri neydi? Tırnak sökmeyle, aç bırakmayı gölgede bırakan neydi? Dul'un en ince, en hassas şakasına ifşa ediyorum: bize işkence etmek yerine umut vermişti. Böylece geri alacağı bir şey -bir şey değil, en harika şey- oluyordu. Biraz sonra bunu nasıl bıçak gibi kestiğini anlatmam gerekecek.

Ektomi (sanırım Yunanca'dan geliyor): kesmek demek. Buna tıp bilimi bir takım önekler takıyor: apendektomi, tonsilektomi, mastektomi, tubektomi, vasektomi, testektomi, histerektomi. Salim bu kesip atmalar kataloguna bedavadan bir katkıda bulunmak istiyor; ancak bu terim gerektiği gibi tarihle ilintili, gerçi tıbbın da bu işte parmağı var, vardı: Sperektomi: ümit tahliyesi.

Yeni Yılın ilk gününde biri ziyaretime geldi. Kapı gıcırtısı, pahalı şifonun hışırtısı. Desen: yeşil siyah. Gözlükleri yeşil, ayakkabıları katran kara... Gazete makalelerinde bu kadına “kocaman, yuvarlak kalçalı göz kamaştırıcı bir kız... kamu hizmetine girmeden önce bir mücevher dükkânı işletiyordu... Olağanüstü Hal esnasında kısırlaştırmadan yarı-resmi olarak o sorumluydu,” deniyordu. Ama ben ona bir isim taktım: o Dul'un Eli'ydi. O el teker teker ve çocuklar mmff ve kopan kopan küçük toplar... yeşilli karalı hücreme girmişti. Çocuklar: başlıyor. Hazırlanın çocuklar. Birlikte güçlüyüz. Bırakın Dul'un Eli Dul'un işini yapsın ama sonra, sonra... sonrayı düşünün. Şimdinin düşünülmeye tahammülü yok... ve kadın tatlı bir sesle, gayet makul “Temelde bu bir Tanrı meselesi,” diyor.

(Dinliyor musunuz çocuklar? Herkese duyurun.)

“Hindistan halkı,” diye açıklıyor Dul'un Eli, “Leydimize bir tanrı gibi tapıyor. Hintliler sadece tek bir tanrıya tapınmayı becerebilirler.”

Ama ben Bombay'da büyümüştüm, orada Şiva'nın, Vişnu'nun, Ga-neş'in, Ahuramazda'nın, Allah'ın ve sayısız başka tanrının tebaları vardı... “Ya panteon,” dedim, “sadece Hinduluğun üç yüz otuz milyon tanrısına ne demeli? Ya İslam, ya Bodisatvas...?” İşte cevabı: “Evet! Tanrım, milyonlarca tanrı, haklısın! Ama hepsi aynı

OM'un tezahürleri. Sen Müslümansın: OM nedir bilir inisin? Güzel. Kitleler için Leydimiz OM'un bir tezahürüdür.”

Dört yüz yirmi kişiydik. Hindistan'ın altı yüz milyonluk sağlam nüfusunun yüzde 0.00007'si. İstatistik açısından hiçbir kıymetimiz yoktu; tutuklanmış olan otuz bin (ya da iki yüz elli bin) kişinin bile sadece yüzde 1.4'üydük (ya da 0.168'i)! Ama Dul'un Eli'nden şunu öğrendim, tanrı olmak isteyenler en çok diğer potansiyel ilahlardan korkuyorlardı; sadece Hindistan Başbakanı olmayan, aynı zamanda Devi, en korkunç yönüyle ana-tanrıça, tanrıların şaktisinin sahibi, saç ayrıklı ve şizofren saçlı, çok kollu bacaklı bir ilah olmak isteyen Dul'un bizden, geceyarısının büyülü çocuklarından korkmasının, nefret etmesinin, bizi yok etmesinin tek nedeni de buydu... Çürük göğüslü kadınların dökülen sarayında varoluşumun anlamının ne olduğunu işte böyle öğrendim.

Ben kimim? Biz kimdik? Sizin hiçbir zaman sahip olamadığınız tanrılardık, öyleyiz, öyle kalacağız. Ama bir şey daha vardı; onu açıklamak için de en zorunu en son anlatmalıyım.

Madem öyle çok hızlı, yoksa hiç çıkmayabilir, 1977'nin ilk günü yuvarlak kalçalı göz kamaştırıcı bir kız bana dört yüz yirmi kişiyle yetineceklerini söyledi, yüz otuz dokuz kişinin öldüğünü saptamışlardı, sadece bir avuç insan kaçmıştı, artık başlayabilirdi, kırt kırt, anestezi yapılacaktı, ona kadar say, numaralar resmi geçitte bir iki üç, ben duvara fısıldıyorum, Bırakın yapsınlar, bırakın, yaşadığımız ve beraber olduğumuz müddetçe bize kim karşı koyabilir?..

Mahzendeki odaya bizi teker teker kim götürmüştü, çünkü biz vahşi değiliz bayım, havalandırma birimleri kuruldu, üzerinde lamba olan bir masa, yeşil kara doktorlar hemşireler, önlükleri yeşil gözleri kara... kim, karşı konmaz, tokmak dizli, mahvımın gerçekleştiği odaya kadar bana eşlik etti? Ama biliyorsunuz, tahmin edebilirsiniz, bu hikâyede sadece bir tek savaş kahramanı var, dizlerindeki zehire karşı koyamayacağım için nereye isterse oraya gidiyordum... sonra oraya vardım, geniş yuvarlak kalçalı göz kamaştırıcı kız “Şikâyet edemezsin, bir zamanlar Peygamberliğe soyunduğunu inkâr

etmeyeceksin herhalde,” diyordu çünkü her şeyi biliyorlardı, Padma, her şeyi her şeyi, beni masaya yatırdılar, maske yüzüme indi, sayılar zonkluyordu yedi sekiz dokuz... On.

“Tanrım, hâlâ bilinci yerinde, hadi bakalım yirmiye kadar say...”

... On sekiz on dokuz yirm

İyi doktorlardı: hiçbir şeyi şansa bırakmamışlardı. Kitleler üzerinde uygulanan basit vas- ve tubesektomiler uygulanmamıştı bize çünkü böyle operasyonlardan küçük bir olasılık da olsa dönüş vardı... ektomiler yapıldı ama dönüşsüzce: testisler keselerinden alındı, rahimler tümüyle ortadan kaldırıldı.

Test- ve histerektomiye uğrayan geceyarısı çocuklarının üreme şansları ellerinden alınmıştı... ama bu sadece bir yan etkiydi çünkü onlar gerçekten de olağandışı doktorlardı ve bizden bundan fazlasını tahliye ettiler: ümit de kesilip atıldı, bunun nasıl yapıldığını bilmiyorum çünkü üzerimden sayılar geçmişti, ben sayı saymakla meşguldüm, sadece şunu söyleyebilirim; aptallaştırıcı operasyonların günde 23.33 gibi tuhaf bir ortalamayla yapıldığı on sekiz gün boyunca sadece küçük toplarla, iç keselerimizi kaybetmekle kalmıyor başka şeyler de yitiri-yorduk: bu açıdan ben çoğundan daha avantajlıydım çünkü üst-tahliye geceyarısının verdiği telepati yetisini benden tahliye etmişti, kaybedecek hiçbir şeyim yoktu, bir burnun hassasiyeti de yok edilecek bir şey değildi... ama bağrışan dulların sarayına yetileri tam gelenler için anesteziden ayılmak cidden çok gaddarca olmuştu, duvardan mahvoluşlannın öyküleri fısıldanıyordu, büyülerini kaybeden çocukların acılı bağırışları: büyülerimizi içimizden çekip çıkardı, o göz kamaştırıcı geniş yuvarlak kalçalı silinme operasyonumuzu yönetti, artık biz hiçtik, kimdik ki, sadece yüzde 0.00007, artık balıklar çoğaltılamıyor, madenler dönüştürülemiyordu; uçma olanağı, kurtadamlık, mucizevi geceyarısının ilk baştaki bin bir muhteşem vaadi gitmişti.

Alt tahliyesi: dönüşsüz bir ameliyat.

Biz kimdik? Kırık vaatler; kırılmak üzere yapılmış.

Şimdi size kokuyu anlatmalıyım.

Evet hepsini öğrenmelisiniz; ne kadar abartılı, ne kadar Bombay-filmi-melodramı olsa da içinize işlemesine izin vermelisiniz, görmelisiniz. 18 Ocak 1977 akşamı Salim'in burnuna ne kokusu geldi: demir bir tencerede kavrulan bir şey, zerdeçal, çemen, kişniş ve kimyonla baharatlanmış yumuşak, ismi lazım değil bir şeyler... kısık ağır bir ateşte pişen kesilip-atılanların keskin, kaçınılmaz dumanları.

Dört yüz yirmi kişi ektomiye maruz kaldıktan sonra intikamcı bir Tanrıça ektomize edilen parçaların soğan ve biberle yahni yapılıp Be-nares'teki sokak köpeklerine yedirilmesini buyurmuştu. (Dört yüz yirmi bir ektomi yapılmıştı çünkü Narada yahut Markandaya cinsiyet değiştirme yetisine sahipti; onun iki kere ameliyat olması gerekmişti.) Hayır hiçbirini kanıtlayamam. Delililer dumanlara karışıp uçtu; bir kısmı da sokak köpeklerine yedirildi; sonra 20 Mart'ta iki renk saçlı bir anne ve sevgili oğlu tarafından dosyalar yakıldı.

Ama Padma artık neyi yapamadığımı biliyor; bir keresinde öfkeyle “Tanrım, peki sen neye yararsın, bir âşık olarak?” diye bağıran Padma. En azından bunun kanıtı var; Resim Sing'in barakasında kendimi iktidarsızlık yalanıyla lanetlemiştim; uyarılfnadığımı söyleyemem çünkü bana “Her şey olabilir, kaptan,” demişti. Oldu da.

Bazan kendimi bin yaşında hissediyorum; daha doğrusu (şimdi bile biçimi terk edemediğimden) tam olarak bin bir yaşında.

Dul'un Eli'nin yuvarlak kalçaları vardı ve bir zamanlar mücevher dükkânı işletiyordu. Ben de mücevherler arasında başlamıştım: Keşmir'de 1915'te elmaslarla yakutlar vardı. Büyük büyükannem bir mücevher dükkânı işletiyordu. Biçimden -yine tekerrür ve şekil!- kaçış yok.

Duvarlarda sersemlemiş dört yüz on dokuz kişinin ümitsiz fısıltıları vardı; dört yüz yirminci kişi -sadece bir kereliğine atıp tutmaya izin vardı- aksi bir soruya yol açmıştı... avazım çıktığı kadar bağırdım: “Ya o ne oldu? Hain Binbaşı Şiva'ya ne oldu? Onu dikkate almıyor musunuz?” Göz kamaştıncı-yuvarlak-geniş-kalçaların cevabı: “Binbaşı gönüllü olarak vasektomi yaptırdı.”

Salim penceresiz hücresinde kahkahalarla gülmeye başlıyor, kendini hiç tutmadan; hayır baş-rakibime gaddarca gülmüyordum, “gönüllü” kelimesini alayla başka bir şeye yormuş da değildim; hayır, bana Parvati veya Leyla'nın anlattığı hikâyeleri hatırlamıştım, savaş kahramanının hovardalıklarının efsanevi hikâyelerini, saygın hanımlarla orospuların ektomiye uğramamış karınlarında büyüyen piç taburlarını; gülüyordum çünkü geceyarısı çocuklarının katili Şiva, isminde saklı olan öteki rolü, Şiva-lingam, yaratıcı-Şiva işlevini de yerine getirmişti, öyle ki tam şu anda ulusun şık yatak odalarıyla barakalarında, geceyarısının en karanlık çocuğunun peydahladığı yeni bir çocuk nesli gelecek için yetiştiriliyordu. Her Dul önemli bir şeyi unutabilir.

1977 Martının sonlarında umulmadık bir biçimde, uluyan dulların sarayından salıverildim, ne neden nasıl bilmeden güneş ışığında bir baykuş gibi gözlerimi kırpıştırarak durdum. Sonraları, nasıl soru sorulduğunu hatırladığımda, 18 Ocak'ta (kırt kırtın son günü ve demir bir kazanda bir şeylerin kavrulduğu gün; Dul'un en çok biz dört yüz yirmi kişiden korktuğunun daha büyük bir kanıtı olabilir mi?) Başbakan'ın herkesi şaşırtarak genel seçim yapılacağını ilan ettiğini öğrendim. (Artık durumumuzu bildiğinize göre aşın güveninin nedenini anlamanız daha kolay olabilir.) Ama o gün onun hezimete uğradığını ya da yanan dosyaları bilmiyordum; ancak daha sonra ulusun parçalanmış ümitlerinin şam fıstığı ve mahun cevizi yiyip her gün kendi “küçük suyunu” içen bir bunağa emanet edildiğini öğrendim.- İdrar içiciler iktidara gelmişti. Liderlerinden biri böbrek makinesine mahkûm olan Canata Partisi bana yeni bir şafağı temsil ediyormuş gibi görünmedi; ama belki de kendimi iyimserlik virüsünden kurtarmayı sonunda başarmıştım - belki kanında hâlâ virüs taşıyan diğerleri öyle hissetmiyordu. Her neyse Mart ayının o günü politikayla hiç işim yoktu.

Güneş ışığı ve Benares derelerinin çağıltısında gözlerini kırpıştıran dört yüz yirmi kişi; dört yüz yirmi kişi birbirlerine bakıp, baktıkları gözlerde üreme güçlerinin yok edilişinin anısını gördüler ve bu görüntüye tahammül edemeyerek birbirlerine veda sözleri

mırıldanıp kalabalıkların iyileştirici mahremiyetine dağıldılar son defalığına.

Şiva'ya ne oldu? Binbaşı Şiva yeni rejim tarafından askeri hapishaneye kondu; ama orada fazla uzun kalmadı çünkü tek bir kişinin onu ziyaret etmesine izin verdiler: Roşanara Shetty rüşvetle, işveyle hücresine sızmanın bir yolunu buldu, hani Mahalakshmi Hipodromunda kulağına zehrini akıtan, bu zaman zarfında konuşmayı reddeden ve istemediği hiçbir şeyi yapmayan piç oğlu tarafından çılgına çevrilmiş olan Roşanara Shetty. Çelik kralının karısı çantasından kocasına ait kocaman bir Alman tabancası çıkarıp savaş kahramanını kalbinden vurdu. Söylenenlere bakılırsa, ölümü ani olmuş.

Binbaşı, safran-yeşil bir doğumhanede, unutulmaz bir geceyarısının mitolojik kaosunda, aklı karışık ufak tefek bir kadının bebek künyelerini değiştirerek onu doğuştan kazanılan haklarından, yani para, kolalı beyaz giysiler, nesneler nesneler nesneler kozasına sanlı bir tepe-üstü dünyasından, sahip olmayı gerçekten de çok isteyeceği bir dünyadan mahrum ettiğini öğrenmeden öldü.

Ya Salim? Artık tarihle bağım kalmamış, hem üstten hem alttan tahliye edilmiş bir biçimde başkente geri yollandım, çok uzun zaman önce o geceyarısı başlayan bir çağın bir bakıma sona erdiğinin bilincindey-dim. Nasıl yolculuk ettim: Benares veya Varanasi istasyonunda elimde sadece bir platform biletiyle platformun arkasında bekledim ve posta treni batıya doğru yola çıktığında birinci sınıf bir kompartımanın basamaklarına atladım. Artık, en azından, bir yandan gözüne is kurum toz dolarken bir yandan da kapıyı yumruklayıp “Ohe mihracem! Açın kapıyı! Bırakın gireyim sayın mihracem!” diye bağırırken canın pahasına asılmanın ne demek olduğunu biliyordum. Bu esnada içeride bir ses tanıdık kelimeler söyledi:

“Kesinlikle kapı açılmayacak. Kaçak yolcular, o kadar.”

Delhi'de Salim sorular soruyor. Nerede gördünüz mü? Sihirbazlar nerede biliyor musunuz?

Resim Sing'i tanıyor musunuz? Gözlerinde yılan-büyücülerinin hayali solan bir postacı kuzeyi gösteriyor. Daha sonra dili kararmış bir paan-wallah beni geldiğim tarafa geri yolluyor. Sonra en sonunda iz bulunuyor; sokakta gösteri yapanlar beni doğru ize koşuyorlar. Harikalar kutusu taşıyan bir Dilli-dekocu, çocukların yaptığı gemiler gibi kâğıt bir şapka giyen gelincik ve kobra eğitmeni, sihirbaz çıraklığı yaptığı çocukluğuna özlem duyan sinemanın bilet gişesindeki bir kız... balıkçılar gibi parmaklarıyla gösteriyorlar. Batı batı batı, sonunda Salim şehrin batısında Şadipur otobüs terminaline varıyor. Aç susuz zayıf hasta, garaja gürültüyle girip çıkan otobüslerin yolundan kendini zor çekiyor -rengârenk otobüsler, önlerinde Allah'ın Dediği Olur! arkalarında da Allah'a Şükür! gibi yazılar var- beton bir demiryolu köprüsünün altına toplaşmış yırtık pırtık çadırların yanına geliyor ve betonun gölgesinde yılan büyücüsü bir devin yüzünde çürük dişli koca bir gülümsemenin belirdiğini görüyor, kollarında da pembe gitarlarla süslü bir tişört giyen yirmi bir aylık küçük bir oğlan var, kulakları fil kulağı gibi, gözleri koskocaman, yüzü de mezar gibi ciddi.

Abrakadabra

DOĞRUYU söylemek gerekirse, Şiva'nın ölümü hakkında yalan söyledim. Açıktan açığa söylediğim ilk yalan - gerçi Olağanüstü Hal'i altı yüz otuz beş günlük bir geceyarısı kılığında sunmam da fazlasıyla romantikti ve meteorolojik verilerle çelişiyordu. Yine de kim ne düşünürse düşünsün Salim için yalan söylemek hiç de kolay değil, itirafta bulunurken başımı utançla eğiyorum... Peki bu tek, aşikâr yalan neden? (Çünkü gerçekte, yer değiştirdiğim rakibimin Dullar Misafirhanesinden sonra nereye gittiğini bilmiyorum; cehennemde de olabilir sokağın aşağısındaki keranede de, ruhum duymaz.) Padma, anlamaya çalış: ondan hâlâ korkuyorum. Aramızda bitmemiş bir mesele var; günün birinde savaş kahramanının doğumundaki sırrı keşfedebileceği düşüncesiyle titremekle geçiyor günlerim -malum başharfleri taşıyan o dosyayı görmüş müydü?- geçmişini telafi edilmez bir biçimde kaybetmenin gazabıyla, boğucu bir intikam almak için ya peşime düşerse... böyle mi bitecek, hayatım bir çift insanüstü, amansız diz tarafından mı alınacak?

Yalan söylememin nedeni bu; ilk olarak her otobiyografi yazarının cazibesine kapıldığı o yanılsamanın kurbanı oldum, yani eğer geçmiş sadece insanın anılarında ve onları yakalamaya çalışan kelimelerde varlığını sürdürüyorsa sadece olduklarını söyleyerek geçmişteki olayları yaratmak mümkün sandım. Benim şu anki korkum Roşanara Shetty'nin eline bir silah verdi; omzumun üzerinden bakan Komutan Sabarmati'nin hayaletiyle onun Şiva'nın hücresine rüşvetlerle, cilvelerle sızmasını sağladım... kısacası işlediğim ilk suçlardan birinin anısı sonuncusunun (kurgusal) ortamını oluşturdu.

İtirafın sonu: artık fena halde anılarımın sonuna yaklaşıyorum. Gece; Padma yerinde; başımın üzerindeki duvarda bir kertenkele az önce bir sineği yuttu; insanın beynini turşuya çeviren iltihaplı Ağustos sıcağı kulaklarımın arasında neşeyle uğulduyor; beş dakika önce son banliyö treni güneye Churchgate İstasyonuna san-kahverengi aktı, bu yüzden de Padma'nın yağ gibi kuvvetli bir kararlılığı

perdeleyen bir utangaçlıkla ne söylediğini duyamadım. Tekrar söylemesini rica ettim, inanmayan kasları baldırlarında seğirmeye başladı. Gübre-nilüferimizin evlilik teklifinde bulunduğunu hemen belirteyim, “böylece elâleme rezil olmadan sana bakabilirim.”

Tam korktuğum gibi! Ama artık her şey açık ve Padma (eminim) hayır cevabını kabul etmeyecek. Utangaç bir bakire gibi nazlanıyorum: “Bunu hiç beklemiyordum! - ya ektomi, ya köpeklere yedirilenler, um-runda değil mi? - Padma, Padma kemikleri-kemiren de var, dul kalırsın! - bir düşün, korkunç ölüm laneti var, Parvati'yi düşün - emin misin, emin olduğundan emin misin...?” Ama sarsılmaz bir kararlılıkla çenesini sıkan Padma, “Bana bak efendi - aması maması yok! O uydurma hikâyeleri bir kenara bırak. Geleceği düşünmek lazım,” diyor.

Balayı Keşmir'de olacak.

Padma'nın kararlılığının yakıcı sıcağında belki de böyle bir şeyin mümkün olduğu gibi çılgınca bir fikre kapılıyorum, belki de iradesinin o müthiş gücüyle hikâyemin sonunu değiştirebilir, belki de çatlaklar -ve ölümün kendisi- onun bastırılamaz arzusunun gücüne yenik düşebilir... “Geleceği düşünmek lazım,” diye uyardı beni - belki (bu anlatıya başladığımdan beri ilk defa kendime düşünme izni veriyorum) lazımdır! Sıcak-böcekleri gibi uğuldayan sonsuz sayıda yeni son kafamın etrafına üşüşüyor... “Evlenelim, efendi,” diye teklifte bulundu ve heyecan güveleri midemde kıpırdandı, sanki bir kabala formülünden, muhteşem bir abrakadabradan söz ederek beni kaderimden kurtarmış gibi -ama gerçek dürtüklüyor. Bombay filmleri dışında hiçbir yerde aşk her şeye kadir değil; tık çıt trak basit bir törenle yenilgiye uğratılamaz; iyimserlik bir hastalıktır.

“Doğum gününde, ne dersin?” diye öneride bulunuyor. “Otuz birine gelmiş bir adamın mutlaka bir karısı olması gerekir.”

Ona nasıl anlatacağım? O gün için başka planlar olduğunu, en büyük zararı hep önemli günlerde vermekten hoşlanan biçim-delisi bir kaderin esiri olduğumu... kısacası ölümü ona nasıl anlatacağım? Anlatamıyorum; bunun yerine minnettar olduğumu belli ederek teklifini uysalca kabul ediyorum. Bu akşam yeni nişanlanmış

bir erkeğim; bu son beyhude, sonuçsuz keyfi kendime -ve nişanlım nilüfere- reva gördüğüm için kimse hakkımda kötü düşünmesin.

Padma, evlilik teklif etmekle, ona geçmişim hakkında anlattığım her şeyi “uydurma hikâye” diye bertaraf etmeye istekli olduğunu gösterdi; bir demiryolu köprüsünün gölgesinde etrafa gülücükler saçan Resim Sing'i bulduğumda, sihirbazların da belleklerinin zayıflamakta olduğu kısa sürede ortaya çıktı. Seyyar gettonun sayısız hareketlerinden birinde zihinde tutma yeteneklerini yitirmişlerdi, bu yüzden de olan biteni kıyaslayabilecekleri her şeyi unuttuklarından muhakemede bulunamıyorlardı.

Olağanüstü Hal bile hızla geçmişin unutuşuna havale ediliyordu; sihirbazlar salyangoz gibi sabit fikirle şimdi üzerine yoğunlaşmışlardı. Değiştiklerinin bile farkında değillerdi; bir zamanlar başka türlü olduklarını unutmuşlardı, komünizm içlerinden akıp kertenkele gibi hızlı, susuz toprak tarafından emilmişti; (her zamanki gibi) şimdiyi oluşturan açlık, hastalık, susuzluk ve polis tacizinin sersemliğiyle yeteneklerini de unutmaya başlamışlardı. Ancak eski arkadaşlarımdaki bu değişim bana pek müstehcen geldi. Salim geçirdiği bellek kaybının ardından bunun ne kadar gayri ahlaki olduğunu anlamıştı; zihninde şimdi (bıçakların onun ebediyyen ayırdığı şimdi) renksiz, karmakarışık, anlamsız görünürken geçmiş her geçen gün daha da canlanıyordu; gardiyanlarla cerrahları saçının teline kadar hatırlayan ben, sihirbazların dönüp geriye bakma isteksizliklerinden şoka uğramıştım. “İnsanlar kediler gibidir,” dedim oğluma, “onlara hiçbir şey öğretemezsin.” Gerektiği gibi ciddiyetle baktı ama sesini çıkarmadı.

Ben illüzyonistlerin hayalet kolonisini keşfettiğimde oğlum Adem Sina, bebekliğinde ona musallat olan veremden kurtulmuştu. Ben doğal olarak, hastalığının Dul'un düşüşüyle ortadan kaybolduğunu düşünüyordum; ama Resim Sing bu işi Durga adındaki bir çamaşırcı kadının başardığını, hastalığı boyuncaonasütanneliği yapıp, devasa memelerinin bitmez tükenmez bereketinden onu faydalandırdığını söyledi. “Şu Durga yok mu, kaptan,” dedi yaşlı yılan büyücüsü, bu yaştan sonra dho-banın

yılansı büyülerine kurban düştüğü sesinden belli oluyordu, “Ne kadın ama!”

Bisepsleri gelişmiş bir kadındı; doğaüstü memeleri alayları besleyecek kadar bol süt üretiyordu; karanlık rivayetlere bakılırsa iki rahmi vardı (gerçi bu söylentiyi kendisinin yaydığından şüpheleniyorum). Sütü kadar dedikodusuyla gevezeliği de boldu; her gün dudaklarından bir düzine yeni hikâye dökülürdü. Bu mesleği yapanların hepsinde görülen sınırsız enerjiye sahipti; taşın üzerinde gömleklerle sarilerin cıcığını çıkarırken gücü daha da fazlalaşıyormuş gibi görünürdü, sanki yassılaşan, düğmeleri kopan, ölene kadar dövülen giysilerin hayatiyetini emiyordu. Yaşadığı günü daha gün biter bitmez unutan bir canavardı.

Onunla tanışmayı büyük bir isteksizlikle kabul ettim; bu sayfalara girmesine de büyük bir isteksizlikle izin veriyorum. İsmi, daha onunla tanışmadan önce bile yeni şeylerin kokusunu taşıyordu; yeniliği, başlangıçları, yeni hikâyelerin olayların karışıklıkların devreye girmesini temsil ediyordu ve ben yeni olan her şeye karşı ilgimi kaybetmiştim. Ama Resimji onunla evlenmek niyetinde olduğunu söyledikten sonra başka çarem kalmadı; ancak ona mümkün olduğunca kısa değineceğim.

Madem öyle, kısaca: Çamaşırcı Durga dişi bir ifritti! İnsan kılığına girmiş kan emici bir kertenkele! Resim Sing üzerindeki etkisi de taşta ezdiği gömlekler üzerindeki gücünden aşağı kalmıyordu; onu tek kelimeyle yamyassı etmişti. Kadını bir kere gördükten sonra Resim Sing'in neden yaşlı ve hüzünlü göründüğünü anladım; kadınlarla erkeklerin fikir danışmak ve gölgelenmek için altına toplaştıkları uzlaştırma şemsiyesinden mahrum gün be gün çöküyordu sanki; ikinci Sinekkuşu olması olasılığı gözlerimin önünde silinip gidiyordu. Ama Durga serpiliyordu: dedikoduları iyice müstehcenleşiyor, sesi yükselip coşuyordu öyle ki en sonunda bana Muhterem Valide'nin son zamanlarını hatırlattı, hani o genişledikçe dedem küçülüyordu. Bu arsız çamaşırcı kadının kişiliğinde beni ilgilendiren tek şey de anneannemle dedemin bu nostaljik yankısıydı.

Ama meme salgılarının bolluğunu inkâr edemem: yirmi bir aylık Adem hâlâ memnuniyetle meme emiyordu. İlk başta sütten kesilmesi için ısrar etmeyi düşündüm ama sonra oğlumun sadece kendi istediği şeyleri yaptığını hatırlayıp baskı yapmamaya karar verdim. (Bu konuda haklı olduğum da sonradan ortaya çıktı.) Sözde çifte rahmine gelince ne gerçeği ne de hikâyeyi bilmek istemediğimden fazlaca araştırmadım.

Dhoban Durga'dan söz etmemin esas sebebi bir akşam kişi başına yirmi yedi pirinç tanesinden oluşan yemeğimizi yerken ölümümü görenin ilk o oluşu. Onun bitmez tükenmez havadis ve dedikodu selinden bıkıp bağırmıştım, “Durga Bibi, kimse senin hikâyelerini duymak istemiyor!” Bunun üzerine kılını bile kıpırdatmadan: “Salim Baba, sana iyi davrandım çünkü Resimji tutuklandıktan sonra kendini toparlayamadı-ğını söyledi ama açık konuşmak gerekirse etrafta aylak aylak dolaşmak dışında hiçbir şeyle ilgilenmiyor gibisin. İnsan yeni şeylere ilgisini kaybederse Kara Meleğe kapısını açmış demektir, unutma,” dedi.

Resim Sing'in mülayimce “Yapma hatun, çocuğun üstüne gitme,” demesine rağmen dhoban Durga'nın attığı ok yerini bulmuştu.

Tahliye edilmiş vaziyette geri dönüşümün bitkinliğiyle, günlerin anlamsızlığının beni kalın jelatin gibi bir şeyle kuşattığını hissediyordum; ertesi sabah Durga'nın, belki de acımasız sözlerinden gerçekten pişmanlık duyarak, sağ memesini çekiştiren oğlumun yanına, gücüm yerine gelsin diye sol memesine de beni çağırmasına rağmen, “belki emdikten sonra aklın başına gelir”, düşüncelerimin çoğunu ölüm işgal etmeye başladı; sonra Şadipur Garajındaki tevazu aynasını keşfettim ve sonumun yaklaştığına iyice ikna oldum.

Garaj kapısının üzerinde eğik bir ayna vardı; garajda aylak aylak dolanırken aynada kırpışan güneş ışığı dikkatimi çekti. Aylar, hatta yıllardır kendimi aynada görmediğimi fark ettim ve altına gittim. Başımı kaldırıp aynaya baktığımda koca kafalı, geniş gövdeli bir cüceye dönüştüğümü gördüm; insanı tevazuya zorlayan bu kısalmiş

yansımada saçlarımın yağmur bulutları gibi kırlaştığını gördüm; çizgili yüzü ve yorgun gözleriyle aynadaki cüce bana büyük bir canlılıkla, bize Tanrıyı gördüğünü söylediği zamanki Adem Aziz'i hatırlattı. O günlerde cadı Parvati'nin iyileştirmiş olduğubütün illetler (tahliyenin ardından) tekrar başıma musallat olmaya başlamıştı; dokuz parmaklı, boynuz şakak-h, papaz-kellikli, lekeli suratlı, çarpık bacaklı, hıyar burunlu, hadım, şimdi bir de vaktinden önce yaşlanmış birini gördüm tevazu aynasında, artık tarihin ona yapabileceği bir şey kalmamıştı, onu neredeyse şuurunu kaybedene kadar hırpalamış olan kaderden azad edilmiş gülünç bir yaratıktı; bir sakat bir de sağlam kulağımla ölümün Kara Meleğinin hafif ayak seslerini duydum.

Aynadaki cücenin genç-yaşlı yüzü derin bir rahatlama ifadesine büründü.

Hüzünleniyorum; konuyu değiştirelim... Paan-wallahın iddiası Resim Sing'i Bombay'a gitmeye kışkırtmadan tam yirmi dört saat önce, oğlum Adem Sina bizim de yılan büyücüsüne bu yolculukta eşlik etmemize müsaade eden bir karar aldı; koca kulaklı Adem bir gecede, hiç ikaz etmeden ve çamaşırcı sütannesini derin üzüntülere gark ederek (kalan sütünü beş litrelik vanaspati tenekelerine sağmak zorunda kaldı) kendi kendini memeden kesti, sessizce memeyi ağzına almayı reddederek katı yiyecekler talep etti: pirinç lapası, haşlanmış mercimek, bisküit. Sanki benim şahsi ve artık çok yaklaşmış finiş çizgime ulaşmama izin verme kararı almıştı.

İki yaşından küçük bir çocuğun dilsiz istibdadı; Adem acıktığını, uykusu geldiğini ya da doğal ihtiyaçlarını karşılamak istediğini bize haber vermiyordu. Bizden anlamamızı bekliyordu. Ona göstermem gereken sürekli ilgi, aksi yöndeki bütün göstergelere rağmen hayatta kalmamı sağlayan nedenlerden biridir... tutsaklıktan kurtuluşumun ardından hiçbir şey yapmayı beceremediğim o günlerde dikkatimi oğlumu izlemeye veriyordum. “Biliyor musun kaptan, geri dönmen büyük şans,” diye dalga geçiyordu Resim Sing, “yoksa bu hepimizi ayah yapacaktı.” Adem'in birinci büyülü çocuklar neslinden daha çetin bir neslin, kaderlerini kehanetlerde ya da yıldızlarda aramayacak, iradelerinin geçit vermez fırınlarında

şekillendirecek bir neslin üyesi olduğunu bir kere daha anlamıştım. Hem kendi oğlum olmayan, hem de kendi etimden bir çocuğun olabileceğinden çok daha fazla varisim olan bu çocuğun gözlerine bakınca boş, uyuşuk gözbebeklerinde ikinci bir tevazu aynası görüyordum; bana bundan böyle rolümün bütün fazlalık yaşlılar gibi kenarda kıyıda kalmak olduğunu gösteriyordu: belki de hatırlananın, hikâye anlatıcının o geleneksel rolü... Ülke çapında Şiva'nın bütün piç oğullarının çaresiz yetişkinlere benzeri despotluklar yapıp yapmadığını merak ediyordum; o korkunç güçlü çocuklar kabilesi bir kez daha geldi gözlerimin önüne, büyüyor bekliyor dinliyor, dünyanın kendi oyuncakları olacağı anın provasını yapıyorlardı. (Bu çocuklar gelecekte nasıl teşhis edileceklerdi: bimbileri içeri gömük değil dışarı fırlaktı.) Ama artık ilerleme zamanı: bir bahis, güneye güneye güneye son bir tren, son savaş...

Adem'in memeyi bırakmasının ertesi günü Salim Resim Sing'e yılan büyücülüğünde yardım etmek için onunla birlikte Connaught Place'e gitti. Dhoban Durga oğlumu dhobi-merdivenlerine götürmeye razı olmuştu: Adem gününü, zenginlerin giysilerinden gücün nasıl çıkartılıp ifrit kadınlar tarafından emildiğini izleyerek geçirdi. Sıcak havanın oğul vermiş arılar gibi şehre döndüğü o kritik günde buldozerlerin ezdiği gümüş hokkama duyduğum özlem beni yiyip bitiriyordu. Resim Sing bana yedek bir hokka temin etmişti, boş bir Dalda-Vanaspati kutusu ama her ne kadar sihirbazlar kolonisinin kasvetli havasına areka suyu fışkırtıp hassas hokka-vurmaca sanatındaki ustalığımı oğluma göstererek onu eğlendirsem de bu kutu beni teselliden uzaktı. Soru: basit bir tükürük kabına bu kadar üzülmek niye?

Cevabım, bir tükürük hokkasını asla küçük görmemelisiniz. Kuç Naheen Ranisi'nin salonunda zarafetiyle entelektüellerin halkın sanatını icra etmesini sağlıyordu; bir mahzende parıldayarak Nadir Han'ın yeraltı dünyâsını ikinci bir Tac Mahal'e çevirmişti; eski bir teneke sandıkta tozlar arasında da olsa tarihim boyunca mevcuttu, çamaşır sandıklanndaki hadiseleri, hayaletleri, donmayı çözülmeyi, tahliyeyi, sürgünleri kendini belli etmeden massetmişti; ay parçası gibi gökyüzünden düşerek bir dönüşüm başlatmıştı. Ey tılsımlı

hokka! Ey tükürük kadar anıların da güzel kabı! Hangi duyarlı insan onu kaybettiğim için duyduğum özlemli kederi anlamaz!

... Tıkış tıkış insan dolu bir otobüsün arka tarafında Resim Sing yanımda kucağındaki masumane yılan sepetleriyle oturuyordu. Eski, mitolojik Delhilerin yeniden dirilmiş hayaletleriyle de dolu olan şehrin içinden sarsıla sarsıla geçerken Dünyanın En Büyüleyici Adamı sanki uzak karanlıkodada bir savaş çoktan bitmiş gibi solgun bir yeis içindeydi... ben dönene kadar kimse Resim Sing'in dillendirmediği esas korkusunun yaşlılık, güçlerini yitirmek, anlamadığı bir dünyada ne yapacağını bilemeden kalakalmak olduğunu anlayamamıştı; benim gibi Resim Sing de Bebek Adem'in varlığına sarılmıştı, sanki çocuk uzun karanlık bir tünelin ucundaki ışıkmış gibi. “İyi bir çocuk, kaptan,” demişti bana, “gururlu bir çocuk; insan kulaklarının farkına bile varmıyor.”

Ama o gün oğlum bizimle değildi.

Connaught Place'de Yeni- Delhi kokuları üzerime saldırdı - J. B. Mangaram reklamının bisküit'gibi kokusu, ufalanan sıvaların hüzünlü tebeşirimsiliği; yükselen benzin fiyatları yüzünden aç bir kaderciliğe boyun eğmiş oto-rikşacıların trajik kokusu; trafik girdabının ortasındaki yuvarlak parktan gelen taze çim kokulan, yabancıları gölgeli kemer altlarındaki karaborsada döviz bozdurmaya ikna eden satıcıların kokusu, tentelerinin altında bitmez tükenmez bir dedikodu mırıltısı duyulan From the India Coffee House'un nahoş yeni başlayan hikâyeler aroması: çay ve biberli pakora kokusuna karışan entrikalar, evlilikler, kavgalar.

Connaught Place'de neyin, kokusunu aldım: bir zamanlar güzeller-güzeli-Sundari olan yaralı yüzlü bir kızın yakınlarda dilendiğinin kokusunu ve bellek kaybının, geleceğe-bakmanın, aslında-değişen-bir-şey-yokun kokusunu... burnumun bu sezgilerinden uzaklaşarak, (insan) idrar ve hayvan dışkısının daha basit, her şeyi bastıran kokuları üzerinde yoğunlaştım.

Connaught Place'deki F Blokun kolonları altında, kaldırımdaki bir kitap sergisinin yanında bir paan-wallahın küçük kovuğu vardı. Yeşil cam bir tezgâhın ardında mekânın küçük ilahlarından biri gibi

bağdaş kurmuş oturuyordu; onu bu son sayfalara kabul ediyorum çünkü yoksulluk aroması yaymasına rağmen aslında hali vakti yerindeydi, Lincoln Continental marka bir arabası vardı, Connaught sirkinde gözden uzak bir yere park ederdi, arabayı alacak parayı da kaçak sigara ve transistorlu radyo satarak kazanmıştı; her yıl iki hafta hapse tatile giderdi, geri kalan zamanlarda da bir sürü polise yüklü bir maaş öderdi. Hapishanede ona krallar gibi bakarlardı ama yeşil cam tezgâhının arkasında zararsız, sıradan bir görünümü vardı, bu yüzden de (Salim'inki gibi hassas bir burnunuz yoksa) bu adamın her konuda malumat sahibi olduğunu, sınırsız bağlantılar ağı sayesinde gizli bilgilere ulaşabildiğini anlamazdınız... ayrıca Karaçi'deki Lambretta seyahatlerim sırasında tanıdığım benzer bir tipin nahoş sayılamayacak bir yankısıydı benim için; özlem parfümlerini içime çekmekle o kadar meşguldüm ki konuştuğunda beni gafil avladı.

Gösterimizi onun köşesinin yakınında yapacaktık; Resimji flütleri parlatmak ve kocaman safran rengi bir türbanı başına sarmakla uğraşırken ben de teşrifatçılık yapıyordum. “Gelin toplanın -böyle fırsat hayatta bir kere ele geçer- ladiler ladalar gelin seyredin! Burada kim var bakın. Sıradan bir bangi değil; sokaklarda uyuyan bir üçkâğıtçı değil; hemşeriler, baylar bayanlar karşınızda Dünyanın En Büyüleyici Adamı! Evet gelin görün, gelin görün: Eastman Kodak Limited fotoğrafını çekmişti! Yaklaşın yaklaşın, korkmayın -karşınızda RESİM SING!”... Böyle abuk sabuk başka şeyler de söylerken paan-wallah konuştu:

“Ben daha iyisini biliyorum. Bu adam bir numara değil; hem de hiç değil. Bombay'da bundan daha iyisi var.”

Resim Sing rakibinin varlığını işte böyle öğrendi ve gösteri yapma planlarını olduğu gibi bir kenara bırakmasının, boş boş sırıtan paan-wallahin üzerine yürüyüp, içinin derinliklerinde o karizmatik sesi aramasının nedeni de buydu; “Şu üçkâğıtçı konusunda bana doğruyu söyle kaptan, yoksa dişlerini sana öyle bir yuttururum ki mideni ısırırsın,” dedi. Gerektiği takdirde maaşlarını hak etmek için hemen devreye girecek üç polisin yakınlarda olduğundan emin olan paan-wallah kılını bile kıpırdatmadan bize alimimutlaklığının sırlarını

fısıldadı, kim nerede ne zaman söyledi, sonunda Resim Sing kararlılığı korkusunu gizleyen bir sesle “Gidip şu Bombaylıya kimin en iyi olduğunu göstereceğim. Bir dünyada iki En Büyüleyici Adama yer yok, kaptanlar,” dedi. Areka satıcısı belli belirsiz omzunu silkerek ayaklarımızın dibine tükürdü.

Bir paan-wallahın iddiaları büyülü kelimeler gibi Salim'i doğduğu şehre, en büyük özleminin mekânına döndürecek kapıyı açmıştı. Evet, açıl susam açıl; demiryolu köprüsünün altındaki yırtık pırtık çadırlara döndüğümüzde Resim Sing toprağı kazıp düğümlü sigorta mendilini çıkardı, yaşlılığı için bir kenara koyduğu birkaç kuruşun durduğu kirli bir bezdi bu; çamaşırcı Durga “Sen ne sanıyorsun Resimji, ben öyle tatile matile çıkacak zengin bir kadın mıyım?” diyerek onunla gitmeyi reddedince gözlerinde yalvarma gibi bir şeyle bana dönüp ona eşlik etmemi rica etti, böylece hayatının en berbat savaşına, yaşlılığını sınamaya, yanında bir dostu olmaksızın gitmeyecekti... evet, Adem de duymuştu, yelken kulaklarıyla büyünün ritmini duymuştu, ben kabul edince gözlerinin parladığını gördüm, sonra kendimizi bir trenin üçüncü mevkiinde güneye güneye güneye giderken bulduk, tekerleklerin beş heceli tekdüzeliğinde o gizemli kelimeyi duyuyordum: abrakadabra abrakadabra abrakadabra diye bir şarkı tutturmuştu tekerlekler bizi Bom'a geri götürürken.

Evet, sihirbazlar kolonisini ebediyyen ardımda bırakmıştım, beni bu sayfaları yazacak (ve aynı sayıda turşu yaratacak) kadar hayatta tutacak nostaljinin abrakadabra abrakadabra yüreğine ilerliyordum; Adem, Salim ve Resim Sing üçüncü mevkii bir kompartımana sıkışmış, iplerle bağlı birkaç sepeti de yanımıza almıştık; sepetler sürekli tıslayarak kompartımandaki tıkış tıkış insanları korkuttuklarından kalabalık yılanların tehdidinden olabildiğince'geriye çekilerek bize bir nebze olsun yer ve rahatlık sağlamıştı; bu esnada tekerlekler de abrakadabralarını Adem'in yelken kulaklarına şakıyorlardı.

Bombay'a doğru ilerlerken Resim Sing'in bedbinliği büyümüş büyümüş, sonunda adeta yaşlı yılan büyücüsünün sadece görüntüsüne sahip, ayrı bir fiziksel varlığa dönüşmüştü. Mathura'da

çenesi sivilceli, kafası yumurta gibi cascavlak kazınmış Amerikalı bir genç seramik hayvan ve çalo-çay satıcılarının bağırışları arasında kompartımanımıza girdi; elinde tavuskuşu tüyünden yapılma bir yelpaze vardı, tavuskuşu tüylerinin getireceği kötü şans Resim Sing'in acayip canını sıktı. Hin-du-Ganj ovasının sonsuz düzlüğü ikindi lu-rüzgârının sıcak cinnetini bize işkence etsin diye içeri üfürerek pencerenin dışında yayılırken traşlı Amerikalı kompartımandakilere Hinduizmin incelikleri hakkında nutuk atmaya ve ceviz ağacından bir dilenme kabını uzatarak onlara mantraları öğretmeye başladı; Resim Sing bu kıymetli görüntüyü görmüyor, tekerleklerin abrakadabrasını duymuyordu. “Boşuna gidiyorum, kaptan,” diye hüzünle içini döktü, “Bu Bombaylı genç ve güçlüdür herhalde, artık dünyanın en büyüleyici ikinci adamı olmaya mahkûmum.” Kotah İstasyonuna vardığımızda tavuskuşu yelpazenin saldığı şanssızlık kokuları Resimji'yi iyice etkisi altına almıştı; onu öyle çöküntüye uğratmıştı ki herkes treni siper alıp işemek için platformun en ucuna giderken o hiç oralı olmamıştı. Ratlam Kavşağında benim heyecanım artmaktayken, o uyku değil bedbinliğin getirdiği felçle transa geçmişti. “Böyle giderse,” diye düşündüm, “rakibine meydan bile okuyamayacak.” Baroda geçti; hiç değişiklik yok. Surat'da, eski John Company garajında vakit kaybetmeden bir şeyler yapmak zorunda olduğumu fark ettim çünkü abrakadabra bizi Bombay Merkez İstasyonuna her geçen dakika biraz daha yaklaştırıyordu, bunun üzerine Resim Sing'in eski tahta flütünü alarak öyle münasebetsizce çaldım ki bütün yılanlar acıyla kıvranarak Amerikalı genci taşlaştınp susturdu, öyle cehennemi bir ses çıkardım ki kimse Bassein Caddesinin, Kurla'nın, Mahim'in geçtiğini anlamadı, tavuskuşu tüylerinin zehirini yenmiştim; sonunda Resim Sing hafif bir gülümsemeyle kendini ümitsizlikten kurtarıp “Bıraksan daha iyi olacak, kaptan, ver de ben çalayım; yoksa birileri acıdan ölecek,” dedi.

Yılanlar sepetlerine döndüler; sonra tekerlekler şarkıyı kesti, işte gelmiştik: Bombay! Adem'e sıkı sıkı sarıldım ve kendimi tutamayarak eskisi gibi bağırdım: “Bom'a-döndük!” Bu mantrayı hiç

duymamış olan Amerikalı genç şaşkına döndü; tekrar tekrar, tekrar tekrar: “Döndük! Bom'a-döndük!”

Otobüsle Bellasis Caddesinden, Tardeo kavşağına doğru çökük gözlü Parsilerin, bisiklet tamircilerinin ve İran kahvelerinin yanından geçtik; sonra Hornby Vellard sağımızda belirdi - mesirecilerin sokak köpeği Sherri'nin bağırsaklarını yere döküşünü izledikleri yer! Vallabhbhai Patel Stadyumunun girişleri üzerinde yükselen karton güreşçiler hâlâ duruyordu! - güneş şemsiydi trafik polislerinin, Mahalakshmi Tapınağının yanından sarsıla sarsıla geçtik-sonra Warden Caddesi! Breach Candy Yüzme Havuzları! Bakın, dükkânlar... ama isimleri değişmiş: Superman çizgi romanları satan Okuyucu Cenneti nerede? Band Box Çamaşırhanesi ve Bir Metrelik Çikolatalarıyla Bombelliler nerede? Tanrım, bakın, bir zamanlar William Methwold'un begonvillere sarılı saraylarının denize gururla baktığı iki kat yüksekliğindeki tepenin üzerinde... bakın kocaman, pembe bir bina canavarı, Narlikar kadınlarının gülkurusu gökdelen dikilitaşı çocukluğun sirk meydanı üzerine dikilmiş ve onu yok etmiş... evet benim Bombay'ımdı ama bir yandan da değildi çünkü Kemp Köşesine geldiğimizde Hindistan Havayollarının küçük racasının ve Kolynos Kid'in yokolduğunu görmüştük, bir daha dönmemek üzere; Thomas Kemp ve Co. da uçup gitmiş... bir zamanlar ilaçların dağıtıldığı ve klorofil şapkalı bir perinin trafiğe sırıttığı yerde üst geçitler birbirini kesiyordu. Bir ağıt söyler gibi fısıldadım: “Dişler Temiz, Dişler Parlak! Dişler Kolynos Süper Pak!” Ama bu sihirli sözlere rağmen geçmiş tekrar belirmedi; Gibbs Sokağından geçip Çhovpati kumsalı yakınlarında indik.

En azından Çhovpati büyük ölçüde eskisi gibiydi; yankesicilerle, gezinenlerle, sıcak-çanna-çanna-sıcak, kulfi, bhel-puri ve chutter-mut-ter satıcılarıyla dolu kirli bir sahil şeridi; ama Marine Drive'ın daha aşağılarında tetrapodların ne iş becerdiklerini gördüm. Narlikar konsorsiyumu tarafından denizden kazanılan alanın üzerinde devasa canavarlar gökyüzüne uzanıyorlardı, tuhaf yabancı isimleri vardı: OBEROI-SHERATON bana uzaklardan bağırıyordu. Işıklı Jip tabelası neredeydi?.. “Gel Resimji,” dedim neden sonra

Adem'i göğsüme bastırarak, “Nereye gideceksek gidelim de şu iş bitsin; şehir değişmiş.”

Geceyarısı-Çekim Kulübü hakkında ne söyleyebilirim ki? Yeraltındaydı, gizliydi (sadece alimimutlak paan-wallahlar biliyordu); kapısında işaret yoktu; müşterileri Bombay sosyetesinin kaymak tabakasıydı. Daha başka? Evet, Anand “Andy” Shroff diye birisi tarafından yönetiliyordu, işadamı-playboy çoğu zamanını Cuhu kumsalındaki Sun'n'Sand Otelinde film yıldızları ve devrik prenseslerle güneşlenerek geçiriyordu. Size soruyorum: bir Hintli neden güneşlensin? Ama anlaşılan bu âdettendi, uluslararası playboyluk kurallarına harfiyen uyulması gerekiyordu, sanırım güneşe her gün tapınmak da bu kurallar arasındaydı.

Ne kadar da masumum (forseps oyuklu Sonny'nin saf olduğunu düşünürdüm bir de!) - Geceyarısı-Çekim türünden yerlerin varolduğunu tahmin bile edemezdim! Ama vardı işte; biz üçümüz de elimizde flütler ve sepetlerle kapısını çalmıştık.

Göz seviyesindeki küçük demir ızgaranın ardında bir hareketlenme: alçak, bal gibi tatlı bir kadın sesi sebebi ziyaretimizi sordu. Resim Sing bildirdi: “Ben Dünyanın En Büyüleyici Adamıyım. Burada bir yılan büyücüsü çalışıyormuş; ona meydan okuyup üstünlüğümü kanıtlayacağım. Bunun için ücret talep etmiyorum. Bu bir şeref meselesi.”

Akşam olmuştu; Bay Anand “Andy” Shroff şans eseri mekândaydı. Fazla uzatmayalım, Resim Sing'in meydan okuması kabul edildi ve ismi sinirime dokunan yere girdik çünkü içinde geceyarısı kelimesi geçiyordu ve baş harfleri de bir zamanlarki gizli dünyamı simgeliyordu: Geceyarısı Çocukları Konferansi'nin baş harfleri G.Ç.K. şimdi gizli bir gece kulübü tarafından gaspedilmişti. Kendimi tek kelimeyle istila edilmiş hissediyordum.

Şehrin kalburüstü, kozmopolitan gençliğinin ikiz sorunları: içki yasağı olan bir eyalette nasıl alkol almalı; hem kızlara Batılı tarzda kur yapıp, şehrin altını üstüne getirmek üzere randevulaşıp hem de Şarklı rezalet utancından kaçınmak için tam bir mahremiyeti nasıl sağlamalı? Geceyarısı-Çekim şehrin yaldızlı gençliğinin sancılı

müşkülatı için Bay Shroff un bulduğu çözümdü. Burada, ahlaksızlığın yeraltında cehennem gibi kara bir Stigya karanlığı yaratmıştı; geceyarısı karanlığının mahremiyetinde şehrin âşıkları buluşuyor, ithal içki içiyor ve flört ediyorlardı; yalıtkan yapay gecenin kozasında hiçbir cezaya maruz kalmadan öpüşüp koklaşıyorlardı.

Cehennem başkalarının fantazileridir: her hikâyede en az bir kere Cehennem'e inilir, ben de Resim Sing'in peşinden kucağımda bebek oğlum kulübün mürekkepli karanlığına indim.

Kalın siyah halının üzerinde ilerledik -geceyarısı karası, yalan karası, karga karası, öfke karası, “seni kara surat!”ın karası; kısacası koyu renk bir halı- cinsel cazibesi insanı kendinden geçiren (sarisi erotik bir biçimde kasıklarına düşmüş, göbek deliğinde yasemin takılı) bir kadın garsonun ardındaydık ama karanlığa inerken bizi rahatlatmak için dönüp gülümsediğinde gözlerinin kapalı olduğunu fark ettim; gözkapak-larının üzerine dünyada rastlanamayacak kadar parlak gözler çizilmişti. “Neden?” diye sormaktan kendimi alamadım.

“Ben körüm; hem buraya gelen kimse görülmek istemez. Yüzlerle isimlerin olmadığı bir dünya burası; burada insanların anıları, aileleri, geçmişleri yok; burası sadece şimdi için, hepsi bu,” dedi bana.

Karanlık bizi yuttu; ışığın prangaya vurulduğu, zamanın dışında, tarihin reddi olan bu mekânda kız bize kılavuzluk ediyordu... “Buraya oturun,” dedi, “Öteki yılancı birazdan gelir. Zamanı geldiğinde üzerinize bir ışık tutulacak; o zaman yarışmanıza başlarsınız.”

Orada -dakikalarca mı, saatlerce mi, haftalarca mı?- oturduk; kör kadınların ışıltılı gözleri görünmez misafirleri yerlerine götürüyordu; zamanla, karanlıkta, kadife farelerin çiftleşmesi gibi yumuşak aşk hışır-tılarıyla çevrildiğimizi fark ettim; birbirine sarılmış kolların tokuşturduğu bardakların, dudakların usul sürtünüşlerinin seslerini duydum; bir sağlam bir sakat kulağımla memnu cinselliğin sesinin geceyarısı havasını doldurduğunu işittim... ama hayır, ne olup bittiğini bilmek istemiyordum; kulübün hışırtılı sessizliğinde burnum, bütün yeni hikâyelerle başlangıçların, egzotik ve yasak

aşkların, küçük görünmez mahcubiyetlerin, kimin-fazla-ileri-gittiğinin, kısacası her tür lezzetli lokmanın kokusunu alıyordu ama onları yok saymayı tercih etmiştim çünkü bu, içinde bana yer olmayan yeni bir dünyaydı. Ama oğlum Adem, kulakları hayranlıkla yanarak yanımda oturuyordu; etrafı dinlerken gözleri karanlıkta parlıyordu, ezberliyor, öğreniyordu... sonra ışık yandı.

Geceyarısı-Çekim Kulübünün zeminindeki bir havuza tek bir ışık huzmesi döküldü. Aydınlık alanın sınırı dışındaki gölgeler arasından Adem'le ben Resim Sing'in, yakışıklı briyantinli bir gencin yanında bağdaş kurmuş kaskatı oturduğunu gördük; ikisi de müzik aletleri ve sanatlarının kapalı sepetleriyle çevriliydi. Bir hoparlör Dünyanın En Büyüleyici Adamı unvanı için yapılan efsanevi yarışmanın başladığını duyurdu; ama kim dinliyordu ki? Hiç kimse dönüp de bakmış mıydı yoksa elleri dudakları dilleri çok mu meşguldü? Resimji'nin rakibinin adı şuydu: Kuç Naheen Mihracesi.

(Bilmiyorum; bir unvan kullanmak çok kolay. Ama belki, belki de gerçekten çok uzun zaman önce Doktor Aziz'in arkadaşı olan o Rani'nin torunuydu; belki Sinekkuşu'nun destekçisinin varisi ironik bir biçimde ikinci Mian Abdullah olabilecek adamla kapışmak zorundaydı. Her şey mümkün; Dul maaşlarını kestiğinden beri bir sürü mihrace yoksul düşmüştü.) O güneşsiz inde ne kadar mücadele ettiler? Aylarca mı yıllarca mı asırlarca mı? Söyleyemem: birbirlerini gölgede bırakmak için çaba sar-federlerken, Bombay'daki yılan çiftliğinden (Bir zamanlar Doktor Schaapsteker'in...) nadide türler getirterek akla gelebilecek her türlü yılanı büyülerlerken hipnotize olmuş gibi seyrettim; Mihrace her yılanda Resim Sing'le boy ölçüştü, hatta daha önce sadece Resim Sing'in büyü-leyebildiği avını sıkarak öldüren yılanlarda bile başarı sağladı. Karanlığı, yöneticisinin siyah renk saplantısının (onun etkisiyle her gün Sun'n' Sand'de tenini biraz daha yakıyordu) bir başka yönü olan o cehennemi Kulüpte iki virtüöz yılanları imkânsız maharetler sergilemeye kışkırttılar, hayvanları düğümler ve fiyonklar yapmaya, şarap kadehlerinden su içmeye, ateş çemberlerinden atlamaya ikna ettiler... yorgunluğu, açlığı, yaşlılığı bertaraf eden Resim Sing hayatının gösterisini sergiliyordu (peki kimse bakıyor muydu? Bir kişi olsun bakıyor muydu?) -

sonunda genç adamın daha çabuk yorulduğu kendini belli etti; yılanları flütüne ayak uyduramıyordu artık; en nihayet görülmeyecek kadar hızlı bir el hareketiyle Resim Sing bir kral kobrayı Mihrace'nin boynuna dolamayı başardı.

Resim şöyle dedi: “Pes et kaptan, yoksa seni hayvana sokturururum.”

Bu yarışmanın sonuydu. Küçük düşen prens kulüpten ayrıldı, sonra bir takside kendini vurduğunu duyduk. Resim Sing de son büyük savaşını verdiği yerde devrilen bir banyan ağacı gibi çöktü... kör garsonlar (birine Adem'i vermiştim) onu savaş alanından taşımam için bana yardım ettiler.

Ama Geceyarısı-Çekim'in son bir gizli hilesi daha vardı. Her gece bir kere -işe daha da lezzet katmak için- rasgele bir spot yasak çiftlerden birinin üzerinde odaklanır ve onları dostlarının gizli gözlerine ifşa ederdi: bir nevi ışıklı Rus ruleti ki muhtemelen hayatı şehrin genç kozmopolitanları için daha heyecanlı bir hale getiriyordu... peki bu gece seçilen kurban kimdi? Rezalet ışığında boğulan boynuz şakaklı, lekeli suratlı, hıyar burunlu kimdi? Spotların teşhirciliğiyle kadın garsonlar gibi körleşen, bilinçsiz arkadaşının ayaklarını elinden düşürecek gibi olan kimdi?

Salim doğduğu şehre bir mahzende aydınlatılıp Bombaylılar karanlıktan ona kıkırdasın diye dönmüştü.

Daha hızlı, çünkü artık olayların sonuna geldik, ışığın girmesine izin verilen bir arka odada Resim Sing ayıldı; Adem mışıl mışıl uyurken kör garsonlardan biri tebrik mahiyetinde, canlandırıcı bir yemek getirdi. Zafer talisinde: samosalar, pakoralar, pilav, dal, puriler ve yeşil çat-ni. Evet, küçük alüminyum bir çatni kâsesi, yeşil, Tanrım, çekirgeler gibi yeşil... fazla vakit geçirmeden elime bir puri aldım; üzerine çatni koydum; sonra tadına baktım, neredeyse Resim Sing'in bayılmasını taklit edecektim çünkü beni bir hastaneden dokuz parmaklı olarak taburcu olduğum, Hanif Aziz'in evinde sürgüne gittiğim ve dünyanın en güzel çatnisini yediğim zamanlara götürdü... çatninin tadı o çok uzun zaman önceki tadın bir yankısından öte bir tattı - o tadın ta kendisiydi, geçmişi sanki hiç geride kalmamış gibi

geri getirme gücüne sahipti... heyecanla kendimden geçerek kör garsonun kolunu yakaladım; kendimi kontrol etmeye çalışarak sordum: “Çatni! Bunu kim yaptı?” Bağırmış olmalıyım çünkü Resim “Sakin ol kaptan, çocuğu uyandıracaksın... neyin var? En azılı düşmanının hayaletini görmüş gibisin!” dedi. Kör garson soğuk bir sesle sordu: “Çatniyi beğenmediniz mi?” Büyük bir iniltiyi zor bastırdım. “Beğendim,” dedim çelik kafese kapatılmış bir sesle, “Beğendim - bunun nereden geldiğini söyleyebilir misiniz?” O tedirginlikle, bir an önce çekip gitme isteğiyle cevap verdi: “Braganza Turşuları; Bombay'ın en iyisi, herkes bilir.”

Ondan kavanozu istedim; etiketin üzerinde adres vardı; kapısının üzerinde kırpışan safran-yeşil neon bir tanrıça olan, neon Mumbadevi tarafından kollanan, yanından sarı-kahverengi banliyö trenleri geçen bir fabrika: Braganza Turşuları (Özel) Ltd., şehrin genişlemekte olan kuzeyinde.

Bir kez daha abrakadabra, açıl susam açıl; bir çatni kavanozunun üzerine yazılı kelimeler hayatımın son kapısını açıyor... bu imkânsız hatıra çatnisini yapanın izini bulmak için karşı konmaz bir istek duyuyordum ve “Resimji gitmem lazım...” dedim.

Resim Sing'in hikâyesinin nasıl bittiğini bilmiyorum; arayış serüvenimde bana eşlik etmeyi kabul etmedi ve mücadele ederken sarfettiği gayretin içinde bir şeyleri kırdığını, zaferinin aslında bir yenilgi olduğunu gördüm gözlerinde; ama hâlâ Bombay'da mı (belki Bay Shroff için çalışıyordur) yoksa çamaşırcı kadınına geri mi döndü; hayatta mı öldü mü bilmiyorum...

“Seni nasıl bırakabilirim?” diye sordum ümitsizce ama o “Aptallık etme kaptan; yapman gereken bir şey var, o zaman yapmaktan başka çaren yok. Git git benim seninle ne işim olacak? Yaşlı Reşam'ın söylediği gibi: git git, hemen git!” dedi.

Adem'i de yanıma alarak gittim.

Yolculuğun sonu: kör garsonların yeraltı dünyasından oğlum kollarımda kuzeye kuzeye kuzeye yürüdüm ve sonunda sineklerin kertenkeleler tarafından yutulduğu, kazanların kaynadığı, güçlü kollu kadınların açık saçık şakalar yaptığı yere geldim; konik göğüslü ekşi

suratlı teftişçile-rin ve şişeleme bölümündeki turşu kavanozlarının her yeri kaplayan şıngırtısının diyarına... peki yolumun sonunda karşıma dikilen, göğsünde kavuşturduğu kollarının üzerindeki tüyler terden parlayan kimdi? Kim her zamanki gibi açıksözlülükle “Efendi, sen ne istiyorsun?” diye sormuştu?

“Ben!” diye bağırıyor Padma heyecanla, bu anı biraz da utandırıyor onu. “Tabii kim olacak? Ben ben ben!”

“İyi günler Begüm,” dedim, (Padma araya giriyor: “Yaa - zaten hep çok kibarsındır!”) “İyi günler; müdürle konuşabilir miyim?”

Ah ciddi, savunmacı, inatçı Padma! “Mümkün değil, Müdire meşgul. Randevu alıp sonra gelmelisiniz, şimdi gidin lütfen.”

Orada kalabilir, Padma'mın kollarından kurtulmak için onu ikna ya da tehdit edebilir, hatta güç bile kullanabilirdim; ama asma iskeleden bir bağrış duyuldu -büroların dışındaki şu iskeleden, Padma!- şu ana kadar adını söylemek istemediğim birinin dev turşu kazanları ve parlayan çatniler arasından aşağı baktığı iskeleden bir bağrış duyuldu - birisi metal basamakları çınlatarak ve avazı çıktığı kadar haykırarak aşağı koştu:

“Tanrım, Tanrım, yüce İsa, baba, oğlum, kim gelmiş, arre” baba, beni görmüyor musun, ah nasıl da incelmişsin, gel gel, seni bir öpeyim, sana kek vereyim!”

Tam tahmin ettiğim gibi Braganza Turşuları (Özel) Ltd.'nin Müdiresi kendine Bayan Braganza diyen eski ayahım, geceyarısı suçlusu, Bayan Mary Pereira'ydı, bu dünyada kalan tek annem.

Geceyarısı suları. Elinde kapalı (ve sağlam) siyah bir şemsiye taşıyan bir adam rayların oradan pencereme doğru geliyor, duruyor, çömeliyor, sıçıyor. Sonra benim ışık önündeki siluetimi görüyor ve röntgenciliğime kızmak yerine bağırıyor: “İyi bak!” ve hayatımda gördüğüm en uzun boku çıkartıyor. “Otuz beş santim!” diye bağırıyor, “Seninkiler ne kadar?”

Daha enerjik bir zamanıma denk gelseydi hayat hikâyesini anlatırdım; onu hayatımın dokusuna katma işlemine başlamak için ihtiyacım olan yegâne bağlantılar gecenin bu saatiyle elindeki

şemsiye olurdu ve eminim sonunda, hayatımla karanlık zamanımı anlamak isteyen herkese onun vazgeçilmezliğini kanıtlardım; ama artık bağlantım koptu, fişim çekildi, sadece mezar kitabeleri kaldı geriye. Bu yüzden de sıçma şampiyonuna el sallayarak bağırıyorum:

“Taş çatlasa on beşi geçmez”, ve onu unutuyorum.

Yarın. Ya da öbür gün. Çatlaklar 15 Ağustos'u bekleyecek. Hâlâ biraz zaman var: Yarın bitiririm.

Bugün kendime izin verip Mary'yi ziyarete gittim. Yaklaşmakta olan Bağımsızlık Gününün heyecanıyla kıpırdanmaya başlamış sokaklarda uzun ve tozlu bir otobüs yolculuğu, ama başka, daha mat kokuları da alabiliyorum: hayalkırıklığı, kinizm, rüşvet yeme... otuz bir yaşını doldurmak üzere olan özgürlük miti artık eskisi gibi değil. Yeni mitlere gerek var; ama bu beni ilgilendirmez.

Kendini Bayan Braganza diye tanıtan Mary Pereira, şimdinin Bayan Fernandes'i kardeşi Alice'le oturuyor, iki kat yüksekliğindeki tepenin üzerine, bir zamanlar hizmetkâr döşeğinde uyuduğu yıkık bir sarayın yerine dikilmiş pembe Narlikar kadınları dikilitaşının bir dairesinde. Yatakodası, bir balıkçının işaret parmağının bir çift çocuk gözünü ufka yönelttiği mekânla hemen hemen aynı yerde; tik ağacından yapılma bir sallanan sandalyede Mary oğlumu sallayarak “Günbatımında Kızıl Yelkenler” şarkısını söylüyor. Kızıl kadırga yelkenleri uzak gökyüzüne karşı açılıyor.

Eski günlerin hatırlandığı gayet hoş bir gün. Eski bir kaktüs tarhının Narlikar kadınlarının devriminden kurtulduğunu anladığım ve maliden bir kürek alıp uzun zamandır gömülü duran dünyayı toprak altından çıkardığım gün; Kalidas Gupta'nın çektiği söylenen, karınca yenikli sararmış kocaman bir bebek fotoğrafıyla bir Başbakan'ın mektubunu barındıran dünyayı. Geride kalmış günler: onuncu kez Mary Pereira'nın dönen talihinden konuşuyoruz. Bütün her şeyi nasıl sevgili Alice'ciğine borçlu olduğunu. Alice'in zavallı Bay Fernandes'i renk körlüğünden ölmüş; o zamanlar şehirde pek az bulunan trafik ışıklarından birinde eski Ford Prefect'iyle aklı karışınca olanlar olmuş. Sonra Alice'in nasıl Goa'ya onu ziyarete gelip korkunç, girişimci patronları Narlikar kadınlarının tetrapod paralarını bir turşu

firmasına yatırmak istediklerini söylediği. “Onlara hiç kimsenin senin gibi açar-çatni yapamayacağını söyledim Mary,” demiş Alice büyük isabetle, “çünkü o işe hislerini katar,” demiş. Yani sonunda Alice'in iyi bir kız olduğu ortaya çıkmış. Baba, sen ne diyorsun, bütün dünyanın benim fakir turşularımı yemek istediğine nasıl inanayım, İngiltere'de bile yiyorlarmış. Bir düşün, burada senin eski güzel evinin olduğu yerde oturuyorum, bu arada senin başına kim bilir neler geldi, onca zaman bir dilenci gibi yaşadın, ne dünya, ba-apu-re! Acı-tatlı ağıtlar: Ah zavallı annen-baban! O tatlı madam öldü ha! Zavallı adam da ne onu kimin sevdiğini ne de nasıl sevmek gerektiğini asla öğrenemedi! Maymun bile... ama araya giriyorum, hayır, o ölmedi; hayır, doğru değil, ölmedi. Bir manastırda ekmek yiyerek gizleniyor.

Bu adaları İngilizlere veren zavallı Kraliçe Catharine'nin adını çalan Mary bana turşu işlemlerinin sırrını öğretti. (Tam da bu uzamda, bir mutfakta suçluluk duygusunu çatniye karıştırırken onu izlediğim yerde başlayan bir eğitimi bitirtti.) Artık evinde oturuyor, saçları beyaz, yaşlı, büyütecek bir bebeği olan birayah olarak tekrar çok mutlu. “Artık yazmayı bitirdin baba, oğluna daha çok zaman ayırmalısın.” Ama Mary ben bunu onun için yazdım. O hemen konuyu değiştiriyor çünkü son zamanlarda zihni böyle pire gibi sıçrıyor: “Baba, baba, şu haline bak, ne kadar da yaşlandın, böyle erkenden!”

Zengin olacağını aklına bile getirmemiş olan zengin Mary hâlâ yatakta uyuyamıyor. Ama günde on altı Coca-Cola içiyor, dişleri umrun-da değil çünkü hepsi dökülmüş. Bir pire sıçrayışı: “Neden böyle aniden evleniyorsun?” Çünkü Padma istiyor. Hayır, hamile filan değil, benim durumumda nasıl olsun ki? “Tamam baba, öylesine sordum.”

Gün huzur içinde sona erebilirdi, zamanın sonuna yakın alacakaranlık bir gün, eğer üç yıl bir ay iki haftalık Adem Sina en nihayet bir ses çıkarmasaydı.

“Ab...” Arre aman Tanrım, dinle baba çocuk bir şey söylüyor! Adem büyük bir dikkatle “Abba...” diyor. Baba. Bana baba diyor. Ama hayır, daha bitirmemiş, yüzünde bir zorlanma var ve sonunda ona

bıraktığım dünyayla başa çıkabilmek için sihirbaz olması gerekecek oğlum söylediği ilk müthiş kelimeyi bitiriyor:”... kadabba.”

Abrakadabra! Ama hiçbir şey olmuyor, kurbağaya dönüşmüyoruz, pencereden içeri melekler girmiyor: velet sadece kaslarını açıyor. Onun mucizelerini göremeyeceğim... Adem'in bu başarısını kutlayan Mary'nin sevinç çığlıkları arasında Padma'ya ve fabrikaya geri dönüyorum; oğlumun dile ilk gizemli hücumu burnumda endişe verici bir koku bıraktı.

Abrakadabra: Hintçe bile değil, Basilida gnostiklerinin baş tanrısının adından çıkma kabalistik bir formül, 365 sayısının, bir yılın günlerinin, semanın ve tanrı Abraxas'tan çıkan ruhların sayısı. “Bu çocuk kendini ne zannediyor?” diye düşünüyorum kim bilir kaçıncı kez.

Özel karışımlarım: Onları sona saklıyordum. Turşu yapma işleminin simgesel değeri: Hindistan nüfusunu doğuran altı yüz milyon yumurtanın hepsi bir tek, standart büyüklükteki turşu kavanozuna sığabilir; altı yüz milyon sperm tek bir kaşıkla alınabilir. Demek ki her turşu kavanozu (bir anlık bezemeyi bana çok görmeyin) olasılıkların en yücesini barındırır; yani tarihten çatni yapılabilmesinin mümkün olduğunu; zamanın turşusunu kurma umudunun varlığını! Ancak ben, bölümlerin turşusunu yaptım. Bu gece üzerinde Özel Formül No. 30: “Abrakadabra” yazan bir kavanozun kapağını sıkı sıkı kapayarak uzun otobiyografimin sonuna geldim; kelimelerle ve turşularla anılarımı ölümsüzleştirdim, gerçi iki yöntemde de sapmalar kaçınılmaz. Korkarım kusurların gölgesiyle yaşamak zorundayız.

Şu sıralarda Mary adına fabrikayı yönetiyorum. Alice -Bayan Fernandes- muhasebeyle ilgileniyor; ben işin yaratıcı tarafından sorumluyum. (Tabii Mary'nin suçunu bağışladım; babalar kadar annelere de ihtiyacım var ve anneler suçlanmaz.) Braganza Turşularının tümüyle kadınlardan oluşan işgücü arasında, Mumbadevi'nin safran-yeşil kırpışan neonları altında şafak vakti kafalarının üzerinde sepetlerle gelen kadınların getirdiği mangolar, domatesler, misketlimonlan arasından beğendiklerimi seçiyorum.

Mary, erkeklere karşı duyduğu o kadim nefretle benden başka hiçbir erkeği yeni, rahat evrenine sokmuyor... ben ve tabii bir de oğlum. Sanırım Alice'in hâlâ bazı küçük ilişkileri var; Padma da daha beni ilk gördüğü anda o uçsuz bucaksız şefkat deposunu boşaltabileceği bir yer olarak bana tutuldu; geri kalanlar için konuşamam ama Narlikar dişilerinin korkunç işbitiriciliği bu fabrikanın zemininde kendilerini işlerine vermiş kazan karıştırıcıların güçlü kollarında da yansıyor.

Çatni için neler gerekli? Tabii çiğ malzemeler - meyveler, sebzeler, balık, sirke, baharatlar.

Sarileri bacaklarının arasında tutturulmuş Koli kadınları her gün geliyor. Hıyarlar patlıcanlar nane. Ama aynı zamanda: buz gibi mavi gözler de gerekli, meyvelerin yüzeysel albenisine kanmayacak, narenciye kabuklarının altındaki çürümeyi görebilecek gözler; en hafif dokunuşla yeşil domateslerin gizli, yumuşamış yüreklerini hissedebilecek parmaklar; hepsinden öte turşu-yapılması-gerekenlerin gizli dillerini, ruh hallerini, mesajlarını ve hislerini anlayacak bir burun gerekli... Braganza Turşuları'nda Mary'nin efsanevi tariflerinin yapılmasına nezaret ediyorum; ama benim de özel karışımlarım var, tahliye olmuş burun dehlizlerimin güçleri sayesinde anıları, hayalleri, fikirleri de katmayı başarabildiğim özel karışımlarım, öyle ki seri üretime girdiklerinde onları tüketenler Pakistan'da biberliklerin neler yaptığını ya da Sundarbans'da olmanın nasıl bir şey olduğunu anlayacaklar... ister inanın ister inanmayın bu doğru. Otuz kavanoz unutkan bir milletin üzerine salınmayı bekleyerek raflarında duruyorlar.

(Yanlarında da boş bir kavanoz var.)

Yenileme işlemi sürekli ve bitimsiz olmalı; yaptıklarımdan tatmin olduğumu zannetmeyin. Mutsuz olduğum şeyler arasında babamın anılarını barındıran kavanozlardaki aşırı sert tat var; Şarkıcı Cemile'nin aşk-tadında (Özel Formül No. 22) hafif bir muğlaklık var, bunu anlamayanlar bebek değiştirme hikâyesini bir ensesti makul göstermek için uydurduğumu zannedebilir; “Çamaşır Sandığındaki Kaza” etiketli kavanozda belli belirsiz tutarsızlıklar var - turşu cevabı tam olarak verilemeyen sorulara neden oluyor, mesela: Neden

Salim'in güçlerinin ortaya çıkması için bir kaza gerekiyordu? Diğer çocuklarda böyle bir şey olmamıştı... Ya da "Hindistan Radyosu" ve diğerlerinde orkestra edilmiş tatlarda bir uyumsuz ses var: gerçekten telepati gücü olan biri Mary'nin itirafına gafil avlanabilir miydi? Bazan turşuların tarih versiyonunda Salim çok az şey biliyormuş gibi görünüyor; bazan çok fazla... evet, durmadan yenilemeliyim, durmadan geliştirmeliyim; ama ne zamanım ne de enerjim var. Şu inatçı cümleden başka sunacak bir şeyim yok: Öyle oldu çünkü öyle oldu.

Ayrıca baharat meselesi de var. Zerdeçalle kimyonun hileleri, çemenin incelikleri, ne zaman büyük ne zaman küçük kakule kullanılmalı; sarımsağın milyonlarca değişik etkisi, garam masala, çubuk tarçın, kişniş, zencefil... bir parça tozun lezzet dolu katkıları da cabası. (Salim artık saflık takıntısından kurtuldu.) Baharatlar söz konusu olunca turşu yapma işleminin kaçınılmaz ayar bozukluklarına boyun eğiyorum. Ne de olsa bir şeyin turşusunu kurmak ona ölümsüzlük kazandırmaktır: balık, sebze, meyve baharat ve sirkeyle mumyalanır; belli bir farklılık, hafif bir tat yoğunluğu küçük bir meseledir, değil mi? Sanat, tadı bir nebze değiştirmek ama tadın türünü değiştirmemektir; hepsinden öte (otuz bir kavanozumda) tada bir şekil ve biçim kazandırmaktır - yani bir anlam. (Anlam yokluğundan ne kadar korktuğumu söylemiştim.)

Günün birinde belki de dünya tarihin turşularının tadına bakacak. Bazı damaklar için fazla sert olabilirler, kokuları çok baskın olabilir, insanın gözleri yaşarabilir; ben yine de gerçeğin esas tadını taşıdıklarının söyleneceğini umuyorum... her şeye rağmen aşk edimleri olduklarının.

Boş bir kavanoz... nasıl bitirmeli? Tik ağacından sallanan sandalyesinde Mary'yle ve konuşmaya başlayan bir oğulla mutlu bir son mu? Tarifler ve isimlerini bölüm başlıklarından alan kavanozlar arasında mı? Cemile, Parvati, hatta Evie Burns'ün anılarına boğulup melankolik bir biçimde mi? Yoksa büyülü çocuklarla mı... ama bu durumda bazıları yakayı kurtardığı için memnuniyetle mi bitirmeliyim yoksa tahliyenin göçertici etkilerinin trajedisiyle mi? (Çünkü çatlakların başlangıcı tahliyeye bağlıydı: hem üstten hem alttan

tahliye edilmiş, çaresiz, toza dönüşmüş gövdem kuruduğu için çatlamaya başlamıştı. Kupkuru kesilip hayatboyu hırpalanmanın sonuçlarına teslim oldu. Şimdi de tak tık çatır ve çatlaklardan çıkan kötü bir koku, herhalde ölüm kokusu. Kontrol: olabildiğince kontrolü kaybetmemeliyim.)

Yoksa sorularla mı bitirmeliyim: artık, yeminle, çatlakları ellerimin üstünde, saçlarımın bittiği yerde, ayak parmaklarımın arasında görebildiğime göre neden kan akmıyor? Şimdiden o kadar boşalıp, kuruyup, turşuya mı dönüştüm? Daha şimdiden kendi mumyam mıyım? Yoksa rüyalarla mı bitirmeliyim: çünkü dün gece Muhterem Valide'nin hayaletini gördüm, delik bir bulutun deliğinden aşağı bakıyordu kırk gün boyunca ağlayıp musonlar yağdırmak için ölmemi bekliyordu... ben gövdemin içinden yükselerek kendi kısalmış görüntüme baktım ve bir zamanlar bir aynada rahatlamış görünen o kır saçlı cüceyi gördüm.

Hayır, böyle olmaz, bir peygamberin mutlak kesinliğiyle bitirmek için geçmişi yazdığım gibi bir gelecek de yazmalıyım. Ama gelecek kavanozda saklanamaz; kavanozlardan biri boş kalmak zorunda... Yaşanmadığı için turşusu da kurulamayacak olan şey, bugün otuz birinci yaşgünümü görecek olmam, kuşkusuz bir düğün yapılacak, Padma'nın avuçlarında ve topuklarında kına desenleri olacak, bir de yeni isim alacak, belki Muhterem Valide'nin beni izleyen hayaletinin şerefine Nesim adını alır, pencerenin dışında kalabalıklar ve havai fişek gösterileri olacak çünkü Bağımsızlık Günü kutlanacak ve çok başlı kalabalıklar sokaklarda, Keşmir de beklemede olacak. Cebimde tren biletleri olacak, bir zamanlar Pioneer Cafe'de oturup film yıldızı olmayı düşleyen bir taşra çocuğunun kullandığı bir taksiyle güneye güneye güneye coşkulu kalabalığın yüreğine gideceğiz, kalabalık birbirlerine ve taksinin kapalı camlarına boya balonları atacak, sanki Holi boya festivaliymiş gibi; bir köpeğin ölüme terk edildiği Hornby Vellard boyunca kalabalık, yoğun kalabalık, sınır tanımayan kalabalık dünyayı doldurana kadar büyüyüp geçişi imkânsız kılacak, taksiyi ve şoförünün hayallerini bırakıp aşağı ineceğiz, o izdihamda yürümeye başlayacağız ve evet Padma'dan ayrı düşeceğim, gübre nilüferim

dalgalı denizde bana doğru elini uzatıyor ta ki kalabalıkta boğulana kadar ve ben sayıların çokluğu arasında yalnız kalıyorum, sayılar yürüyor bir iki üç, tık tık çatır zirveye ulaşmaktayken sağa sola itiliyorum, gövdem haykırıyor, artık böyle muamelelere dayanacak gücü yok ama kalabalıkta tanıdık yüzler görmeye başlıyorum, hepsi burada, dedem Adem, karısı Nesim, Aliye, Mustafa, Hanif, Emerald, eski Mümtaz Emine, Kasım'a dönüşen Nadir, Pia, yatağını ıslatan Zafer, General Zülfikâr beni itip çekerek etrafıma doluşuyorlar, gövdemin parçaları düşüyor, bugün burada bulunmak için manastırını bırakıp gelen Cemile de orda, gece çöküyor, çökmüş, geceyarısına doğru bir gerisayım tiktaklıyor, havai fişekler ve yıldızlar, güreşçilerin karton resimleri ve Keşmir'e asla ulaşamayacağımı anlıyorum, Moğol İmparatoru Cihangir gibi dudaklarımda Keşmir'le öleceğim, insanların hayatın tadını çıkarmaya ya da ölmeye gittikleri hazlar vadisini göremeyeceğim çünkü artık kalabalıkta başkalarını da görüyorum, ölümcül dizli bir savaş kahramanının korkunç görüntüsü, ondan doğumunun sırrını sakladığımı öğrenmiş, sadece tanıdık yüzlerden oluşan kalabalığı ite ite bana doğru geliyor, Kuç Naheen Ranisi'yle kolkola girmiş rikşacı Reşit'i görüyorum ve Yakışıklı Mütasım'la birlikte Eyuba Şehit Faruk'u, başka bir yönden, Hacı Ali'nin ada türbesi tarafından mitolojik bir görüntünün yanaştığını görüyorum, Kara Melek, bana yaklaştıkça yüzü yeşil gözleri siyah, saçları ortadan ayrılmış, solu yeşil sağı siyah, gözleri Dul'un gözleri; Şiva'yla Melek yaklaşıyor yaklaşıyor, geceleyin söylenen yalanları duyuyorum, istediğin her şey olursun, en büyük yalan, şimdi çatlıyor, Salim'in yanlışı, ben Bombay'ın bombasıyım, patlayışımı izleyin, kemikler bölünüyor, kalabalığın baskısı altında kırılıyor, kemik çuvalı düşüyor düşüyor düşüyor tıpkı bir zamanlar Callianvalla'da olduğu gibi ama Dyer bugün burada yok galiba, Merkürokrom da yok sadece kırık bir yaratık parçalarını sokağa saçıyor çünkü ben çok fazla aşırı fazla insan oldum, sentaksın aksine hayat insana üçten fazla kişi olma izni veriyor ve sonunda bir yerlerde bir saat çalıyor, on ikiyi vuruyor, kurtuluş.

Evet beni çiğneyecekler, sayılar üzerimden geçecek bir iki üç, dört yüz milyon beş yüz altı, beni sessiz toz zerrelerine çevirecekler, tıpkı zaman içinde oğlum olmayan oğlumu, onun oğlu olmayan oğlunu ve onun oğlu olmayan oğlunu ezip geçecekleri gibi, ta ki bin birinci nesle kadar ta ki bin bir geceyarısı korkunç yetilerini dağıtana ve bin bir çocuk ölene kadar çünkü geceyarısı çocuklarının ayrıcalıkları ve lanetleri çağlarının hem efendileri hem de kurbanları olmaktır, kendilerinden vazgeçip kalabalıkların imha edici girdabına çekilmek ve yaşarken bulamadıkları huzuru ölürken de bulamamaktır.